

D. D.

NICOLAI RODRIGVEZ
FERMOSINI
HISPANI;
IN TRIBVNALI VALLISOLETANO
Sanctæ Fidei Inquisitoris;

PARS SECVNDA:

D E

LEGIBVS ECCLESIASTICIS
AD RVBRICAM ET TITVLVM
DE RESCRIPTIS
& Consuetudine.

P R Æ M I S S V M.

S VPER titulum, & Rubricam hanc scripserunt, præter ordinarios antiquos, Petrus Rebuffus. *reperit. varlar. alter. in præs. benef. ubi etiam de differendis inter privilegium & rescriptum*, Petrus de Rauena, *in compendio litar. Canonici*, Martini Mématus, *in episcopo decretalium*, Goillelmus Durandus *in speculo in breuiario aureo litar. Canonici fol. 5*, Dan. Venat. *in analysi methodica litar. Pontificij pag. 19*, Goffredus & Hostiensis *in summa huius tituli*, Alex. Cassan. & Anastasius Germanon. Cuiacius Cartagena. Ioan. Banagel, Andreas Valeos. *in parat. huius decretalium*, Stephanus Raonchin *in continuatione titularum decretal.* Quinilianus Mandosius *in appendice*, Zypeus hic *in annalibus*, Chochus *instit. moral. lib. 1. tit. 4*, Nauar. *tom. 1. conf.* Sayros *in floribus decis. hoc tit.* Guido Pap. *de rescriptis tom. 3. tit. 1. Decret. part. 2. fol. 18*, Alex. Trentalinch. *varlar. rescript. hoc tit.* Rendina *in promptuario receptarum sentent. tom. 3. tit. 13*, Ioan. de Grassis *tom. 3. part. 2. fol. 31*, Ioannes Baptista Marchesanus *de rescriptorum subreptione*, Tuschus *tom. 6. lib. 2. de censuris. de rescriptis*

D. Fermosini de Rescript. & consuet.

A

vtriusque

variasque signaturas. Ioannes Baptista Costa de falsi scientia, & ignorantia cont. 2. dist. 16. Menoch de arbit. casu 200. & 201. Villalobos Suarez Bonacos, & alij lib. 1. tom. 1. c. 1. opinio lib. 2. tit. 20. de divers. rescript. Mandosius de gratia signaturae. § 3. Valerius Reginaldus in praxi feri parit. lib. 3. tract. 3. à n. 165. Perez in l. 3. tit. 12. lib. 3. ordinum. pag. 185. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. à cap. 3. 1. quam plura Thomas Sanchez repe lib. 8. de negotiis. vbi de dispensationibus Diana cum infinitis. part. 8. tract. 3. per totum. quibus omnibus addo sequentes quaestiones, quae tam ad hanc Rubricam, quam ad Rubrum applicari queunt super secundo libro de cretaliis agitatae Et quia vt infra dico quaest. 2. num. 1. & 2. dispensationum materia spectat ad tractationem hanc ideo leges Theologos cum Diuo Thoma 1. 2. quaest. 29. art. 4. Fr. Eman. Rodrig. tom. 1. quaest. regular. q. 12. & tom. 2. quaest. 46. Suarez de legibus lib. 6. cap. 10. & alios de eadem materia scribentes, Azor. tom. 1. moral. lib. 5. cap. 15. Summisit verbo, lex & dispensatio.

QOO QOO QOO QOO QOO QOO QOO QOO QOO QOO

QVÆSTIONES ALIBI Tractate assignantur hic resumptiue.

1. **R**ESCRIPTVM impetratum contra violentum possessorem, an faciat, ut per ipsum exoneretur, qui succedit in viuum, dixi in cap. quia v. de iud. quaest. 1.
2. Rescriptum ab uno impetratum, an alius possit rem communem habentibus, dixi in dict. cap. quia v. quaest. 3. † Et an sit vtriusque commune, tam rem, quam alij, dixi in cap. 1. de prob. quaest. 2. o. 3. vers. ad tertiam.
4. Rescriptum Principis an valeat si petitoris causam committat cognoscendam ante causam suis, & possessoris, dixi in cap. 1. de sequest. possess. & fruct. q. 2. vers. ad tertiam.
5. Rescriptum Apostolicum propter rursam in loco non suspensum, an debeat viciari, dixi in c. 3. de fide instrum. q. 1.
6. Rescripta Principis secularis, aut Pontificia an contrahant executionem peratam, dixi in dict. cap. 3. de fide instrum. quaestione 3. à numero 1.
7. Rescriptum Principis impediens executionem sententiae supremi Magistratus, an valeat, dixi in cap. quoad consultationem 15. de re iudic. q. 1. vers. ad secundam.
8. Rescriptum impetratum ab appellato, praenunciando appellationem, an sit ipso iure nullum, dixi in cap. oblatz 57. de appell. quaest. 2. vers. ad tertiam.
9. Et an debeat in eo fieri mentio appellationis, ibi dixi.
10. Littera Pontificia, qua sine verbis illis expediuntur, (Securus inuocum Dei.) Careant fidei, an argui possint falsitatem, dixi in cap. potest 6. de confirmatione vili, vel inuili quaestione 1.
11. Litteris Episcopi an credatur, quando contra Episcopum adei praesumptio fraudis, dixi in cap. p. de probat. quaest. 2. à num. 1. † Et ibi quid de episcopis, num. 6.
12. Littera Episcopi an credantur in spoliis ad eum officium in alio extrajudiciali in dict. c. 7. de probat. quaestione 5. vers. ad ultimam, numero 6.
13. Litterarum remissorialium praxi tradita est à me in cap. 8. de testibus quaest. 4. num. 37. & 38. † Quod processus sit virtute litterarum remissorialium Curia Romana vs fiat probatis in aliqua con-

sa, dixi sub cap. fin. de libelli oblatione quaest. 4.

§ 9. Littera compulsoriales, an & qualiter extrahantur dixi in cap. fin. de fide instrum. quaest. 1. vers. ad sextam num. 18. † Et qualiter processus sui virtutis litterarum compulsoriales Rota ad compulsandos quilibet actum, instrumenta, & processum cum casu per appellationem aut aliter p. d. in sacra Rota, dixi in dicto cap. fin. de lib. oblat. quaest. 4. dict. § 9. vers. ad secundam, à num. 16. † Et à num. 23. vbi de litteris remissorialibus ad executionem alicuius Sancti.

Litteris sigillatis an credendum sit, dixi in c. 3. 19 de fide instrum. quaest. 2. vers. ad septimam, à numero 30.

Bulle Apostolicæ an credendum sit, & qualiter 20 dixi in dict. cap. 3. de fide instrum. quaest. 1. vers. ad sextam. num. 31.

Bulle postorum an habeant executionem peratam, dixi in dict. cap. 3. de fide instrum. quaest. 3. vers. ad secundam, à n. 12.

Et quia poterit inuestire qua ad privilegia canonica à Principibus spectant, cum sint littera auctoritatis: applicabis dicenda, & notanda sub Rubrica, & tit. de privilegiis lib. 5. infra.

Item cum etiam faciant quæ de dispensationibus à Doctoribus solent tractari ad iungenda quaestiones, quas ex proposito tractant in cap. et si Clerici de iudiciis quaest. 19. 21. 22. 24. 25. 16. 27. & 29. & in cap. 12. quaest. 9. de iudic. & ad alias in dicto cap. et si Clerici, quaest. 30. & ibi in vers. vnde.

Item applicabis alias quaestiones, de quibus ex proposito egi sub diuersis locis dict. lib. 2. quas offerodes in A, B, C, indicis sub verbis Papa, Pontifex, Rex, Princeps, &c.

Item aduersus singula huius tituli iura laconice tantum tractari non per exentum, et si ex notatis in illis possit ad quodlibet fieri longus Commentarius, vt à quolibet legenti videri poterit; & ideo sic existimauimus, ne protrahamus ad volumina hanc tractationem de legibus Ecclesiarum, quæ satis repetitur in iam adductis titulis praecedentibus.

QVÆSTIO I.

An impetrans teneatur narrata in rescripto verificare. An verba narrativa Papæ inducant probationem, & quid de verbis inferiorum. Et an sola supplicatio probet titulum, & quid de assertionibus supplicationis. An, & quomodo valor in materia beneficiorum probetur, ubi de regula Cancell. quæ loquitur de valore exprimendo. Et quomodo valor de fructibus beneficiorum probetur.

SYMMARIVM.

- 1 Impetrans tenetur narrata in rescripto verificare, si sua talia, quæ Principem ad faciendum coactionem moueant, n. 1. & hoc si pars opposita, n. 3. & 11.
- 2 Impetrans tenetur casum verificare, quorum falsitas cuius graviam, seu quorum facilius Principem mouent.
- 3 Impetrans tenetur casum verificare, quæ tenetur verificare n. 1.
- 4 Dilectum se narrare, non sufficit probare se licentiatum.
- 5 Narrativa, ex qua Papa sine motu ad gratiam facilius coactionem, est verificanda, si consistit in negatione, n. 8. & 9.
- 6 Negativa non dispensationis ex quibus probetur.
- 7 Narrans se possidere duo incompatibilia sine dispensatione, qualiter hanc negatam probet.
- 8 Narratum obtentum, non quæ probare tenetur.
- 9 Impetrans tenetur probare qualiter beneficium narratum.
- 10 Valor quando appositæ est clausula, dummodo pensio huiusmodi, & alie medietatem luctum non excedant, a quo probetur.
- 11 Narrativa que non est de substantia gratiæ, sufficit ut iustificetur de facto cum non agitur de canonizatione gratiæ, n. 15. nisi agatur de gratiæ prædicatione, n. 17.
- 12 Clausula consistit in breui Apollitice, iustificatur de facto.
- 13 Litteræ ad iustificandum si nece probatur ex commissione, & exaltis, & exemplificatur, n. 19.
- 14 Verba narrativa Papa inducunt probationem si agatur de suo ipsius facto, non si de alieno, n. 21.
- 15 Papa assertio testificantis de suo facto probat.
- 16 Assertio Papa creditur presumptio, dum non constet de contrariis, ut de assertioni Principis, n. 15.
- 17 Assertio Papa super resignatione in suis manibus qualiter probet.
- 18 Narrativa verba Papa quæ sunt subreptoria ad effectum conferendi beneficia, non probant.
- 19 Narrativa verba propter aliud probantia, non faciunt fidem, si tamen si propter se.
- 20 Narrativa Papæ non probant assignationem D. Fennosin. de Rescript. & consuet.

personis Monacho factam per studium etiam si supponatur aliquis defectus ex certa scientia, n. 29.

- 30 Narrativa Papa de facto alieno, manu propria facta, ducit probetur contrarium.
- 31 Principis assertioni statim, quævis narres factam prædicationem.
- 32 Narrans verba narrativa in instrumentis sententiæ probant declarationem nominis procuratoris amissionem relationis cursoris emittit.
- 33 Legati de latere assertioni facta plenam fidem de consuetudine.
- 34 Verba enumerativa quam fidem faciunt remissum.
- 35 Supplicatio sola probat titulum, & quando obsequium litterarum, n. 39. & 40.
- 36 Nulla beneficiorum probant collationem.
- 37 Secretarius nam aliquam pecuniam quas recipere presubscripserit, & registrationem Bullarum.
- 38 Bullæ sunt sufficiens de facto, quando non repugnant in registro.
- 39 Supplicatio sola sine litteris ad effectum adiminationis non probat.
- 40 Narrativa interpositionis non expressa in supplicatione, est in litteris, non est iustificanda, sicut si esset in supplicatione narrata, n. 42.
- 41 Narrativa interpositionis apponitur de stylo.
- 42 Supplicatio ad effectum regula de annali, non ad effectum sciendum, an easdas personæ tunc iustificatur.
- 43 Supplicatio assertio debet probari per assertorem.
- 44 Verbum ut assertum, non ut assertum in Bullis, ad quam narrativam probantem obliget, n. 47.
- 45 Verbum ut assertum parti refertur, quæ debet probare, dum non impetrans beneficium, n. 49.
- 46 Supplicatio signata à Papa per verba ut assertum, est subreptitia, non si per verbum, ut assertum.
- 47 Valor in materia beneficiorum probari debet distincte, & separatim, non in conspectu.
- 48 Valor beneficiorum est de facto probantem.
- 49 Valor probatur per publicam vocem, & factum nisi agatur ad effectum iustificationis clausula, dummodo certum, seu nullo remanente titulari.
- 50 Valor beneficij in conditione positum, & qui est probandum per assertum, requirit plenam, & concludentem probationem.
- 51 Valorem expressum est necessaria in impetratione beneficiorum, aliter est nulla.
- 52 Valor expressus potest probari iuramento, experimentum, & in impetratione beneficij non in forma pauperum, & in pensionis facta à Legato, n. 16. & 17.
- 53 Valor malè expressum in primis litteris impedit alias expediri litteras, nisi in prima impetratione adesset clausula, cum potestate augendi, vel minuendi, usque ad verum valorem.
- 54 Fausio nulla est falsam valorem, non supplet defectum publicationis.
- 55 Valor verum dicitur deductis expensis beneficiorum, & contritus perceptis impensis super eorum fructibus, & provisionationis unius Clerici, n. 61. & 62.
- 56 Valor beneficij ut probetur per testem, debet deponere,

disponere, deducitur omnibus necessaria tantum. 104.

64. *Fructus dicuntur, qui superflui, deducuntur expensis.*

65. *Valer non probatur ex arreducentia, fallit. num. 75. ex impossibilitate pensionis ex taxa librarum.*

66. *Valer debet probari de tempore provisionis percurriendo testes tempore gratie, n. 67.*

68. *Valer debet probari per eum, qui agit.*

69. *Valer semel expressus, iterum expressus non debet, in secunda instantia potest probari, si in prima non fuit sufficienter expressus, n. 70.*

70. *Taxa non excusat a mala expressione valentis.*

71. *Valer potest probari per similem expressionem predecessorum per arreducentia, & publicam vocem, & famam.*

72. *Valer per tria arreducentia a predecessorem cum testibus de publica voce probatur, n. 72.*

73. *Valer sufficit ex semiplena probatione, & ex publica fama, & voce teste, iur. illis admodum, num. 73 & 76.*

74. *Probationes debent in suo genere esse perfectae, & conclusivae.*

75. *Valer beneficiorum probatur ex quali quodi probatione, quae dicitur plena in suo genere, si sit perfecta in eis, n. 75.*

76. *Valer obviatorum non est inficiandum, nec sit necessitas eorum exprimere, si impetrari sit paratus ea dimittere.*

77. *Valer ple. i. per testes probatur.*

78. *Valer in conditio possum, requirit plenam probationem, & probationem in perfectis admodum.*

79. *Valer narratum per non excessum, non probatur per probationem de ascensu.*

80. *Valer beneficiorum probatur secundum contentum per quinque annos vice, & post secundum alios per annos 10. n. 85. utraque vera secundum dicta, n. 86.*

HAt quaestiones, etiam sub competentibus in his capitulis possum addungere, duxi hic apponere, eo quod generales sint ad maiorem respectum, in quibus sicut in aliis huiusmodi titulis breviter me geram. Ad primam igitur affirmatiue respondeo, nempe quod impetrans tenetur narrata in rescripto verificare: sic docent Cardinalis Putreus in *decis. 30. lib. 2. Caput. 1. in decis. 39. part. 1. Rota dixerunt in decis. 412. & 534. part. 1. Casus. de Grassis decis. 43. 56. & 66. & prout ex multis, quae adducit Nicol. Garc. de beneficiis p. 6. & sub cap. 2. & 3. Quam conclusionem sic intelliges, dummodo narrata sint, talique Principem mouerunt ad concedendum, vel ad facilius concedendum, ut docuit Bellameta in *decis. 303.* eo quod illo casu narrata dicuntur pars gratiae, Riccius collect. 1688. super Rub. eod. de diversis scriptis. Rota in vna Tesculana p. 10. p. 12. Ianuarij 1563. coram Robulterio, & item in vna Salmantina pensionis coram Lanceloto 1574. aprilis 16. Alex. Ludouic. *decis. 314. num. 1.**

Item praedicta conclusio vniu. intelligenda: si parti opponat: quia si nulla interuit oppositio, tenebitur impetrans ea solum verificare, quorum falsitas vitiat gratiam, vel quorum expressio facilius mouit Principem ad concedendum: quia ut dico infra in cap. super luteru 10. hoc sit. alius tunc impetientia: non enim falsa expressio, quae non

nouit ad facilius concedendum, vitiat gratiam, Rota in *decis. 4. & 70. hoc sit in antiquis. Bellameta decis. 4. Caput. 1. in decis. 310. num. 5. p. 1. Rota dixerunt in decis. 331. p. 1. & de nonnullis exemplis praeterea distinctionis sunt videndi Casus. de Grassis in *decis. 47. & Bellameta in decis. 303.**

Dubium vero est an parte opponente teneatur impetrans verificare, non solum quae mouerunt Principem ad facilius concedendum, sed etiam quae sunt impetientia, & Putreus in *decis. 24. lib. 1. Rota in decis. 64. de concess. prob. in antiquis & decis. 10. de praebendis in nouis dixerunt: ut teneatur omnia verificare narrata, vti ex pluribus distinctionibus videtur comprobatur ex relatis a Garcia *dist. p. 6. & 2. sub num. 161.* legendus omnino: qui dum de hoc ultimo puncto agit num. 162. & 163. refertur quod parte opponente teneatur verificare etiam valorem beneficij, & obuentorum narratum, & qualitatem beneficij narratum, mouet quaestionem aduertendo praedictam distinctionem non adaptari, cum etiam parte opponente non teneatur quae verificari, nisi ea, quorum falsitas vitiat gratiam, vel quorum expressio facilius mouit Papam ad concedendum: quia alia sunt impetientia ex Rota *decis. 4. & 70. hoc sit. & Egidij decis. 4. Caput. 1. in decis. 310. p. 1. & 5. Rota decis. 331. p. 1. dixerunt.**

Nec ex his reputanda est iniuria praefata distinctionis est enim, ut huius parte opponente, aut non opponente, teneatur impetrans verificare ea, quorum falsitas vitiat gratiam: quia alia impetientia esset inhabilis, ut Clericorum expressum, vel dispensationem, vel si duxisset se militem S. Iohannis Hierosolymitani, ut dixit Graf. in *decis. 47. celsa Sal in;* vel quia sunt fundamentum gratiae, ut refectionem, vel deuotionem narratum, vel quia gratia fuit facta sub conditione, ut in pensione, dummodo remanens centum pro rectore, seu dummodo dimidiam partem non excedat, vel quia alius Papa omnino non concessisset: & etiam ea, quorum expressio mouit Papam ad concedendum licet alia concessisset, ut Doctorum, seu Baccalaureorum, familiaritatem &c. ut in *decis. & Egidij 303.* quum sequuntur Mandosius *regula 16. Cancel. q. 2. n. 4. post Paris. conf. 49. n. 31. vol. 4.* & adeo ut narranti se Doctorem non sufficiat esse licentiarium, & id verificari glossa in *regula 15. Cancel. vel. dico tamen.*

Quae Felinus in *ad aures hoc sit. idem & Egidij decis. 76. Put. decis. 145. lib. 3. n. 1. Caput. decis. 118. p. 1. Alex. Ludouic. decis. 13. n. 8. dixerunt esse inficiandam narratam, ex qua Papa fuit motus facilius ad concedendam gratiam, etiam quod contineat negatiuum vel fuit dictum in vna Salmantina pensionis 25. Junij 1582. coram bone memorie Bualdo de impetrante non publicationem resignationis. & Eodem narrata consistunt in negatiuum debet probari, ut laud. dicunt Marecos. *versus. l. 1. c. 1. d. m. 1. Paris. de resign. lib. 10. q. 3. n. 5.* Olinarius Bellameta in *decis. Alex. XIII. m. 1.* refertur esse laud. dictum in Acheruntina Parochialis 15. Aprilis 1613. coram Cardinali Sacro, ubi fuit dictum id procedere etiam si probatio negatiui sit valde difficilis, de qua in genere dixi admodum laud. in cap. quoniam contra falsam, & in cap. sequenti de probat. & Et addit Casiodor. *decis. 9. num. 4. & 5. super regulis dictum in nullis Cantoriz 13. Ianuarij 1601. coram Lira, ut ex diligenter factis in regibus Cancellariae, & datus probetur agendum, non dispensationem, quomodo dispensatio**

fatio est talis quæ non solet concedi à Nuncijs, nec à Legatis, sed solum à Papa & refert etiam Beltrami *num. 1.* q. si fuisse dictum coram eodem. Sanctissimo in Burgen. Canon. 1. Februarij 1603. & in eadem coram R. P. D. Obertemburgo 14. Maij 1610. *Corneus cons. 191. num. 2. lib. 1. Mohedani. decij. 9. de causa poss. & propriæ. Caput. decij. 45. in fine. & 193. num. 1. & 2. Alex. Ludouic. di. decij. 13. num. 10. dicentes, ut possint omnes gratie probari per diligentiam regist. vbi omnes gratie approbatæ registrantur. † Quod idem, & in terminis, ut natura aliquem possidere duo incomparabilia sine dispensatione, debeat huiusmodi negativum probare, statut. Paris. *cons. 138. num. 1. & 1. lib. 4. Rota decij. 170. num. 4. p. 2. recit. & 1. vbi. Beltram. di. num. 3. in fine, & ad omnia idem Alex. Ludouicum multis decij. 144. num. 3. & numer. 210. vbi Beltram. num. 5. & decij. 188. num. 1. vbi quod debet probari religionem non fuisse publicam, & decij. 187. vbi si narratus sit fundanentum gratie, debeat plene iustificari.**

11. In causa veri quando pars opposuit, tenebitur namque verificare, nec solum omnia sua, sed etiam non solum dicta, fed etiam valui in beneficij, ut infra dico, & ieno & obsecutorum narratum, quem non teneat probare, nisi apponatur, seu negetur, ut in decij. 6. de concess. probanda in antiquis, & c. c. lib. 1. de. 10. de probanda in nouis (quoniam contradic. Rota vbi.) *Puteus decij. 14. lib. 1. Felin. in d. 1. ad avar. hoc in. 1. 4. vbi. solum. 1. Solut. de officio 3. p. 7. 12. qualitate 1. sub n. 1. Malcard. de prob. c. consens. 886. n. 10. c. consens. 887. num. 10. & c. consens. 888. num. 3. & c. consens. 1226. num. 4. Flam. Paris. di. lib. 10. de rescriptis. quest. 1. num. 40. Garcia di. lib. 6. de benef. cap. 1. sub numer. 263. in vesp. par. 2. † Vbi addit, ut teneatur probare qualiter beneficij narratum, ut quod non requirit residentiam Diocesis suam, seu ciuitatem narratum, quem tenebitur probare, si opponatur alias, non nisi narraverit se esse ex Diocesi, vbi impetrat beneficij, de quo ipse late agit in p. 7. c. 9. & dicit sic vident intelligendam decisionem Salmantinum relaxam, & Agnienti.*

12. Vnde venit intelligendum Salubritus Tyberius in practica auditoris Cameræ lib. 3. c. 1. n. 8. & 9. dicit de consilio Dominorum, ab breuiterum de maiori parte resolutum esse, & obsecutorum, quod quando litteræ pensionis habent clausulam *in modo persolui huiusmodi, & alias persolui huiusmodi medietate fructuum non excedens*, agendi ad pensionem, etiam, utiulario non opponente, necessarium incumbat onus verificandi pensionem annis singulis, medietatem fructuum, detrahis etiam omnibus pro ecclesijs & seruitio necessariis, non excedere, sed quando litteræ habent clausulam, *Quoniam fructuum medietatem ipsa pensio, ut offerre non excedit*, si de fructuum valore à utiulario opponatur, iunc pariter spectet ad agentem onus probandi valorem: sic expendit Nicolaus Garcia di. p. 6. c. 2. n. 64.

13. Igitur resoluendum est ut quando narratur, non est de substantia gratie, sufficiat iustificari de facto, Alex. Ludouic. decij. 177. n. 7. qui n. 5. ait ut iustificatio litis respectu retine personæ sufficiat de facto: propterea quod alibi alia narratur, que non est de substantia gratie, & id. decij. 116. in fine id. Alex. decij. 84. † Vbi addit, ut sufficiat gratiam iustificare de facto, quando non agitur de illius canonisatione, late Garcia de benef. di. p. 6. c. 1. n. 109. & 106. vbi plures cumulat, & amplius Oliver. Beltram di. decij. 84. Alex. n. 6. † Vt etiam clausula

D. *Fermis de Rescript. & consens.*

confusus in breui Apostolico sufficit iustificari de facto ad effectum, ut breuè possit exequi Gonzalez ad regulam Canon. glissa 15. §. 1. n. 4. c. 2. & 21. Rota decij. 884. sub n. 1. p. 1. in recit.

Perdicta tamen doctrina, fallit quando adest 17 concursus alterius tituli dicti Rota decij. 84. in 2. p. recit. n. 2. refertur fuisse dictum in Hippalene. beneficiis 10. Iunij, & 7. Nouemb. 1611. coram R. P. D. Pamphilio, & coram eodem in Burgen. Canon. 24. Ianuarij 1618. prosequitur Beltram. ad di. decij. Alex. 84. n. 8. vbi alias decisiones refert concludens ibi ut non procedat relata conclusio, quando agitur de gratia, & perspetuo prauidio, ut tenuit Rota in decij. 108. n. 1. p. 1. dicitur & in A'gen. diffinitibus 1. Ianuar. 1619. coram R. P. R. Eboleo. † Et id. Alex. in d. decij. 84. n. 1. & dicit quod 18 his ad iustificandam gratiam si nentur probatur ex commissione, & actibus quod sufficiat verificari de facto, & quod prædicta gratia si nentur, quoad non ius satis iustificatur ex resolutione, & inspectione actuum. † Imò idem Gregor. X. V. decij. 19 ne 413. n. 1. contra quemdam, qui prætendebat, sufficere quod officialis Pamplionem dedisset gratiam pro iustificata; itavt non sit vbiueus iustificanda, resoluit cum Dominis de Rota, ut cum dictis Officialis esset mæstrus executor, & iudici partes obtriperet, non sit adhibenda fides eius assertioni, quæ exactis non comprobatur per eum in di. cons. quoniam contra falsum de probat. de quo ibi, & in cap. 7. ad rem, & per illamque dixi in cap. 4. nobis 18. de rescriptis, in terminis Crescent. decij. 5. n. 1. de f. 4. infra. ut fuit dictum in vna Capellan. Placent. 13. Ianuarij 1597. coram Bone memorie Cardinali Seraphino.

Ad secundam questionis partem an verba Narratiua Papæ iudicant probationem, affirmatur respondendo per textum in elem. 1. de probat. vbi glossa in a. a. sciens; dum tamen sint in litteris Apostolicis, quibus fundatur gratia, vel intentio Papæ proprium factum prædictis: ite Lapsus, Abbas, Imola, Zabarella, Panormi. Paul. Delazar. Bonifacius de Vitalinis, Vianian. rationales lib. 2. pag. 146. Albigona in compend. pag. 157. tenent illud Catal. in annotat. ad Ximenez in conc. d. p. 1. & 2. Barbosa in di. elem. 1. num. 1. & 2. vbi etiam Riccius, qui in elem. 1125. idem repetit, † quod intelligit Tyras. de retralla l. mag. 5. 1. glissa 14. m. 49. quando Papa de suo ipsius facto agit, secus si de alieno, Malcard. de prob. consens. 139. vbi dicit quod assensio Papæ attestans de suo facto proprio: ita probat, ut in contrarium probatio non admittitur, Zucillos in pract. qual. 397. num. 178. Flam. Paris. de rescriptis. de f. 4. quest. 1. num. 1. Accured. ad in. 1. in p. 1. n. 122. lib. 6. n. 1. n. 1. n. 1. & lib. 2. d. mon. 3. in 1. eadem lib. 6. Rota in Oxornen. beneficij 24. Octob. 1611. coram Cardin. Sacratio impet. per Farin. decij. 161. n. 1. p. 2. recit. Jacob. Valdes. de dignit. Regum, Regnorumque Hispania c. 12. n. 10. vbi tradit Gallos non admittente decisionem dictæ elem. 1. de probat.

Vnde ex ea decisione communiter solent Doctores dicere, ut assertioni Summi Pontificis credatur, quoque puncto dixi late in di. c. 18. de iustib. §. 1. n. 1. cum Suarez, Vplac. Farin. Castillo de testib. tom. 7. c. 6. per totum alios referentibus, quod intelligit Barbosa in d. elem. 1. n. 7. Roman. cons. 369. n. 18. Rota. Causa de notipio, tempore p. 1. n. 23. & consilia 135. n. 42. Ant. Gabriel. commun. opin. de probat. consens. Menoch. cons. 100. num. 15. Malcard. de probat. consens. 127. n. 64. & 67. præ-

A 3 sumptis

sumptum scilicet quibusque non constet de contrario, † Cum reuera Principi assensio recipitur probationem in contrarium per indirectum, vt dixit Mascard. de prob. c. vel. 1216. num. 39. Rota decr. 123. num. 3. apud Farin. in c. coll. vel. non sum. alijs part. 4. diuersis vbi descriptum constat; quod contra attestacionem Papae factam motu proprio, admittitur probatio in contrarium; & sic inferunt Sanchez de matrim. lib. 7. cap. 37. num. 43. Mascard. c. vel. 1217. num. 44. Barbosa in d. d. elem. 1. r. 16. & 17. quod presumptio iuris, & de iure admittit probationem in contrarium per indirectum quod addas ad ea, quae late dixi de hac presumptione, in c. affirma. 2. de presumptionibus.

24 Sed praedictam conclusionem limitant primo Riccius d. coll. 1825. vers. limina 1. & Bellamera, decr. 154. dicentes quod verba narratiua Papae de resignacione beneficii in suis, vel alterius manibus facta per procuratorem non probant vacationem, nec procuratorem, & redditur rationem Barbosa in d. d. elem. 1. num. 33. in fine dicens, vt licet probet huiusmodi assensio renunciationem, sed non item illum fuisse verum procuratorem; & ob eandem rationem existimo cur illud, & cum Flamin. d. lib. 3. de resignat. p. 11. n. 13. vt quiescit Papa assensu renunciationem factam fuisse in manibus commissarii, aut ordinarii, vel alterius eius assensionis non situr.

25 Secus tamen dicitur cum eodem Flaminio, d. lib. 4. num. 1. de Barbosa num. 12. vt credatur plenè Papae literis attestantibus tale beneficium fuisse in eius manibus resignatum, & non solum si attestator fuisse in suis manibus factam resignacionem, & ab eo receptam, sed etiam si attestatus in manibus praedecessoris, & per ipsum acceptam sit etiam Flamin. d. lib. 4. cap. 1. n. 10.

26 Secundo limitant etiam Balbus, decr. 342. Riccius d. coll. 1825. in vers. limina seruanda quia verba narratiua Papae dicunt quem sub collectorem, & proprietae eius beneficia, tanquam reservata concedendo non probent illum fuisse sub collectorem ad effectum ad iudicacionis eius rei ratio potest esse, quia tunc agitur de praesidio eiusdem, sic dictis sub collectorem, in quo potest esse aliqua fallacia per dicta in vers. sed.

27 Itaque bene Balbus in decr. 91. dixit praefatam conclusionem etiam limitari in verbis narratiuis, propter aliud probatis, cum non faciant fidem, sed sit propter se principaliter; & ampliant hoc dictum Bellam. in decr. 125. Riccius sup. procedere etiam per modum causae, etiam si in articulo, vel responsis praesentantur.

28 Vltimo limitant in verbis natiuitatis Papalibus id quibus nuncupatur assignatio pensionis: nam non probant pensionem Monacho factam per studium Rota in decr. 16. de responsis in mon. Riccius d. coll. 1825. vers. limina quarta. † Vbi cum Bellamera in decr. 158. amplius procederet etiam, si dicitur Papales narratiue supplicare aliquos defectus ex certa scientia.

30 Notabis verò quod natiuitas Papae de facto alieno motu proprio est standum, donec contrarium probetur, Cardinalis d. d. elem. 1. r. probat. quae 10. Petrus de Anchut. quae 1. r. Imola in 4. col. vers. praedicta. Barbosa num. 8. Petrus decr. 303. alijs locis. 3. in c. vel. 1. in Rota decr. 142. num. 6. apud Farin. in c. coll. vel. non sum. alijs part. 4. diuersis. dicit quod in antiquis enuncia- tibus Papae, etiam in facto alieno plenè pro- bat.

De Principe supremo possit hic etiam dubitare, sed se remitto ad ea, quae dixi in d. d. cap. 18. de rescriptis d. d. quae 1. r. 3. & ibi, dicitis addo quod statat Principi attestacionem, quatenus narrat factum praedecessoris, vt docent Imola in d. d. elem. 1. de probat. col. penult. vers. idem per omnia, Cardinalis quae 5. Barbosa num. 10. Paul. com. 99. num. 3. Anbq. Mascard. c. vel. 1217. num. 18. Flamin. de resignat. d. lib. 4. cap. 11. num. 15. & alij.

De alijs inferioribus dubium est, an eorum narra- tionis credatur: & repetitis quae dixi in c. p. 7. de probat. vbi de narratiua Episcopi, seu Noncij nunc dico quod verba narratiua Notarii in instrumentis sententiarum probant declarationem nominis pro- curatoris, omnia relatione carum civitatis ad sententiam, Bellamera decr. 339. Riccius d. coll. 1825. 5. in vers. sed quatenus, vbi et idem Bellamera decr. 379. notat quod verba semper debent intelli- gi secundum subiectam materiam; & idem Bellamera decr. 734. Riccius in fine d. coll. 1825. addunt quod verba libelli pro libellante sunt late interpretanda, & quod praecedat libellus narrans rem ad me pertineret, licet in eo non fuerit exp- ressum verbum pertinere.

Item notant Doctores per glossam rescriptis, ibi, ita cor- respondere cor- a quod attestatio legati de lare facit plenam fidem de consuetudine: sic Barbosa ibi num. 14. Gundisalbus in tract. de legatis in 6. quae 3. col. 4. Alex. cons. 106. num. 23. lib. 2. Flamin. Paul. d. lib. 3. de resignat. quae 32. num. 3. vbi id praecedere ait in illis, quae veniunt iure ordinario ex effectu legationis: idem dixit etiam Mascardus de probat. c. vel. 1219. n. 7.

Verba enunciativa quam fidem, seu prae- sumptionem faciant, dixi late infra in exp. illius de prae- sumpt. tra. quae 3.

Ad tertiam questionis partem an sola suppli- catio probet titulum, & respondent Bellam. in decr. 122. Venulus in decr. 301. p. 3. Riccius coll. 1391. quod sola supplicatio probet titulum auctoritatis. † Et sic Sayrus in decr. 15. de fide instru- menti, & Rota in decr. 38. de probat. in antiquis, dicit: ut quod Bullae beneficiorum probant collationem, sequitur Riccius supra, qui cum Sayro in cons. 2. de finoria. † Dubitans an Secretarius Episcopi possit scutum vnum accipere per sub- scriptionem Bullarum, & eorum registraturam, & aliud pro sigillo, responderet negativè, etsi fateatur, vt aliquid possit recipere pro scriptura ipsarum: & idem Sayrus de finoria in decr. 23. & ex eadem ang. p. 22. de elect. ait quod vbi viget consuetudo, possunt beneficiarii exigere fidei iudicij tempore; & idem decr. 1. vbi Episcopus non possit retinere fructus primi anni aliquos beneficii, seu sibi illos attribere pro datione possessionis, qui legitime praesens est. † Et Venulus in decr. 74. & Riccius cum eo, dicens quod Bullae sunt suspectae de falso, quando non repemunt in regi- stro Bullarum. † Exemim sola supplicatio probat absque literis, quando non agitur de canonica- tione, & quod sufficit ad effectum obtinendi ab- solutoriam; licet sensus, si agatur ad effectum ad iudicacionem, docent Alex. Ludouicus cum molin. decr. 540. num. 6. & ibi Bellam. cum alijs num. 8. & 9.

Et quod supplicatio sola probet absque literis, quando non agitur de canonizatione, dicunt etiam Casadotus decr. 8. de rescriptis, fol. Mohedan. decr. 2. in fine de privileg. Simeon. de instrum. rescriptis quae 18. sub num. 4. vers. ita dicit Alex. Ludouicus decr. 540. num. 6.

num. 6. Gabriel. conf. 190. num. 13. lib. 1. Seraphin. de res. 538. num. 4. & de res. 391. 1. 5. Rota de res. 477. n. 2. & 5. & de res. 530. Alex. Ludouic. n. 8. ubi dicit quod etiam ad effectum simplicis abfolutionis sufficit sola supplicatio abique expeditione litterarum licet secus sit ad effectum adedicationis, Garcia de beneficiis, quem ipse sequitur, & Flaminio de resignatione lib. 6. question. 5. numer. 66. in fine, & n. 67.

41. Ex his hocandum est quod narratio intrusionis quæ non est expressa in supplicatione, sed solum exprimitur in litteris ad effectum evitandæ solutionem annate, non est iustificanda, Rota in de res. 531. num. 1. p. 1. de res. Officiarius Beltram. ad de res. Alex. Ludouic. 577. num. 6. ubi refert sic fuisse dictum in Abbatem. beneficior. 30. Octobr. 1609. coram Cardinali Sacro, & alias sepe Gonzalez super regula 8. Cancel. glossa 1. 5. 1. num. 70. & alij plurimi cumulatim per Garciam de benef. p. 5. cap. 3. a num. 209.

42. Quod si illa effecti narrata in supplicatione, esset veritatis, sicca dicitur de narratio, quæ nullo titulo iustificante quis possideat beneficium, quæ si non est expressa in supplicatione, sed tantum in litteris, non sit iustificanda refert Mascud. lib. 1. cap. 1. num. 18. & plenè fuisse dictum in Pamplonensi beneficiorum 14. Januarij 1613. coram Cardinali Sacro, & in Burgen. Canonicius 9. Februarij coram R.P.D. Obensbergo.

43. Vbi refert dictum quod huiusmodi narratio de stylo apponitur in litteris ad effectum colorandæ narrationis intrusionis: alia dicit. Videnda idem Alex. Ludouic. dist. de res. 577. num. 6. ubi addit in fine quod si hoc posita frequenter verba, (*Littera dicta senones beneficii predicta post vocatum huiusmodi, nullummodo factum titulo canonice de superfragante, sed temerarie propria, & de facto detinuit, & detinet.*)

44. In supplicatione ad effectum regulæ de annali, vel ad effectum sciendi, an careat proxiis omni titulo, & non respectu possessionis, & intrusionis, aliter (ut dictum est) sit dicendum ut distinxit Rota in vna Calaguritan. beneficij de Anola 26. Iunij 1595. coram Bonæ memoriæ Giffio.

45. Ut assertio nequam supplicationis sit probanda per assertentem, dixit Riccius collect. 1. 82. ad textum in l. cum ff. de negotio gestu. ¶ Cum occasione queritur quid intus inter verbum *ut assertor*, & *ut assertor* additum in supplicationibus refert ex Rota in de res. 535. hoc tit. in antiqua. quod verba *ut assertor* in gratia circa expressionem valoris posita sunt generalia, & impersonalia; ideoque non addungere pariter, nec videtur prolata per impetrantem, secus in verbis *ut assertor*, quæ ad partem referuntur; & propterea in hoc secundo casu dixerunt Rota in de res. 10. de p. abbatibus in noui, Bellameta in de res. 103. Balban de res. 97. ut peracta narratio, seu assertio sit approbanda per eundem.

47. Vnde pulchrè Rota in de res. 77. hoc tit. in antiqua, dixit verbum *ut assertor* parti referri non ita verba *ut assertor*; & sic infert Riccius dist. collect. 1. 82. ad aliam Rota 60. hoc tit. quod ubique præfata verba referuntur parti, tunc eiusdem partis, sic ovis talia probare, subinferens inde ad aliam decisionem omni mente tenendam. Casaris de Grassis 1. de probat. quanta pensio ex dictis duratis 150. sit reservata super fructibus Thesaurarie incumbat probatio supplicanti per verba *testis*.

Inferens etiam Riccius, quod supplicatio signata à Papa per verba *ut assertor*, sit subrepticia, secus per verba *ut assertor*. ¶ Inde etiam incumbit probatio impetranti quando impetranti beneficij dicitur tale beneficium quod *ut assertor* iure patronatus existit, secus si diceretur quod beneficium *ut assertor* de iure patronatus laicorum.

Ad quartam questionis partem an, & quomodo valor in materia beneficiorum probetur lectis quæ breviter dixi *infra* in cap. 43. de res. quæ 1. num. fin. & ut ibi dixi cum Nicol. Garcia de benef. dist. 5. 6. cap. 2. a num. 163. plures referentes decisiones, ubi narratur in rescripto beneficiorum valor distinctè, & separatim, debet ita probari, non in consulo, seu omnium simul, ut etiam protulit Riccius d. collect. 1688. in fine ead. de diversis rescriptis. si v.g. exemplares narratur quod vnum non excedat centum, & aliud 14. sic ut nec sufficere probare in consulo, quod ambo non excedat 114. esse tamen necessariam probationem distinctam, iuxta narrata scilicet quod vnum non excedat centum, & aliud 14. ut fuit dictum in Rota in Oppiden. pensionis 3. Iunij 1583. & in aliis casibus decisum, ut referunt idem Doctores.

Et licet valor beneficiorum sit difficultis probationis propter quando agitur de probanda quantitate fuerunt, & valoris, Baldus conf. 321. num. 5. lib. 2. Narrat conf. 336. num. 5. lib. 4. ut fuit dictum in auximana bonorum 7. Iunij 1591. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, ut refert Alex. Ludouic. de res. 435. num. 1. ubi Beltram. num. 11. ¶ Vbi addit ut licet regulariter valor sufficienter ut tradit probetur per publicam vocem, & sanam sed non procedere, quando agitur ad effectum iustificationis clausula, *nummodo centum, seu mille remaneant simul*; alia repetitur in de res. 577. n. 6. ubi & num. 9. addit Beltram. cum Rota de res. 380. & 381. num. 1. & 3. p. 1. de res. ¶ & de res. 444. n. 1. p. 2. in recent. ut ad probandum valorem beneficij in conditione possum, & qui est probandus per assensum, Rota requirit plenam, & concludentem probationem, qui omnes diversis in decisionibus alia probant circa testes de valore deponentes, & tu accipies modo sequenti.

Etenim in impetratione beneficiorum à sede Apostolica necessaria est expressio valoris, alia grata est nulla: sic probat Riccius collect. 1075. super regula Cancel. de exprimendo valore, ubi ampliat eam Capellana Tholosana in de res. 455. ut procedat, nedum in impetrando, verum, & in obtinendo. ¶ Item ut huiusmodi valor expressus, possit probari iuramento eiusdem impetrantis, ut tenet Bellameta in de res. 683. quam notat Riccius ad celebrem gloss. cap. significasti & l. 2. de humilitate, ¶ itemque procedere in impetratione beneficiorum in forma pauperum; quia adhuc est necessaria valoris expressio, ut decidit Rota rectè Crescen. in de res. 8. de rescriptis. & idem Crescen. in de res. hoc tit. ¶ addit ut procedat etiam in provisione facta à Legato sedis Apostolicæ, ¶ qui in de res. 8. eodem ait ex eadem Rota ut non possint alie litteræ expediti, si in primis litteris valor sit male expressus, quod limitat idem Crescen. in de res. 7. quando in prima impetratione adesset clausula *Cum potestate augendi, vel diminuendi usque ad verum valorem, regula non obstante*, immo & Crescen. idem dist. hoc tit. de res. 18. ¶ & Riccius cum eo dist. de res. 307. in fine ampliat. & dicitur ut provisio causa ob falsum valorem non suppleat defectum probationis.

- 60 Vnde vt verus valor expressus dicatur debent deduci primo omnes expensae quia fructus beneficiorum intelliguntur quo ad eorum valorem deducit expensis refert decilum Monaldi. *in cons. decif. 9.* quam notat Riccius *collelt. 966.* *super dist. regul. de expensis valoris ad sectionem in l. fructus ff. soluto marit.* ¶ Secundo vi debent deduci onera perpetua iniquis super fructibus eiusdem beneficii, sic in Rota decilum refert Valtellus *in decif. 338. p. 3.* ¶ Tertio quod debeant deduci onera imposita per sustentationem, vnius Clerici defensionis curae Parochialis, vt pulcher decedit Cassador *in decif. 129. de probandis, & l. super.* ¶ Quare bene Alex. Ludouisi. *in decif. 337. num. 4.* dixit quod vi valor probetur per testes, debent deponere deductis oneribus. ¶ Non enim fructus dicuntur, nisi deductis oneribus, idem Alex. Ludouisi. *decif. 337. num. 3.* adducta in l. fructus ff. de re uentur, laudum Tyraquel. de reuall. *lunagor. 6. 14. vel 74. glissa 1. a num. 3.* & declarat ibi Bellarmus. *num. 11.* ex Rota *decif. 444. p. 2. n. 1. r. r. r. r.* vi solum probatur in oneribus, & expensis necessariis pro recollectione fructuum, non autem quo ad alia onera extrinseca beneficii. Et de rebus quod fructus dicuntur, qui solum per deductis expensis, dicit in cap. 11. de test. *l. p. 1.* & in cap. *fructus in l. de dolo, & c. c. c. u. 14.* Riccius *in collelt. 133. super dist. 1. fructus ff. soluto marit.*
- 61 Non adducantur plures decisiones, ¶ addens *decif. 411.* vt alias testes illi non probent *ibi n. 3.* & *num. 4.* quod valor non probatur ex attendamentis, & *decif. 147.* quod non probetur ex locationibus *ibi num. 2.* & in *decif. 540. num. 1.* quod nec probetur ex impositione pensionis quia pensio potest etiam reseruati super distributionibus quotidianis, & *ibi decif. 13.* *num. 4.* quod nec probetur verus valor et taxa librorum Cameix, & *decif. 419. num. 1.* potens plura, quibus non est sufficiens verus valor, ponit id praeteritis quia non est iustificatus iuxta tempora data impetrations, & *ibi dist. decif. 13. num. 1.* vt probari debeat tempore impetratio.
- 66 Inuergo pro complemento notandum est quod ad validitatem expressionis veri valoris, fini aduertenda aliqua necessaria. Primum quod valor probandus est de tempore positionis, sic vt nec sufficiat probare de tempore antiquo, Caputaq. *in decif. 330. part. 3.* Riccius *dist. collelt. 966. in vers. nota.*
- 67 Et facit decisio Alex. Ludouisi *decif. 337. n. 4.* quod vt valor per testes probetur, debent percurrere tempus graue. ¶ Secundum, vt debeat probari per eum, qui agit, ad Caputaq. *decif. 131.* & facit regula auri, vt ad hoc non probante, reus absoluitur, de qua latissime dixi in cap. *fin. de iur. iur.* ¶ Et idem Caputaq. *decif. 131. lib. 3.* aliquid valor semel expressus, iterum expromi non debet. ¶ Et addit Riccius idem cum Verello *in decif. 331. part. 3.* quod quando valor non est sufficienter expressus in prima instantia, potest in secunda probari.
- 71 Et sic licet taxa non excuset à multa expressione valoris, quando non fuit narratus secundum communem estimationem, vt dicit idem Alex. Ludouisi; *decif. 490. num. 5.* Rota *decif. 42. hoc r. in antiquis, Cassador decif. 39. in fine super regula.*
- 72 ¶ Tamen poterit probari, seu excusari secundum Rotam primo per similem expressionem praedecessorum, secundo per attendamenta, tertio per publicam vocem, & famam: sic Olaius Bellarmus

in dist. decif. Alex. 490. num. 12. cum Samens. Rota *decif. 116. num. 3. part. 2. decif. 1. et decif. 185. 73 num. 1. part. 3. lib. 3. decif. 8.* & Rota penes Valtellum *decif. 78. num. 1. part. 2. decif. 49. part. 3.* dixit sufficere tria attendamenta praedecessorum cum testibus de publica voce, & fama. ¶ Et idem Alex. *decif. 471. num. 0.* & *decif. 33. num. 1.* dixit vt valor iustificatur ex semiplena probatione, ¶ Et *ibi num. 2.* & *dist. decif. 471. num. 9.* & *decif. 34. num. 37.* Dixit vt etiam iustificetur ex publica voce, & fama, & *decif. 45. num. 1.* addit vt pro iustificatione valoris, sufficiat vniciu testis, iustis administrula.

Quare & si probationes debeant esse in suo genere perfectae, & concludentes, vt dicit idem Alex. Ludouisi *dist. decif. 13. num. 6.* vt fuit dictum in vna adu. benef. 30. Octob. coram Illanguero 1595. ¶ Tamen ait *ibi* cum Agidio *decif. 764.* 78 Caputaq. *decif. 277. num. 7. part. 1.* vi ad valorem beneficiorum obtemperum sufficiat leuior probatio, quia reuerentia in suo genere dicitur plena; itaque Alex. *decif. 89. n. 6.* probans quod valor obtemperum probatur ex quali quaque probatione cum Agidio *decif. 764. & 680.* Cotta *decif. 180.* Puteo *decif. 29. lib. 1.* addit *ibi* ad Alex. Olaius Feluam *num. 8.* & 9. ¶ quod licet ad iustificationem obtemperum, sufficiat qualis quavis probatio, debeat nihilominus esse perfecta in suo genere, vt fuit dictum in Gesundum. benef. 18. martii 1651. coram Bonae Memoriae Andrea adu. ex Rota penes Seraphinum *decif. 101. num. 1.* idco non sufficere locationes, & attendamenta. ¶ Sed Alex. *decif. 34. num. 4.* & *ibi Bellarmus num. 9.* dicunt quod obtemperum dimittendum valor non est iustificandum, Seraph. *decif. 1470. num. 1.* & *decif. 139. num. 2.* amplians *ibi* Rota *decif. 10. de prob. n. 1.* vt nec etiam sit necesse exprimere valorem obtemperum; imo nec ipsa obtemperum, quando impetrant est paratus illa dimittere, etiam si illa non sint incompatibilia, Marchesini. *de comm. l. 1. fel. 347.* qui refert sic fuisse dictum in legatione Canonici coram R. P. D. Cosmo Decano.

Per testes inquam plene valor beneficiorum probatur, vt dicit Alex. *supra dist. decif. 39.* & docent communiter omnes. ¶ Et Bellarmus ad illum *decif. 277. num. 9.* dicit quod in conditione possus valor requirit plenam probationem aduens vt tunc probetur ex probationibus imperfectis administrulans ex coniecturis, & idem *dist. decif. 13. num. 5.* & *decif. 147. num. 1.* & *decif. 13. num. 4.* Vbi Bellarmus *lib. 1. 16. 1.* & *decif. 1392.* dicit quod narratus per non excusatur, non iustificatur per probationem de assensu, ex quibus ad alia, quae sepe offerant poterit satis fieri: alia inquam de valore beneficii iam obtemperum mentionando dico *infra in cap. ad auri 2. quae 1.* vers. ad verum.

Ad vltimam questionis partem quomodo valor beneficiorum probetur, scio apud interpretes esse questionem difficilissimam prima eorum opinio est vt valor probetur per quinque annos ante, & postea iuxta Rota teste Seraphino *in decif. 180.* Rota *dist. hoc. in decif. 69. n. 2. p. 2.* facit Afflicti, *in decif. 116.* & sic fuit resolutum in vna Tiburtina Castris Afulani 16. Iunii 1598. coram Penia, quod valor rei immobilis affirmatur habita ratione fructuum aliquot annorum praecedentium, & sequentium tempore contractus, & refert Riccius *collelt. 1063. in l. ad probandum eod. de reu. r. d. v. d. i. n. e.* hoc tempus esse arbitrium.

85 Secunda verò opinio est hincorum dicentium valorem attendendum esse ad probandum per decem annos ante gratiam, vt tenet Rota diuersi. in *decis.* 497. lib. 4. & in *decis.* 227. eodem lib. Cardin. Petrus in *decis.* 271. lib. 3. Guido Bon. in *decis.* 25. in *manu scripta*; ad quod vt dicit Riccius *supra* expendit *decis.* eundem 143. Cotta in *decis.* 257. Cæsar de Grassis in *decis.* 118.

86 Ego autem in præsi video valorem in beneficiis Præbendis, & in Capellanis, ac redditibus aliis Ecclesiasticis computari à quinque singulis annis retroactis, vsque ad annum inclusivè, quando mouetur questio. Et iuxta dictam primam sententiam, quam amplector, solùm ea limitatio decemij potest adueni, secundum eundem *Gras.* in *decis.* 188. videlicet quando non datur quinquennium post vacationem beneficii, sed in continenti mouetur lis; quia tunc sufficiunt decem anni: sic prædicit. Archid. de *Gras.*

17 *Supplicatio signata per se gratiam nisi in foro externo vsus eius non permittatur, n. 18. & 19.*

18 *Litterarum expeditio solùm continet eorum authenticationem.*

19 *Regul. Cancell. 10. Greg. XIII.*

20 *Clauisula consueua apponi in litteris, non pertinet ad concessionem gratia, cum tantum spectent ad stylum Curia.*

Occasione nostri tituli, & Rubricæ agunt communiter hic, aut dispersim Doctores de dispensationibus in genere, tam Pontificiis, quam Episcopalis plures casus cumulando, vt nouissimè tractant post Sanchez de *matrim.* 100 lib. 8. latissimè scribentem Diana *pari. 7. tract. 2.* vbi de potestate Episcoporum, quoad dispensandum, & absolendum vigore Trident. Concil. *cap. 6. sessio 24. de re. rem. per 37. resolutiones*, de quo nonnulla dixi *sub cap. 4. de iud. circa finem*, & idem Diana p. 3. *scilicet tract. 3. per 111. resolutiones*, vbi plene de dispensatione in genere, & ad plures casus de dispensatione Pontificia ibi *dist. p. 8. tract. 1. in materia Sacramentorum*, nouissimè D. D. Petrus de Tapia p. 1. *summa lib. 5.* vbi de dispensationibus, omnes bi alios plures referentes; idè ego tanndum dixi de præfatis tribus dubijs inquirere; eo quod sub Rubrica alia nonnulla tractentur; et non plenissimè quemadmodum præcitari, & alij ex proposito agentes de dispensatione contentus hac assignatione, quod hic sit locus assignatus in iure, vt abundantissimè recolligerentur casus, qui per dispensationem Pontificiam, aut Episcopalem solent terminari, vt in materia Sacramentorum, censurarum, voti, & iuramenti, ac inhabilitatum personarum ad officia, & beneficia dispensum variis in locis decretalium Gregor. IX. quarum explanationem aggressi sumus. Etsi replicas non congruè poni, eo quod tam antiqui, qui moderni aliter amplectuntur rescriptorum materiam iuxta que scribunt de hac materia agentes hic vbi quorsuplicia sint rescripta, veluti gratia, & iustitia; quidam ea impetret, contra quem, & super quibus causis, ac de aliis, nec vltimè verbum de dispensationibus habeatur. † Tamen quia rescripta sunt quedam constitutiones speciales, vt tradit hic Valentinus, Ioan. Bapt. Banajel Carrajena, & alij, & per hoc dicant continuationem ad vltimum *supra* de constitutionibus, & legibus, & de his scribentes insimul scribunt de dispensationibus; idè non incongruè de eorum materia possit hic latè innècti, cum in dispensationibus expediendis reuera contingant eadem obreptionis, subreptionis, falsitatis, & aliorum, quæ solent in rescriptis contingere de dispensationibus agunt omnes; qui scripserunt de materia de legibus, quibus addo Bonacini *rem. 2. dist. 1. q. 2. per ter.* Sanchez in *capit. lib. 5. c. 1. dubio 5.* Castro Palao *rem. 1. tract. 3. dist. 6. per ter.*

Ad primam igitur questionis partem, suppositum quæ dixi *infra in cap. 4. de iudic. quest. 10. ultima & fin.* vbi an Episcopus dispense in casu magnæ necessitatis, tunc breuiter respondeo contra Basilium Pontium *lib. 1. de matrim. cap. 8. num. 11.* dicentem, vt possit dispensare Ordinarius in lege lata à Concilio vniuersali, vel à Superiore, etiam extra casum necessitatis, interm dum facultas ei non adiunxit; quia si ita contingeret, esset, Episcopo

QVÆSTIO II.

An Episcopus possit dispensare quoties facultas non admittitur. Et an Episcopi possint dispensare in lege Pontificia apponendo penam pecuniariam. Et an dispensatio à Pontifice concessa, & assignata, valeat in foro conscientie?

S Y M M A R I V M.

- 1 *Dispensationem omnium concessuram, aut concedendam à Papa, vel Rebus hic in est, nostro congrui, & plenè tractari poterat, & quare, n. 1.*
- 2 *Rescripta sunt quadam constitutiones speciales.*
- 3 *Dispensare nequit Episcopus in Legge Pontificia contra Basilium, quare, n. 4. sed potest adsoluere, vt n. 5.*
- 4 *Dispensare nequit inferior in lege Superioris.*
- 5 *Committendi facultas non censetur à Papa concessa, ex quo est data dispensandi rescriptis.*
- 6 *Committenda extra voti materiam plus est, quam dispensandi.*
- 7 *Dispensando Episcopi in Legge Pontificia, qualiter queant impetere eam nullum, n. 9. 10. 11. & 12. vbi cum distinctione inter leges penales, & non penales.*
- 8 *Materia dispensationum, seu commutationum, debet applicari prius operibus, etiam solita à Capitulo sede vacante; item, 14. 15. & 16.*
- 9 *Emulationum nomine intelliguntur pena impo-
sita in obediendis ratione contumacia; & quod percipitur ratione decreti.*
- 10 *Composiciones solent fieri à Capitulo in delictis compositione dignis.*
- 11 *Dispensatio à Pontifice concessa signata, valet in foro conscientie, non aut in foro externo, n. 17. & 18.*

copo facultas ampla subvertendi Superiorum leges, sic ut etiam si facili esset aditus ad Pontificem possit quilibet Ordinarius Episcopus ex iusta causa, & de ordinatio iure super leges Concilii generalis dispensare, quod admittendum esse non videtur, quia eo ipso quod lex edicit à Pontifice, vel Concilio, nec conceditur dispensatio, nequit Episcopus dispensare; sic ut censetur retinenda dispensatio Superiori propter illud principium generale, quod inferior nequit in lege Superioris dispensare, ut docent Sanchez de matr. tom. 1. lib. 7. disp. 7. num. 6. & tom. 1. lib. 2. disp. 40. num. 1. Guierrez in Canonice lib. 1. cap. 5. num. 10. Gratianus *discept. forens. cap. 397. num. 33.* Molines de ritu nuptiar. lib. 1. diff. 1. num. 145. Reginald. in praxi tom. 3. lib. 3. cap. 27. num. 101. Barbosa de potestate Episcopi cap. 7. num. 1. Gaspar Hurtad. de matrimonio dispensatione 26. diff. 1. Aretius de consensu tom. 2. dispensatione 8. cap. 3. vel. sed contraveniens.

Vnum tamen docent Miranda in manuali Prælator. tom. 2. quest. 30. art. 10. emend. 1. Sanchez de matrimonio. tom. 1. lib. 1. disp. 61. num. 3. Suarez de legibus lib. 7. cap. 14. num. 1. Diana, & Guierrez supra Sayrus de consensu lib. 2. x. n. 19. num. 2. Hentiquez lib. 10. cap. 35. num. 2. in gloss. l. ut. D. & alij communiter ut standi in nostra sententia negatiam, quando Concilium, seu Summus Pontifex censuerit abolitionem non referat, videatur concessisse Episcopi potestatem ab illa absolventi quod non implicat negativam sententiam relaxat, cum aliud sit dispensare, aliud inquam abolvere, & ut relaxat ubi non continetur leges que infra latissimè scripti in cap. cum venissent 12. de iudiciis ubi quis possit cognoscere de dubijs privilegiorum: aliqua dico infra in cap. si quando hoc ritu.

Ad secundam questionem partem an Episcopi possint dispensare in lege Pontificia apponendo penam pecuniariam; cumque difficultas hæc possit consequens considerari ad præcedentes, videretur, pro negativam sententiam respondendum quia ex quo Pontifex solum concedit inferiori facultatem dispensandi in lege sua ex iusta causa, non inde procedere, ut ei concedat facultatem commutandi legis obligationem in aliam materiam, alias sine iusta causa posset enim legis obligationem in aliam materiam commutare, sicut potest Episcopus absque alia causa obligationem voti in aliam commutare: ita docent Thomas Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 14. num. 2. laud. comprobans, & cum multis Castus Palatus tom. 1. tract. 1. disp. 6. parit. 9. num. 4. Bonacina de legibus lib. 1. quest. 2. parit. 3. num. 23. Fillucius tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 7. n. 80. Diana p. 10. r. 58. c. 9. Plus est enim commutare extra voti materiam, quam dispensare; ergo cum solum permittatur dispensatio, & Trid. in cap. 18. sess. 25. præcipit dispensationem gratis esse faciendam, & in sess. 21. cap. 1. de reform. iubet dimissionis gratis dari, sequitur dicendum, ut nequeat Episcopus pecuniariam penam imponere, cum dispensat in lege Pontificia.

Nec obstant Innocentius in cap. 1. observat. ieiunij. num. 2. lib. 1. Hentiquez num. 2. Ioannes Andreas in 1. Cardin. num. 3. Antonin. num. 1. Cajetanus 1. 2. D. Thoma quest. 97. art. 4. ad finem, ubi Angel. num. 10. Sylvestr. quest. 7. de 2. num. 19. Armita num. 6. Taberna quest. 14. num. 15. Suarez lib. 6. de

legibus cap. 16. num. 14. Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 59. q. 1. Navar. in summa cap. 21. num. 22. dicere et, ut liceat Episcopi dispensando in lege Pontificis imponere onus multæ pecuniarie. Sed quia Suarez num. 9. id intelligit tantum in legibus, per quas subditi obligantur ad aliqua onera, à quibus per dispensationem eximuntur, ut lex ieiunij abstinendi ab operibus seculis in die festo, & in similibus. Secus in legibus illis, quæ non imponunt per se ad imponenda onera subditi, sed propter alios iustos fines pertinentes ad commune bonum propter servandum debitum ordinem vel vitanda aliqua incommoda; quemadmodum talis est lex Tridentini, quæ præcipit fieri denunciations publicæ ante matrimonium; quia cum iste actus non possit per se, sed propter vitanda pericula, sine quoque iusta inde causa ad dispensandum, erit impertinens commutatio per impositionem elemosinæ, cum in hoc nihil deficiat ad finem talis legis, ideo ego absolute primam negatiam amplectens, quam etiam tuetur Ioannes Sanchez in seculo diff. 34. num. 40. Secundam inquam libenter amplecterem quoties fieret dispensatio ab Episcopo in aliqua lege Pontificia penali, veluti si dispensaret in irregularitate orta ex delicto nam tunc posset penam pecuniariam imponere non per viam commutationis partialis, sed in penam delicti, quare bene Diana dist. ref. 9. in vers. similiter addit ut quando delictum præberet iustam dispensandi causam, vel concubinatus, aut Virginis defloratio, tunc posset Ordinarius, non ob dispensationem, sed in præsentiam delicti, aliquam multam pecuniariam imponere, sicut quando aliquis per dispensationem delicti: posset inquam in delicto aliquid imponi, & hoc modo excusabuntur, secundum Sanchez, & Cast. Palam. relatos pro nostra sententia, Episcopi qui dispensant in aliqua lege Pontificis in casu eis permisso imponunt aliquam multam pecuniariam per modum cuiusdam commutationis, cum innuantur opinionem probabili, & videatur illis permitti ex tacita Papæ commissione. Nec implicat quæ dixi in cap. 3. licet 3. de foris sub quest. 4. ubi ego de questione an dum Episcopus dispensat ad laborandum in diebus festis queat imponere aliquam multam.

Vnum tamen notabis prædictas multas, siue à Capitulo sede vacante ita impossas pro dispensationibus, seu commutationibus esse applicandas pijs operibus, vel pro elemosinis distribuendis: ita Diana dist. ref. 3. in fine, & de Capitulo sede vacante, & eius Vicario Paul. Squillante de obligationibus, & privilegijs Episcoporum p. 1. cap. 28. num. 3. cum Prospero de Augusta, Genuesi, & Metola qui fatentur ut statim queat fieri applicatio prædicta à Vicario Capitulij, iuxta dispensationem Trid. Concil. sess. 25. cap. 3. de reform. & idem Squillante num. 12. T addis nomine eminentiorum intelligi etiam penas impositas in obediendis ratione cunctantia; & id etiam quod percipitur ratione decreti quod interponitur & sic Metola tom. 3. disp. 2. dubio 1. num. 2. 1. noster applicanda esse locis pijs iuxta dispositionem Concilij Trid. emolumenta, quæ presentantur æ premis pecuniarijs ipso quo vacat sedes Episcopalis: & prædictam sententiam amplectuntur etiam Diana dist. p. 12. tract. 8. ref. 10. Riccius num. 2. dicit alio per totum, Genuesi, in praxi Archiep. 1. 69. n. 4. Prosper. de Augusto in addit. ad

Quæritur

*Quoniam, verb. capitulum varf. pradicta re-
fringe, & affirmans Sequillam. vera doli. mon. 9.
cap. 18. sic pluries fuisse obferuatum in curia Ar-
chiep. Neapoli. † addit quod sic ibi, est inueterata*

- 15 consuetudo pro criminibus dignis compositione
compositiones facere, cum Episcopi iurisdic-
tione sede vacante ad Capitulum deuoluatur, & omnes,
& ibi glossa de materia. & obediencia. itaque sicut li-
cet Episcopis compositiones facere; ita nec etiam
id denegent Capitulo sede vacante: nam quous-
que durat sedens, vacans representat Episcopum,
& agit quæ Episcopus facere poterat, vt late,
infra sub lib. 3. dico in suis titulis.

- 16 Ad tertiam quæstionem partem an dispensatio
à Pontifice concessa, & signata valeat in foro
conscientie: & licet pro parte negatiui possent
adduci quæ signantes nota, in cap. 9. & 15. de
electione per extraneos inuicta de elect. & in
cap. caaritia eodem lib. ubi patet nullomodo Epil-
copis concedi administrationem, suorum Epil-
copatum, etiam literis expeditis dum presentia
non fuerint Ecclesiarum capitula; & quia in foro
exteriori aliter Bullæ post gratiam concessam, &
signatam non valent. † Vnde adhuc aliter exi-
stimo dicendum esse in foro conscientie; quia ad
perfectiorem gratia fufficit quod signetur sup-
plicatione, cum gratia non habeat aliam causam effi-
cientem, nisi Pontificis voluntatem, seu Principi-
um; quæ posita, seu manifestata per scripturam,
qualis est signata supplicationis habetur com-
pleta ipsa gratia: nam posita completa, &
perfecta causa habetur completus, & perfectus
effectus.

- 17 18 Et confirmatur quia expeditio literarum non
conferret aliquod gratia complementum, sed tan-
tum authenticationem in foro fori quæ inferuit,
19 authoritatatem consistit de concessione. † Nec ob-
stat regula Cancel. a. Gregorii XIII. (quæ
hodie est 51.) in qua dicitur, quod nulla dispen-
satio; licet alia viua voce summi Pontificis con-
cessa, vel iam per manum eiusdem summi Pon-
tificis signata, cuiquam in iudicio, vel extra iudi-
cium suffragetur, antequam super ea literæ Apo-
stolicæ sint expeditæ, seu concessæ; quia respon-
deretur verba illa extra iudicium non extendi ad fo-
rum conscientie, sed tantum foret effectum in
foro externo, etiam extra iudicium, veluti si ex-
tra iudicium contentiosum, in quo nullomodo
valere queat ea gratia; ad alios nempe effectus
vellet impetrans ratione huiusmodi dispensationis
literis nodum expedit admitti ad aliqua officia,
siue ad alios actus in iudicio, vel extra, quorum
seculosa dispensatione est incapax: ita expendente,
& abundantius Sanchez de matrim. cum multis,
lib. 3. de 3. 9. mon. 12. agent de intellectu dictæ re-
gulæ Dicitur par. 10. ar. 1. §. 1. 3. alia in confir-
mationem adducens ex doctrina Molinæ de iusti-
tia ar. 1. §. 1. Basilio Pontio de matr. lib. 5. c. 1.
n. 14. Et iterum confirmatur quia clausule consue-
tæ apponi in literis, non pertinent ad concessione
gratiæ, quasi sine illis non habetur concessio, sed
gratiæ formulæ vsuatae literarum; sunt enim for-
mulæ explicationis, concessionis, non autem con-
cessionis formula: ita docent Cardinalis Lugus de
iustitia tom. 2. diff. 20. num. 163. Bossius in mor.
tom. 3. lit. 14. §. 2. num. 164. Pasqualigus in decisio-
bus variis deci. 141. dicentes, vt supponant con-
cessionem factam iuxta formam supplicationis
petitoricæ, quia signatio supplicationis facit quod
intelligatur concessum quicquid in ipsa peti-
tum

fuit, pertinentque tantum ad stylum Cur-
iæ, quo concessio facta expedit, & explicari
solet.

700 070 080 090 100 110 120 130 140 150 160 170 180 190 200

AD TEXTVM

IN CAPITE I.

DE RESCRIPTIS.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

- 1 Appellationis rescriptum quare concedatur,
eum liberum sit cuique appellare.
- 2 Clausula appellatione remota, officium remis-
sit.
- 3 Speciale mandatum derogat generali remis-
sit.
- 4 Profectionis materia infirmatur.
- 5 Romana Ecclesia omnium mater remissit.

DE materia huius textus repetentes Ordina-
rij late agunt in schola Salmantina pro as-
signatione Vespertinae Cathedrae iuris Canonici,
& multi adducti à Barbosa his, prater quos Zeme-
dus collect. 128. ad decretales, expendit textum
Azo. lib. 1. mor. cap. 24. sepeque intellectus assignat
Sahagun. hic à mon. 24. idem Barbosa hic p. 6. à
mon. 5. dum expendentes verba textus nostri ibi
literæ Apostolicæ altera pars munita, quibus ei
generaliter est indultum, vt liberè sibi liceat appel-
lare, & difficultatem proponentes; eo quod lite-
ræ illæ frustra sicut indultæ, cum liberum sit cui-
que appellare, dum offenditur, & opprimitur,
iuxta quæ longissimè dico in Rubrica, & mo. sic.
de appellat. indem respondent, reiectis aliis in-
telligendi modis, generale rescriptum liberè ap-
pellandi, de quo hic prius emanasse, & per illud
parti impetranti duntaxat indulgeti ius appellan-
di in talibus à iure petimulis, & non frustra; quia
illa pars timebat futura iudicis grauamina, à quo
plures molestias reportaret; & ob id, vt se ab
eminentibus periculis defenderet, & aduersus iu-
dicem se muniret, prædictum rescriptum impe-
trauerit, vt sic clare constituit sub Apostolicæ
protectione, iudex ab illis molestiis se abstinere,
nec auderet appellationi se abnegare: applica
quætionem in cap. oblata 57. de appellat. q. 2. vers.
ad tertium. & ibi c. 15.

Et quia Barbosa multos refert hic mon. 2. agen-
tes per verba textus nostri ibi: Sublata remedio
appellationis, de effectibus clausulæ appellationis
remota; ideo adiunges quætionem, de qua dixi
in Rub. de appellat. quæst. 1. an appellatio taliter
sit indulta iure naturali, vt Principi nequeat eum
remedium auferre, vbi non. 9. expendi textum
hunc. Item & quætionem, de qua dixi in cap. 4.
de foro comp. quæst. 1. an appellatio, & reuocata ita
aguerentur, vt delegata causa, appellatione re-
mota, intelligatur prout sublata reuocata: &
quædam vtrique verificetur. Et de aliis effectibus
dixi in cap. 17. de re iud. quæst. 1. vers. ad tertium,
dum egi de ea, an clausula appellatione remota
operetur tertium non esse admittendum ad im-
pendendum executionem: & in c. inquisitioni 71.
de appellat. quæst. 1. Vbi posui illam quætionem,

an clausula appellacione remota posita in principio, aut in medio, tantum operetur, ac si posita in fine, & ibi vers. *adfectuam*, posui quos effectus operetur.

3. Et in vers. ibi, *quia fœdalis mandatum derogat generali*, communiter agunt Doctores de regula text. in cap. *generi* §. 4. ubi expendo infra de regulis ubi quod *generi per speciem derogatur* explicat, & limitat hic Barbofa a. num. 1. & in addit. §. 6. expendit a. num. 8. Vide infra in cap. *Abbatem* 40. hoc tit. & infra in c. 3. hoc tit. quæst. 1. a. num. 5. sub vers. *clarum* vique ad finem, & applicabis quæ dico infra de consuetudine in Rubric. quæstion. 3. a. numero 1.

4. Et quia per glossam hic verbo *mandatum*, & glossa ibi, *Nō prestatio* notet Barbofa hoc n. 10. & 11. quod non est necessaria protestatio, ubi Adversarius non repertus; & quod ille, qui impeditur est debet processari impedimento; ideo adiunges quæ de vi, ac necessitate protestationis adduxi in cap. fin. de appellacionibus.

5. Item in verbis textus nostri & eius integra ibi, *Cum Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum dispensante Domino, mater est* &c. poteris agere de questione, an Ecclesia Romana sit mater, de qua videbis quæ tradit Faquinesius lib. 8. *conversus*, cap. 1. explicans l. *basile* de summa Trinit. & fide Cathol. item adiunges quæstionem, de qua in cap. 1. de prescript. quæst. 5. vers. *quod vltimam*, ubi egi de ea, an Matrix Ecclesia intelligatur de Cathedrali; & quid sit Ecclesia Catholica notavi supra in cap. 1. de summa Trinit. & fide Cathol. in §. 6. vna est fides eum n. 1.

AD TEXTVM IN CAPITE II.

EX PARTE.
hoc titulo.

P R Æ M I S S V M.

S V M M A R I V M.

1. *Clausula si preces veritate nitantur, intelligitur in qualibet gratia, in omnibus precibus, & in quolibet rescrispo etiam Regis; & quomodo ea probetur*, n. 3.
2. *Primo probatio facit est ad effectum rescrispi quod copulat duo ad eundem effectum*.
3. *Copula requirit ut omnia copulativa vera sint*.

Hic textum explicavi in cap. cum non ab homine de iudicio quæst. 18. num. 18. vers. *sed textum*, & in cap. 1. de fide instrum. quæst. 1. a. n. 1. & in Rubr. de confirm. vlti quæst. 3. num. 12. Et quia abunde notat Barbofa hic de clausula si preces veritate nitantur num. 1. & num. 8. quod intelligatur in qualibet gratia in omnibus precibus, & in quolibet rescrispo, etiam Regis, ac de aliis a. n. 3. ubi quid desideretur ad validitatem rescrispi, ac de aliis ideo pro quæstionibus textus nostri, de quibus idem Barbofa hic num. 3. & 4. in verbis ibi, *Quod si constaret ipsum de prioris esse commissum, & perpetuo illi renunciaſſe* Probanda adiunges quæ adduxi in cap. cum non ab homine de iudic.

quæst. 18. dum egi de ea, an Clericus periturus ipso iure amittat beneficium, ut persequatur sententia punitivam, & ea omnia, quæ de penitentiis dixi in cap. *brevis* 17. de iurando, ubi egi de penitentia, & quid aequitas obſervaretur, & in Rebar. duſ. lib. 1. var. cap. 3. & quod per renunciationem amittit quis beneficium; ideo adiunges notata infra sub tit. de renunc. & in cap. 1. de res. & p. v. de his præter alios ordinarios Salugum ad textum nostrum.

Et quia Barbofa num. 10. sic per glossam hic & perperam, notet quod ubi rescrispo copulat duo ad eundem effectum, si alterius probatio satis est ad victoriam, sufficit vnum probare; & resoluit cum Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 31. num. 41. ut quoties in rescrispo quocumque plures navantur causæ copulativæ, quarum aliqua veræ sint, aliz falsæ, expectandam esse causam, quæ nititur rescrispo, & ad eamque existente veram non obſtante falsitatem; ideo adiunges quæ tradit Riccius per glossam hic, ubi Felinus num. 23. et dicit. 1676. affirmat quod pluribus natis in rescrispo ad lites, sufficit vnum verificare ad movendum Principem sed videtur ibi perperam, ut hoc procedat in rescrispis ad lites, sed in gratiosis, ubi omnia sunt probanda, & verificanda.

Quod si dubites quomodo probetur clausula nostri textus si preces veritate nitantur, recurres ad ea, quæ congerit Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 15. & num. 15. ubi proponit quæstionem, an desideretur cognitio iudicialis veritatis precum, sumptis testibus iuramento alitricis coram notario; & licet non desiderari affirmit; quia facis est, si iudex se extrajudicialiter informat, præcipue in puncto, de quo ibi agit; sed per longa disputatione adiunges quæ dico, in cap. de catero de sentent. & re iudicari, ubi ago an executor cognitionem habent; item & quæ dico a quæstione 3. in cap. quatuor de testibus, ubi ago de necessitate iuramenti ad corroborandas testium depositiones.

Et quia hic Barbofa per verba textus nostri, & & ibi præcisè agit de natura harum dictionum numero 1. & 7. de verbiis ut suo tractatu de dubiis vsu frequenter, dicit. 110. & 275. ideo nunc adiunges quæ congerit Gratianus regula 109. dum ad textum nostrum cum Felino hic §. *copula* affirmat per regulam, ut copula requirit quod omnia copulativa vera sint ex textu in l. *haredi plures* ff. de condit. instum. in l. *qui* quæ ita ff. de verb. obligat. in §. *penultim.* instum. de haredibus institut. & in l. *14. ritale* c. 1. p. 5. & in l. 13. ubi Greg. sit. 4. part. 6. & de ampliationibus, ac limitationibus, ac de intellectu, prædictus Gratianus cum multis ab eo relatis.

- 11 Privilegium secundum ex suo iure communi adusum debet facere mentionem privilegii solum ex parte Ceterarum.
- 12 Natalium dispensatio de consanguinitate, non desiderat ut fiat mentio prima in ordine sacre.
- 14 Dispensatio amplius concessa ex causa proprio, & ex causa scientia, est citius subrepticia, non facta mentione prioris iudicii.
- 15 Motus proprius non facit gratiam contra insequentem concedendum.
- 16 Clausula motu proprio in gratia adiecta non inducit dispensationem.
- 17 Dispensatio secunda censetur subrepticia, non faciens mentionem de prima moderata ex motu proprio, n. 18. quando limitatio, apponitur de jure casu, n. 19.
- 20 Dispensatio secunda ad matrimonium valida est, non faciens mentionem de prima limitationibus scilicet apponi de jure.
- 21 Dispensatio posterior facta ex causa valet etiam si de prima mentionem non faciat.
- 22 Dispensatio secunda non censetur subrepticia, non faciens mentionem de prima, quando utriusque dispensationis est super rebus diversis num. 23. & 24.
- 23 Rota in nouo decil. 47.
- 24 Subreptitum dispensatum, in ordine, ut dicitur exoritur, si velit postea ducere eam consanguineam, non eget in secunda dispensatione, ut faciat mentionem de prima.
- 25 Formam dispensationis, ut consanguineas nobis ad consulendum eius pauperum, si secundam dispensationem impetres, ut alii consanguineos, seu non consanguineos, nobis, tacitis causis prima, non facit secundam subreptitiam.
- 26 Rescriptum posterius, non est subreptitium si de primo nullo mentionem non faciat, idem etiam procedit, si mentionem non faciat de censura irrita alterius rescripti num. 28. expeditur, n. 29.
- 30 Rescriptum secundum impetratum sicut de diversis valet, etiam si non faciat mentionem de primo irrita in aequali dispensatione, secus si prima irrita gauderet ampliori privilegio.
- 31 Dispensatio secunda, concessa subrepticia etiam concessa sub ampliori forma si mentionem non faciat de prima limitatione concessa, n. 32.
- 33 L. 3. §. Divus Adrianus ff. de sepulchro violato, num. 34. & 35.
- 35 Rescripta posteriora generalia non derogantur primis specialibus, sicut nec specialia consuetudines non derogantur per leges generalia.
- 36 Merito in Verbo sepeliri prebendum erat lege 12. Tabul.

AD primam questionis partem quod subreptitia videatur probari videtur ex textu in cap. penult. de prescript. quatenus ibi iudicatur subreptitium privilegium recipiendi Sacramenta à quouis Antistite absolute concessum etiam Abbatibus, non facta mentione concessum quodam Abbatibus concessi, non ita simpliciter, sed cum moderatione hac: *si prius Antistites monstra-*
nello. 7. Deinde ex textu in c. 2. de filius presbyterorum, lib. 6. ubi deciditur subreptitium fore dispensationem à sede Apostolica impetratam, ut intelligi-

turque obtinent plura beneficia, si prius à viro dispensatum secum sit, nec in posteriori dispensatione mentionem illius defectus faciat; eo quod sit verisimile, ut Pontifex prioris dispensationis consciscens, non esset concessurus posteriorem Coteru. lib. 1. varior. c. 20. n. 8. Menoch. de arbitrariis lib. 2. cap. 3. causa 201. n. 39. & causa 203. n. 33. & 34. Molina lib. 2. de primis, c. 3. num. 51. Mitre de materas. in l. 2. c. 7. num. 10. col. 2. Guicciardi quæst. canon. lib. 2. c. 1. n. 91. Henricus lib. 7. de indulgent. c. 17. a. 5. quævis adducit hoc esse in foro exteriori, ut in dist. c. 2. de filius presbyterorum, lib. 6. peti ut saltem in eo casu fiat mentio prioris dispensationis, ut tradunt Covarr. in 4. decret. p. 2. c. 8. §. 7. n. 5. vers. 7. Molina lib. 4. de primis, c. 3. n. 43. ubi adnotatores Nauar. lib. 4. consil. de consanguinitate & affinitate in l. 2. c. 1. §. fin. & in l. 2. c. 1. §. n. 6. Abbas in dist. cap. pen. de prescript. a. 17. & Ioan. Andreas et dist. c. 1. n. 2. ubi DD. alij consensu à Barbosa, de ego alia notari in dist. cap. pen. ubi sic tenet cum Sanchez referendus, & alius.

Alij inquam existimant subreptionem non dari, nec considerari, nec eam probari ex dist. cap. 2. de filius presbyterorum lib. 6. eo quod ibi non dicitur prioris dispensationis faciendam esse mentionem, sed solum prioris defectus, cum in illo non sit prius dispensatum, nisi quoad vnum beneficium obtinendum, ut patet ex illis verbis *dispensationem aliam tacite de predicto defectu post mortem obtinere*, nuncius alius verbis *predecessoribus*, ibi: *Si nunc quoque per sedem Apostolicam dispensatum, ut non obstante defectu natalium*; & sic Dominicus ibi num. 7. Franciscus eam. a. 20. c. 1. dixerunt ut in secunda dispensatione addita prima, non sit opus de prima mentionem facere, sed de primo defectu, & ut refert Sanchez de matrim. disp. 12. lib. 8. num. 3. etiam quod textus ille peteret prioris dispensationis mentionem, loquitur in casu speciali, quando scilicet cum illegitimo dispensatur ad duo beneficia, tacita priori ad vnicum dispensatione, quia difficilius vtrumque simul, quam vtrumvis seorsum concederetur, ut explicat illius textum Molina dist. lib. 4. de primis, cap. 3. num. 43. & aliter Molina tom. 3. de iustitia disp. 650. n. 4. de vero intellectu huius textus dico in vers. ad secundam.

Nec idem contrariam sententiam probari ex dist. cap. penultimo de prescript. cum textus ille loquatur de casu quodam speciali; nempe quando per postea prius privilegium derogatur iuri proprio Episcopi, cuius est omnia Sacramenta suis subditis conferre, quod ius parum servatur inuolatum in priori privilegio, utpote quod solum concedebat ab alio recipere, quando proprius ministrare nollet, at postea concedebat ab alio recipere: sic in hoc casu intelligitur textus illius Innocent. ibi num. 4. Ioannes Andreas num. 14. Hostiensis num. 7. Anton. num. 10. Bald. num. 10. Cardinal. num. 10. ubi, *in fine glissa sic patet*; & sic illius textum ad alias dispensationes iuri tertij non derogantes, trahere dissonant rationi, refert Sanchez, ubi supra.

Quæque quæ secundam tenent, ac docent sententiam dicunt ex textu in dist. c. 2. de filius presbyterorum lib. 6. non deduci, ut ex sola dispositionis natura proveniat, ut sit subreptitia postea, quæ mentionem non facit prioris eidem per locum concessa, solumque sic censeri ex tacita Principis voluntate qua subreptitia ibi iudicatur; eo quod credatur ut prioris memoret posteriorem denegaret, ut constat ex

et potissima ratione textus illius, ubi Doctores primæ sententiæ, eam tantum rationem tradunt; quia cum neutra dispensatio ab altera pendeat, & utraque à potenti concedere impetrata sit, si utriusque natura præcise consideretur neutra, alterius mentione indiget, & ob id attenda tali ratione considerantes naturam textus illius, & *dill. cap. pen. de prescript. ea non probatur ex dictis n. præced. de videretur velle Abbas in dill. cap. penult. n. 13*; ubi ait concessio alio necessego super separatim, vel super eisdem, non esse necesse prioris mentionem facere dispensationis; quia nullibi cauetur, solumque ob odiosam pluralitatem beneficiorum cautionem repeti ait in *cap. si motu proprio de prebend. lib. 6. c. 1. in cap. nostra de rescriptis*, sic in terminis Puteus *decis. 146. num. 1. c. 4. lib. 1.* Ob quod bene Sanchez *dill. lib. 8. de matrim. disp. 12. num. 14*. Barbosa in *dill. cap. si motu proprio n. 15*, per glossam ibi accensur, notant ut taciturnitas qualificata, quam iura specialiter exprimi iubent, reddat gratiam subreptionem, etiam si ignoranter ea qualitas tacita fuerit quod est verum, præterquam quod textus in *dill. cap. de filiis presbyt. lib. 6*. loquitur in casu longe diuerso à primo rescripto, ut dico, *num. sequenti*.

Ad secundam questionis partem, quid quando est quedam dissimilitudo, dico cum Ioanne Andrea in *dill. cap. 1. de filiis presbyter. Abbate in dill. cap. penult. de prescript. Paulio conf. 74. vol. 4. n. 17*. vt quando prior, & posterior dispensatio sunt circa eandem rem, ac inter utramque est dissimilitudo, ac partialis quædam contrarietas, quod priore cum moderatione quidam concessa sit, posterior vero absolute, & absque illa, subreptionem esse posteriorem, nisi prioris mentio Principi fiat: sic relati Doctores, & Thomas Sanchez *dill. lib. 8. de de matrim. inq. lib. 2. num. 6*. ¶ dicentes hunc esse germanum intellectum *dill. cap. 2. de filiis presbyt. lib. 6*. nam ideo ibi afferunt quod posterior dispensatio cum illegitimo ad duo beneficia penitus irrita eo quod non fuit in ea facta mentio prioris dispensationis ad vicinum beneficium, cum posterior dispensatio amplior sit, excedatque moderamen prioris; & sic innumeris Doctores allegatos in *versal. exp. dill. c. 2. vt solus defectus, sit mentio facienda contra communem Doctorum sententiam relaxam*.

Et de pœuilegiis eandem doctrinam esse sustinendam docent Bartholomæus Socinus *conf. 146. n. 4. vol. 1. Menochius de arbit. lib. 2. c. 1. n. 1. casu 203. n. 31. Gucietez lib. 2. canon. quest. 1. c. 1. n. 92. Sanchez ubi proximi*, dicens etiam intellectum relaxam in precedenti esse germanum ad textum in *dill. cap. penult. de prescript. ubi Innocent. n. 4. declarat dicentem ideo ibi in posteriori privilegio decerni mentionem faciendam prioris, quod prius cum moderatione fuerit concessum, posterioris autem absolute rationem reddens; quia Principes vertigat factus de priori concessione limitata, non eam multastet, quam ibi tradunt ceteri Doctores: alia tradit Sanchez, & Abbas *dill. num. 17*. in terminis ait textum illum habere verum, etiam ubi non est tertij præiudicium, sed potius privilegium esse absque moderatione in priori adhibita. ¶ Et Bellameia idem, ubi docet inde inferens cauendum us, qui super ætate, aut natalium, aut alioquin defectibus, aut alias contra ius commune gratias moderatas, seu pœuilegia immoderate impetrarunt, & postea ampliora, vt in posteriori gratia prioris mentionem faciant ne posterior sit subreptitia.*

D. Fernandus de Rescriptis & Consuetudinibus.

Imo ibi, Imola *n. 6. infra etiam* quod ubi pœuilegium, patitur ius commune contrito, pariter autem est eorum ius secundum extoritur ius commune aduersum non valeat, nisi prior facta mentione: & Rota in nonnullis *hoc it. num. 3. lib. 3. decis. 91. num. 3*. ait hoc procedere in quibuscumque pœuilegiis, & concessionibus.

Et confirmatur per in materia legitimisationis natalium dicens dispensationem in consanguinitate non esse subreptionem, non facta mentione prioris factæ in ordine sacro, eo quod ipse dispensationes sint diuersæ, & per vnam non reddi alteram ampliores, vt Nauarrus *de rescriptis lib. 4. consuetudin. 112. de consanguinitate in 1. editione conf. 5. sine in 2. conf. 8. sine*, quali censet contrarium fore, ubi simplicior redderetur, vt bene existimantur Bartholomæus Socinus *conf. 65. n. 1. vol. 1. R. cum conf. 32. n. 3. c. conf. 99. sine, vol. 3. Curtius Senecio conf. 73. n. 1. ad finem. c. n. 9. c. 17. Tello Fernand. 1. 1. Tauri n. 41. Mathienzo lib. 3. rescriptis. 8. 1. 10. glossa 1. n. 14*. dicentes relaxam doctrinam procedere in legitimisatione.

Etenim glossa *vt b. idem in dill. c. 2. de filiis presbyter. lib. 6*. ubi Dominicus *n. 7. & Franc. n. 5. Sanchez d. lib. 12. n. 7*. dicunt hoc non solum esse verum in dispensationibus Penitus, de quibus textus ibi agit, sed etiam in dispensationibus ad inferioribus concessis: quod ratio ibi expecta militet in his quoque: & adducit ibi Dominus *n. 4. Franc. dill. n. 5. Sanchez dill. n. 7*. vt quauis ille textus loquatur de impedimento naturali legitimisationis, sit etiam, trahendus ex identitate rationis, vt intelligatur etiam de quouis impedimento accidentali: & idem Sanchez *dill. cap. 12. num. 3. ex dill. disp. 21. n. 1. c. Tello Fernand. in 1. 1. 2. Tauri n. 41*. ¶ addit etiam esse verum quauis in dispensatione posteriori amplius concessa sit clausula *motu proprio, & ex certa scientia*, cum nihilominus adhuc sit subreptitia, non facta mentione prioris restrictionis: non enim motus proprius, et si subreptionem tollat, supplet mentionis defectum mihi eo quod hæc dispensatio conuatur ex defectu rationis præsumptio. ¶ Non quauis motus proprius firmat gratiam contra concedentis iurisdictionem, vt tradit Ioannes Andreas in *cap. si motu proprio n. 1. de preb. lib. 6*. quia motus proprius non supplet hanc subreptionem, docent etiam Abbas in *cap. quæ circa motu. 7. de consanguinitate. c. assensu. Alex. de Neuo ibi n. 8. Prepositus n. 4. verbi. sed de dispensatione. Felin. in cap. ad aures bovis. n. 9. cap. 4. ubi Decius in noua editione n. 32. Berouius n. 59. Selua de benef. 3. p. 9. 12. n. 25. Rebuffus in concordantia rit. de forma mand. Apostol. n. 50 in 2. effluu, quem non operatur ea clausula Stapuleus de iuribus grat. rit. de vi. c. effluu. in clausula motu proprio, effluu. 7. n. 3. Menoch. de arbit. lib. 2. c. 1. n. 83. cum aliis Sanchez alie dicens *dill. disp. 21. n. 5*.*

Ergo dum glossa in *dill. cap. si motu proprio, veth. beneficium in ver. cum per hoc secum dispensationem non sit, dum constituit clausulam motu proprio in gratia adiectam, non inducere dispensationem, de quo Couarru. in cap. Alma Mater p. 1. n. 7. m. 2. Menochius proxime relaxam n. 80. Marta de clausul. p. 1. clausul. 72. n. 15 & alij citati à Barbosa in *tratt. de clausul. v. f. c. clausula 79. n. 51*. videntur probare vt dicta clausula motu proprio, alias subreptio non tollat, quæ dispensatione indiget, vt docent glossa in *elementis p. Romanus Pontifex de prebend. verbo inuoluntum, Gomez. in c. 1. num. 19. c. 65. lib. 6. Rebuffus præp. 11. n. 11. p. 1. signatur. num. 15.**

num. 15. & in concordia, *zu. forma ineq. verb. non. vert. decem*, *Contar. in d. cap. alia. par. 1. § 7. num. 40.* Menoch. num. 81. eo quod clausula *non propter* non inducit dispensationem iuxta textum in *cap. non potest d. 11. de prob. quia ut dicit Barbosa in d. d. cap. si motu proprio non 14. de fin. quidquid contradiat Dominus. ibi non. 5. & in *cap. 1. num. 16. lib. 1. de h. ec. hac dispensatio requiritur ad tollendas alias subreptiones inhabilitatem personarum concludentes.**

- 17 Debitum vero est, nunc prædicta doctrina de subreptione contingat quoties moderamen in prior dispensatione apponitur, ex proprio motu illam concedentis, aut ad instantiam diversarum personarum ab illa, cui concessa est, aut si ipsa eadem persona, quæ cum moderamine petierat, nunc impetret abique ea. Et licet in hoc secundo casu Felinus in *d. d. cap. penult. de prescript. ann. 2.* Ruin. *conf. 161. vol. 1.* existimant etiam dispensationem respectu eiusdem persone vixitque impetrantis non esse subreptivam. † Tamen Iohannes Andrieus ibi num. 1. Sanchez de *matrim. d. d. lib. 3. disp. 32. num. 9.* Curdus Seneor. *conf. 73. not. 9. & 17.* Tello Fernandez *d. d. lib. 1. Tauri num. 41.* dicunt in prædicto casu abesse auctoritates relativas; & sic in illo, sicut in primo dispensationem quantumvis ex motu proprio censent subreptivam; quia qualitercumque simul cum limitatione Principis concessa gratiam, non est credendum cum ita facile esse mutatum tenore prioris dispensationis.

- 19 Verum si concedens posteriorem gratiam abique dicta limitatione, nosset prioris limitationem, quia semper apponitur de stylo Curie, tunc ut dicit Felinus in *d. d. cap. penult. de prescript. ann. 2.* requiritur contraria voluntas coniuncta cum imitatio subreptionis ex taciturnitate; sequitur Sanchez *d. d. disp. 32. lib. 3. num. 10.* † Iohannes a. 1. ut si quis impetret voti castitatis dispensationem cum limitationibus solis apponi de stylo curie, nempe ad *Puicium Matrimonium, & remanente solis in monasterio Conceptionis*; ac aliam prædictam operam, si postea tacita hac impetrat illam absolutam, hæc posterior valida fit; quia cum illa limitatio de stylo curie solet apponi, non laet Puicifonem & quamvis singulari dispensationis huius persone concessæ immemor sit, ac perdidit dispensationis in ea appollez; cum tamen solet eo stylo curie apponi, nec Puicifex apponatur, sit Sanchez esse absolute signum apertum voluntatis concedentis. † Et addit n. 12. cum Molina, & alii exemplificent etiam in marginibus, ut si ex noua causa posterior dispensatio fiat, non dicatur subreptiva; eo quod primæ mentionem non fecisset, qui cum malis num. 13. & 14. inest ad alios duos casus dispensationis ad nubendum, & ad legitimacionem, ubi videbis pro exemptione huius dubij.

- 22 Pro complemento huius dubij notabis ut si inter priorem & posteriorem dispensationem, nulla est dissimilitudo, sed solum fiat super rebis diversis, tunc non sit opus, ut lo secunda fiat mentio de priori, cum nulla ratio nullusque textus ad id cogat, cum textus de hac se loquentes agant tantum de duabus dispensationibus, quando inter eas est dissimilitudo quædam, ac contrarietas, ut iam diximus in dicto versu ad *Fernandam*. sic docet Thomas Sanchez, *supra dicta disp. 12. lib. 3. n. 5.* Abbas in *d. d. cap. penult. de rescriptis.* Anchar. *conf. 131. de fin.*

Nec debet admitti traditum à Rota in *novis* *num. 3. lib. 1. de rescriptis. 47. num. vices.* Mandato in *figura*

zura gratia sit. dispensationis, in fine dicentibus, tunc prior dispensationis in posteriori mentionem esse faciendam, quando dispensationes essent diversæ, seu ad diversum finem tendentes; fecerit ad eundem.

Et totam limitationem confirmant Natus. 14 lib. 5. fin. 2. *edit. cit. de privileg. conf. 12. n. 2.* & lib. 4. *de consang. conf. 5. in 2. casu adu. cit. de consang. conf. 8. fine, & lib. 1. de rescriptis conf. 2. a.* Petrus de Ledelina in *summa. 5. actam. vii. de matrim. c. 17. par. 7. p. 1. conf. d. 3.* Vega. 1. *non. sum. c. 88. casu 3.* Maouel. 1. *sum. summa in 2. edit. c. 13. num. 4.* Aquapetus docent Subdiaconum, cum quo dispensatum est in ordine, ut ducat uxorem, si velit, postea consanguineum ducere non teneatur in posteriori hac dispensatione mentionem facere prioris, si velit postea consanguineum ducere.

Et sic bene Sanchez *dict. d. d. 32. diff. num. 13.* & quædam Natus. *conf. 5. de consang. 1. editum, fin. 8. n. 2. edit.* dicunt quod si femina ex dispensatione Papæ consanguineum nubat, & eo matrimonio soluto, aliam dispensationem obtineat ad nubendum alij consanguineo, tacita prioris causa doris stante; ut femine pauperi consulerent, vel si hæc posterior, aut utraque dispensatio concederetur, ac petita esset, nulla allegata causa, seu maiori compositione pecuniaria exacta ad publicos vias, ut non exeat secunda dispensatio faciendi mentionem de prima; idemque fave, et si femina resisteret, oculos consanguineo nubere, postea impetrandi dispensationem ad nubendum alij; eo quod istæ dispensationes sint super diversis matrimoniis, & neutra habeat connectionem cum altera; oco enim prior augetur per posteriorem.

Ad tertiam questionis partem, quando prius inscriptum, seu privilegium irritum sunt, sic necessarium mentionem facere in secundo de illis. In quo dubio, quemvis Gofredus, quem refert, & sequitur D. Antonius. a. 1. *summa. tit. 10. in regula non passim*, mentionem faciendam necessariam esse de priori rescripto irritum; & Corduba in *summa. 9. 45. quæst. 2. a. p. 1. 2. fin.* agens de dispensatione quamvis subreptiva ad imitacionem obtemperando, dicit eam narrandam necessariam esse Pontificis Summi in postulatione dispensationis; tamen verior est sententia contraria, ut oco sit necessaria in secundo de prima mentio, quia cum prima nullus valoris sit, est habenda perinde, ac si non esset impetrata ex regula irritæ non passim de *regul. l. 1. lib. 6. in qua cavetur, ut non præstet impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*; sic docet Sanchez in *dict. disp. 12. lib. 3. de matrim. n. 21.* & glossa in *d. d. regula. verbo non passim*, Bellameta in *disp. 143. n. 5.* † docent idem extendi ad gratias, & privilegia, & de literis irritis loquentes, glossa in *cap. fugiendum, verbo postius de iuraprom. & glossa in cap. cum nullo, verbo de factis. h. ec. tit. vii. Abbas num. 6. Felinus. a. 2. Decius in *nova edit. n. 19. de in illis iuribus* Barbosa cum aliis, & in *cap. oblatæ appellat.* vbi Felinus. num. 1. *idem in cap. 1. n. 22. h. ec. tit.* Donisio. in *cap. quoniam col. 4. vel. super certis, d. d. 18.* Barbosa. *con. 4. vol. 3. num. fin.* Nenizan. *conf. 36. n. 10.* Rebus. *de consue. Regum tom. 2. in prefat. num. 86.* Mascardus cum pluribus de *prob. consil. 386. d. num. 20.* Flamin. de *confessione beneficiorum. quæst. 46. num. 28.* † Et ob eandem doctrinam non esse opus mentionem clausule irritæ alterius rescripti tradit *Isidorus in l. 1. num. 1. cod. si contra ius.* Molina *lib. 4. de privilegiis, ubi adducit. de cap. 3. num. 32.* Gratian.*

Gratian. *reg. 229. num. 12. aliter Molina de iuris. tom. 3. disp. 66. n. 2.*

- 29 Et licet Decius in *cap. ex errore in nova editione num. 15. hoc tit.* dixerit ut si ab eodem impetrante posterius rescriptum sit impetratum non faciens mentionem de primo irrita postulat non valet, si inde coningeret, ut delinquens foret melioris conditionis, secus si secundum impetraret cum eadem moderatione, qua primum impetravit, & absoluta videtur docere Menochius *de arbitratu lib. 2. casu 30. fin.* procedere non solum in literis gratis, sed iusticiis etiam, ut quando utrumque rescriptum, est impetratum ab eodem; ut ut in secundo, sit facienda de primo mentione, nulla habita distinctione, ne sit melioris conditionis irrita impetrans, quam ille, qui valide primum impetravit contra regulam textus in *cap. cum qui de prob. lib. 2. n. 11.* idem ego cum Sanchez *de iur. jur. 22. num. 11.* idem in hoc casu dico procedere, ac in casu numero precedenti adducto, scilicet ut siue ab eodem impetrante, siue a diversis quoniam prius rescriptum irritum fuerit, in secundo non debeat fieri mentio de eo, dum tamen utraque dispensatio sit cum eadem moderatione, ac prior sit irrita; secus inquam si prima irrita inquam maiori gauderet privilegio, quam secunda, vel si primum impetraretur cum limitatione, secundum vero absolute ex iam adductis; quæ limitatio videtur difficile, ex quo primum rescriptum est irritum omnino.

- 30 Sed quod dicendum est quando posterius dispensatio ample concessa, est irrita eo quod tacita sit prior subcepta limitata, num posterius sit in totum cassâ, an in ea sola parte, in qua prioris moderationem excedit: de qua dubium hoc resolutum ex dicendis *infra in cap. super literis 20. hoc titulo*, & quantumvis pro ea parte, quâ non leditur moderamen prius rescripti, videatur hoc secundum excedens valere; eo quod presumatur partem illam excessus voluntarie concedere, ut actus valeat ex qua parte possit, argumento eorum, quæ dixi, in *cap. de illis de delo, & contraria*.
- 31 *maera.* Tamen cetera ut tale rescriptum secundum contrahit in totum, quia cum sit unica dispensatio, ac super unico impedimento subrepto in illa admixta, tacendo veritatem necessario explicandam, vitia totam dispensationem, iuxta ea, quæ longissime ex multis resoluunt Thom. Sanchez *de matrim. dist. lib. 8. cora. disp. 13.*

- 32 Ad quartam questionis partem, an rescripta Principis generalia queant vincere municipalem consuetudinem sepeliendi mortuum in ciuitate: & quia facit difficultatem textus in *l. 3. §. Diuus Adrianus ff. de sepulchro violato*, dum probat consuetudinem municipalem sepeliendi mortuum in ciuitate, non posse Principis rescripta vincere, quæ generalia erant; ex quo Barol. & glossa ibi, quasi talis consuetudo nullam legem, nullumque Principis rescriptum vincere possit, contra regulam textus in *l. de quibus, & alius ff. de legibus, l. 2. c. 1. quæ sit longa consuetudo, cap. fin. infra de consuetudine*, quibus, & aliis euincitur consuetudinem abrogare, derogare, seu tollere quamlibet positivam legem.

- 33 Vnde etiam Barol. in *dist. 1. de quibus oppositi. 7. Contrarius lib. 3. variat. cap. 10. & relati ab Olfano collecti. §. 49.* Duarum in paratib. ad *l. 1. ff. de legibus c. 12.* existimant ex communi Doctorum, ut in specie *dist. 3. Diuus* rescriptum Principis intervenient post consuetudinem; & sic iterum

D. Fernandus de Rescriptis & Consuet.

non esse, si lex posterior priorem legem, aut consuetudinem deroget, ut dixerunt Bart. *supra oppositi. 3.* Forcatus in *variacionibus dialogo 1. a. num. 16.* Tamen quia ex doctrina textus nostri, & aliorum considero rescripta generalia posterius prius specialibus non derogare, sicut nec speciales consuetudines per generales leges derogari valent ex regula textus in *cap. 1. de consuet. lib. 6. & in dist. 1. §. 5. Diuus Adrianus* in ea lege municipalis consuetudinem mentionem non fecit; nec ob id ponisse eam consuetudinem tollere suo rescripto; et irritum responderi posse congruentius ex ea consideratione *legu 12. tabularum*, qua prohibitum fuisse constat mortuos in vico sepeli in illis verbis *omnem mortuum in vico ne sepelias, non vico*, qua uti sanctis, & iusta antiqui prudentes per multos annos vii fuerunt, ut patet ex Cicerone *de legibus lib. 2.* Plutarcho in *via Salaria*, & ut refert Alex. ab Alexandro *lib. 3. gentium c. 2. & lib. 6. cap. 13.* comque ea lege postea abuterentur multi: & inde Diuus Adrianus, teste Vlpiano in *dist. 3. Diuus* ponam impossibile, non solum sepelientibus in ciuitate, sed etiam Magistratibus id non prehibentibus; ideo testis videtur, ut Vlpianus respondisset, dicendo rescriptum illud generalis consuetudines municipales vincere, etiam non facta mentione, non obstante regula textus in *dist. cap. 1. de consuet. lib. 6.* quia ea consuetudo contra publicatam veritatem erat indulta; eo quod apud veteres, mortuos in vico sepeliri, funebus, atque omnisolam repugnans, atque consuetudo nulla inde valere possit, quasi iniusta, & rationabilis, ut infra dico: sic Meigroeuo in *c. 1. de probatib. num. 38. & §. 39.* ubi & improbat aliam communem exceptionem Bartoli, & glossa in *dist. 1. rescriptum ab omnibus accipit*, & interpretantur verba illius legis ibi *quod tamen si lex municipalis permittit, id est consuetudo municipalis; quam appellat consuetudo abusus legem, cum verò esset consuetudo sepeliendi mortuum in ciuitate.*

QUESTIO II.

An pluribus rescriptis à Pontifice impetratis, præferatur posterius seu eorum aliud. Et an quando posterius est impetratum ad prius augmentum, debeat facere mentionem de primo. Et an si posterius dispensatio subrepticia sit, eo quod prioris strictioris non sit facta mentio, valeat, aut utraque irrita sit?

SPAMARIANA.

- 1 Rescriptum posterius in eundem viciatorem habet irritatur, si de primo non faciat mentionem, si per viam consuetudinis a sanctissimo impetratur.
- 2 Rescriptum posterius per viam gratiæ, quando non faciens mentionem de primo, irritum est, aut valeat, num. sequentibus.
- 3 Rescriptum ad litteras debet facere mentionem de primo.

primo rescripto, & de qualibet eius notabili clausula, ut quod fuerit impetratum communi consensu, & n. 1.

4. Rescriptum impetratum ab eodem ad beneficia diversa, debet facere mentionem de primo.
6. Rescriptum posterius impetratum ad unum beneficium, vel ad vnum, eandemque qualitatem, et si ad diversa indices derogat priori, si de illo mentionem faciat, aliis non facit, & item si pars apponatur, n. 10.
7. Rescriptum speciale posterius, derogat generali priori, & etiam procedit, si speciale fuerit prius impetratum, n. 8.
9. Legatum a Pontifice ad preces supplicantis est veluti precarium.
10. Littere secunda post annum valent, non facta mentione de primo, & de istis impetrans prius non videtur.
11. Rescriptum impetrans quæ renouare, si videtur illud fore sibi damnosum, & etiam post presentationem, & etiam non expensis iustitiae, n. 32.
13. Dispensatio posterius ad augendum priorem, non valet, sed prima, c. 15. & 16.
14. Cap. penultim. de participationibus numer. 11.
17. Impetrans secundam dispensationem, quando ea non obstat quæ prius vel, numer. 18.
19. Impetrans speciale rescriptum, non tenetur de prima generali facere mentionem, vel si impetrat non proprio, n. 10.

AD primam questionis partem suppono dicendam ex Rota coram Cardinali Sempino decif. 443. num. 2. coram Cardinali Mantica decif. 101. n. 1. & coram Sanctissimo D. Urbano VIII. Bonæ Memoriae in Ruenatem Pineri 21. Mar. 1607. cum aliis per Rubin sigillati Rotæ p. 4. fol. 109. a num. 94. & per Gentium in præci Archiepiscopi capali Neapol. cap. 90. num. 5. in fine, ut in rescriptis per viam commissionis à Sanctissimo D. N. signatis pro confirmatione concordie super bonis Ecclesiasticis in forma solita, si in eandem aduersus eam apponi nequit de subreptione posterius non intertuit, cum in his concessionibus nihil aliud moueat Pontificem, quàm euident Ecclesiæ utilitas, tanquam causa finalis, & nulla alia subreptione debeat attendi, si dicta euident utilitas insisteret, quod valde notandum dicit Gentium. vbi supra, & Diana in p. 8. tract. 7. ref. 4. circa finem, dicit hoc, & alia statim dicenda, mature fuisse considerata à Doctissimis Advocatis in quadam Congregatione, eo præsentem coram Docto Feremulio in causa particulari ex Sicilia illis commisso: alia Diana notat videnda in vers. in quo magis ex Gentium supra cap. 93. in nouis, & in cap. 117. in antiquis, & ex Peguera in decif. 128. per totum, & ex Cardinali Mantica decif. 41. a num. 2. & 4. ex Rota in recent. decif. 473. num. 4. part. 1. & decisione 306. in principio, & in fine p. 3.

Verùm in rescriptis, in quibus agitur de concessione facta per viam gratie simplicis, & iuxta doctrinam textus nostri, euilimo respondendum iuxta distinctiones sequentes. ¶ Nam ut ait Felinus hic num. 7. si in eadem causa ad lices secundum impetretur rescriptum, debet fieri mentio, nedum de primo rescripto, sed etiam de com-

notabili clausula eius puta quod fuerit communi consensu impetratum, ut patet ex textu nostro, & ex c. ex conquestione de rescriptis, glossa. eo quod iuxta velint fieri mentionem de prioribus litteris specialiter, & in nostris hoc tit. c. ex litteris de dolo, & contumacia, ac de processu inchoante, inter de re iudic. & vbi glossa alleg. concord. c. ut debemus de appell. vbi glossa verbo si dicat, Panormitanus c. super litteris hoc tit. in reg. 6.

Quod si impetretur ab eodem ad beneficia diversa, sicut Ecclesias in secundo, ut debeat fieri de primo mentio, sicut & de processu ex primo rescripto sequens dicit Panormitanus. per textum ibi in dist. 1. in nostris hoc tit. sub num. 6. & 7. qui num. 5. vbi Ioannes Andreas, & Butrius dicunt, alias neutrum valere, nisi ipse vnum rescriptum impetrasset per se, & aliud impetretur eius procuratore ignorante, datur illi opus quomodo rescriptum vti velit, iuxta textum in c. gratia hoc tit. sub. 6. ¶ Et Panormitanus in dist. 1. in nostris num. 6. & in c. post electionem, & in c. ex parte. Allen. de concessione. Præbende, & Honoribus, Banzelus in Rubrica Canon. lib. 1. hoc tit. sub n. 11. postquam dicit quod rescriptum posterius derogat priori de quo mentionem facit per regulam textus nostri in §. 1. & in c. inter Monasterium de re iudic. c. eorum de officio delegati, si vbi dictum est in eadem causa ad lices impetretur, etiam cum eodem Abbate addit vt ad idem beneficium, possint ab eodem plura impetrari rescripta ex postscripto ad cautelam, nulla priorum facta mentione.

Clarius inquam videtur loqui Andreas Valens in hoc nostro tit. §. 5. num. 1. quem ad litteram refert Diana dist. ref. 4. p. 8. tract. 7. mouens dicentes, vt si thro diversi ad vnum, idemque beneficium impetrent rescriptum, vel etiam ad vnum eandem qualitatem diversa rescripta ad diversos Iudices, tunc posterius priori præferatur, si modo prioris mentionem fecerit aliis prius valere, & posterius subreptionem censeri, nec obtemere alicuius fiameris coram, iuxta textum nostrum, nisi prius fuerit impetratum communi consensu partium, quia tunc dicunt non valere secundum impetratum per alteram partem, hoc subiecit ex hoc nostro textu, ¶ aut nisi prius fit generale, & 7. posterius speciale, cum tunc speciale deroget generali priori, quantum ad ea, quæ in speciali specialiter, & contra contentis in generali exprimuntur, vel in generali non exprimuntur, licet prioris mentionem non faciat ex regula textus in c. 1. cap. pastoralis, §. quoniam hoc tit. ¶ Et addunt id ipsum obtinere quoque, si speciale prius fuerit impetratum, quia generi per speciem derogant ex regula iuris in c. generi de regulis iuris in 6. & quia generalis dispositio, quæ loquitur, non refertur ad specialem porcedentem ex textu in l. fuitis legem ff. de pœnis.

Quod si vtrumque fit generale illud sciendum, quod est magis speciale hoc cum P. Abbato in tract. de rescriptis num. 104. non enim dicit Valens, & Diana relati debere micum videri, vt per posterius rescriptum reuocetur prius, cum hoc non fiat sine causa: eam quod ad preces supplicantis largitur Pontifex, est veluti precarium, quod iure communi reuocari potest ad voluntatem dantis ex doctrina textus in Lau. Præci ff. de precariis. ¶ Imò prædicti Doctores concludunt cum Abbate, & aliis, vt quod dicitur in textu nostro, nempe secundum rescriptum, non habita oentione de primo non valere, intelligitur si pars apponatur, adducen-

res in confirmationem rescripti *c. perrunq; hoc*
nu. ubi post annum valent secunde litem, quando

- 11 sequi, non fuisse à principio nullas. † Et postremo
 addunt quod si quis impetrans rescripto, videat
 sibi fore damnosum, non cogatur illud præferre
 ex regula textus *in cap. ex consuetudine de rebus*
spoliator. imo dicunt cum Abbate *shyden*, vt
 possit ei renunciare, etiam si præferatur, † &
 etiam post citationem modo parti satisfiat de
 expensis, & interesse; & aliud esse dicendum exi-
 stimant, si parti sit aliquod ius quæsitum: ita citati
 Doctores, & alij communiter hoc: ex quibus sic
 breviter notatis abunde videtur intelligi textus
 notus.

- 12 Ad secundam questionis partem video discor-
 des Doctores loquentes de dispensatione, nam
 quibusdam placet, vt quando posterior dispensa-
 tio amplior, non est impetrata ad prioris confir-
 mationem, sed ad illam augendam, neutram va-
 lere, non posteriorem, quia est tacite, prior strictius
 concessa, non posteriorem; quia per impetrationem
 posteriorem, illi tacite est renunciatum; quippe
 solus animus ad proprij iuris renunciationem suffi-
 cit. † Et doctrina textus *in cap. pen. de prescrip.*
 ubi decidit impetramentum privilegium præscrip-
 tionis, aduersum videtur renunciare iuri præscrip-
 tionis, adducens textus illa sequenti verba, *pre-*
ferri cum ceram nobis privilegio sit usus; ob id
 quia dictio, *preferri*, denotat idem esse in casu
 contrario, vt notatur, *in cap. audi de electioe,*
& in cap. quoniam frequenter vt lites non cessant
hic docent Bellamera num. 5. Abbas num. 18. & 19.
Joan. Andreas num. 15. Innocent. in cap. penult.
num. 5. Hostiensis num. 11. in fine: aliqua dixi in
præfatione sub num. 9.

- 13 Mihi autem potius videtur, vt in casu, de quo
 loquimur valeat prima dispensatio, quia secunda
 quæ non valet minime derogat priori, sic vt nec
 animus impetrantis, censetur esse renunciandi
 priori, nisi quatenus posterior est valida: sic doc-
 cent Baldus *in dist. cap. penult. de prescrip. num. 22.*
Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 12. num. 28. dicentes
 textum *in dist. cap. penult.* non ob stare; quia ibi
 est sermo de privilegio valido præscriptioni con-
 trario: & facit pro hac sententia textus, *in l. si*
iure 18. ff. de leg. 3. ibi: *Sed vix id obtinere possit*
fortassis; ideo quod ita demum à priori testamento
recedere velit, si posterius validum sit: alia addit
 videnda Sanchez *n. 19. & 20.*

- 14 Ad tertiam questionis partem; et si videatur,
 vt neutra dispensatio valeat, non prior; quia per
 impetrationem posteriorem illi renunciatur, non
 posterior; quia est subreptitia. Tamen vt resolu-
 tur difficultas dicendum est dupliciter posse peti
 posteriorem hanc dispensationem primo modo ad
 prioris Corroborationem; eo quod scrupulus, aut
 dubium de valore prioris irgeret. Secundo modo
 ad posteriorem, quæ limitata erat augendam, & tunc
 quidem quando primo modo est petita, Doctores
 constanter tenent solam posteriorem conuenire
 priori perseveranti in suo valore, quod nec impet-
 rantis, nec concedentis fuerit intentio derogari
 iuri quæsit per prioris dispensationem, tan-
 tumque abesse, vt impetrans voluerit priori re-
 nunciare, quin potius eam intendit confirmare;
 vt docet Bellamera, *in dist. cap. penult. de pra-*
scrip. n. 6. Baldus *num. 13.* Ioannes Andreas *n. 16.*
 Hostiensis *num. 12.* Innocent. *lib. 1. n. 5.*

- 15 Vnde si dubitemus quid dicendum sit, quando

quidam impetravit dispensationem, & ob aliquos
 scrupulos sibi obiectos impetravit aliam, quæ con-
 cessa est sibi cum aliquibus moderationibus, nulla
 si postea certior factus de valore dispensationis
 prius impetratæ, possit ea vi; & quomvis qua-
 dam luti petitus Romanus id negauerit dicens;
 eo quod per posteriorem gratiæ impetrationem vi-
 sus sit oolle priori vi, atque gratia semel repu-
 diata; non possit amplius acceptari. † Tamen
 vt ait Sanchez *dist. lib. 3. de matrim. disp. 12. n. 16.*
 integrum erit impetranti vi priori gratia; eo quod
 non sit vltus ei renunciante, vtpote qui posteri-
 orem ad prioris confirmationem impetravit, nam
 etsi noluerit eo priori vi, non fuit voluntas illa
 aboliri, quæ tantum est errore processit, suppo-
 sito viro prioris facient dicta *num. præcedent.* &
 confirmatur ex plerisque dictis *infra in tit. de re-*
nunciacione, ubi renunciatus regreditur.

Pro complemento ad conclusionem textus
 nostri, quatenus per eum docent Doctores, vt
 rescripta non teneant, si de prioribus mentionem
 non fecerint, vt ibi ampliationibus comprobatur
in præfatione à num. 1. usque ad 9. addo vt limitatur
primo, ubi primum rescriptum vltis impetrantis
esset generale; quia tunc alter impetrans secun-
dum speciale, non teneatur priori generalis men-
tionem facere: sic præter ordinarios, hic Monera
in trail. de communi cap. 6. num. 335. additorum ad
Molin. lib. 1. de primogenio cap. 4. sub num. 51. verbi
ampliatore.

Secundo limitat quando secundum fuit con-
 cessum motu proprio, Monera *n. 336. qui n. 337.*
 & additorum *dist. num. 51.* in fine limitant etiam,
 ubi primum rescriptum ad lites fuit ab impetrante
 vltis annum occurrat; quia si aduersarius aliud
 tuoc impetraverit, necesse non habet in eo oae-
 rare illud primum, vt iam de his limitationibus
 dixi.

QVÆSTIO III.

An facultas secunda ad alienanda bona
 maioratus valeat, si in ea non fuit facta
 mentio de prima. Etsi affirmatiuum
 profitemur, videndum est qualiter
 id procedat. Et an semel concessa
 facultate ad rem maioratus hypotecan-
 dam, sit necessaria nova facultas
 ad eam vendendam, die adueniens
 solutionis. Et an si testator prohibue-
 rit alienationem rerum maioratus, sit
 necessaria huius prohibitionis mentio
 cum Princeps concedit facultatem
 alienandi bona maioratus?

SYMMARIA.

- 1 Imperans facultatem secundum ad insinuan-
 dum maioratum, tenetur facere de prima
 facultate ad aliam insinuandum, obstanti
 extenditur v. 3. §. 1. n. 4.
- 2 Remissio secunde criminis, non valet, nisi facta
 mentione de prima n. 6.
- 3 Facultates plures ex una causa, non debent
 concedi ad alienanda, si non hypothecanda bona
 B A maioratus

maioratus, nisi prima non sufficiat, secus ex.

alia n. 4.

1 Cap. 1. de filiis presbyterorum lib. 6.

6 L. 3. cod. de Episcopali audientia.

8 *Maiores res vendi, pignori, vel hypothecari possunt absque nova facultate, adveniente casu restitutionis, vel solutionis: expeditur n. 10.*

9 *Donatio translatio, fundi solute matrimonio, non requirit alium assensum Domini, quia adhibetur in datione res feudalis in dotem.*

10 L. si pupillorum §. Prætor ait ff. de rebus eorum, & ibi in §. si pupillus.

11 *Præcepti ex iusta causa possit concedere facultatem ad bona maioratus alienanda, vel hypothecanda, etiam si insisteret maioratus expressè prohibetur, ut Regia facultas ad id concedi possit.*

12 *Facultas ad alienanda bona maioratus, non requirit mentionem prohibitionis de actu alienando, quia impetravit eum insisteret, n. 15. & 17.*

13 *Testatur in secundo testamento, ut valeat, debet facere mentionem clausula derogatoria primi.*

14 *Impetrata secundum scriptum derogatorium primi, debet facere mentionem de quocumque clausula notabilis adiecta in prima dispositione valida, secus si invalida, vel quæ exceptione eludi non possit n. 16.*

17 *Facultas Principi ad alienanda bona maioratus, non impeditur; eo quod insisteret, ne dum prohibetur, sed etiam si expressè dixerit, ut non valeat, nisi mentione expressè facta talis prohibitionis, etiam si princeps maioratus possideret aliter impetravert.*

18 *Facultas Regia ad alienanda bona maioratus, non obstat nisi quibuslibet clausula, etiam per alios, hoc ponitur præsum.*

19 *Præsumitur novum quando reverteri primum, & quod respectu accipi debent sive veris præsumitur revocari.*

AD has omnes difficultates, quibus ex regula generali textus nostri, & aliorum facit, breviter respondendum est ad primam; igitur quia quotidie contingit, ut is, qui facultatem ad maioratum instituendum obtinuit, atque illud fecit, si postea alium maioratum instituere voluerit, novam facultatem ad instituendum secundum impetrare soleat, ideo solet esse dubium an in secunda facultate sic impetrata, necessario debeat facere mentionem de prima; & respondeo cum Molina ut ad id teneatur ex doctrina textus in cap. 1. de filiis Presbyterorum lib. 6. de quo latè dixi in quest. 1. & 2. sic lib. 2. de primogen. cap. 4. num. 50. & §. 1. dicens sic per illum textum tenere Doctores, quatenus ibi dicitur, quod dispensatio addita primæ dispensationi, non valebit, nisi in secunda fiat mentio de prima. † Item quia, ut infra dico in cap. ad aures 8. quest. 1. vel. ad quarum, non valet secunda remissio criminis à Principe facta, in qua non sit mentio facta de prima; ex quibus Molina supra num. 53. refert maxime potest de dubio notum semel controuersum vidisse in forensi strepitum, ubi maximo consensu fuit attentatum, ut non valeret secunda facultas ad alienanda seu hypothecanda bona maioratus, in qua non

fuit facta mentio de alia, quæ ad ipsorum bonorum hypothecam, seu alienationem ipsorum maioratus possessus concessa fuerat, de qua dico infra in vel. ad tertiam.

Sed existimo ut licet relata conclusio in puncto incisi sit vera, adhuc distinctionis federe esse respondendum: nam si secunda facultas fuisset concessa ex eadem causa, qua prima, tuoc procul dubio relata doctrina tenenda fu, taliter ut secunda facultas, non faciens mentionem de prima, nulla sit, eum si Princeps de eo informatus fuisset nullo modo, ac pacto eam facultatem concessisset ita haber iterum videndum Ludouicus de Molina lib. 4. c. 1. num. 40. & 42. dicens, ut nec ex vna causa debeant plures facultates ad bona maioratus alienanda, vel hypothecanda concedi, nisi prima non sufficiat: ad quod ait necessarium esse, ut de prima Princeps certioretur. † Quod & ex alia causa concessa fuerit, ait ipse Molina, se non videre, quare Princeps sit facienda mentio de prima, cum etsi Princeps de illa fuisset certioratus, etiam secundum coocessisset; quia ex noua causa, debet noua facultas concedi cum vtrique de per se non valet, si ex causa legitimè concessa sit.

Et prosequatur idem Molina dist. 2. §. sub n. 42. respondet ad textum in dist. 2. §. de filiis Presbyterorum lib. 6. dicens ibi vtrunque dispensationem emanasse citra vnam, eandemque rem, clausumque esse, ut difficultas Princeps super duobus similibus de factibus quam super vno dispensationem casum diuersum esse à secundo nostræ distinctionis ait, ut patet. † Et ob id in vel. non etiam, respondet ad textum in l. 3. cod. de Episcopali audientia, nam si is, qui semel remissionem delicti obtinuit iterum delinquant alio simili, ut infra dico in dist. cap. 8. quest. 1. dist. vel. ad quarum, indignus efficitur gratia, ac venia secunda remissionis, cum difficultas facta mentione de prima, concederetur secunda, ut ibi notant Doctores, & Molina explicans, dicit hanc doctrinam non posse adaptari ad casum de quo nunc agitur, cum facultates non ex culpa possessorum maioratus, sed ex causis necessariis concedi soleant.

Ad secundam difficultatis partem, qualiter dictum procedat, iam ex distinctione adducta satis apparet.

Ad tertiam questionis partem an ex regia facultate ad res maioratus alienandas, pignoriandas, seu hypothecandas, adveniente casu restitutionis, vel solutionis, possint ipsæ rescindi absque ova facultate. In quo dubio respondeo affirmatiue per textum in l. si pupillorum §. pupillus ff. de rebus eorum, ubi disponitur, quod si pupillus dedit rem pignori ex permisso Prætoris, poterit Creditor rem suam exequi vendendo pignus absque nouo decreto: sic ibi adnotavit Bald. & Imola, & Ludouicus, Romanus in l. vna fructu ff. solute matrim. † Item opinati sunt quod assensum Domini adhibitus in datione rei feudalis in dotem mariti operaretur quod retraheret dominum, quæ facienda est soluto matrimonio non requirit alium assensum; sequitur eos Capicius de res. §. 12. num. 11. & 12. Martinus de Afflict. in compensationem in prece. vel. de decimo nota num. 8. & 9. de prohibita fœdali alienat. item de res. §. 55. num. 19. & in rebus maioratus sic resoluit Gregor. Lopez in l. 6. di. 11. p. 6. in glossa verbo que la non pudiese vender, col. 8. vel. pñ dora, Molina de primogen. lib. 4. c. 5. num. 2. prolequantur Pater Molinæ ex infra, & iure trail. 2. dist. 649. ex num. 1. Guirba dist. §. 1. ex num. 4. Carolus

Carolus de Tapiader. 10. Avendan. *trall. de cap. sibi cap. 62. num. 9.* † Nec obstat textus in *dell. l. si pupillam §. Prater aut §. de rebus eorum*, ubi dispositum est quod si decretum ad rem minoris pignoratium concessum fuerit, non possit eius decreti virtute vendi res ipsa, quia respondeo cum eodem Ludovico, Molina *supra* num. 3. & aliis ab eius additione cum multis *ibi* num. 3. & 4. textum illum esse intelligendum, quando scilicet decretum interpositum fuerit ad pignoratium, non possit res ipsa vendi virtute ipsius decreti. Tamen si à principio res ipsa fuerit pignoratia ex post facto si intra tempus debitum non licet sure pignoris, vendi absque nouo decreto, ita intelligens textum in *divis §. si pupillam, dell. l. si pupillam*, dum tamen absque dolo, & fraude venditio ipsa fiat.

11 Ad quartam questionis partem, an si testator prohibuerit alienationem maioratus, sit necessaria huius prohibitionis mentio, cum Principi concedit facultatem alienandi maioratus, & premittit quod potest Principes ex iusta, & legitima causa concedere facultatem ad bona maioratus alienanda, vel hypothecae subijcienda etiam si maioratus institutus expressè indubitanter de iure ad id efficiendum concessi possit, vel quod bona maioratus, etiam ex regia facultate alienari non valeant, ex ea ratione, quia in omni dispositione censetur auctoritas Superioris semper excepta, iuxta textum in *l. quem admodum de iuratu*, nec possit sciree quicquam, ut leges in testamentum suo, non habeant *l. item potest §. de leg. ubi plura Doctores*, & vix omnes ex proposito Ioannes Gutierrez in *suo libro alleg.* cum infinitis Molina de *primogenij lib. 4. cap. 3. num. 28.* aliter Molina de *usu. disp. 65. ex num. 1. & 2.* Mieres de *maioratibus 4. p. quæst. 1. illatione 1. num. 139.* cum aliis Auendanis opinione expendens; *trall. de cens. lib. cap. 62. num. 12.* † Respondeo ut non sit necessarium quod in derogatione prædictæ clausulæ prohibitiue testatoris, fiat mentio in Principi facultate; eo quod talis clausula derogatoria testatoris non est efficax ad restringendam Principis potestatem, sique nullus effectus; & ob id non egeat eius mentione in concessione rescripti à Principe concessi: ita in terminis, & in puncto iuris docet Molina *dist. lib. 4. de primogen. cap. 3. num. 3.* & eius additiones ad *num. 29. usque ad 16.* Mieres in *4. quæst. 1. simit. t. num. 144.* Rotæ per Ludouicum *decis. 150.* Moneta de *commutatione vltimar. volum. cap. 5. num. 3.* Marti de *successione legati tit. 3. p. 4. art. 7.* per totum, Auendan. *supra* num. 22.

12 Nec huic resolutioni obstat dicere quod licet idem testator, ex quo in secundo testamento, quod facit, ut valeat, teneatur facere mentionem clausulæ derogatorie testamenti primi à se conditi; sic vel aliter primum testamentum valeat: *l. si quis in principio testamenti §. de leg. 3. l. si mihi & tibi §. in legatu §. de leg. 4.* & in terminis rescripti notant scribentes ex glossa recepta in *l. pacta missima verbo pacta end. de pactis quia*, ut dixit Felin. in *c. accedat. de pen. 4. de prescriptis*, de quo *supra* q. 1. privilegium secundum non faciens mentionem de clausula derogatoria primi, nullum censetur, & facultas dicta in textu nostro per decisionem eius, & alios; sed responderetur prædicta, & alia ad casum nostrum non spectare, cum loquantur de eodem imperante; nos inquam hic loquimur de casu inter testatorem, & Principem, cuius potestas

taliter est absoluta, ut nunquam ab illo testatore, maioratus instituire possit contrarietatem Principis legem non potuit imponere; cum ergo clausula de qua loquimur sit derogatoria voluntatis Principis, non est cur valida sit, & ob id nec de ea necessum sit mentionem fieri: sic respondetur relati † Quo fit ut etiam de iure ex textu nostro, & *cap. 14 super literis 10.* ac aliis nostri tituli, & ex doctrina Abbatis per textum *ubi in cap. ex co. quæstione de rescriptis. num. 4.* Felin. *lit. num. 1.* Antonij in *c. ut debum honor. de rescriptis. §. soluer. col. 4.* generaliter constitutur regula, ut impetrans secundum rescriptum derogatorium primi, debeat facere mentionem de quacunque clausula notabili adiecta in prima dispositione, quæ reuocari præterinduratur; aliis rescriptum secundum sit nullum, ac subreptitium, † Idemque videatur in tam notabili testatoris præiudicio, ut hic accedit; ob id cum ex tali testatoris dispositione nunquam debeat vulnari prædicta Principis voluntas, quæ in materia maioratus, ut plus dependet ab eius dispositione sine scrupulo debet esse independenti à testatoris institutore, sequitur ex dictis non esse recedendum à nostra dicta sententia, ut docuit idem Molina *dist. lib. 4. de primogen. & eius Addition. dell. cap. 3. n. 31.* † & 34. ubi ait tunc de clausula notabili in puncto huius fieri mentionem in rescripti imperatione quando de iure clausula est valida, quæ autem si nulla sit, vel saltem exceptione elidi possit quia tunc non est de illa facienda mentio vlla.

Vnde infero ut quantumvis testator, dixisset, 17 quod non aliter valeat facultas, seu Principis rescriptum nisi facta mentione de prædicta clausula derogatoria voluntatis Principis; eo quod tunc non videatur agi de Principis potestate, adhuc debet valere Principis facultas, etiam si prædicta clausula mentionem non fecisset, cum vi daturus institutor maioratus sibi possit eam legem imponere, quando ab ipso posita sit clausula derogatoria voluntatis, quæ valida erit ipse ut de illa in oratione sit facienda mentio propter rescriptum Barcel. in *dell. l. si quis in princ. testamenti §. de leg. 3.* ubi communis cum eo, & Molina *supra* num. 43. non loquatur ex dictis eam Principi imponere, nec poterit maioratus institutor eam clausulam derogatoriam ponere, etiam successores sui, ut nequeant à Principe impetrare facultatem ad bona eiusdem maioratus alienanda, vel hypothecae, nec ea vel; etiam si motu proprio concessa fuerit, & quod si concessum fuerit actum, illico renouatus successio in sequentem vocatum transierit; quia nihilominus potest Princeps non obliuiscens huius clausulæ ex causa publice utilitatis, vel maioratus utilitatis facultatem ad bona ipsius maioratus alienanda, vel hypothecae subijcienda concedere: sic probans Mohoa *dell. cap. 1. num. 16.* ubi notem sequentibus agere de iaxi, Mieres de *maioratibus 4. p. quæst. 9. c. 1. num. 144.* Facet Mohoa *dist. dell. §. 50. de iustitia, & iure num. 5. per totum.*

Igitur ut prædicta facultas concedatur preestituri 18 primogenij maioratus; solent expressè in illa expressè clausula prohiberi ipsius maioratus ab institutore possit, seu illorum substantia illis expressè derogando, vel ex plenitudine potestatis, motu proprio, siue ex certa scientia, & etiam adiecta clausula non obstant; sic ut omnis medius, quo ab institutore prohibitiui fuerit scriptus, auctoretur, ac si ab institutore prædicta clausula adiecta non esset; & insuper ut libere ut à potestate institutoris

toti ipse maioratus possessor solet à quodam tercio cause engere, vt in Regia Camera, vbi similes facultates conceditur quoddam memoriale (sic vulgo dictum) introducatur, in quo impersonaliter, & sine expresse nominis vtrius possessoris, nec alterius persone imperantis, nartetus, quodio maioratus quom inlituit N. sunt clausule talis tenoris &c. Ex quod nunc necessarium est bona eiusdem alienari, vel hypothecare ex causis hanc, vel illa eas expiunt. Indeque supplicatur Regie Majestati, vt maioratus possessori proprio motu, & certa scientia concedat rescipitum, in quo derogatur predictis clausulis, & concedatur ei licentia, vt ab incusione ponnatur in eodem maioratu contentatum, possit ad id facultatem impetare: sic Molina *dist. lib. 4. cap. 3. num. 38. & 39.* vbi alia scribens ait caute procedendum esse in hoc, propter rigorem clausularum recentium primogeniorum, quæ debent diligentissime examinari ante facultatum impetationem ab ipsorum maioratum possessoribus: videndi sunt etiam idem Pater Molina *dist. disp. 650. num. 5. & Auerdianus de censibus, cap. 61. num. 3.* idem tenens in facultate impetrata ab vtore de consensu possessoris maioratus.

- 19 Ad alia quando priuilegium nouum reuocet primum, scilicet antiquum, & quod rescipit, & priuilegia Principum sunt accipienda, vt tercio non inferant priuilegium, de iuri communi, atque aequitatis consentiant *sub hoc tit. agitur*, & cum multis latè D. Joan. del Castillo, *de versis sub cap. 36.* & de aliis ibi.

AD TEXTVM
IN CAPITE IV.
INTER CÆTERAS,
hoc titulo.

P R E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Rescipi vnum de duobus requisitis sufficere probare, si disunctio sit, & quare? cum met. 2.
- 2 Alternatiua affirmans, seu negans, & de copulatiua, n. 4.
- 3 Distinctio disunctio, seu coniunctio natura quæ sit?
- 4 Alternatiua ex pluribus, sufficit vna vera.
- 5 Alternatiua impedit dominij translatiorem.
- 6 Alternatiuarum eligendi facultatem neque in alium transferri.
- 7 Distinctio, non sit disunctio, aut copulatiua: vbi de distinctio, vel & liue.
- 8 Distinctio vnum sit diversus panis, & statuti coarctari.
- 9 Argumentum à simili quem effectum habeat in iure.
- 10 Filius Sacerdotis potest dici ille, qui natus est ante patris Sacerdotium.

11 **TEXTVS** hic probat quod quando Papa mandat io rescipio de duobus inquisi disunctio, ad certum effectum consequendum, sufficit alterum probari, multis hic probat Barbo-

sa *num. 1. & num. 3.* notans ex glossa 2. hic quod vbi in rescipio, vel dispositione duo, vel plura sub distinctione, seu alternatiue proponuntur, sufficit quodcumque ex illis, in quo huiusmodi rescipitum, vel dispositio verificatur, ¶ quia in disitione disuncta ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram; quia *num. 1.* expendit an textus hic procedat solum in disinctione alternatiua affirmante resoluens contra alios, quos citat procedere textum, seu in alternatiua affirmante, siue in alternatiua negante; quare extra relata ab ipso erunt applicanda sequentes questiones.

Igitur de vi coniunctu, seu disunctio dictio- nis Doctores per textum nostrum abundè tractant ad cuius verum intellectum leges Sahagum *hic Azot. lib. 5. moral. cap. 27. & 28.* Denaturata propositionis & applicabis notata *supra sub cap. 2.* & quæ de eius natura tradit Riccius *collect. 1431. ad textum in l. Titia texores 5. ubi ff. de legat. 1.* de qua abundè Barbosa omnia recolligit *in ar. de distinctio, frequenter dist. 110.* ¶ De alternatiua & copulatiua applicabis quæ tradit Gomezus *lib. 2. variar. cap. 11. & num. 19. & 20.* vbi agit de questione an si quis stipuletur copulatiue, sibi, & tertio extraneo. Et an hodie si quis mediante stipulatione simpliciter promittat pecuniam, vel rem Titio, aut Seio alternatiuo modo, talis promissio, actio, vel obligatio eius queatur Titio: & leges ipsum in *vers. pulchrum dubium* vbi potest disunctio resolui in coniunctum. ¶ Et quod alternatiua ex pluribus sufficit vnam esse veram probat regulam continens Gratianus ex nostro textu, & alius regula 21. vbi limitat modis 8. ¶ qui etiam aliam ponit regulam regul. 3. cum sex amplificationibus, limitans à *num. 3.* dicens quod alternatiua impedit dominij translationem in legatis donec sit electio ex textu in *l. apud Aufonium ff. de opus legat.*

Et ibi regula 24. docet de alia regula, nempe vt alternatiuarum eligendi facultas, non possit in aliud transferri ex textu, vbi Bart. & Iason. *in l. si stipulatus fuerim ff. de verb. obligat. & in l. si seruus, & ibi Doctores.* & Bart. *eadem*, vbi refert Doctores amplantes regulam 39. modis, & ponit ad eam limitationes sex.

Distinctio seu an disunctio sit, vel copulatiua tractat Covarrua. *lib. 2. variarum cap. 1. num. fin.* de qua omnia recolligit agit Barbosa *de distinctio, vbi frequenter dist. 163.* Igitur propria vis, & significatio eius est vt disunctum, seu alternatiue accipiant *l. 1. sublatæ ff. ad Trebell. l. si quis ita legauerit ff. de acq. & argenti legat. l. generaliter vbi Bart. *cod. de Sacrosancti Eccles. filia*, vbi Bald. *cod. de collat. c. fin. 71. dist.* & licet ponatur inter diuersa, significat similitudinem, & coformitatem: & quod licet quandoque amplius, vel coniugat secundum propriam naturam importet alternatiuam; & sic licet verba disjungat, coniungit tamen sensum, nisi quando res sunt diuersæ, & quod quando ponitur inter diuersa, ponitur ampliativè, quod interdum ponitur declaratiue, ac restrictivè, præcipue quando stat inter duas dictiones idem significantes, quia exponit precedentia, differt tamen à dictione vel, quia hæc disjungit verba, & mentem, illa seu tantum verba, & est eadem, ac distinctio sine. Ad questionem an hæc distinctio seu habeat vim ampliandi legatum, Faquinius *lib. 1. conuersus. cap. 68.* de aliis distinctionibus applicabis Riccium *collect. 389.* est non ad propo-*

Et

9 Et quia ut notat Faquinetus lib. 9. *controuers.* Canonizet Doctores per textum nostrum tractet de dubio, quod solet vnum, atque idem delictum directis poenis coicenti aliis legibus, ac sequens diuersis; ideo longè agit de pena, quæ sit eligenda præ cæteris, ac statuenda, vbi doctè deferat videndus: & applicabis cõmentilla sub c. 4. de iur.

10 Et quia ex finalibus verbis textus nostri ibi, *Et idem in similibus obseruandum* estideo ex multis notat de argumento à simili quem effectum habebat in iure.

11 Et quatenus ex textu hic verbo *filium Sacerdotum*, & in *Sacerdotis gentem*, docet Barbosa numero 2. quod Sacerdotis filius potest dici ille, qui natus est ante patris Sacerdotium: applicabis dicta *vsus de filio Presbyteri*. & ad questionem Suarez de *conf. diffiniturum* 2. *secl.* 2. a num. 10. & de intellectu huius textus in hoc vers. Zenedus in *pract. quest.* 16. num. 15. & de hoc noto infra in cap. ad extirpandas de filiis Presbyterorum, quem expendit idem Zened.

ne, quam habet executor circa exequenda rescripta, de quo expendens textum nostrum loquitur Barbosa ibi a numero 25. & ibi dixi dicta *questione* 1. num. 19. Et qualiter rescribendum sit ad Pontificem de damnis suarum litterarum Zenedus in *practico questione* 899. à numero 363. Et aliquid disponit contra ius idem à numero 185. Et pro apparatu textus nostri videbis quæ longè scribit Salzedo de *lege Posita* libro 2. cap. 3. 4. 5. & 6. & de nostro textu præter cõmentilla hic à Barbosa leges Salagum, & Zenedum in *collecl.* 3. ad decretales.

000 000 000 000 0 000 000 000 000 000 000 000 000

AD TEXTVM IN CAPITE VI.

Cum Ordinem, hoc
Titulo.

P R Æ M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

1 Rescriptum imperarum contra exemptum in præiudicium sua exemptionis, regulariter non valet, si de ipsius non fiat mentio.

DE privilegii ordinis Cisterciensium circa decimas, dico infra in cap. ex parte 10. de decimis. Et quia hæc hic de textu scribitur Barbosa, & Salagum, & omnes interpretes generaliter notent quod rescriptum imperarum contra exemptum, non valeat in præiudicium ipsius exemptionis, si de ipsa in rescripto non fiat mentio & Doctores per glossam hic, vt tradit Barbosa numero 6. intendant hoc textu probare per speciale mandatum non derogari generali, cuius mentionem non faciebat; ideo adiunges notum supra in cap. 1. & in cap. 3. hoc titulo, & de hoc textu scribit Zenedus ad decretal. collecl. 151.

000 000 000 000 0 000 000 000 000 000 000 000 000

AD TEXTVM IN CAPITE VII.

Eam Te, hoc Titulo.

P R Æ M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

1 Rescriptum, cuius vi Capitulum censuit aliquam Præbendam, per manus non respicit Episcopi.
2 Consecratio requiritur ad hoc, vt quis Pontifex sine Episcopum appellatur.

3 Consecrati

AD TEXTVM IN CAPITE V.

Si quando, hoc Titulo.

D E R E S C R I P T I S.

P R Æ M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

1 Pontifex consulendus est super dubio privilegiorum.
2 Præceptum Superiorem datum seu ex quo sequitur absurditas, vel scandalum non exequitur.

R O INTELLIGITUR huius textus leges quæ adduxi infra in cap. de cetero §. de re iudicata questione 1. numero 19. & quia per hunc textum agunt Doctores de consultando Pontifice super dubiis privilegiorum; ideo applicabis quæ longè scripsi sub cap. cum versesset 12. de iuratum §. 1. & 2. cum aliis.

3 Cuiusque textus hic probet præceptum Superiorem, vbi iniunctum, durum seu asperum apparet, vel ex eo sequitur absurditas, scandalum; vel inconueniens, nullo modo esse exequendum; ideo præter Doctores, quos hic adducit Barbosa numero 2. & 3. leges Cõuenientias in *regula peccatorum* 1. part. à numero 5. versic. *olito*, vbi dicit non esse obediendum Superiorem ob scandalum ob idque applicabis quæ adduxi in cap. 2. de *prescript. questione* 1. vers. *ad verum*, vbi dixi de dubio, an teneamur permittere aliquod præceptum ob vitandum scandalum. Item applicabis dicta in cap. de cetero de re iudicata, vbi egi de cognicio.

- 3 *Conuersi ad fidem sunt honorandi, & promouendi ad Ecclesias remissim.*
- 4 *Neophytum nunc ad ordines, & Ecclesiam assumi ualent?*
- 5 *Infans nunc quatenus nobilitari ante septennium remissim?*
- 6 *Statuta de aliorum paritate, & nobilitati iam hodie sunt derogata.*
- 6 *Episcopum nunc propriis quibus dici possit ante confirmationem, & consecrationem.*
- 8 *Tempus sua considerandi in rescriptis.*
- 9 *Beneficia duo diffinita oblati possunt sub eodem testu.*

EXTVS iste quatenus probat quod rescripto ad commendam Præbendam directo ad Capitulum gerens Episcopi vices, debet obtemperari ab Episcopo postea creato, ad quem Præbendarum collatio pertinet, quia mandatum reale fuerat, quod transiit ad Episcopum tanquam successorem: sic resoluta Barbosa *de e. u. l. c. 2. cum multis*, & Nicolans Garcia docet obiectis respondendo *de h. e. f. p. 2. cap. 2. à num. 16*. Quare pro amplianda hac materia adiungere dicta infra in cap. quinquiesimo, Abbas 14. *de officio deleg.* vbi quando commissio sit personalis, quando vero realis, quæ transiit ad successorem in Dignitate. Item ad unges plerique adducta sub *e. p. quia V. de ind. r. u.* vix longe distat de obligatione, ad quam tenetur succedens. Item poteris hic adiungere quæ tradit Azor. *de officio Episcoporum lib. 3. moral. tom. 2. cap. 37. & 38. 19. & 30.* Et quod ad hoc, vt quis Pontifex, seu Episcopus vocari possit, requiratur consecratio, notatis Doctores per textum hanc, de quibus cum multis Gratianus *regula 92. vbi* quando commissio sit personalis, & limitat 4. modis: & videbis Garciam *de h. e. f. p. 2. c. 2. à num. 19. & 26.* vbi expendit textum nostrum: & de Vicario eius *an. 40.* vbi ad questionem, nempe quas litteras exequi valeant de consecratione Episcoporum infra luce in cap. 6. *de temporibus ordinari.*

Et quia Barbosa in vers. *pro ex vero quod iudeus* *num. 3.* dicit vt ad fidem conuersi, sint honorandi, propter adeptam sacri Baptismi dignitatem, sintque capaces beneficii Ecclesiastici, qui à ludæis originem dicunt: itemque ipse Barbosa plura de Neophytis per hunc textum, & ab eis originem trahentibus dicit de officio Episcopi *p. c. tom. 2. de Episcopali munere, glossa 17. per totam.*

Et de Neophytis late scribit Riccius in *his tractatibus de Neophytis c. 4. cum sequi* ideo adiungere tradit Suarez *de censur. disp. 44. sect. 3. à num. 5.* vbi agens de irregularitate respectu Neophytorum, & an ad ordines queant promoueri licet nonnulla concludibilia ad textum nostrum: & an Neophyti ad Ecclesiam assumi valeant, Barbosa *de Canonibus cap. 13. à num. 27. & 28.* & Gratianus *regula 213.* cum Felino, & aliis ex antiquis hic per hunc textum probat quod hæreticus, vel infidelis, qui fuit, si iam conuersus est, possit promoueri ad Ecclesias, vel Dignitates, amplius dupliciter, & limitat modis octo, & facit optima lex *parit. l. sub. 6. tit. 1. 4. p. 7. cap. Neophyti 21. disp. 6.* & sic infero ad se uentes questionem.

An infans possit ante septennium nobilitari Naibona in *consuetud. à num. 7. quæ 136.* Et an Ecclesiasticæ communiter debeant seruari in qualitate nobilitatis probanda statuta loquens

de tribus actibus, Salcedo *de lege politica, cap. 1. late* Scobar. *de puritate sanguinis, Cæsal. de m. d. p. 2. tit. 1. lib. 1. disp. 3. & à num. 6.* Valenzuela *p. 1. conf. 90. 91. & 92.* omnino videndi. Sed cum iam hæc lex specialis 35. *tit. 7. de studijs generalibus, lib. 1.* de tribus actibus positum, quæ fuit anno 1613. esse practicaretur in consiliis ordinum, & Sanctæ Inquisitionis, tamen iam ex hac parte derogata est, siue abrogata anno præterito 1656. sic vt semper quicumque ex familia sit, siue in se, siue in suis ascendensbus ab vtroque latere purus, & nobilitatus, nullo modo, quando paritendit, noniam gratiam requirentem puritatem, seu nobilitatem, debeat testibus qualificari de nouo.

Et quia per verba huius textus & in vers. *ante 7 tuam promotionem*, & in vers. *ante datam litterarum*, & in vers. *Archidiaconus, & Canonici*, Barbosa *à num. 5.* probet cum multis, an electus, & confirmatus ante consecrationem dicatur Episcopus, vbi distinguendo resoluat: applicabis dicta sub *tit. de electis.*

Et an in rescriptis attendatur litterarum data applicabis notata infra in cap. *Copurum Sanctæ Crucis hoc tit. & in cap. 1. de officio deleg.* & quod tempus dare inspicitur in rescriptis Gratianus scribit per textum in cap. *sequente*, & alios huius tituli, vbi ampliat, & limitat *regula 451.* Et quod beneficia duo diffinita sub eodem textu obtineri possint ex vi statuti, consuetudinis, aut dispensationis Episcopalis, applicabis notata infra de *probendis, & Dignitatibus sub cap. de iurisd. 18.*

AD TEXTVM IN CAPITE VIII.

Ad Aures, hoc Titulo.

P R E M I S S I M.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Rescriptum ad beneficium imperatum non valet, tacita dignitate imperantis.*
- 2 *Dignitas non in genere, sed in speciem est exprimenda in rescripto.*
- 3 *Nobilitas non debet exprimi in rescripto.*
- 4 *Nobilitas beneficia libera concedit Papa.*
- 5 *Probat debet quilibet sua iniquissima fundamentum.*
- 6 *Mandatum non requiritur ad imperandum non quilibet amicus pro amico sibi facit.*

PROBAT textus hic quod non valet rescriptum ad beneficium imperatum tacita imperantis dignitate: & sic Barbosa resolut per omnes hic *m. 1. & 2. & in cap. in nostra hoc tit. requirit* specialem mentionem dignitatis, sed dicens *num. 3.* contra alios, vt non teneatur mentionem facere de nobilitate. Et quod non sufficiat expressio dignitatis in genere, sed requiratur in specie expressio dignitatis patet ex textu in cap. *in nostra hoc tit. in* quia quoties lex expressionem verborum pro forma requirit, non sufficit expressio verborum sub inuolucro, *cap. ad agendum de priuilegiis lib. 6. l. sed*

sed est quia si. quatuordecim. si. qui. cunctibus. & c. hinc hinc. num. 3. ad. 2. in. ut. ea. de. mario. specio. lis. & c. exparte. circumstantias. & c. conditiones. que. possunt. Principem. alterare. & c. predicta. do.ctrina. est. vtr. contra. Barbatum. hinc. num. 3. ad. 2. Selua. in. rali. de. benef. p. 3. quesi. 1. t. v. 3. 3. quo. lita.

- 3 Sed quod expressio nobilitatis rescriptum impetratis non fit necessaria; quia cum non dicatur impetratio subrepticia; ex eo quod suppreman-
tur, que fit expressa essent, faciliorem redderet Papam ad concedendum, ut est casus de contrario sensu in *cap. postulasti infra hoc tit.* sequitur dicen-
dum, ut cum ex regula textus in *cap. de multa. in fine de prob.* ¶ Vt ibi dico Papa libentius beneficia nobilibus, quam ignobilibus conferat, aut concedat, ut multo libentius rescriptum concederet impetranti, si nobilitatem exprimeret hic Ioannes Andreas, *Bart. num. 10. Panormit. num. 2. Imola num. 5. Felin. num. 5. Decius num. 3. Ripa num. 1. Barbosa num. 3. Selua de benef. p. 3. quesi. 12. Ty. de. iur. iur. cap. 37. num. 61.* quidquid contradicant Hostios. & Barbosa hic a num. 5. Romanus singu-
lari 37. Ad quaestiones quod subrepticia littere in beneficiis ipso iure nulle sint Gratianus regula 444. item de per textum hunc quod tem-
pus datur inspicitur in rescriptis amplius uno modo, & hinc hinc modis octo scribit Gratianus adductus *cap. procedens dict. reg. 451.* alia notat Barbosa hic a num. 4. in v. *Decius*, de cuius of-
ficio dico *infra in Rubrica de officio Archiepiscopi. et. cap. 1. de auct. & qual. ord.*

- 4 Et in v. *intentionem*, ubi dicit quod quilibet debet probare fundamentum suae intentionis; de qua regula late dico in *cap. fin. §. 1. de iur. iur. d. 6.*

- 6 Et idem Barbosa hic num. 8. & 9. dicit quod ad impetrandum beneficium non requiritur mandatum; quia quilibet amicus pro amico, potest sine mandato impetrare litteras, etiam ad acceptandam collationem; ad infirmationem, & possessionem requiritur speciale mandatum.

- 7 Et videbis plura apud Barbatum *infra in cap. cum adeo 17.* de quibus impetrans rescriptum ad beneficia, debet mentionem facere, ubi debuit repetere alia addenda.

AD TEXTVM

IN CAPITE IX.

Si autem, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Rescriptum secundum praealiter primo qui impetrans per malitiam suam non fuit usus intra annum.
- 2 Reus, qui totum est in aliqua exceptione potest aduersarius provocare ad iudicium.

- 1 **E**XTVS iste similem habet materiam cum textu in *cap. ex part. 12. cap. pleniusque 23. hoc tit.* ex quibus colligitur praevalere rescriptum postterius, non facta mentione prioris, quo impetrans per mali-
D. Fernandus de Rescriptis. & Consuet. P. II.

tiam suam, vel negligetiam suam usus non fuit intra annum; sed quia hoc iure decisio videtur esse contra regulam textus in *cap. 1. cap. curramus 3. hoc tit.* videbis ibi adducta. ¶ Canonice in hoc textu fo-
lent dicere quod reus, qui est intus aliqua excep-
tionem, potest provocare aduersarium ad iudicium de quo Anton. Gomez. *lib. 3. varior. cap. 1. num. 10. legendus a num. 18.* & videbis Sahagum ad hunc textum.

AD TEXTVM

IN CAPITE X.

Ad huc, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Rescripta ad Indices interierit impetrata, ubi ad futura negotia, non valent.
- 2 Recusatur Index iussu preter amicitiam.
- 3 Cancellaria etymologia, & origo remissus.

EXTVS iste decidit quod non valent litterae aut rescripta per quae incerti Indices dantur, vel futura negotia committuntur, satis ultra antiquos notat Barbosa hic, quae pro exodatione huius textus moveri possunt; semper enim Indices debent esse certi, ut probatum vult late dixi in *cap. 2. de libelli obtinere*, libellus oblati in Iudicio, si incertus est, repellitur a Iudicio; ergo multo magis debebit consistere de certitudine Iudicis, cui negotium tractandum committitur. ¶ Et quia Barbosa in *c. 61. de appell. n. 17.* per hunc textum probat, quod iussu recusat Index propter amicitiam; ideo leges quae de hoc pacto, & de Iudicium recusatone late scripsi *sub c. 4. de foto comp.* Et quia huius textus decisio limitatur, quando procedit delegatio, & commissio ex certa scientia, ideo de virtute, & effectibus clausulae ex certa scientia, applicabimur quae late dixi, & notavi in *cap. venerabilibus de confirm. vtriusque iuris*, & Rub. illius tituli.

Cancellaria etymologia, & origo, quae sic expli-
catur a multis, quos refert hic Barbosa. n. 3. & 4. ubi quid de Cancellarij magni officij praetinentia agunt inter quos Covarrubias. *lib. 1. cap. 1. n. 10. v. 1. sed huc, Gregor. in l. 4. hoc tit. §. p. 1. v. 1. Cancell.*

AD TEXTVM

IN CAPITE XI.

Ad Audientiam, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Rescriptum falsalacinate conscriptum vitia-
tur.

VM ietru hic probet quod rescriptum
falsalacinate conscriptum vitia-
C
legens

Igēs Barbosa hic n. 2. & 4. procedere tam in literis iusticiæ, quàm gratiæ, quia in utroque viget ratio; ideo applicabis quæ dicti, & notavi in cap. ex literis de fide instrum. quest. 1. vbi egi de quæstione, an rescriptum Apostolicum propter raturam in loco non suspecto, dicatur vitiosum.

AD TEXTVM

IN CAPITULO XII.

Ex parte, hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1. *Attentatam reuocatio remissio.*
2. *Vocatus in lra remissio.*
3. *Entia appellatam prosequenda remissio.*
4. *Appellatam reuocari, qui ipsam aduersarium post appellatorem.*
5. *Expensarum condemnatio remissio.*
6. *Ecclesia Maris que dicatur remissio.*

EXTRVS iste simplex habet materiam cum textu in cap. *su. an. an. 9. me. titulo. & in cap. plerumque 13.* Per verba textus nostri de multis potest inquiri: nam ibi, *Post appellatam a se factam amone, & in vers. idemque, & ibi, Reuocari in fluxum pristinum amone, que post appellatam ipsam materiam attentatam, adiunges quæ latissimè scripti de reuocatione attentatam post appellatorem in cap. bonæ 11. & in cap. cum reuocatur 17. & quæ notavi in cap. 1. de appell.*

Et in vers. ibi, *Cumque auctoritate iudicium in uno esse vocatum, vide quæ adduxi de in ius vocando sub Rubr. de iudic. & sub cap. pen. de foro comp. & sub cap. 1. de causa posses.*

Et ibi, *Cum bene inueniatur a tempore appellatam iam fuisse elapsam: per hæc verba satis queit disputari de anno, biennio, & tertio anno, in quibus est appellatio prosequenda, & qualiter procedat, de quo dixi latè in cap. 4. §. 2. de appell.*

† Cumque hic Barbosa num. 4. dicat quod appellans videtur suæ appellatam remanere, si ipsell. Aduersarium post appellatorem; ideo applicabis plerumque, quæ adduxi de reuocatione appellatam, & quibus intelligitur facta in Rub. sub quest. 2. in cap. 17. sub quest. 1. in cap. sap. 44. sub quest. 1. & in dist. cap. bona 11. sub quest. 3. & in cap. sollicitudinem 14. quest. 1. de appellatam, & alibi.

Et ibi, *Dixit se litteras priores habere de quibus nulla mentio in posterioribus, habebat: per hæc verba satis applicatur materiæ textus cap. super lra iura 10. hoc n. vbi de taciturnitate rescriptorum, ac de mentione, quæ in secundis literis debet de primis fieri, notavi supra in cap. 1. & cap. ceterum 3. hoc n.*

Et ibi, *Memorato scilicet in expensa necessariis condemnatio: de condemnatione expensarum, & quæ necessariæ, quæue voluntariæ sint latè in c. finem iudicium de delictis & emendatione, & sub c. grana de rescriptis. Item, dixi aliqua applicanda.*

Et ibi, *Adversus Ecclesiam, Mater Ecclesia quæ dicatur oecumani supra in c. 1. §. 1. de summi. Trium. & fide Carol. de tractatu sub c. 1. de prescript. q. 1. vers. ad vltimam.*

AD TEXTVM

IN CAPITULO XIII.

Sciſcitatus, hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1. *Rescriptum Papa pluribus directum cum clausula, quod unus, vel plures, si aliquis adesse nequeat intelligatur tam de impotentia iuris, quàm facti.*
2. *Iudex qui semel caperetur, cognoscere debet infirmum, & non vni sine alio sententiam proferre.*
3. *Iudex excommunicatus à principio, vel in medio, facit actum nullum.*
4. *Infamis seu alius inhabilis, non excoſatur à iudicatura, à iurisdictione, à Notariatu.*
5. *Proſtare non sufficiunt, nisi adſit confensus eius, cui proſtatur.*

EXTRVS hic probat rescriptum Papæ pluribus Iudicibus directum cum clausula quod unus, vel plures iudices, si aliquis adesse nequeat intelligatur, tam de impotentia iuris, quàm facti; quare quia de commissione facta delegatis tribus cum clausula, *quod non unus;* ideo recurre ad notata infra in cap. *prædictam 2. de off. deleg. †* Et quod sententiam debeat proferre Iudices infirmum, & non unus sine alio, qui simul caperetur cognoscere de vna causa, inuis probat Gratianus *regul. 413. de quo alibi dico, notat nonnulla Barbosa ad litteram nostri textus. †* Et quia sub n. 3. verb. *infirmitatem* in glossa ibi, *si medio tempore,* notat quod si iudex fuerit excommunicatus à principio, siue medio tempore semper actus per ipsum factos sit nulli; ideo applicabis quæ abundè scripti in c. *ad probandum 29. re iud. vbi an iudex excommunicatus queat iudicare, seu actus facere iudiciales. †* Et quod infamis, vel alius inhabilis non excusetur à iudicatura, si ipsi causa commissa fuit, tradit Felinus hic n. 10. vbi sex limitationes conſellit, & Decius n. 12. & Innocent. & cum aliis Gratianus *regul. 236. vbi dicit cum Gomez. Arias, & Petio Nuriæ,* quod infames non repelluntur à iurisdictione; & idem Gratianus multis probat *regul. 237. quod infamis non prohibetur esse notarius applica aliqua, quæ notavi infra in c. 1. & G. de fide instrum. sub q. 3.*

Item per hæc textum dixit Panoem. hic quod protestatio necessaria est impedio; quare adiunges quæ latè dixi de protestatione, & eius effectibus in c. *pen. de appell. & videbis de hoc cum multis Gratianus. regul. 365. & 396. vbi tradit de alia regula, quod protestare non sufficit, nisi adſit consensus eius cui protestatur.*

etiam in rescriptis super iniuria in rem familiarem, c. 4.

6. *Dictio penultimarum excludit, & ad qua se extendit, n. 7. 8. 9. 10. & 11.*

AD TEXTVM

IN CAPITE XIV.

Pastoralis, hoc Titulo.

P R E M I S S A.

S Y M M A R I V M.

1. *Litterarum diversarum cognoscitur, spectat ad omnes eorum iudices, & in discordia eliguntur arbitri.*
2. *Delegati iudices cognoscunt, an factis iurisdictione.*
3. *Rescripti tempus à quo currat, n. 4.*
4. *Iudex acquit exercere iurisdictionem ante receptionem, & praesentationem rescripti.*
5. *Administratio non datur Episcopo ante praesentationem suarum litterarum.*

COGNITIO diversarum litterarum impetratarum, & super earum revocatione, spectat ad omnes eorum iudices, etsi discordant, eliguntur arbitri. Applicabis quae dixi de revocatione sententiae in cap. sub v. 21. de re iudicata.

Et quia Barbosa hic num. 5. statuit quod iudices delegati cognoscunt, an factis iurisdictione, & pronuntiant super exceptionibus sui fori declinatorij, & incompetentiis; ideo applicabis quae dixi in Rubrica de iure comp. quæst. 1. vbi dixi de dubio quis sit iudex, quando duo iudices litigant de iurisdictione sibi competenti, & quæst. 3. quando incompetentiis exceptio debeat opponi, & eius declinatoria de hac exceptione dixi sub Rubrica de exceptionibus: item de in cap. pen. de iure comp. applicabis quæst. 16. vbi dixi de questione, an quilibet iudex praesentationem possit cognoscere, an sibi sit iurisdictione, & ab altero inhiberi. Et à quo tempore currat rescripti tempus, per hanc textum docet Barbosa in cap. 12. de appellatib. à num. 29. & 31. vbi dicit ex textu nostro quod ante receptionem, praesentationemve rescripti, iudex non potest exercere iurisdictionem, ipsum videbis. Et sic applicabis dicta infra in cap. Capitulum Sancti Crucis hoc tit. & in cap. 2. de officio delegati, an litterae debeant habere vim à tempore datae, seu praesentationis.

Item de applicabis quae dico infra laud. in cap. n. 9. & in cap. transmissum 15. de elect. vbi quod Episcopo non datur administratio ante praesentationem suarum litterarum.

Ad 5. Quoniam eiusdem
textus.

P R E M I S S A.

S Y M M A R I V M.

1. *Iudices debent esse certi, & sic res super quibus iudicantur, quid de eo qui ad plures causas delegatur, n. 3.*
2. *Iurisdictionis perpetuitas circa expressa, non operatur regulariter, quoad res expressas. D. Fernandus de Rescriptis de Consuet. P. 11.*

PRO intellectui huius, & eius litterarum conducat quod adduxi supra in cap. ad hac 10. hoc est, cum dixi quod iudices debent esse certi, & sic etiam debent esse certa res, super qua tales debent esse iudices ex nostro textu, & sic super rebus expressis. Quare adiunges textum quod dicitur de qua Gratianus regul. 3. cum Felino, Ioanne Andrea, & communi hic, & per glossam, dicens quod perpetuitas iurisdictionis circa expressa, non operatur regulariter quoad res expressas, hoc etiam extendens in eo, qui ad plures causas particulariter delegatur. Et etiam amplius, n. 4. in rescripto super iniuria, in quo non venit actio aliqua ad vindictam illa quae consequitur rem familiarem, super qua rescriptum fuit imperatum cum Felino in cap. si de a. 5. hoc est, quam regulariter limitat Felinus hoc num. 7. & 8. quinque modis, & Decius num. 6. item applicabis quae dico laud. in cap. significasti de iure comp. vbi quando praetogantur, vel non iurisdictione.

In veris ibi cum generali per speciale praesent dubio derogatur, occurrat supra sub cap. 1. hoc tit. & in cap. 3. eod. m. vbi quando litterae secundae non facientes mentionem de primis eas enervant; alia hic notat videnda Barbosa num. 5. vbi contra glossam hic verb. ambiguitur, dicit declarationem huius textus procedere etiam in causa appellationis, vbi agitur de revocatione litterarum quae ad duos iudices in eadem instantia appellationis datae sunt, ad quod applicabis notacula, quae dixi in cap. 17. & 18. de testib.

Et in verbis penitus enervatur, quod dictis penitus, habeat ad eo periculis naturam, vel nullam modificationem, seu limitationem admittat, dixi idem Barbosa hoc num. 3. cum multis ab eo relatis & verius ipse, de distinctione dist. 149. vbi agit de hac dictione probans cum multis, & item idem importat quod omnino ex toto sit totum procul, & similes. Et et idem quod omni casu, & ipso iure actus nullitatem, et item & quod sit exclusiva, teneatque minima, & siquidem etiam derogatoria derogatoriis eo scilicet casu, quando testator in suo testamento dixerit volo hoc testamentum penitus valere, sed quando propter subiectam materiam non significat actum ipso iure nullum, docet Cardinalis Mantica, de iacris, & ambigua conveni. lib. 5. c. 1. n. 15. Et Robles de praesentatione lib. 2. cap. 11. num. 34. dixi ut talis dictio omnes casus sine distinctione contineat, & Natta conf. 63. num. 16. Rota decisio, 516. num. 4. p. 1. diverser. Secus phin. 2. decisio 447. num. 4. Orlavian. Vulpell. de praesentatione & aduers. signis. sub hac dist. pag. 72. dicuntur hanc dictionem penitus habere adeo naturam periculis vel nullam recipiat modificationem seu limitationem.

AD TEXTVM

IN CAPITE XV.

Sedes, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Clausula quidam alij, & ces alie, non includitur multitudine effrenata.*
- 2 *Frans, & dolus, non debet vñ parocianari.*
- 3 *Persona loquens censetur excepta in generali sermone, & nec comprehenditur persona, ad quam sermo dirigitur.*
- 4 *Persona magna, non comprehenditur in generali locutione, nisi in locutione signi, & nō in alia, quā persona loquens, possit comprehendere.*
- 5 *Clericali ordo nobilitas, & est maior quācumque alia dignitas, & honor.*
- 6 *Ordo denominationis, maiorem dignitatem arguit.*
- 7 *Dicitur alius quid sibi velit, nōm vniuersalitate, nōt.*

CL A U S U L A ista duo continet quod per clausulam quidam alij & alia res, multitudine effrenata non includitur. Nec personae, nec res maiores expressis, sed pares, vel minores; itaque applicabis quae dixi infra in cap. significauerunt nobis 36. de testibus, quatenus in verbis: *Pro eo quod voluerint effrenatae multitudinem testium referre*; & quod horum occasione scripti de vitanda multitudine testium ad probandum, & de certo numero stabiliendo: alia nostri textus verba cum glossis bene Barbofa expendit ex multis.

Et in verbis: *Quia frans, & dolus si parocianari non debet*; ad causam dictam probationes plura iura, & Doctores affert hic Barbofa num. 7. & amplius in axiom. furis, axioma 104. ideo pro intellectu textus nostri, & l. i. §. idem autem, verbi. *deriue ff. de aqua plu. arrenda*: videbis quae scribit Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 12. quae. 4. i. num. 27. & 29. & dico sub cap. 20.

Ob verba textus nostri applicabis regulam, de qua testatur cum multis Gratianus regula 353. quatenus ponit, quod persona loquens, censetur excepta in generali sermone ex textu cum glossa in l. si mercedem, §. si. ff. de actione empti, lausulem, §. si. ff. de locari, lausquisio. adde solutionem.

1. *Paulus §. si. ff. de pignorat. §. amplius num. 3.* ut sicut in generali sermone, persona loquens censetur excepta, ita non comprehendit personam eius, ad quem sermo dirigitur ex l. p. ff. de Senar. l. qui heredi §. si. ff. de condit. & demonstrat. item amplius num. 4. cum Afflictis in decis. Neap. 261.

2. *Nec in generali locutione personae magnae comprehendit. Vbi limitat num. 5. in generali locutione legis, quae efficacior est: quare adiunges quae dixi in cap. 1. de prob. c. p. an Legillatores, & Principes sint solui legibus.*

3. *Vbi limitat num. 6. nō in tali sermone non ab-*

quā persona loquens possit comprehendere ex Bernardo regula 307. §. & num. 7. vel nisi in generali sermone, etiam se ipsum comprehendat, ut bene tradit Maciens. in l. 6. tit. 3. §. glossa lib. 5. recap. Et ex his applicabis nonnullas quaestiones, quas ad longum scripti in cap. cum transierit 12. de iud. vbi de Papa, Principe, an cognoscant de se ipsi, vel secum dispensent.

Alia tradit hic Barbofa i. num. 13. ex glossa nostri textus, nempe quod Ordo Clericalis nobilitas & est maior quācumque alia dignitate, & honore saeculi multis probans: & de ratione applicabis plura quae, dico sub tit. de iudic. & siro comper. & quae notat infra in titulis de vice, & honestate Clericorum, & de immunitate Ecclesiastica. & per argumentum ex latere dictis sup. de consuet. in cap. Exalt. f. 5. M.

Et quod ordo denominationis maiorem dignitatem arguit, quia prior descripsit, dicens dignitas cum pluribus probans hic num. 10. ex glossa hic Barbofa addit ex eadem glossa num. 14. quod in arbitrio Iudicis qui debeant dici maiores, quique minores, quae videbitur Tyrroquel. de nobilitate, & lux primae quae. 29. num. 1. & cap. 10. num. 11. & in l. si tuum verb. mox num. 31. Merocch. de arbit. casu 124. num. 5. applicabis dicta de procedentia infra in cap. ante penult. de maioris. & obed. vide infra cap. 18. de argumentis ab ordine littera.

Et in eadem glossa maiores ibi, nec semper hoc, notat hic Barbofa num. 15. quod dictio alius non semper teneat qualitatem praecedenti similem cum Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 20. num. 3. & cum aliis, de qua distinctione plura videbimus, idem Barbofa in tr. de diff. res. ff. de diff. 16. quibus addo Couarr. in prae. cap. 35. num. 3. an prior. vbi dicit quod licet alioqui dictio alius implicet similes causas, & qualitates, probans ex textu nostro, & ex glossa in l. si quis cod. de seruiciis fugitiuis.

Tamen si adiciamus distinctionem vniuersali completi, aut etiam distantes quācumque alias qualitates, sicut eiusdem glossae memores respondunt Imola ibi, Panor. in consuet. vltima lib. 1. Socinus cons. 3. columna vltima lib. 3. atque ita Romae sententiarum esse assidue testes, ex Ludouico Gomezio in regula de triennali quae. 2. licet Felinus hic col. 7. & lafon. in l. si vni in fine princip. ff. de pactis, videantur dubitare, an vera sit potestas communis adnotatio; sed Decius hic eam defendit, ut saltem procedat, iuxta materiam subiectam, & perpena diligenter ratione legis, & ipsius dispositionis, de cuius interpretatione tractabimur.

AD TEXTVM

IN CAPITE XVI.

Ex Tenore, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Imperantis diuersa rescripta super eodem ad diuersos iudices perinde enunciant vniuersum.*

2 *iudex*

2. Index promissionis sententiam nullam, non facit litem suam, n. 3.

3. **R**osaz textus hic quod qui contra unum super eodem ad duos iudices, duos rescripta impetrat, & eis utitur, perdit commodum vniuersale, multis exornat Barbosa hic num. 1. qui ex verbis hic *commodo caritas vniuersa*, notat numero 6. quod trahens aliquem coram duobus iudicibus pro eadem causa, eam perdit. Quare adiunges ea, quae dixi late in cap. *for. de iuram. eadem. quasi. fin.* vbi de pena remittit litigantium; item ibi in §. *puna q. 1.* adiunges quaestionem quare actor reculans subire iuramentum calumniæ, cadat ab actione sua.

4. Et quia Felinus hic dicit quod Index non facit litem suam promissionis sententiam nullam, ut probatur optima lex 2. n. 2. lib. 2. *for.* ideo leges quæ scribit Gratianus regula 301. vbi congerit nonnullos casus, quando Index faciat litem suam.

5. Ad verba ibi: *Item quia super hoc dicitur in sedem dicitur Apostolicam consuetudinem.* adiunges dicta in cap. *for. quando hoc in sup.* Et de intellectu textus nostri dixi in cap. *an. 13. de indic. q. 13. num. 16.*

400 + 400 + 400 + 400 + 400 + 400 + 400 + 400

AD TEXTVM IN CAPITE XVII.

Cum adeo, hoc Titulo.

P R A M I S S V M.

S V M M A R I V M.

1. Rescriptum non faciens mentionem de beneficio impetrantis, non valet, vbi de aliis, quibus debet fieri mentio.
2. Impetrans beneficium, debet exprimere valorem.
3. Impetrans si habet prebendam, & Commencium debet de utraque mentionem facere, & etiam de beneficio, in quo nullus fructus percipit, n. 4.
4. Rescriptum impetratum super beneficio ab impetrante antea occupato, est nullum, si de tali occupatione mentionem non faciat.
5. Rescriptum secundum debet facere mentionem primo: & de clausula speciali in eo contenta item etiam si prima sit de consecratione partium, n. 7. & de impetrante prius ab alio facta, n. 8. & etiam, quia possunt Principes mouere à n. 10.
6. Impetrans gratiam à Principe super pena, si de ea, tam exalta, mentionem non faciat, sententiam rescriptum, fuit nullam.
7. Impetrans debet facere mentionem de ordine antea prebenda, seu beneficio, & de qualitate maritatus, n. 12. & de appellatione causa n. 13. limitatur, à n. 14.
8. Gratia non dicitur nulla, licet in ea non fiat mentio de transactione contracta nullo, seu electione nulla, & de clausula alterum rescriptum nullum, ne de nobilitate, vel dignitate n. 15. & 16.
9. Beneficia Ecclesiastica Laici conferri non possunt.

D. Fernosin. de Rescript. & Consuet. P. II.

Rosaz textus hic quod non valet rescriptum impetratum, de beneficio impetrantis non faciens mentionem: cuius occasione potius adijcere supra annotata in cap. *ad aures 8. hoc tit.* vbi dixi de quibus obiectis, seu aliis debet rescriptum impetrans ad beneficia, mentionem facere: & quia de multis, de quibus impetrans debet facere mentionem, veluti de pensione habita loco beneficii: de praedicationis datus in titulum perpetuum: de titulo patrimonij, ad quod ordinatus est in litteris testibus, secus in litteris gratie: item beneficij manualis, sit facit de mentio in impetratione secundi; imo quod impetrans, debeat exprimere in impetratione se esse Clericum, addo cum Panorimitanus, quod impetrans beneficium, debet exprimere valorem eorum, quæ possidet, aliis gratiam inualidari, quia multis probat Gratianus reg. 218. vbi amplius quod impetrans veniam delicti, debet facere mentionem aliorum puni delicti, de quo quam dixi *sub dist. 2. ad aures 8. hoc tit.* vbi Felinus hanc regulam quinque linearum modis ibi videndus. Decius ibi n. 10. Gratianus cum alii in *dist. reg. 1.* adducentes Tyrruell. post leges *Canon. glossa 1. n. 11. & de pauper. causa 44. num. 39. Roman. caus. 483. Castan. in cons. Burgardus tit. de sine off. 3. 7. verb. ne ordinempe nam. 5. ipse Grat. repetit etiam f. b. regul. 219. num. 11.*

Imò & Abbas hic, Decius etiam, dicunt quod non sufficit si quis habet Prebendam, 3. Canonici, ut faciat de Canonatu mentionem, sed etiam de Prebenda simul cum Canonatu debeatur fieri mentio: sequitur Gratianus d. reg. 219. num. 5. † Vbi cum Philippo Decio in cap. *et in se. nam. de prob. n. 2.* sit quod impetrans debet facere mentionem de beneficio alio, quod habet, etiam si ex eo nullus fructus percipiat.

Et addo etiam sequentes casus, nempe quod si quis occupauit primum beneficium vniuersi modo scienter, modo ignoranter, si postea sequuta morte, illud impetratur à Papa, tacta prius occupatione, aptus rescriptum esse nullum ex Abbate in c. 1. de consec. prebenda; Calsino c. 13. de rescriptis; Philippo Decio conf. 398. n. 3.

Imò & quod non solum de primo rescripto, sed etiam de clausula speciali in eo contenta, ut puta si fuit concessum, appellatione remota, vel aliis Abbas in cap. *an. super supra hoc tit.* vbi videbis quæ noto, & item si primum sit impetratum de conventionione patrum, & de hoc non sic facta mentione in secundo, bene Doctor Molina de primog. cap. 1. num. 3. 1. & 31. † Item etiam quod debet etiam mentio de impetratione prius ab alio facta, Alex. conf. 11. n. 17. limit. 7. & conf. 391. null. num. 6.

Item addo sequentes casus, nempe si quis impetret gratiam à Principe super pena iam exalta per filium, si non facit mentionem de exactione, rescriptum est nullum, Felinus in c. *palsati hoc tit.* num. 4. cum alii Gratianus *dist. reg. 1. 19. num. 2.* † Vbi num. 3. addit quod in rescripto debet etiam fieri mentio omnium, quæ mouere possunt animum Principis, seu rescriptum concedentis, alius rescriptum esse ipso iure nullum, ut teret glossa in 2. super *litteris 20. hoc tit.* de quo late Rodricus Sotarez, qui tradit singularia in materia Decius in *dist. cap. ad aures 8. hoc tit.* vbi ex hoc multas decisiones refert Belloz. conf. 18. num. 6.

C 3 Et

13 Et pro maiori textus nostri aliaongerem Riccius *dist. 322. ad nostrum textum*, ut amplius textum nostrum, ut etiam de ordine annexo beneficio, seu paribus de hoc necessitate faciendi mentio ab impetrante ex Rota in *deris. 41. de rescriptis in antiquis*. Sed contrariam sententiam tenuisse eandem Rotam nostris responsibus in vobis Abulen. Canonizatis 16. Iunii 1589. coram Gispio referi eodem Riccio. † Et etiam Gratianus *dist. 129. num. 10.* ex Ludovico Romano *conf. 194.* dicit quod impetrans rescriptum, debet facere mentionem de qualitate naturali. † Item addo quod impetrans rescriptum, oportet facere mentionem de appellatione, & illius causa, ut dicit Barbosa in *cap. 2. hoc in.* ex Palacios Rubi. alia causam videbis *infra cap. 19. & in cap. distellus 26. & in cap. postillat. 27. & in cap. ad iudicium 31. & in nonnullis sequentibus, & ibi in cap. si proponente 41.*

14 Sed regulam purgatam ponens, de quibus non debeat mentio fieri ab impetrante rescriptum, limitat modis septem Felinus in *cap. externis 3. hoc in.* num. 10. ubi ponit alias quatuor simplificationes, vltra quas limitat dicendo, quod gratia non dicitur nullaliter in ea non sit mentio de transactione, vel contractu nullo, vel electione nulla, ut laudat Socium *conf. 120. num. 3. lib. 4. & num. 7. Hypolit. conf. 120. num. 13.* & idem de poecilla nulla, ut per Maheu de Afflicis in *deris. Ne. p. 66. num. 9. & 11.* idemque de clausula alterius rescripti nulla, ut tradit Molina de *maioribus lib. 4. cap. 3. num. 1.* † Et quod nec fieri debeat mentio de nobilitate, vel dignitate, retulit Ripa secundum communem in *dist. cap. ad aures 8. hoc in.* num. 68. Gratianus *dist. 129.* videndum num. 12. & 13. sed de hoc vltimo aliquid notati cum Barbosa in *dist. cap. ad aures*, qui alios Doctores allegat n. 2. & 3.

15 Tamen quia ad nostrum textum ponit pro regula Riccius *dist. 322.* quod beneficia Ecclesiastica Laici conferri non possunt, ideo arges quod nota *infra ad tit. de consue. cap. 2.* & quod dicit *num. 12.* cum multis, & quod dixi in *cap. 3. de iudic. q. 1.* ubi posui cum dispensatione. Quibus omnibus horum occasione addo Zevall. in *pract. q. 523.* ubi agit cum Felinus *num. 4.* de qua ille in ne, an Clerico animi destinatione Translari, & habuim gerendi, possit beneficia conferri, de qua nota in *dist. cap. 1. de iustis.*

16 Tamen quia ad nostrum textum ponit pro regula Riccius *dist. 322.* quod beneficia Ecclesiastica Laici conferri non possunt, ideo arges quod nota *infra ad tit. de consue. cap. 2.* & quod dicit *num. 12.* cum multis, & quod dixi in *cap. 3. de iudic. q. 1.* ubi posui cum dispensatione. Quibus omnibus horum occasione addo Zevall. in *pract. q. 523.* ubi agit cum Felinus *num. 4.* de qua ille in ne, an Clerico animi destinatione Translari, & habuim gerendi, possit beneficia conferri, de qua nota in *dist. cap. 1. de iustis.*

000 0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

AD TEXTVM

IN CAPITE XVIII.

Causam, hoc Titulo.

P R E M I S S Y M.

VIVS textus decisio petipitur ex notatis *infra in cap. 35. hoc in.* Et sic quod eius litterarum satis expendi Barbosa, vbi citat. 4. & 5. cum insinuat ad veritatem partem disputat, an causa cognita alii cui simpliciter commissi cessant commissa de iurisdictione de qua *infra in cap. praeter de officio deliquit & quia glossa procedat ibi quandoque probet, ut quandoque clausula precedens determinet sequentia*

provi iuris ordo requirit, ut etiam insinuat expendi Barbosa de *distellus, & claus. claus. 139.* cui addo quod dixi *infra in cap. 37. de appell. q. 1. num. 30.* & per eundem glossam ibi, ut *ordo scripturae* ostendat, solent Doctores disputare an possit desumi argumentum ex ordine litterarum, nam penitus scripta prestantur aliis postea scriptis; aliquid dico in *princeps. Rot. de fide instrum. n. 47.* ideo ne remitto ad notata in dictis locis.

000 0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000

AD TEXTVM

IN CAPITE XIX.

Constitutus, hoc Titulo.

P R E M I S S Y M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Impetrans canonizatum, debet facere mentionem de numero Canonizatum.
- 2 Cassatus consuetudinibus, vel statutis a Papa non excludantur illa, quae sunt iurata.
- 3 Clausula non obstante, non tollit consuetudinem iuratum.
- 4 Dispensare nequit Episcopus in suis iuratis consuetudinibus.
- 5 Juramentum factum ut alius non invalidetur etiam si opponatur postea clausula, non obstante.
- 6 Lex novius statuta non extenditur ad casus speciales, & privilegiales.
- 7 Inter alia subreptitia in beneficiis, sunt ipsi iure nulla.

VIA satis, & abunde *supra in cap. cum adde 17. & in cap. 3. & 8.* dixi de his, quibus impetrans debet mentionem facere in rescriptis addes ibi dictis mentionem de numero Canonizatum quod debet hic impetrans facere; ubi itaque adiunges etiam quae notavi *supra in cap. cum adde 17. & 8.* dixi quando numerus Canonizatum vel prebentum possit augeri in Ecclesia Cathedrali, vel collegiata, & insuper dixi *ibi in cap. cum adde. Perreus.*

Et quia Barbosa *hic in cap. n. 4.* in vers. *firmatus iure iuramentis*, dicit ut etiam consuetudines, vel statuta Papa casset, per hoc non intelligitur: cassare consuetudines iuramento firmatas, si itaque clausula non obstante non tollat consuetudinem iuratum, si iuno ne Episcopus possit in suis consuetudinibus iuramento firmatis dispensare; ideo applicabis quae dixi *sub cap. de iuram.* ubi de relaxatione, & de pensando iuramento: & item applicabis quae notavi *supra in cap. ex parte 22. de iur.* ubi probatur non posse Canonice sine causa restringere numerum Canonizatum, seu prebentum. Et quid non obstante aliqua consuetudine a Canonice facta, vel confirmatione a nobis ab eisdem obcepta; ideo adiunges quae nota *infra in cap. quatenus 17. de vers.* ubi de reuocanda sententia, seu moderanda poena ab eodem iudice, & sequentes questiones.

Prima quod iuramentum facit ut alius non invalidetur, etiam si opponatur postea clausula non obstante; sic glossa *finis in cap. cum non debeat de elect.*

de furto, l. 1. in d. num. 31. §. neque doli sui primum fuerit sed de receptu arborum l. verum 63. §. semper vel. nec tam aquum est si pro facio l. sed est 11. §. qui vel. placu. ff. ad exhibendum l. dubium non est 3. cod. de repudiis vel. factum caliditatem dist. cap. sedes hoc sit. vel. qui frans dist. cap. ex amore circa finem. cap. plerumque vel. cum igitur.

Hanc ergo conclusionem præter alias decidendi rationes, quas referunt Viuius in rationali ad hunc textum. Anthonis de Burzio num. 1. Baldus num. 8. Berouius in 1. §. 2. testura, Sahagun num. 5. Martinus Vranus num. 4. Iacobus Zochius hic in testa nostro, 4. num. 20. & alij communiter confirmant iura, quæ refert, & adducit glossa in cap. si propensio hoc sit. cap. dudum 14. vel. in super de elect. §. fin. vel. qui maxcipium alienum cod. de his quia non Dominus, cap. dicenti 16 §. est leges vel. carcas penitus impetrari 15. quasi. 2. glossa hoc verbo litteras, & verb. simplicitatem l. 7. vel. encabriendola Verdad. tit. 16. l. 36. que si carta forte ganada dicende mentira (hoc est prouisionem) tit. 18. par. 3. Trid. §. 13. cap. 5. in fine de reform. vel. per falsitatem, aut veri iacturam: & sic Abbas hic num. 1. Zabarella num. 6. Decius Berouius tit. 1. 4. num. 4. & testura 2. 4. num. 13. idem Abbas Decius & Felinus huc in dist. cap. sedes supra hoc sit, & Doctores in cap. si ex tempore, vbi Franch. hoc sit. lib. 6. Rebuffus tom. 2. ad leges Gallicas sub hoc sit. in præfatione num. 110. Petreus in l. 3. quasi. 13. vel. iuram secundum quas tit. 12. lib. 3. ordin. dicunt procedere non solum in ea parte, in qua verum, suppositum, vel falsum aliquod expressum fuit, verum etiam ex omnibus aliis separatim, in quibus neutrum inueniunt, cum indistincte, & quod omnes partes contineant litteræ, vbi in aliqua parte vel articulo illarum per dolum, vel malitiam impetrantis falsum aliquod exprimitur, aut verum simpliciter: sic ex verbis hic nullatenus, & dist. leg. est legibus, ead. siue iura iur. vel vtilitatem publicam, ibi, carcas penitus impetrari, quasi dicam omnibus, quæ impetrant, & in dicto cap. sedes, & vtrouque Barbosa, qui hic num. 4. in fine; ideo dicit procedere, quia si rescriptum videretur tantum quoad eam partem in qua subreptio commissa est, nulla vique potera videretur, imposita perverso impetranti, cum idem omnino dicendum sit in eo, qui per simplicitatem, vel ignorantiam aliquid omisit, vel falsum expresse iuxta hunc textum, ut dico in 2. parte.

Sed an dicta procedant, non tantum respectu causæ finalis, sed etiam impulsus. Et an tale rescriptum sit ipsi iure nullum, & irritum; an verò ope exceptionis, & an sicut in litteris iustitiæ, sic in litteris gratiæ, vel contra, & æque, ut quando exprimitur falsum, sic quando verum tacetur. ¶ Vnum tamen notat Thomeas Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 21. num. 65. ut quando subreptio fuit per fraudem, & malitiam, videntur omnino litteræ, quauis ea non fuerit causa totius rescripti, sed solum forme specialis, probans ex verbis nostri textus ibi, in sua perversitate penam nullam ex illis litteris commodum consequuntur, & ex verbis final dist. cap. sedes hoc sit. ibi, mendax preator carcas penitus impetrari.

Non enim frans vel dolus debet illi sic impetranti patrocinari, ut tenet Tyracellus, de retractu l. inag. §. 1. glossa 9. num. 62. Conanus lib. 2. varior. cap. 18. num. 5. Cardoso in præci ludicam verbo. dist. num. 7. Barbosa cum infinitis in oral. de actionibus iuris num. 102. num. 1. idem hic, &

in dist. cap. sedes n. 7. Bellet. disquisit. Cleric. par. 1. eu. de clerico debitor 3. 2. num. 5. Fatina. in præci crim. p. 1. quasi. 31. num. 155. Menochius de arbit. casu 182. num. 60. & conf. 121. num. 5. & conf. 136. num. 8. & conf. 198. n. 15. Sord. conf. 35. n. 13. per trig. textus in l. i. de dolo §. de dolo l. 3. §. de transact. l. qui dolo §. de rei vindic. l. penult. §. de iure dotium l. si ex dolo §. de iudic. l. etiam §. 2. §. si ius matrimon. cap. intelleximus in 2. de iudic. cap. audimus de cultus, deteg. & alibi sapius.

Secunda pars notæ conclusionis probatur ex 29 verbis hic in vel. qui per simplicitatem, vel ignorantiam, & ex dist. cap. dudum de elect. vel. usuper, & quævis & l. 2. §. in fine de probat. 6. cum vera est ratio præter alias varias assignatas à Viuius hoc §. sed si ex simplicitate, & §. sequenti, & in §. fecit à dicto Sahagun, & ab eo relati ex num. 17. & ab infra itatem referendū vtrunque dictum partem corroborantibus, & iam adductis pro prima parte; quia impetrando rescriptum simplicitate, vel ignorantia, cessat malitia, vel dolus impetrantis, & consequenter cessat pena constituta à Pontifice hic in dicto vel. nec igitur. ¶ Etenim prædicta conclusio pars debet intelligi, ut prædictum valeat rescriptum nisi quando ea expresse falsitatis, vel supposito veritatis fuerit causa inducitur concessio, & Papa nihilominus alias concedere, temore tali subreptione, & ea impetratio procedat ex bona simplicitate, opposita quidem dolo malo, vel malitiæ, & iusta inquam, & probabilis ignorantia, in quibus venia, & gratia tribuitur, sicut in aliis casibus in l. 1. §. fin. ff. de edicto, l. de die, §. si fecerit, ff. qui facit dare ergatur l. 2. §. 1. ff. si quis in ius vocatus non iur, cap. cum videretur de verum promissionem, cum aliis concessis à glossa hic verbo simplicitatem, Barbosa hic num. 10. Nicolaus Garcia de beneficiis, p. 6. cap. 2. à num. 201. explicans vtrunque conclusionis partem præter ordinarios Ambedius de Lignate, & Iacob. Cochius hic in 2. tom. repetitum. canonicarum, Petrus Gregor. super ius canonicum lib. 1. cap. 48. cum duobus sequentibus, & lib. 2. 20. hoc sit. Menoch. & ab eo relati lib. 2. de arbitrarie cent. 3. casu 201. m. 14. Didacus Perez in l. 12. §. 12. g. 7. art. 8. lib. 3. ordinamentis, Rodericus Suarez alleg. 12. à num. 3. l. 1. alleg. 28. num. 5. Martin. Vranus in comm. ad textum nostrum cap. 20. Stephaneus de iur. gratis sit. de modo, & forma impetrando §. præterea à num. 5. Martin. Anon. Cuchus in iustit. moral. lib. 1. tit. 4. à num. 12. Sahagun. hic, & Viuius, Conar. lib. 2. varior. cap. 20. à num. 1. & 6. & relati à Ximenez in concord. ad hunc textum, Salas de legibus disp. 20. §. 1. cum infinitis, Sanchez de matrim. dist. lib. 8. disp. 21. & in summ. tom. 2. libro 4. cap. 47. Azevedo alios referens cap. 34. Terciacinusque vtriusque rescripti. tit. de rescripti. rescripti.

Vnde rectè Pontifex hic vtriusque casum amplectens, tam dolosi, & fraudulenti, quam simplicis, sue ignari impetrantis, ea diuersitate resoluens, quia cum pena debeat esse conformis culpe, & delicto, puniendusque veniat delinquens in eo, quod commisit, iuxta textum in l. si iuratus cod. de pious. cap. Interius 13. vel. su quo deliquit de temporibus ordin. cap. quæsiunt 2. vel. sed si quis, de his, que sunt à maiori parte cap. venient ut fuerit in prior parte textus nostri in vel. nec igitur, pena dolo impetrantis sit, ut ipse in totum priuatur rescripto, & eius commodo: sic in 1. p. in vel. inter alios impetrant inueniunt ex ignorantia, vel simplicitate

11 plicitate circa formam specialem in rescripto comprehensam, eadem forma tantum priuatur, non rescripto exequendo in forma communi. † Vt sic impetrato tantum priuatur, in quo deliquit, sic vt ipse impetrans mendax esset quoad totum rescriptum ex eadem simplicitate, vel ignorantia totum priuatur, vt docuit Pontifex Innocent. III. hic in *verf. si vero iuristi*: ita. *Vitamus hic in §. sed si per simplicitatem, & §. non specialem forma, & §. fides*, Sahagun. & communis Doctorum, & Vranus *hic*, Thomas Sanchez *dist. diff. 1. a. num. 54. dist. lib. 3. de matrem. Abbas num. 4. Felinus num. 6. Decius notabilis 3. in noua editione num. 8. Cardin. a. num. 5. & 11. oppositio a. num. 10. & relati ad eodem Sanchez supra numero 56. & numero 74.*

12 Nec his obstat contra primam partem textus in *cap. miscen. §. praescriptioe dolum ex. l. praescriptioe cod. si contra ius, & vltim. public. vbi* probatur rescriptum dolum non vici in votum, quia omnis explicatio non nullis aliquorum interpretum; respondendo textum illum interpretandum esse iuxta regulam traditam in *2. p. textum nostri*, videlicet quando mendacium ex simplicitate vel ignorantia fuit causa concedendi formam aliquam: qua subdita poterit iudex in causa principalis pronunciare: sic amplectuntur ad tollendas interpretationum contentionem ex Baldo, Salicetis, & alij in *dist. l. praescriptioe*, Imola, & Abbas *hic num. 3. Felinus, & Deerus 4. num. 29. & interpretatio 31. Mantua num. 9. & 10.*

14 Nec iterum tunc obstat verba *dist. l. praescriptioe*, ibi, *taetendi fraude*, cum hanc ad dolum pertineat, & simplicitati sit contraria *l. fraude 29. ff. de reg. iur. i*, quia respondet: fraudem, & dolum huius naturae differit, *l. iuris gentium §. dolo male iuncto §. sed si fraudandi §. de pultu §. in fraudem iuris*, quibus manumit, licet vel non, *l. 1. ibi posse & sine dolo male aliud agi, & aliud simulari, ff. de dolo*, & quod in fraude possit esse dolum, sed non semper sit dolum, † sic vt fraus accipitur pro euentu, vel effectu, quia fraudari potest aliquis sine animo, vel dolo fraudantis, *l. in Praetor §. ita demum cum si quis quia in fraudem credit dist. §. sed res fraudandi*: unde praedicta verba taetendi fraude, *dist. §. praescriptioe* non significare, nec probare dolum impetrantis, sed effectum; quia concedens fraudantem ex mendacio, euius euentus, vt non viciat, nisi quatenus fuit coactionis causa; cum itaque in ea specie non fuerit causa, vt constat apertis ex *l. 1. imola dist. l. praescriptioe cod. si contra ius*, vel vltimae publicae merito in illis iuribus porce de causa cognoscere, vt expectat D. Don. Didacus del Coral. Cameus Auditor in quadam repetitione breui ad nostrum textum, dicitur effectus Salmantice in scholis professor, & alumnus Collegij S. Bartholomaei vir omni laude dignus.

16 Et vt intelligas animaduertito circa praedictam secundam partem conclusionis textus nostri, & regulam §. contentam in *verf. si vero*, vt quando falsitas expressa, vel veritas suppressa ex eadem simplicitate, vel ignorantia, an falsitate expressa, seu veritate suppressa, faceret vt Summus Pontifex non concederet rescriptum; tunc quidem ipsum viciari, vt dixi. Sed hoc seruato scilicet, vt iudex delegatus de precum qualitate cognoscere valeat in his, quae poterunt Papam mouere ad facilius concedendum, seu non concedendum, iuxta ea, quae iam scripsi *supra in Rub. & in cap. 3. &*

17 alijs. † Et huius casus exempla sunt, si impetrans dixit appellatum esse a sententia, cum tamen non esset, vel quando impetrans tacuit Adversarij appellationem, vel non recte expressit *l. bona de confirmat. vlt. vel iustis*, aut quando tacuit terminum fuisse perfixum appellanti *cap. sapi 44. de appellat. vt docent Hostiensis hic in §. si vero, Abbas num. 4. & 6. Felinus num. 6. Decius in dicto notabil. 3. in noua editione numer. 8. & alij iam adducti.*

18 Sed dubium est non leue dignoscere, quando Papa fuisset concessurus, nec ne rescriptum in praedicta regula dictae secundae, & tertiae pars textus nostri in dicto *verf. inter alios*, & *dist. verf. si vero*, cum hoc pendeat ab intentione Summi Pontificis, eius voluntate, & tenore, de qua constare non potest, nisi exprimat: argum. textus in *cap. si vero aliquis §. iuncta glossa ibi verb. propria de sent. excommunicat. cum* testatorum cognitio solus sit Deus, *cap. vtriusque 32. dist. cap. vnde, verf. de veritate, vt Ecclesiastica beneficia, & ex alijs.*

19 Tamen respondeo tunc demum presumi Summum Pontificem, aliis fore concessurum rescriptum, cessante scilicet subreptione, quando conceditur super tali re, super qua concedi debet de iure, vel de Curiae stylo qui facit ius, vt deo infra in *Rub. de consuetudine*, & probat textus in *cap. quam graui 6. de crimine falsi*, cum multis Sanchez *dist. diff. 2. lib. 3. de matrem. num. 18. Salas de legibus dist. 22. sect. 13. conclus. 2. n. 19. †* Secus autem esse, si concessum esset, super re super qua de stylo Curiae, vel de iure concedi non debet tale rescriptum; tunc enim praesumitur subreptionem fuisse casum inducitur substantiae rescripti, vt ex Innocentio docent Iacobus Cochius *num. 1. in textu nostro*, Cardinalis opposit. 3. *num. 10. in quo debet delegatus iudex animaduertere ex dicto verf. si vero*, vt in viroque casu *ex regula 2. & 3. eadem ratio*, quae delegatum moueret, moueret etiam delegatum iura delegantis vice fungitur *l. 1. §. cum mandatum, & l. si Praetor 3. verf. pariter cum fungitur §. de officio eius mand. cap. sane d. 1. 1. in ordine*, iunctis traditis a glossa ibi verb. *vices nostras de officio, & post. iudic. deleg.*

21 Vnde fit vt licet delegatus non recipiat iurisdictionem super negotio principali, vt in *1. & 2.* nostri textus regula, ad hoc tamen recipiat, saltem super incidenti ad cognoscendum, & pronuntiandum, an sua sit iurisdiclio, vt constat ex textu nostro, & ex alijs iuribus adductis a glossa nostra verbo *non feruit*, vbi Barbosa *hic num. 18. notat* quod delegatus potest sententiare super exceptionibus prepositis pro impedienda executione Bullarum Apostolicarum, Abbas in *cap. pastoralis §. quia vero de off. de leg. Mynsinger. cent. 4. abseruat. 93. num. 3. Menochi de arbitrar. lib. 1. quest. 38. n. 16. & Martinus Anton. *variar. reser. lib. 1. reser. 39. num. 1. cum illis*, & Roeca *deser. 33. num. 1. & deser. 272. num. 1. p. 1. in nouis.**

22 Ex ad hoc celebris est, & a communibus allegatum *hic*, vt testatur Sahagun. *num. 13. Ambrosius de Vignate num. 13. hic*, qui plures refert limitationes inferentes inde, & alij Doctores, vt delegatus in hac specie possit taleni impetrantem in expensis condemnare: argum. textus in *Clem. 1. in fi. ne hoc sit*, vbi notat Barbosa *d. num. 15. Maranta de ordine iudicior. p. 4. dist. 3. num. 3. Gregorius Lopez in l. 13. tit. 13. p. 2. Ioannes Gutierrez lib. 1. praet.*

- 23 *præst. quæst. 20. num. 1. † Item quod iudex per litteras datus, apud quem contra illas opponitur exceptio, possit de ea, & de precum veritate, ac subinde de validitate litterarum, & virtutis sue iurisdictionis, vocari partibus, cognoscere, ut late persequitur Felinus hic à num. 18. Decius 22. Berouius l. 2. à num. 19. & l. 2. à num. 25. & à num. 79. post alios hic Barbosa num. 17. Isidor. & omnes in l. 2. ff. si quis in ius vocatus, Didacus Perez in l. 2. verum item sit. l. 2. lib. 3. ordinum. Et quam debeat iudex litterarum verificare, latissimè & ad plures casus Garcia de beneficiis p. 6. s. 2. c. 2. cum suis §§. Riccius cum multis collect. 1588. & adiunges ad materiam iudicum executorum quæ dico infra l. 2. in cap. de eorum §. de sent. & reinducta.*

- 24 *Sed quia dicta in prædictis duobus versiculis videntur obscurari ex vers. nullatenus de causa cognoscitur, textus nostri, ideo existimo dicendum quod si delegatus fuerit fides facta fructus recepti, non possit vitæius procedere in causa sibi commissa: ita Fulgolin dist. l. præscriptum num. 8. & in l. est legibus num. 1. cod. si iuratus, vel voluntatem publicam, Balboa in cap. 5. de re iudicata, † dicentes textum nostrum procedere in subreptione concernente imperationem, secus si merita causæ recipere, ut in cap. 2. de l. ius concess. lib. 6. quia in primo casu debeat subreptione iudex amplius virtute recepti procedere non potest, quasi ex defectu iurisdictionis iuxta primam textus nostri partem; secus in secundo: nam cum in eo merita causæ falsitas non impedit, quominus iudex possit de veritate indicare, ut in dist. cap. 1. de l. ius concess. lib. 6. ideo enim in l. p. poruit cognoscere modo dicto. Et hæc quidem congruat ad verba textus nostri ibi: Nihilominus iuxta rigorem iuris à delegato iudice in negotiis procedendum, & ibi: Delegatus non sequens formam in litteris ipsi ad positam, secundum ordinem iuris procedas in causa, & quando non ibi in vers. si verò vique ad finem. Hic adiunges quod de intellectu dicti. cap. statutorum hoc sit. lib. 6. dixi infra quæst. 4. ante vers. ad secundum in verb. secundo infero, & in verbo verum.*

- 25 *De notabilibus, seu præmissis ad veram intelligentiam textus nostri, tam pro subreptione, quam obreptione, dico infra in quæstionibus. Quare nunc adijcies pro vero etiam intellectu quæ dixi in c. 3. de fide instrument. quæst. 1. à num. 1. & in cap. 4. de re iudicata quæst. 3. num. 3. & quæ noto infra in c. postlasti 27. & in cap. ad audiendum 31. & in cap. significante 34. hoc sit. vbi Barbosa dicit num. 4. & §. quod quando falsitas exprimitur, aut veritas suspicimur per ignorantiam, valet impetratio, vbi huiusmodi subreptio non fuit causæ concessionis, & superior illa cessante, æque concessisset, ut notat hic omnes, Felinus à num. 2. Decius 6. Berouius l. 2. num. 18. Couarruas lib. 1. varior. c. 20. num. 1. verum secundum, & num. 6. alia pro littera textus nostri dico infra in quæstionibus, & in fine eorum, aliqua adijcies quæ dixi in c. vltimus 16. sub quæst. 1. & 2. vbi de his, quæ sunt dolo, & de causa finali, & impulsiva.*

QVÆSTIO I.

An taciturnitas veri, aut falsi expressio æquè rescripta vitiet. Et an omnis expressio falsi, rescriptum vitiet, seu dispensationes. ac ceteras gratias. Et an taciturnitas veri reddat dispensationem nullam quando tacetur aliquid, quod secundum stylum Curiae est necessario declarandum: vbi quid de consuetudine.

S Y M M A R I V M.

- 1 Rescripta principaliter corruunt propter expressum falsitatem, aut taciturnitatem veri.
- 2 Rescripta alia infirma; & quæ ista sunt, n. 3. & 4.
- 3 Rescripta alia sunt gratia ad beneficia scilicet, alia eorum à secularibus conceduntur, num. 8.
- 4 Rescripta alia dicuntur contra ius.
- 5 Rescripta Pontificia alia sunt per viam brevis, alia per viam cognitionis, alia per viam rescripti specialiter impetrati.
- 6 Rescripta alia dicuntur communia, seu mixta.
- 7 Rescripta infirma, & gratia in pluribus differentibus, illa non sunt ipso iure nulla ratione subreptionis; deinde de ea opponatur, n. 12. hæc statim irrita sunt, & n. 11. & 12. & de ratione, n. 14. 15. 16. & n. 16.
- 8 Rescriptum subreptum absolutum, est irritum ipso iure.
- 9 Textus iuster intelligitur.
- 10 Rescripta gratia facilius irritantur vitio obreptionis, quam infirma.
- 11 Rescriptum infirma secundum, non faciens mentionem de primo, data negligentia committitur.
- 12 Littera infirma comparantur contrahibus frivolis iuris, littera gratia contrahibus bonæ fidei.
- 13 Littera infirma facilius dantur, quam littera gratia.
- 14 Puritas omnis debet esse in spiritualibus.
- 15 Littera infirma conceduntur secundum infirmam.
- 16 Racialauream narratio falsi expressa vitietur, quæ iuris, non vitiet gratiam.
- 17 Prestipitum falsi narratio in gratia de beneficio non curat alium non vitiat.
- 18 Beneficia primi obtenta in gratia beneficiaria, sunt narranda; aliorum gratia est nulla, sed transgressu quadraginta remanescit.
- 19 Rescriptum subreptum, seu obreptum, quare sic dicatur, n. 27.
- 20 Subreptio, vel obreptio verbum; significat clam, & latentem in eorum aggreddi: & an plures peccet obrepens, quàm subrepti, n. 25.
- 21 Rescripta, siue dicantur obreptiva, siue subreptiva, ex vso iuris eadem sunt, n. 16. nisi in aliquo distinguantur à vi verbi, & hic, & n. 28. vbi aliqui volunt ut obrepens

- incursum ipso iure nihil conseqnatur; non sic tacens verum, qui ibi improbatum: vide n. 48 & 49.
- 16 Obrepta sua sunt subreptitia dicuntur indifferenter, & promissio rescripta, est aliquando ad tollendam difficultatem simul apponatur, in luteri, n. 26.
- 17 Rescripta non conceduntur, nisi stante causa finali, aut impulsiva: & que sit qualibet, num. 30. & 31. 32. 33. & 34. efficiens qua num. 36.
- 18 Causa finalis dicitur ea, sine qua privilegium non concederetur, & dicitur prima quoad instantaneam ultima quoad executivam, n. 31. & 35. ubi expenditur melius.
- 19 Finalis causa est prima omnino causarum.
- 20 Impulsiva causa est que prater suam ultimam movet agentem & n. 37.
- 21 Finalis causa non desumitur ab eo quod actus non facit, nec ne ista hoc remore, ipse non agens istum actum, &c.
- 22 Ad illud de postulando à famulo in iudicio, à qua causa promittit.
- 23 Simoniaci non est sermone Episcopo minus principaliter propter beneficium.
- 24 Finalis causa sine principali, non ex eo dicitur, quod quis Prælati inferat sic beneficium habendi.
- 25 Causa una posita in rescripto, illa finalis, & aut impulsiva est censenda, quæ si falsa fuerit, facit vniuersi rescriptum, etiam si simpliciter abertum; & quare; num. 41.
- 26 Causa posita à narrante, est in dubio presumenda finalis, ut aliqui Doctores volunt, verum est, ut impulsiva existimetur, ut alii volunt, n. 43.
- 27 Valeri alius iura maximè facit, etiam in gratia, & privilegio: idem intelligitur in legibus, & donationibus; num. 41.
- 28 Qualitas ad mouendum Principem, ut dispenset, necne solum cognoscitur arbitrio prædicti, & sub n. 74.
- 29 Rescripta videntur aque veri taciturnitate, aut falsi expressione.
- 30 Obrepta est que per falsi narrationem falsam superioris committitur subrepta que per taciturnitatem veri, vel perplexam narrationem.
- 31 Rescripti dolosi exceptio opposita debet probari, ut improbatum à iudice delegato: vide n. 32. & 53.
- 32 Virum falsæ narrationis maior reputatur, quàm taciturnitatis veri ad effectum puniendi imputatorem dolosum.
- 33 Prorepti solenniter ex rescripto subrepto, potest irritari in rescripto iustitia, etiam non opposita exceptio subreptionis, num. 53. & 54.
- 34 Index ex causa publicæ partis non potest supplet quæ defuncti ad vocat.
- 35 L. 4. hoc iudicium si de damno infecto.
- 36 Delegatus Index potest irritare processum factum virtute rescripti iustitiæ dolosi.
- 37 Falsi expressio in causa finali, viciat rescriptum & dispensationem, si alius Princeps non concessit scias quando diffinitur, num. 57. & 59.
- 38 Legatus vincitur ex defectu causæ, si alius testatur non legari.
- 39 Denatio, ac gratia à Principe concessa exigens eandem libertatem.
- 40 Denatio procedens ex causâ impulsivâ, non est irrita, nisi quando contrarij ex causâ finali.
- 41 Taciturnitas qualitas, quæ iura inveni ex primi, reddo gratias, & dispensationes nullas, n. 62.
- 42 Cap. si motu proprio de preb. lib. 6.
- 43 Rescripta, & littera Pontificia habent tacite eam conditionem, si preces veritate nitantur, quam expedit, ut num. 65.
- 44 Falsi expressio in substantialibus irritas gratias, sicut si in accidentibus.
- 45 Impulsiva causa falsi expressa, quæ sublata, non mouetur Princeps ad concedendum rescriptum; aliquando illud irritum reddit, ut hic n. 67.
- 46 Rescriptum redditur nullum, quævis impetrans tacet ea, quæ si exprimerentur, antea Princeps inclinare posset ad non concedendam gratiam, seu concedendam eam aliquo modum.
- 47 Quodam requisita ex Curia stylis, est necessario expricienda ad rescriptum obediendum, num. 69. item requisita ex censuris dicit, num. 71. & quid in suo censurâ, n. 71. & 73.
- 48 Curia stylis facit ius.
- 49 Vultus à Principe intelligitur talis, qualis est iuris intentio.
- 50 Stylus Curie seruandus est quoad qualitates substantiales, non quoad accidentales.
- 51 Littera iustitia, & gratia solum expeditur iuxta Curie stylum.
- 52 Curia stylus non facit solum ius, quando constet, ut sic recipitur.

Quia inter defectus, & vitia multa, quibus multoties rescripta corrum secundum glossam hic verbo luteri, & in cap. exarum, verbo iudicio, cap. ad audientiam c. 1. verb. irritum, & verb. mouentem, & in cap. si propinqua, verb. minus competens, & in alijs huius tituli, ubi Doctores, sic illud frequenter, quod committitur, quando rescripta impetrantur, veritate supprella, vel falsitate expressa, de quo vito loquitur, ac intelligitur textus noster, & similes telati supra in præfatione; ideo pro perfecta intelligentia resolutionis relati, ac questionum, quæ subsequuntur doxi præmittenda notabilia sequentia: ex quibus aperitur verus sensus huius materie.

Ignitur præmittitur primo rescripta alia esse gratiæ, alia iustitiæ, priora dici, quæ ad beneficia, dispensationes, & alias quascunque gratias, obtinendas conceduntur; postmodum, quæ ad litteras foenses impetrantur, ut ad committendum causam iudici in foro externo decidendam; Mehochius de arbit. lib. 2. cap. 3. casu 101. num. 1. Thom. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 11. num. 11. de his meminit textus in l. legibus eod. si contra ius, vel iustitiam publicam, ubi Bartol. & alij, cap. seiatum; 1. cap. noster lib. 14. & in tit. iustitia, & ut ostendit ex communi hic in tit. nostro Andreas Valens; 5. 1. num. 1. 7. dicens talia esse cum Pontifex de iure partis obsecro consilium aperit illud.

Et

Et quid iudex in iudicando sequi debeat, ostenditur textus in cap. ex parte 12. cap. de iud. 17. & alij huius tituli, aut quando causa ad se devolvatur iudicem aliquem delegat, cap. 1. cap. nonnulli 12. & alij huius tituli, & dicitur sic rescripta iusticie, seu ad litteras, tam quia ad iusticie administrationem pertinent, & referuntur, item quia, & huc licet posterius de iure in casibus, scilicet in iure non decisum, tamen dicuntur dari secundum ius, quia vel ad iuris interpretationem, vel ad debita iuris executionem dantur.

Rescripta vero ad beneficia vocari rescripta gratie, probat textus in cap. gratia hoc tit. lib. 6. & in elementana gratia eodem; quia nullam causam habent cur concedantur, quam concedentis meram liberalitatem: sic Valentinus disto 5. a. num. 3. ubi addit huiusmodi rescripta esse, quibus mandat alicui providere de beneficio Ecclesiastico, cap. mandatum 3. cap. Abbat 40. hoc tit. & quod hec duo rescripta nihil aliud sint, quam Summi Pontificis littere, seu epistole ad litteras, vel ad beneficia, ad supplicationem alicuius rescripti.

Et quoniam alia sunt rescripta, quibus eorum ius Summi Pontificis scribit, aliquod alicui concedendo, veluti immunitatem à collectis, vt in l. 1. & per totum, cod. de immunit. concedenda lib. 10. aut à decimis, vt de iure infra hoc tit. de decimis, & dixi in cap. ex parte 7. de prescript. vel aliquem iura lege solvendo, vel cum aliquo dispensando, vt

dicit idem Valentinus disto 5. a. num. 1. Item quod rescriptum Pontificium, alia sint per viam brevis, alia per viam cognitionis, alia per viam rescripti specialiter nuncupati, idem Valentinus disto 5. a. num. 6. in fine; & quæ dicuntur contra ius, vocantur privilegia, vt infra hoc tit. de privileg. lib. 5. sicut videtur de rescripto Ordinis Cisterciensis, habentis privilegium, ne possint conveniri per rescriptum Papæ; nisi in eo fiat mentio de eorum ordine, vt cap. cum ordinem 6. supra hoc tit. & sic sunt etiam inter rescripta gratie alia, quæ à secularibus conceduntur, sicutque remissiones gratie, & indulgentie, de quibus ff. ad sen. Conf. Turp. & ex d. de abusu, lib. 6. secundum quod dixi in cap. 23. de sen. & re iudic.

Et alia inquam dicuntur rescripta communia, seu mixta, vt quibus vocantur, quæ scilicet, tum à Papa, tum à secularibus Principibus concedi possunt, vt rescriptum legitimisationis, de quo infra in cap. tantum, cap. per venerabilem quæ filio sine legitimi: idem Valentinus in Rub. huius tituli disto 5. a. num. 3. in fine. Tamen nos in presenti tantum agimus de rescripto iusticie, seu gratie, in quo obsequio, siue subreptio adeit ob expressionem falsi, aut taciturnitatem veri.

Secundo aduerto inter predicta rescripta iusticie, & gratie esse quàm plures differentias, quas congessit Reluctus in præf. benefic. tit. 1. differentias inter rescripta gratie, & iusticie à sol. mibi 107. ubi ponens inter hec rescripta 22. differentias à num. 1. ponit eam, quam Doctores, hic ex proposito scribunt, vt sic plura inter se adiciant iura lucem accipiant. Etenim dicunt Doctores committere quod rescripta gratie per subreptionem obtenta, sunt ipso iure irrita; sic vt quicquid virtute eorum factum fuerit, nullius preest momenti sit; secus autem de rescriptis iusticie, quæ valida sunt, donec Adversarius, contra quem impetrata sunt exceptis allegans ea esse subreptita; indeque evincat, vt processus cessus vincat illiconfectus sit validus si de subreptione minime excipiat. Prima pars proba-

tur, ex cap. fin. de filiis Presbyter. lib. 6. ubi loquitur textus de dispensatione quadam ad beneficia sic ait, velut per subreptionem obtenta nullius preest momenti, ubi Barboza num. 1. Sanchez cum multis, lib. 3. de matr. disp. 1. in 1. num. 3. & 10. Siquez allegat. 12. num. 3. 1. Doctores expendentem textum nostrum in veri. nulli preest, generaliter assumptantes quod rescripta gratie per subreptionem obtenta, sunt ipso iure irrita, Cardin. Tuschus tom. 7. cancel. 721. cum alijs sequentibus Velasco. conf. 72. num. 9. Flaminio de resignatione lib. 4. quest. 2. num. 61. & 44. & 200. 2. lib. 4. num. 4. Alex. Tientingh. variar. rescript. lib. 1. in de rescriptis refel. 5. à n. 2. Menochius de arbitrarie dist. casu 201. n. 3. & 17.

Vnde cum idem Menochius conf. 1. num. 399. Bapista Leonel trait. de subreptione rescripti 9. n. 3. Bernard. Cruise ad præfatum Cameræ Imperialis lib. 1. cancel. 24. dicunt rescriptum subreptum, & quicquid ab eo dependit ipso iure nullum esse, debet intelligi de rescripto gratie, vt loquendo de rescripto absolutionis: idem resolvit Menochius conf. 343. n. 52. item addit Gonzalez ad regl. 8. Cancel. 5. & propterea n. 78. & cum eo Barboza hic num. 7. vt nili veritas contra contenta in litteris gratie corruit illa.

Nec obstat textus noster in secundo eius casu ubi habetur quod subreptio non dolosa, siue in tacendo, siue in exprimendo falsum, non vitiat rescriptum, si aliis Papa esset concessus; quia respondens textum hunc loqui in rescriptis ad litteras quæ non vitantur, nisi ope exceptionis, vt citat Barboza hic sub num. 6. lit. A. sic Nicolaus Garcia de benef. p. 6. cap. 2. num. 201. dicens, vt non habeat locum in gratiosis ex glossa in cap. si metu propter verbo sacrorum prob. lib. 6. Ioannes Andreas hic, & Decius num. 18. Beronius & Sahagum num. 32. Barboza hic num. 10. dicens cum alijs, & cum Aymon. conf. 68. num. 21. velum. 2. sic procedat; et si subreptio per ignorantiam, cum simplicitate contingat. Ob idque Facipachus conf. 92. num. 10. & cum eo Garcia dist. n. 202. dicunt quod rescripta gratie facilius irritantur per vium obsequio, quam rescripta iusticie, & quod talia habeant in se tacitam conditionem, si propter veritatem nanciat: vide infra 9. a. n. 10.

Secunda inquam pars, scilicet, vt rescripta iusticie per subreptionem, aut obsequio obtenta non sunt irrita, nisi ope exceptionis, probant Doctores per totum in cap. si autem, & cap. plenius hoc tit. ubi deciditur, vt secundum rescriptum impetratum per subreptionem ob potuit taciturnitatem consuelescat, data negligentia primo imperatore, in terminis Sanchez dist. lib. 8. de matr. dist. 21. sub num. 3. quare Barboza in disto cap. pleniusque num. 3. qui cum Perez 1. 6. vel. quare 36. n. 12. lib. 3. ordinem pag. 702. affert quod rescripta iusticie prestat anno; sicut esse in rescriptis gratie, quæ sunt perpetua.

Et differentie vtriusque rescripti rationes scribunt Menochius in disto cap. fin. de filiis Presbyter. n. 5. ne ad num. 9. Abbas in cap. ad eundem dist. 12. num. 19. hoc tit. Sanchez disto disp. 21. lib. 3. de matr. num. 3. in fine. Nauarrus in cap. si quando hoc tit. prelatum 1. Menochius de arbitrarie lib. 2. cuncta 3. casu 201. num. 2. Reluctus in præf. disto tit. differentia inter rescripta gratie, & iusticie; primum quod litteræ iusticie comparentur contrariis stricti iuris, ac litteræ gratie contrariis bonæ fidei: & sic sicut in his debet esse

esse ex vberantia bonæ fidei, vt notatur in l. *bonam fidem*, eod. de *alimibz*, & obligat. ita & in literis gratiæ debet puritas repetiri; & ob id siue subreptio datur causam contractui stricti iuris, non reddit ipso iure irritum, sed irritandum; secus de contractu bonæ fidei, similiter subreptio non reddit ipso iure irritas literas iustitiæ, sed ope excep-

- tionis irritandas, & secus de literis gratiæ. † Secundum; quia facilius dantur literæ iustitiæ, quam gratiæ, *cap. fin. de criminis falsis*, vbi DD. Tertium; quia ingratior videtur obtinere obtinens beneficium, & gratiam per subreptionem. † Quarta; quia in spiritualibus debet esse omnis puritas, vt autumat glossa in *dist. cap. fin. post casus possessionem*, notat *l. vbi Monachus a. num. 4.* Ioannes Andreas, Archidiaconus Dominici Francisci, Baldus in *l. proferpione num. 11. eod. de si cohera eius, vel vultuarius publicanus*, Abbas *in cap. quod super his noua. 2. de iudic. infirmis*, & in *c. quia orca n. 5. de consanguinit. & affinit.* vbi Alex. de Nemo *n. 6.* idem Abbas in *dist. cap. ad audiendum num. 14.* & ibi Felinus *a. num. 17.* Miles in *reperitorio lit. G.* verb. *gratia num. 1.* verb. *gratia*, siue sit indulgentia, & iam relata, æque alij in prædictis iuribus de literis iustitiæ. † Non item; quia hic conceduntur secundum iustitiam, vt in exemplis positis in principio, quare bene Doctores in *dist. cap. ad audiendum 31. hoc tit.* verbo in *primis*, & ibi: *Tu dicat quod tales*, notant quod rescripta ad literas subreptas non sunt nulla, vt prius iam *supra* adductos docet Caputaq. in *dist. 125.* Riccius in *praxi fori Eccles. rescriptis 577. num. 2.* Suarez de religione, *tomo 1. lib. 4. de simonia cap. 31. num. 16.* Menoch *dist. casu 101. num. 1. 3. & 16.* Perez in *l. 1. quæst. 8. & 9. tit. 12. lib. 2. arduum*. Sahagun. in *cap. carcerum hoc tit. num. 6.* Nani. in *cap. si quando causa 1. vlt. num. 3.* Facinacius in *praxi criminali p. 1. quæst. 6. num. 96.*

- † Vnde etiam aliqui contrariam sententiam de literis gratiæ dixerunt, non debent audiri, nec Rebusius, dum *rescriptis 11.* respondit valere dispensationem; vbi impetrans expresse se vtriusque iuris Bacalaureum; licet non sit nisi in alterosque ipse contrariam melius tenet in *praxi tit. de rescriptis perinde valere num. 42.* Nicolaus Garcia de beneficiis *dist. 6. c. 6. a. num. 103.* qui *num. 104.* coniungit etiam Calladon. *decis. 7. de concessione Prebende* & nouissime decit. Rota in causa Conchen. Beneficij *21. Maji 1609.* coram Domino Sacro dicentibus, † quod narrata falsa Presbyteratus in gratia de beneficio non curato, actu non vixit gratiam, tanquam superflua, & non habita in consideratione à Papa, qui nihilominus fuisset concessurus, cum illa qualitas non esset necessaria, tam de iure communi, quam de iure iuris Curie; & quod illa expresse non fuit dosola, (sed ex errore procuratoris.

- † Cum ergo in gratia beneficii teneatur quis narrare prius obenta beneficia aliis gratia sit nulla vt iam *supra* dixi doceantque Menoch *de arbitrariis dist. casu 101. a. num. 42.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. glossa 56. num. 154.* Tamen aduertendum est, vt quantum subreptio viciet gratiam, ipso iure opponi possit tantum vsque ad annos 40. Caputaq. *decis. 124. p. 3.* Barbosa in *dist. cap. ad audiendum num. 3.* & 5. quia per tanti temporis spatium presumitur bona gratia, & confirmatio, Riccius in *colle. decis. p. 4. coll. 1267.* Calladon. *decis. 3. de causa pæss. & propriis.* sed an sint casus, vbi D. Fernandus de Rescriptis. & Consuet. P. II.

rescripta subreptia iustitiæ, siue ipso iure nulla, dico infra; interim Felinus in *dist. cap. ad audiendum 31. a. n. 18.*

Præmitto 3. quod à prædicto vitio subreptionis, vel obreptionis appellantur subreptionis rescripta quia sic impetrans obrepat & suscipit Superiorem respondenti, vel respondentem, vt satis colligitur ex *c. cum dilecta 1. vel per subreptionem hoc tit. si non proptur*, verumque subreptionem de *prob. lib. 6. dist. cap. fin. vel. vel per subreptionem obrenta de filiis Præbiterorum lib. 6. Trad. Concil. 10522. cap. 5. de reform. vel. subreptionis, vel obreptionis, l. 1. si quis; hoc vel. per obreptionem ff. de in ius vocando: sic Budeus per textum ibi in *l. si quis obreptus ff. ad legem Cornet. de falsis*, Brillon. & Rebutius verbo obreptus de *verb. signif.* Perez, & Rebutius, & alij per Sahagun. hic, Petrus Gregor. *cap. 44. a. num. 1.* & alij communiter, † rationem assignantes quare huiusmodi vitium suppreffæ viciat, vel expresse falsitatis dicatur subreptio, vel obreptio per translationem, scilicet à verbo obreptus, & verbo subreptus, quod significat clam, & latenter incautum aggredi, & fallere, vt ex multis declarat Brillonius, Didacus Perez Sahagun. *hoc tit. num. 3.* Petrus Gregor. & alij, Calpurnius in *distinctione latine verbo obreptus.**

Quarto præmitto inter Doctores esse contouersum, numquid in iure nostro differant, quod dicitur rescriptum esse impetratum per subreptionem aut obreptionem; & hæc quidam differentiam constituent, quia subreptia dicuntur rescripta, quod Princeps plene intellexit tamen per vim, sed in eis tacita est veritas necessitatis explicanda, vel falsum aliquid narratum est; obreptia vero quando per verborum inuocationem, aut causam loquelam, tam ironicam, vel calidam effugium deliberatum conceditur consensum, ac plenam eius intelligentiam; ita Innocentius in *dist. cap. cum dilecta 12. num. 3. hactenus*, & ibi Abbas *num. 7.* Felinus. Barbatus *conf. 49. num. 6. fin. & cap. 55. numer. 1. volum. 4.* & Imola in *dist. cap. cum dilecta dist. 1.* vel possit tolleri sic: ite istud & alij colligentes etiam obreptionem dici, quando falsitas exprimitur subreptionem, vbi veritas suppliciter Abbas in *dist. cap. cum dilecta num. 15.* Menochius *de arbit. dist. casu 101. a. num. 9.* & alij relati à Sahagun. hic *n. 8.* Rebutius *tom. 2. consuet. Regar. hoc tit. in prefatione num. 125.* sic colligentes ex textu in *dist. l. sed si hac 5. Patrum* verum, cum abrogatur per obreptionem ff. de in ius vocando. l. si autem *9. §. 1. vel. per obreptionem ff. de negatius gestis*, & aliis adductis à Berio hic *num. 2.* Brillonio, & aliis. † Et quod dicatur plus delinquere obreptus, vel subreptus decidit Bignon. *decis. 12. hoc tit.* quem etiam refert Riccius *colle. 325. in fine*, & ad eum dico infra *9. 4. n. 58.*

Sed quidquid omnes dicunt, & in rei veritate aliqui constitui possit differentiam in vitiis prædictis iuris, & Doctorum, ensillimo relata duo nomina esse synonyma; sic vt pro vno, eodemque vitio fiantur taliter vt tam ad venientem suppreffam, quam ad falsitatem expresse promissæ referantur; sic esse accipienda relata iura à Berio & aliis quidquid sentiant in contrarium, alij vt videtur aperte colligi ex *l. 1. vel. obreptione, & vel. subreptione eod. si supra ex rescripto parauit*, aliis adductis à Diego Perez, & Doctores Sahagun *supra*, Thom. Sanchez *de marum. dist. 16. 8. dist. 11. num. 2. in fine*, dixit differentiam inter obreptum, &

nem, & subreptionem de nihilo feruere, quoad
irritanda refcripta, nec inter fe differre; ita vt in-
differenter, ac promifcè dicuntur obreperia,
vel subreperia, quoties male impetrantur fuae
ratiæ veritate, neceffario explicanda, fuae falſum
ad rem confertis in precibus, occando, vt ruen-
tur, Decius hinc. 4. Rebuffus, & Menochius,
ubi ſupra, plures allegans dicit, caſu 301. à num. 10.

- 37 ¶ Et sic estendum; licet aliquando ad maiorem, & securiorem declarationem, & ad tollendas interpretum controuersias, vtrunque nomen, scilicet *subreptionis*, & *obreptionis* exprimitur, vt in Concilio Trid. *dist. cap. 5. & passim* in literis Apostolicis sub ea clausula, in qua obreptionis, & subreptionis vitium tollitur.

38 Vnde causæ sunt intelligendi Abbas in *cap. fides hæc sit*, num. 4. T. Ysaquil, *deparis tempor. causæ* 44, num. 41. dum constituit diffœram inter subreptionem falsum exprimens, & taciturnum verum, vt in priori causa constat omnino rescipere in mendacijs poenam, fecus in secundis, so quod non fit in odio falsi, tacens verum, sicut exprimens falsum; potuit enim taciturnitas ea ignorantia procedere. Non enim hæc doctrina, de ratio refouit; quia vt ait Felinus in *dilect. cap. fides* 1. num. 1. Thomas Sanchez de *marrum, dilect. lib. 8. diff. 21. num. 65. in fine*, qui infurgendo dicitur; vt falsum posset exprimi exprimi absque dolo, & verum quoque ex dolo taceri, & sic Sanchez exculpans prædictos Doctores, ne videntur loqui contra expressam decisionem textus nostri, intelligit non sensisse tantum magis præsumendum ex falli expositione, quam ex veli taciturnitate, cum illi frequenter ex dolo procedat iudicij si veritatem ex dolo fit, idem de veritate fit dicendum.

19 Premissa quinto telcripta non concedi, nisi
stante, &c impellente causa finali, aut impulsiva
ita vt in litteris quibuscumque causa tacita, vel
falso expressa, alia sit finalis alia impulsiva,
quibus Tyrachel. *vt tract. cessante causa, tota
lumen.* 1. dixi nonnulla in cap. cum cessante de ap-

30 prius. † Igitur causa similis quoad inducendum
subreptionem in testamento gratum, vel iustitiam, en-
dicitur, qua non existente, gratiam Princeps mi-
nime concessisset, vel qua ei significata de nega-

concederetur gratia ; siquidem eo pacto, quo concessa est, non concederetur.

Et pro vobriori intellectu generaliter dico , vt
causa finalis est ipſum , & in agendo adu actū agitē con-
ſideratur , que ſunt præcipue mouet , & inquam
ipſius mens diſtinguit ; finaliſ inquit ve eſt hæc
vltima quoad executionem . Prima tamen quoad
inſtitutionem , vt explicat Baſil. in lib. ambroſioſo . n. 9.
dicit de decreti ab ordi. faſſit. Thom. i. l. 1. q. uel. i. c. 1.
ad i. et ar. 2. q. 1. et ar. 2. et ar. 2. ad ſecundū . vn-
de ait Coar. lib. i. cap. 10. num. 1. vt prima omni-
um cauſarum finiſ causa finaliſ ſic dicit D. Thomā
dicit. q. uel. i. ar. 1. et uidetur , & doct. Martinus ab A.
piliqua , alio modo mancipatur . Nauarius in ca-
pitulo verba 21. q. uel. 3. Coroll. pag. 83. ¶ Et quod
cauſa impulſiua ſit illa , que præter finem vltimū
mouet agentem , & cauſam dat actui , & fine qui
non fiet actui , & ideo didiciſti ; quia impellit ad
agendum , ¶ Et licet hæc ab alijs dicatur efficiens , non ſat
redde licet cauſa efficiens à finaliſ diſtingua-
tur ; ſiquidem quod faciende rei præbet operam
efficiens eſt cuius gratia fit actui , ſine vocatur
eſtque poſſibile cauſa ; um omnium finis nam eſt
ſi vi , & effectu poſſemus ſi omnium paſſem eſ-
ſe propoſito agente inſtituto primo , ſicut poſt Tho-
mad. docet Rodolphus Agnicola lib. 2. de officiis
intentione ceteri c. 1.

Ex his ita intellectus deducitur non esse hanc necessariam, solidamque collectionem, contingente hoc, *afflu hinc non fieri*; igitur hoc, quod modo conigit est causa finalis, aut principalis huius effectus. *Secundo* hinc cometo infra per consequens.

actus: sic nec illa, hoc remoto ipse non agerem
 quoniam alium, ergo haec est causa finalis actus. † Est
 equidem impulsiva causa, quae praecursionem
 quandam adhibet ad efficiendum, ut ait Cicer
 verbis lib. 5. *Topicar.* & ideo has argumentatione

James Macdonald

40 † addens hæc sic intelligenda, vt non existimemus statim spem habendi beneficium Ecclesiasticum esse causam finalem, vt principalem, ex eo quod alioquin non esset quis Prelatus seruatus, nisi ab eo beneficii collationem speraret: etenim vt ipse ait potest hoc ita esse, & simul spem, illam causam impulsivam, non finalem huius ministerij fuisse: quare videtur ad punctum, vt hoc totum in materia nostra iudicetur ex arbitrio secundum naturam causæ.

41 Vtium tamen notabis quod si in rescripto apponatur vnica causa illa finalis, & non motiua censenda sit; & idem si falsa fuerit iurabit rescriptum; quia censetur Papa priuilegium, & dispensationem velle concedere ex causa allegata, etiam si ex motu proprio, & ex causa scientie, dicat concedere: sic Sanchez de *matrim. dist. lib. 8. disp. 21.* cum multis num. 41. Gutierrez *Carpa. questio. lib. 2. cap. 1. num. 109.* & 109. quibus addo Casuum Palam in *spere morali tom. 1. tract. 3. disp. 6. questio. 10. §. 3. num. 1.* Dianam p. 4. res. 53. in *prin.* † & addit bene Gutierrez num. 133. prope de etiam si per simpliciterem, aut ignorantiam erroremve coningeret ex falsitas; quia, constat de voluntate Principis, non aliter dispensare intendentes, nisi verificata ex causa, & cuius non aliter dispensare intendentes, nisi verificata ex causa, & huius dicti reddit rationem Sanchez, & communis Doctorem procedere, tam in dispensatione ad matrimonium, quam in aliis rescriptis quia Pontifex non vult abque causa dispensare esse posset, inferens vt subreptio sit dispensatio si vnica causa, qua ductus commisit, à veritate deficiat, &c.

42 Quod si dubitetur an attentis omnibus circumstantiis, causa in dispensatione tacta, vel saluo expressa sit finalis; ita vt sine illa dispensatione non concederetur, vel tantum sit impulsiva, & maxime controuertatur, cum quidam assument præsumi finalem; inter quos Abbas in *cap. quia circa n. in fine de consanguine. & affini.* ibi Alex. de Neuo num. 6. in fine, Puzosius num. 4. *vers. sed de dispensatione*, aientes in dispensatione, vel alia gratia semper præsumendum esse Principem fuisse motum ex causa expressa, sicut expressus tenent Bald. *conf. 355. p. presentium num. 2. vol. 1.* Bartholom. Socinus *conf. 573. in presenti consilium.* num. 11. vol. 1. P. Molina de *Iustitia tom. 1. tr. 2. disp. 173. in l. 9. paulo ante vers. quando qualitas*, & de ratione expressa in lege eam præsumi finalem affirmant multi, quos refert, & sequitur Tyracell. in *tratt. cessante causa dist. limit. 1. num. 21. 29. 30. 45. 50. 36.* Paulus *conf. 314. num. 2. velum 1.* Menoch. *conf. 272. num. 17. velum 3.* Gutierrez alios referens *lib. 3. pract. questio. 17. num. 115.* Villalobos in *summam. 1. tractum 2. difficultate 43. numero 7.*

43 Quod si dubitetur an attentis omnibus circumstantiis, causa in dispensatione tacta, vel saluo expressa sit finalis; ita vt sine illa dispensatione non concederetur, vel tantum sit impulsiva, & maxime controuertatur, cum quidam assument præsumi finalem; inter quos Abbas in *cap. quia circa n. in fine de consanguine. & affini.* ibi Alex. de Neuo num. 6. in fine, Puzosius num. 4. *vers. sed de dispensatione*, aientes in dispensatione, vel alia gratia semper præsumendum esse Principem fuisse motum ex causa expressa, sicut expressus tenent Bald. *conf. 355. p. presentium num. 2. vol. 1.* Bartholom. Socinus *conf. 573. in presenti consilium.* num. 11. vol. 1. P. Molina de *Iustitia tom. 1. tr. 2. disp. 173. in l. 9. paulo ante vers. quando qualitas*, & de ratione expressa in lege eam præsumi finalem affirmant multi, quos refert, & sequitur Tyracell. in *tratt. cessante causa dist. limit. 1. num. 21. 29. 30. 45. 50. 36.* Paulus *conf. 314. num. 2. velum 1.* Menoch. *conf. 272. num. 17. velum 3.* Gutierrez alios referens *lib. 3. pract. questio. 17. num. 115.* Villalobos in *summam. 1. tractum 2. difficultate 43. numero 7.*

44 Tamen existimo verius esse in dubio non præsumi causam finalem, sed impulsivam, ac proinde præsumi fore, vt illa causa verè expressa Princeps concederet dispensationem, vt vel sic illa valida sit; quia valori aduersus iura maxime fluunt etiam in dubio eam præsumimus, ita in gratia, ac priuilegiis docent. Dinos in *regula docet in fine de regul. iuris lib. 6. & ibi Franc. mon. 3.* Bald. ibi in *additionem ad Iacobum And. con. & in l. generaliter. num. 1. end. de Episcop. & Cleric. Comes. conf. 153. in presenti num. 12. vol. 2.* Tyracell. *cessante causa dist. limit. 1. num. 14.* Rebusius in *concord. in forma D. Fermosini de Rescript. & Consuet. P. II.*

mandati Apostoli paulo post princip. verb. moram habens, *verf. in dubio*, Loaces de *matrim. Regu. Anglie dubio 8. num. 42. & 41.* Staphuleus de *iur. riu. gratia*, in de vi, & *officiu. Clericali non in prin. num. 6.* Thomas Sanchez de *matrim. dist. lib. 8. disp. 21. num. 20. in fine*, dicentes causam in omnibus, ac priuilegiis inferam semper in de bio præsumi impulsivam, & non finalem, & in eo dubio nullatenus vitari gratiam ob eius defectum aut falsitatem, Corduba in *summa questio. 45. epistola 1. ponit 1. in 2. ratione, verf. tamens in consuetudine*, † atque idem in legibus, & donacionibus tueretur glossa l. 3. *fin. de donationibus*, Menoch. *conf. 105. num. 92. volum 2.* cum aliis Tyracellus *supra dicta limit. 1. num. 48.* Euerius de loco à cessatione rationis num. 5. Berthachinus in *summa riu. riu. C. verb. causa impulsiva*. Nec hæc doctrina implicatur ex dictis supra in *verf. num.* cum alio casu ibi loquamur: & docent hæc Casus in *spere morali tom. 1. tract. 3. disp. 6. p. 16. §. 5. num. 3.* Portet in *respon. moral. p. 3. cap. 8. num. 2.* & vtrumque vocat probabilem Diana p. 4. *tract. 4. res. 53. verf. dico quare*.

Verum si inquiras vnde dignosci possit qualitatem conducere ad dispensationem, & eius generis esse, vt ea expressa Princeps gratiam non concederet. Respondeo cum Abbate in *cap. consuetudine num. 5. de religiosis domibus*, & in *cap. ex consuetudine num. 4. de rescriptis. sp. lauter.* Felino in *cap. ceterum num. 4. hoc sit.* Tyracellus *tratt. cessante causa limit. 1. num. 15. & 18.* Conquius *lib. 1. v. 2. r. 5. verf. falsitas*, vbi bene expendit Nauarrus in *disto cap. si quando hoc sit. ex cepi. 1. num. 3.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. causa 201. a num. 29.* Gutierrez *Canonic. disto lib. 2. cap. 15. num. 44. & 49.* ipsi, & alij dicentes id prudens arbitrio relinquitur: etenim vt dicunt Lopus *allegat. 89. falsum num. 6.* Felinus *hic*, Bartholom. Socinus *conf. 164. num. 3. conf. 169. num. 10. verf. prestare*, vol. 1. Allicius de *rescriptis. Neapole. 126. num. 4.* Castiodor. *decis. 12. n. 14. de prob. Selua de benef. 3. p. questio. 12. num. 51.* Rebusius *supra paulo post 30. narratum*, & *verf. & postquam alie qualitates*, Comes. *dist. cap. 6. verf. tertio*, Gutierrez vbi præcipit, Menochius *disto causa 201. num. 31.* Pelæz de *de iur. arbit. in 1. part. questio. 8. num. 41. & 43.* Flaminio de *confessione beneficii. questio. 46. num. 41.* & 43. prudens autem hoc arbitrabatur, attingo communis Cuius stylo, & principis consuetudine; item & attentis aliis similibus rescriptis.

Ad primam autem difficultatis partem respondendo, dico ex præmissis, quod taciturnitas veri, aut falsi expressio æque relinquitur vitari; quia licet communis sententia Doctorum hic, & in aliis iuribus fuisse totam remata uoluntate obreptio nem, & subreptioem differre secundum aliquos quos præterituli in *verf. tertio præsumit*, † ita obreptio sit illa que per falsi narrationem factam superiori committitur; subreptio verò que per taciturnitatem veri, vel consilium, & perplexam veri narrationem fit, vt in exemplis adductis à Beroio in l. 1. & *in illorum nostri iuratus. l. 1. p. 2. Gregorio lib. 1. de rescriptis cap. 48. 49. §. 1. & aliis*. † Tamen verius est, vt iam dixi, tam in iure, quam in praxi telata duo nomina pro vno eodemque videri accipi, vtrumque nomen promiscue referri, tam ad veritatem expressam vt constat ex doctrina tenus positi in prima eius parte, verisimile *ver. igitur*, quæritur.

D 2 Pontifex

Pontifex nullam confirmat differentiam quoad subreptionem in taciturnitate veri, vel expressione falsi, Doctores per textum in l. i. *ead. si impria ex rescripto petatur*, & ex aliis iudiciis adductis in l. *quæstione*, multis fundamentis probat Cardinales hic num. 1. & communiter telati à Sahagun. hic num. 1. & in cap. 1. & videntur sentire telati à Barbosa hic num. 3.

- 10 Vnde fit ut si contra rescriptum obreptione, vel subreptione dolosa obtentum, opposita fuerit exceptio, & probata, vel aliter facta fides delegato, tunc ipse indistincte debeat contra rescriptum, & cognitionem suam pronunciare, vt ex nostro textu in dicto verbi. *nos igitur deducimus communiter Doctores*, ubi Manua, Decius in presenti, & Sahagun. cum multis num. 8. debet enim probari huius obreptionis, & subreptionis exceptio, vt docent Malecard. de prob. consil. 129. à num. 11. Alex. Baudeus. consil. 126. num. 26. voluim. 1. Baptista Leonel. *et al. de subreptione rescripti* q. 13. art. 1. & 2.

- 11 Quare et si negari non possit, vt quoad alium effectum. quam licenti dictum rescriptum, puta quoad potest impositionem, manus repositus vitium falsæ narrationis, quàm suppressionis, vt Doctores agnoscunt in l. *qui obreptis* ff. ad legem Corneli. de falsis; et si ex eius decisione aliter apparere videatur, vt obseruat Menochius cum pluribus ab eo relatis lib. 2. de arbitratu, casu 314. num. 10. & 16. Berolius in l. 1. de testatu. num. 1. & 4. alij relati à Petro Greg. dicto lib. 1. de rescriptis, à cap. 49. Hostiensis in summa huiusmodi §. *qua parat*, num. 33. Sahagun. dict. num. 8. tamen quoad effectum irritandi rescriptum, vt dictum est æquari taciturnitatem veri, & falsitatis expressionem ex dictis.

- 12 Dubitabit verò nūm Iudex delegatus quærit irritare subreptionem processum fulminat ex rescripto subreptionis, etiam non opposita exceptione subreptionis, & obreptionis; & licet ex regula textus in l. 4. §. *hoc iudicium* ff. de iudicio infesto cum vulgaris docentibus, vt Iudex non debeat impetire officium suum non postulantem.

- 13 † Tamen quia ex alia regula satis fit, vt Iudex pro officij dignitate, possit supplere, etiam parte non postulante, quæ desunt aduocatis ex tit. q. l. *voica* *ead. ut quæ desunt aduocatis*, nec negetur in dicta §. *hoc autem iudicium*, vt possit Iudex pro officij dignitate supplere quæ iuri publico, aut legibus contraria sunt ex Baldo, & communis ibi, & in cap. *constitutio* 45. verbi. *ne tamen*, cap. *oblata* 57. verbi. *superior de appell.* ubi Doctores, & hic Sahagun. num. 9. † Sequitur vt cum regula dicti §. *hoc autem iudicium*, tamen intelligatur de iudicio priuato, & non casus de causa publica, quæ interest non fallere Principem retribuentem ex regula textus cum vulgaris in cap. *ad falsarium de crimine falsi*, sequitur bene dicendum, vt licet processus gestus ex litteris obreptis, vel subreptis, interim dum à parte non excipitur de subreptione validus, & firmus reputetur iuxta glossam, & communem in verbi. *hoc* *ibi*, lib. 6. in cap. *cauerim* 3. *hoc* *ibi*, † possit nihilominus delegatus Iudex ex officio suo, etiam si à principio subreptionis, exceptio non fuisset opposita illum irritare virtute prædicti rescripti subreptionis, vt colligi videtur ex nostro textu in dicto verbi. *nos igitur*, quatenus ait quod si delegatus Iudex facta fuerit fides de obreptione, vel subreptione pro-

dicta, nullatenus de causa cognoscat, iuncto cap. *cum dicta* *hoc* *ibi*, verbi. *duimus irritandum*, & in cap. 1. & glossa ibi vt lue non contest. verbo *causam*.

Sed prædicta intelliges in non dolosis rescriptis vt infra latè expendo q. 4. & quando ex sunt rescripta iustitiae, & ad litteras, vt supra dixi in dict. q. 1. secus si sint gratias, vt expendi ibi, & probati quod hæc sunt ipso iure nulla; eo quod obreptionis, vel subreptionis sunt, & item si quando sunt rescripta iustitiae, sunt dolosa, vt dixi in dict. q. 1. & dico infra.

Ad secundam questionis partem an omnes expressio falsi, rescriptum vitiet, seu dispensationes, ac ceteras gratias; respondendo distinguendo inter causam impulsivam, & finalem; & dico rescripta, & dispensationes vitari ex solius causæ finalis expressione, nimirum quando Princeps, ex falsitate non expressa, gratiam minimè concessisset multo maiori difficultate, vt probant iura in hoc cap. verbi. *nos igitur de prob. lib. 6* ubi ad valorem concessio- nis, beneficij ponderat Pontifex non oblatæ taciturnitatem veri, quo cognito concessisset adhuc ibi: *Considerantes quod nos expressio nobis de potestate prædicta nihilominus litteras gratiarum damus*. Secundo ex cap. *fin. de fidei Praesbyterorum*, lib. 6. ubi desinit textus non valere dispensationem ad aliud beneficium impetrandum ab illegitimo obtentam, si aliud prius impetrasset, nisi prius mentionem fecerit in illis verbis, *Cum non sit verisimile eadem ipsam cum illis prædictam pariente de- fectum voluisse, si hoc fuisset expressum dispensare*.

Et confirmatur ex doctrina textus in l. cum tale §. *1. falsam causam* ff. de conditionibus. & demonstrat, quatenus docens consilium tunc vitari legatum ex causâ defectu, si probetur fore, vt cognita veritate testator non legaret à fortiori videatur inferre gratias, & dispensationes, quæ non omnino gratius sunt, sed ad Principis spectare officium, & in quibus concedendis, aut denegandi oportuit iussum dari ratione tunc tantum vitariac in voluntaria cessabuntur, quando ignorantia, aut error Principis versatur circa causam finalem, quæ verò cognita gratiam non concessit.

Iteum confirmatur; quia eadem libertatem, etigit donatio, ac gratia à Principe concessa, cum vitæque à mera alienis voluntate procedat; imò maiorem postulet donatio, vt potè quæ nullam debet rationem habet, quam tamen habet aliquo modo dispensatio ex iusta causa concessa. † Sed donatio procedens ex causâ falsâ (simulata impulsiva, non est irrita, sed tunc ubi causâ contingit in causâ finali, vt docent Adrianus in q. *trall. de rescriptis*, q. quæ incipit *consequenter quæ verum indistincte*, Medina *ead. de rescriptis*, q. 1. 4. in *soluimus* in q. 1. §. *Nauarvus in summa* dist. cap. 17. *num. 107*. Thomas Sanchez aliis fundamentis de matrimonio, lib. 8. dist. 1. lib. num. 11. & 32. ergo gratia Principis, procedens à causâ impulsivâ falsâ valet.

Nec obstat dicere prædicta etiam absolute pro- rigi ad causam impulsivam, sicut ad finalem; eo quod eodem modo sicut in causâ finali; ita & in impulsivâ, racia veritate, dispensatio subreptionis indistincte dicatur, si ea declarata retinebat Principem, vel à concessione, vel falsum defectum notabiliter rescriptum concedente ex doctrina textus in cap. *postulasti* *hoc* *ibi* ubi Doctores communiter

&c

& cap. non poffit in princ. & fi mota propria de prob. lib. 6. cap. fi proponeat hoc iur. quatenus probat gratiam, ad obtinenda beneficia vitari ex veri taciturnitate, quo expreffo adhuc gratia concederetur; ergo à fortiori vitari ceteras gratias, tacita veritate, cuius expreffio redderet notabiliter Principem difficultiorem ad concedendum, & quia respondetur ex iam dictis in dicto verfi. ad fecundam;

item quia quoniam in iuribus exigitur ut ea veritas exprimat, tunc eius taciturnitas vitabit etiam conſtiter Principem veritate cognita conceſſurum, quia taciturnitas qualitaris, quam iura ſpecialiter exprimi iubent, reddit gratiam ſubſcriptam; eo quod propter formam exigunt iura huius qualitatem expreſſionem. Ob idque ex diſt. cap. fi mota propria de proband. lib. 6. factum fuit ex quantum modi beneficii taciturnitate, reddi aliter impetrationem ſubſcriptam; quod ſi ita expreſſum non eſſet, reſtera modicum illud beneficii impedimentum non aſſerit, quominus Pontifex conſcius eadem facilitate aliud concederet, docent in terminis Dominicus in cap. ad idem n. 17. de proband. num. 9. & ibi Francus ad finem, & in dicto cap. fi mota propria num. 7. Ripa reſponſo 14. num. 6. hoc iur. Felinus hic num. 2. diſt. 1. & in cap. 4. aures num. 11. & utrobique Decius hic in noua editione num. 18. & 33. & in diſt. cap. ad aures conſeſ. num. 28. & non penult. Rebuffus in iſt. de nouis queſt. 9. num. 10. & in concordatis in forma mandati Apoſtolicæ, ſcitu de benefice. 3. p. queſt. 11. num. 6. Couar. lib. 1. varior. cap. 10. num. 1. verſ. vtrum ut ius, Menochius, relato Socino Iunioris de arbit. lib. 1. c. 1. c. 1. cap. 101. num. 17. Malcardus de probat. conſeſ. 346. n. 1. & 3. Gutierrez Canon. lib. 2. cap. 1. num. 38. inſtit. cap. 1. Flamin. de conſiderat. beneficii cap. 46. num. 53. multis adductis omnino videndus, Thomas Sanchez de matrim. diſt. lib. 8. diſt. 11. & num. 102. 3. 14. 15. 17. 30. & à n. 31. & 32.

Nec iterum obſtat dicere reſcripta, & literas Pontificis habere eam conditionem nempe, ſi preces veritate nuntiant, de qua dixi ſupr. in cap. 2. hoc iur. indeque inferri lignum eſſe Pontificem petui nactare in ſuis literis ea, que pars propoſuit, & ſtatim ſubdite, ſi non eſt diſpreſa; & ſic Abbas in diſt. cap. poſſuſaſi n. 1. verſ. item nota, Imola n. 4. Felinus 1. verſ. poſſuſaſi etiam dixi, Decius in cap. cum reſante in noua edit. num. 7. de appellat. Beta in ſuis reſponſis caſu 62. fin. Cardin. in diſt. cap. poſſuſaſi num. 4. notab. 3. Barbara num. 16. Angelus verbo reſcriptum num. 3. & ibi Armilla num. 1. Tabiena quaſt. 3. num. 4. & alij inſinui relati à Gutierrez, & Sanchez vbi ſupr. per gloſſam in cap. quia circa, verbo falſa de conſanguini. & vbi Abbas num. 1. dixerunt abſoluit, & non diſtinguentes, in causa ſit impuſſus, an finalis, ut videtur diſpenſatio ex falſitate cauſæ expreſſe; ſic etiam loquentes in omni genere reſcriptorum, & de omni diſpenſatione, & loquens in legitimatione Velſcus conſ. 60. num. 5. num. 1. & loquens in matrim. Gutierrez diſt. cap. 17. num. 100. Menoch. conſ. 385. num. 31. verſ. non etiam obſtat, volum. 4. Couar. in 4. p. 2. cap. 6. §. 10. num. 14. & Gotadinus conſ. 1. num. 41. addens hoc eſſe verum, etiam ſi in literis Apoſtolicis addatur, Et ex alijs cauſis animam noſtram mouentibus.

Quia nihilominus reſpondeo ex iam adductis in dicto verſi. ad ſecundam, & quia in terminis præd. Fernandus de Reſcript. & Conſuet. P. II.

dictæ obſectionis conditio in ſiſ literis poſita ſi preces veritate nuntiant, intelligitur in ſubſtantialibus, id eſt in hijs, ex quibus gratia pendet ita ut alias non concederetur, ut docent Speculator in iur. de diſpenſatione §. dicendum reſtat num. 10. verſ. quid ſi, Innocent. in cap. ad idem 2. num. 17. de diſt. verſ. imulandum, vbi dicunt expreſſionem falſi tunc vitari, quando eſt in hijs, que circa obtinendam diſpenſationem conſiſtunt, ſcilicet quibus verè expreſſis, ea non concederetur; & videtur tenere Imola in diſt. cap. ad idem num. 18. vbi ait falſitatem vitari, quando ea non expreſſa denegaretur diſpenſatio, tenet gloſſa in cap. ex p. et 2. verſ. falſa de conſuet. conſ. Decius in diſt. cap. poſſuſaſi in noua editione num. 11. & 4. & hic in gloſſa verbo literas num. 33. & Berouius in 2. ſell. num. 35. Paſil. conſ. 4. num. 35. volum. 4. Straphileus de literis gratia ſit. de vi & effect. clauſularum in princ. num. 5. Sylueſter verbo reſcriptum, quaſt. 6. & 7. Loaces de matrimonio Regis Arſie dub. 5. num. 17. 43. 44. 45. & 46. Henriquez lib. 12. de matrimonio cap. 10. num. 7.

Nec obſtat huic ſententiæ Menochius, vbi dicit imaginem ſententiæ receptam habere, vt ſubſcriptio circa cauſam impuſſam videtur, ſupr. de arbitrar. diſt. caſu 101. num. 12. quia vtra quod ſubdit etiam melius, & non immetito dubitare alios de hac ſententiæ, addit optimè Couar. diſt. lib. 1. var. cap. 10. num. 5. verſ. falſitas verbo reſcriptum, quaſt. 6. & 7. Loaces de matrimonio Regis Arſie dub. 5. num. 17. 43. 44. 45. & 46. Henriquez lib. 12. de matrimonio cap. 10. num. 7.

Quare Curtius Iunior conſ. 27. in fine, Crauetz conſ. 294. col. 4. Mandol. in regit. Cancell. num. 10. quaſt. 9. & quaſt. 11. numer. 4. Gutierrez diſt. lib. 1. Canon. cap. 15. num. 27. Rebelle de iur. p. 2. lib. 3. p. 5. num. 15. Rota deſeſ. 65. num. 1. diuerſ. & deſeſ. 169. lib. 2. & deſeſ. 148. lib. 5. diuerſ. Barbosa hic ſub n. 12. dicunt reſcriptum nullum reddi quocumque impetrant tacet ea que ſi expiſcerentur, animam Pontificis inclinare poterant ad gratiam non concedendam, ſeu concedendam cum aliquo moderate; & ob id bene Malcard. de prob. conſ. 846. dixit gratiam probat ſubſcriptam, quales illa expreſſa in peccatis non ſunt i que ſi fuſſent expreſſa, aut Princeps contenta in illis non conceſſiſſet, vel ſaltem egrè illa condidnaſſet: alia dico g. ſeq.

Ad tertiam queſtioni pactem ex dictis affirmatiue reſpondendum eſſe videtur nempe ut ſit neceſſario expreſſa qualitas, que ex ſtylo Curie Romanæ in ſcriptis eſt expremenda, nec ſpectandum eſſe, an Princeps ea expreſſa ſimiliter concedet reſcriptum, & quia cum ſtylus Curie ius faciat; cap. quare gram de crimini falſi & dico iſtra Rub. de conſuet. ſic. & dicit in cap. quod Clericus de ſore comp. nec ab eo ſit recedendum, ut multis adductis probat Malcardus de probat. conſeſ. 137. num. 11. ſic & idem de hac qualitate eſt ſententia, & de eaquam ita exprimi iubent, docent in terminis Decius in diſt. cap. ad aures in noua editione conſeſ. 2. num. 28. hoc iur. Rebuffus in conſeſ. in forma mandati Apoſtolicæ poſt 30. narrandum;

dam, veit. & postquam omnes alia qualitates. Menochius de arbit. lib. 2. cap. 20. num. 28. Mascardus de probat. lib. 2. cap. 1. num. 1. Gutierrez dist. lib. 2. Canon. cap. 1. num. 1. Flamin. Passius de resignatione benef. lib. 10. quæst. 2. num. 14. Garcia de benef. tom. 2. p. 8. cap. 3. num. 20. Caltrus Palao supra dist. 6. 3. n. 3. Salas de legibus dist. 10. sect. 1. 5. num. 1. 5. Basilius Poesius de matrim. lib. 8. cap. 17. §. ut n. 41.

- 70 Et confirmatur; quia vt iam dixi quicquid non ex omni taciturnitate veritatis, reddatur gratia subreptitia, sed solum quando taceat veritas, quam iura iubent exprimi, & de inte voluntas Principis presumatur talis, qualis est intentio Iuris l. ex facto in proc. vbi Bald. ff. de vulgari Decius conf. 33. num. 5. volum. 3. Sanchez cum infinis, & ex aliis rationibus dicto lib. 8. de matrim. dist. 2. 1. num. 12. sequitur vt idem ad stylum potestatur, qui vt dixi, dicitur etiam lex.

- 71 Et idem de consuetudine dicendum est, vt docent Menochius, Mascard. & Gutierrez supra, idem Sanchez disto lib. 8. de matrim. dist. 2. 1. sub num. 16. Salas, Caltrus Palao Garcias, Pontius, & Diana cum illis, dist. 2. 4. tract. 4. §. 1. 3. in vcl. dico secundo; quia vt supra dico iure de consuetudine, consuetudo pro lege observatur ex l. in iudicio ff. de legibus.

- 72 Nec placet quod ait Henriquez lib. 8. de matrim. cap. 3. num. 7. nempe taciturnitatem qualitatibus ex stylo curie exprimendæ, non vitiat dispensationem in foro conscientie, sed in solo externos fecus quando iure erat exprimenda qualitas, quia, vt docet idem Sanchez, sub disto num. 16. nulla est differentie ratio, cum Doctores relati agerent vtraque qualitates, qui addit in vtraque foro idem feruari, vbi non est falsa presumpcio, nec lex est penalis, vt ipse latè dicit de matrim. lib. 8. dist. 2. 1. num. 20. iuxta quæ iam dixi supra in Rubr. de consuetudinibus, in fine.

- 73 Minus quæ placet eiusio, quæ vitiat Zeuallos in pract. quæst. 737. §. 2. num. 10. vique ad 24. respondens in casu quodam specialis, non obstat stylum Curie, iuxta quem est aliqua qualitas in dispensatione exprimenda; eo quod si stylus non imponat necessitatem illius observantiz extra curiam Romanam, vt cum Baldo, & aliis tradit Rebuffus in 3. tome enquis. Riquarum tract. de consuet. art. 2. glossa 13. num. 57. quia respondeo hoc solum esse verum quoad solemnitates accidentales iudicialis, sed quoad qualitates exprimendas in dispensatione, stylus curie ille est generalis, & iuxta illam

- 74 litteræ, iustitice, vel gratie quocunque nuntius solent expediri, sic cum multis Doctores, quos refert, probat idem Sanchez disto lib. 8. de matrim. dist. 2. 1. num. 19. Abbas in cap. consuetus de religiosis domibus. Felinus in cap. ceterum hoc sit. Couarrua lib. 1. varar. cap. fin. num. 1. vcl. falsitas, Menochius, Gutierrez, & alij supra, quatenus ipsi & alij dicunt prudentis arbitrio relinqui, qualiter dignoscatur qualitas exprimenda, quando nec ex iure, nec ex stylo Curie, nec Principis consuetudine id constat: idem Sanchez relatus dicto dist. 2. 1. num. 16. in fine.

- 75 Et ex dictis etiam sic tenet, etiam contra Granadum in cap. 2. inuenerunt. 7. tract. 3. p. 2. dist. 17. sect. 6. num. 46. docentem tunc stylum Curie facere ius, quando constat eum esse talem, vt prudenti arbitrio inducat obligationem, etiam in foro conscientie, quod non emper constat: sic cum Hen-

ricques supra; item & cum Zeuallos, Sayro, qui etiam addidit stylum Curie vacari, Variato Pontifico, & non obligare, nisi sit scilicet, & à Papa approbatus, quod deservit, vt non reputetur subreptitia dispensatio, in qua iacetur verum contra stylum Curie, nisi certo constituitur talem stylum esse, vt in foro conscientie obliget, & in eo loco, in quo traditur dispensatio; quia respondetur ex dicto, & defenduntur penes relatos, Hurtados de matrim. dist. 26. dist. 4. Diana p. 1. tract. 10. ref. 42. Leyman, in Theologia Morali lib. 1. tract. 4. c. 22. num. 8. Sanctarellus varar. refolut. p. 1. quæst. 50. num. 17.

QVÆSTIO II.

An omnis causæ finalis taciturnitas vitiet rescriptum. Et an quando causæ demonstrationis, vel taxationis, aliqua qualitas assignatur. Et an si plures causæ proponantur, quarum vtraque est sufficiens per se, sed iunctæ integrant & aliqua earum esse falsa, corruat dispensatio. Et an sicut in rescriptis, & gratis à Principe concessis subreptio operatur, sic & in concessis ab Episcopo, ac alio iudice ordinario?

S Y M M A R I U M.

- 1 Causa finalis non omnis, quæ tacita suis irritat rescriptum impetratum, sed tunc quando intencur qualitates inconfessæ notæ. 1. & §. & declaratur, n. 6.
- 2 Qualitates deservientes ad causam finalem rescriptum, vel sunt intrinseca, vel extrinseca, hac non sunt necessaria exprimendæ, num. 3.
- 3 Crimenibus magnis irritum, quæ illam non reddunt beneficii incapaces, optime impetrat rescriptum, etiam crimina cæcat.
- 4 Gratia vt erruat, tacita veritate, debet habere causam, quæ renova influat in Principe ad non concedendum, non si causa esset debilis, vt hic.
- 5 Narratio falsa de beneficio curate causa demonstrationis, cum esset simplex, non vitiat rescriptum.
- 6 Demonstratio falsa non nocet, quando consistit de corpore.
- 7 Rescriptum, etiam vitietur ex errore nominis Directoris, falsis si consistit de corpore, vt Papa sensu.
- 8 Gratia non redditur invalida, si error in nomine loci beneficii, vel Ecclesiæ, quæ sita sit non est beneficii.
- 9 Error nominis proprii, quando consistit de corpore, non vitiat rescriptum, vt numero 12. ubi sciam si non consistit, & numero 13.
- 10 Cap. significante hoc tunc.
- 11 Privilegium intelligitur iuxta supplicationem in substantialibus.
- 12 Rescriptum non valet quando posita sunt nomina

mina in narramina taxatim & error in eis committitur n. 26. ubi de ratione.

Cap. cui de non faccedendi de prebend. lib. 6. infra n. 25. & 26.

Cap. statum hoc de lib. 6. infra n. 23.

11 Dispensatio in qua nomen ponitur demonstratione, seu taxatim differt inter se & in qua n. 16.

12 Narramina nominis in quibus intelligitur falsa ad rescriptum, seu dispensationes consequentes demonstrationem, seu taxatim, n. 18. & 19. intelligitur in n. 20.

13 Rescriptum solus a Pontifice concedi imperantibus unica oratione, ut hic.

14 Narramina nominis, aut loci ponitur causa demonstrationis duplici oratione, sed non inde fit, ut censetur poni taxatim ex unica oratione, n. 23.

15 Mandatum facit, ut quandoque minus prebenda, non comprehendatur sub maiori.

16 Narrativa, quandoque causa demonstrationis unica oratione intelligitur, & in dubio, ut alius valeat, sic praesumitur; n. 25. & 27.

17 Narrativa plurimam consensum ad dispensationem obtinendam secundum aliquos in omnibus debet verificari, alij non sic; n. 27. & 28. dic. ut n. 29.

18 Clausula si preces veritate nitentur, non requirit, ut omnia narrata verificentur, quae formam inducit, n. 29. & intelligitur in subsecutivis, n. 33.

19 Dispensatio currit si falsa sit una ex causis narratis intransiendis, quarum quilibet per se non sufficit ad eam concedendam aliter quando veritas est ea, qua per se sufficit, n. 31. & n. 32.

20 Clausula si preces veritate nitentur, intelligitur de veritate causa finalis, n. 35.

21 Rescriptum non est subreptum, in quo plures causae distinctim narratur si aliter veritas est.

22 Falsitas per malitiam allegata, quid operatur remissum.

23 Dispensatio a Monacho concessa ad vivendum extra claustra valet, sub narramina morbi, & necessitatis matris.

24 Subreptitia dicitur dispensatio, causa non habita narrata, n. 39.

25 Subreptio in rescriptis, & gratia sic operatur ad nullitatem, si ab Episcopo, consequatur, ac operatur, cum imperatur a Pontifice, sive a Principe, n. 41. soluti, n. 42.

Clem. 2. de officio ordin. n. 45.

26 Dispensatio in voto non audiendi, & non ordinandi imperata ab Episcopo allegata falsa vehementer periculo incontinentia, est subreptitia.

27 Littera impetrata ad beneficia ab Episcopo, non fit redduntur subreptiva, sicut si impetratur a Papa; & quare? n. 44. 45. & 47.

28 Ordinarius scit qualitates beneficiorum sua Diocesis, aut praesumitur eas scire.

29 Collatio beneficii falsa, si legatus Pontificis habenti aliud, non valet nisi falsa mentione de habito beneficio; non sic si ab ordinario fiat n. 46.

30 Impetratio secunda beneficii, si fiat promissione Episcopi, non eget mentione de non obtento.

47 Episcopi, & Ordinarii intelligantur providere de beneficiis persona in propriis Ecclesiis inter proprios, sed Papa, & cum legatus Ecclesiae, & non persona.

Ad primam questionis partem videtur abunde respondere posse ex adductis *sub q. 1. 1.* Quibus suppositis, & quamvis nonnulli absolute existimant omnem rationem causae finalis vitare rescriptum, & gratiam, quia ratio huius subreptionis, & inefficacie gratiae tacita veritate consistit ex ignorantia illius veritatis in Principe; ac subinde defectus voluntatis concedendae, Sanchez de *marum*, lib. 3. disp. 21. sub num. 1. t. in *prae*, ubi addit, quod ignorantia voluntatis non aufferit, id confirmans; quia in ceteris omnibus dispositionibus defectus causae impulsus minimè obstat quin actus omnino validus sit, sed solius causae finalis defectus; quia nimirum non existente actus minime facit, ut vniuersi Doctores aduertunt in *cap. post translationem de rationibus cap. n. si Christus de iuricor. cap. cum cessante de appell. l. si mulier eod. de iure dotum l. 1. §. si exim. ff. de postulando*, & ex doctrina textus in *leum tale §. iulianus ff. de cond. & demonstratiombus*, ubi dicitur tunc vitari legatum ex causae defectu, si probetur fore, & cognita veritate, testatur non legatus; sic plures iam *supra* rebus in questione prece. quos refert Sanchez *dist. 1. 1. 1.*

Verum quia alij Doctores, ut refert idem Sanchez *nom. 17. & 18. dist. 21.* existimant non omnem causam finalem vitare rescriptum, ego sic expendo; nempe ut sine duplici genere qualitates, quae cognita a Principe ipsum omnino auerterent à concessione, quodam extrinsece, id est non attinentes ad id, ad quod de iure est opus dispensationis; aliae autem qualitates intrinsecae, quae pertinent ad id circa quod dispensatio est obtinenda. † Prime inquam qualitates non sunt necessarii exprimendae, nec eorum uicarius, reddidit dispensationem subreptitiam, quamvis hic expressis, Princeps non concederet; non enim hic causae possunt dici in rei veritate causae impulsivae dispensationis, ne dem finales, & expendunt Sanchez *dist. 1. 18.* probat exemplo Doctorum qui dixerunt, ut ierentis magnus criminibus non redditibus beneficii incapax, valide iis tactis, impetret collationis gratiam a Pontifice; quamvis certo constet fore, ut eorum Pontifex confusus denegaret. † Secunde autem quando scilicet sciturus veritatem conuincit in his, quae pertinent ad dispensationem obtinendam, tunc seueri vitari rescriptum, seu dispensationem; ut docent Innocentius & Speculator; & sic intelligendi alij infiniti quos refert idem Sanchez *dist. lib. 3. dist. 21. n. 10.*

Quare bene Mandosius in *regul. 32. Cancellar. quass. 9. nom. 10. &* Guiterrez cum aliis *lib. 4. Canon. cap. 15. nom. 19.* aiunt id, quod tradunt Doctores, nimirum corrumpere gratiam, tacita veritate, quae cognita, Princeps non concessisset intelligendum esse, quando ideo remoueri Principem à concessione, est conforme iuri, & ex causa iusta, ac debita procedit secus quando procederet ex affectu, aut alia causa non considerabili, ad dispensationem, aliis enim dicendum esse, referunt non valere impetrationem beneficii, non exprimitendo Pontifici alium, valde illi familiaris, mox illud petiturum; quia si id nosset denegaret huic; itaque Sanchez *dist. 1. 18. in fine*, ex doctrina textus in *audito §. nos igitur de prob. lib. 6. & ex c.*

- postulasti hoc tibi, & ex doctrina Bart. in l. 1. num. 7. ff. de vtriusq. ac* has qualitates, nempe exprimendas fuisse, quando sunt causa finalis concessio-
nis, ut etiam dixit ibi, *dist. num. 17.* addens lura expresse tubere, ut exprimentur, quando taciui-
oras est causa finalis concedende gratia; ita ut
ex, non existente minima concederetur.
- 7 Ad secundam questionis partem, de qua pos-
semus disputare *infra in cap. significans 34. hoc int.*
respondo cum Abbate, ibi, *n. 6. & 7. & hic n. 3.*
cum Felino, in *dilto cap. significans num. fin. vers.*
ulteriori sample, & hic num. 3. limitat. 4. Beroio
lectura 44. Rebuffo in *cap. vultu art. 2. statim in*
princip. post. 4. conclusionem, vers. veritas de concessio-
ne prebende; nempe, ut si causa demonstratio-
nis, v. g. impetrans beneficium, naret id esse
curatum, vel dignitatem, cum tamen sit simplex,
aut officium non vinceret dispensatio ex expres-
sione falsæ causæ, quando ea verè expressa, fa-
cilior esset dispensatio.
- 8 Sic ex textu in *l. falsa, ff. de conditionibus, &*
demonstrat. & ex cap. 2. de suspensibus; ex quibus
constat falsam demonstrationem non nocere,
quando constat de corpore; ergo cum hic constet
de corpore; quia impetratur certum beneficium
vacans sequitur ut valeat dispensatio.
- 9 Et confirmatur; quia licet *ex dilto cap. signifi-*
cans, relictum vinceret ex errore nominis Duce-
celis, tamen eius decisio non procedit, si ex cir-
cumstantiis constat de corpore eius, de quo Papa
in reposito sentit, ita Innocentius, ibi: Com-
postella, vers. sed post. Panormus. col. 2. num. 4. vers.
sed extra glossam Imola col. 1. num. 1. vers. sed ad-
versus, Felinus col. 1. num. 1. Rota Romana decis. 54.
alias 339. hoc tunc in antiquis, Ferrer. conf. 208. col.
ultima n. 14. vers. Tamen fallit Renda in pro-
prio receptum sententiarum anno 1. tit. 203.
hoc tit. n. 1.
- 10 Et iterum confirmatur ex Abbate, ibi *n. 5.* Fe-
lino *prope finem.* Calladot. *decis. 1. num. 3. de pre-*
bend. Rota decis. 33. num. 4. pari. 1. recent. & in Me-
diolan. Archiepisc. byret. 1. Iulij 1616. coram Bo-
ne memorie Vbaldo, & Oromen. benef. 17. Jan-
uarij 1624. coram R. Sevlucien. Barbosa in dilto
cap. significans num. 3. dicentibus, ut si exeret in
nominis loci vel Ecclesie, in quantum est aliquod
beneficium, non reddatur grana inualida, vbi ap-
paret de identitate beneficij.
- 11 Nec obstant prædictæ sententiæ, *lason. in l.*
Galus in l. 1. §. 1. idem credendum num. 10. ff. de li-
beris, & posthum. Loares de marum. Reg. Argia
dubio 5. n. 18. Gutierrez lib. 3. prælicar. quæst. 18.
num. 41. Mariengo lib. 5. receptat. tit. 2. l. 1. glossa 2.
num. 3. Fr. Emanuel in addit. ad Bullam. §. 2.
num. 109. dicentes, ut quando committitur error in
nominis eius, cui impetratur dispensatio, videat-
ur dispensatio subreptia, & irritata probantes
ex l. si præst. ff. de paroc. & ex 8. præterea in l. de
inimicis stipulationibus, & ex doctrina Pauli in
l. si quis infundit in princ. num. 5. ff. de leg. 1. vbi tradit
legatum reddi irritum; quoniam constat de inten-
tione legantis circa rem, quam legare voluit, si
eam non expresserit per vocabulum illi con-
stituens, & ex doctrina, dilto cap. significans 34.
hoc tit. vbi deciditur relictum esse subreptum
petitur contra G. Remensis Duceles cum tamen
esset Leonensis.
- 12 Respondetur enim absque dubio in prædicto
casu non vitari dispensationem, sed prodesse illi,
qui comparata est, quatinus in eius nomine ex-

rum sit; quia error nominis proprij, quando con-
stat de corpore, non vitat relictum, ut dictum
est, & probat textus in *dilto. l. si quis in fundo, ff.*
de leg. 1. ibi, signis in fundo vocabulo erraveris, &
Cornehanum pro Semproniano nomen nuncius, debu-
itur Sempronius; & melius ex Iustiniano in §.
signis in nomine infirma delegat. & ex dilto cap.
significante; quia ratio decisionis eius textus est,
quod ex nullo adiecto constare poterat de perso-
na, contra quam est receperum impetratur; &
ideo ibi Innocent. numero unico, Abbas num. 4.
Imola num. 4. Felino. statim in princ. Bellamera
num. 8. Henriquez num. 1. Thomas Sanchez de
marum. dilto lib. 8. disp. 21. num. 37. dixerunt ut
non obstant errore in designatione Duceles, va-
leret vique, si ex aliis circumstantiis de illa perso-
na constaret.

Nec obstat tunc dicere ex sententia contraria
privilegium iuxta supplicationem intellegi; quia
ut respondent Hostiens. *hoc num. 12.* Antonius
in *dilto cap. significans num. 9.* ex Speculatore, Bart.
& alijs, Felinus ibi *num. 1.* Milis in *reposito in R.*
num. 7. verbo relictum, vers. relictum si contra,
Petrus de Ledelma in summa de Sacram. marum.
cap. 17. post 7. conclusionem, dicitur 2. Petrus ad Segura
in l. imperator. num. 40. ff. ad Trebell. illud erit
verum de substantialibus contentis in supplicatio-
ne, & persona, cui fuit verè intentio impetrande
gratia, si de ea constat; quoniam etiam sit in
nominis; & sic idem Petrus affirmat, ex multis
defendisse valuisse gratiam à Papa cuidam conce-
ssam, in cuius Patris cognomine etiam est; alia
dicto in dilto cap. significans.

Quod si exempla prædicta, seu alia similia ap-
porterentur in dispensatione, siue relicto impet-
ratoris taxationis causa; tunc reuera non valeret
dispensatio, siue relictum, ut probant Doctores
in principio *vers. ad secundam*, relati ex textu in
cap. cui de non Sacerdotali de prebend. lib. 6. vbi
deciditur mandatum de conferendo alicui præ-
bendam certi valoris, non extendi ad minores va-
loris Præbendam, & ex textu in cap. suscepit hoc
tit. lib. 6. vbi mandato dato de conferendo vacanti
per resignationem, nequit confecti si vacet per
mortem; cum tamen in viroque eventu vel facilius
in priori casu, vel saltem æque facili in post-
eriori Pontifex concederet, & virobique assignant
plures Doctores Barbosa dicent in fine dilto cap. cui
de Sacerdotali de quibus iam supra dixi in prin-
cipio huius tituli, & in cap. sacrum 3.

Sed quare in hoc casu dispensatio sit irrita;
non sic in primo, vbi fuit facta ex demonstratio-
ne, docens Abbas, Anron. Felinus, & Beroius *hic,*
& in *dilto cap. significans in locis iam relatis, Re-*
buffus, & Stapileus adducti; item & Syluester
verbo relictum quæst. 3. Gutierrez commun. dilto
lib. 2. c. 15. num. 83. & 84. Covarrua. ex Rota decis.
lib. 1. varior. c. 10. num. fin. id nempe differre, quia
quando gratia demonstrationis adicitur, qualitas
non restringit gratiam; sed reuera est animus con-
ferendæ rei, ut est in se; quoniam falsa eius quali-
tas demonstratur; verum quando causa taxationis
limitatur gratia ad rem qualitate illa affectam;
quare dicunt, ut si illa non afficiatur, deficit gra-
tia defectu voluntatis concedentis; quia non pos-
set gratia trahi ad beneficium ex qualitate dis-
tinguam; licet id à Pontifice facilius concessum
foret.

Hinc enim inquirere poteris, quando censur-
tur qualitas adiecta demonstrationi, siue taxati-
o

de licet Felinus hic num. 4. & Beronius num. 4. in t. *de iur. 4.* explicant, vt gratia demonstrationis censetur apponi, quando sub diuersis verborum conceptionibus exprimitur, † & taxationis gratia quando sub vna verborum conceptione, vt exemplificat in legatis Thomas Sanchez *dist. lib. 8. de marim. dist. diff. 21. num. 36.* & magis ad positum allegatorum capitum Beronius reuertitur, sic causa demonstrationis, veluti si dicat confecto tibi tale beneficium, quod fuit erectum in tali Ecclesia pro dignitate, vel tale beneficium, quod est Dignitas in tali Ecclesia, † nem causa taxationis, vt si dicat confecto tibi beneficium talis Ecclesie, sicut etiam predictam regulam in legatis tradunt Bartolin. *inter stipulantes §. Sacram. num. 6. ff. de verb. obligat.* & alij quos refert, & sequitur Tello in l. 17. *Touri num. 27.*

10 Sed quamvis hæc sic se habeant in legatis, & contractibus, rubilominus ad beneficia non sic adaptari videmus, cum frequentius vnicui sola oratione soleat impetrari rescriptum à Pontifice responderi, si illa est, vt natus dispensetur, vel conferatur, vel ipsemet confect: & sic dicit Sanchez *dist. num. 36.* vt cum semper sit multa ratio censetur tantum qualitas apposita semper per modum taxationis; & ob id inuolem vique dispensationem esse in qua erratum est v.g. in gradu, asserendo esse secundum, cum tamen sit tertius, & imperationem beneficii esse semper inuolem, in qua asserum est id esse curatum, cum sit simplex.

11 Vnde dicendum est vt licet teneri dicari apponi causa demonstrationis, quoties duplex ratio est, sed non esse sufficiens signum ad colligendum apponi gratia taxationis vnicui esse orationem esse aliunde id petendum esse, † quare predicta iura in *dist. cap. susceptrum*, & in *dist. cap. cui non de sacerdotali* ad hinc comprobantur, reddunt rationem, cur sub maioris valoris Præbenda, non comprehendatur que minoris est nec sub vacatione per resignationem comprehendatur vacatio per mortem, quod illud mandatum fuerit cuius fines strictissime seruandi sunt, atque adeo ex stricta hac mandati interpretatione colligi tam qualiter, & modum adiecta esse taxationis; & hoc esse speciale in mandato optime notant Decius in *regula in eo, quod plus est n. 14. ff. de regul. iuris*, Pelaez de *Matrasibus* in t. *editione 1. p. quest. 4. num. 3.* Sanchez *dist. diff. 21. sub num. 36.* & videtur tenere plures relati: Barbosa in *dist. cap. cui non de sacerdotali* in fine.

12 Vnde Beronius hic in 2. *test. num. 57.* & 58. dicit aliàs placuisse sibi regulam iam primo relata, nuac tamen non placere, tam in legatis, quam dispensationibus, vneque late impugnat, & n. 58. concludit, quando aliquid adicitur in eadem oratione, non semper causa taxationis apponi, sed quando processit generalis, vel indefinita dispositio de dando, aut faciendo aliquid, & adicitur locus seu materia, super qua executio fieri debet, secus si quid tantquam qualitas rei adijceretur, quia etiam in eadem oratione diceretur fieri causa demonstrationis. † Et sic amplectus Sanchez addit, vt quamvis in eadem oratione soleat Pnuxifex exprimitur beneficium cum sua qualitate, cum expressio illa adijciatur tantquam qualitas rei, non ideo censetur causa taxationis, sed causa demonstrationis apposita, oisi aliunde colligatur mentis concedentis fuisse causa taxationis.

Et similiter addunt Beronius, & Sanchez proximè relati dicendum esse id, quod expectatum est stare demonstratione, quando requiritur ad certitudinem, & valorem actus demonstratio, & nulla est alia; quia tunc est præsumptio valoris actus, que semper in dubio capienda est l. *quod si, de rebu. dubiis*, & efficiet, vt in dubio stet demonstratio, sic illi.

Ad tertiam partem questionis quid dicendum est, si plures cause proponantur in rescripto, quarum vtraque est per se inficiens, sed iuncte integrantes. In quo articulo quidam existimant vt in rescriptis gratiosis omnes cause allegare, debeant esse veræ, ne sine subreptis rescriptis; & non sic de rescriptis iustitiæ, ita Mandos. in *ad. d. ad vltimam allegacionem Lepi 23.* Mascardus de *probis conclus. 325. num. 24.* Gutierrez *lib. 2. quest. 10. Caver. lib. 2. cap. 15. num. 68.* vbi dicit dispensationem ad matrimonium subreptam esse, si vel vna causa ex pluribus allegatis sufficientibus falsa sit; & quamvis ex illis verbis allegatis soleat semper de stylo Curie dispensari, ex eo, quia hic cause pendet ex arbitrio, & voluntate solius Principis, & secum sit de gratiosis; quamvis aliis dispensauerit, existente vna, vel duabus ex predictis; sed nunc aliis dispensare vult, nisi existentibus veris omnibus predictis casibus in dispensatione narratis.

Alij inquam, quos refert Mascardus *supra n. 3.* ex doctrina textus in *§. si plures iust. de excep. iur. r. r. r.* existimant, vt quoties in quocumque rescripto plures cause narrantur copulatim, quarum aliquæ veræ sunt, aliæ falsæ, expectandum esse eam, qua nititur rescriptum, atque ea existente vera non obitare ceterarum falsitatem. † Alij nempe existimant, vt in quocumque rescripto debeant esse veræ, quæ narrantur propter illam clausulam commanentem, *Super hoc ite deligenter informes, & si reperiret quod precei veritate narrantur super quo tuam consensum intrinsecum dispensa.* vbi ponderant verbum *precei*, quod cum sit pluralis numeri, comprehendit omnia narrata; vnde si vel vnum falsum sit, osequunt dici veræ; idemque procedere ex relatiuo *super quo*, quod est collectivum omnium causarum precedentium. † Tum quia cum clausula illa sit condicionalis, & inducet formam, formaque in individuum sit seruanda, vt omnes significent per iura vulgaria, vt alibi ad alium propositum Izpius dixi, sequitur, vt hæc vltima videatur velox lententia, siue in rescriptis gratiis, siue iustitiæ.

His nihilominus sit satis, ne longa disputatione vitæ cas praxim statim, nempe, vt si plures cause proponantur, & vtraque sit inficiens per se, hæcque vnam causam sufficientem, vt tunc si aliqua earum sit falsa, corrumpit dispensatio, cum illis nitatur voluntas dispensantis. † Quod si vna causa sit sufficiens ex consuetudine & stylo, & ea vera alia autem, que additus sit falsa communior sententia est, vt valeat dispensatio, nec vitari rescriptum; ita Thomas Sanchez de *marim. dist. diff. 31. lib. 8. num. 3.* & 44. legendus omnino cum multis ab eo relatis, quibus addo Suarez de *religione rom. 2. lib. 6. de vno cap. 17. num. 11.* Basilium Pontium de *marim. lib. 8. cap. 17. §. vltimo num. 47.* Dianum p. 4. *ar. 4. q. 75. §. 3. vers. dico tertio.* † Laurentium Portell. in *responsis moralibus p. 3. cap. 8. n. 2.* vbi docet quod quando in rescripto narrantur plures cause copulatim, quarum

que non sunt necessaria, dum impetrantur ab Episcopo ob rationem proximè traditam, celsiorem ut non omnis taciaturus, vel falsi expressio, quæ circa illa induceret subreptionem irritantem litteras impetratas à Papa inducat quando ab ordinario impetrantur.

- 4) Quare optime Doctores per dictam Clem. a. de officio ordinarii, dicunt quod si ab Apostolice sedis legato de beneficio facta sit collatio aliud obtinendi non valeat, nisi de illo, quod obtinetur, facta fuerit mentio specialis ut docent etiam Tyssacquetus de iure mariti glossa 7. num. 114. Azor. in iur. mar. pag. 1. lib. 6. cap. 10. quest. 5. & 6. & alij citati à Barbosa in cap. si mori proprio de prob. lib. 6.
- 46) Secus autem in provisione facta ab ordinario, in qua non est opus impetranti facere mentionem de obtinente, ut docent Azor. dist. cap. 10. quest. 4. Nicolaus Garcia cum aliis de beneficiis, part. 1. c. 4. num. 99. Sancti v. resolut. quest. 50. num. 5. & mihi videtur procedere ex differentia iam tradita inter rescripta à Papa impetrata, & ab Episcopo. Tum & proprius ad intellectum, dist. Clem. a. nam Episcopi, & ordinarii intelliguntur providere in Ecclesiis mori proprio, cum ad hoc teneantur; sed Papa, & delegati provident personis; & non Ecclesiis, ut dicit Cardinalis, ibi num. 13. quest. 17. Barbosa num. 3. Menochius de arbitratu casu 101. à num. 154. Gonzalez in regul. 3. Cancel. 4. 6. proem. num. 10. & glossa 5. n. 173. & 184. Felinus in dist. cap. ad aures hoc tit. num. 15. v. c. unde dicit Cardinalis.

QVÆSTIO III.

An vitium in exprimenda causa impulsiva, vel ea tacebda contingens, noceat Principis concessioni. Et an litteræ ad beneficium, quod non habet eorum animarum, hoc expresso valeant. An falsus beneficii valor in litteris expressus noceat semper. An impetrans à Principe indulgentiam homicij, teneatur mentionem facere prioris veniæ concessæ alterius homicij. Et an petens à Rege licentiam constituendi Maioratum, teneatur mentionem facere filiorum omnium, quos habet, eorum numerum exprimens.

S Y M M A R I U M.

- 1) Vitium in tacenda, vel exprimenda causa impulsiva contingens, qualiter noceat Principis concessionis, remittitur.
- 2) Gratia impetrata ad beneficium, narratio falsa, quod est curatum, cum tale sic non esset, dicitur subrepticia secundum aliquos, & quare, num. 5. contra, num. 4. vide à num. 6.
- 4) Falsitas expressa, quæ non inducit ad citius concedendum, non vitiat gratiam.
- 5) Adveniens falsitas qualis sit in iure exprimenda, non nocet gratia, cum sit demonstrationis causa, sicut se taxavit, n. 8.

- 7) Adveniens de conferendo alius Prabenda Sacerdotalis, vel integra, aut certi valoris, sicut vi alia etiam minoris valoris, aut non Sacerdotalis, quare, n. 8.
- 8) Papa mandavit provideri alicui de beneficio certi valoris, quibus, ut nec volenti ei provideatur de minori.
- 9) Argumentum a minori, non valet in mandatis.
- 10) Qualitas, quæ inest beneficio est mendianda ab impetrante, si ea non expressis precibus commisit & contra, si ea qualitas non inerat, n. 11.
- 11) Impetrans tenetur exprimere valorem clientis beneficii, contra, num. 13. & 14. resolut. ut n. 15. & 16.
- 12) Valor de secunda beneficio impetrato, non est quæstionem exprimendus, sed ut infra, n. 15. & 16.
- 16) Causa circa valoris expressionem est, ut moraliter exprimat, usque ad certam summam.
- 17) Impetrans indulgentiam homicij, tenetur facere mentionem prioris veniæ, alterius homicij, ut num. 18. 19. & 20. item alterius diversis delictis, n. 21.
- 18) Dispensatio non extenditur ad casum maiorem.
- 19) Impetratio secunda rescripti ad delicti remissionem, si invalida, ut subrepticia ob presumptionem delictum voluntatis ipsius Principis.
- 21) Indulgentia prioris delicti, non eget narratione in impetrante pro secundo delicti alterius speciei.
- 22) Libellus ad petendam consanguinitatem Maioratum, non debet narrare filiorum numerum, quæ facultatem impetrans habet, num. 13. & 14.
- 24) Maioratum instituendi facultas fuit à Principe concedi cum ea conditione ut eorum filie concedantur congrua pro alimentis.
- 25) Facultas facilius à Principe pro instituendo Maioratu, flet concedi, quando ob pluralitatem filiorum bona divisa in partes ad educandos possint venire.
- 26) Legitimationis facienda filij non requirunt mentionem filiorum legitimorum, num. 18. ubi præ affirmativa sententia, si legitimus tendere, ad hoc, ut sit legitimus sub iuramento in legitimis ad partem bona.
- 28) Legitimatus filius non succedit in prime gentilitate, si legitimatur à Principe, vel oblatione etiam, sicut si sub sequenti matrimonio, num. 19.
- 30) Maioratus institutor non debet dicere se tantum non filium habere, cum à Rege impetrat facultatem.

PRæmitto ut hæc aliz quæstiones, de quibus mentionem facio in cap. 17. & hic & in cap. 17. cap. 31. c. 14. & cap. penult. hoc tit. possint etiam promiscuè hic, & in prædictis iuribus tractari, sicut & in cap. 1. in aliis supra. Quare iam ad primam difficultatem paritè permissus, quæ trahitur hic, & infra in d. 17. 31. & alia ubi quæ sit causa impulsiva, aut finalis, & quod vitium in tacendo verum, seu exprimendo falsum in illis inspicitur, ideo pro hoc primo dubio ad iam dicta te remitto, & quæ dico in sequentibus quæstionibus.

Ad

Ad secundam questionis partem; licet existimet nonnulli nullam esse gratiam, utpote subreptionem impetratam, scilicet ad beneficium, cui non inerat cura animarum, falsa tam mentione, quod eam curam haberet; quia etiam facilius Papa concessisset beneficium à cura animarum immune comperta veritate, adhuc ex expresse falsitatis preteritu, nocere gratie dicimus quia contingit in his, quæ de iure necessario sunt exprimentia, ut cura animarum, *cap. cum illis de prob. lib. Clem. 1. eodem tit. reg. 63. Cancellaria*, Rota in *novis decis. f. 191.* ¶ Ideo inferentes ut sicut emissio eius qualitas, quæ de iure necessario est exprimentia, officio gratie; quamvis eam nihilominus concessisset; ita & eodem modo falsa mentio huius qualitatæ nocet, etiam si veritate comperta, idem esset Princeps concessurus & tenent sic ex doctrina vixit in *cap. susceperunt hoc lib. 6. item & ex cap. cui de non Sacerdotalis de prob. lib. 6. vbi si est mandatum de providendo à Papa beneficium non sacerdotale, non est cur provisio fiat de beneficio (sacerdotale, & ex decisione Rote 562. in auctor. quia.*

Ego verò existimo in hoc dubio contrariam sententiam tenendam esse; quia cum regula iuris sit per textum in *cap. in nostra hoc tit.* quod falsitas expressa, quæ non inducit ad citius concedendum, non vitiat gratiam secundum Rotam in *decis. 70. de rescriptis in antiqua*, quam referunt Barboza in *dist. cap. in nostra num. 3. & Riccius in collect. decis. p. 3. collect. 198. 1. ad dist. hoc tit. quod sequitur dicendum ut quemadmodum iam supra dixi non esse necessarium exprimere nobilitatem impetrantis, quemadmodum facilius Papa concederet sic & contra hic nam ex quo constat de corpore beneficii simplicis impetrari, etsi sub falsa demonstratione haberetur scilicet animarum curam, nullusque dolus ex prædicta hac falsæ qualitatæ mentione presumatur cum ea non expressa facilius obtentum esset apud Principem evidenter apparet, ut prædicta expressio non officiat impetrationi, ut docent in terminis Panormitanus *cap. significavit col. penult. & in disto cap. 10. num. 6. hoc tit. vbi Felix col. 2. opime* Ioannes Staphileus *de iustis gratia, & iustitia fol. 52. tit. de modo & forma impetrandi*, Dominicus *conf. 112. Couar. bene lib. 1. variat. cap. 10. sub n. 6. qui perpendentes mentem prædictæ decis. 562. deducunt hanc doctrinam ex eo, & tam probant falsam mentionem eius qualitatæ, quam iam exprimentia erat tunc non nocere gratie cum causa demonstrationis sit per textum in *h. falsa ff. de con. & demonstrat.* non enim dicunt ut ex hac falsitate Princeps inducitur fuisse ad concessionem eius, quod alioqui ex certa scientia minime concessisset quod expressus dicit *decis. 19. de prob. in antiquioribus & decis. 582. in antiquis.***

Verum si prædicta demonstratio fieret v. g. causa restrictionis, aut taxationis per mentionem dictæ qualitatæ; tunc resera quia eo in casu non posset ipsa gratia trahi ad id beneficium, quod ea qualitate caret; licet id facilius à Romano Pontifice concessum foret, gratis non inquam videretur, ut rectè intelligentibus satis notum est *ex dist. cap. susceperunt de rescriptis & cap. cui de non Sacerdotalis de prob. nec gratiam ipsam ætatemus in beneficio sub ea minime comprehensio.*

Et confirmatur quia si mandatum alicui confertur Prebenda non Sacerdotalis, vel integra, aut certi valoris, non potest ei confertur, etiam volenti Prebenda non Sacerdotalis dimidia, vel minoris

valoris ut colligit Ordinaris, Archidiacon. Lepros, Abbas, Gemin. Ioannes Andreas, Anchar. Butrus, Dominicus. Monach. & Barboza per textum ubi in *dist. cap. cui de Sacerdotalis, Ximenez in concord. 1. p. & 2. in compend. pagine 391. remissus, Casal. in annotat. Franciscus Viuiani in rationali lib. 3. pagine 89.*

Item ex eo; quia si Papa mandauerit provideri alicui de beneficio certi valoris, non potest ei volenti de beneficio minoris; quia sic mandatum debet strictissime observari; sic docent Menochius *conf. 71. num. 14. Sanchez cum multis de matrimonio lib. 8. disp. 21. num. 35. & 36. vers. vide textum*; sunt enim mandati fines diligenter observandi, & custodiendi vel per Menochium *conf. 134. num. 3. Ioseph. Ludonic. decis. Form. 17. num. 1. & decis. 174. num. 12. Traque in lib. 1. quædam verba liberius num. 52. end. de reuocand. donat.* Aloysius Riccius in *praxi rerum fore Ecclesiasticæ decis. 309. num. 1. in 1. edit. Camillus Bonellus in summa mon. decis. tit. 66. num. 437.*

Sic ut nec valeat argumentum à maiori in mandato, cuius fines diligenter sunt observandi, ut per Chald. Pereyra *de emptione, & vendit. cap. 13. num. 15. & Etenim ut considerat Couarrua. dist. lib. 1. variat. cap. 10. num. 6. in fine*, vbi cum beneficio qualitas inest, cuius de iure mentio non est in precibus faciendis, ea procul dubio exprimi debet, ut dixi superius etiam si ea non expressit Princeps precibus admittisset. ¶ Quod si aliquid audit, precibus exprimarur, quod beneficio petitis, nequaquam inest; & eo non expresse, idem Princeps concessisset; licet id petierat ad qualitates iure exprimentas, non vitari ex hoc gratiam à Summo Pontifice concessam patem ex dicta decisione Rote deducit.

Ad tertiam questionis partem an falsus beneficii valor in litteris expressus, semper nocet; ut respondemus repetitis hic, quæ supra dixi in *prob. quest. 1. vers. ad quartam, & vers. ad ultimam*; vbi in nulla de valore verificando in beneficiis, & qualiter nunc iam breviter ad dubium est respondendum, ut impetrans gratiam aliquid beneficii à Romano Pontifice, teneatur, non solum beneficium iam obtentum exprimere, sed etiam eius valorem eo modo, quo supra dictum est in precibus Rubricæ locis, ut docent glossa in *elem. 1. de proband. & ibi Doctores in glossa vel alteri, vers. vel quantiviam reddidit quæ habet ex uno beneficio Staphileus de iustis gratia tit. de form. prelatum. huius forma à num. 43. Selva de benefice. p. 3. quest. 12. Ludonic. Gomez. in *regul. de valore beneficiorum exprim. quest. 1. & 5.* Couarrua. omnino legendus; quia subeclitè dispositum cum multis ex antiquis, & iuxta regulas etiam iuris civilis lib. 1. variat. *dist. cap. 10. numer. 7. & libro 3. cap. 13. numero 1.* cum quo sic docet Barboza in *disto elem. 1.**

Sed imò potius ex multis videtur, quod ipsa Couar. contrariam teneat sententiam *sub dist. n. 7.* quatenus cum Rebuffo, Selva Rota, Oldrado, Cardinal. Decio, & aliis, dicit ut de iure non sit exprimentus valor; eo quod verus valor beneficii difficulter queat certitudine probari, auctore Ludouico Gomez. in *dicta regula de valore exprimento quest. 11.* dicens ut error in hoc exprimento minime sit considerandus, vbi Principis voluntas constat per doctrinam Rebuffi in *trakt. de nomin. quest. 3. num. 44.* assueverant nominationem, quæ apud Gallos obtenta fuerit facta mentione

tione beneficij obtinenti, & eius valoris, maiori tamē quantitate capella, quæ verè valuerit admitti

- 14 tendam esse. *¶* Quare Felinus hic *num. 5.* Navar. *conf. 1. de consuet. quæst. 19. num. 50.* Mascardus *de probat. conclus. 887.* dixerunt vt licet impetrans teneatur mentionem facere de beneficio obtento, sed non de valore eius: nam vt dixit idem Mascardus propter non expressionem valoris, gratia non probatur subcepta. Et comprobatur; quia in impetrationibus beneficiorum illa tantum sunt expetenda, quæ in iure expressa reperiuntur, vt dicunt Menochius *casu 101. à num. 16. & num. 156.* Azor. *insti. moral. p. 2. lib. 7. cap. 2. quæst. 1.* Azevedus in *l. 2. tit. 1. lib. 2. nova recopilat. num. 19.* & sic dixit Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 21. n. 12.* quod non ex omni veritatis tacuitate, gratia reddatur subcepta; quamvis ea cognita Principe non concessisset, sed tunc solum quando taceat veritas, quam iura iubent exprimi, quæ de valore non videntur loqui.

- 15 Vt cumque verò sit, cum iam supra dixerim in *Rob. sub dict. quæst. 1. in vers. ad quartam*, ab executione gratiarum Apostolicarum esse probandum beneficij valore, & videmus de stylo sic præcitari in his Regibus, procedereque de stylo Curie Romanæ, & ex regulis Cancellariæ 21. & 61. vbi glossa, & Ludouicus Gomez. post Felin. hic *n. 10. & in cap. consuet. qua in 2. de testib. vbi aliquid dicit Rota in noui descript. 392.* Oledoros *conf. 16.* Cardinal. *num. dist. relum. 1. col. 3.* Schua *de benef. part. 2. quæst. 11. col. 2.* Decius 156. Rebuffus *supra dist. quæst. 9. num. 29.* sequitur pro prima sententia resoluimus cum ea, tamen cautions, de qua dixi in *dist. quæst. 1. subreptæ*, & de qua etiam testatur Cozzareus. *dist. lib. 1. vbi exp. cap. 20. numer. 7. vers. sciet*, & tum sit quod circa valoris expressionem solet et capio adhiberi, quia valor significatur, vsque ad certam quantitatē, vt v. g. cuius valor centum aureos non excedit, aut quod valet vsque ad centum aureos; additque Cozzareus. sic apud Romanam curiam fieri, vt valor beneficiorum, qui parum certus esse potest, absque periculo expendantur, glossa insignis, vbi Doctores in *cap. quatuor*, verbo vsque ad centum de prob. lib. 6. & Cardinalis 1. *notab. 4. de consuet. probande*, Francus post alios, in *dicto cap. cum de non Sacerdotali de proband. lib. 6. col. fin.* Dominicus *conf. 1. 11. col. 3.* Felin. hic *conclus. 9. & 10.* Ioannes Stapuleus *de literis gratis*, & *Instura*, *folio 29. col. 1.* Ludovic. Gomez. in *realt. de testat. num. 103.* & secundum hæc intelligi debent Menochius *conf. 316. num. 11.* Flamin. Parisius *de rescript. lib. 10. quæst. 2. n. 13.* dicentes quod qualitates requiritur à lre, vel à Curiz stylo, si non exprimantur in litteris, videntur gratiam alla inquam, quæ conuenit Quætores omitti.

- 17 Ad quartam Quæstionem pariter in impetrans à Principe indulgentiam homicidij, teneatur mentionem facere prioris venie concessæ alterius homicidij. In quo dubio pro affirmatiua sententia videtur non necessarium vt mencio fiat venie prioris homicidij ex multis, quæ latè dixi *infra in c. 11. de sent. & re iudicatæ*, vbi Princeps aggravat delicta multis modis. Deinde quia Princeps tunc & absque animæ reatu potest remittere criminis poenam, quæ in satisfactionem Reipublicæ à legibus fuerit instituta, vbi ex hoc ipso Reipublicæ dānum minime sequatur, & absque læsione priuati iniuriam passi secundum D. Thomam 2. 2. q. 67.

D. Fernandus de Rescriptis. & Consuet. P. II.

art. 4. & ubi scriptores maiorem in 4. dist. 19. q. 19. Felinus in cap. qualiter ad corrigendos num. 36 de accusariis, pulchre Alphonsus à Castro lib. 2. de lege paroli, cap. 2. versicul. contra hanc secundam.

Sed adhuc iuxta regulas textus nostri *cap. 3. supra* & aliosum existimo, vt impetrans venie rescriptum secundum homicidij teneatur facere mentionem de primo rescripto alterius homicidij veniæ; ex eo quia si Princeps sic certior prius venie factus esset à concessione secundi rescripti, abstineretur, & retraheretur circa eandem delicti speciem alterius scilicet homicidij; quia quemadmodum dispensatio non extenditur etiam ad casum maiorem, & habentem in se maiorem rationem, quam habeat casus concessus, vt dicit Bernard. Diaz in *reg. 195.* Barbosa in *cap. 2. de filius præstator. lib. 6.* sic etiam in nostro casu i quia propter secundum homicidij consideratur maior ratio difficultatis in concedendo rescripto veniæ pro illo secundo homicidio respectu primi iam concessi: & sic in terminis hæc sententiam abunde tenent, & comprobant Guillelmus à Camero in *l. 3. ad de Episcopali aud.*

Dicens secundam impetrationem rescripti ad remissionem delicti, eiusque abolitionem, vti subreptionem, inuoluntatem esse ob præsumptum defectum voluntatis ipsius Principis Barbara in *cap. dist. in 2. de rescript. num. 10.* Bald. in *dist. 1. 3. Felinus in cap. postulasti hoc tit. col. 3. l. canon. 1. nec damosa eod. de preb. imperat. off. num. 3.* Antonia in *cap. ad abolendum col. 2. de heret. Ioannes Lupetus in cap. per vestri in 4. notab. num. 11. de donat. inter virum, & uxorem; Ioannes Croitis in cap. ultimo col. penult. de consuet. lib. 6.* Alciatus in *cap. cum non ab homine num. 45. de iudic. Ferdinand. Loaces in reall. de maritimus dubio 10. n. 6.* qui ad hæc *leg. Regiam*, eandemque expressam constitutionem refert *l. 2. scilicet tit. 1. lib. 1. ord. num. Cozzar. vbi exp. cap. 10. num. 8.* quibus addi Molinam *de promiss. lib. 2. cap. 4. num. 52. & lib. 4. c. 2. n. 40.*

Er ego cum præcatis dico ex adductis in *dist. 10 cap. 3. hoc tit.* hæc secundam sententiam veram esse; quia vt docent Grammatici *descript. 59. n. 58.* Navar. in *cap. si quid de supra hoc tit. except. 3. in princip. & except. 8. & 9.* Cozzar. *dist. cap. 20. lib. 1. variat. numer. Gutierrez Commisar. lib. 1. cap. 15. num. 12.* Valascus *consul. 72. num. 2.* vt impetratio saluetur à subreptione, seu obreptione, sunt expetenda omnes qualitates in ea, quibus moueri posset Princeps id non concedendum, seu difficultius concedendum, vt contingeret in secundo rescripto homicidij repetiti.

Vt cumque verò sequatur, iterum dico, vt postea sententia sit admettenda, quando in eodem genere delictum repetitur, quæ contrarium fit obseruandum, vbi diuersum delictum in, qui veniam impetrat fecerit, vt notaui dicunt Alciatus *supra num. 43.* consil. ntes Iudici, nec statim propter Guillelmi sententiam delinquentem puniatur, sed ipsum Principem prius admonetur, vt ei rescribat quæ fieri eius mens in præfati criminis remissione; quæ præstari potest comprobant ex doctrina textus *dist. cap. si quando 5. supra hoc tit.* & his, quæ latè dixi in *cap. 12. de iudic.* quæ vera ibi dicta sunt, quoties est dubium id verbis legis, seu superioris præcepti. Tamen quia in hoc casu non dubitatur, sed aperte

E
constat

constat de precepto, solumque possit esse dubium de mente, & voluntate Principis, videtur ut sit standum regulis iuris, quare Couarr. ubi *supra* dist. num. 8. an fin. dicit hanc diligentiam consultationis non esse necessariam, tam etsi videatur acquiescere.

- 11 Ad quantum questionis partem, an petens à Rege licentiam concitandis Maioratum, teneatur mentionem facere filiorum omnium, quos habet: de qua idem Couarr. dist. lib. 1. *variar. cap. finem fin.* refert in praxi dubitatum, quid dicendum esse de eo libello, quo Rex licentiam exhibet alicui competenti ad constituendum primogenium ex bonis suis, etiam cum prejudicio portione legitime, quæ ceteris filiis iure debetur: nunc si is, qui petit habens v. g. plures filios octo- decim, aut duodecim, non facta eorum speciali mentione, tamen eorum in genere meminerit esse libelli, seu rescipit: impetratio sustineretur.
- 12 Huc non. 1. In quo dubio referens ipse litteram optam, & controuerfiam, & quod quibusdam vñ sum fuerit hanc Principis libellum nullum fore, vt pote Vestrare tacita, obtinuit cum forsan Princeps minime dictam concessisset licentiam, vel ei moderatam aliquod adscripsisset, quo tot filiorum prejudicio moderetur: & colligi videtur ex dictis *supra* in cap. 3. & infra in cap. 17. vbi peccatum debere fieri mentionem de his omnibus, quæ vñ que ad concedendum redderent Principem difficultiorem. † Adhuc tenet non fuisse necessariam mentionem filiorum tot specialem; quia vt iam dixi *supra* dist. cap. 3. *quæst. 3. in vers. ad quintum* de omnes cum Molina, Mieret, & aliis agnoscitur in erectionem maioratus Princeps solius est facultates concedere constituendi maioratus, ea apposta conditione, vt ceteris filiis, qui à primogenio excluduntur, eiusque ratione præstantur portione legitima, congrua exhibeantur alimenta addeant, & nec quidquam soleat mouere Principem maior, vel minor filiorum nutritus. † In vñ vt resoluit Couarr. in fine, facilis solet Princeps moueri ad permitendum constitui primogenium ex eo patrimonio, quod aliquot in plures distinctum partes ob maiorem filiorum numerum, facilius dissipabitur, ad extraneosque alienationem rerum huius fundi deuenient, quod vt contra conseruationem familie videtur abobscurescere Regi huius constitutio nes, vt patet ex traditis per Molinam, & eius Additionator lib. 2. de *primog. cap. 2.* & alibi sapienter, & in in casu nostræ questionis sentio.
- 13 Nec obstat dicere vt si quis impetrare velit à Principe legitimisationem filij illegitimi, & is habeat filios legitimis, & naturales teneatur Principi exprimere quot filios legitimis, & naturales habeat expressum numerum assignando certum, vt dixerunt Præpositus in cap. per *verorabilem* §. *quod autem* col. 1. §. *vers. aduerte* nunc qui filij sunt legitimis, vbi latè repeto, Curtius Senio *conf. 19. vers. capis tertium*, & *conf. 35. col. 9. & conf. 73. vers. non impetrari poterit*: argum. *lure* in §. *vidim* ff. de *opione leg.* vbi Iuriconsultus scribit in causæ cognitione, quæ adoptioni præmittitur agendum esse de numero filiorum adoptantis. Quia respondet primo paucos, præter Præpositum, & Curium tenuisse, exprimendum esse ad eam legitimisationem filiorum ounerum, vt dixit Couarr. Secundo quia etsi *ex auctor.* *quidam mod. nat. efficiuntur legitimis* §. *si verò*, apud

etiamque iuris interpretes obseruatum fuerit legitimisationem filij illegitimi inuazidam esse, nisi Principi mentio facta fuisset filiorum legitimorum & naturalium, quos Pater habet, vt latè traxit Tiraquelus *in l. si vnam eod. de reuocandis donat. verb. donatio largius num. 254.* † Iterumque 17 meminertidem Couarr. in 4. *part. 1. cap. 8. §. 6. num. 7.* vt tunc ex sententia tantum sustineatur, vbi scilicet legitimatio fit ad consequenda iura omnia filij legitimi naturalis, & vt simul legitimatus Patri cum legitimis, & naturalibus succedat: quo casu; quia petinde vbi maior esset filiorum numerus, maior inquam lætio contingeret, vt ratio dicitur; idem rectè possunt Doctores dicere significandum esse Principi legitimatum illegitimum numerum legitimorum, aliis, & naturalibus filiorum ad effugiendum eorum præiudicium in portione legitima contingens.

Sed hæc omnia in casu nostro maioratus non sunt impedimento, tum ex dictis, tum etiam, quia filius legitimatus non succedit in iure primogenituræ, etiam si maior natus sit; vt in specie docet Inola, & Dominie. loquentes in regni successione in cap. *grandi de supplicandi negligencia Pralator. lib. 6. Alex. in l. Galus §. & quid sit iurium ff. de liberis, & posthumis*, vbi Iscon. *l. 1. numero 91. Decius conf. 85. num. 8. Ioan. Loecier de primogenio lib. 1. quæst. 13.* Tiraquel. in eodem tract. *quæstione 34. à numero 48.* Carol. Molin. in *consuet. Paris. tit. 1. §. 3. glossa 1. num. 46. & 47. Gregor. Lopez in l. 4. tit. 1. §. 1. part. 4. verbo tota la horra.* † Quod intelligunt Tiraquel. 19 dicta *quæstione 34. numero 2.* cum aliis, & Molina de *primogenio lib. 2. cap. 1. numer. 22.* de filio legitimato per Principem rescipitum, seu oblationem Curie, alias non inquam per subsequens matrimonium, vt hancimè dico in cap. *tanta*, qui filij sunt legitimis.

Nec iterum obest dicere vt si maioratus institutoe in imperatione facultatis Principi non exprimit se tantum demerare filium non habere, sic subrepticia facultas, vt de facto restaret Mieret de *maiorat. part. 1. quæstio 13. numero 10.* idem ipse & Additionatores Molina loquuntur lib. 2. cap. 1. à numero 11. ad 19. fuerent filium vnicum Regi facultate, nedum respectu ceteri, sed etiam in eius legitima posse à patre grauati; quia hunc, & alios effectus Regia facultas operatur: tamen Lara de *annuatiis lib. 1. cap. 4. ex numero 61.* contrarium cietur: videndi sunt Castillus *tom. 6. controuerf. cap. 121. numero 58. vers. denique*, & *tom. 4. cap. 36. ex num. 22. & 23. & tom. 6. cap. 145. num. 11. Guiteret lib. 2. practice. quæst. 67. Angol. de *matrimon. leg. 1. lib. 2. tit. 6. glossa 4.**

NUM. 11.

QVÆSTIO IV.

An quando subreptio fuit facta dolose, & per malitiam videtur rescriptum etiam si ea non fuerit causa totius rescripti, sed solius formæ specialis. Et an si subreptio contingat in quadam rescripti parte, totum illud vitietur, tam si causa sit impulsiva, quam finalis. Ex an dolosa rescripti subreptio in parte tantum illius, inducat ipso iure iritationem, quid de dispensatione in foro conscientie. Et an clausula *meta proprie*, in gratiis, & dispensationibus appositæ suppleat subreptionis vitium, sic ut validum sit rescriptum.

SYMMARIUM.

- 1 Rescriptum ad lites, & iustitia subreptione imperatum, datur aduersus illud non exequitur, valet sed si dolo, & fraude sit obtemperatum, nullum est ipso iure, num. 2. & 7.
- 2 Clausula si preces veritate nitantur, subintellegitur etiam in rescripto ad lites concessio, & in qualibus gratiis, & etiam si sit omnia concessio, n. 4.
- 3 Rescriptum Papa, & Regis intelligitur secundum supplicationem.
- 4 Dolo datur causam contractum, ipsum vitiat.
- 5 Rescriptum obreptum, vel subreptum ad lites obtemperatum sine dolo, valet, dante exceptione elidatur à iudice, n. 9.
- 6 Subreptio non dolosa, sine in sacris, sine in exprobandis fultum, non vitiat rescriptum, si alius Princeps concederet.
- 7 Rescriptum gratia dolo obtemperatum, est ipso iure nullum, & effectus, quam rescriptum iustitia, & n. 11.
- 8 Dolosa rescripti subreptio vitiat quoad omnia rescriptum iustitia, & gratia: intelligitur ut num. 12.
- 9 Rescripti subreptio vitiat omnia rescripti conexa capitula, seu separata, in quibus dolo non adest: intelligitur iuxta definitionem, n. 14.
- 10 Rescriptum subreptum quoad beneficium cum cura, valet quantum ad beneficium simplex in quo non fuit subreptum.
- 11 Subreptio rescripti certa negoria, seu personæ, vitiat rescripta quoad omnia ibi contenta.
- 12 Subreptio commissa circa canonicatum, vitiat quoad præbendam.
- 13 Cap. si eo tempore de rescriptis lib. 6. num. sequent. & à num. 21. & 23. intelligitur ut num. 31.
- 14 Rescriptum alternatum sustinetur, si dolo interuenit in una parte, & non in alia.
- 15 Imperator rescriptum ad curatum, si non est legitima ratio ad illud, sustinetur pro beneficio simpliciter.

- 20 Littera subrepticia dolo omnino vitiantur, quatenus frant non fuerit causa totum, sed solius formæ specialis, seu si simplicitate.
- 21 Cap. ei cui de preb. lib. 6. n. 23. intelligitur, num. 32.
- 22 Rescriptum si exprimit qualitatē beneficii conferendi, v. g. ut si Sacerdotale, aut curatum, requiritur ut tunc cum imperator ut tunc imperator sit in aetate ad illud obtemperandum requisita, aliter illud nequeat obtinere, nisi tempore vacatura, aut collationis, fiat legitima ratio, num. 24. folius num. 27.
- 23 Collatio, vel resignatio facta habili, qui tempore data, aut supplicationis habitio non erat est nulla.
- 24 Mandatum providendi de beneficio indefinitum nulla, cum adiecta qualitate facti habilem ad illud ei conferendum, qui tempore data adhuc non erat legitima ratio.
- 25 Rescriptum indefinitum conceptum a principio veris accipitur cum ex post facto solam agatur de eius executione.
- 26 Habiles imperantur, non attenditur stantiam tempore data: intelligitur supra à num. 25. folius num. 30.
- 27 Inhabilitates, & defectus ad beneficia, & litem, quodam repugnant de iure, & stylo imperatorum litterarum, ut excommunicatione quodam rescriptum solam beneficium collationem, n. 30. ut quibus differant, n. 31.
- 28 Data tempore consideratur in inhabili de iure, & stylo, in alio tempore presentationis rescripti, vel collationis, dum in litteris apostolicis non datur subreptio, & n. 38.
- 29 Cap. cum in illis de preb. lib. 6. & n. 14.
- 30 Beneficium appellatum regulariter non veniunt curata, & dignitates, si reperitur defectus intentionis, & ambulationis, ut n. 36. aliter non sic, ut ibi & n. 37.
- 31 Littera motu proprio ad beneficia concessa, velant ambulationem, & alius curata beneficium.
- 32 Cap. si pro Clericis de preb. lib. 6.
- 33 Capitulum hoc ut in 6.
- 34 Canonici de regimine monasterii in litteris si talis erat tempore data, non cessat si tempore presentationis eorum iam non erat Canonici solus ut n. 41.
- 35 Index nominatus in litteris, si tempore presentationis solus sit inhabili proprio defectu, nequit esse index.
- 36 Excommunicationis imperatoris tempore data, si tempore collationis est absens aut excommunicationis, valet collatio, ut hic in fine.
- 37 Rescriptum subreptum in quadam rursus parte, quatenus in toto vitietur, si causa sit finalis, & quod sit impulsiva, & imperator dolo, aut simplicitate hic & n. 43.
- 38 Subreptio tacita veritate, seu expressa falsitate in causa tantum impulsiva contingens in quadam rescripti parte, non vitiat rescriptum totum, sed eam tantum partem, qua fuit rescripti causa: solus si dolo fuerit, num. 44.
- 39 Imperator rescriptum contra debitum effertens causas trahit de plano, si est falso, narras sustinetur, quatenus, ut videtur datur procedat stylo ordinari.

- 45 *Diffensio non sufficit, de preperatione thesaurorum, allegata falsa causa circa alterum, habet, seu fides duplici impedimento ad matrimonium.*
- 47 *Rescriptum cum causa narrata esset in principio, cessat etiam in accessu, si in istis non sit subreptum.*
- 48 *Rescripti dolosa subreptio tantum in eius parte, quare totum non sit remissum, num. 10.*
- 49 *Subreptio dolosa rescripti in dispensationibus matrimonialibus in una parte, & si secundum Sanchez, non valet aliud in totum, verum est integram vitari, ut n. 40.*
- 50 *Pena non videtur ipse fallere qui primus acquiescit, secus acquiescent, ut n. 52.*
- 51 *Clausula motus proprii non praesumitur, & debet esse scripta manu Principis non alterius inferioris.*
- 52 *Motu proprii neque seibus probari, aliter inquam si ageretur de probando, quod in instrumentis amissa erat praedicta clausula.*
- 57 *Clausula motu proprio adiecta in rescriptis, vel in subreptionem, etiam si de beneficio abstracto, nulla reperitur mentio: quare n. 58.*
- 58 *Motu proprio clausula posita, facta, ut non de fuerit intentio in concedere, ut gratia summa consequatur effectum.*
- 59 *Motu proprio concessio ad instantiam partis, idem operatur, ut concessio ex mera liberalitate Principis.*
- 60 *Gratia dicitur motu proprio concessa, cum Penitens exprimit in litteris se motu proprio concedere, & si petita sit a parte in clausula num. 61.*
- 61 *Clausula motu proprio, non tollit subreptionem in sacenda subdilatata vel si leditur in certis num. 63, vel si taceat clausula intrinseca beneficii: & quando subreptio procedit ex ipsa n. 64 & 65.*
- 66 *Subreptio conueniens ex expressione falsa causae quae obceptio dicitur non tollit clausula motus proprii, sicut si a sacra veniat, quia dicitur subreptio.*
- 67 *Clausula motu proprio in gratia adiecta, non inducit dispensationem, nec tollit subreptionem, quia dispensationem indigent.*
- 68 *Diffensio cum clausula motus proprii a legato de latere facta, tollit subreptionem.*
- 69 *Clausula motus proprii habet locum, non dum in beneficiis, sed in omnibus gratiis.*
- 70 *Clausula motus proprii, tollit subreptionem, etiam quando facultas conceditur a Principe ad aliorum, seu pignora Altorum bene idem de clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis.*
- 71 *Clausula motus proprii in Altoribus non supplet subdilatata, & defectus personalis ipsius imperantis, vel si sit naturalis.*
- 72 *Rescriptum in dolo intelligitur concessum ad postulationem partis, & non motu proprio.*
- 73 *Clausula motu proprio, est late interpretanda.*

quod ope exceptionis eliditur, & annullatur secundum communem textum in cap. *etiam non locus tunc*, iunctis traditis a Martino Vianio ibi n. num. 2. & a Sahagun, & communi Doctore ibi num. 10. & hoc num. 7. Verum num. 10. & 25. Sanchez de mactatione lib. 8. disp. 11. num. 3. 14. & 76. Tamen praedictam doctrinam fallere, quando praedictum rescriptum fuit imperatum ex dolo subreptione, vel obreptione: nam tunc nullum erit ipso iure, ut apparet ex textu nostro loquente de rescripto dolo in prima eius parte, ad litteras scilicet imperato in vers. *nullum ex hoc* ita tenet consequatur commoda: & ibi nullatenus de causa cogentur; quia ut apparet ex incibus traditis a glossa, & per textum ibi in auth. *si qua mulier cor*, ad venar. Consult. Peltian. vers. *nullatenus*, & a communi ibi Cardinalis n. r. Sahagun cum alijs ibi n. 7. ea verba videntur inducere nullitatem ipso iure.

Et confirmatur; quia & iam in rescripto ad litteras concessio, sub intelligitur; & si non exprimitur clausula illa, seu condicio, *si praei veritate manum* de qua questione praedicta id est si iuncta vera sunt, & nihil fallum sit expresse, nec verum suppressum textum, & glossa in cap. 2. hoc it. verbo *condicio*, & in vers. *si praei*; etenim tunc intervenire intelligitur in vnoquoque rescripto, & mandato; quia in litteris Apostolicis ex tunc concedendis subintelligitur, & censetur apposita; licet non exprimentur, *Magna de clausula part. 2. clausula 71.* Gonzalez in regula 8. Cancell. glossa 9. in annotatione. num. 11. Alex. Terciacio. varior. lib. 1. hoc it. rescript. 7. num. 1. Melchior. Thebus Lulian. decr. 41. num. 1. & 3. Marchesanus de commissibus part. 1. pag. 573. num. 1. & part. 2. pag. 544. num. 3. Campanil. in diversis iuris canonici, Rub. 11. cap. 13. num. 193. Menochius, Malcaudus, Lancelotus, & Perez, quos sequitur Barbosa in dicto cap. 2. num. 8. ¶ Vbi cum eodem Marchesano, & Campanillo dicit praedictum procedere in qualibet gratia, & cum alijs, vi procedat in rescripto, etiam Regis, & in omnibus praedictis; ita vi apposita talis clausula, & condicio, censetur semper; licet omnia fuerit ex consuetudine, tunc ut nec sit necessarium eam addicere quia rescriptum Papae vel Regis intelligitur secundum supplicationem, Gutierrez lib. 3. prallitur. 9. 17. in n. 43. Menochius cons. 180. num. 3. & de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 29. num. 2. Suredus de alimentis in 9. quaest. 11. num. 3. & decr. 268. num. 15. & decr. 291. num. 15. & cons. 282. num. 28. Cabedus Insulan. decr. 72. num. 1. part. 1. & de patronatibus Regia coram cap. 40. n. 7. Gregor. Lopez in lib. 26. Verbo la respuesta ut. 11. part. 5. Didacus Petrus in lib. 8. vers. *quare 38.* in. 11. lib. 3. ordinum, ergo eveniet, vi deficiente praedicta clausula, & condicione, a qua vni habet rescriptum, sicut ab intentione concedens ipsum rescriptum valere non debeat, tunc item facit regula alii generalis, ut quando doctus dat causam contractui vitetur contractui, vitetur contractus, iuxta legem eleganter cum vulgari ff. de dolo.

Et ultimo confirmatur ex dicto cap. *etiam non*, 7. vers. *quod ali dolo vel fraude cap. sedes* vers. *tamen* quod mendax praecatur hoc it. cap. *significanti* 38. vers. *cum dicta littera signis* innotat, *fuerit imperata*, de officio iudicis de leg. in quibus, & aliis similibus iuribus iam in principio textus nostri adductis, & a Sahagun lib. 7. de a communi relata rescriptum ad litteras imperatum dolo, vel malitia, nullum ipso iure censetur. Decius in dicto cap.

Ad primam questionem partem vi respondeam, aduerto primo quod & si, vi iam supra dicti in principio nostri textus, rescriptum Iustitiae, vel ad litteras regulariter valet interitum

cap. ceterum num. 15. in noua editione, Tyroquellus in lfi inquam verb. reuertatur num. 105. verſ. 16. ff. de reuoc. donat. in l. glosa in cap. inuocant. verb. nullo-
lam de elect. plures refert Tyroqu. ſup. num. 245. verſ. 76. ſubit. & facit; quia ſi litteræ valeant, ipſo iure magnam commodum conſequetur impetrans contra decilionem textus noſtri.

8. Quæ ſententia, eſſe non impugnetur à Thoma Sanchez diſt. lib. 6. de marrim. diſp. 11. auu. 76. cum Beronio late hic in l. deſiſſa num. 25. & 16. & 17. & ma. ſellura num. 70. & glosa hic verb. nullatenus; eo quod hic iudex datus cognoscat de validitate reſcripti; & quia quælibet lex penalit, qualis hic apparet, numquam vitiat ipſo iure actum, ſed eorum ſententia locum habebit in reſcripto per obſeptionem, aut ſubſeptionem ad lites obento ſine dolo, vt dixi in princ. textu noſtri, & ſub quaſi. 1. iura que ex multis tradit hic Barboſa n. 6. & 7. vt ibi, reuol. ſecus inquam in reſcripto ad lites doloſo, ꝓ qua ipſe num. 10. & Nicolaus Garcia de beneficiis ꝓ. 6. c. 2. num. 202. cum glosa in verb. tacetur in cap. ſi manu proprio de prebend. lib. 6. Ioanne Andrea hic, Beronio, & Decio n. 18. dicunt, vt ſubſeptione non doloſa, ſive in tacendo, ſive in expreſſendo falſum, non vitiet reſcriptum, ſi alias Papa eſſet conceſſurus; ergo à contra, vbi doloſus inuenietur, ſubſeptione nullum reddet ipſo iure.

10. Præmiſſum iteruo noſtri textus decilionem in 3. notatur, ꝓcedere etiam efficacius in reſcripto gratiæ ex prædicta ſubſeptione doloſa impetrato; etenim Poſtulex comprehendit omnes reſcriptorum ſpecies dolo impetratas; faciunt etiam relata in hac quæſtione, & textus in cap. ad aures in fine hoc tit. ibi: Potes valium obſerue, cap. 1. Deo 17. verſ. cum enim in litteris, cap. conſuetum, verſ. quidquid falſum eſt occaſione litterarum irritum decernatur, cap. ad audientiam al. 2. verſ. aures diſcerni, cap. in noſtra 32. in fine hoc tit. diſto cap. ſi manu proprio de preb. in 2. p. de prebend. lib. 6. cap. 1. & 2. verſ. veluti per ſubſeptionem obentum à filiis Preſbyterorum lib. 6. l. 1. verſ. noli videri impetrato, ff. de natalibus reſtituendis, & ex aliis iuribus ſupra in princ. textu adductis, & in cap. ſi propoſueris hoc tit. verſ. illud veluti ſi fraudulentè obentum dicitur non valere; vbi communiter Doctores; etenim in reſcriptis ad beneficia gratioris ſubſeptione etiam per ſignificationem vitiat, vt dixit Ayron. conf. 68. n. 12. vel. 1. Barboſa hic diſt. n. 10.

11. Et conſideratur; quia ſi ex dictis in principio, & ꝓ. 2. anque in hac quæſtione doloſe ſubſeptione vitiat quoad omnia reſcriptum iuſtitiz, ſeu ad lites; quod ad obſeruationem iacti communis conceditur, & per ius inter partes adminiſtrati, & ſeruati iubetur l. falſo 2. ord. de diuerſis reſcriptis, & aliis adductis à Petro Greg. lib. 1. ſyn. tagmat. c. 1. n. 14. à fortiori, & multo magis doloſa ſubſeptione vitare debet reſcriptum gratiæ, ſive prætorius, per quod beneficia Eccleſiaſtica impetrantur, tanquam ambicioſum, vt in cap. quatuor 4. de prebend. lib. 6. verſ. cum ſint ambicioſi, ſine contra ius commune, vt eſt priuilegium, & diſpenſationes, que ſuoc odioſe, vt vt diſt. cap. 1. verſ. veluti aduſam, de filiis Preſbyterorum lib. 6. vbi Doctores.

12. Iam ergo ad primam difficultatis partem, eſſi Abbas hic num. 2. Barbaſius num. 25. Beronius in l. ſellura num. 7. & 8. exiſtunt decilionem textus noſtri intelligi, etiam ſi reſcriptum contineat
L. Ferriſſa, de Reſcript. & Conſul. P. II.

plura capitula ſeparata; ſic vt omnia vitientur per ſubſeptionem doloſam in alio commiſſam; tamen alij exiſtanti non procedere eorum doctrinam, quando partes eundem reſcripti, ſunt omnino ſeparatæ; ſecus quando altera gratiæ pars habet connexionem cum altera; quæ eandem cauſam, eundemque finem reſpicit; tunc enim ſubſeptione commiſſa in vno, ſolùm vitabit aliam; vbi vbi hic Poſtulex decernit, hæc irrogatio eſt in potam doli, & malitiæ, quæ non debet extendi ad caſum omnino ſeparatum, ꝓ qua cum diuerſe gratiæ abſque vlla connexionem in eodem reſcripto conceduntur, ſunt virtute duo reſcripta, ac omnino per accidens, & materialiter vnum, ſic ex doctrina textus in cap. ſi eo tempore hoc tit. lib. 6. vbi reſcriptum ſubſeptionem quoad beneficium cum cura animarum valet, & tenet in alio capitulo non ſubſeptione, videlicet quantum ad beneficium ſimplex, & ſine cura animarum, docere Decius hic in noua editione, in ſubſiſ. n. 7. & 18. Felin. num. 2. Francus in diſto cap. ſi eo tempore num. 4. Gutierrez lib. 2. canon. c. 15. num. 25. Sanchez legendus lib. 3. de marrim. diſp. 11. auu. 61. & 71.

Ego tamen exiſtimo vtramque ſententiam eſſe veram ſub diſtinctione ſequenti nempe, vt ſecunda ſententia procedat in ſubſeptione per ignorantiam vel ſimplicitatem, commiſſam in aliqua parte, vel in articulo reſcripti. Prima autem procedet, vbi interuenit malitia, vel doloſus impetrans; quia tunc quoad omnes partes etiam diſtinctas corruunt litteræ; quo caſu procedunt textus oſter; ibi, nullum ex litteris commiſſum, ꝓ cap. fides, in verſ. inquam mendax, vbi ſubſeptione reſpicens certa negotia, ſeu perſonas, vitiat omnino reſcripta quoad omnia, ibi, contenta diſt. cap. non ſervum hoc tit. in verſ. litteræ, & in verſ. quidquid occaſione litterarum. ꝓ Vbi ſubſeptione commiſſa circa canonicatum, vitiat reſcriptum quoad præbendam; ſic Abbas hic diſt. num. 2. Cardinal. & Mantua, num. 4. Decius, & Martinus Vranus num. 5. & ita diſtinguit Tyroquellus; de panis tempor. cauſa 44. n. 41. Perez in l. 1. verſ. ſubſeptione tit. 12. lib. 3. ordinarum ꝓ. 691. ord. 2. Arzuedon l. 3. num. 14. tit. 14. lib. 4. noua reſcripta. Francus in diſt. cap. ſi eo tempore num. 4. Abbas hic num. 5. & in diſto cap. fides n. 2. vbi Felinus num. 2. Gutierrez vbi ſupra Barboſa in diſt. cap. ſi eo tempore num. 2. ita conciliantes textum noſtrum, & textum in l. iſt legibus ord. ſi contra ius, vel vitiatur publicum, cum textu in diſt. cap. ſi eo tempore.

Alij inquam conſiderant vt ſi prædicta vera ſint ꝓ conciliandis diuerſis ſententiis relatis, ſed non concludunt quoad intelligendum diſt. cap. ſi eo tempore; eo quod textus ille loquitur in reſcripto alternatio, cum ibi ſuſtineatur reſcriptum ex eo quod gratia facta fuit ibi ad beneficium, ſcilicet cum cura animarum, vel ſine cura, vt patet ex princ. illius textus, ibi: Si eo tempore, quo tibi beneficium cum cura, vel ſine cura mandauimus præſideri, ꝓ & ob id ſuſtinet; quia in alternatio ſufficit alteram partem verificari, vel impleri, vt probat iura, in l. ſi iſt quis 63. in fine. l. ſi quis 129. ff. de verb. obligat. c. inter ceterum 4. in diſt. traditis glosa, ibi, verbo iſterum hoc tit. c. in alternatio 70. & alius adductus à glosa, ibi ff. de reg. iur. l. 23. & 24. tit. 11. ꝓ. 5. tit. 4. ꝓ. 6. vbi notat Gregor. verſ. aliquis de illis. ꝓ Ideoque in diſto cap. ſi eo tempore, impetrans, ſi tempore impetrationis non eſt legitime atque quoad obtinendum beneficium curatum, videatur inpetraſſe

petasse in solo simplici beneficio absque ulla subreptione in eo resecipio commissa; quare scribentes existimant interpretationem illam in verbis *ego tamen* damnatoriam esse ad textum in *dilectio. cap. si eo tempore*, ut iam dixi esse in se vera, nec aliter posse componi diffidit.

- 20 Ex dictis ergo dici debet in nostro dubio principali, ut omnino vincunt littere quando subreptionis fuit per fraudem, vel malitiam, quamvis ea non fuerit causa totius resecipi, sed solius forme specialis: sic docent Abbas *hinc num. 1. notab. 2. Imola num. 6. Barbacius num. 24. Decius in nova addit. num. 4. notab. 1. & in cap. sedes num. 24. hoc tit. notab. 4.* sic probantes ex littera textus nostri, ubi expresse deciditur consulto hoc discrimine inter litteras sic impetratas, & quando per ignorantiam impetrantur ibi in fuit percuratoris poenam, nullum ex illis litteris commodum consequitur: & *cap. sedes in fine cod. iur.* in dicto verbis. *mendax preceator caret premium impetratus, dicit. l. ex legibus cod. si contra ius, vel veritas publicae.* Sanchez *dilectio. 8. de moribus. disp. 12. num. 6. & a num. 10.* dicens absque dubio hanc doctrinam esse veram fuisse ex subreptione malitiosa committitur, falsum expellendo, siue verum tacendo; quia expresse verbis idem de vi aequae subreptione disponitur hic in verbis. *si qui prius modo.*

- 21 Vnde venit discerpendum dubium, an si resecipio providendi mandatum de beneficio curato, qui tempore datur non sit legitimus etatis, valeat si tempore oblationis eam etatem nactus sit, & negativè respondent Sanchez *de marr. dilectio. 8. disp. 30. num. 41.* cum multis Flamini. Parisius *de resignat. benef. lib. 4. quest. 1. a num. 10.* & alij Doctores per textum in *dilectio. cap. si eo tempore*, in verbis. *cum tempore datur.* ¶ Cui obstat textus in *cap. ei cui 29. in verbis sed aliam de prebend. lib. 6. colligitur.* ut qui tempore datur non erat habilis propter etatis defectum ad Sacerdotalem prebendam, postea nihilominus eandem obtinere, si tempore vacationis ipsius ad legitimam perveniat etatem.

- 22 Sed vicumque velis arguere infra ex decisione Capitulum Sancta Crucis *huc tit. de officio daley. an ad tempus presentationis sit attendendum.* Ergo inquam ad propositum existimo sub distinctione predicta iura componi: nam si mandatum, fuit resecipio ex primum qualitate beneficii confendi propterea quando caverit, ut conferatur Sacerdotalis prebenda, vel beneficium curatum, tunc reuera ad validitatem talis mandati requiritur, ut tempore datur ipse impetrans habeat etatem requisitam ad tale beneficium; ita ut si ei deficiat, licet ex postfacto tempore, quo ipsum beneficium vacat in ea iam sit constitutus, tamen illud obtinere nequeat iuxta regulam non firmatur *ut reg. l. iura lib. 6. cum multis adductis per Caldas Pereira de post. eligendi cap. 10. num. 1. Menoch. de success. 3. 10. num. 14.*

- 24 Quare dicunt Flamini. *dilectio. lib. 4. de resignat. quest. 2. num. 19. Gozzalez in reg. 8. Cancellaria glossa 2. num. 86.* ut si post receptam supplicationem litterarum, superveniat habitas; ut quia tunc qui fecisset se Clericali Characterē insignit: tunc collatio, vel resignatio ab initio nulla non contrahat; quid in beneficiis attenditur capacitas tempore datur, seu presentationis, Rota decisum 69. p. 3. divers. Marian. Antonius *variar. resol. lib. 2. res. 19. num. 1.* Barbosa *de officio, & postulat. Episcopi allegat. 72. num. 78.*

- 25 Ergo non sic procedit quando mandatum

est simplex, ac indefinitum ex eo; quia non exprimitur qualitas beneficii confendi in ipso, sed simpliciter iniungitur, ut beneficium indeterminatè conferatur, tunc enim cui mandatum est providendi, potest illud consequi beneficium, ad quod tempore vacationis, legitimam habet etatem; licet tempore datur litterarum in ea constitutus non fuerit, & ea videlicet ex causa; quia mandatum ita indefinitè, ac generaliter conceptum à principio vires accipit, & ex postfacto solum agitur de illius executione, fuit enim in *dilectio. cap. ei cui*, indefinitè iunguntur, ut fieret provisio de Præbenda, ¶ quare nihil mirum si in cui gratia facta est possit spectare, & obtinere etiam Sacerdotalem, si tempore ipsius vacationis in etate ad ipsam constitutus sit; licet aliàs tempore datur adhuc eam non non habuerit; quia in propositis terminis non agitur de viribus mandati, sed de eius executione respectu cuius non tempore datur, sed presentationis, ac provisionis inspicitur: ita in terminis resolutis, ac distinguit Barbosa alia adducens in *dilectio. cap. si eo tempore. §. 1.* ¶ Et sic Dominicus in *dilectio. cap. ei cui numer. 3.* Franchis num. 8. & reliqui ubi glossa verbo *non dum. Reluctus in praxi iur. requisita ad collationem a num. 3.* Staphil. de *hæres. gratia iur. de vi, & effectu laici §. post prædictis. num. 1.* dicitur habitatem impetrantis non attendi secundum tempus datur.

Via inquam est prædicta distinctio, sed ut clarior fiat intellectus *dilectio. cap. si eo tempore. cum dilectio. cap. ei cui 29. de preb. indico*, ut necessarium præmittere quasdam esse inhabilitates, & defectus qui iure communi, & Sylo Corice attento, impetrantis litterarum repugnant tam ad beneficii obtinenda, quam ad lites, veluti si impetrans excommunicatus existit *cap. 1. hoc tit. lib. 6. cap. si ab excommunicato infra, & facient quæ scriptis in cap. intellectus de iudic. cap. ad prebendum de re iudic. cap. pastoralis §. v. vitiu de appellat. ¶ Alias autem inhabilitates, seu defectus qui solum beneficii collationem respiciunt, ut si defectus sit minoris etatis, iuxta textum in *cap. cum inuictis §. inferiora de elect. ¶ inquit quæ inhabilitates illud maxime interesse; quia in prioribus considerandum est tempus datur, cum consuet ex tali inhabilitate resecipio non valere, non sic lo posterioribus inhabilitatibus, in quibus tempus presentationis inspicitur, dummodo in litteris Apostolicis vitiu subreptionis non datur; quia si tale vitiu subreptionis in impetratione reperiretur, non tempus presentationis, vel collationis inspicitur, sed tempus datur considerabitur; ita Barbosa in *dilectio. cap. ei cui ad. de preb. lib. 6. num. 5.* ubi dicit sic patere, in ea specie expendas dari odium impetrantis, qui expresse, vel suppreffit aliquod necessarium ex regula textus in *e. ex reuere hoc tit.***

Vnde iam iterum dico textum in *dilectio. cap. si eo tempore*, procedere quando in forma impetrationis vitiu subreptionis reperitur; textum verò in *dilectio. cap. ei cui de prebend. lib. 6.* quando tale vitiu in forma impetrationis non datur, ut dicunt Abbas in *dilectio. dilectum de prebend. numer. 8.* Felius in *e. eam te hoc tit.* communis secundum Navarum in *e. si quando hoc tit. & expendit hoc secundo Barbosa prædicta duo iura, iuxta proxime explicatum à veris, unde venit in *dilectio. cap. ei cui a. 6.* ubi in fine ex doctrina Franci ibi n. 2. & Dominici n. 4. ¶ at non refragari intellectus *dilectio. cap. ei cui**

textum in cap. cum in illis in princip. de prob. lib. 6. quatenus ibi sub nomine beneficii impetratione, curatum beneficium non venit ac proinde videtur dicendum, quod nec comprehendatur appellatio prebende Sacerdotalis. Tempore respondetur, ut estis reuera quando providendi mandatur, provisio non fit facienda de beneficiis curatis, glossa, ibi, verb. providendi, Anchar. Dominie. Franc. & ibi, cum aliis multis Barbosa n. 4.

34 & f. † Vbi dicit regulariter appellatio beneficii, non venit curata, & Dignitates sicut per illum textum docet Gigas de presyn. quest. 18. n. 9. Conas. de benef. part. 1. cap. 5. num. 4. Franc. Macc. de off. deplon. 125 part. 1. Petr. Gregor. de benef. cap. 6. num. 4. Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glossa 6.

35 ex num. 1. & alij. † Tamen Barbosa concludit, in d. num. 7. ut veritas sit tempore quod appellatio beneficii Ecclesiastici propter se monis, curatum beneficium comprehendatur. Sed hanc regulam limitat iuxta p. iam proximè adductam, quando reperitur defectus intentionis in concedente mandatum de providendo geeraliter ac beneficia, si limitat ad impetrationem provisi concedentur, cum ex littera, d. cap. cum in illis litteris, expendat Barbosa eas fuisse datas ob ambitionem, quam committit, & sic dari intentionis defectum in Pontifice, quo defectu per dicta beneficia excludi dicuntur Decius in cap. presyn. lib. 6. cap. 6. Stapileus de lateris gratia de modo, & forma impetrandi in prime.

36 Vbi num. 6. d. auditur si littera moto proprio concedatur merito beneficii curata includi, ut in illis provisi fieri possit, cum talia in rei veritate sub proprietate beneficii Ecclesiastici continentur, quia nunc cessat predicta arbitrio, ac proinde intentionis defectus.

37 Inde infero iam ad intellectum textus, in cap. si pro Clerici de proband. lib. 6. quatenus dicit valere impetrationem beneficii curati, licet impetrans tempore datæ Sacrorum ordinum defectum patronatus, quod vbi dixi constet antea iure communi, ut data erat sufficienti, ille si idoneus ad curatum beneficium, qui in minoribus ordinibus, vel prima Tonsura constitutus est, ex cap. a. de infirmit. canonici. Canon. de elect. lib. 6. consentiunt ut Parochum de iure patronatus, verbo beneficium num. 24. Rebuffus in prati. tit. requisita ad bonam collationem num. 34. Barbosa in d. cap. et cui 29. num. 7. vbi addit proinde, ut suppressio deficientium ordinum sacrorum in impetratione beneficii curati subiectionem non inducat, nec, vivit, ut, textus habet.

38 Secundo infero ad intellectum textus in cap. statum in prime, hoc in. lib. 6. ut procedat etiam si index delegatus post tempore datæ delinquit esse Canonici, † si modo talis erat tempore impetrationis, quia habilitas requiritur tempore datæ, in quo saltem in habitu iurisdictionis concedatur, ubi idque si tempore datæ Canonici esset, cum tunc habili sit, merito delegatus esse poterit, licet ex post facto non sit Canonici: ita glossa in verb. Canonici, d. cap. statum, de quo iam dixi in prime. huius textus eici finem, ac ne petnam questionem.

39 Vnum hoc, & ibi dictum limitat, & declarat Barbosa in d. cap. et cui 29. de prob. lib. 6. in fine, non procedere, quando ille tempore datæ, habens qualitatē requiritam, desinat illam habere, ob aliquem defectum, vel incapacitatem supervenientem, quæ repugnat iurisdictioni commissa;

velut si post predictum tempus matrimonium celebraverit argum. textus in c. unico de clerici coning. lib. 6. & eorum qui noverit, in cap. 1. de iudic. & in illis iis. & in de foro compet. † Sed non sit dicendum ait Barbosa si tempore datæ esset excommunicatus impetrans beneficium, & tempore collationis sit ab excommunicatione absolutus. Quod vltimum videtur impugnari ex dictis sup. in verb. verum inquam est, nisi explicet quod impetrans tempore datæ talis existeret, postea tempore collationis iam erat absolutus; eo quod in principio fuit habilis, & in fine, licet tempore medio sollicitudine datæ esset excommunicatus, & facit aliqua infra in cap. 8. de arat. ordinis.

Ad secundam questionem partem an sit rescripti subreptio contingat in quadam eius parte, ipsum vivit, siue causa sit impulsiva; siue finalis videtur respondendum iuxta dicta supra in prime. huius questionis, à vel. iam ergo ad primam, quatenus ibi dixi de subreptione in articulis separatis seu connexi, itaque Sanchez in d. lib. 2. de matr. d. lib. 21. à tom. 13. & 56. cum Abbate, Felino, Decio, Franco, Bellamora, Bartholomæo, Socino, Coineo, Pelaez, & Tysaquello, aliis, ut quoribus subreptio contingat in causa finali, siue rescriptum vivit, aut indivisibilem partem continet, aut si duas partes claudat, & subreptio in causa vivitque finali contingat, ac ideo illa non est illente, nec notum, nec parti concedetur, tunc omnino rescriptum sit nullum, non habito discrimine villo inter, siue per ignorantiam, aut simpliciter, siue per fraudem, aut malitiam subreptio contingat, ut probat ex textu nostro in verb. si vero per huiusmodi, d. vbi r. xus agens de veritate suppressa, aut falsitate expellit per ignorantiam, siue simpliciter, quando ea subreptio est causa sociis rescripti, sic 28. §. 1. vbi per huiusmodi falsitatem exprimentem, vel suppressionem etiam veruatis littera fuerint impetrata, quæ tunc vel expressa nuntiat, tunc vel dedignum a delegato non est aliquatenus procedendum licet sentie videatur cum infinitis, quos supra retuli in alia questione Barbosa hic n. 2. & in confirmationem adducit Sanchez casum textus in d. cap. confirmatum 19. hoc in. vbi eius factum refert, & ex eo nam etiam quando à principio fuisset validum existente causa finali vera concurrebat, superveniente cessatione eius causæ.

Quod subreptio per ignorantiam, siue simpliciter admittitur fuerit, siue tacendo veritatem, siue exprimendo falsitatem, non fuit causa finalis totius rescripti, sed partis illius, quia explicita veritate, non conceditur ea rescripti pars, aut reliqua concederetur, utriusque non vitiat totum rescriptum, sed solam eam partem in qua est subreptio docent Abbas hic n. 1. & in d. cap. et cui 29. num. 2. Felino. ibi num. 2. Francus in d. cap. si se igitur hoc in. lib. 6. Gutierrez Canon. lib. 2. cap. 25. num. 45. Sanchez d. cap. et cui 29. n. 61. sequenti exemplo expendens, † quia si quis v.g. impetravit rescriptum contra debitum suum asserens ex ignorantia de consuetudine gratiæ causas tractari simpliciter, & de plano, cum tamen id falsum esset, & sic propter talem veritatem Pontifex commisit curandam causam simpliciter, & de plano tractandam, quia tunc nihilominus litteræ valebant quoad communionem illi iudici factam, ita ut virtute illarum quæ delegatus procedere in forma communis, debet dicunt præcitati ut non valeant litteræ quoad specialem

56 Ad Cap.XX. Super Litteris.

illum procedendi modum ex eo, quia substantia illius rescipi est ipsa iustitio; forma autem accidentalit est ille procedendi modus specialis quem Pontifex delegato concessit: unde cum subreptio in hoc casu absque dolo contigerit, fuerit causa soluta forma, quae ad rescipi substantia potest separari; quid mirum si ipsam solam formam vincit, & non alia, ut expressè hic in textu nostro per quem sic agnoscitur communiter Doctores relati, & alij communiter. † Et de hoc circa causam impulsivam plura congerit videnda ex utralis idem Sanchez *dist. diff. 2. s. n. 73. & 74. vbi num. 72. an* ut siquis v. g. impetret dispensationem voti castitatis, ac peregrinationis Hierosolymitanæ, allegata iuxta falsam causam circa alterum; vera autem circa aliud votum non vitari dispensationem circa utrumque, sed circa illud in quo causa fuit falsa; quia sunt dispensationes omnino separatae, secus si duplicis impediendi ad nuptias, scilicet castitatis, consanguinitatis; quia tunc subreptio vitiosa in altero, vitabit totam dispensationem, cum sit rescipitum ad eandem causam, eundemque finem respiciens, & quoad utramque partem censetur profus vnum ita Decius *huc in nova edit. notat. c. num. 7. & 12.*

46 † Et idem de dolo circa causam impulsivam videtur colligi ex generali doctrina textus nostri, vbi glossa verbaulatorem, Innocentius, Ioannes Andreas *num. 12. Imola num. 5. Bartholus num. 14. Decius in cap. sedes hoc tit. in nova edit. num. 14. not. 4. Sylvestri verbo rescipitum quest. 6. & 7. Cordob. questum. 45. Gutierrez libro 2. Canon. cap. 15. num. 134.*

47 Vnum pro complemento huius dubij notabis, ut si à negotio, circa quod commissum fuit illa subreptio non dolosa, dependeat alia negotia, tanquam accessoria; tunc enim etiam si in his non sit subreptio, conuenit peritenti principali, ut dicunt Abbas in *dist. cap. sedes hoc tit. num. 4. Felinus ibi num. 2. Francus in dist. cap. si eo tempore num. 4. bene in lib. 6. Sanchez dist. lib. 2. de matrim. diff. 21. num. 63. qui longe differt ibi dist. 30. & sub n. 33. vbi an evanescat dispensatio, cessante postea dispensationum causis per retrum in cap. generaliter c. 6. quest. 3. cap. tua, de Clericis non residentibus cap. Abbas in fine de verb. signific. ex quibus constat reuocari gratiam, & privilegium, cessante causa & ex l. 1. *gramm. 72. vers. sed cum duo ff. de fide iussorib. vbi dicitur quandam obligationem extinguere per rationem textus in verbis ibi: Ut quomodocumque incipere alius non possit & ita nec remaneat, vbi leges glossa verb. remaneant, & alia infinita, quae coarguit idem Sanchez dist. n. 14. cum infinitis, quos refert.**

48 Ad tertium questionis partem, an dolosa rescipit subreptio in parte canonum ipsius inducat ipso iure iratationem, satis, & plenè responsum præbebis ex dictis *supra in nota hoc questionis, & s. n. 1. & 34. quæ amplius non insisto.*

49 Ad quartam questionis partem de dispensationibus, ac ceteris gratis videtur respondendum, non fuit ipso iure irritæ omnino, quando l'ubreptio fuit dolosa, circa alterius solam partem causam finalem, quæ vitio caruit, nisi adit iudicis declaratio: nam si v. g. quis impetruerit dispensationem in voto castitatis, & consanguinitate ad duendum consanguineum; allegato autem incontinentie periculo, quod legitimam dispensandi in voto causam probet, & falsa formæ paupertatis scienter, quæ causa est dispensandi in

consanguinitate, videtur ut valeat dispensatio in ea parte, in qua constat de causa vera, solumque irriterur in causa subd' expressa: ita docet, & expendit Sanchez de *matrim. dist. lib. 3. diff. 11. n. 78. ex eo quia textus noster non decidit, ut ratione subreptionis dolose in altera gratia parte, reddatur altera quoque subreptia, ut vel sic per necessarium consequentiam deducatur alteram partem fore ipso iure in utroque solo irritam, sed tantum decidit, ut debeat impetrans carere alterius partis commodo, quæ alias utilis erat, & non quomodocumque decidit debere eo commodo carere, sed in doli poenam, † ut sic est quod poena non incurritur ipso iure, nisi quando ea expressè in statuto reperitur, ut notant Doctores in *cap. in poen. de reg. iuris lib. 6. ergo cum in textu nostro nullum reperitur verbum, quo irriteretur dispensatio pro ea etiam parte, in qua non fuit dolosa, sequitur, ut poena in eo stabilita non extendatur; non enim poena incurritur, nisi post iudicis sententiam: sequitur ergo, ut poenæ nulli rescipit, & dispensationis, non reddatur nulla propter aliam partem dolosam, cum de hac solim sensisse videatur textus noster ex regula iuris *vide, vel iuxta non debet citari, de qua dixi infra de confirm. vers. vel innuit, item de ex aliis fundamentis probati quæ statim supra, in vers. iam ergo ad primam.***

Verum ego ex illi dictis contendo iuxta mentem textus nostri, ut quoties dolus, & factus interuenit in aliqua parte rescipit totum vitetur iuxta quæ dixi in dicto *vers. iam ergo*; iuxta etiam in foro conscientie sit irrita dispensatio quoad eam partem, in qua non fuit subreptia, scilicet quoad votum castitatis in exemplo *num. præced. relato*; etenim ut iam sæpius dixi litteræ gratiæ potius irritæ sunt ipso iure, interueniente dolo, quam litteræ iustitiæ; sed istæ sunt etiam irritæ, ut iam dixi loco citato; ergo.

Nec obstat dicere quod textus nostri constitutio est penalis, & sic eam desiderare iudicis declarationem, ut poena incurramur secundum aliquam quæ dixi *supra in cap. penitus de consil. vbi ego de natura legis penalis*; quia respondeo, ut in presenti non adit poena poenæ impetrantis res ibi iam quaesita, quod poenæ poenæ ratio petit ideoque sententia iudicis indiget, sed solo hoc acquirendo primatur impetrans, & id vel voluntate concedentis, qui eam esse explicuit in textu nostro; quatenus dixit ut dolosus impetrans nullum, ex hincis commodum consequatur.

Ad quintam questionis partem an clausula *si motu proprio in gratis, & dispensationibus apposta suppleat subreptionis vitium*; & quia de vi, & effectibus clausulae ex certa scientia, quæ multum videtur ad clausula in motu proprio dixi latè in *Rubrica de confirmatione vers. vel innuit*, etiam circa rescipit, & gratias; & de hac nostra clausula motus proprio scribant Doctores per textum ibi in *cap. si motu proprio de prob. lib. 6. Vitalis de Camban. in rr. clausula pag. 12. col. 1. Celsus Vgon. in simili tractatu verbo motu proprio non tollit pag. 482. Riccius collect. decis. p. 2. collect. decis. p. 2. collect. 400. & p. 4. collect. 354. Marca de clausula p. 1. clausula 31. & Barbosa de clausula clausula 79. cum alijs 27. DD. qui alius plures referunt, † ideo ad propositum, & breuiter in presenti respondendo, ut licet clausula *motu proprio* iniquum presumatur, ut tradunt Mascardus de *prob. iuris. fin. 1075. Barbosa supra num. 6. ex doctrina dist. cap.**

cap. si motu proprio; eo quod hæc clausula debet esse scripta manu principis Principis concedentis. Barboſa *num. 4.* ubi dicit quod non possit esse alterius inferioris, ut multis probat Menochius de successione in de testat. p. 102. *lib. 1. §. 6. num. 19.*

¶ Et quod nec testibus possit motus proprius probari, ut docent Moneta de commut. virimar. volent. *cap. 6. num. 168.* Vitalis de Camb. *sup. num. 1.* Celsus Vgol. *pag. 183. col. 1.* Sanchez cum aliis *lib. 3. de matrim. disp. 21. de testat. p. 102. lib. 1. §. 6. num. 19.* ait ut hæc clausula tollit subreptionis vitium ex *dist. cap. si motu proprio* ubi ipse etiam, & Doctores in *elem. si Romanus de prob. Gabriel res. de clausula et elem. §. 1. num. 21. & consil. 2. num. 14.* Meschianus de commut. *lib. 2. p. 2. pag. 356. num. 35. an 1. impet. Suarez de legib. lib. 8. cap. 12. num. 12.* Moneta *supra cap. 6. num. 157.* Alex. Tertacinq. *variar. resolut. num. 1. lib. 1. resolut. h. c. tit. 2. num. 30.* & alij per relatos.

¶ Vnde ad difficultatem respondeo, ut prædicta clausula taliter (supplet subreptionis vitium in rescriptis, & dispensationibus, ut licet aliis vitium illud necessitudo esset explicandum adhuc taciturnitas non sit impedimento, quominus dispensatio procedat: na docet in terminis cum infinitis Thomae Sanchez de matrim. *lib. 8. disp. 21. §. 2. n. 47.*

¶ Ad 1. ¶ Quare bene probant Doctores per textum in *dist. cap. si motu proprio*, ut ea clausula adiecta in rescripto, tollat eius subreptionem; licet de beneficio obtento, nulla mentio reperitur, ubi Doctores in *dist. elem. si Romanus*, in illis verbis: Si Romanus Pontifex de beneficio alicui motu proprio præstet beneficium, quæ obicit, nulla habita mentione, præstatum, seu gratiam huiusmodi fore validam declaramus; ubi glossa verb. *validum*, ait quod vitium subreptionis, ¶ ex ea ratione, licet cum ea gratia ex mera liberalitate Principis procedat, præsumitur fore, ut veritate conficiatur æquæ etiam concederet, & probant infiniti etiam à Sanchez, & à Barboſa in *dist. cap. si motu proprio*, addens etiam etiamque stare in clausula, non deficit intentio in concedente, ut gratia suam consequatur effectum: ubi intelligit illum textum procedere, etiam procedente aliqua partis petitione, ut fastentur Gomez in *c. 1. hoc tit. num. 19.* Rebus. in *concordat. tit. de forma mandati*, verbo *motu proprio* Couar. dicens communem in *cap. alma mater p. 1. §. 7. numer. 1.* Menochius de arbit. *c. 5. tit. 1. §. 1. num. 81.*

¶ Itaque dicendum est ut si motus proprius concessus est ad instantiam partis idem operetur, quod motus proprius concessus ex mera liberalitate Principis: Glibara de offic. *leg. lib. 3. d. n. 61.* Scaplin. *decis. 365. num. 1. & 2.* cum aliis Barboſa *dist. clausula. 79. num. 7.* ubi ex Rora reprehendit Alexand. consil. 11. *lib. 7.* in verbo *rescripta*, *Patit. consil. 1. §. 7. lib. 1.* Bellamera *consuetud. 33. numero 12. & 21.*

¶ Quod si dubites quando dicatur gratia motu proprio concessa, respondeo ut sic dicatur quando Pontifex expresse in literis se proprio motu concedere, ut observant Doctores in *dist. c. si motu proprio*, Sanchez *dist. disp. 1. num. 6.* in *prime. dist. lib. 8.* Moneta *dist. cap. 6. de commut. volent. volent. num. 168.* & alij per eos. ¶ Et in taciturni procedit, ut licet cunctis ab impetrante ista motu proprio pe-

titum, nihilominus Pontifex dicatur motu proprio suos rescriptisse, quia hæc non repugnant, sed significant Pontificem illis verbis, non illa petitione sed proprio motu ductum, ut tenent Decius in *c. 1. num. 13. hoc tit. & consil. 1. num. 3.* Anas. Gemen. de *indult. Card. 5. num. 1.* aque *num. 5.* Menochius *supra num. 79.* cum aliis Barboſa *dist. clausula. 79. num. 6. & 3.* plures huius clausule effectus scribens in sequentibus numeris.

Sed prædicta conclusio limitatur primo, ut ea clausula non tollat subreptionem in tacita inhabilitate persone ut si v. g. beneficium obtentum sit irregulari, vel careat legitima ætate. ¶ Secundo quia de taciturnitas illa ius terij respicitur non enim tollit ius alteri spectans; quia prædicta clausula ius in re, vel ad rem alteri quæritur minimè auferat etiam si præiudicium hoc versaretur in sola possessione, cuius notitiam non haberet Princeps. ¶ Tertio nisi clausula intrinseca beneficio taceatur; quia tunc gratia non valet, non ob vitium obreptionis, sed quia non apparet de concedentis voluntate. ¶ Quarto quando subreptio procedit ex re ipsa non enim motus proprius tollit, quominus possit dari de illa quibus cum multis Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. disp. 21. §. 2. num. 47.* Barboſa *dist. clausula 79. num. 18.* ¶ qui ambo cum aliis quinto limitant, quod subreptio contingit ex falsa causa expellente, quæ obreptio dicitur, secus si verum taceatur, cuius differentie rationem ipsi ex multis dicunt ubi quæritur ius *supra* ego assignavi in textu nostro, ¶ immò etiam dixi tam cum multis quod clausula *motu proprio* in gratia adiecta, non inducit dispensationem, nec ut tollat alias subreptiones, quæ dispensatione indigent: multis iam probavi in textu nostro, & tradit glossa in *dist. elem. si Romanus*, ubi Doctores, & Barboſa cum multis in *dist. cap. si motu proprio numero 13. & 14.*

Notabis verò quod etsi clausula motu proprio nonnisi à Principe, concedatur: tamen si sub ea legamus de latere dispenseret, valeat dispensatio si cui valet ea posita à Pontifice, siue Principe; quia eodem modo tollit subreptionem, docet glossa recepta in *cap. fin. verb. minus* de officio legati *lib. 6.* aliis allegatis, Rebusus in *concordat. in forma mandati supra hoc clausula effectus 29.* Sanchez *dist. disp. 1. num. 48.* Moneta *dist. c. 6. de commut. num. 118.* Barboſa *dist. clausula 79. num. 17.* ¶ qui ambo, & Gabriel *supra consil. 2. num. 7.* dicunt hunc effectum habere huiusmodi clausulam non modo in beneficiis, sed etiam in omnibus concessionibus, gratiosis.

¶ Quare si dubites an hæc clausula simili modo procedat in facultatibus Regis quibus datur licentia possessoribus maioratus ad alienandam, siue pignora bona ipsius non obtinente contraria iustitioris prohibitione, respondeo & simili modo dperari, sicut iam dixi in aliis dispensationibus, quia ut ait Noguecol. *aligar. 32. num. 21.* cum eodem Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. disp. 21.* & aliis clausula *motu proprio*, & ex *cetera similia*, in facultate Regia apponitur excludunt absque dubio vitium obreptionis, & subreptionis. ¶ Nec obest dicere ut non procedat quando facultas fuit impetrata dolo, & fraude; ob idque ut non debeat valere etiam si adiecta sit clausula *de plenitudine potestatis*, iuxta eam, quæ tradunt Fe. E man. Rodrig. *quæst. regit. tom. 1. quæst. 3. art. 17.* Barboſa *clausula 41. num. 38.* quia hoc erit verum iuxta limitationes adductas, nempe ut clausula ea non

58 Ad Cap. XX. Super Litteris.

non suppleat inhabilitates, & defectus personale ipsius impetrantis, veluti si Spureus excommunicatus, vel Bigamus sit; vel defectus naturales ex causa naturali descendentes; aliter enim procedere dico in defectibus procedentibus ex omnia solemnitate iuris positis, ut advertunt præcitati applicabis nonnulla quæ duxi de impetratione hactenus facultatum *supra* in cap. 3. de quibus Molina, & Additionatores latissime lib. 4. de privilegiis cap. 4. a numero 18. & cap. 4. f. & in aliis per totum.

72 Et generaliter pro complemento notabis quod in dubio præsumitur resciptum concessum ad pollutionem patris, & non motu proprio, quia nunquam talis clausula præsumitur Barbosa in *dist. cap. si motu proprio*, cum Tyracello, Valafec, & Mascado. ubi not. 4. quod gratia concessa motu proprio est late interpretanda, sic Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. dist. 1. n. 5.*

QVÆSTIO V.

An in dubio præsumatur dolo, & fraus in impetratione rescipti gratiæ, seu dispensationis. Et an in dubio præsumatur valida dispensatio. Et an si contingat resciptum subreptio ex dolo curialis, sit nullum. Et an taciturnitas ex ignorantia probabili excuset à subreptione in foro conscientiæ.

S Y M M A R I U M.

- 1 Rescriptum in dubio potius intelligitur impetratum ex simplicitate, quam dolo.
- 2 Dolum allegans contra resciptum, debet illud probare.
- 3 Dolus, vel calumnia, non debet præsumi, nec dolo in subreptione rescipti, n. 4.
- 4 Excipiens de subreptione, aut obreptione tenetur probare.
- 5 Subreptionis exceptio non censetur sublata; licet per Principem resciptum tollantur omnes exceptiones.
- 6 Exceptio subreptionis est dilatoria, & est probanda ante litem contestatam.
- 7 Dolus, & malicia consistit in animo, probaturque indicio, & coniecturis, & indicio libus præsumptionibus, n. 8.
- 9 Dolus an interueniat, Iudex arbitrat, non impetrans dixit falsum in proprio folio, vel longum tempore gestum.
- 10 Dolus secundum aliquos potius præsumitur in litteris gratiæ, quam iustitiæ, & de ratione differentia, n. 11. 12. & quod equaliter in utroque procedat, n. 13.
- 14 Cap. accedens de crimine falsi.
- 15 Cap. si proponente hoc tit.
- 16 Rescriptum ad beneficium, in quo impetrans dixit se aliud non habere, cum tamen haberet, est subreptum, ut dolo impetratum et quod debuit mentionem facere de alio etiam exigui.
- 17 Proscriptum suum nullum est momenti et postea subreptione, vel obreptione.
- 18 Ignorantia probatur iuramento impetrantis resciptum.

- 19 Dispensatio ad matrimonium in dubio est valida, & n. 12. scilicet n. 10. alij contra tenent, quorum fundamenta respondentur, n. 12. 13. & 24.
- 20 Culpa est rem dubiam attestare, si dubium est practicum, non si speculatum, ut n. 23.
- 21 Potestatem communitatis ordinari, ut dispenses ad matrimonium, si preces veritate nuntiant: explicata ut n. 24.
- 22 Dispensatio vincendi sub duobus prepositis, ut v. g. an votum emiserit, non valeat: dispungit ut hic, & n. 26.
- 23 Debitis remissio non valet obiecta falsa pauperitate expressa.
- 24 Concessio intelligitur iuxta preces in supplicatione narratas.
- 25 Rescriptum non dicitur subreptum, si curialis mutans veram narrationem scilicet ab impetrante; nisi in eo in quantum mutatio falsa sit causa finalis concessum n. 31. licet contra alij, n. 30.
- 31 Curialis sollicitudo mutat narrationem, non sic operatur ad subreptionem, ut ipse impetrans verum tacuit aut falsum exprimens.
- 32 Rescriptum impetrari potest alium pro alio sine mandato, ut gratia valeat facti ad effectum inquisitionis, n. 33.
- 34 Taciturnitas ex ignorantia probabili excusat à subreptione, nisi, contingeret in qualitate, quam iura iubent exprimi, n. 35. aspice, ut n. 36. & 37.
- 36 Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de alio, ubi ignorat habere illud, n. 41.
- 37 Capad aures, cap. si proponente hoc tit. cap. si motu proprio hoc tit. lib. 6. & n. 40. & 45.
- 38 Beneficium collatum absenti, non acquiritur ei, dente decipit, nec vacare dicitur absenti iuris, n. 39. & 45.
- 40 Impetrans in beneficiis facit mentionem de iure ad rem.
- 42 Taciturnitas excusat à subreptione, nisi ignorantia, si sit sine terrore preiudicio, & alius duobus concurrentibus: n. 43. & 44.
- 46 Taciturnitas ex ignorantia probabili, & sine prauidicio, excusat à subreptione in foro conscientie.

Ad primam difficultatis partem, suppositis quæ iam duxi *supra*, an in dubio præsumatur causa finalis, seu impulsiva. Nunc breuiter respondeo sumendo argumentum ex textu in cap. ad audientiam de homicidio, & ex regula in dubio, de reg. iuris, in quibus dicitur in dubio esse benigniorem interpretationem amplectendam, & hic taliter, ut non præsumatur dolo resciptum impetrasse, qui expensum falsum, aut tacens verum, illud est consequutus; cum potius præsumatur fecisse id ex simplicitate, vel ignorantia; quia cum dolus, vel fraus delictum continet, l. 1. §. plane fide iureto & rationis, distrahend. non est cui in dubio ea interpretatio sit admittenda, sed fugienda iuxta regulam, l. iuris ff. pro socio cap. si de præsumptis cap. nota iustitiam de reg. iuris infra, ubi glossa cap. præsumitur de excep. l. de can. lib. 6. glossa nostra hic verborum iuris modo Ant. hoc. de leg. non. 26. Abbas Felin. & Imola in m. 1. & 7. Baldus a num. 20. Mantica 19. Anton. & Burzio num. 44. Barbosa numero 55. Sabagun.

Sahagun, & Berolus num. 7. in 2. *lectura*, Didacus Perex in 1.6. *tit. 12. lib. 3. ordinum. quæst. 34.* & alij relati à Thomas Sanchez de *matrim. disp. 1. n. 68. lib. 8.* Pelaez de *matrimoniis in 1. aditio. 2. p. 9. §. fin. & 4. §. fin.*

1. Vnde venit dicendum ut alleganti dolum contra rescriptum, incumbat probatio ex regula textus in l. *quæritur* 18. *verf. qui dolo*, ff. de *probat. iuncta l. nec Proxor. tit. 5. §. ut demum*, *verf. extra. ff. quæ in fraudem erit. cap. 1. de fœderis. in ordine fac*; *verf. cum illum*, iunctis traditis à glossa, ibi Baldus num. 10. & glossa hic relata, Innocent. & Inola num. 8. Berolus, & communis ab eo relata num. 70. Sahagun num. 13. Ioannes Guiterres *conf. 9. num. 7.* Grammaticus *deris. 60. n. 6.* Malfardus de *probat. coneluf. 332.* Menochius de *presumption. lib. 3. præsumpt. 3. num. 14.* Odendoti *conf. 100. num. 1. volum. 2.* Buecanus de *differentiis inter indicia civilia, & crim. differentia 161. n. 6.* Mantica de *concluf. ultimar. volut. lib. 2. tit. 7. §. num. 1.* ¶ ob id quia dolum, vel calumnia præsumi non debet ex iam relatis iuris l. *dolum cod. de dolo l. cum qui temere*, ubi Barbosa num. 26. ff. de *iudiciis*, ideo fubreptionem non præsumi dolum, dixerunt bene iam supra adducti, & Flaminius de *reputatio. lib. 10. quæst. 2. num. 3.* Sursus de *deris. 107. num. 17.* ¶ Et sic nec dolum in fubreptione rescripti, Tyequel. de *prescription. §. 1. glossa verb. se l. quod pag. 87.* vnde obligatos esse exceptiones de fubreptione, & obreptione ad probandam exceptionem, ut dixerunt Malfardus de *p. obar. coneluf. 121. l. 1. num. 11.* Alex. Raudens *conf. 26. num. 26. volum. 1.* Baptista Leonel. *trall. de fubrept. rescriptis. quæst. 13. art. 1. & 2.* Barbosa hic num. 19. & 20 ¶ ubi addit quod fubreptionis exceptio non censetur fubfari, licet per rescriptum Principis tollantur omnes exceptiones: idem docet Aymon *conf. 6. titum. 13. volum. 1.* ¶ qui *conf. 79. num. 31.* asserit fubreptionis exceptionem dilacionem esse, & apponi, ac probari debere ante levis contestationem; per quo dicto faciente tunc dico infra sub Rob. de exceptionibus. & alibi sapient.

7. Sed obstat dicere quod dolum, & malitia consistit in animo; & quod ob id videatur impossibilis eius probatio, cum solus Deus sit cordium scrutator, & secretorum cognitor. *terruificam t. 1. in fine 31. disp. cap. unico*, *verf. de oculis vi Ecclesiæ. fast. benef. sine dimissione conferantur*, sicque Menochius de *arbitrar. casu 16. num. 21.* dixit de inre ea, quæ difficilem habent probationem committentis dolum; sed quia glossa hic verbo nullatenus in fine, ubi latè Abbas num. 7. Berolus hic *dist. num. 10.* Thomas Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. disp. 1. aditio num. 68.* ¶ dicunt dolum præsumi ex variis circumstantiis, & quod et indicio, & coniectura, & indicialibus præsumptionibus animum declarantibus sufficienter probari possit, iuxta textum in l. *dolum 6. iuncta glossa verbo conuenit cod. de dolo malo l. dolum 8. cod. de rescript. vendit.* ubi notat glossa, & Albericus plures referens coniecturas, ex quibus dolum probatur vel non; & ibi Alex. iuncto *cap. fin. 1.* & aliis traditis à glossa in *cap. accedens de crimine falsi*, & à communis, supra, & relati Sahagun. *dist. num. 13.* sequitur ut licet dolum nequeat vere probari, bene tamen ex indicio, ¶ quod iudicandum spectabit ad iudicem, an ille dixerit falsum in proprio facto, an in alieno, an factum sit proximo, vel an longinquo tempore gestum, ut vel sic præsumatur scientia: & an licet

terre sint magni, aut modici momenti, ut docet Sanchez sub *dist. n. 68.*

Et licet communis relata tesolatio videatur tantum procedere in rescriptis iustitiæ, in quibus falsitas expresse, vel veritas suppressa in dubio non præsumitur dolosa, *dist. cap. accedens de crim. falsi*, nisi illa rescripta continerent clausulam informatam & contra communem stylum. Cuius, ut in *cap. 1. hoc rit.* non vero in literis gratiæ, in quibus potius per maliciam, & dolum præsumitur fubreptio commissa & *cap. si proponere*, & alibi hoc rit. & doceant ita Menochius *dist. casu 201. l. 1. num. 4. decisio Rota 4. hoc rit.* Innocentius in *cap. dilectus al. 2. §. si sit. Felionis num. 3.* Berolus *dist. num. 70.* Abbas num. 7. Bellamera in *præf.* Sahagun. & ab eo relati, *dist. num. 13.* hic assignantes differentiam rationes; quarum præcipua, & magis communis ea nempe est, ¶ quia in rescripto iustitiæ, seu ad lites Iudex iuristat datur; qui facile adire potest, & à contraria parte, si suspensus sit reclusus, ut in l. *apertissimi* 15. & aliis adductis à glossa 2. ibi *Cod. de indic. iuncto cap. cum inter 3. de exceptionibus. cap. quæst. suspens. 17. §. quæst. 3. cap. licet de suspens. 20. de foro compet. etiam si Episcopus sit cap. si quis contra clericum 2. de foro compet. ubi dixi latissime de materia recusatationis, ubi glossa verbo aliar. & in rescripto gratioso, seu ad beneficia tribuitur ius in re, vel ad rem, scilicet ad beneficium vacans, vel vacaturum; & sic quia lex per interesse illo præsumat dolum committi in fubreptione rescripto ut colligi videtur et *dist. cap. ad aures, dist. cap. constitutus, cap. ad audientiam al. 2. cap. in nostra cap. si proponere*, & aliis huiusmodi, sequaturque inde cum ea differentia relata procedere doctrinam.*

Tamen etsi fateri debemus, ac possimus cum Rebuffo in praxi beneficiis ite. differentia iuxta rescripta gratiæ, & iustitiæ *num. 15. differentia 8.* facilius præsumi dolum in literis gratiæ quàm iustitiæ; quod hæc multo facilius obtemperat, & ideo non sit opus vi dolo ad eas impetrandas, ut etiam sequitur Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. disp. 1. dist. num. 18. in fine.*

Sed non est concludendi prædicta differentia ratione signata, *num. præsed.* cum ex iuribus antea adductis, quibus probati in dubio non præsumi dolo, sed ignorantia, & simpliciter rescriptum impetratum; quæ cum præstent generalissimam regulam, debent in literis gratiæ procedere, etiam si in literis iustitiæ, vel ad lites; tunc etiam quia textus noster videtur repugnare, cum in prima eius parte procedat, etiam in rescripto gratiæ, ut iam supra scripserunt est à princetextus; cum Pontifici comprehendant omnes rescriptorum species, & ex verbis ibi: *postquam super hoc falsa fuerit fides*, quæ locum habere videntur, secundum quod non præsumitur dolas, sed probari debet apud Iudicem delegatum.

Huic doctrinæ non obstant textus in *dist. cap. accedens de crimine falsi*, nec textus in *dist. cap. si proponere hoc rit.* quia in *dist. cap. accedens* non agitur de præsumenda fraude propter fubreptionem impetrantis, sed potius de eo, qui vituit literis falsis, secundum terminos textus in *cap. ad falsarium eodem rit.* ut tradit Menochius de *arbitrar. casu 315. l. 1. num. 3.* cum aliis, ¶ & in *dist. cap. si proponere* rescriptum præsumitur per fraudem impetratum; non eo quod gratiosum esset; sed quia impetrans in suo facto certus dixit scienter se non habere beneficium, cum haberet tempore

potest impetratoris secundi; & ita mendax peccator, & dolosus impetrator existit, & censetur in illo casu ex coniecturis illis satis de re probabilibus.

16. † Et sic Barbosa ibi num. 1. & Azor, *insti. moral. p. 2. lib. 6. cap. 10. quest. 3.* dixerunt ut impetrans rescipit ad beneficium, ad quod obtinendum proposuit, si nullum beneficium habere, cum tamen haberet unum, licet exiguum credatur rescipit per fraudem obtinendum; adeoque esse nullius momenti, cum facienda sit mentio de beneficio tenui, & modico; ita vt alias littere sint subreptitiae; eo quod beneficium tenue etiam dicatur beneficium Azor. *dist. lib. 6. cap. 33. quest. 3.* Menochius de *arbitrariis disto casu 101. numero 41.*

17. Vnum tamen aduertet quod obreptione, vel subreptione opposita, processus futurus nullius est momenti: sic docent Francisc. Beccius *conf. 11. num. 29.* Martin. Atron. *var. resolut. lib. 1. resolut. 8. num. 1.* Potest de *test. 1. 40. num. 1. p. 3.* & confirmari videtur ex hō quae dico de attentatis remissive in *cap. 1. & latē in cap. bona 11. de appellat.*

18. Item notabis secundo, vt probatur ignorantia ad praedictum non dolosum rescipit impetratoris iuramento ipsius impetrantis, nisi esset verisimile ipsū habuisse notitiam ita docent alii citatis Rebuffus in concordatis in forma mandati Apostolici paulo ante clausulam, *manu propria, verū hoc ignorans*, Sanchez de *matrim. dist. lib. 8. disp. 21. disto num. 8. in fine*, qui idem ex alia doctrina generali multis compoebat, *lib. 1. disp. 62. vbi de probanda ignorantia agi latē.*

19. Ad secundam quaestionem an in dubio praesumatur valida dispensatio, etiam ad matrimonium. Et quia dubium hoc videtur dissolui ex dictis in hac quaestione 4. num. 1. ideo existimo pro eius valore respondendum, eo quod re existente dubia iudicandum est pro valore actus, vt magis valeat, quam pereat cap. *Abbas de verb. signif. l. quoniam ff. de rebus dubiis*, docent Reinaldus *conf. 127. n. 17. volum. 4. & conf. 162. à rebus num. 19. volum. 5.* Sanchez cum pluribus, *tratt. de nullis sentent. qualiter sententia*, & processus, qui dicuntur nulli n. 127, vbi ait studendum esse numquid nullitas obiecta possit aliquomodo ex iure, vel ex facto offuscari, vel saltem dubia reddi, vbi addit relatam rationem Sanchez *disto lib. 8. de matrim. disp. 21. n. 15.* cui, etiam relatis addo Bonacinum de *legibus tom. 2. disp. 1. quest. 2. puncto 6. num. 4.* Distant p. 3. *tratt. 6. mystell. 1. ref. 9.* P. Sanchezell. *tom. 1. variat. resolut. quest. 199.* per totum; quia in re dubia, quando dubitatur de valore rescipit, an in eo interuenient, subreptio, praesumatur non interuenisse.

20. Quare et si contrariam sententiam in puocho dispensationis matrimonialis a quando dubium est, an satis probatur veritas narratorum in actis, doceant Menochius *conf. 172. volum. 3. numero 17.* Barbosa in *l. 1. p. 1. num. 84. ff. solut. matrim.* Guierrez *lib. 3. praedicar. quest. 9. 17. num. 115.* Merola in *suā disp. Theolog. moral. tom. 1. disp. 3. cap. 3. diffinit. 3. Carol. 14. Coninch. de Sacram. disp. 33. dubio 6.* Galpas Hurtad. de *matrim. disp. 26. dis. 4.* & Petrus de Ledesma in *summ. Sacram. vbi de matrim. cap. 27. in fine*, ait cum dubium est an satis probatur veritas narratorum in precibus; vel quia dubium est an causa tacita, vel falso inter alias veras, expressa sit fœdalis, tunc non esse in eundem matrimonium eo quod culpa sit rem dubia attentare. † Et quia Pontifex committit

ordinario vt dispense, si preces veritate nitantur, quae quando dubium est palam videri, vt veritate non nitantur; & quia cum consistet de impedimento, & dispensatio dubia sit, stabit possessio pro impedimento.

Tamen non ex proximē dictis recedendum est 21. à prima sententia, cuius fundamenta, vt dicunt Diana, Sanctarellus, & alij, debent confessari menti tenere, cum dubitatio praesens frequenter accidat ad hoc vt consulentes pro ea liberet committentes à multis laboribus, quibus solent comprimi, & angij. † Nec obstant fundamenta relata 22. contrarie sententiae; quia vt respondet Sanchez *dist. num. 25.* sigillatim ad primum dicit, quod agere contra dubium speculationum, culpa vacat, quando non adest dubium practicum, iuxta quae ipse latē dixit *lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 8.* cum multis; & ego alibi dixi; non enim in praesenti dubio adest dubium practicum; quia praesumptio illa, quae cogit existimare in hoc dubio dispensationem praeponderare rationi alteri cogenti dubitare; atque ita consistit probabilem opinionem valoris dictae dispensationis, licet tuncque esse addit operari iuxta opinionem probabilem. † Et ex eadem ratione respondet ad secundam 24. quia stante eo dubio, praesentis pars pro valore matrimonij, & preces verae sunt, cum etiam causa, circa quam est subreptio, non sit finalis, iuxta quae iam dixi sub *quest. 1.* Et ob id etiam nec obstat fundamentum; quia possessio illi stante pro impedimento praeponderat praesumptio valoris actus, qui in dubio, & quantum fieri potest, est praesumendus.

Vnde venit quid respondendum est, quando, 25. vinculum, in quo dispensandum est proponitur dubio; cum tamen sit certum; vt si quis v.g. proponat sed dubitare, an castitatis votum omiserit, petatque ad maiorem conscientiae tranquillitatem dispensari secum; cum tamen de voto emissio certus sit, & allegat veram causam, vt carnis stimulus. In quo dubio proponit Thomas Sanchez de *matrim. dist. lib. 8. disp. 21. num. 40.* vt dupliciter possint litterae dispensationis expediri, primo in forma communis asserendo votum sic: *quodam emissum votum castitatis*, & tunc ait vt dispensatio valeat, quia io precibus votum certum continetur. Secundo narrando in precibus votum sub dubio sic: *quidam est dubium an votum castitatis emissum*, & tunc refert, vt possit quicumque existimare validam esse dispensationem, eo quod satis sit alteram causam verē sufficientem dispensationis verificari, cuiusmodi est graue periculum incontinentiae ob carnis stimulum. Verum ipse se attente considerata credo in hoc casu ex eodem Sanchez, vt nullatenus valeat dispensatio; quia est error in substantia rei, in qua dispensatur; Pontifex enim non dispensauit in voto certo, sed in voto dubio practico.

Et confirmatur, quia & simili modo non valet 27. remissio debiti, obtemperata allegata vera poeprate, ac falsa debiti dubitatione; quia remissio non fuit debiti certi, sed dubij. † Secundo quia 28. peruelegium, & concessio iocelliguntur, iuxta preces in supplicatione narratas, ex dictis in *cap. 2.* sed in precibus solum narratur votum dubium; ergo, &c.

Ad tertiam quaestionis partem respondeo, vt si 29. pars ad impetrandum rescipit, siue dispensationem verum proposuerit, sed ea ignorantia, carnalis vel sollicitator sciens, & praesens subreptionem

nem committit, tacita veritate, aut expressa fal-
sitate, si ostenditur a potestate nostra; eo quod
hic dicit Pontifex, et in aliis huiusmodi libris
impetrantem in sua persuasione potnam nullum
ex literis commodum consequitur, sed in casu,
de quo hic verus impetrans in nulla culpa fuit; nec
non debet et potestas fieri, si literarum commodum
propter ceteras, de de illo iudicandum esse, ac de
impetrante per ignorantiam; ita videtur tenere
Hambolomus Socinus *enst.* 2°. consideratis in
fine, *not.* 1. ubi refert Rotam dixisse sic decum
esse ab Urbano papa in beneficium fuisse, *Felin.*
lib. 2. no. 2. ver. *decano* 2. 2.

30 Huic tamen doctrinæ videtur ob stare, nempe
 ut succedendo intento conceditur, ut iam quæ
 prædicti dixi, quæ defici quocies est subreptio et
 causam finalem; sed recte procedit hoc, quando
 ipsemet impetrans committit generaliter subre
 ptionem vel alius, eo infans, ut probant Doctores
 per textum in cap. si nesciit proprio de prob. lib. 6.
 ibi, *secus ad præsumptionem alius vel ulterius pro
 co obstatum*, ubi Anchazan. *num. 3. notab. 1.* Francis
num. 3. Decius reprobat prædictam Rotæ deci
 sionem hic innotat *diff. notab. 3. notab. 9.* Corduba in
 summa quæst. 4. *apponit 1. ratione 1.* Thomas San
 cti de matrimo. *diff. dist. 1. 1. lib. 8. n. 27.*

31 Sed quia Nauas. lib. 3. *conf. sic de reg. conf.*
 § 8. *num. 3. et de iur. et lib. hoc tit. conf. 1.*
num. 1. dicit narrationem falsi factam per sollicitu-
tem non vitari tunc momenti, quando factam per
implanet partem, existimo adhuc pro prima relati-
onis in hac puncto respondendum lura relata
relata decemum Rota, ut sit verum in eo sensu,
ne videretur recipimus, quando totum non est
causa, sed quando efficitur causa totius, ut iam dicit
supra; nempe quando ex integro subreptio effi-
ciat causam finalem; et de poena huius infra
 §. 2. *et §. 3.*

[illegible]

33 Quod intelligit Barboza in diff. c. si motu proprio
n. 12. ad effectum, ut gratia suum habeat effectum,
secus ad effectum inquisitionis in qua tunc requiritur
mandatum.

34 Ad quamquam questionem pertinetiam taciturnitas
ex ignorantia probabilis excusatur à febrepne in
foro conscientie, si supposito quod ad hoc, ut in
pœnam certus non incurret impetum febrepne
subfepne, debebat impetere sciens, & prudens animo
malitioso id faciendo; quia tunc non potest expreffe
fauorem erigere, vel malitiam, aliis inquam quan-
tumvis crafta ignorantia, & simpliciter, modo non
sit ingens temeritas excusatur à prædicta pœna in-
iudicis totius recepti ratione febrepne, in al-
tera eius parte cum taciturnitas, ex quacumque
ignorantia, & similiter falsi expreffe ex illa non
possit dolosa, & malitiosa nuncupari, nisi iugens
temeritas in ex ignorantia reputetur: Ita Thomas
Sanchez *de hisse febripne* *lib. 2. de maris* *cap. 6. per*
alios quos libissime scribit lib. 2. de maris *tem. 6. per*
alios *tem. 36. & 39.* Quod intelligo secundum,
quod *supra* iam dixi in taciturnitas contingere

in qualitate, quam iura specialiter exprimi iubent, tunc ea reddet gratiam subreptitiam etiam si ignoranter ea qualitas tacita fuerit: ita idem Sanchez *si pr. can. 14*, & Barbosa *in dict. cap. si metu proprio* num. 15.

Et supposito etiam quod impetrans beneficium
non tenetur facere mentionem de beneficiis ob-
tinentis, vii ignorat habere alia beneficia, Nicolaus
Garcia de beneficiis p. i. c. 3. n. 113 cum multis Scluis
in eodem tract. p. 3. q. 12. n. 23 alia 39, Ripa in c. ad
aures n. 12, et Felinus hic n. 6. Miles in repertorio,
verbo garza; imo et dicunt Barbosa in cap. garza
de iur. iud. c. 6, et Bernard. reg. 124 per glossam
illius textus verbo ignorant, quod ignorantia pro-
babilis absque simplicitate excusat in beneficiis
in materia subreptionis, licet ipsa simplicitas
quando ea, quae debent exprimi, taceant per
se non tenentur.

[illegible]

Tamen interpretatio Vercii hic aliter refertur 40
 n. 45. quoniam amplius est Thomas Sanchez de ma-
 trimonio d. 2. l. 2. §. 8. diff. 1. n. 60. cum aliis in fine
 videatur coniungi et traditis à gloria verbo obviat
 in clem. 1. remane de probat. verbo 1. in iustia
 vult. nisi forte expresse fecerit voluntatem hoc ius
 de traditis ab Abbate ibi n. 3. Felino ibi n. 4. Re-
 buffo in concord. de forma maiori Apofitoli ver-
 bo expresse cap. 12. Menochius de arbit. diffi-
 cultu 201. n. 43. Vbi probatur mentionem esse faci-
 endam de iure ad rem, & patet ex regule cum
 concessione, in quod acquirit res ad rem et tra-
 ditur à Gomezio in regula Cancell. de non solu-
 ture quæstio 9. 1. verbo decimus, & volumus casus.
 Reduamus de finibus maiori, §. 1. n. 13. legitur
 quod in aliteris beneficij impetratione mentio
 de illis necessario fit facienda, alias gratiam esse subre-

F. b. p. 121

propter impetratorem secundum; & ita mendax precator, & dolosus impetrator extitit, & censetur in illo casu ex coniecturis illis suis de iure probabilibus.

16 ¶ Et sic Barbosa ibi num. 2. & Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 10. quest. 3.* dixerunt ut impetrans rescipit ad beneficium, ad quod obtinendum propoluit se nullum beneficium habere, cum tamen haberet votum, licet exiguum credatur rescipit per fraudem obtentum; ideoque esse nullius momenti, cum facienda sit mentio de beneficio tenus, & modico; ita ut alias littere sine subeptione; eo quod beneficium tenue etiam dicatur beneficium Azor. *dist. lib. 6. cap. 33. quest. 3.* Menochius *de arbitratu dicto causa 101. numero 42.*

17 Vnum tamen aduertens quod obreptione, vel subreptione opposita, processui futurus nullius est momenti: sic docent Francisc. Beccius *conf. 2. t. num. 19.* Marius Anton. *var. resolut. lib. 1. resolut. 8. mon. 3.* Petrus deisy. *140. num. 2. p. 3.* & confirmati videntur ex his quae dico de attentatis temerariis in cap. 1. & latè in cap. bene §. 1. de appellat.

18 Item notabis secundo, ut probatur ignorantia ad predictam non dolosam rescipi impetrationem iuramento ipsius impetrantis, nisi esset verisimile ipsum habuisse noticiam ita docent alii citatis Rebus in concordatis in forma mandati Apostolici paulo ante clausulam, *motu proprio, vel hoc iuramento.* Sanchez *de matrim. dist. lib. 8. disp. 22. de iure iur. in fine*, qui idem ex alia doctrina generali multis comprobatur, *lib. 1. disp. 62.* ubi de probanda ignorantia agit latè.

19 Ad secundam questionem an in dubio perficiatur valida dispensatio, etiam ad matrimonium. Et quia dubium hoc videtur dissolui ex dictis in hac questione a num. 1. ideo existimo pro eius valore respondendum, eo quod re existente dubia iudicandum est pro valore actus, ut magis valeat, quam peccat. Abbate de verb. signifi. *1. quoniam ff. de rebus dubiis*, docent Reminaldus *conf. 177. m. 17. volum. 3. & conf. 162. & rebus num. 29. volum. 1.* Sanctius cum pluribus, *tract. de nullis sententiarum qualiter sententia, & processus*, qui dicuntur nulli n. 127. ubi air studendum esse numquid nullitas obiecta possit aliquomodo ex iure, vel ex facto obfcurari, vel saltem dubia reddi, ubi addit relatam rationem Sanchez *dicto lib. 8. de matrim. disp. 22. n. 25.* cui, etiam relatis addo Bonacinam *de legibus tom. 2. disp. 1. quest. 3. puncto 6. num. 4.* Dianam *p. 3. tract. 6. miseri. 2. ref. 9.* P. Sanctiwell *tom. 1. variat. resolut. quest. 59.* per totum; quia in re dubia, quando dubitatur de valore rescipi, an in eo interueniat, subreptione, presumatur non interuenisse.

20 Quare etiam contrariam sententiam in puncto dispensationis matrimonialis, quando dubium est, an satis probatur veritas narratorum in actus, docent Menochius *conf. 173. volum. 3. numero 57.* Barbosa in *1. p. 1. num. 84. ff. de iure matrimonii. Guierrez lib. 3. praescribit. quest. 9. 17. num. 115.* Merola in *suis disp. Theolog. moral. tom. 1. disp. 3. cap. 3. diffinit. 3. Carol. 14. Coniect. de Sarrum. disp. 33. dubio 6.* Galpaz Hurtad. *de matrim. disp. 26. disp. 4.* & Petrus de Ledesma in *fontem. Sacram.* ubi de *matrim. cap. 17. in fine*, sic cum dubium est an satis probatur veritas narratorum in precibus; vel quia dubium est an causa tacita, vel falso inter alias veras, expressa sit finalis, tunc non esse in eundem matrimonium eo quod culpa sit rem dubium antea. ¶ Et quia Pontifex committit

ordinario ut dispense, si preces veritate nitantur, quare quando dubium est palmam videri, ut veritate non nitantur; & quia cum consistet de impedimento, & dispensatio dubia sit, stabit possessio pro impedimento.

Tamen non ex proximè dictis recedendum est 21 à prima sententia, cuius fundamenta, ut dicunt Diana, Sanctiwell, & alij, debent confessari menti tenere, cum dubitatio praesens frequenter accidat ad hoc ut consulentes pro ea liberet penitentes à multis laboribus, quibus solent compelli, & angij. ¶ Nec obstant fundamenta relata contrarie sententiae; quia ut respondet Sanchez *dist. num. 25.* sigillatim ad primum dicit, quod agere contra dubium speculativum, culpa vacat, quando non adest dubium practicum; iuxta quae ipse latè dixit *lib. 2. de matrim. disp. 41. num. 8.* cum multis; & ego alibi dixi; non enim in praesenti dubio adest dubium practicum; quia praesumptio illa, quae cogit existimare in hoc dubio dispensationem perponderat rationi alteri cogenti dubitare; atque ita constituit probabilem opinionem valoris dicte dispensationis, licet tuncque esse addit operari iuxta opinionem probabilem. ¶ Et ex eadem ratione respondet ad secundum; quia stante eo dubio, praeterea pars pro valore matrimonij, & preces vere sunt, cum etiam causa, circa quam est subreptione, non sit finalis, iuxta quae iam dixi sub quest. 1. Et ob id etiam nec obstat fundamentum; quia possessio illi stante pro impedimento perponderat praesumptio valoris actus, qui in dubio, & quantum fieri potest, est praesumendus.

Vnde venit quid respondendum est, quando, 22 vinculum, in quo dispensandum est proponitur dubio; cum tamen sit certum, ut si quis v.g. proponat sed dubitare, an castitatis votum omiserit, peraeque ad maiorem conscientiae tranquillitatem dispensari secus, cum tamen de voto emissio certus sit, & allegat veram causam, ut carnis stimulos. In quo dubio proponit Thomas Sanchez *de matrim. dist. lib. 8. disp. 21. num. 40.* ut dupliciter possint litterae dispensationis expediri, primo in forma communis asserendo votum sic: *quidem castitatis votum cassatur*, & tunc air ut dispensatio valeat; quia in precibus votum certum continetur. Secundo 26 cundo narrando in precibus votum sub dubio sic: *quidem est dubium an votum castitatis cassetur*, & tunc refert, ut possit quisquam existimare validam esse dispensationem, eo quod satis sit alteram causam verè sufficientem dispensationis verificari, cuiusmodi est graue periculum continentis ob carnis stimulum. Verum ipse re attente considerata credo in hoc casu ex eodem Sanchez, ut nullatenus valeat dispensatio; quia est error in substantia rei, in qua dispensatur; Pontifex enim non dispensat in voto certo, sed in voto dubio practice.

Et confirmatur, quia de simili modo non valet 27 remissio debiti, obiecta allegata vera perpeccare, at falsa debiti dubitatione; quia remissio non fuit debiti certi, sed dubij. ¶ Secundo 28 privilegium, & concessio intelliguntur, iuxta preces in supplicatione narratas, ex dictis in cap. 2. sed in precibus solum narratur votum dubium ergo, &c.

Ad tertiam questionem patrem respondeo, ut si 29 pars ad impetrandum rescipit, & huius dispensationem verum proposuerit, sed ea ignorans, carnalis vel sollicitudo faciens, & prudens subreptionem

nem commiserit, tacita veniente, aut expressa falsitate, sit extorpta à potestate nostris; eo quod hic dicit Pontifex, & in aliis huius tituli luitibus impetrantem in sue peruersitatis poenam nullum ex literis commodum consequitur, sed in casu, de quo hic verus impetrans in nulla culpa fuisse; ergo non debet à potestate affici, ut litterarum commodum potius careat, sed de illo iudicandum esse, ac de impetrante per ignorantiam: ita videtur tenere Bartholomæus Socinus *conf. 270.* consideratis in fine, *vol. 2.* ubi refert Rotam dixisse sic decisum esse ab Urbano Papa in beneficialibus sustinet, Felin *huc num. 7. vel. 1. de nam. n. 7.*

30 Huic tamen doctrinæ videtur ob stare, nempe ut sit attendenda intentio concedentis, ut iam *quest. præced.* dixi, quod deficiat, quoties est subreptio circa causam finalem; sed æque procedit hoc, quando ipsemet impetrans commiserit generaliter subreptionem, vel alius, eo inficio, ut probant Doctores per textum in *cap. si motu proprio de prob. lib. 6.* ibi, *secus si ad petitionem illius vel alterius pro eo oblatam*, ubi Anchar. *num. 3. notab. 3.* Francus *num. 3.* Deciusi teprobis prædictam Rotæ decisionem hic innouat *edit. notab. 3. xam. 9.* Corduba in *summa quest. 45. apud me. t. 1. Thomas Sanchez de matrimonio dist. diffin. 21. lib. 3. n. 57.*

31 Sed quia Nauar. *lib. 3. consil. 10. de regul. conf. 7. & 8. num. 3. editio. n. 2.* & *lib. 1. hoc in. conf. 15. num. 3.* dicit narrationem falsi factam per sollicitatorem non vicari tantum momenti, quanti factam per ipsammet partem, existit adhuc pro prima relata intentione in hoc puncto respondendum luxa relata decisionem Rotæ, ut sit verum in eo sensu, ne videtur totum rescriptum, quando totus non est falsus, secus quando esset causa totius, ut iam dixi *supra*; nempe quando ex integro subreptio est circa causam finalem; & de potestate huius *infra n. 4. & 5.*

32 Per complemento notabis quod potest aliquis pro alio, rescriptum impetrare ut probat textus in *1. vniuersis ead. de precibus imperat. s. ferend.* Doctores per textum in *dist. c. motu proprio, vel. vel alterius pro eodem*, glossa in *e. ad aures c. in c. nonnulli §. sum. & alij*, ubi comes hoc *in. &* Doctores in *e. si tibi absenti de prob. lib. 6.* Abbas in *cap. ex ore sedentis num. 2. de his que sunt à maiori parte Capituli, c. in dist. c. nonnulli §. vni, & alij n. 3.* Allet. *conf. 15. n. 3.* Nauar. in *c. si quando hoc sit.*

33 Quod intelligit Barboza in *dist. c. si motu proprio n. 12.* ad effectum, ut gratia suam habeat effectum; secus ad effectum inquisitionis, quia tunc requiritur mandatum.

34 Ad quartam questionis partem, an taciturnitas ex ignorantia probabilis excuset à subreptione in foro conscientie, si supposito quod ad hoc, ut in potestate nostris incurrit impetrans subreptionem, debeat impetrare sciens, & prudens animo malitioso id faciendo; quia textus noster expressè faciendam exigit, vel malitiam, aliàs inquam quantumvis causa ignorantia, & simplicitate, modo non sit ingens temeritas excusati à prædicta potestate institutionis totius rescripti ratione subreptionis in altera eius parte cum taciturnitas ex quacunque ignorantia, & similiter falsi expellio ex illa non possit dolosa, ac malitiosa nuncupari, nisi ingens temeritas in ea ignorantia teperetur: ita Thomas Sanchez *dist. lib. 8. de matrim. dist. 21. num. 66.* per alia quæ latissime scribit, *lib. 8. de matrim. ita dist. 31. num. 36. & 39. †* Quod intelligi secundum, quæ *supra* iam dixi, quia in taciturnitas continget

De Rescriptis & Consuet. P. II.

in qualitate, quam iura specialiter exprimi iubent, tunc ea reddet gratiam subreptionem, etiam si signanter ea qualitas tacita fuerit: ita idem Sanchez *si pr. num. 14.* & Barboza in *dist. c. si motu proprio num. 15.*

Et supposito etiam quod impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de beneficii obtentis, ubi ignorat habere alia beneficia, Nicolaus Garcia de beneficiis *p. 1. c. 3. n. 13.* cum multis Selua in *eodem tract. p. 3. q. 12. n. 23.* alia *Sp. Ripa in c. ad aures n. 12.* & Felinus *hic n. 6.* Miles in *repositorio, verb. gratia*; imo & dicitur Barboza in *cap. gratia hoc sit. lib. 6. n. 5.* & Bernard. *reg. 314.* per glossam illius textus verbo *ignoranti*, quod ignorantia probabilis absque simplicitate excusat in beneficiabilibus in materia subreptionis, sicut ipsa simplicitas quando ea, quæ debent exprimi, taceant per ignorantiam.

Quod si intelligam, ut sonat, videtur implicari cum textu in *c. ad aures c. eum adeo, & cap. si proponente hoc sit. in d. c. si motu proprio* in secunda parte, & Anchar. similibus, quibus ut iam dixi in hac questione in impetratione beneficii, est facienda mentio de beneficio impetrantis: quare nonnulli dixerunt hoc vltimum esse intelligendum de beneficio, de quo quis habet ius in se; non verò si habeat ius in alio, ut in *tem*; & sic cum impetrans in specie *dist. cap. gratia*, non haberet ius in te, sed ad tem tantum; quia ex illa primi beneficii collatione facta absenti, & ignorantem ante scientem, & acceptationem, non erat eodem absenti ius quæsitum in te, nisi in secunda sequuta ratione, *c. si tibi absenti de prob. lib. 6.* iunctis traditis à Conar. *lib. 3. var. c. 16.* & Gutierrez *alleg. 3.* Non enim beneficium collatum absenti, ei acquiritur, donec acceptetur, etiam interdu collatio nequeat reuocari Flamin. de *resign. benef. lib. 10. q. 8. d. n. 5.* Sanchez *de matr. lib. 1. dist. 7. n. 20.* & *lib. 3. dist. 36. n. 4.* etiam collatio facta absenti ante eius acceptationem parit etiam tunc ius ad tem: sic Gonzalez in *reg. 1. Cancel. glossa 26. n. 14.* ubi *n. 13.* per textum in *d. c. gratia*, & Barboza *ibi n. 6.* tradunt quod gratia beneficii concessa absenti non præstat, donec absens acceptetur, addens *n. 7.* cum eodem Gonzalez *gloss. 15. n. 1. & 5.* tunc vacat, & non dicitur beneficium per eum, cui facta fuit in absentia collatio ante acceptationem: quare non esse necessarium quod mentio fieret de tali beneficio sic obsecro ad impetrante, secundum dicta prædicta DD. habent; & quod textus noster in eius tertia parte, & regula procedat, quando subreptio conuenit illa fuit circa ius in te; argum. eorumque tradidit Archidiaconus in *dist. c. si motu proprio.*

Tamen interpretatio Veri hic alios referens *40* *n. 45.* quam amplexus est Thomas Sanchez de *matrimonio dist. lib. 8. dist. 21. n. 60.* cum aliis in fine videtur conuinci ex traditis à glossa verbo *obstante in elem. si Romanus de proband. in illo c. in infra verit. nisi forte expressam fecerit mentionem hoc sit.* & traditis ab Abbate *n. 2.* Felino *hic n. 4.* Rebuffio in *concord. de forma mandati Apostolice veritate expressis cap. 11.* Menochius de *arbitrar. dist. casu 201. n. 45.* ubi probatur mentionem esse faciendam de iure ad rem, & potest ex regressu cum concessione, in quod acquiritur ius ad rem et traditis à Gomezio in *regula Cancel. de non tollendo iure quæsitio q. 1. verb. decimus*, & vltimus *casus*, Reduanus de *simonia ment. 2. p. c. cap. 13.* sequitur quod in alterius beneficii impetratione mentio de illis necessario sit faciendam, alias gratiam esse subre-

F. penitiam

prædictam & nullam iuxta text. nostrum, & similes iam adductos à principio

- 41 Ego tamen, vt hæc difficultates non obstant existimo respondendum iuxta proximè citatum sub verbi. & *suppositis* etiam alius intelligi interpretationibus nempe gratiam beneficalem in dict. cap. gratia excusari à vicio subreptionis propter imperitiam ignorantiam iustam, & probabilem; quæ si talis est, excusare solet, vt in c. *Apofolica* de Clericis excommunicatis, c. si verò al. 2. vbi vocat glossa ignorantia de sint. excommunicatis. c. ipso, qui maritum accusat. possunt, & alii: & sic cum in dicto c. gratia, esset ignorantia iusta probabilis, & evidens, scilicet ab absentia proveniens, vt colligitur ex illo textu ibi, si rids absentia, & ignoranti, & ibi, cum tempore imperatoris noster, merito respondet Pontifex, ibi, talem ignorantiam, quæ aperta iure excusat excusare imperitiam, non facientem mentionem de primo beneficio collato tibi absenti.

- 42 Quæ doctrina vera est, & tenenda, concurrentibus sequentibus requisitis, primo quod ignorantia probabilis, & iusta precedat qualis est, quæ confluit ab absentia, quæ satis præsumitur ex iuribus adductis. Secundo quod non præiudicetur alicui tertio, & eius iuri iam q. xmo, vt in cap. constitutum hoc in. vbi ignorantia probabilis non excusat à vicio subreptionis; quia ex illa impetitione, in qua mentio non fiebat de statu facto, & habito in Ecclesia super certo Canonicoorum numero interrogabat magnam præiudicium Ecclesie, cui Summus Pontifex in dubio non intendit præiudicare, cap. super eo de offi. & possit. ind. de leg. & argum. textus in l. 2. §. siquis à Principe, ff. de iur. in loc. public. Tercio vt qualitas tacita per ignorantiam sit talis, vt si fuisset expressa, Pontifex vero similiter concessisset, vt in textu, nostro in verum inter alios; licet non ita facile, vt iam in principio adduxi. Quarto vt gratia sic concessa non extendatur ad alium casum ultra expressum, & de quo loquitur dict. cap. gratia: argum. textus in cap. super scriptum hoc in lib. 6. c. c. cui de vno Sacerdoti de prebend. lib. 6. de quorū intellectu iam supra dixi.

- 43 Vnde cum in dictis cap. gratia, concurrant prædicta quarum requisita sustinetur ipsa gratia, & valet, non facta mentione de beneficio primo collato absenti, & ignorant, vt latè explicant, & bene Abbas num. 5. Felinus, & Decius 6. Menoch. dicto casu 101. num. 53. Thomas Sanchez alios referens, & bene improbus alias solutiones dict. num. 60. bene idè declarat alia plura iuxta notatu digna in proposito, & lib. 2. tom. 1. de matrim. q. 38. num. 12. textum difficilem in cap. quia circa de consanguinitate, & affinit. vbi gratia, & dispensatio obtenita ex falsa causa super matrimonio inter consanguineos contracto, sustineri videtur eorum nostri tenus decisionem, vt etiam declarat Salcedus, & alij cons. 34.

- 46 Ex his bene potest admitti doctrina Nauarri lib. 1. cons. in 2. edo. in. de fidei Presbyter. cons. 1. num. 6. dum dicit posse defendi, saltem in foro conscientie, taciturnitatem ex ignorantia probabilis excusare à subreptione, nec quod videatur nocere. adducens textum in dict. cap. gratia, taciturnitas ex ignorantia confugens, quem impugnans Thomas Sanchez dicto lib. 8. de matrim. per dicta disp. in 60. disp. 11. dicens num. 59. dictum Nauarri non esse vniuersaliter, sed quando ignorantia non est causa totius recepti; quia vt dictum est iuxta intellectum citatum concurrentibus prædictis requisitis, procedet optimè Nauarri doctrina.

QVÆSTIO VI.

An subrepticia sit dispensatio voti, tacito iuramento, vel è contra, vel si falsò proponatur votum, cum sit iuramentum. An in votorum dispensatione taciturnitas veri, & expressio falsi irriter vota. Et an si imperitiam dispensationem ponit vnā causā, quæ falsa est pro alia vera non posita, vt facilius consequatur dispensationem, dicatur dispensatio nulla ex tali mendacio. Et an dispensatio in vno vinculo, absque mentione alterius, sit valida: vbi quid quando in eadem persona duo sunt impedimentā.

S Y M M A R I A L.

- 1 Dispensandi facultas est latè interpretanda iuxta casus adaptabiles ei, & dum non sit in alterius præiudicium.
- 2 Dispensatio non extenditur de casu ad casum non comprehensum sub lata verborum significacione.
- 3 Dispensationis facultas ad vota non extenditur ad iuramenta homini præstita, sicut si Deus, num. 6.
- 4 Dispensatio est odiosa, & stricti iuris, quæ ad separabilia non extenditur.
- 5 Restitutio in integrum concessa favore atque super contractu rescindendo, non extenditur ad accessorium.
- 6 Voti dispensatio non dicitur subrepticia eo quod narrati falsò, ducat esse iuramentum, vel è contra n. 7. & 8.
- 7 Mendacium non est circa quid substantiale, cum quis narrat pro dispensatione iuramentum præstitisse, si vtrius præstiti votum, o. 8.
- 8 Iuramenti mentio debet fieri, vt dispensatio ad votum, illud comprehendat, quando iuramentum non in confirmationem voti, sed independentem ab eo est emissum.
- 9 Ista Societas habet privilegium à Pont. 3. ad dispensandum in votu iuramento, firmari.
- 10 Mendacium aliud est proprium aliud improprium: & quid vtriusque, & ad textum nostrum, n. 12.
- 11 Mendacium vbi adest dolus est proprium, vbi adest simplicitas dicitur improprium.
- 12 Rescriptum vitiatur ex mendacio proprio, & formali, non ex impropio, nisi extenuis alia sit in concedente, o. 14.
- 13 Taciturnitas veri in votu quando pariat irritationem, & n. 16.
- 14 Votum tacitum data opera ad decipiendum superuenerit, vt dispenses, seu committet, facit vt superior non dispenses i falsis, ut num. 17.
- 15 Falsitas expressa, sive taciturnitas veri circa extirpationem, non vtiunt dispensationem in votu.
- 16 Imperitiam qui ponit ad dispensationem conquirendam factum vtrius causam falsam pro alia vera, seruandum aliquo, ubi facit, sed alij è contra, ut in exemplo, o. 19.

- 19 *Causa votiva ne sitima incepta maneat, qualiter dicitur in narratio, si ut non videtur dispensatio, alio non veris narratis, n. 30.*
- 21 *Narratio duplicem causam, ut facilius consequatur matrimonium dispensationem, quoniam aliqua est falsa, est cum videri secundum aliquos, remanet est non ut videtur, ne incepta aliter remanet, n. 32. contraria explicatur sententia, n. 34.*
- 23 *Causa falsi testibus probata qua tamen vera est, facit licitam dispensationem matrimonialium.*
- 25 *Dispensatio impetrata ex falsa causa narrata viti matrimonium, inter consanguineos valet dum non sit consummata.*
- 26 *Dispensatio in uno votum oblique mentione alterum, reddit irritam dispensationem secundum aliquos, secundum alios, ut 2. o. 34.*
- 27 *Narratio fuit omnia in dispensatione, ne viti maneat.*
- 28 *Impedimentum, viti sit cum alio gravius reputatur.*
- 29 *Impedimentum si in iuncta, redditur personam minus dignam dispensatione, sed non ideo dispensationem nullam facit aliquo, n. 36. 37 & 38.*
- 30 *Promovere non censetur Princeps velle viciisus & multipliciter erroribus.*
- 31 *Dispensatio narrata sola officio, quando ad est publica beneficii, non valet: quid quando ad est votum impedimentum cum solo alio dirimens n. 32.*
- 33 *Votum viti fertur est ipsa dispersa.*
- 34 *Dispensatio una pro uno solo impedimento, non est irrita, & subsequenter, si alia non exprimitur, qua tamen alia dispensationibus tollitur, num. seq.*
- 35 *Absolutio impetrata ab uno excommunicato, valet etiam si de alio non fiat mentio ab impetrante.*
- 37 *Collatio facta valet irrita pluribus peccatis, qua si a confessoris fuerint, alia, non praesentur.*
- 38 *Cap. ex titulum de authorit. & usu pallii.*
- 39 *Cap. pastoralis de privilegiis, cap. postulasti hoc tit.*
- 40 *Cap. 1. de treuga, & pace.*
- 41 *Impedimenta duo si concurrant in eadem persona diversa species, uno sacro, non exornis dispensatio: ubi quid faciendum, cum votum est occultum, n. 42. ubi de practi quid diana Curia.*
- 43 *Impedimenta duo eiusdem speciei si concurrant in eodem subiecto, irritant dispensationem narrati, sacro altero.*

1 **A**D primam difficultatem possem, quia dependit malem à nonnullis, quae dico infra sub tit. de iuramento, & in cap. 10. de voto, & voti redemptio, & ab ea difficultate; in dispensandi facultas sit late interpretanda: & affirmant Doctores ex doctrina textus in cap. fin. de simonia, cap. per venerabilem qui filij sunt legumini, cum in finitibus Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 2. per totam, ubi à num. 2. temperat in quinque casibus, si sit scilicet in praedictum tertij, & quod non extendatur ad omnes casus, sed ad casus tantum quo quomodo adaptabiles casibus in potestate expressis Felin. in dist. cap. fin. num. 8. limitat. & Gambara, de ambrosiano legatis lib. 10. mon. 103. D. Fernosin. de Rescript. & Consul. P. 11.

benè inferens non extendi de casu ad casum non comprehendens sublimi verborum significacione: quare idem Felinus dixit in cap. postulasti hoc tit. n. 11. limit. 4. ut extensio huius potestatis fiat ad consequentia, etiam separabilia, in quibus est eadem, vel maior ratio, quae sunt vera quantumcumque regula iuris sit quod rescriptum, & ipsa dispensatio est fuisse interpretanda, Doctores per textum in cap. 1. de filius Presbyter. lib. 6. §. ille vero, & aliis vulgaris.

Quare licet ad difficultatem videtur pro negatua sententia facere, quia secundum communem Doctorum opinionem facultas delegata ad dispensandum in votis non extenditur ad iuramenta quia sunt duo vincula expressa quae apte maiora sunt unico concessio, & facit doctrina D. Thomae 2. 2. q. 89. art. 1. ad 2. cum dixit iuramentum addi voto, ut per duas res immobiles maior firmitas habeatur. Unde videtur etiam dicendum in proposito nostri dubij, ut dicatur dispensatio subieptia, quia cum sint diversa vincula, dispensatio in altero vinculo falso allegato, non extendatur ad alterum verum, vel in uno solo voto allegato, non extendatur ad utrumque reuera concurrent, & eo vel maxime quod dispensatio sit odiosa, & stricti iuris; nec ad separabilia extendatur: argum. textus in l. fio. §. Lucius, ff. de condic. indebiti, & Vbi testuio in integrum concessa minori fauore operis super contractu rescindendo, non extenditur ad accessorium, id est ad usus solutos, & ex aliis iuribus, quae hic possunt e. rego: & in terminis sic videtur, quia est tac. runta vti necessarij ad dispensat. onero, vel expulso falsi circa necessarium eius materiam, cum utrumque vinculum dispensatione indigeat: non eam dispensantis intentio extenditur ad vinculum, quod verè ignoscit.

Nihilominus credo ad dubium respondendum esse sub distinctione: nam siue sit solum votum, vel solum iuramentum Deo factum valebit dispensatio utrumvis, falso loco alterius exprimitur, quia sunt quosdam hoc exigentia, nec ad dispensationem refertur, utrum illud sit, sed solum spectari obligationem Religiosis ex vinculo Deo factam cum tam voti, quam iuramenti scilicet Deo praestati, acquiritur Deo tantum obligatio, quare facultas erga vota extendetur ad iuramenta, ut fere expressè docet Caetan. 2. 2. quest. 89. art. 1. paulo post principium, & ex aliis fundamentis docet etiam Sanchez dist. lib. 8. de matrim. dist. 2. nom. 18. qui num. 19. addit ut si privilegium esset commutandi, aut dispensandi iuramenta soli Deo facta extendatur ad vota, cum utraque acquiratur ex virtute Religionis soli Deo tanquam creditori acquisitam, secus ex iuramento homini praestito: quia tunc esset diversa utriusque ratio spectans ad praedictum tertij, ut in principio assignavi.

Unde in hoc puncto existimo, ut mercedem non sit circa quid substantiale dispensationis: ut idque non vitari dispensationem, ut dixit idem Thomas Sanchez dist. lib. 8. §. sub nom. 14. ubi idem credit procedere, si iuramentum, & votum expressè facta de eadem re concurrant, quod ad iuramentum fuit ad voti consummationem, ut dicit etiam Fr. Eman. in addit. ad R. L. Cruciatum §. 9. n. 111. quia tunc iuramentum est voto accessorium, quod satis tollitur ex dispensatione ad votum, quod tantum indiget dispensatione, quo subleto, cessat iuramentum.

Et ob id etiam valida erit dispensatio, siue solum votum exprimitur; tacio, aut negato intramento, siue solum intramentum, (quod vt constat habet in se inclusam promissionem) tacio, vt negato voto, cum ex taciturnitas, aut falsitas non sit circa dispensationis substantialia.

Sed quando iuramentum non est in voti confirmationem, sed independentem ab eo emissum, dico oportere ne dispensatio subreptione notetur, vt vniuersi vinculi mentio fiat: quo in casu existimo procedere fundamenta adducta in vers. quare, iuxta Soci doctrinam sic intelligendam, lib. 8. de inst. quæst. 1. et lib. 2. ad 2. dom dicit vt licet vinculum iuramenti sit minus additum voto, oem facere implicationem: videbis quod docet etiam Agildus Trullenq. in opus moralis lib. 2. cap. 2. dubio 43. a numero. et vt. vbi cum Suarez lib. 6. de voto cap. 14. et Sanchez in opus moralis lib. 4. c. 47. iuræ agentibus expedit in quibus non innotet, ipsum Trullenq. videbis de sacram. lib. 7. cap. 10. dubio 4. num. 15. vbi cum Sanchez dicit lib. 8. de matrimonio dubio 2. n. 25. et cum Azor.

Et hac quidem causa possumus existimare Congregationem Societatis Iesu, cui Paulus III. concessit facultatem commutandi, vocis imperatæ ad Gregor. XIII. vi id privilegium extendetur ad vota luteiando firmata, vt constat ex compendio privileg. verbo commutatio §. 1. et tenent Socius, vt. compend. mendacium verbo. absolute et. quoad secularis, in rescriptis, quas ibi posuit consens. d. Manuel Rodriguez in Bulla Cretæ §. 9. num. 110. et in 2. tom. sum. 2. 100. fin. et quæst. 7. et 8. tom. 1. g. 61. a n. 5. Henriquez lib. 7. de iudic. cap. 30. num. 5. Azor. lib. 11. in scriptis. moral. cap. 10. §. 1. et cap. 18. quæst. 16. et cap. 19. quæst. 19.

Pro complemento addo hic ad regulam nostri textus, omnia multiplici mendacij diuisione, de qua in cap. inest 22. quæst. 1. vt mendacium aliud sit proprium aliud vero impetratum; primum quidem, vt sit falsa vocis significatio, cum voluntate fallendi iuxta textum in cap. Beati Paulus §. 3. et 22. quæst. 1. iuncto dict. cap. inest, vers. quare, quod sola mentiendi, fallendique fraude committitur. Secundum autem mendacium est quod absque fallendi voluntate profertur, vt xperit colligitur ex dict. §. 3. et dict. cap. inest, et cap. hoc autem, vers. nemo mentis 22. quæst. 1. sic Turrecemata in dict. cap. inest, et alij Doctores, Nauae, in manuali cap. 18. a n. 1. Cardinal. hic num. 7. vbi exempla vniuersi mendacij referunt.

Imò & in textu nostro vniuersi mendacij exemplum constituitur proprii quidem mendacij, quando dolosa impetratio fuit, de qua in vers. nos igitur. Impetrit quando ex simplicitate, vel ignorantia mentitur, vt hic in vers. inter alios. ¶ Cumque iam supra à principio textus nostri diximus rescriptum vitiatum ex mendacio; dumtaxat proprio, & formal quod includit dolum malum, ex quo rescriptum impetratum omnino vitiatum, vt xperit colligitur ex textu hic in dict. vers. nos igitur, & ex alia iuribus iam adductis, dict. cap. Beati Paulus §. 3. et 22. et 61. et docent Abbas hic num. 1. Verolius 27. in 1. lictura, et in 2. lictura. 14. Cbochius 25. et Ambof. de lignis 4. Mandol. 16.

¶ ha & simili modo in casu, de quo hic inquietum sit distinguendum, nisi in initio deficeret in concedendo; quia tunc siue ex dicto dolo, siue ex negligentia vitium obsequiis inueniatur, faciet vt rescriptum impetratum inutiliter fiat ex doctrina

textus in 1. §. causa huius edicto ff. de adulteriis edicto, vbi nihil refert, subreptione contingat dolo, siue simpliciter, quia procedit, quando deficit intentio contrahentium, quod non apparet sic lo textu nostro in vers. si vera.

Ad secundam questionis partem, an in dispensatione votorum taciturnitas veri, & expressio falsi irriter vota; quia ex dictis in questionibus precedentibus, & hic poteris respondere; ideo breuiter dico quod si votum est factum abque licentia superioris, tunc nulla taciturnitas veri, irriter iritationem; quia cum possit sine causa iurare, & nulla sibi proprietate irriter, est visus tota sua potestace vi, quod procedit, vt ait Trullenq. in opus moral. lib. 2. dubio 43. num. 7. quando cum licentia emissum est, nec taceat licentia, aut constat superiorum, memorem fuisse, tunc licentia esse concessa addens, vt quando ab alio superiore, vel equali peti iritationem voti, non teneatur mentionem facere licentia voti emissi; quia nullo iure ad id cogitur per ea, quæ dixi dubio 29. num. 11. et dub. 30. num. 8. Sanchez lib. 9. opus moral. c. 27. num. 59. secus si esset innotet.

Certum veto est vt quando data opera taceatur votum ad decipiendum superiorem, vt iritationem, dispensationem, aut commutationem concedat, prædicta coarctant; quia preuenient, & rationabiliter presumuntur noluisse superiorem dispensare. ¶ Tamen si nulla cieca voti substantialia falsitate, propolice regitur superioris votum proponendo, illi tantum votum in gessere, valebit dispensatio, si nullus alius defectus reperitur; quia potest in genere Prælati quodcumque votum dispensare, aut commutare, si legitima adit causa arbitrio ipsius videntis, si sit vt Doctus, aut aliterius viti Docti: & ita etiam valebit dispensatio, nisi occurrerit persona voto adstricta; imò si falso dicatur esse studiosam, aut doctam, vel ex tali progenie, vel quod simile, eo quod oec taciturnitas, vel falsitas est circa extrinsecas, & impertinentes ad causas huius relaxationis, etiam si constet denegandam esse eam dispensationem superiori, sic non deceptio secus si quando substantia voti falsa exprimitur, vt exemplificat Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 24. num. 18. idem lib. 4. opus moral. cap. 47. num. 15. et 27. Trullenq. sup. n. 9. cum Suarez.

Ad tertiam questionis partem an si impetrans ponit vnam causam, quæ falsa est pro alia vera non posita, vt facilius consequatur dispensationem dicatur dispensatio nulla, ex tali mendacio, vt si v. g. aliqua femina, quæ remaneret innopta propter deformitatem ponit in petitione quod remaneret innopta ex dotis defectu: in qua difficultate videtur Sanchez sibi contrarius, quatenus, in sum. lib. 4. cap. 47. num. 17. dicit vt ex dispensatione non valet: sic etiam docet Guierrez, lib. 1. Canon. c. 15. num. 103. et 104. & alij dicentes, vt quælibetque sit illa causa falsa, si illa solum proponitur Ponderifici, videntur dispensatio: quia Pontifex non aliter dispensare intendit, nisi causa precibus ipsi propolita, verificata, concludentes vt ipsi à veritate deficiente, deficiat etiam dispensatio, & adde bene Guierrez n. 133. hoc procedere etiam casu, quo per simplicitatem, aut ignorantiam, aut errorem, falsitas, ex contingere: & facilius plura dicta in questionibus precedentibus; & quia vicia allegantur causa dispensationis, quæ est timor calbarus ex dotis defectu, nec sunt duæ causæ, sed vicia assignata eius ratione.

Nihilò

- 19 Nihilominus video in hoc puncto contrarium docere ipsam Saach. lib. 2. de matr. disp. 19. a. excommunicatam esse validam, ac dots defectum verificari: quia dos non dicitur absolutè, sed respectivè, acque illa mulier quo plura habet viri, veluti si su grandæna, vel filios ex alio matrimonio habeat, vel sit defunctis, aut de aliquo crimine infamata, ob illudve puniatur, eo ampliori indiget dote, qua illa compensentur, vt sic vno equali mutar, quamvis his viris seculis, possit cum ea dote commodè nubere: & addit vt reuera Pontificis mens eo tendat, ne hanc formam inuupta nunciat, ubique refert vnde id dicitur: ita ille, & Lelandus de sacrament. 1. tract. 9. disp. 14. p. 52. Martinus de S. Iosephan min. confessorum. 1. lib. 1. tract. 40. de matr. n. 4. Diana p. 10. tract. 1. ref. 42. dicentes sufficiens, sanè verum esse quod ea inuupta maneat aliquo ex p. c. n. impedimentis. † Et sic respondent fundamentis contrarie Pontificem scilicet non moveri ad dispensandum ob defectum dots, namque ob causam finalem, & motuam, cum solum sit causa motus, ne formata inuupta maneat, & propter hanc concedere dispensationem dicunt, & quod sic defectus dots expressè in petitione solum efficit, vt Pontifex credat talem formam inuuptam permanere, nisi cum illa dispense. Et ego iuxta intellectum hunc credendum amplectendum esse in paxi ha. v. sententiam, et in puncto iuris, & iuxta nostrum textum existimam magis iudicium priusam relaxam, ex longè ante adductis.

- Vnde infero ad alium nempe casum, quando stante vera vna sola causa scilicet, vel istius finis, vel quod culpa intervenisset, ipse narrans veritatem exprimit, vt scilicet dispensationem consequitur. In quo dubio est Corduba, & nonnulli relati à Sanchez. de matr. dist. lib. 3. disp. 1. num. 47. afferant quod in casu, quo quis petit à Pontifice dispensationem in secundo gradu consanguinitatis, allegans ea vna parte copulam inter ipsos consanguineos habitam, & ex alio scandalum, & infamiam sequentem, aut subsequendam, si prima causa sit falsa, etiam si secunda sit vera, sunt irrita, & invalida dispensatio, etiam docuerunt Eiman. Rodriguez tom. 1. summam 2. adu. c. 138. et alios. 9. num. 50. Vega 1. de sum. cap. 35. casu 2. † Sed nihilominus contraria est tenenda sententia affirmativa, quia Pontifex tunc copulā, ob solam ludæam solum feminam, ac simonem, vt ob id inuupta remaneret, solet dispensare; id est copula tacita, ad hanc ea dispensatio concederetur, & sic quod non sit subreptum ea falso proposita; sufficit enim quod causa principalis sit vera; arguendo textum in §. si p. res vestitus de exco. s. anar. cap. inter ceteros hoc it. ubi apparet quod quando narratur causa diffinitiva, sufficit quod altera sit vera, vt ibi dixi: dote hanc idem Sanchez dist. num. 47. cum Couar. Gallego, & aliis quibus addo Lelandum de sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 14. p. 52. Ochogauis tract. 4. de matr. q. 9. num. 12. Bonacinus de legibus disp. 1. q. 1. puncto 4. n. 1. Martinus de San Ioseph. in man. confessorum. 2. lib. 1. tract. 40. de matr. n. 4.
- Inno Blasius Pontifex de matr. lib. 8. cap. 17. §. 6. n. 41. ait hanc sententiam procedere etiam, si falsis testibus ea causa probatur; dummodo ea vera sit, Diana p. 10. tract. 1. ref. 43. ubi ait sumi hanc doctrinam ex cap. postulasti de rescriptis, Couar. lib. 1. variar. cap. 10. n. 5. at si vna causa sit sufficiens ex consuetudine, & stylo, & ea vera, D. Fernesius de Rescriptis. & Consuet. P. 1. L.

alia autem, quæ additur sit falsa communior sententia, est, quæ docet valere, quod verum dicit Diana, etiam si falsis testibus ea causa probetur dummodo ea vera sit, ita cum Pontio.

Nec obstat Gutierrez canon. dist. lib. 2. cap. 15. a. num. 108. quatenus pro prima sententia docuit dispensationem ad matrimonium esse subrepticiam, si vel vna causa ex pluribus sufficientibus, falsa sit quia eius sententia procedit, vt iam alibi dixi, quando duo cause, quæ integror sufficiunt, sed verique per se non sufficiunt. † Et pro nostra sententia facit Stephanus de Gaeta, dum dicit valere dispensationem impetratam ex falsa relatione iniuri matrimonij, inter consanguineos, cum tamen nondum esset consummaturus; quia similiter, in eo facilius solet dispensare, non habita consummatione.

Ad quartam questionis partem, an dispensatio in vno vinculo valide mentione alterius, sit subrepticia, vel valida. In quo dubio repetio dicesse Doctores sentire; quia Sanchez de matr. lib. 8. disp. 1. num. 3. ait esse subrepticiam; quia frequenter assentunt Doctores non valere dispensationem in vno impedimento, tacito alio, vt patet ex Patrociniano in cap. non debet de consanguinitate, quem multi summi imitantur, & fuplen. Gabriel in 4. disp. 41. art. 3. dubio 7. & in simili. Couar. in 4. p. 2. c. p. 6. §. 4. num. 11. † Et ducit Sanchez, eo quod in dispensatione, ne subreptionis vitio notetur, narranda sunt omnia, quæ iure b. i. ut exprimit, vt iam latissime dictum est, sed quodlibet impedimentum dirimens iure iubet exprimi; ergo talis dispensatio est subrepticia; quia vt legitime impetretur, necesse est quod proponatur Pontifici totum vinculum dissolendum secundum totam gravitatem, quæ extrinsecè potest dispensationem difficiliorem reddere.

Et facit quia vnum impedimentum censetur moraliter habere maiorem g. autatem in illo genere, quando est coniunctum aliis, quam solitarie sumptum, vt probari solet ex textu in cap. ex inuocato de auctoritate, & vbi Palsy, & ex cap. postulasti de p. n. o. l. & secundum Couar. ex cap. postulasti hoc it. & ex cap. 1. de iurage, & p. 1. alius pluribus fundamentis comprobatur relati à Sanchez. dist. n. 2.

Et probatur ratione; quia impedimenta simul iuncta sine dubio reddunt personam minus diligenter dispensatione etiam in singulis: vnde etiam simul proposita, magis auerunt animum Principis ad concedendum tale matrimonium, vel habiliendam talem personam, vt exparte ipsa, docet, & expressè videtur consentaneum prudentiæ, vt refert Diana p. 8. tract. 1. sub refel. 15. Et est enim absurdum administrare validam esse dispensationem laborantis, v. g. octo impedimentis dicentibus, decepto Pontifice, petitis ab ipso octo dispensationibus fecimus; quippe Pontifex ea facillimo negotio octo personis concederet ac vni nullatenus, † quia vt rectè aiunt Baldez in l. Barbarius num. 3. veli. 4. contra hoc fide officio Prætor. Ripa resp. 14. hoc it. num. 11. non persumitur velle Principem promouere viciosos, ac multipliciter criminolos. Quare communis est Doctorum sententia, vt in temissione potarum, cum in aliqua persona plura sunt atrociora delicta, singula difficiliter remittantur in humano iudicio per teatum in c. p. fin. de consensu. & aliis vulgaris, alias inquam aperitur viis fraudibus, obtempendo per plures dispensationes, quod facit

66 Ad Cap. XX. Super Litteris.

plurimum Pontificis, ut nota intellecta per vnum non concederet.

- 91 Deinde confirmatur; quia Pontifex dispensans in vno impedimento sibi proposito decipitur in re necessaria, quoties plura subsunt impedimenta: quippe membris existant contrahere volentes illis alio impedimento laborare: argum. ex *lupis resistentem in prae. ff. de testam. ibi: Si alius eius nihil impediat, & cap. 1. de aere & qual. ordinand. lib. 6. ibi: Si alius obstat; itaque Abbas, Alex. de Noto, Piazposit. in dist. cap. non debet, Stephanus Costa tract. de aff. 3. inter impedimenta nam. 3. Rosella, verbo impedimentum 1. num. 2. Syluester, verbo maritus. 8. quest. 14. dicta 3. Taberna, verbo impedimentum 1. Loaces de maritum. Reg. Anglia lib. 18. num. 34. dicunt non valere dispensationem concessam, explicata sola affinitate, quando id est publicis honestas, & Bald. in l. si non tex in prae. ff. de heredi. inst. ait non valere licentia si per eas remoueretur cetera obstantia, non tamen omnia: & in rebus dubijs tenent Gallego de cognat. juris. cap. 13. num. 6. Petrus de Ledesma in summa. Sarram. vbi de maritum. cap. 27. post 6. conclusi. dist. Menoch. de arb. lib. 3. rem. 2. casu 183. num. 11. Manducius de signatura gratia, tit. dispensationes matrimonialis, ad finem, vers. reliquum est, Dominicus conf. 33. in summa. Decius conf. 602. num. 19. dub. 19. dub. 7. volum 5. Zephalus conf. 639. in summa. 30. vsque ad 44.*
- 92 ↑ Imò Conar. 4. decreti dist. 3. p. cap. 6. 3. ff. Gallego supra cap. 24. num. 7. Ledesma quest. 56. art. 1. dub. 1. in solutione ad L. Ludovicus Lopez 1. p. instrum. cap. 196. col. 15. vers. igitur pro exped. de 2. p. vbi de maritum. cap. 48. impedim. 4. fol. 110. col. fin. loquentes de duplici impedimento, quorum alterum est dirimens, alterum verò impediens dicunt dispensationem esse omnino subreptitiam, nisi vtrumque simul exprimat. ↑ Et facit illud principium physicum dictans, virtutem vnam fortorem esse duplo.
- 93 Alij inquam dicunt non sit subreptitia dispensatio, quia satis est in diversis impedimentis, vt fiat, seu proponatur diuersa dispensatio, & quod nullo caneatur iure, vt in impetitione dispensationis vnius impedimenti, mentio de aliis impedimentis fiat. ↑ Et sic Doctores, & glossa in cap. ex parte, verbo reddere, de officio Ordinarii, dicunt vt valent absolutionis impetratio ab vna excommunicatione, non facta mentione de aliis, quibus idemmet ligatur; deinde quia alias cogitur quis iacturam propriæ fidei, & aliis fundamentis relatis Sanchez lib. 8. dist. dist. 13. de maritum. probat Nazari. Henricus, P. Ledesma, Eman. Rodriguez, Sa, Vega, & alii, quos ipse refert Zevallos in prae. quest. 737. num. 27. quibus addo Suarez de legibus lib. 6. cap. 24. Salas in dem tract. dist. 20. fol. 15. num. 11. in vers. queritur, Dianam p. 8. tract. 3. quest. 23. in vers. hic. & vers. nec obstat, quorum ratio ea etiam est, nam et vna parte nullum est ius, quod hanc conditionem vniuersaliter requirit, ex alia parte, cum in eorum proponatur vinculum per secundam dispensationem, Principi solvendum non est, cur ad vtilitatem ipsius debeat mentio fieri prioris antea obstantis.
- 94 Et ita in hoc puncto sentio; quia est plura vincula ex se reddant personam minus dignam dispensatione, dispensationemque ipsa obestulo diffidore, sed quia talis indignitas expresse ad dispensationem non facit, valeat dispensatio in vno

vinculo, tacitis aliis, quando sine mentione aliorum sufficienter explicari possit; & confirmatur ex dictis num. praed. ↑ Item quia qui plura habet peccata, minus dignus est beneficio; sed quia expresse talis indignitatis non facit ad collationem beneficii, valet beneficii collatio, etiam si ei beneficii collatum non fuisset si ipsius peccata à collatore scita fuissent. Deinde quia videtur relati impetratio venire diuersorum criminum, vt furti, & homicidij, valet eorum facta, nec in vnius impetitione est necessaria alterius mentio.

Nec huius resolutioni obstant iota in dist. 38 cap. de iuram. de auctor. & vsu Palij, quod allegat Panormit. quia nihil, aut parum facit. ↑ 39 Nec status in disto cap. pastoralis de privileg. quod nihil etiam mouet. Nec textus in dist. cap. postulasti, quod Conar. quia regula ibi conclusa in beneficiis non habet locum in dispensationibus respondet Diana dist. 26. 25. ea doctrina Panormit. in cap. pen. de praerog. ↑ Nec textus in disto cap. 1. de Trenga, vbi dicitur, quod funiculus triplex difficile rompitur; quia estis faciemus, & in praesenti contingat, vt cumulum impeditentorum difficilis tollatur; quia vel requirit vnum dispensationem difficultiorem, vel contrarium dispensationum; ita enim non ob id derogari cernitur. Et sic non obstant alia fundamenta propria sententia adducta, quae eliduntur ea dictis pro secunda: vnde ipse Sanchez a aliquibus modis limitabit suam sententiam, veluti, quando adest iuramentum, & votum, de quo iam supra dixi, & in aliis casibus.

Sed obstant Magist. Tetada in Theolog. moral. 41. lib. 4. sum. 2. tract. 3. sum. 1. qui in casu quotidiano sic alloquitur, an quando in eadem persona duo sunt impedimenta quorum alterum est occultissimum; ea cuius reuelatione, si sciamus; sequitur personae laboranti magnum detrimentum, & alia grauissima damna: & respondet cum Ledesma de maritum. dist. quest. 56. art. fin. dubio 2. Eman. Rodriguez sum. 1. summa cap. 1. 8. sum. 6. sufficere, & satis esse in narratione ad Pontificem missa, impedimentum publicum dumtaxat exprimi, tacito altero occulto, cum hac tamen conditione, vt impedimentum occultum proponatur etiam Pontifici in sacra poenitentia simul cum publico, vt vtriusque notitiam habeat, qualiter exiguit, vt valida sit dispensatio. Sed respondeo cum Diana supra, & Merola sum. 2. disp. 4. cap. 6. n. 451. quod quando in sacra poenitentia, impedimentum occultum Pontifici proponitur, & exprimitur non declaratur partium nomina: quare proponendo illud Pontifici in sacra poenitentia occurrunt in conuenienti; & propterea saluatur quod necessarium est, vt recte, & valide concedatur dispensatio absque villo praefuso periculo incurrendi contrahentes aliquod graue damnum, cum nomina eorum non publicentur, ita Diana imò & in hoc casu Sanchez temperans suam sententiam in dist. dist. 23. num. 7. debet esse necessarium, vt occultum illud impedimentum proponatur Pontifici, vbi latè agens ponit exempla, reserens ipsius ad se penitentiam in illis diebus, adem credens sum. 8. est impedimentum illud occultum esse illius generis, vt ex manifestatione, infamia non sequatur, vt si esset votum castitatis.

Et secundum praxim secundae sententiae, refert Nazarius lib. 4. conf. in 1. edit. de consanguinitate sum. 1. & de consanguinitate conf. 1. sum. 1. & conf. 2. nam.

nam. minor, & conf. 5. num. 2. § 4. & conf. 10. n. 2. ubi passim contingit in Curia impetrari dispensationem in quodam macinonij impedimento, non facta mentione de alio; & quod postea impetretur dispensatio super alio.

- 43 Prædicta circa reitram nostram sententiam mihi admodum vera videntur, si concurrant impedimenta diversæ, sicut si sint eiusdem speciei veluti si v.g. contingat, ut alter contrahentium, ellet alteri consanguineus duplici titulo consanguinitatis in eodem, vel diverso gradu, ut in tertio ex utroque latere parentis, patris scilicet, & matris, vel in tertio ex vno tantum, & in quarto ex duplici latere, vel in tertio ex quarto ex utroque latere bis; quis tunc debens hanc omnia exprimi, debetque fieri mentio multiplicis gradus utroque titulo, alioquin dispensationem esse subreptitiam, existimo cum Sanchez dist. lib. 8. de matr. dist. 9. § 4. & 12. num. 5. Coniunct. de Sacram. dist. 33. dub. 6. Basilio lib. 8. de matr. cap. 17. Hurtado dist. 26. dist. 6. num. 28. Bonacina tom. 2. dist. 1. punct. 5. q. 2. num. 3. verif. secundo, Fillucius tom. 1. tract. 10. p. 2. cap. 19. num. 327. verif. secundo si, & Rigidus Coniunct. de Sacram. lib. 7. cap. 10. dub. 4. num. 3. Est et ratio; quia etiam impedimenta non differant specie tamen sunt plura numero habentia vincula validiora; quomodo ergo intelligi dictum dist. cap. 1. de Treuga, & Aegidius cum Fillucio, & Bonacina, sic rebus de praxi facit pœnitentiæ, & stylo Curie; & secundum hanc explanationem crediderim veram Thomæ Sanchez, & aliorum sententiam iam adductam.

QVÆSTIO VII.

An pœna falsitatis puniatur impetrans à Papa seu à Principe rescriptum obreptitium, vel subreptitium: ubi quid de Curiali mutante narrativam. Et quid ubi narrativa fieret dubitativè: & aliquid de rescripto perinde valere, & de gratia si nentes; ac de aliis, quæ si non exprimantur, reddant, siue non gratiam subreptitiam. Vbi an de lite debeat fieri mentio, ac de statu processus.

S V M M A R I V M.

- 1 Impetrans obreptione, & subreptione rescripta, non alius pœna puniatur, quam quod caret impetrari, n. 3.
- 2 Falsificans, seu abradens litteras Papa; aut Principis, puniatur, ut falsarium, & amittit causam cadens ab ea.
- 3 Subreptitius litteras impetrans non puniatur excommunicatione, & alius pœna, sicut qui falsificantes.
- 4 Curiales, seu sollicitatores, qui mutas narrativam impetrantis, puniatur excommunicatione; quia est falsarium, ut numero 5.
- 6 Curiales, siue sollicitatores Curia dicuntur alios capite, & qua persona comprehendatur in brevis de hoc loquente.
- 7 Mensis narrativa debet fieri ab impetrante

beneficium, in praeiudicium, si ad Ordinarium.

- 8 Mensis narrativa non debet fieri dubitativè sed positivè, ut n. 12.
- 9 Gratia parti, est verificatio narrativa.
- 10 Narrativa dispositiva est verificanda, ut obviatur fraudibus, etiam in gratia concessa mœtu proprio, n. 11.
- 13 Mensis narrativa, positivè fieri debet, siue vacato beneficio sit de iure, siue de facto solus dupliciter, ut hic.
- 14 Narrativa sunt verificanda in gratiis, maxime quando copulatis sunt, redduntque principem difficiliorē ad concedendum, aut super quibus Princeps se fundatur.
- 15 Etiam narrativa est, si consistat in facto proprio est verificanda, alias rescriptum sit subreptitium expressum falsa etiam, numero 16.
- 17 Gratia narrativa etiam si sit negativè concepta est verificanda in iudicio ordinario, ut extrinsecus.
- 18 Qualitates narrativæ, sunt verificandæ in gratiis, si qualitas esset de facto, sicut si ex iure.
- 19 Perinde valere rescriptum quod sit remissivè, siue.
- 20 Gratia si neutri, cui conceditur.
- 21 Cellas Ordinarij non faciunt mentionem de inseparratim, est subreptitia.
- 22 Subreptitia dicitur gratiis quæ non fecit mentionem de qualitate Præbende, non si quis impetretur beneficium, iuratum caratorem cum sit simplex.
- 23 Subreptitia dicitur et non expressum valere si falsum, à n. 15.
- 24 Gratia regulariter pro absentis subiacet subreptioni: falsum n. 31.
- 25 Gratia non dicitur subreptitia, quando in rescripto amittitur, consuetum apponi, & Papa profertur de eo habere notitiam.
- 26 Gratia non dicitur subreptitia, si incertum est, quæ iam non mandas exprimi; ut quod quis est filius delatoris de heresi, n. 27.
- 28 Gratia non dicitur subreptitia, si non fiat mentio de qualitate iure numero considerata: & quando qualitates acquiescentes sunt conprossæ.
- 29 Præmissa Noster, quæ dicitur nova præmissa, non est subreptitia, licet non sit expressam de nova præmissione.
- 30 Gratia non est subreptitia, si non fuerit facta mentio de iure quæsitio, vel de iure siue.
- 31 Clausula motus propositi, non subiacet subreptioni.
- 32 Clausula amoto, collis subreptionem vacaturum mœtu detestantur, beneficii alienum.
- 34 Clausula quod de subreptione dici non possit tollit vitium subreptionis.
- 35 Commisio non dicitur subreptitia, in qua non sit facta mentio, quod causa foret irritata, si in ea adesset clausula cuius statum.
- 36 Clausula liris statum, quid operetur, numero 40.
- 37 Processus debet fieri in rescripto: falsus in gestis post appellacionem: & quando alium est nullum; & quando quid emittitur non impedit rescriptum, & n. 42.

68 Ad Cap. XX. Super Litteris.

- 38 *Si autem causa est facienda mentis in referripis.*
- 39 *Latus, & sententia nulla, non debet fieri totum in referripis.*
- 40 *Claufula cuius statum, non operatur, quin capi possit possessio, nec praesentia subreptione, si non fiat iuxta de re iudicata, num. 41.*
- 41 *Indicatio, requirit mentionem in referripis: falsa si fuerit de dila in controuersiam, num. 42.*
- 43 *Littera Apostolica non excusans ab attentatib, quando in eis non fuit facta mentio de lre.*
- 44 *Litterae sunt subreptitiae, non facta mentione latius, si in possessio possit capi sit attentata, & n. 45.*
- 45 *Bonus, non debet esse subreptitium, & numero 46.*
- 46 *Referripis, seu breue de capienda possessione, si esse subreptitium, est nullum apud nos: & quare n. 47.*
- 48 *Cap. dilectis 10. de exceptionib. num. 49. & 50.*
- 49 *Excommunicationis lata post appellatorem, non est in referripis exprimenda, valdeque, ista excommunicatione non expressa.*

Aliud est agere de poena falsificantis litteras Apostolicas, seu Principis, aliud inquam per obreptionem & subreptionem illas impetrare: uti Doctores inuoluunt, quia in primo casu loquuntur latissime de fatiis de falsitate, & simulatione quod. 1. 50. cum multis per eum relatis, quem vidi adductum à quodam viro docto ad propositum nostrae quaestioni. Sed cum eum perlegissem fere illud verbum de puncto propositi dubij, affere video: & sic videtur iuxta regulam textus nostri, ut impetrans scripta, gratias, siue dispensationes per obreptionem aut subreptionem, non puniatur aliter poenis, quam quod careat impetratis litteris iuxta distinctionem, de quibus Pontifex fuit vltus in textu nostro, & in aliis supra in princip. adductis alias inquam si aliter poenis puniatur intertrans Pontifex esse alibi assignaret, si sicut de illis loquitur contra falsificantes, absentes litteras Apostolicas, eisque male abuteretur ut dico latè per textum in cap. ad falsificationem de crimine falsi, & dixi in cap. ex quo non ab inuere de iudic. quod. 26. & quod. 30. & in cap. ad audientiam de crimine falsi, ubi de poena falsificantis sigillum Principis: Imo & Pontifex in e. quod iuret 4. de fide instrum. non puniunt cruce signatos, de quibus ibi, nisi iuxta mentem textus nostri etiam si per litteras intertrans veritate, vel falsitate expressa, intendere. à voto absolui: etenim ibi puniunt tantum fecerunt ut hic, & quod votum adimplerent antea factum, nec ad aliam poenam transfum fecit ibi Pontifex, sicut facit contra litteras falsitatis, in dist. e. 3. & ad falsificationem de crimine falsi, ubi perbat falsificantes à beneficiis, excommunicat, & degradat: & sic degradat, traduntur puniendi iudici seculari: item in dist. cap. 4. in exilium mittuntur, &c. Item falsitatem committens, licet perdat causam, sed non per hoc aduersarius obinet nisi suam probat intentionem, Sicut. de cap. 32. num. 3. & lre eius alie de cap. 32. quod falsitatem committens in causa, cadit ab ea per sententiam, & Hypoth. de cap. 70. num. 18. Gonzalez in reg. 8. canonic. glosa 57. n. 45. dicunt ut falsificans litteras, quod alias erat nullae, incidit in falsi poenam, ac debet puniri, Barbosa in cap. olim. 35. hoc est. n. 56. & 72.

Quare optimè S. Antonin. p. 1. tit. 35. cap. 3. Siloiter verbis excommunicatio n. 8. excommunicatio. 4. vel. & seruido. Caietanus eodem verb. cap. 2. 6. quos referunt, & sequuntur Carolan. in explicacione fexta excommunicationis Bulla, in Carta Domini, vel. dubitauer, Barbosa in dist. cap. ad falsificationem num. 7. dicunt quod impetrantes litteras subreptitias, vel obreptitias non ligantur excommunicatione, qua ligantur falsificantes litteras Apostolicas, in dist. cap. ad falsificationem, et si in dicentio falsum non admittatur excusatio ignorancie Barbosa num. 11. cum Eman. Rodriguez quod. regu. num. 2. q. 14. n. 7.

Et licet ex textu nostro probet Doctores triplicem relationem conclusionem in principio additam, contententur tamen esse poenam eius iuxta excommunicationem scripti subreptionem dolo, aut simplicitate, ut lo. verticulus, non igitur, & in inter alios, nempe ut solum careat impetrans litteris sic impetratis, nec de alia poena aliquid Doctores loquuntur in textu hic, & in aliis similibus de obreptione, siue subreptione agendum, ego dixi non puniendum causam sequentem, scilicet quod causa, aut sollicitator qui ut facilius dispensationem impetret mutans narrationem substantiam, etiam excommunicatus per motum proprium Pij V. ut ait Henríquez lib. 12. de marris, cap. 3. num. 7. 10. sine, ex quo videtur alia poena praeter dictam in textu nostro, puniri falso impetrantem dispensationem: aliquid dixi, supra quod. 5. num. 31. & 32.

Sed respondeo esto ut verum sit sic Bulla Pij V. determinatur adhuc Pontificem iuxta non loqui de impetrante per obreptionem, & subreptionem tacendo veritatem aut falsum exprimentem, sed de casuali, vel sollicitatore mutante hoc est falsificante narrationem substantiam sui clientuli: quare non est mirum, ut potius puniatur. Iuxta tenorem, dist. cap. 3. & dist. cap. ad falsificationem de crimine falsi, ut constat ex tenore eiusdem motus prope Pij V. qui nullam excommunicationem imponit, sed solum decernit, ut poena falsi plebentur, ut bene expendunt Fr. Eman Rodriguez tom. 1. summa in a. edicte cap. 338. in princ. Vega i. summa. e. 88. casu 4. Thomas Sanchez lib. 8. de marris, dist. 22. num. 58. † Et quod ille motus prope loquitur de proinatoribus tam officij sacre poenitentiae, seu contradicendum, quam alim quibuscumque sollicitatoribus, quos Cyprianus vocant, qui veritatem facti à narratione, quam à paribus subreptionem quoad substantia, & qualitates ocellum exprimentas, diuersam faciunt, seu quo quomodo inueniunt, aut deprauant, immutante.

Ad secundam quaestionem patet, quid si narratio fieret dubitanti: ut respondeam praeinito iuxta verba Regule VIII. Cancellaria vest, gratis amittitur, quod io omnibus gratis fiscalibus nariari debet mensis vacationis sub poena nullitatis sic Puteus in de cap. 45. lib. 1. & de cap. 59. lib. 2. & 473 lib. 3. Moledan. de cap. 4. de concessione praebend. Capucio. de cap. 136. par. 4. & alij communiter ex eo procedunt, dicentes ut Papa sciat an vacatio contigerit in mense referuato, vel Ordinatio: quia non intendit per iudicare Ordinario collatori, Puteus de cap. 59. lib. 1. aliquid per Rotam de cap. 714. num. 6. p. 5. & de cap. 9. n. 21. p. 2.

Vnde ad difficultatem dico non esse falsitatem praedicte regule, si narratio mensis fieret dubitanti, veluti dicebatur quod factum vacauit in tali

- tali mense, Cæsar de Grassis *decif. 2. à num. 7. de prob. aliquid per Rotam decif. 112. Riccius coll. 1141. nec enim fufficit dicere quod vt alleuere vacauit in tali mense; quia per illud verbum impetitione affirmat, de quo dixi *supra sub Rota. in cap. 3. hoc est. nihil concluditur; eo quod mensis vacationis narratus, semper debet verificari; & ratio rationis est; quia verificatio narratiue est pars gratiæ: sic docent Crescent. *decif. 2. de concess. Præbend. Mohedan. decif. 8. hoc est. Cæsar de Grassis decif. 12. & 10. & decif. 2. de prob. Caputaquen. decif. 140. p. 2. Callados. decif. 4. de prob. aliquid per eundem decif. 6. à num. 2. de Iure Patron. Rota decif. 60. & 77. hoc est in antiquis, aliquid per eandem Rotam in antiquior. decif. 211. p. 1. diuersif.***
- 10 Quæ conclusio ita est fauorabilis, vt dispositiue debeat fieri narratio, vt dicit Rota *decif. 700. lib. 1. aliquid in decif. 154. Riccius coll. 1141. verif. ampliatum iuræ: & reddunt rationem Rota decif. 42. diuersif. 2. Caputaq. decif. 115. p. 3. quia omnis constitutio emanata ad obviandum fraudibus est fauorabilis: ita videtur confirmari ex textu nostro, & aliis.*
- 11 Et intelliges ex verif. & ampliatum infra. † Item extenditur vt procedat non solum in supplicationibus, & gratis factis ad instantiam partem, sed etiam in concessionibus gratiarum, quæ sunt motu proprio, Rota *decif. 6. & 7. de præbend. in nouis, & decif. 71. hoc est in antiquis; Mohedan. decif. 4. num. 1. & decif. 9. num. 4. de primis. aliquid per Putzum in decif. 386. num. 3. lib. 1. licet purata causa non suppleat defectum intentionis nolentis concedere dictas gratias sine mensis expressione, Putzus *decif. 70. lib. 3. Achilles de Grassis decif. 10. de præbend. item Putzus in decif. 307. lib. 3. aliquid in decif. 386. num. 3. lib. 1. Rota decif. 33. à num. 6. in antiquis; Callados decif. 4. de concess. præbende, & procedit etiam in gratia nouæ provisionis, Mohedan. decif. 4. de concessione præb. aliquid per Rotam decif. 443. p. 2.**
- 12 Et amplius conclusio, vt intelligatur dictum *supra* à verif. quæ conclusio, nempe vt narratio de mense fieri debeat dispositiue, dicendo affirmatiue, simpliciter, & absolute quod beneficium vacauit in tali mense, vt patet ex verbis dictæ regulæ 8. Cancell. ibi: *Dispositiue mentionem fieri.* Et quia huiusmodi defectus non suppletur per clausulas generales, Crescent. *decif. 15. de prob. Mohedan. decif. 17. eodem; Callados in decif. 1. eodem; Verallus decif. 63. & 23. p. 1. Card. Poterus decif. 120. lib. 1. Bellameta in decif. 125. Caputaquen. decif. 188. p. 1. aliquid per Rotam decif. 475. lib. 2. diuersif.*
- 13 Dicta inquam procedunt siue vocatio sit de iure, siue de facto, vt dicunt Rota 102. lib. 1. diuersif. Riccius *diff. coll. 1141. coram finem, qui; & Putzus decif. 15. lib. 1. limitat primo dicentes minimè locum habere dictam conclusionem, quando beneficium fit refectionem ex alio capite, quam ratione vacationis in mense Apostolico. Et secundo idem Putzus decif. 345. lib. 3. & Rota decif. 9. de iure patron. in antiquis limitant in provisionibus, & gratis Ordinariorum, vt tenent etiam Baldus *decif. 21. quia in Ordinariis regulares præsumunt scientia de mense vacationis, quod verum est, vt dixi *sup. quæst. 2. num. 4. & alibi, et si Putzus decif. 391. lib. 3. dicit procedere etiam quia Ordinarius semper prouidet de motu.***
- 14 Et quod in gratiosis, magis sunt iustissime do-

cent Doct. in c. 1. de iure concess. lib. 6. scilicet debent verificari quæ reddunt Principem ad eodendum difficiorem, vel super quibus Principes se succedunt maxime, quando copulatiue sunt narrata, & quilibet narratio per se non sufficit, abunde patet ex dictis *supra in hoc cap. & in aliis à principio tituli, & in aliquibus sequentibus, in terminis docent decifum propter Ordinarios in dicto cap. 1. Rota decif. 20. de prob. nouis; Bellameta decif. 76. & in decif. 305. Verall. decif. 39. p. 1. l. utres decif. 142. lib. 1. Rota decif. 4. & 75. hoc est in antiquis; Riccius decif. 4. & 91. Callados decif. 11. & in decif. 12. præb. Caputaq. decif. 310. p. 1. & 142. p. 2.*

Et hæc conclusio extenditur vt procedat etiam quoad narratiuum etatis, quumvis consilium in facto proprio, Fab. *decif. 17. Mohedan. decif. 336. Riccius coll. 1141. adiectum in ant. cap. & addit Caputaq. decif. 114. p. 2. quod gratia reddider nulla, si narratio etatis non iustificetur. † Et Mohedan. decif. 8. hoc est Riccius coll. 325. ad notitiam textum aut vt subepitulum fit rescriptum per expunctionem falsæ etatis; quia tunc dispensationis gratia videtur. Et addit secundo Cæsar de Grassis decif. 66. vt obtineat etiam quoad narrata in dispensatione, quæ sunt veritanda. † Item ampliat Callados. decif. 1. super regul. vt fuit dictum in vna Meliten. Canon. 16. lit. 1. 86. coram Cardinali Plato, vt procedat quoque, si narratio gratiæ, sit negatiue concepta; item ampliat Cæsar de Grassis decif. 48. Mohedan. decif. 304. vt procedat nedum in iudicio ordinario, verum & in iudicio executivo, quod notab. ad ea, quæ longissime scribit Nicolaus Gacina de benef. in p. 6. præcipue à cap. 2. à num. 184. & 200. vbi de textu nostro, & de executoribus gratiarum Apostolicarum, & quæ debeant verificari, aliquid dixi *supra in principio.**

Imò & amplius pendet conclusio, vt procedat vique etiam respectu qualitarum; quia in gratiosis etiam qualitates narrata, sunt verificandæ, Cæsar de Grassis decif. 7. de prob. quod est verum quando qualitas narrata est de factis, sicut si ex iura dispositione; quia tunc non est opus causâ iustificare, Rota decif. 75. & 33. hoc est in antiquis, & limitat etiam Riccius decif. coll. 1141. in casu dec. Rotæ diuersif. 53. p. 1. Callados decif. 100. de præbend. & Riccius decif. 734. de aliis, dico *infra* in verbis ad finem præsentem.

Ad tertiam questionis de rescripto perinde valere, cuius habet aliquo modo comprehenditur sub locutione, & declaratione nostri scribentis Azor. lib. 7. moral. tom. 2. cap. 31. quæst. 1. & de materia textus quæst. 2. 3. 4. 1. & 6. Salas de legibus session. 5. & Sahugon. & alij prædicti Romæ Curie, & notari Alexand. Ludouic. decif. 13. num. 3. quod perinde valere obtineat licet per decessum, non facta mentione licet, nō suffragatur, nisi iustificetur, vt confirmatur etiam ex dictis in fine huius questionis, agit largissime Rebutius in præf. de heretici p. 2. à fol. m. 311. vbi quid sit, & ad quid prædictor, eum videbis ex proposito.

Hic etiam applicabilis quod scribit hæc Nicolaus Glicia de gratia si noster p. 6. cap. 2. à num. 110. ex infinitis decisionibus; idcirco ad quid ex venar, non transferbo; & in aliis decif. Alex. Ludouic. decif. 137. num. 3. & 9. decif. 89. num. 2. & decif. 84. num. 4. decif. 89. num. 3. & decif. 94. n. 7. & 8. & quod hæc requirit licet tempore impetracionis

trationis, idem *dist. decif. 94. num. 1.* cumque hec gratia concedatur prouiso Apostolico ex stylo datus, etiam aduenis prouisum Apostolicum, Alexand. Ludouic. *decif. 10. num. 3. & num. 2.* dicit ut non fit subreptio, si non fuit facta mentio, quod colligans erat prouisus Apostolicus.

- 11 Ad quartam questionis partem que redditur, vel non subreptitium telscriptum potest adducta late *supra in cap. 3. & 8. & alibi*, & in textu nostro, ne longos commemorare faciam, breuiter dico, ut collatio Ordinatio non faciens mentionem de impetrationatus, est subreptitia, Verallus *decif. 224. p. 3.* † Et ubi quis non fecit mentionem de qualitate prebende, scilicet quia sit Sacerdotalis, vel electus nam tunc gratia dicitur subreptitia, Rota *decif. 41. hoc sit.* sed non erit gratia subreptitia, si quis impetrauit beneficium tanquam curatum, si postea repeiatur simplex, ut dixit Rota *decif. 37. hoc sit. in amicus*, Riccius *dist. collat. 325. circa finem*: & sic si Canonici prebendarius in impetratione expresserit prebendam, & non Canonatum, Rota *decif. decif. fine 73. Bisignet decif. 11. de prob. licet* quamvis repenitur fructum excedere quantitatem, Bisignet *decif. 6. de prob.* † Item dicitur subreptitium ob non expressionem valoris, Crescent. *decif. 18. hoc sit.* de his duobus iam *supra* ego. † Qui *decif. 10. de prob. ait* quod regulariter gratia pro absente subiacet subreptioni, & Verall. *decif. 224. p. 3.* generaliter notat quod ubi subreptio habet locum, vitium ipso iure; sed de hoc dixi iam *supra*, a principio nostri textus, qualiter intelligatur.

- 12 Sed & contra gratia non dicitur subreptitia, quando in telscripto omittitur consuetum apponi, & Papa presumitur de eo habere notitiam Crescent. *decif. 14. de prob. unde licet* in telscripto fuerit omisum id quod si esset expressum Papa, vel non concessisset, vel minus facile, probatur tamen sciuisset pulchre Verall. *decif. 121. p. 3.* † Nec dicitur subreptitia si taceretur ea, quae ius non mandat expressi pulchre Mohed. *decif. 8. hoc sit.* † Quare licet quis non expresserit, quod esset filius delati de hære in impetratione dispensationis beneficij gratia non vitatur, idem & Riccius *sub dicta collat. 325.* † Nec dicitur subreptitia si non fiat mentio de qualitate si iure minus considerata Verall. *decif. 224. quod decif. 22. t.* idem ait quod qualitates equipollentes sunt expressae; & licet qualitates beneficij non expresserit; eo quod sufficiat ipsum exprimere beneficium, Rota in *decif. 10. hoc sit. quod in decif. 39. diuers.* *hoc sit.* in amicus dicit, ut data etiam taciturnitate pensionis, id intelligens in Clenio paupere impetrante in forma communi.

- 13 Item etiam quod prouiso Nunci, in qua est facta mentio presentationis, dicitur noua prouisio, & non est subreptitia licet non fuerit expressum de noua prouisione, Mohed. *decif. 3. de prob.* † Nec erit subreptitia, etiam non sit facta mentio de iure quo fito, ut in casu Mohedan. *decif. 34. de prob.* & licet non fuerit mentio facta de intrusione Verall. *decif. 118. p. 3. imo*, † & Rota dixit *decif. fine 74. hoc sit.* ut impetratio pro alieno in absentia, si subreptio in aliqua parte repeiatur, non nocet absenti, etiam ut iam dixi regulariter gratia pro absente subiacet subreptioni; alia ponit Alex. Ludouic. *decif. 50.* & alibi *capit. ubi* Oliver. Beltramin.

De clausula *motu proprio*, iam *supra* dixi *q. 4. 32. a num. 45.* quod non subiacet subreptioni, id est quod tollat vitium subreptionis, ut etiam dixit Ant. Faber *decif. 1. hoc sit.* † Quare nunc addo ut clausula *amere*, tollat subreptionem taciturnitatis detentionis beneficij alienius, ut dixit Rota in *decif. 37. hoc sit.* & ceteri de clausula hac sentientes. † Item & quod clausula (quod de subreptione dici non potest) tollat vitium subreptionis, scriptis Verallus *decif. 228. p. 3.* † Nec dicitur subreptitia commissio, in qua non fuit facta mentio quod causa fuerit instructa, si tamen in ea adest clausula *cum statu* & docent Achilles de Grassis in *decif. 9. hoc sit.* Riccius *dist. collat. 325. in vers. modo.* † Et dicta clausula *litis* *stare*, operatur, ut censetur facta sufficiens mentio iuris, Gemin. *concl. 10. num. 6.* & fuisse dictum in vna Zamoris. *sub dict. Nouemb. 12. anni 1584.* & in vna Malin. *13. Nouemb. 1595.* Alex. Ludouic. *decif. 2. num. 6. & ibi*, Oliver. Beltramin. *num. 16.* Martia in *sub clausula*, *174. part. 1.* cum pluribus decisionibus; alia dico *infra* in *vers. aduerrendum*.

Vnde etiam aliqua iam *supra* dixerim de mentione status causae, & processus facienda, ut telscriptum non dicatur subreptitium iam ad vltimum questionis partem respondeo, ut *supra* *sub c. 8. & 17.* & in terminis Balboa affirmat regulariter ex textu nostro, & ex *cap. cum distellus hoc sit. & in c. distella 10. de except. n. 8. & 9.* ubi limitat, veluti in gestis post appellationem inexpressam: argum. textus in *cap. hora de consens. viti.* Secundo quando actus est nullus, ut in *cap. ex tenore cap. ex parte hoc sit.* Tercio quando illud omisum est talis naturae, quod expressum non impedit telscriptum ex communi Doctorum *hic, & in cap. postlatis 27. hoc sit.* † Et adiciat quae congerit hic Barboza a *num. 14.* ubi dicit quod est facta mentio in telscripto de statu causae, nec reddi telscriptum nullum si non fiat mentio de lite nulla *ibi num. 16. & ibidem 23.* † Quod non debeat fieri mentio si sententia erat nulla, hac dicta multis comprobans: at de praedicta conclusione scribit inter antiquos Panormitanus in *dist. cap. 10. de except. num. 3.* Imola *opposit. 7. Part. num. 7.* & Doctores per iura praedicta *ibi, & in cap. inter Aluacerrum de sent. & reind.*

Aduertendum est quod licet clausula *cum statu*, de qua ubi proxime praeretur gratiam a subreptione ob non factam mentionem de lite; non tamen operetur quod capl possit possessio absque vicio attentatorum, ut fuit dictum in Toderontis iuris patron. *13. Maij 1616.* coram R. P. D. Pamphilo, & in Conchen. beneficij de Triefle *1609.* Nouemb. 20. coram R. Coccino Decano.

Et nec praeretur a subreptione, si non fiat mentio de re iudicata; quia res iudicata requirit specifiacam, & individuum mentionem, Martia *dist. clausula 174. in fine*, & fuit dictum in Abulen. Capellaniz *21. Aprilis 1602.* coram Cardinali Lancellotto Iuniori, & in Toletana beneficij *14. Nouemb. 1605.* coram Iusto impressa penes Marchesiam *de commutatione tom. 1. fol. 324.* † Quod non procedat, ait Oliverius Beltram. *supra n. 18.* si res iudicata esset iam deducta in controuersiam; quia tunc sufficit facere mentionem de lite per clausulam (*cum lite stare*) ut fuit dictum in vna Burg. peremerentia. coram R. P. D. Coccino Decano *3. Martij 1608.*

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

AD TEXTVM IN CAPITE XXI.

Edoceri, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Abbas convenitur in causa Monasterij per rescriptam, in quo nulla fit mentio de conventu.
- 2 Praelatus solus absque suo conventu potest agere & conveniri super bonis ad Ecclesiam, vel conventum spectantibus, si quoad administrationem sunt unita: fallit in arduis negotiis, n. 3.
- 3 Canonici, seu alij de universitate, non possunt esse testes pro sua communione rescripti.
- 4 Reversari an possit Episcopus cognoscens de bonis sua mensa rescripti.
- 5 Testificari an possit Episcopus pro Ecclesiæ rescripti.
- 6 Canonici agere possunt, & experiri in iudicio sine mandato, aliter finem regundum, pro praedictis sua probanda.
- 7 Rescripta habent vim executionis ante comprehensionem sacerdotis, sed non extenduntur ad res, vel personas in eis non comprehensas, n. 9.
- 8 Anonymum, Ecclesiae, dicitur esse Clericum.
- 9 Visitatores ordinis S. Iacobi, solent habere ipsi mandata, quod aequum Ecclesiarum sit Clericis, & non Laicis: aliud in pract.
- 10 Procurator Clerici, non possit esse Laicus, rescripti.

IN V N C textoris explicati in cap. cum dicitur, in 6. de iudicio, quod. 2. num. 9. verborum, & in cap. insuper de testibus quod. 4. num. 14. Cumque nostri textus conventus in sit conclusio quod in causa Monasterij convenitur Abbas per rescriptum, in quo nulla fit mentio de conventu nec propter hoc appellari possit nisi Abbas per rescriptum, in quo nulla fit mentio de conventu nec propter hoc appellari possit, nisi Abbatis, & conventus bona essent distincta omnino: & ob id probans cum multis Barbosa hic num. 1. & 2. ad id ad id num. 4. quod Praelatus solus absque suo conventu, vel Capitulo agere, & conveniri possit super bonis ad Ecclesiam, vel conventum spectantibus, si quoad administrationem sunt unita: quia omnia administrat Praelatus, etiam quod inter se sint separata: quia alia sunt deputata pro mensa conventus, alia pro mensa Praelati: nam quoties communia, poterit Praelatus agere modo dicto, & praeterquam in arduis negotiis in quibus exigitur consensus viriisque, ut cum omnibus Canonistis hic docet.

Ideo adiunges quae rescribo infra ad Rub. & titulum de his, quae fiunt à Praelato sine consensu Capituli, item & à contrario casu, ea quae dico in cap. tertio loco de prob. & in cap. super 6. cap. insuper de testibus, ubi nunc Canonici quatenus esse testes, seu alij de universitate, capituli, aut conventus

- 43 Item & secundo adveniens quod litterae A: ostendit non excusant ab attentatu, quando in eis non sit facta mentio de lite, docet Alex. Ludov. de off. 305. n. 5. sic fuisse dictum in vna Virgell. de off. 305. n. 5.
- 44 Archidiaconus 13. Aprilis 1599. Quare ex his & aliis resolutis quod sunt subrepticiae litterae, non facta mentione litis, sic ut possessio postea capta sit attentata, ut fuit resolutum eorum Domin. Pania in causa iam dicta Virgell. ut iterum referat idem Alex. Ludov. de off. de off. 2. 4. 5. quam decisionem ad litteram, & ex aliis pluribus adducit Nicol. Garcia de benef. p. 6. c. 1. n. 15. & sic ipse ibi n. 14. Caputa de off. 70. p. 1. Rota de off. 469. lib. 3. p. 3. dicitur, quae est Paleoci 116. & Lancell. de atten. 41. in praef. 4. n. 413. Qui etiam c. 12. limes. 30. n. 3. ait quod breve non debet esse subrepticium, ut etiam dixit Flamin. Paris. de rescriptis, lib. 10. g. 6. n. 15.
- 45 Nota ut quavis rescriptum ad lites subrepticium non sit nullum ipso iure, ut latè iam dixi in praef. nostri textus, sed vitiosum ope exceptionis, ut hic, & in c. eadem. c. 5. autem hoc iuramen praedictum rescriptum, & breve de capiendis possessionibus si est subrepticium est nullum ipso iure: sic ut possessio capta, eius vigor & sit vitiosa. Quia est extraordinarium, & exorbitans, atque execrarium, sapientius plus gratiam, quam Iustitiam, ex quo tollitur auctoritas ipsius, & anathematizatum Garcia supra n. 16. Gonzalez in reg. 8. c. accell. glossa 9. in an. 47. n. 175.
- 46 Vnde pro intellectu dict. c. dilecti. de exceptis dico quod est iuxta regulam telaram rescriptum à monialibus imperatum Priori de Angles directum, videtur nullum fuisse, & vitiosum propter dictam regulam, rescriptum redditur inutile, quoties non sit plena processus mentio: eo quod ibi suppressa fuerit excommunicatio monialium. Tamen veritas est, ut excommunicatio non sit exprimentia, quando latè fuit post appellationem interpositam & ibi Barbosa nam. 1. idem profertur, eo quod excommunicatus ad sui defensionem omnes, & quascunque exceptiones proponere potest, cum possit appellare iuxta textum in c. eam. inter excommunicatos, de iura. quae dixi infra in c. intelleximus de ead. de exceptis: & non obstante excommunicatione, valere rescriptum in causa appellationis non facta mentione excommunicationis, resoluens cum Felino, & Socino, quos sequitur Anton. Ricciolus de iure personarum c. 38. n. 13. generale esse in omnibus casibus ex quibus excommunicatus potest impetrare in illis valere rescripta non facta mentione excommunicationis.
- 47 Ex quibus etiam videatur eorundem assertum Barbosa ex dict. c. dilecti, n. 9. in fine, dum in specie illius dicti fatendum esse ut rescriptum à Monachis imperatum ad priorem de Geimose directum, plenè vitiosum esset, quia si Monachi qualivrem excommunicacionis allegata expressissent litteram fuisse post interpositam appellationem nequaquam illis concederetur, ob id quae commissam fuisse causam Decanolicontensis, ubi explicat Innocentius, Cardinalis Inola, & Panotmiran. numer. 3. Parisius 8. adhuc non impedit cum loquutus de secunda impetratione, tacita prima ut patet ex littera propter quod videtur intrare regulam dict. c. eadem cum concordatu hoc ita aliquid infra in c. 26.

- 1 contentus pro rebus communitaris fuit. ↑ Item applicabitur quæstionem nōm Episcopus cognoscēs de causa fuit mentis possit recitari, de qua dixi in cap. 4. de iure conp. quæst. 30. ↑ Et an Episcopus possit pro Ecclesia testificari, dixi in cap. 7. de prob. quæst. 2. vers. ad ultimum: & applicabis quæ dico a quæst. 1. in cap. 9. de iudiciis, proprius cap. sequenti, verba rescribam: & iuxta nōm infra in cap. dilecta. 8. per text. ibi de excep.
- 2 Item applicabis quæstionem, quam resoluī Balboa in cap. ex litteris 3. de prob. dum a. num. 36. ex illo textu supponit Canonicum agere posse, & expectari in iudicio sine mandato finium reguendorum pro præditi sui Canonicatus, & perbenda, probans ibi num. 17. ex glossa illius textus, eo quod tunc similis est aliis Ecclesiæ Prelatis, qui sine mandato commune placitum est agere posse adducere in comprobationem casum nostri textus, & cap. ante dilecta de fide instrum. cum Panormitano hic num. 1. Decio num. 8. & cum aliis in dict. cap. 1.
- 3 Alia mouet hic Barboza sub num. 3. vnum quod rescripta habent vim extensiuam, aut comprehensiuam, de quibus aliquid in cap. eam 12. 7. hoc it. & in cap. quæst. 5. de iud. c. 1. vbi quod rescriptum extenditur ad successorem, vbi latè videbis quæst. 1. ↑ Et applicabis quæ dico infra in cap. Rodolphus 35. nec it. pro extensione glossæ emisse, quatenus probat quod rescripta non extenduntur ad res, vel personas in eis non comprehensas.
- 4 Ad quæstionem, de qua Innocent. hic, quod æconomus Ecclesiæ, & Episcopi debet esse Clericus, Gratianus cum aliis reg. 318. contra Pauromitanum ex l. 1. iur. 5. p. 1.
- 5 Secundum quam Visitationem ordinis Sancti Iacobi, solent iubere in mandatis, quod æconomi Ecclesiarum sint Clerici, & non Laici, sicut de petitione populorum in consilio ordinum semper contrarium fuit seruatum tenendo Abbatis opinionem eo quod fuit facilius, & Laico exactio, & executionis, fuit tenendo Gratianus de iure Innocentii opinionem, adducit Gregorium Lopez in dict. l. perita, eam duobus modis iustificantem. ↑
- 6 Quare ad hæc applicabis quæstionem, quam tractauimus cap. 2. de iudic. quæst. 12. vbi egi de ea, An Laici possint esse Clerici procuratores, & assisores, aut Vicarii Episcoporum.

¶ ¶

AD TEXTVM

IN CAPITE XXII.

Dilecta, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Processus factus litteris subreptitiis irritatur contra formam rescripti irritus nunciatur.
- 2 Rescripti forma est ad vnguem obseruanda.
- 3 Forma commissionis est obseruanda.
- 4 Forma defectus annullat actum, & est maior, quam substantia, & n. 1. & 6. etiam si omisso forma fiat ex ignorantia. n. 7.
- 5 Forma nec addi, nec detrahi potest.

- 9 Forma omisso in qualiter parte minima vitiosa actum, est tamen forma defectus maior, quàm causa efficiens.
- 10 Actus contra prohibitionem legis factus, non valet.
- 11 Cap. cum causam 14. de sentent. & re iudicata.
- 12 In dec. pronunciare an possit contra suam sententiam et res factam in rem iudicatum, si pars non opposuit exceptionem rei iudicatae.
- 13 Monachus deprensus in Monasterio nequis agere in iudicio, sine licentia Abbatis, aliter si debeat extra.

¶ Vnum communis nostri textus resolutio fit, quod processus factus per litteras subreptitiis irritatur, sed factus contra formam rescripti, irritus nunciatur. Applicabis ad primum omnia, quæ dixi supra in cap. 20. de litteris, & rescriptis obtinent subreptitiis, aut obreptitiis. Ad secundum applicabis omnia, quæ adduxi latè in cap. 1. de sent. & re iud. quatenus ibi egi de sententia lata contra leges, Canones, consuetudines, extravagantes, stylum, aut contra priuilegium ibi 9. 2. & aduersus alias decisiones.

Multis probat hic Barboza quod forma rescripti, seu mandati est ad vnguem obseruanda; nam omnia in contrarium sunt ipso iure nulla; de quo dico infra in cap. fin. de rescriptis, quæst. 1. aliqua dixi sub cap. 20. q. 4.

Ob idque tenet cum multis idem num. 4. quod quis debet seruare formam seu commissionem, de quo infra sub hoc tit. & de officio iudicis delegati cap. 1.

Et ibi in vers. & forma mandati nostri exacta, multis probat idem Barboza num. 8. quod non seruata forma contrit actus probans ex regula textus in l. cum bi §. Prætor ff. de transactio. & in l. non dubium cod. de legibus: vnde Gratianus multis probat regula 212. quod format defectus annullat actum probans ex textu nostro in cap. vnde abbas de officio delegati: nam forma defectus maior est, quàm substantia, vt dixi Euerard. in suo loco 53. vbi latè de materia, Felinus hic ampliat regulam modis 12. & limitat modis 8. bene laison. in l. si procurator cod. de procurator. Et an actus contra formam iuramento si metetur, Coust. in cap. quare in pactum de pactis lib. 6. p. 2. §. 6. num. 2. vbi probat concludenter quod non. ↑ Nec per æquipollens probat Molina de primogen. l. 1. cap. 9. num. 17. ↑ Itaque Ioannes Gutierrez in Littera periti ff. de leg. 1. num. 14. latè agens, & Ioannes Mariene. in l. 1. tit. 4. §. off. 4. n. 3. lib. 5. recap. & glossa 16. num. 4. cum aliis dicunt nec addi, nec detrahi posse aliquid formæ, quia debet ad vnguem adimpleri; sic vt non sufficiat per æquipollens. ↑ Ob idque Mariene. in l. 9. in 20. glossa 2. & in l. 9. tit. 11. glossa 4. num. 11. lib. 5. recap. dixit format omissionem in qualibet parte minima reddere actum nullum; est enim maior forme defectus, quàm causæ efficiens, vt tradunt communiter Doctores secundum Cironum in l. 1. §. signu ita num. 8. l. 1. §. de verb. obligat. & de hoc distioe plenius in cap. pradiatum a 1. de

de officio deleg. per verba finalia, ibi, *mandati si quidem fines probarentur excedere, si qui contra formam rescripti accepti, profuturum iudicare.* † Et videbuntur quæ congerit Gratianus, regula 14. dum ponit regulam, quod actus contra leges, vel statuti prohibitionem factus, non valet ext. non dubium *ext. de legibus*, de quo *sub cap. pen. de consuet.* & *sub hoc tit. vbi idem Gratianus ampliat de facto contra formam mandati, & contra formam rescripti, num. 2. & 3. vbi limitat duodecim modis.*

His tamen omnibus obstat textus, in *cap. cum causam* 14. *de sent. & re iudic. in eius 2. p. vbi* quod valet sententia lata non seruata commissionis forma. Sed hanc partem explicamus cum textu nostro, ubi in *princip. & sub quaest. 1. sed in terminis expendendo textum illum cum textu nostro, leges quæ cum multis adducit Balboa, in *dist. cap. cum causam* a *num. 9. usque ad finem*, ubi plures applicationes refert. Sed pro extensione regulæ, de qua loquimur sum leges quæ adduxi, *infra in disto cap. fin. de rescript. spoliar.* & ibi *q. 1. & 2.**

Et quia Innocentius hic in fine glossæ magnæ, quem dicit ab omnibus approbati, Alexander. *cons. 63. num. 1. lib. 4.* dicit quod index possit promouere contra suam sententiam translatam in rem iudicatam, quando pars non opposuit exceptionem rei iudicatæ, & per probationes, & instrumenta confutis de iniustitia primæ sententiæ contra regulam iuris, in *l. 3. et quando promouere non est necesse, l. 1. Cod. sententiam rescindi posse, l. 11. tit. 1. p. 3.* ideo leges ad quæstiones Zeuallos de *coact. per viam viol. p. 2. quæst. 110. & 111.* ubi an Ecclesiasticus exequendo suam sententiam, quando appellatiōi fuit renunciatum vim faciat. Et an si retractat sententiam translatam in rem iudicatam, non opposita exceptione, ad quod leges quæ longè dico, *infra in cap. subrepta 2. de re iudicata*, & quæ noto ad plures quæstiones, in *cap. qualiter 17. de accusat.*

Et in ver. *rescriptum*, quatenus, hic Balboa *47. cum* Petro Balboa in *l. si longius 6. q. si filius non. 50. ff. de iudic.* notat quod licet Monachus non possit agere in iudicio sine licentia Abbatis, si tamen debeat extra Monasterium de voluntate Abbatis agere possit, & conueniri eo absente, de tacito ipsius mandato; ideo applicabis plura quæ adduxi in *cap. 9. de iudic. a quæst. 1. 3. & 7.* & quæ item dico, in *cap. 16. eodem.*

AD TEXTVM IN CAPITE XXII.

Plerumque, hoc Titulo.

P R Æ M I S S V M.

S V M M A R I V M.

1. *Rescripta a iure Canonico sunt aualia si fiat iniuria, secus si fiat gratia, qua sunt perpetua.*
2. *Rescripta sunt iuris stricte.*
3. *Annalis, & triennalis possessionis effectus remissiuus.*
4. *Protestatio non requiritur cum Adversarius non reperitur.*

D. Fernosin. de Rescript. & Consuet. P. II.

EXVS huius materia principalis expenditur ex notatis *supra in cap. fin. autem 9. hoc tit. & in cap. ex parte 12. eodem.*

Et quia Balboa ex verbis hic *infra autem n. 3.* 1. notet quod rescripta iure Canonico sunt annalia & quod si sunt iustitiae petuntur annos; secus in rescriptis gratiæ, quæ sunt perpetua commendandis, vel videantur quæ ipse dixit in *cap. ceterum 3. hoc rural.* ideo quæstionem 1. hic vt bene intelligas. † 2. Et quod rescripta non extendantur, ultra quæ comprehendunt; eo quod sunt iuris stricte, dicit Balboa in *cap. 1. de causa possid. a num. 49.* videbis in *cap. Rodolphus, infra, & supra in cap. 1. a num. 8.*

Et cum glossa hic *intra*, commendat Balboa 3. numero 4. vt videatur Tyracellus de *retratu lignagior. §. 1. glossa 10. num. 6.* ubi tradit de *annali rescriptis*, ideo applicabis quæ adduxi in *cap. de prescriptis*, ubi & de triennali; & quod dicit *sub Rubrica de causa possid.* ubi de effectibus annalis & triennalis possessionis in beneficalibus ad maintenancem, & acquisitionem iuris, in re.

In glossa verbo *negligentia hic Balboa num. 5. & 6.* dum dicit, quod protestatio non requiritur cum Adversarius non reperitur, imò & quod impune omitti possit, ubi prodelle non potuisset ideo applicabis quæ longè dixi de necessitate protestationis, & eius effectibus in *cap. de appell.*

QVÆSTIO I.

An rescripta ad lites, sunt perpetua, an autem anno expirent?

S V M M A R I V M.

Rescripta ad lites dicuntur anno perire, si impetrans cum non utatur ad effectum impetrandi secundum validum, non facta mentione de primo, n. 2.

Huius quæstionis controuersiam ex hoc textu, & ex *l. 1. cod. de diuersa rescriptis*, excitant Doctores, & quod sine ambiguitate iure Canonico, & perennis iure Ciuili dicit Bald. teste Felino in *cap. fin. autem hoc rural* & sed non placet hæc resolutio; quia non est indubitanter ius Ciuile, & Canonicum discordat, nisi aperte exprimitur; argum. textus in *cap. 1. & 1. de nouo opere nunciat.* eorum quæ dico in *c. 9. de foro comp.* Quare Petrus Rebuff. in *præfat. hoc tit. n. 4.* dixit rescripta, quæ iura parium rescriptum esse perpetua; veluti si Princeps alicui concedat vt conueniantur sub certo Iudice; quia debet beneficium Principis esse transiunt, secus in rescriptis iustitiæ, quæ ludicis comprobatione egent; quia illa fere anno pereunt, vel quidam, vt inquit Rebuffus, intelligunt ea, quæ ad ius rescribuntur; id est ad obseruationem iuris, vel eluditionem illa enim sunt perpetua, sicut & ius; sed neutra harum placet, licet Memochius de *ordur. indic. cap. 1. 202. num. 77.* primam Rebuffi sit amplectens. † Mihi tamen plausibilior est sententia dicentium rescripta ad lites perpetua esse, & tandiu durare; quâdum actio, seu ius durat super quo impetrantur; vt in *l. solus 2. cod. de diuersa rescriptis*, ceterum si dolos vel negligentia is, qui rescriptum impetrat, eo

G initia

74 Ad Cap. XXIV. Cum Contingat.

instauratum non veniat, tunc adversarium eius experiri posse, & aliud resciptum impetrare, illudque posterius valere existimo; licet nullam prius mentionem faciat, ut dixi *supra* sub cap. 10. hoc *pirata* Pontificem in nostro textu explicans Doctores, Abbas, & Felin. & Barol. Cathen. & Isaac. in *dist. 12. Cod. de dunt. rescripti*. Gohedus in *summ. hoc tit. num. 48*. Menoch. *de arbit. casu* 104. n. 1. & *conf. 100. n. 11. & 34. dist. 1*. Zephali *conf. 104. num. 61. lib. 3*. Decianus *conf. 13. num. 1. lib. 1*. Faquin. *lib. 3. errorum*, *quasi. 65*. & sic non pugnat Cujac. *duo additis de dunt. rescripti*, dicit iure veteri rescripta annalia fuisse ex textu nostro.

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

AD TEXTVM IN CAPITE XXIV.

Cum Contingat, hoc Titulo.

P R E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ordinarius index debet humiliter exagni, quod ei mandatum fuit à iudice delegato.
- 2 Delegatus Pape in causa sibi commissa, iurisdictionem habet super Ordinarium, & quemcumque maiorem.
- 3 Ordinarius index quid faciat, quando postea suis requisitis cum iudice alterius delegati, ut exequeretur contrarium, quod exequutus fuerat virtute prius rescripti, & numero 4.
- 4 Littera prima super secundas non reuocatur, vel ordinarius debet de tali reuocatione valere, nec secundum mandatum exequatur, donec contentio de iurisdictione terminetur.
- 5 Instruementum est probatio probata.
- 6 Index primus debet esse ad abolendum, quoniam ad condemnandum: qui quando agitur de periculo anime, n. 7.

eiam si littere primae per secundas non reuocantur, vel de tali reuocatione ordinarius iudex dubitet, non exequatur secundum mandatum, donec contentio de iurisdictione terminetur, recurret ad ea, quae dixi de cōpetentia iurisdictionis inter duos iudices, & quod superedeatur in causa principali, quouique cognitio super competentia finitur in Rubrica, *de foro compet. vbi egi, quasi. 1*. de ea qui sit iudex, quando duo iudices ordinarij litigant super iurisdictione sibi competenti. Et ad illam, quam tractant, in *cap. penult. de foro q. a. 6*. an quilibet iudex peccando possit cognoscere, an sua sit iurisdictione. Et quia talis textus nostris ad est in delegante, & ordinario delegato, forte poteris recurrere ad sedandam contentiōnem illorum delegatorum ad superiorem vniuersae applicando doctrinam textus in *cap. si quando supra, hoc tit. & ad eam late tractant, in cap. 12. de iudic. vbi qui sit iudex de dubijs privilegiorum & legum*.

In *verf. eidenter* multis probat, *num. 1. & 3*. Barbosa quod per instruementa sit evidens probatio, quia instruementum est probatio probata, quae recurret ad plura quae scripti sunt *infra* sub *Rel. & in de fide i. si uener. & alibi*: Govealex in *reg. 8. Castel. glossa 64. n. 4. & 5*. Callillus *quasi. 9. cap. lib. 2. cap. 16. num. 4*. Mascard. *de prob. conf. 906. & 1141. & 1126*. Barbosa *vbi n. 5*.

Et in glossa *inue. litterarum, verf. primus* erit ad abolendum, quoniam ad condemnandum, dicit Barbosa *n. 4*, quod index debet efficere proel ad abolendum, quam ad condemnandum: pro intellectu pleno adunget plura quae expendo, in *cap. fin. 3. de iur. & alibi*. † Et quareus hoc Barbosa limitat Regulam, quando de periculo anime, ut dixit etiam de *axiomat. i. si i. si i. axi. 1. num. 9*, ideo recurret ad ea, quae dixi, in *cap. litteras de rescriptis*, & in *cap. cum. conf. quous 1. de re iudic. quibus abunde hanc limitationem poteris extendere*.

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

AD TEXTVM IN CAPITE XXV.

Olim, hoc Titulo.

P R E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 **T**EXTVM hunc explicavi, in *cap. 5. de re ad q. t. n. 12*, cumque praecipua huius textus resolutio ea sit quod iudex ordinarius cui aliquid mandatur à delegato, debeat humiliter exequi: et si dubitetur quid faciat quando alius index delegatus post alias litteras, & post executionem mandati contrarium, & utramque decidat hic Pontifex.
- 2 Ideo ad primam partem adiunges quae notantur *infra* in *cap. fin. 11. de officio iudicis deleg. vbi* dicitur quod delegatus Pape in causa sibi commissa iurisdictionem habet super Ordinarium, & quemcumque maiorem, unde ex ibi notatis recurret postea ad ea quae dixi *dist. cap. 5. de re iudicata*, vbi qualiter exequatur iudex debeat exequi commissionem sibi mandantem, & quam cognitionem habent super eam. † Ad secundam verò partem, quod faciat iudex ordinarius, quando postea suis requisitis cum iudice alterius iudicis delegati, ut exequeretur contrarium, ac iam exequutus fuerat virtute prima rescripti, videtur decideri, cum ex doctrina, *supra* iacta, in *cap. eadem 3. hoc tit. vbi* de rescripto secundo primum reuocante aut faciente mentionem de illo, & quod dixi, & dico
- 4 in aliis iustis concordantibus huius tituli. † Tum

- 1 Citationis necessitas remissus.
- 2 Citatio pluries, & nullus comparere, punitur remissus.
- 3 Falsificans litteras Pape punitur remissus.
- 4 Beneficium petens intendens ad se pertinere, debet necessarius decere de iure suo, non satis esse si probet rem in eo iam non habere.
- 5 Confessio non sufficit rei dictum ad se beneficium non pertinere, sed ad petentem, nisi iste alter petens beneficium non sibi, & eamquam non pertinens ad adversarium, numero 6.
- 6 Clausula si ita est, tacite subintelligitur in quocunque rescripto, inductione formam, & solemnitatem, si ita est dispensatis: vbi de aliis.
- 7 Clausula si noster, remissus.

TEXTVS

EXTER in littera plura continet disceptatione digna; sed quia sigillatim alibi iouentis tractata; ideo adueres. ad paraphrasim quæ subsequitur in vers. *ipsi partes semel secundo, & tertia examerunt etc.* Per hanc verba adiunges plura, quæ de necessitate citationis dixi in cap. 1. de iudic. in cap. penult. à quest. 1. de causa comp. in cap. 2. de testib. item in cap. 1. de causa poss. & propriis. Vbi de trina citatione, aut vicaria petemproria.

Et ita, quia citatus pluries *competeret veluit per se, vel per responsalem aliquem coram eis, excommunicatis uiuendo inuidentes fecerunt fructus Pariteria sequerari*, cum aliis finalibus verbis textus nostri ibi: *non tamen propter hoc eadem Ecclesia est aduersaria assignanda &c.* adiunges quæ dixi latè in dicto cap. 1. de iudic. vbi de penis, quas poenitus Colubides, qui citatus ad iudicium respondit nolite venire ad iudicium: & ibi quest. 27. an *contumax propter communione pelicia*, & ibi quest. 31. an *excommunicatus per aucom infordecent*, priuatur beneficio. Et iterum applicabis quæ dixi in cap. pastoralis §. verum de appellat. quest. 1. vers. *ad fructum*, vbi an *poterit appellari priuari à fructibus sui beneficii*, & aliis prouentibus. Hic etiam adiunges quæ de sequestratione fructuum dñi latè in 11. de sequat. poss. & fruct.

Et ibi, *noto igitur cum tanta temeritate excessus, falsitate scriptura non caret*: & ibi: *quia licet vitium falsitatis, & ibi quæ falsitatem inuasiuendi, & ibi qui diem, & locum ex litteris illis radent*, & ibi an de articulo tantum ratiore. Hic versiculis præter adducta supra in cap. super litteris. 20. hoc 11. poenitus adiunges quæ dixi in cap. 3. de fide instrument. an *rescriptum Apostolicum in loco non suspecto præter raturam, sit uisum*: & questionem, de qua in cap. cum non ab homine 10. de iudic. quest. 30. vbi eg. de ea, an *falsificans litteras Apostolicas, & eis uisus, sit ipse iure beneficii priuatus*, an uicarius priuandus per sententiam. Quibus omnibus adiunges quæ infra noto ad titulum. & ibi cap. 1. 2. & 3. de criminis falsi & in cap. ad falsariorem eodem, & adiunges questionem, de qua supra in dict. cap. super litteris hoc 11. quest. 7. vbi dixi de ea quest. 4. num. 1. an *punitur potius falsi impetrans rescriptum obreptione, vel subreptione*.

Et quia per verba in vers. *non tamen propter hoc Barboia hic num. 3. & 4. ager, & explicet regulam* quod ut obtineat actor contendens beneficium ad hoc pertinere, debeat necessario docere de iure suo, nec satis esse si probet eum in illo ius non habere intelligens, vbi petens beneficium, illud petit tanquam sibi debitum; & ita fundatur in iure suo, adiunges quæ latè dico in cap. fin. de iure iur. §. 1. à quest. 1. per totum, vbi ago de regula an ab soluitur reus, actor non probant. & si nihil reus præstetir & ibi quest. 2. & quest. 3. & ad aliam questionem in cap. 3. de probat. quest. 1. per totum, & vides quæ cum multis hic adducit Barboia dist. num. 3. & 4. vbi expendit, & exemplificat diuers, ut nec sufficiat confessio rei consentiens beneficium non ad se, quin potius ad actorem pertinere; quia adhuc ex tali confessione non resultat titulus, & canonica illa inquirio, quam confessus, & confessio pectare nequit cum actor de iure suo non docet; & si sufficiat ad coudiuuandum titulum, & intentionem agentis; item etiam si si sufficere possit in beneficibus contra consentem, ut si excludatur cap. per iniquitatem. 26. vbi glo. verb. *resqueuisti de elect. cap. 2. vbi glo. de cens. de quo videbis quæ ibi latè dixi, & io. tr. Sed hæc intelligit hic Barboia de Rescriptis, & Censuris. P. II.*

boia num. 4. cum Rota, Rebuffo, & Felino hic n. 10 procedere, vbi agens petit beneficium tanquam suum vel sibi debitum; & ita fundatur in iure suo, secus si petat tanquam oco petens ad aduersarium; & ita non fundatur in iure suo, sed in non iure, seu defectu iuris aduersarii, veluti; quia agens impetrat beneficium sibi conferri ex eo quod alterius quam titulum, vel ius habuit in eo, vel si quod habuit iam amisit, vel amittere debet, ut quia illud obuiuit ante etatem, vel absque consensu, quæ erat excommunicatus, vel aliud obuiuit incompatible, siue alter esset inhabilis; nam tunc agentis satis erit probare, non ius, seu defectum iuris alterius; quamvis alter de iure suo non doceat; quia in illo, & oco in hoc fundatur impetratio.

Et in vers. *si offer ira*, & ibi utrum clausula *si offer ira*, quæ in rescriptis comprehendit hanc clausula, agit cum inhiotit Barboia de clausula clausula si ita est 154. vbi num. 1. dicit quod hæc clausula de iure tacite subintelligitur in quocumque rescripto, & num. 4. quod inducit formam, & solemnitatem sic concepta *si ita est dispensum*; & num. 5. quod non procedit in his, quæ presumuntur à iure, & num. 7. quod quando gratia est de presenti, non reddit rescriptum conditionale: & alia de eius natura scribit cum multis ab eo relatis: applica dicta de clausula si præter ueritate narrantur in cap. 28. quest. 4. n. 3. & quest. 2. n. 33.

Et de clausula si noster aliqua tangit hic Barboia sub num. 4. ad quam videbis quæ longe congegit ex multis idem Barboia de clausula clausula si noster, si nulli 164.

AD TEXTVM

IN CAPITE XXVI.

Dilectus, hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SUMMARIVM.

- 1 Rescriptum super restitutione beneficii impetratum, non ualeat, si de causa mortuo, & excommunicato impetrantis non fecit mentionem.
- 2 Cap. dilectus 101. de exceptionibus.
- 3 Usurarius potest criminosus amoueri, & priuare Ecclesiam pro grauitate criminum.
- 4 Index qui sententiam potest nihilominus in causa appellacionis, seu nullitatis, aut retractionis audiri, & pro defendenda sententia à se prolatâ se opponere.
- 5 Officio duplici potest quis fungi in iudicio.
- 6 Ex communicato quatenus non restituatur spoliata remissum.
- 7 Spoliatus, ut restituatur, quid debeat probare remissum.
- 8 Retentio in an habeat beneficiarius amicus à beneficio remissum.

NO ualere rescriptum super restitutione beneficii impetratum, quod de causa amoto impetrantis & excommunicato non facit mentionem probat textus, reddens Pontifex rationem in vers. *noto igitur mandatum quatenus si ita est litteris*

G. 2 ipse

ipfas, tanquam per veri suppressionem obtemperat viribus carere decernat. Quam rationem latè exornabis ex adductis, supra in cap. super literis 20. & infra in cap. postulasti 17. de nullitate rescritti per veri suppressionem, item & ex adductis, in cap. 3. cap. ad aures 9. cap. cum adeo 17. ubi plures casus congesti, de quibus, ut valeat, rescritum debet mentionem facere.

3 Sed quia videtur contrarius textus in cap. dilecta 10. de exceptionibus, ubi valet rescritum impetratum ab excommunicato, non facta mentione de excommunicatione, idem leges promissum bonorum lutorum Balboam in dicto cap. 20. a. num. 8. & poteris adiungere materiam textus & que ibi, notum in cap. non possit de re iud. & que dicit in dicto cap. 20. hoc tit. q. 10. in fine a. num. 48.

5 Item & de clausula, si est ita, adtingens notata, in cap. 1. etiam ibi in verbi effectus.

4 In verbi visitationis officio, collige & notat hic Barbosa cum Felino, & cum aliis quod visitator potest criminosos amovere, & privare Ecclesiam pro gravitate criminum quare adtingens que de officio visitatorum Dicoletum dico, infra in cap. inter cetera de officio ordinarii. Sed ad questionem nonnullas adtingens que de officio in cap. de temporibus ordinariis, & ad alias in cap. per litteras & fin. de auctoritate qualis ordinarius, proportionaliter applicando.

5 Et ibi in verbi, quod cum ipse, collige Barbosa posse iudicem postquam definitiōem pronuntiavit, & indicandi officio functus est, audiri in appellationis, seu nullitatis, aut retractionis causa, & assistere, & pro defensione sue sententiae se opponere, ut fecit Abbas, de quo hic, qui per sententiam Clericos, de quibus in textu amoverat ab Ecclesiis, & de contra illos, & contra literas ab eisdem super restitutione impetrata opposuit, & rem d. ruli ad Papam ex Felino hoc n. 3. cum aliis quare adtingens dicta infra in c. 17. de appellatione. sic Abbas & Felinus hic, laus Gabriel canon. epin. de ritui.

6 conclusa, a. n. 8. 1. Et adtingens gratianum reg. 2. 30. quatenus agit de eo quod potest quis in iudicio fungi duplici officio licentiam septem modis videbis, infra in cap. de multa de probando.

7 Et in verbi, excommunicatus, quia tenetur expendere Barbosa textum nostrum cum textu, in c. hoc tit. lib. 6. alia tradit legenda ipse Barbosa, n. 5. & his applicabis notata, infra in cap. ab excommunicato 4. hoc tit.

8 Et in glossa excommunicationis 1. & ibi, quod spoliationis sit privilegium, quatenus Barbosa hic cum Doctoribus notat spoliationem repelli à restitutione per exceptionem excommunicationis, quæ obstat agenti de spolio. Ideo de hac exceptione, quæ obstat spoliationi, quomodo restituatur, & quid debeat spoliatum probare adtingens questiones sequentes videlicet, in c. fin. de ordine iurisdictionis. an agens recuperanda teneatur aut restitutionem facit spoliationis respondere super questione spoliationis, & quare possit ab agente repelli. † Et ut obtineatur restitutio spoli in beneficiis causis, an sufficiat probare quasi possessionem, & spoliū in cap. cum super de causa possit, q. 1. Et an spolatio iudicis auctoritate eius vincat probandi spoliatio in iurisdictionem, & quid si index se constituat cum adversario dicit in cap. congregate de restitutione spoliatorum, quest. 4. & an sufficiat probare quod aliquis de possessione in cap. ad iudem 15. eadem q. 1. vel. ad iudicandum, † Et an habeat beneficium auctoritas à beneficio sui restitutionis propter melioramentum, in cap. gratus de restitu. spoliati, q. 1.

9 Et in verbi, utarum perpetuum, & ibi beneficii sufficiens subdium, qui dicitur Vicarius perpetuus infra in tit. de officio Vicarii. Et quæ sit sufficiens beneficii in tit. de prob. & ibi in c. secundum Apostolum: Vide quæ notat Barbosa lib. 2. c. 6. & 7. & n. 9. ex glossa quæ continentur nomine beneficii. Et applicabis quæ dixi, sub cap. 1. de temporibus ordinarii, ut de beneficio, & ut ad ordines sufficiat.

AD TEXTVM IN CAPITE XXVII.

Postulasti, hoc Titulo.

PRÆMISSVM
SUMMARIVM.

- 1 Rescriptum ut saluaret à subreptione, suo exprimenda qualitates, quæ Papam mouere possent ad concedendum.
- 2 Cessatio causa impulsiva, nam vires gratiam remissit.
- 3 Dispensatio habetur subreptionis, si d. scilicet causa, quæ habetur pro finali.
- 4 Adulterium, seu incestus, volens dispensari, tenetur suis defectibus narrare.
- 5 Illegitimitas auctoritate est Principis facienda.
- 6 Vicarius perpetuus quæ dicatur remissit.
- 7 Beneficium quale sit sufficiens remissit.

EXTVM hic confirmem habet materiam cum textu in cap. super literis 20. hoc tit. ubi de rescritti, & literarum impetratarum vitio, seu nullitate. ob exceptionem falsi, aut veri suppressionem, & bene expedit Barbosa in cum multis n. 1. & 8. ubi dicit quod ut saluaret impetratio à subreptione seu obreptione sunt exprimenda omnes qualitates, quibus moueri posset Princeps ad non concedendum: quare adtingens casus hic, de quibus impetrantes rescritti, debent mentionem facere in cap. 3. cap. 8. c. 17. cap. 19. & latissime in cap. 20. & in cap. preterea, vide dicta infra in cap. ad iudicandum 31. ubi plura de subreptione.

Hunc textum explanavi in cap. ante 5. de praesumptis q. 1. n. 10. & 17. & sic ad questionem pro eius materia preter Doctores relatis in dicto cap. super literis adtingens questionem, quam per hunc textum tractant Doctores, nempe in vitium commissum in exprimenda causa impulsiva gratiam vires affirmat, Cotoz. lib. 1. variat. c. 10. per totum, Salas de legibus disp. 1. fact. 15. de quibus, & aliis multis dixi in dicto cap. 20. ubi videbis.

Cumque Barbosa hoc n. 4. & 5. affirmet cum Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 2. a. 10. quod cessatio causæ impulsivæ, vitiet rescritum, de qua in dicto cap. 20. hoc tit. eam intelligis, ut ibi expendi. † Et cum Girona de primis, n. 1160. quod quando causa habetur pro finali in dispensatione, si deficiat, sit obrepticia, & nulla ipso facto. † Sicque inferat quod spurium, si sit adulterinus, incestuosus, vel ex sacrilegio natus, tenetur hoc defectus Pontificali exprimere, nec sufficere si generaliter fateatur se illegitimum, vel spurium, alias licita sit dispensatio cum eodem Girona supra n. 1641. Ideo ex textu nostro cum multis Doctoribus longe agit Conat. in 4. p. 2. §. 9. † ubi a. 1. dicit quod in petitione illegitimitatis est facienda Principi mentio filij illegitimi, ubi de aliis ad prepositum a. 2. Quæ omnia etiam poteris explanare per dicta in dicto cap. 20. & in aliis relatis: & de natiuitate filiorum ibi q. 3. vel. ad quintum a. 2. 12.

Et in verbi, Vicarius perpetuus, & ibi beneficii sufficiens subdium, qui dicitur Vicarius perpetuus infra in tit. de officio Vicarii. Et quæ sit sufficiens beneficii in tit. de prob. & ibi in c. secundum Apostolum: Vide quæ notat Barbosa lib. 2. c. 6. & 7. & n. 9. ex glossa quæ continentur nomine beneficii. Et applicabis quæ dixi, sub cap. 1. de temporibus ordinarii, ut de beneficio, & ut ad ordines sufficiat.

AD

quasi. i. ubi leges ad bonam questionem. Imo & poterit Episcopus in aliqua Diocesi portare annulos, & celebrare in Pontificalibus iuxta glossam in *clm. Archiepiscopo de privileg.* cum multis Gratiani *supra* n. 10.

- 19 Et in vers. ubi vel expressam de hoc constitutione fuerit mentionem, expendit Barbofa *hic* num. 14. addocens rationes, quare debeat hic fieri specialis derogatio constitutionis textus nostri, res rationes colligens vnam Flaminij, aliam Felini *hic* num. 2. aliam Cenedi *ad decretales*, collect. 123. num. 3. vers. ego tamen: ex quo veniebat disputare quando sit necessaria alieuius constitutionis specialis derogatio, ad hoc, vt eius dispositio cesset: ad quæ applicabes dicta, *supra* in cap. 1. cap. eorum hoc sit. & vt necessariam diuersis in casibus prærequirit Trid. Concil. & de hoc textum scribit etiam Zemedius *dist. collect.* 123. & ad materiam derogationis, seu abrogationis legum leges quæ *supra* scripsi in cap. translatio Sacerdotio 3. de constitutionibus.

Ad §. Sunt, & alij Textus nostri.

S V M M A R I V M.

- 1 *Littera impetrata ad lites sine speciali Domini mandato, non valent, nisi impentur per coniunctam personam: & quid habeat, numero 2.*
- 2 *Lites sunt restringenda prius quam laxanda.*
- 4 *Littera gratia, & ad beneficia possunt impetrari a toto sine speciali mandato.*
- 5 *Mandatum speciale non desideratur in commissionibus causarum, quæ Rota audientibus dirigitur.*

PROBAT textus hic quod litteræ ad lites impetratæ sine speciali mandato Domini non valent, nisi impentur per coniunctam personam, multis probat Barbofa, in *dicto* cap. nulli a num. 15. dum interpretatur, seu collectat hunc §. ubi a n. 16. plura colligit de speciali mandato ad litteras impetrandas excipiens a num. 17. per verba, *hoc*, nisi forte de illis personis extiterit, a quibus non debet exigi de iure mandatum, excipiens coniunctum, pro coniuncto, & amicum. Quare vt vberius intelligas casus, in quibus speciale mandatum requiritur in quibus non leges dicta, in c. 1. & 3. de *procur.* et diuersis in locis sub *lit. 2. decretalium* nonnulla de hoc dixerim: quare ad questionem an consors eiusdē liti, possit sine speciali mandato petere restitutionem in integrum, *Comar. lit. 1. var. cap. 6. num. 6.* & ibi per totum caput agitur an ad eam postulandam, requiratur mandatum speciale, de quo glossa hic, *sine speciali*. † Dicunt tamen Barbofa *hic* num. 16. in *fine*. Nauarrus in cap. 5. quando hoc sit, *praesidius* 1. num. 2. Vanius in *tit. de deserta iurisdic. deleg. num. 87.* Mandatum in *praxi* commissionum, textum istum non seruari in *praxi*, sic vt hodie, nec ab extantibus mandatum speciale exigatur ad impetrationem litterarum, de quibus hic applicabis quæ dixi, *supra* in cap. 20. hoc *lit. 9. §. 1. a n. 31.* & 32. ubi de causis, & sollicitatore, seu tertio impetrante reperiuntur, item nonnulla, quæ dixi, in cap. 9. de *iudic.* 1. §. 2. ad §. ubi de gestis per procuratorem.

- 3 Et in vers. hic enim autem lites restringenda sunt

prius, quam laxanda; ideo applicabis rationem textus, in cap. *si non litibus, de dolo*, & *conium*. vt se hic tenet Barbofa, n. 15. ubi ego latissime adnotui, & dixi. Et ad hunc §. adiunges Barbofam aliterum, in *l. 3. & 4. §. solus matrimonius n. 4. & n. 13.*

An dispensatio possit impetrari absque mandato eius, cui impetrator, & agens laicè per textum nostrum dicit in hoc casu non procedere, quia litteræ ad beneficia, possunt impetrari absque tali mandato speciale, sui generali; et si ad acceptandum beneficium nomine alterius, desideretur de quo aliquid, *supra* dixi; et si ad questionem, quam proponit existimant nonnulli, quos refert, n. 3. per textum in cap. *innotuit de elect.* in vers. *cum non* in impetratione dispensationis, & aliorum privilegiorum desiderari speciale mandatum, ceterum, num. 4. contrarium probat, explicans textum, in *dist. cap. innotuit*, & amplectens rationem, de qua glossa *hic* vel. *sine speciali mandato*, ubi reddidit disparitatem quare impetratio ad beneficia non desideret speciale mandatum ad lites sic. † Nec speciale mandatum desideratur in commissionibus causarum, quæ Rote audientibus dirigitur, Paulus Fufcus in *singular.* vers. *utrum* *lit. C. singulari* 14.

AD TEXTVM IN CAPITE XXIX.

Dilectus, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 *Index quæ sit quando duo sint, impetrata rescripta diuersa remissioni: & quid sexus hoc pronunciet, n. 2.*
- 3 *Diaeta in actione reali est computanda a fine Diocesana.*
- 4 *Domicilium contrahitur in loco Domicilij, & qualiter aliis de causis remissioni, numero 5.*
- 6 *Spoliatus Iudicis auctoritate agens ad restitutionem, tenetur probare iustitiam spoliatus: ubi de aliquibus dubijs remissioni.*

DE explicationem nostri textus, quasi consimilis, est ea, de qua dixi *supra* in cap. cum contingat, quia sit lites, quando duo rescripta impetrata, sunt diuersa: applicabis ibi notata. † Et sic dicat textus noster, vt cognoscere debeat de validitate lites deputatus super appellatione quando occasione duorum rescriptorum viuis scilicet in causa appellationis contenditur. Ob idque applicabis quæ dico *infra* in c. 4. de *appell.* in c. *meminimus* 9. & in c. *præterea* 22. ubi quando lites casus principalis cognoscit non obstante appellationis lites.

Et in vers. a Diocesi ubi prædicta Ecclesia erat, quatenus dicit Barbofa *hic* quod diaeta in actione reali est computanda a fine Diocesis; & quod vna duas diaetas litteræ non sunt impetrandæ, applicabis quæ supra de *Diaetis*, & *Letis* dixi in cap.

cap. nulli adhuc sit. aliquid applicabis ex doctrina
textus in cap. 3. de foro comp. & cap. 2. & 3. de libel-
li oblatione.

4 Et ibi Domestilium, quatenus probat Barbosa
hic num. 3. cum multis, quod beneficii loco residen-
tiam requirentis. Domestilium contrahitur :
applicabis quæ in specie dixi in cap. postulat 14.
de foro comp. n. 8. quæ 1. vbi quod ratione
beneficii contrahitur Domestilium. † Sed qua-
liter ratione habitationis, originis, contractus,
aliisve modis contrahatur, bene sub cap. ex parte
20. eodem & in cap. 17. & vbius in cap. fin. de foro
comp. & hic in glossa Domestilium, vel. vbi mo-
rem partem rerum suarum possides : applicabis
quæ latè dico in cap. sacro 3. de foro compe-
tenti.

6 Et in vel. sed disti Indices, quatenus Barbosa
hic cum Mascardo de prob. num. 14. notat quod
spoliatus iudicis authoritate agens ad restitu-
tionem, tenetur probare iniustitiam spoliantis. Ied
applicabis, quæ latè dixi in cap. conuenerunt 7. de
restit. spoliat. quæ 4. vbi egi de ea. Spoliatus iudicis
authoritate, an incumbat ei probandi iniustitiam
spoliantis : & quid si Index se constituat cum
Adversarius. Et aliam nempe Spoliatus quid do-
beat probare, vel restituatur, latè in cap. cum olim
17. eodem. & an debeas probare, aliquando se pos-
sedit, in cap. cum ad sedem 15. eodem quæ 1.
vel. ad secundam. Et applicabis eam. An spoliatus
à Iudice nulliter procedente, non seruetur ordinis iuri-
sdictio, sit ante omnia restituendus, cum consueti non
esse retrahendum solutorem ordinis iuri-
præmissi nec spoliatum ante omnia in hoc casu restitu-
tum, de qua dixi in disti. cap. conuenerunt de restit. spol.
quæ 1.

1000 0 000 000 0 000 0 1000 0 1000 0 000 000 0 000

AD TEXTVM IN CAPITVLVM XXX.

Sanctæ Crucis, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Presentatio rescripti coram excoctore, facit ut
illud præferatur alij rescripto expedito sub
eodem data.
- 2 Rescriptum prius in data præualeat secundo, &
posteriori athen si excessus sit tantum hora
vnius, n. 3. & etiam si in secundo sit excessus
de primo, non tamen de clausula eius ele-
gantiori. n. 4. & n. 5.
- 3 Rescripti prius renouatio debet fieri in primo
rescripto.
- 4 Rescriptum pro validitate alius, valet, quan-
do non constat de prioritate dupliu rescri-
pti contrarij exemplificationi, n. 7.
- 5 Data tempus inficitur in rescriptis etiam in
gratiosi, n. 10. & in dilatorie quinquennali,
num. 11.
- 6 Tempus præsentis inficitur in assumptione be-
neficij.
- 7 Data tempus attenditur in privilegijs.
- 8 Marchio prior creatus prætor secundus,
etiam si iste prius adipiscatur posses-
sionem.

14 Tempus inchoationis mandati inficitur in
commisso executione, alijs commissis expo-
rabat, si non dum inchoate mandata mota-
tur.

16 Tempus Indici assignati ad causam decidentem
incipi à presentatione referrip.

17 Data tempus prætoris in gratiosi vult attendi
tempus presentationis referrip.

18 Gratia à Principe concessa, debet intelligi se-
cundum usum Principis eam conceden-
tis.

19 Capendum quid sibi veli remissum.

20 Collectum nomine vocatis plures sunt pro vno
reputantur.

21 Commisum pluribus per vnum non expedi-
tur.

22 Commisum dicuntur verbis plures vocati ad ha-
reditatem, vel legatum per nomen collectiuium
in agnatis personis.

23 Censura lata post appellationem, quæ habeat
effectum remissum.

24 Absolutio simplex continetur sub appellatione
absolutionis, non ea quæ datur ad causam
latam.

25 Data tempus impetrationis attenditur in referri-
ptis, vi falsum narratum seu verum con-
sideretur.

EX TVM hunc explicauit in cap. impu-
tari de fide instrum. quæ 1. n. 8. Sed
loquitur de diuersis rescriptis super
eodem beneficio impetratis, & du-
bitatum esset quod eorum esset præferendum
num primum in data, vel quod primum fuit in
presentatione : ideo adiunges quæ noto infra in
cap. 2. de officio deleg. & quæ hic, & ibi notat ex
pluribus Barbosa, dum à num. 2. sequentes conclu-
siones facit, nempe gratias pares, si duo habue-
rint, ille præferatur, qui præuenit in presentatione
sux gratie coram excoctore. † Et quod rescriptum
legium, seu rescriptum prius in data præualeat
secundo, & posteriori : & quod data tempus non
signatæ supplicationis attendatur : vt quæ possit
facere fructus suos : & quod promissus prior sit
præferendus posteriori : hæc omnia multis probat
de resoluti aliqua dixi sub cap. 20. hoc sit. † Et
quod rescriptum prius in data præualeat secun-
do probat Gratianus reg. 404. cum multis per tex-
tum nostrum, & cap. si duobus, vbi glossa hoc sit,
& 127. n. 18. p. 3. quod ampliat vno modo Felin.
num. 4. & lason in l. 1. §. editiones ff. de edict. n. 5.
ampliat etiam si vna hora, nam ratione vnius ho-
re dicitur rescriptum posteriori. † Et cum multis
alijs Gratianus supra num. 2. ampliat etiam si in
secundo rescripto esset mentio facta de primo si
non sit facta mentio de clausula eleganti, quæ in
primo inserta fuisset ex textu in cap. 2. de dato &
contum. per quem ita tenet in cap. significauit n. 3.
de appell. & est lex 39. n. 18. p. 1. vbi cauetur de
beri in secundo rescripto expressè fieri primi
retocationem : videbis Molinam de maior. 2. p.
lib. 4. cap. 2. num. 11. Et regula ampliat vt pro-
cedat etiam in alia quolibet dispositione vt in l.
qui prior, & cap. qui prior de reg. iur. vbi Dicitur,
& Boer. latè in additionibus.

Prædictam regulam limitat Felinus sub disti 6
num. 4. tribus modis. Tum & quarto limitatur
quando non constat de prioritate, nam tunc sem-
per status rescripto in quo conuenit ille actus,
qui facit utique valere, † vt puta sunt duo in-
7

G 4

secundum

80 AdCap.XXX.Capitulum S.Crucis.

strumenta vsum testamentum filij, aliud instrumentum emancipationis eiusdem filij: nam situr instrumentum emancipationis, per quod utique valide presumitur prius confectum, vt docent Cmus, & Baldus in l. cum testator, §. hoc verba ff. de hered. inst. Alex. in l. duos, col. 4. ff. soluto matrim. cum aliis Gratianis sup. n. 4. qui limitat vsque ad modos octo de quibus nonnullis, & alius dicit sub e. 1. hoc tit.

8 Et quod tempus date in rescriptis incipiat dicit idem Gratianus, reg. 4. 1. idemque, & in beneficiis probat per textum in c. eodem, & in c. si ibi e. 9. dicitur, & c. si ex tempore hoc tit. lib. 6. §. & exemplificat, vt in extinctione beneficii: nam tempus presentis, & non futurum incipit cum Oltradio conf. ad artem hoc tit. & Baldus in c. constitutus hoc

10 tit. ampliat procedere regulam in privilegio. † Et quod in gratiosis tempus date incipiat, & attenditur tenet Riccius collect. 474. per textum in c. cum

11 16. §. c. consue hoc tit. † Vbi cum Guido Pap. de c. 109. infert quod tempus dilationis quinquennalis à die date, non à die presentationis currere incipiat. Et idem ait quod in privilegio attenditur

12 tempus date de franchis in dicit. 61. † Vbi fuit dictum quod duobus creatis Marchionibus verum vnum prior altero, licet posterior creatus prius literas executionis pro sui possessione obtinisset, non tamen venisset præferendus primo creati, licet posterior fuisset in possessione, & non alia quidem ratione; quia in privilegio attenditur tempus date.

13 Felinus verò in cap. omne, limitat modis sex à

14 n. 61. bene Abbas in c. cum dicitur et. 1. hoc tit. † Vbi etiam n. 8. limitat quando gratia non est perfecta sed mandatur fieri: nam tunc incipit tempus inchoationis mandati, quia si Commissarius non inchoauit exteri, gratiam exprat per mortem concedenti, vbi alia singularia adducit videnda, † Imò multi adducti à Gratiano in dist. reg. n. 8. dicit rescriptum tunc vim obtinere quando fuerit presentandum; & sic non à tempore date, sed à presentatione vires accipere bene expendit

16 Panorinus hoc de quo in dist. 1. 1. de off. deleg. † ex quo bene potes adiungere quæ scribit laud. Balboardum per textum in c. super eo 11. de appell. dicit quod tempus à ludice assignatum ad causam decidendam, incipit à presentatione rescripti quem ligas à n. 19. vsque ad 11. ipsum applicabis in c. ut dicitur hanc 16. eodem tit. & quæ ipse dicit in c. 1. de foro comp. à n. 9.

17 Imò & aliis modis præfata regula, de qua Riccius limitatur, vt per eum dist. collect. 476. dum docet limitari, quando Princeps aliud expresse voluerit ex Antonio Fabio in decis. 3. cod. de præst. imper. officio. & etiam ait non procedere in casu, de quo Franchus in decis. 116. nec in alio casu eiusdem in decis. 190. qui in dist. decis. 116. dicit quod tempus date attenditur in gratiosis, sed tempus presentationis in rescriptis iurisdictionalibus; & in dist. decis. 190. vbi dicit quod tempus date in

18 gratiis debet attendi. ait n. 1. † quod gratia à Principe concessa intelligitur secundum vsum Principis eam concedentis, & ad materiam videbis quæ dicit Afflicti decis. 1.

19 Ad verbum textus nostri hic Capitulum adiunges quæ de oratione indefinita dixi supra in cap. cum omnes de cons. & quæ longè scribit Couar. lib. 1. var. cap. 1. vbi etiam de vniuersali, & quæ ibi dicit n. 10.

20 Item quareus incipit conclusio nostri textus §

plures impetrans, adiunges quod dicit Felinus hic num. 1. & cum infinitis Gratianis regula 492. nempe quod vocati nomine collectiuo, si plures sint simul cum alio tertio, illi plures reputantur pro vno tantum, faciunt iura in l. Titius, & in l. interdictum, & in l. liber homo §. Titius ff. de hered. instit. et. † Et Tyracquel. de privileg. pro causa ampliat, privileg. 166. etiam vbi quid plurius committitur: nam potest per vnum tantum expediri, sed omnes debent consentire; quia vna tantum persona illi plures censetur, vt in l. pedius §. 1. ff. de arbit. nisi vbi veniant animæ fauor. Sed regulam limitat tribus modis Anton. Gomez. num. 1. var. cap. 1. à n. 3. & lafon. modis septem in l. f. cod. impuberibus, & alius n. 3. Bernardus ibi in modis 4. regula 132. vide notata à Doctoribus ibi in c. prudentiam 21. de off. deleg. vbi ego laud. dico de hoc puncto.

Vnde colligunt relati à Gratiano supra dista 11 reg. 492. n. 1. quod coniuncti verbi dicuntur plures vocati ad hereditatem, vel legatum per nomen collectivum; & sic omnes simul admissi ad portionem, quod limitat Riccius conf. 108. lib. num. 1. quando vocati essent omnes pro æquali portione & etiam aliis duobus modis restitit Zabarella conf. 60. col. pro. Com. conf. 120. lib. 1. Gozzadini conf. 67. Decius conf. 130. n. 6. lafon. in l. qui simul ibi §. 6. quia ita ff. deleg. 1. 19. vbi limitat regulam non sibi locum vindicare in filiis nascituris. Et quæ dicuntur nomina collectivæ, tradit Felinus hoc sub dist. n. 1.

Et in verbis ibi: Qui post appellationem ad nos interpretari in eis sufficiens, & excommunicationis sententia preterierit: ad hæc verba applicabis quæ laud. dico in cap. pastoralis §. verum de appell. vbi quos effectus habeat censura lata post appellationem, aut an suspendatur si ab ea appellatur.

Et in vcl. Præfata sententia iuxta formam 24 Ecce relaxaverit. His enim verbis probat Couar. omnino videndum quod appellatio abolutionis continetur absolutio simplex, non autem ea, quæ ad cautelam datur ibi in c. Alma Mater p. 1. §. 7. n. 7. et. 4. quem sequitur Barbosa hic n. 7. cum Riccio, & Nauar. quibus adungo eundem: in quibus adiunges quælibet, an impetratio litterarum ab excommunicato ad beneficia sit nulla Couar. dist. §. 7. à n. 3. qui potius hoc tribuit c. seq. Couar. dist. 1. p. 3. 12. & ibi in vcl. iterum.

Pro complementis nostri textus dico, quod in rescriptis attenditur tempus date id est impetrationis, vel cōcessionis, quo litteræ dantur, & emanant à Superiore, vt per Rebiff. in praxi r. different. inter scripta gratia n. 13. Mandos. in reg. 18. Canon. §. 18. à n. 1. Perez in l. 1. p. 14. tit. 12. lib. 3. ordinum. sic vt circa rescripti subreptionem semper debeat attendi tempus date, vel impetrationis, vt secundum illud, considerari habeat veritas, aut falsitas narrationum; nec sufficit si ante impetrationem vera fuerit, vel post eam vera existant ea, quæ tanquam vera, & existentia exprimuntur; si cut nec sit est, quod antea non fuerit, vel postea non existant; & quod tanquam non existentia ab impetrante negata, vel suspecta sunt, vt probat textus in c. constitutus 19. hoc tit. Barbosa in c. 7. hoc tit. Nauar. in c. si quando eodem exceptione vcl. habemus, Paul. conf. 45. lib. 4. n. 2.

1000 9 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

AD TEXTVM

IN CAPITE XXXI.

Ad Audientiam, hoc Titulo.

P R E M I S S A M.

S V M M A R I V M.

- 1 Obreptione, vel subreptione opposita, processus futurus, nullus est momentus.
- 2 Subreptione potest opponi usque ad 40. annos quantum vires gratiam ipso iure expendo, vt hic t. 3. & 4.
- 3 Subrepticia littera in beneficiis, sunt nulla.
- 4 Subreptione quando ipso iure vitiet, quando non & quando opponatur remissioni: Et an expressione causa, vitiet dispensationem ipso facto, n. 2. vel ope exceptionis, o. 7. remissioni.
- 5 Littera impetratio renuncians propter annuat pensionem, hoc tacito littera ipsa ad beneficium non valet.
- 6 Pensio non dicatur beneficium, numero 10. & 11.
- 7 Renunciatio beneficium aut pensionem vt habeat aliquod beneficium, non dicitur simoniacè renunciare.
- 8 Renunciatio per litteras simpliciter sine Superiori, & sine eo nequis beneficio renunciare limitat, vt n. 13.

Ro materia huius textus applicabilis quæ late dixi *supra* in cap. *super litteris*, per id quod ex glossa hic verb. *an irritum*, in verb. *non dicitur quod*

- talet*, cum multis dicit Barbosa *num. 10.* nempe quod rescripta subreptione ad lites non sunt nulla, nisi ope exceptionis qui itidem in verbis *renunciandi irritum*, hic *num. 6.* notat quod obreptione, & subreptione opposita, processus futurus, nullus est momentus. De quo puncto applicabilis quæ *supra* latius dixi in *dist. 1. super litteris* g. 7. verb. *ad ultimum*. † Quare refert Riccius *collecl.* 1267. ad textum nostrum cum Imola *ibi*, nempe vt subreptione possit opponi usque ad 40. annos, quamvis vitiet gratiam ipso iure Caputag. *decis.* 124. p. 3. verum addit vt tanti temporis spatium persumat noua gratia, & confirmatio, Castid. in *decis.* 3. de *causa possit*. † Tamen aduertit idem Riccius cum Puteo *decis.* 377. quod nec intra quadraginta annos de subreptione dici possit, si in litteris sit apposita clausula *de subreptione*. † Quod intelligit verum concurrente clausula subtili, quæ releuat impetrantem ab onere probandi, & admittit parti, & iudici facultatem aliter impetrandi, & iudicandi etiam quod versemus in gratia concessa ad postulationem partis, secus si clausula istæ non essent simul iunctæ, vt tradit idem Puteus in *decis.* 113. *lib. 2.* & fuit in Rota decisum in vna Calaguit in iurisdictionis 30. Maij 1580. coram de Rubis. † Et quod subrepticia litteræ in beneficiis sunt nullæ, Gratianus ex nostro textu *regula* 444. de quo in cap. *ad aures hoc tit.* & in *dist. c. 10.* quam regulam Felinus ampliat hic sex modis, & limitat

duplici; & Petrus Rebuffus in *praxi benef.* l. p. de *differentiis inter rescripta gratia*, & *Instituta* pagina 109. vbi sex modis ampliat. † Et quando subreptione ipso iure vitiet, quando ope exceptionis possit, Oldradus *benè decis.* 1. & *causa* 17. & quando exceptio subreptionis opponatur, Anca, & ibi Bolognet. in *addu.* *caus.* 6. Abbas, qui *benè* de materia in *cum delecto* num. 7. de *rescriptis*. & in *c. eorum* num. 6. quid in gratia, *benè* ipse in *c. tua nobis* n. 2. & 3. de *off. Vicarij* Mieres de maior. t. p. *quest.* 3. num. 11. & *quest.* 4. n. 2. Et resoluit iuxta quæ Jorrigi scripti in *c. super litteris* 10. hoc tit. vbi cum maxima distinctione. † Et an subreptione in expressione causæ, vitiet dispensationem ipso facto, vel ope exceptionis, Panor. in *an* 1. quia circa de *consang.* & *affin.* Decius in *c. consanguinitas* num. 2. de *rescriptis*. Tiraquel. de *pauis* *temper.* *causa* 44. n. 37. & deinceps, & in *tradi.* *rescriptis* *causa*, *lib. 1. n. 3.* & hæc omnia ex multis aliis exornat Gratian. *supra*: applicabis etiam dicta in *c. postulat* huius tit. & latissime resoluit *sub dist.* 1. 20. *hæc tit.*

Cumque textus iste dicat quod si habens litteras Papæ ad beneficium eis renunciat, propter annuat pensionem, non valent litteræ beneficiales, hoc tacito impetratio, idem adnugens notata *supra* in *c. 17.* de his, de quibus impetrans debeat facere inuisionem, vt rescriptum valeat. † Item per hunc textum disputant Doctores an pensio sit beneficium Ecclesiasticum; imò Riccius ex hoc textu *collecl.* 960. colligit quod pensio non est beneficium Ecclesiasticum; eo quod ad titulum pensionis quis ordinari non possit, nisi necessitas, aut commoditas Ecclesie aliud suaderet; propterea Episcopus iudicauerit, vt disponitur in *Trid. sess.* 21. *c. 1. de reform.* † Et ex constitutione Pij IV. & V. loquente de confidentis beneficium, quæ non habet locum contra transientes pensiones per confidentiam, vt fuit resolutum in vna Burgen. presentis confidentis 5. Iun. 1591. coram Pægnat. deinde quia simonia sit sit in ordine, vel beneficium annexum habet excommunicationem; non tamen si sit impensio, Sayrus in *decis.* 17. *de simonia*, quam reponit Riccius *supra* ad ornatum textum in *Extravag.* cum *de testabili*. † Quæ videntur contraria his, quæ notat cum multis Barbosa *num. 1.* dum ait quod renunciatio litteris ad beneficium, vt habeat aliquod beneficium, aut pensionem, non dicitur simoniacè renunciare, quia est quedam permutatio rei spiritualis, cum spirituali ex Abbate *hæc*, & Flamin. de *reign. com. lib.* 14. g. 7. n. 15. Azor. *inss.* *mor. p. 1. lib. 7. c. 17. g. 9.* & aduertentes quod licet quis non possit renunciare beneficia sine auctoritate superioris. † Limitans cum Abbas *de n. 6.* & Flamin. *dist. g. 7. n. 2.* & *dist. g. 9.* vt non possit quis renunciare ad beneficium litteris eo pacto, vt recipiat pecuniam vel pro alia qualibet re temporali. Tamen si aduenas non sunt contraria si legens eundem Azor. *lib. 3. tom. 2. mor. c. 5.* & quæ copiose adducit Nicol. Garcia de *benef.* l. p. c. 5. per totum, dum agi an pensio sit beneficium. Et de renunciandis beneficiis ad casum textus nostri videlicet quæ noco *infra* in *c. fare p. de renunciat.*

AD TEXTVM
IN CAPITE XXXII.

In Nostra, hoc Titulo.

P R Æ M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Impetrans referendum videtur facere mentionem de assignatione Ecclesie, quam nondum videtur.
- 2 Refignatarius debet exprimere in litteris beneficiis, quae habet nomen Dignitatis exprimens.
- 3 Impetrans debet facere mentionem Sancti ipsius beneficii, dum non sit in Ecclesia Cathedrali, quod si non exprimitur; non inde redditur subreptitium referendum, n. 4. ubi datur ratione.
- 4 Error in nomine, seu cognomine, non vitiat actum quando ex aliis coniecturis constare possit de identitate, & de certitudine personae, n. 5. ubi ponitur exemplum.
- 6 Error in praenominis, si constet de persona, non interest: & quid de errore consensu in procuratorio, n. 9.
- 7 Nomen omnia impetrantis, non sunt exprimenda, quando constet de persona sua solo nomine addito.
- 8 Nomen proprii error, si praenominis aut cognomine constet de persona non vitiat.
- 10 Error persona quando ex aliis constare non possit, excusat de caducitate.
- 11 Error non praesumitur, nisi probetur, probaturque iuramento eiusdem persona citatur.
- 12 Ad nactus praefici nequit Ecclesia seculari, & collegiata.

AD textum hunc faciunt quae adduxi supra in cap. 3. §. 17. & aliis huius tituli, ubi adduxi casus, in quibus in impetratione recepti est necessarium fieri ab impetrante mentionem de obtentis, seu aliis qualitatibus: quare etiam dixit hoc Pontifex, ut fiat etiam quibus adhuc non obtinuerit, dum tamen sit assignatus alteri Ecclesiae. Et pro extensione faciunt notata supra in cap. super litteris 20. cap. postulat, cap. ad audientiam 31. ita, & quae notat infra in cap. de multa de praebendis, ubi de prohibita multiplicitate Ecclesiarum, seu beneficiorum.

- 3 Et cum hic hic Barbofa dicat sum. 4. quod Refignatarius debet exprimere in litteris beneficiis, quae obtinet; item & exprimere in specie nomen Dignitatis, quam habet. † Addatque hic sum. 5. ut cum impetratur beneficium, ne impetratio reddatur subrepticia, necesse sit exprimere nomen Sancti ipsius beneficii, dummodo non sit in Ecclesia Cathedrali in qua de stylo Curiae necessum est nomen Sancti ipsius beneficii exprimere ex Rendina, Riccio, & aliis. † Tamen ipse Barbofa videndus sum. 6. dicit se scire ex stylo Curiae non reddi praedictam impetrationem subrepticiam non expulso nomine Sancti Ecclesiae, ubi firmum est: nam quoniam vidisse testatur expediti Bullas

hoc modo. Beneficium simplex in parochiali, seu alia Ecclesia loci N. Diocesis N. eo quod sufficit ut constet de corpore beneficii vacantis per obitum N. licet oon expresse nomen Sancti, & etiam si erraret nomen loci, aut Diocesis, si ex aliis circumstantiis constet de identitate cum multis asserens, quod error in nomine, seu cognomine non vitiat actum, quando ex aliquibus coniecturis constare poterit de identitate personae, ut iam supra dixi in cap. super litteris laet & infra in cap. significante, x. Rudolphum.

Vnde infero quod error in nomine non vitiat, quando constet de certitudine personae: sic Riccius collect. ad textum si quis in fundi vocabulo ff. de leg. 1. 1496. inferens ad pulchram decisionem Rotae 16. hoc tit. in motu ubi fuit dictum quod error in nomine, nempe quod in mandando ad resignandum, & in Bulla designationis exprimitur Franciscus Beccardius, schalia & nihilominus appellatur Iohannes Beccardius, non vitiat, cum ex aliis circumstantiis, & ex nomine officii, & dignitatis constet de identitate personae resignantis. † Nec errat aut, cum error sit in pronome si constet de certitudine personae: sic ex decis. Curiae Archiep. Neapol. 171. † Vbi non sunt exprimens da omnia nomina vnius personae, quando ex expressione vnius nominis potest haberi certitudo, † & sic dixit Bellamera decis. 541. quod error nominis proprii possessoris in commissione, si per cognomen, & alias circumstantias constet de corpore, non vitiat; imò & in decis. 184. † dixit quod error constitutis in procuratorio, si apparet de cognomine, & non apparet sibi, non vitiat processum. † Et sic Caputian. in decis. 181. p. 1. & lacusum Rota Romana collect. decis. 896. dicunt quod error personae, quando ex aliis constare non potest, excusat de caducitate: & infra sub cap. significante 34. dico de questione, an sit valida dispensatio, quando erratur in nomine Diocesis, & de aliis: tradit alia Barbofa ibi §. 1. & applicabis quae tradit Pichard. in §. nomen institutor. de legat. 2.

Cumque error non praesumatur, nisi probetur ut dicit eadem Rota collect. decis. 991. & dubites qualiter personae error probetur, adverte probari per iuramentum eiusdem personae citantis, Rota in decis. 3. de iurior. in antiquis & aliis modis, quos prosequitur Bellamera decis. 497. de quo est pulchra decisio Capell. Tholosan. 99.

Item quia Felinus hoc sum. 41. dicit quod Monachus oon possit praefici Ecclesiae seculari, & collegiatae sine dispensatione, ideo aduoges quae & ad utramque partem retulit Zuehllos in praef. quass. 187. item agit de alia quass. 181. an beneficia rursi parconatus obque consensu Patroni possint resignari, de qua dico infra de reuocatis sed etiam non ad aptabiles quodiones

attamen quodammodo
applicari valent.

000 001 002 003 004 005 0 006 007 008 009 010

AD TEXTVM IN CAPITE XXXIII.

Ex Parte Decani, hoc Titulo.

P R A M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Mandati procuratoris revocatio, remissio.
- 2 Mandatum probatur presumptionibus, & coniecturis, veluti expressis solis, non indicio capto, & prescriptis sine contradicitione alterius partis, si procurator produxit examen sessum, & alia iura pro sua parte, & alia duobus modis, num. 3. 4. 5. & 6.

Ic agitur de materia revocationis mandati procuratorij; sed quia multa quae spectant ad effectus huius revocationis nota infra in cap. ex insinuatione 3. infra de procuratorib. ideo nunc oī addo Barboza hoc nonnulla scribentis, nisi tantum quae subsequuntur tradita à Riccio in collect. 1433. ad text. nostrum, dum dicit, † Mandatum probatur praesumptionibus & coniecturis, sicut pluries decidit Rota Romana ut referunt Pareus decif. 362. Caputoq. in decif. 91. lib. 2. Ob idque ponit Riccio quinque coniecturas, quibus probatur mandatum. Prima expensae factae in lue: nam hic faciunt praesumere mandatum, in terminis Celestini in decif. 1. de praesumpt. & pluries decidit Curia Archiep. Neapol. vii. apparet ex eodem Riccio decif. 19. qui dicit. collect. 1433. inferit ex illis apparere Bartoli Canonizantem opinionem communiter receptam in Lemma servari sic de verb. obig. † Secunda quando scilicet apparet iudicium fuisse corruptum, & continuatum contra eum uti procuratorem sine contradictione, Anton. Faber in decif. 3. cod. de procur. † Tertia est si ipse produxit examen testium, & alia iura in favorem principalis, quae verisimiliter non potuit aliunde habere idem Faber decif. 1. 1. cod. eodem, in decif. 15. & habens Paleotus in sua decif. 71. † Quarta quia soluit suam partem extractus Castellor. in decif. 3. num. 4. de procuratoribus. † Quinta cum quis comparatur in causa faciendo plures protestationes, Farinacius in decif. 370.

000 001 002 003 004 005 0 006 007 008 009 010

AD TEXTVM IN CAPITE XXXIV.

Significante, hoc Titulo.

P R A M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Rescriptum non extendatur ultra id quod continetur in iſſo.
- 2 Dispensatio non videtur: eo quod erratur in nomine Diaecesis: & de ratione 3. sed contra in 4.

- 4 Rescriptum quando erratur in nomine curiae, licet scilicet in forma contrahentis non valet.
- 5 Textus hoc expenditur.
- 6 Rescriptum non videtur ex errore posito in Bulla in Curia Curialis Scriptoris Curiae, si pro officio posuit consanguinitatem.
- 7 Dispensatio ex falso nomine expresso, si constat de persona, non videtur etiam in Sacramentorum collatione.
- 8 Imperatio valet veritate tacta, aut falso expresso, quoniam huiusmodi subreptus non sunt concessioni causa.

De intellectu huius textus dicit in cap. 1. quae 5. de ind. quest. 3. ubi ego de illa questione, An rescriptum ab uno imperatore, praestitum alius rem communem habentibus, de qua questione bene, & late Faquin. per textum nostrum lib. 2. cap. 66. item expendi hunc textum in cap. de manio personarum quest. 1. num. 14. cumque hic agatur de non extendendo rescriptum ultra id quod in eo exprimitur, adiungere etiam quae dico infra in cap. Rodolphus 33. ibi sit. statim sequens. Ex nonnulla supra sub e super latius 20. hoc in. ubi expendi textum hunc alibi Innocentius in dist. 2. 20. num. 3. vel. & c. ubi Ioannes Andreas num. 5. Abbas num. 3. Decius in penultima num. 1. 3. alios referent hic num. 12 & colligitur ex glossa hic verbo non de Remese, Sanchez de matr. in o. reg. relato.

Dispensatio an valida sit, quando erratur in nomine Diaecesis, etiam negent Sanchez de matr. in o. 3. dist. 12. num. 39. Moneta de communie. v. t. m. v. t. m. & Villalobos de senen. tom. 1. tr. 2. docto 43. num. 11. † Tamen Diana parte 10. tr. 10. ref. 36. Balilius Pontius de matr. lib. 2. cap. 1. §. vltim. num. 41. Salas de legibus dist. 20. sect. 16. num. 123. Sanctarellus de matr. rescriptis. 1. 1. quest. 63. per totam Layman. in Theologia Morali lib. 1. tract. 4. cap. 32. num. 27. affirmativè respondetur, quando erratur in nomine, & in Diaecesi quia tunc constat intentionem Papae esse, ut solus proprius petentis ordinaretur cum illo dispensat. Has inquam rationes refert etiam Sanchez s. pra. sed nihilominus accerminat iurum contrarium defendit sententiam, constituens discretionem, quando erratum est in proprio nomine officialis vere Diaecesis, qui vocatus fuit v. g. Petrus, cum nomen eius esset Ioannes, tunc enim a. 1. quia constat de persona, non est cur rescriptum non valeat.

Sed quando erratum est omnino in Diaecesi, quia v. g. narrans dixit, se esse Diaecesis Solimanicae, cum esset Cordubensis, & rescriptum impetravit etiam Officiali Cordubensi, nam tunc in omnibus fuit erratum, & sic nihil in adductis num. 1. air vt error quantumvis culpa valet, non efficit quod rescriptum extendatur ad casum, qui sub verbis eius non comprehenditur. Et in confirmationem ex reſſis Doctoribus dist. 30. m. 1. adducit sequentia exempla. Primum nam si impetrans narravit in rescripto Titium sibi obligatum ex munio, petens, vt cognatur satisfacere, & erravit in causa debuit, vt potest quod ex alio contractu consurgit, non possit eo rescripto iuvari. Secundum Baldi in l. praescriptum num. 51. cod. si contra ius, ubi rescriptum subreptum vocat, si quis in civitate Perusina se mutuo dedisse nominos cuidam, narrat, & impetret rescriptum destinatum in ea Civitate iudicem, qui debitorum compellat

compellat solvere; quia (ait) si Princeps nosset contractum cum eo initum esse, qui alias non subest iurisdictioni Penultine, non commisit illi causam; quia ubi quisquam sortitur forum ordinis, sortitur etiam forum delegati, ut optime tradit Innocent. in cap. dilectis 17. de foro comp. His enim exemplis multum probabilis reddidit sententia Sanchez, habita ratione differentie iam relata; secus enim esset, si erraretur in nomine propriæ Diocesis, sed non in nomine, siue persona ludici nominati in ipso rescripto; quia tunc iam apparet de intentione impetrantis: applicabilis aliqua, quæ dixi sub dicto cap. dilectis de foro competentis, & sub cap. canon. 24. de fide instrumenti.

Obidique, & ex dictis sub c. in nostra 32. inferes eum Diana ad alium questionem, an dispensatio sit nulla, si erratur in nomine personæ p. 7. m. 10. ref. 34. ubi de aliis dispensat, ac contra alios recentiores, defendit suam relaxam opinionem, respondens ad textum nostrum hic, nempe initum declarare rescriptum, non quis erratum fuisse in nomine Diocesis: sed quia ex aliis circumstantiis, non posuit sciri personam pro qua rescriptum impetratum fuit, ubi etiam satisficit rationi alia contrarium: i applicabilis dicta infra in cap. hoc rat.

Ex quibus infero, quod rescriptum non vitatur sit v. Commisario executioni mandati non possit, si error aliquis in cursu scriptoris intrepit, ut si v.g. Papa commisit officii, quod si preces veritate niti cognovetur eum Tatio, & Cajo, Apostolica auctoritate dispense, sed erratum fuit in Bulla Pontificia: nam pro tertio gradu affectus possit fuit textus gradus consanguinitatis: sic Diana dist. p. 1. rati. 1. c. 16. ref. 16. v. c. 16. Layman in Theologia Morali tractat. 4. libro 1. cap. 32. num. 16.

Dispensatio an vitetur ex falso nomine apposito in rescripto. Et licet negarium sententiam tueatur Sanchez lib. 8. de matrim. dist. 1. num. 38. loquens de matrimonio, sed Diana dist. p. 7. r. 10. ref. 35. affirmat eum Petronio Sancto Iosephi in idea Theologia Moral. lib. 1. cap. 13. ref. 5. Castro Palao tom. 1. tract. 3. de 6. p. 16. 16. 5. 1. num. 8. & cum aliis, eo quod ex communi Legistarum axiomate, valet legatum, etsi testator in nomine Legatarii erraverit, modo de persona consistit: & iterum adducit Diana textum nostrum in confirmationem, & pro sententia Sanchez adducit Patrem Amicum de iustitia dist. 6. sect. 8. num. 143. eo quod in gratis concedendis, presumitur Pontifex, si aliunde contrarium non consistit, ancedere ad merita causæ; propter quæ gratia peritur cuiuscumque tandem personæ, sint merita; & ob Diana potest veritatem sententiam probabilem: & Sanchez hanc admittit in aliis Sacramentis, in quibus attenditur ad causam, non ad personam, negat in matrimonio; quia ibi respicit personam.

Cumque Barbosa hic num. 4. dicat quod falsitas, quando expemitur, aut veritas suspensivæ, valet impetratio, ubi huiusmodi suspensio, non fuit causa concessionis, & explicet textum nostrum cum textu, in cap. super litteris 20. hoc r. 1. hic n. 5. idem legem ipsam utrobique, & quæ adduxi in dist. cap. 10.

AD TEXTVM

IN CAPITULO XXXV.

Rodolphus, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

1. Rescriptum impetratum contra homines Diocesis, non comprehendit homines civitatis.
2. Diocesis appellatio in materia favorabilis comprehendit civitatem, secus in edictis.
3. Civitatis appellatio in beneficiis alibi comprehendit Diocesis, item in favorabilibus, non in edictis, n. 4. cum diffinitione, n. 5.
4. Rescriptum de masculinis, extenditur in femininum, nisi aliter appareat de voluntate concedentis.
5. Reservatio facta per regulam 4. Cancellarie, de beneficiis vnicorum subalternarum in quacunque civitate, vel Diocesi, videtur, ut in eadem Diocesi, & civitate, non sit nisi vna subalternatio.
6. Distinctio vni civitatis appellatio, & num. 11.
7. Delicta facta in casibus quoad penam infligendam, censentur perpetrata in Civitate.
8. Civitas interdita, etiam interdicitur suburbia.
9. Consecrationes Neapolitana, comprehendunt casalia, seu districum.
10. Districum non probatur per testes, qui ignorant iura, nec si deponat testis de publica voce, & fama.
11. Mensuratio non admittitur ad probandum, quod locum est in districum.
12. Districuales non veniunt appellatio appellationem.
13. Delegatus ad causam proprietatis, non cognoscit de possessione, vel e contra.
14. Verba iuræ iurisdictionis in iuribus quatenus si est ita mandamus, sumuntur pro verbis quasi in iuribus declaratis.

D hunc textum, quatenus dicit, quod per resciptum impetratum contra homines Diocesis, non possint conveniri homines civitatis, quatenus inde inspicitur, non esse extendendum resciptum; eo quod rescipta delegatoria sunt stricti iuris, & rescipta beneficia, sunt strictè intelligenda, ut cum nonnullis probat hic Barbosa num. 2. §. 4. applicabilis nonnulla, quæ adduxi infra in cap. quæ de iudice, sub §. 1. & §. 3. item applicabilis dico infra de preogatione iuramentum, quod est strictè intelligendum in cap. penult. de iur. iur. & quæ Doctores adducunt per textum in cap. si civitas de fontem. ex. comm. lib. 6. de quo Couar. in cap. Alma Mater 2. p. 9. 1. a num. 8. & applicabilis ad questionem Gomezium, item 3. var. cap. 1. a num. 42. §. 4. & vide infra sub cap. §. 1. ¶ Et quod Diocesis appellatio in materia favorabilis comprehendat civitatem secus in odio, & de quod, ¶ civitatis appellatio in beneficiis.

neficatibus comprehendatur Diocesis, male probat Barbosa *huc videtur n. 5. & 6.* bene expendens; ob idque applicabilis quæ de oratione indefinita, & vniuersali & quæ libere intelligantur, dixi in *c. non oportet circa formam de casti. ut.*

- 4 Cum ego Riccius *cap. test. 1387.* ad textum in *cap. sacro n. 63. dist. 1.* dicat quod appellatione ciuitatis, veniat Diocesis si sumus in materia finiorabili, secus in odiosa ex Bellamera *decis. 241.* ↑ Et iterum distinguat in materia odiosa, quod aut verbum *Diocesis* profertur à lege, vel constitutione generali, & similiter veniat ciuitas sic cum Balbo in *decis. 6.* per textum in *c. 1. de rerum perm. aut.* profertur in rescriptis, seu dispositionibus particularibus, & tali casu minime comprehenditur ciuitatem appellatione diocesis, dixit Faber. *decis. 6. eod. de verb. signif. ↑* Ex his enim videbitur quæ dicit Barbosa in *cap. sequenti, nom. 5.* quatenus notat extensionem rescripti de Masculino ad femininum, idemque in qualibet alia dispositione nisi appareat de contraria rescribentis, seu disponentis voluntate: aliquid, ubi dico *sub numer. 3.*
- 7 Quare idem Riccius *supra* dixit in terminis regule quartæ Cancellariæ referuantis beneficia vicinorum subcollectionum, in quacumque ciuitate, vel Diocesi, non potuisse esse vnum subcollectionem in ciuitate, & alium in Diocesi; & quod aliis dicerentur esse duo subcollectores in eadem Diocesi, contra mentem, & litteram dicte regule quartæ, vt fuit dictum in vna Calalagur. beneficior. 2. Decemb. 1601. coram Cancelloto.
- 8 Ex his notabilis quod appellatione ciuitatis, venit districtus Robertus *lib. 1. decis. 5.* ↑ propterea quæ delicta facta in casibus quod penam infligendam censeri perpetrata, & tam in ciuitate, vt docuit de Franchis *decis. 529.* ↑ Sic in *dist. 2. cap. si ciuitas de fer. excommunicat. lib. 6.* decidit quod interdictione ciuitate, intelligantur interdictione subbia, ↑ Itaque idem de Franchis in *decis. 604.* dixit quod consuetudines Neapolitanæ comprehendunt etiam casalia, seu delictus.
- 9 Ob idque in materia districtus applicabilis sequentia, primo quod districtus non probatur per testes, qui ignorant iter, & deponunt in confuso, Seraphinus in *decis. 1481.* nec probatur per dispositionem testis de publica voce, & fama per verbum est tantum super districtu, seu distantia loci idem in *decis. 1370.* ↑ Nec ad probandum quod locus sit in districtu admitti mensurationem, idem in *decis. 1370.* ↑ Item quod appellatione oppidanorum non veniunt destructuales, vt fuit dictum in vna Salmantin. iurisditionis 3. Iunij 1580. coram Seraphino, vt patet in *decis. 467.* & facit decisio Gratiani 90.
- 10 Ad textum nostrum applicabilis quod dicit Balbo in *cap. 1. de causis posses. nom. 48. & 49.* 50. ubi quod Iudex delegatus ad causam proprietatis non cognoscit de possessione, vel e contra virtute rescripti; eo quod ex nostro textu in *cap. dist. 1. & in cap. significans hoc r. ubi.* rescripta non possunt extendi ad ea, quæ non sunt expressa. Cuius ratione applicabilis quæ dico *infra* per textum ibi in *c. fin. de iur. iur. quest. 1. & in cap. 1. de causa posses. finis.*
- 11 Et verba hic in *cap. 34. antecedentis, & c. significans 36. sequenti* *huc r. ubi.* Ideoque mandamus, quatenus, si est in reuocari in oritur, declarand. Fernosio. de Rescript. & Confuer. P. 111.

da sunt quasi in irritum declaratis cum iura hæc loquantur de actibus ipso iure nullis; sic intelligens Balboa ea iura cum *c. de appellat. lib. 1. n. 44.*

AD TEXTVM IN CAPITE XXXVI.

Significauit, hoc Titulo.

P R E M I S S A.

S V M M A R I V M.

- 1 Succesori conueniri non potest, si antecessor mortuus re integra.
- 2 Clausula re integra quam virtutem habet remittit.
- 3 Masculinum in quolibet expositione extenditur ad femininum.
- 4 Succesori in Dignitate, vel beneficio, an queat præstare rem à defuncto mala fide possesam remittit.
- 5 Præscriptio honorum maiorum an possit succedenti docere, quando contra possesorem persequitur.
- 6 Possessio an possit queri ex pluribus causis remissum.
- 7 Coniunctio Dignitas quæ remittit.
- 8 Fructus pendentes beneficia an ad defunctum vel succesorem pertineant remittit.
- 9 Presentare non possit in Comitatu in beneficio remissum.
- 10 Imperari beneficium ad insignitum sui tituli, non oportet docere de titulo sui antecessoris.

E x t v s hic probat quod contentendus per clausulam, si mortuus re integra, succedenti conueniri non possit: de intellectu huius textus dixi in *cap. 5. de rescriptis quest. 1. nom. 16.* applicando questionem ibi positam; cumque Barbosa *huc* *eg. vers. f. de c. suo,* tria dicat, nempe quod succedens in comitatu teneat solvere debita prædecessoris, quid de succedente in Regno; & quid de succedente in feudo *nom. 1. 3. & 4.* idem applicabilis insinua, quæ in ipsi *infra* in *cap. quæ 5.* tam de his casibus, quam de aliis, ad quos manet obnoxius succedens alicui: ↑ De virtute clausule re integra noto *infra* in *cap. gratum, & relatum de officio deleg. ↑* Et quatenus idem Barbosa *huc nom. fin. vers. succedens,* notat quod in rescripto, & alia quilibet dispositione, nisi aliud constet, masculinum comprehendit femininum; ideo applicabilis omnia, quæ osto *supra* *sub cap. significante 34. & in c. Rodolphus 33.* ubi agitur de relictando, aut extendendo rescripto, ultra eo expressa.

Ad quæstiones pro completa huius textus materia adicias, quæ subsequuntur: An succesor in Dignitate, vel officio, qui minime personam defuncti, vel antecessoris representat possit præstare rem à defuncto, vel antecessore mala fide possesam, etiam si sit succesor vniuersalis; quam tractat Balboa videndus in *cap. 5. de rescriptis nom. 109.* & antea, de qua dixi *sub dist. 111.* ad quod applicabis quæstiones, de quibus ibi in *cap. 4. quest. 2.* H ver.

verf. ad secundam, ubi agit de illa : An successor possit praescribere quatuordecim annis in re sua? Et ad aliam : An successor incipere possit praescribere rem alienam defuncti, in cap. si diligenti 27. quest. 2. verf. ad sextam eodem titulo.

5 Et an, *Præscriptio bonorum Maioratus possit succedere necesse*, quando contra possessorum persequitur, dixi in cap. quantum 21. quæst. 5. verbi. ad quantum dum egi lætè de illa, An sententia lata in causa Maioratus contra possessorum nocet successoribus; & Balboa in c. 10. de præscripti. a num. 44. 7. Possessio an possit quæri ex pluribus causis, l. 65. Azon. Gomez. in l. 40. Tera. l. 45. num. 67. de quo dixi sub Rub. de causa posses. & propriæ. Idem ipsum videbis ad quæstiones 10. l. 40. n. 72. vbi. An, in successore Maioratus, remaneat solutio debita p. præscriptiorem; & de aliis a num. 73. Et videbis que congruit Coudem. lib. 1. præf. cap. 3. & ibi num. 6. applicabis eundem lib. 1. ver. cap. 5. & ibi num. 5. & 6. & que ego dixi sub dicto cap. quia v. de iud. vbi de multis dubiis dixi.

7 De Comitis dignitate per hunc textum Mastru-
lus de Magist. p. 1. lib. 4. cap. 7. ad quod videbis
que late adduxi in cap. 4. ut lites non consiliari
quasi 4 vbi. An Comes, & Viccomes habeant ali-
quam potestatem, & quali preciansur Digni-
tate.

8 Fructus beneficij pendentes ad quem perti-
neant an ad successorum, vel heredes prædefundi
Iste dixi *sub dist. cap. quia v. de ind. quare a pphicari
potest Coarctum. var. cap. 15.* ubi agit de quæstio-
ne, An fructus rei vendita fructibus ad emptorem, &
ibi num. 14. Quid de fructibus Masaricus eius
avxi. a quo possit morum obierit.

9 Per hunc textum poteris applicare questionem de qua Garcia lib. 5. de benef. cap. 5. à num. 9. ubi, An sufficiat ut quis sit bona fides possessor comitatus ut queat valide prefaturare.

Item & poteris hic applicare Riccium multa
congruentem, dum expendis allegationem. Lapi
89. affirmat quod impetrans beneficium ad iusti
ficationem sui tituli, non tenetur docere de ti
tulo sui antecessoris, per cuius mortem illud imp
etravit, sed sufficit probare quod prædecessor
longo tempore beneficium possederit; quia est
presumendum super iure prædecessoris; & ob
id non requirit plenam eius probationem, & alle
gans multo amplius quatuordecim modis, & al
limat modis fidei, ubi leges. Et pro uberiori decla
ratione & extensione huius dubij adiungit que
stiones frequentes de quibus in cap. 17. de præscrip
tione. i. verbi. ad quem, & verbi. ad quantum;
nempe an tituli demonstrari requiratur in
præscriptis formatum. Et an tituli
allegari, & probari sint necessaria
in aliis præscriptio
nibus.

출판사 (주) 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사 출판사

AD TEXTVM
IN CAPITE XXXVII.

Ex Insinuatione, hoc Titulo.

P R E M I S S E M

SUMMARY

2. *Littera executoria non valet, in quibus imperans falsis dixit mentionem praestitisse, expenditur, vt nra.*
3. *Adversus de hoc procedere.*
3. *Infrascriptum faciens mentionem aliterius, non facit fidem, si relatum fuisset ab alio Tabellione, siue si ab eodem.*
4. *Littera executoria valet, si nullum fecerint mentionem de mentione, sunt executanda.*

Omnino est conclusio huius textus, ut non valeant excoecare, in quibus imperans subditi meritis praeferebat. Et secundum hanc lectionem applicanda dicta *supra* in cap. *super lucernis* 10. hoc est, de necessitate ut in secundo transcripto fiat mentio de primo, in cap. *exterior* 3. hoc est. Item quod sicut imperans debet facere mentionem de multisque *teruli superius* in cap. 17. 19. de aliis ita similiter poterunt ibi dicta pro extenuatione huius textus applicari.

Et in vers. *Quia circa mundum, quatenus*
si nulla monitione super hoc praeserint excusa-
tori superaddenda fides 1 applicabilis que dico
in cap. 5. de iudicio, de necessitate monendi,
ad exequendum censuram. Item longe qua
diti de praecedentia correctionis fraternae que
est tanquam monitionem in cap. novis 15. de
iudicio de quali. 17. cum pluribus sequentibus. Item
de plura, que scripsi de monitioni in e. ad nostram
de iuror.

Et in verſ. libi, *Dummodo eadem executoria de g
mentis fecerint mentionem*: per gloſſam hi
verbo *mentis in fine*, & ex ea notat Barboſa,
quod ſi in aliquo inſtrumento faciat men
tionem aliorum inſtrumentorum non credunt ſibi exi
ſtebat primum, quando eorum alio Tabellione fuit
conſectum inſtrumentum de quo fit mentio, ſe
cũ vero, ſi ab eodem Tabellione fuerit conſectum
ex *verb. ſi quis in aliquo eodem capite*, per
quem textum tenet Couat. in *praſſ. cap. 11. num. 2.
verſ. quod ſi ſinit* & alij relati à Barboſa hic num. 2.
quare aduergat quæ dixi de fide inſtrumenti ad
aliud ſe referentem *infra in cap.*

Et in veris. Aliquin in executione negotio iuxta
sua dicitur ad nos pro ipso mandatum ratione
prout procedat; quod licet executoris abique
mentionem monitorium, si de istis nulla fuerit
facta mentio nisi exequendo procedendo in nego-
cio iuxta eorum tenorem applicabis que notati
supra in cap. conuincit 13, hoc it. & que notati
infra in c. prouideam de off. deleg. Et quia dixi
late in cap. eadem de fecit, & re ind. ubi oficio
executoris in exequendo commissum sibi
datur.

AD

400 146 000 001 002 100 101 102 103 000 000 000 000

AD TEXTVM IN CAPITE XXXVIII

Mandatum, hoc Titulo.

P R E M I S S A M.

S Y M M A R I V M.

1. Papa in suis rescriptis, non intendit gravare eundem collatorem: nam preiudicium graue fit ordinari ex praesentatione Papa in suis mensibus, n. 2.
2. Mandata Apostolica remissiva.
3. Principio mens semper debet attendi, quam quilibet probare debet.
4. Verba rescripti, sunt sequenda.
5. Bulla, & brevia.

EX T V A iste dicit Papa in suis rescriptis non intendit gravare eundem collatorem super praesentatione duorum; ob idque secundum impetantem repelli, siue petens praestet, siue sit iam gratiam consecutus. Et sic hic notat Barbosa n. 4. cum Gonzal. 2. in reg. 8. C. 1. quod preiudicium graue fit ordinari ex praesentatione Papae in suis mensibus. Et occasione horum applicabilis Doctrinam textus in cap. dilectis filijs 5. & in cap. dilectis filijs 27. de praebendu, & Dignu. & in cap. propositus de causis praebende, ubi dico de potestate Principis super tollendo iure quasto, de quo in cap. per venerabilem, qui filij sunt legitimi.

Cumque Barbosa hoc n. 2. adducat Doctores scribentes de mandatis Apostolicis, ad Rebus. in praxi tit. de mandatis Apostolicis. Petr. Greg. lib. 1. 2. Syntagm. cap. 11. Azor. in his moral. p. 1. lib. 6. cap. 32. Et cum dicat, num. 3. in verbo, alio iam beneficio: vide & cap. seq. vers. de mandatis, huius textus dispositionem habere locum etiam in pensione ideo adiunges quae notant, supra in cap. ad audiendum 31. hoc tit. in vers. eumque textus igit.

Et cum etiam ex vers. libi: intentio mandatoris, inferat quod intentio attendi debet; & quod mens Principis debet attendi, cui verba ipsa rescripti, seu mandati, cedunt, quam quilibet probare debet, ut probat cum Mantus dialoq. 61. Gignare de praesentatione 1. num. 1. Bald. Beccio, Surdo; ideo adiunges nonnulla dicta sub cap. super litteris 20. hoc tit. & quodlibet eam debent probare Argel. de contrariis legibus 2. 13. n. 64.

Item & in glossa ibi non fuerit in vers. item intentum mandatis, notet Barbosa, hoc n. 5. quod rescripta sint stricti iuris; ob idque à verbis rescripti non esse recedendum multis comprobans; ideo adiunges quae dixi, supra in cap. significans, cap. Rodolphu, cap. significans hoc tit.

Ex pro ampliori explanatione huius textus adiunges dicta, in cap. seq. & dicta infra in cap. Abbatum 40.

De Bullis, Breuibz, & mandatis Apostolicis per textum nostrum scribunt Doctores; quare de mandatis Apostolicis videbis Rebussum, in praxi benef. tit. de mandatis Apostolicis, Petr. Gregori. D. Fermo. de Rescript. & Consuet. P. 11

Synagm. iuris lib. 17. cap. 11. Azor. in his moral. p. 1. lib. 6. n. 32. Et ad questionem plures de litteris Pontificiis, veluti remissivis, compulsozialium, & de aliis videbis sub Rub. huius tituli à n. 10. ubi notum 20. & 21. de Bullis Apostolicis, de breuibz in forma dignum, aut in forma gratiosa, & de eorum executione, latè Garcia, de benef. p. 6. cap. 2. per totum: videbis Caiacium.

Q V A E S T I O I.

An prouisus à Papa de aliquo beneficio praefertur prouiso à legato, vel Ordinario: ubi quid de possidente prius?

S Y M M A R I V M.

1. Prouisus à Papa in concursu, data in omnibus paritat, est praefertendus.
2. Prouisus à Papa legato, data paritate, praefertur prouiso ab ordinario collatore, non sit prouiso à Papa n. 3.
3. Legatus potest praesentare Episcopum, & quilibet ordinarium.
4. Prouisus ab ordinario, praefertur prouiso à Papa in eadem die, & hora; non sit si utraque praesens, capisset possessionem n. 6. ubi quid si unus praesentatur cum hora, alter si non praesentatur cum hora, alter non n. 7 & 8.
5. Anterioritas consideratur per horam.
6. Clausula gratificatiois concessa sub eadem hora, est posterior.
7. Prouisus capta post diem p. suspensionis, praefertur prouisus eiusdem Diei, in qua videlicet capta fuit possessio.

IN hac questione dices quod in concursu, facta in omnibus paritate prouisus à Papa est praefertendus; sic ut si unus habeat collationem beneficii à Papa, alius verò ab Ordinario oculo possessionem obtinente, si non appareat de prioritate, praefertatur qui à Papa impetrat, propter prioritatem concedentis: ita Gonzalez ad reg. 8. C. 1. anel. 5. 3. proam. num. 1. & glossa 15. 5. n. 63. Barbosa in cap. per suum 7. de man. & obed. à n. 4. & 6. Riccius ad illum textum, collat. 1441. Vbi idem dicit de prouiso à Papa legato propter contentem ampliorum dignitatem; & idem Gonzalez dicit 5. 3. p. camial. num. 119. Barbosa in cap. si à sede 31. de praebend. lib. 6. n. 5. ex glossa ibi, verbo, legato, & dicunt quod etsi prouisus à Papa praefertatur prouiso à Legato, vel Nuncio; quia Legatus de latere concurrens potest Ordinarius; ut dixit etiam Rebussum tract. vniuers. quest. 17. n. 16. vers. 2. Idem Gonzalez 5. 3. proam. num. 14. & 5. 3. proam. n. 7. & sic ut Legatus praesentare possit Episcopum, & quilibet Ordinarius; sed nunquam concurrens cum prouiso à Papa.

Fallit dictum quando prouisus ab Ordinario capisset possessionem, dum in eadem die facta fuerit utraque prouisio, nec consistit quae fuerit prior prouisio facta. Tamen si in eadem die, & momento, utrique prouisus capisset possessionem, adhuc etiam praefertendum esse prouisum

H 1 2

à Pape, vt dixit Gonzalez *dist. 5. 3. proom.*
 6 *num. 13.* Tamen si in eadem die fuerint prouision-
 es vna cum hora, sed prouisus competat possessionem,
 dico quod et si Castellum *de res. 10. de prob.*
 7 dixerit, vt pareretur prouisus cum certa hora; et
 eo quod antea fuerat confidat etiam per hoc
 copiose *Materia in de res. 10. de res. 75. Afflicti de res.*
 137. verius tamen esse, vt pareretur possidem, si
 cum æqua collatione probetur; quia positio horæ
 solum facit præsumptionem, sed non conclusit
 necessarium, cum potuerit esse peior alia prouisio
 sine hora possessionis, inquam effectus insignis
 est; si quidem propter illam possidentis prouisio
 præsumitur anterior, Capuaq. in *de res. 47. p. 2. et*
in de res. 136. 7. 3. et dicit Rota in de res. 10. de prob.
in arrip. et in terminis præfati calis Roca,
teste Puceo, in de res. 131. libro 2. Riccius
supra.

8 Quod si cum æquali collatione concurrat pro-
 batio possessionis vtriusque capite sub eodem die,
 tunc erit præferendus prouisus cum hora; quia
 tunc concurrunt duo vincula ex parte vnius scilicet
 horæ, & possessionis, quæ fortiora sunt vno
 scilicet possessionis refert decilum in terminis Mo-
 hedan. in *de res. 12. de res. 10. de res. 1. de res.*
1. de app. Et enim prærogativa possessionis
solum est potentior clausula gratificationis con-
cessa sub eadem data; vt censuit Rota in vna Hil-
palensi. benef. 1. Maij 1603. coram Iusto Puteus in
de res. 129.

9 Verum si dubites quid dicendum, quando pos-
 sessio non sit capta eodem die prouisionis factæ;
 sed postea, an tunc talis possessio habeat dictam
 prærogatiuam, vt ratione possessionis præsumatur
 anterior & in hoc puncto Puteus *de res. 1. 1. 1. 1. 1.*
Riccus dist. de res. 1. 441. concludunt quod sic;
eo quod textus in dist. cap. per totum de maiestate, lo-
quitur indistincte, & quod aliis esset magna re-
uerentia eius; & quia nunquam posset ille textus ver-
ificari in prouisione Apostolica facta de beneficio
vacante extra Curiam, cum impossibile sit eodem
die capere possessionem, vt fuit resolutum in dict.
Hispalensi. Maij. & dicit Castellor. in de res. 129.
Mohedan. in de res. 8. de proband. Sarmen. in de
res. 32.

AD TEXTVM IN CAPITE XXXIX.

Litteris, hoc Titulo.

P R Æ M I S S I M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Littera memoraria vniuersi primi Pontificis, præ-
 feruntur litteris alterius successoris Pontificis
 executoris super promissa eiusdem be-
 neficii.
- 2 Successor tenetur adimplere saltim prædictio-
 nem, & eius locutioni stare.
- 3 Princeps tenetur stare contractui inito cum sub-
 dit.
- 4 Verba ambigua magis censentur principaliter
 relata ad personam, quam ad Dignitatem,
 vt privilegium potius dicatur personale
 quam reale.

D Textum hunc quatenus agit de an-
 teponendis litteris monitoris vniuersi, &
 primi Pontificis, alius litteris execu-
 toris Pontificis successoris super prouisi-
 one eiusdem beneficii, applicabis dicta supra in
 principio cap. 37. & dista cap. sequenti: item appli-
 cabis quæ dixi in cap. mandatum 38.

Et ibi, Cum saltim prædictio, cum no-
 ret Barboza hic quod successor tenetur adimplere fac-
 tum prædecessoris; & quod Prelatus tenetur
 stare locutioni sui prædecessoris; ideo adiunges
 dicta supra in cap. significans hoc sic, & quæ latissi-
 me tractavi in cap. quia 5. de indicat. Et quia
 hic num. 4. dicit Barboza quod Princeps tenetur
 stare contractui inito cum subditis; ideo adiunges
 quæ dixi lucet per textum ibi in cap. 1. de proban-
 diis.

Et in vers. vt G. Clericum, notat Barboza hic
 num. 2. cum Petro Barboza in *Lupia tal. num. 41. in*
fine ff. salus maritum, quod si verba ambigua
 sunt, magis debent censeri principaliter relata ad
 personam, quam ad Dignitatem, vt privilegium
 potius dicatur personale, quam reale. Cui dicto
 adiunges quæ dico infra in cap. quatenus Abbas de
 officio delegati, & quæ dixi in cap. si delegati, de
 privilegiis personalibus, aut realibus infra de foro
 competentis.

AD TEXTVM IN CAPITE XL.

Abbatem, hoc Titulo.

P R Æ M I S S I M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Littera specialis derogans aliis generalibus, si
 directæ sunt ad vnum beneficium, in quo so-
 lum posset verificari, falsæ n. 2.
- 2 Clausula, vt pro alio scriptum non esset, ad-
 illa in posterius non tenetur, saluus sit pro-
 prium.
- 3 Clausula, si pro aliis non scripserimus, redun-
 ditur etiam ad numerum singularem, & fa-
 cit vt grasse possessor sit nulla; licet tan-
 tum pro vno fuerit scriptum; intelligi si ab
 eodem Papa, non si à successore, n. 4.
- 3 Clausula, vt pro alio scriptum non esset, vel
 si pro aliis non scripserimus, tacet infuso
 etiam si non apponatur in litteris.
- 6 Mandatum dubium non inducit Papa grauari
 collationem ordinariam.
- 7 Mandata de providendo, & executor et man-
 datorum Apostolicorum, & Illustrium
 remissæ.

E T V S iste quatenus videtur aliud de-
 cernere, ac disponitur in cap. t. hoc sic, ex
 glossa finali in princ. vbi de derogatione litterarum
 generalium per alias speciales; ideo adiunges
 ibi dicta, & quæ hic notat Barboza num. fin. dum
 probat, quod litteræ, de quibus hic erant ambigæ
 speciales; quippe quæ ad vnum tantum be-
 neficium dirigebantur, & in eo, solum
 poterant verificari, & dici, ait posteriores ge-
 nerales, tanquam iocunde, & indeterminatas
 quæ

quin scilicet ad certum aliquod beneficium, vel certe persone non reſcribatur.

- 2 Deinde quia vt aduenit ex Veroiq; hic per illam clauſulam, vt *pro alio ſcriptum non eſſet*, adiectam in poſterioribus, ſolum fuiſſe ius peiorum, quibus per illam non derogatur ex vi clauſule, & non ex regula *dicit cap. 1.* & pro ampliacione adiunges que dico, *infra cap. 2. de libelli ablat.* vbi de reſpoſitione generalis, & incerti libelli: videbis etiam dicta, *ſupra in cap. mandatum 38.*

- 3 Quo ſi vi ſi ſcribatur cum ea clauſula, nempe, *ſi pro alio non ſcriptum*; licet loquatur in numero plurali, reſoluitur tamen in ſingularitatem; itaque eueniet vt gratia poſterior cum illa clauſula ſit nulla; licet tantum pro vno fuerit ſcriptum, docet Baldus, *in cap. mandatum 38. num. 4. in ſine, & num. 5.* cum alijs per Tyracquel. *in l. ſi vnaque, verbor. ſequeſter libere num. 25. §. 1. & 256.* cum pluriſimis adductis à Gonzalex in reg. *Cancellaria gloſſa 21. §. 1. num. 6.* Theodoſ. de Rubels in ſingul. *Rota rom. 2. part. 4. clauſula 773. num. 10.* dum tenet hanc clauſulam veritatem, etiam ſi pro vno tantum ſcripſerit Caſtellus in *conſuetud. rom. 6. §. 120. n. 34.*

- 4 Sed Barboſa de clauſula, *clauſula 167. num. 2. Genio, conſ. 17. Tuſch. prall. conſuetud. 1. littera C. conſ. 327. num. 2.* Rota decyſ. 141. num. 2. p. 2. in poſtulum. Farin. *alibi part. 4. recen.* intelligunt de eodem Papa non veto ſi prædeceſſor ſcripſiſſet. Quod mihi verum etiam videtur, ſi ab alio Papa ſcriptum fuiſſet ex verbis textus in *cap. litteris 39. inc. in.* dum in vltimis verbis, *ſcilicet prædeceſſori, preſequitur Penſifex ſucceſſor.*

- 5 Adverteſe veto prædictas clauſulas tacite inefſes, & ob id intelligi. etiam ſi non opponatur Rebutius in *repet. cap. nulla in clauſula 10. vetſ. adverteſe*, de conceſſione prebende oſtendens.

- 6 † Quod Papa non intendit grauiare Ordinarium collatotem duobus mandatis: idem Rebutius in forma mandati Apoſtolicum in verbo, *pro alio non ſcriptum*, Theodoſ. Rub. in ſingul. *Rota rom. 2. p. 4. clauſula 773.*

- 7 Ex eis verbis, *ſacere provideri*, poteſt agi de mandatis de providendo, & executotibus mandatorum Apoſtolicorum, & expectatarum, de quibus ſcripſerunt Staſiphilus, Gomez, Rebutius, Coraſius, & Anton. Chuchus, quos, *hic num. 2.* citat Barboſa dicens ex Tridentino, *ſiſ. 24. cap. 19.* iam hæc mandata ceſſaſſe, necelle in vſu, nec de conceſſis cuiquam licere vii. Itaque adiunges que noto, *infra in cap. 2. & in cap. ex tempore 13. de conceſ. prebenda*; applicabis nonnulla de mandatis Apoſtolicis notata in c. 38. & 39. ſupra.

000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000

AD TEXTVM IN CAPITE XLI.

Ab Excommunicato, hoc
Titulo.

P R Æ M I S S I M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Reſcriptum directum excommunicato, vt abſoluitur excommunicationem ſi contra Cancellarium, non excommunicationis placitum executotibus, qui, ex non patiente, exequantur, non D. Fernandin. de Reſcript. & Conſuet. P. 11.

excommunicato, ſed executotibus cognationem demandat.

- 2 Abſolutio ab excommunicatione, non pertinet iudici excommunicato, & de normalis quaſtionibus, n. 3. remiſſi.

- 4 Reſcriptum ab excommunicato impetratum, quare nullum ſit, & 2. n. 5. ubi ſonatur, & ibi à n. 7. & 9.

- 5 Cap. 1. de reſcript. lib. 6. n. 7. & 9.

- 6 Excommunicatus aliter condemnatus poſſit appellare, & nam agere de nullitate reſcripti.

- 7 Cap. 1. de exceptionibus lib. 6. remiſſi.

- 8 Alia iudicialia facta ab excommunicato, non ſunt nulla, donec appareat de excommunicatione.

- 9 Perſona reſcripti facta excommunicato, nulla eſt virtus grauiſſi reſcripti.

- 10 Reſcriptum indultum conceſſum excommunicato, vel indulgentia mora propria, nullum eſt ipſi iure, etiam impetratum ad inducendam huius pendenciam.

- 11 Sententia lata virtute accepti impetrati ab excommunicato, nulla eſt.

- 12 Abſolutio ſuperueniens, non reuoluit reſcriptum impetratum ab excommunicato.

- 13 Clauſula in reſcripto gratia appoſiti ſolus, teque, & à quibuscumque excommunicationis, &c. auferit quolibet impedimentum procedens ex excommunicatione: nulli per integrum diuini manſerit in excommunicatione, n. 14.

- 15 Reſcriptum poſſit impetrare excommunicatum in alio caſſum, in quibus poſſit ipſe in loco.

- 16 Excommunicationis abſolutio ad cauſam, cum praſtatur ab ipſo iudice excommunicante, ſed etiam ab alio.

- 17 Ignorantia in ſalto propria non praſumitur ſit, vt non ſit tolerabilis, uſi ſolium ſit inſolentium, vel inſeruatum, vel ſi procedat à tempore antiquo: ſallit in ſalto nimis graui, n. 18. & 19.

- 18 Ignorantia in ſalto propria de tempore antiquo, quando ad eſt iuramentum in ſalto illo non eſt tollerabilis.

LIQVIB pro textu noſtro notum, in c. dictum 26. hoc tit. ibi, & in verſ. excommunicationis, textus ille cõminatur cõ textu, in c. 1. hoc tit. lib. 6. & vnoſque

Doctores, eſt virtusque cõcluſio, differat in aliquo ſiquidem in illo agitur de nullitate reſcripti impetrato ab excommunicato; hic autem ad quem iudicem dirigatur executio reſcripti ab excommunicato impetrato. Et ob id dixi Penſifex hic, quod reſcriptum directum excommunicato, vt abſoluitur excommunicatum, ſi contra concilium eum excommunicauit, datis executotibus, qui eo non patiente, exequantur non excommunicato, ſed executotibus cognitionem demandat. † Quare pro exacta explicatione textus noſtri adiunges, quod ſolet diſputari à Doctotibus, an abſolutio ab excommunicatione, pertinet iudici excommunicati, aut alio; & ſic videbis Coar. in cap. alma mater part. 1. §. 12. per ſententiam in §. 1. n. 10. poſtulat laiſſimè omnino videndus præter alios modicos, Suarez de conſuetudine nota diſt. 7. & non extra propoſitum adiunges quaſtiones, que ſubſequentur.

H 3

Abſolutio

90 Ad Cap. XLI. Ab Excommunicato.

3 Absolutionem petens, an videatur excommunicationem fati: & quid si negat excommunicationem, & ad cautelam petat absolui, an videatur fati, dixi in cap. venerabilis de exceptionibus quest. 4. a num. 1. & ibi, in vers. ad secundum, quæ valent applicari, eo quod ab excommunicato, qui se dicebat excommunicatum contra Concilium Lateranense, fuit impetratum rescipium, vt absolueretur. Et sic adiungens alias questiones, an sententia censuræ lata contra iustitiam legalem, valeat. Et an sententia absolutionis lata contra ius litigatoris, aut legis, sit valida. Et an sententia excommunicationis lata ex falsa causa valeat: & quid de absolutione, leges quæ dixi infra in cap. 1. de re iudic. quest. 3. vers. ad tertium, ad quæritum, ad quæritum, & ibi vers. quæritum.

4 Et quatenus ex dist. cap. 1. hoc tit. lib. 6. apparet vt rescipium ab excommunicato impetratum, sit nullum, aut veniat annullandum. Et quare hic excommunicatus impetrans rescipium, vt absoluitur, valeat; ideo applicabis quæ longissime adduxi in cap. interdictum de iudic. quatenus ibi dixi excommunicatum in sui defensionem posse competere in iudicio, veluti appellando, aut exceptiones opponendo, ibi quest. 7. 13. cum aliis.

5 Est enim verum rescipium impetratum ab excommunicato esse ipso iure nullum ex dist. cap. 1. de rescipio lib. 6. vbi Barbofa plures adducit, sed limitatur primo in rescipio gratuito, non autem ad item; quia textus ille de eo, qui est ad item tantum, loquitur Balbus, decis. 29. item limitatur cum Verallo decis. 90. part. 1. dicente quod textus ille locum sibi non vindicat, quando excommunicatus impetrans rescipium, illud præstasset Auditori Rotæ ex ea ratione; quia Auditores Rotæ habent ordinariam iurisdictionem, vt refert decemum Rotæ, decis. 13. de preb. in antiquis. Item limitatur si excommunicatus, esset absolutus, vt tradit Riccius celsi. 1148. ad text. in dist. cap. 1. & in Curia Archiep. Neapol. decis. 22. & limitat nouem modis Barbofa videndus in dist. cap. 1. de rescipio, a num. 19. plura cumulat per totum, vbi num. 6. videtur sentire contra dictum ex Balbo, & Riccio.

6 Vnde applicabis ad bonas questiones Balboam in cap. 11. de except. a num. 11. vbi agit de illa questione, an sicut actor excommunicatus, & à iudice condemnatus potest appellare, & agere appellationem prosequendo, possit similiter de nullitate agere, & super ea rescipium impetrare: & Hostiensis affirmat in cap. quoad consultationem de re iudic. tamen Felinus, Ioannes Andreas, & Panormitanos ibi, & Dominicus in dist. cap. 1. hoc tit. lib. 6. id negant; nam etsi possit appellare, sed non agere de nullitate; quia in sententia nulla, nullum est periculum rescuticæ; aliter enim distinguendo resoluit idem Balbo in dist. c. 11. a num. 14. sed quia in terminis egi, videbis infra de eadem quest. quæ adduxi in dist. cap. interdictum dist. quest. 13.

7 Ad aliam rem applicabis in cap. 1. de except. a num. 17. & a num. 28. quatenus expendit textum in cap. 1. de exceptionibus lib. 6. de cuius intellectu dixi in dist. cap. interdictum de iudic. quest. 17. a num. 2. & 10. & ibi quest. 18. num. 4. & in cap. cum non ab homine 10. de iur. quest. 31. a num. 12. † Igitur inferunt nonnulli ad textum in dist. cap. 1. de rescipio, vt quemadmodum, non opposita ex-

ceptione excommunicationis aduersus actorem, ab eo acta iudicialia, sunt valida, sic, & eodem modo rescipium ab eo impetratum validum esse, cum facilius quis ad impetrandum, quam ad agendum admittitur, vt vulgo traditur in cap. causam quæ hoc titulo, & notat Felinus in cap. aduersus supra hoc tit. num. 1. verum, etsi glossa in dist. cap. 1. de rescipio lib. 6. respondens specialitè ratione, eam nullitatem ibi induci, Balbo supra in dist. cap. 1. num. 19. ait nullitatem rescipi abique vlla speciali ratione institutam esse, cum excommunicatus nullum actum publicum gerere possit; sed impetrato rescipio est actus Ecclesiasticus, & publicus; ergo non potest ab excommunicato geri, vbi expendit textum in dist. cap. 1. de except. † Colligens ibi num. 30. textum in 9 dist. cap. 1. de rescipio, procedit non solum in literis, & rescipio iustitæ, sed etiam gratiæ, ideo vt reservatio pensionis facta excommunicato virtute rescipi gratiosi, nullus sit momento, vt testatur Covarr. in cap. Alina Mater part. 1. §. 7. num. 3. Gigas de pens. quest. 14. ad finem, & probat Barbofa ibi in dist. cap. 1. videndus a n. 3. & 6. cum aliis, vbi plura specialia rescipia, quæ impetrantur ab excommunicato, nulla dicuntur, † sic vt num. 12. dicat, vt rescipium, quo excommu-
10 nicato, conceditur indulgentiam, vel indulgentiam ipso proptio, sit nullum ipso iure, & ibi n. 13. & etiam si impetratum sit ad inducendam litis pendentiam, † sic vt sententia virtute rescipi impetrati ab excommunicato contra illum lata, sit nulla, & nec reuoluitur absolutio superueniens rescipium impetratum ab excommunicato. Et
11 nec possit concordare de Iudice, nec consensu quo causa pro ipso, vel contra ipsum committitur alicui: ita ille numero 14. & 16. & 18.

Vnde Balbo in dist. c. 1. de exceptionibus sub dist. 13 num. 10. dicit vt sit vltissima clausula in rescipio gratiæ appoi solita, videlicet, *regne & a quobuscumque excommunicationis*, &c. quia certum est, huiusmodi clausulam asserere omne impedimentum procedens ex qualibet excommunicatione, vt cum multis concludit; † quamvis non procedat in eo, qui per integrum annum permansit in excommunicatione secundum regulam Cancellariæ Iulij 3. quam in proposito reddidit Rebuffus in concordantia in forma mandati Apostolici verbo iudicatum, Stephanus de signis Iulianus num. 14. ad quod vltimum adiunges quæstione 31. 32. 33. & fin. cap. 1. de iudic.

Item ad verba textus nostri ibi: *Sine difficultate absoluit eundem*, & alio deputato iudicibus, qui non non parent, mandatum Apostolicum exequantur, cum eorum sit iuxta textum nostrum, vt excommunicatus in illis casibus in quibus possit esse in iudicio possit in eisdem impetrare rescipium ex regula *in ratio ff. de sponsalib.* & cum aliis docet Barbofa in dist. cap. 1. hoc tit. lib. 6. num. 25. idem addens procedere etiam in actibus resipientibus legitimam defensionem. Et ibi num. 22. quando excommunicatus procedit ex dolo, & industria excommunicatus, vt factum videtur hic, & in aliis dependentibus ab ipsa causa excommunicationis, vt ibi num. 24. & in aliis casibus n. 23. & a numero 25. per Barbofam concessis; & quæ eum eo dixi in cap. interdictum de iudic. † Ideo
16 poteris adiungere questionem sequentem; nempe an absolutio excommunicationis ad cautelam sit præstanda ab ipso iudice excommunicante, vel

vel alio Iudice ordinario, sed etiam ab aliis Iudicibus delegatis: de qua questione prater adducta à Couar. & Sauter in locis iam supra relatis adiunges, & videbis quæ latè scribit Balboa in cap. 9. de exceptis. A. num. 19. ad 24. videndus antea: & quæ ego dixi ibi, & de in cap. 6. eodem, item & sub cap. pastoralis §. vtrum de appellacionibus questione fin.

- 17 Item in textu nostro, verb. *qui de facto*, plura congerit Balboa hic cum multis, probans n. 2. & 3. quod ignorantia in facto proprio, non presumitur; ita ut nec sit probabilis, aut tollerabilis in eo; nisi factum sit implicitum, & iocitatum, vel nisi in eo, qui in multis negotiis est implicatus, vel quando procedit à tempore longinquo, antiquo, vel diuturno, quæ tunc est tollerabilis, nisi factum sit nimis graue, & notabile; quia tunc etiam data longinquitate temporis, presumitur quis illud scire, vt notant Malcaicus de probat. conclus. 735. & conclus. 879. num. 40. & conclus. 1222. num. 21. Gutierrez de iuram. confirmat. p. 3. cap. 18. num. 6. † Vbi num. 3. asserit, quod ignorantia in facto proprio de antiquo, non est tollerabilis, quando adest iuramentum in facto illo. Quare adiunges quod notauit sub cap. an. hoc in, verif. & quia impetrans rescriptum, vbi adducit Thomam Sanchez late scribentem lib. 9. de iur. di. 32. quest. 6. per istam & quest. fin. vbi quos excuset, vel non ignorantia iuris, vel facti: & Couar. in dist. cap. alma Mater de sentent. excommuniat. p. 1. §. 7. A. num. 3. agit de questione illa. An ignorantia excommunicationis constituit excommunicationem beneficii capem; vbi etiam alia tradit.
- 18 De clausula si est ita, de qua hic videbis quæ supra dixi, cum pluribus Barb. claus. 124. & de clausula *motu proprio*, solita in rescriptis apponi, plura videnda ponit Riccius c. 10. ad sexum in cap. motu proprio de proband. lib. 6. & dixi sub dist. cap. 10. hoc tit.

AD TEXTVM

IN CAPITE XLII.

Si Proponente, hoc Titulo.

P R A E M I S S A.

SUMMARYM.

- 1 Rescriptum non tenet quando impetrans beneficium, qui aliud habet, licet exiguum illud teneat.
- 2 Mensura facienda est in rescriptis beneficii quantumvis exigui: quid de beneficio manuali, n. 9.
- 3 Consecutus beneficium possidens gaudet privilegio Clericali in qualibet causa civili, & capitali.
- 4 Episcopus potest quæ ordinare ratione beneficii, etiam textu.
- 5 Forum acquiritur ratione beneficii.
- 6 Taciturnitas beneficii obtemperat, viuat gratiam, nisi ignoranter non sit expressa, & quando esset adiecta clausula, quod obstante beneficiis.

7 Clausula quod obstante beneficiis, quid operetur, & n. 3.

9 Preceptorum sui manualis beneficia.

10 Alienigena impetrans beneficium falsum, dicens se esse Clericum talis Diocesis, vel non falsum, de iure de loco sua originis, vel de sua Diocesi, gratia est subrepticia: solus verum, n. 13.

11 Beneficia oriundi potius quam exteri conferuntur.

12 Expensis non sunt irregulares, & inhabiles ad beneficia, & officia publica remittuntur.

13 Narrans in supplicatione se esse Clericum alienigenam Diocesis, si Diocesium sanctum, vel beneficium in ea haberet, gratia non est nulla.

Textus Vix textus conclusio querens dicit quod si impetrans rescriptum ad beneficium, dixit se non Beneficiarium; cum tamen haberet beneficium; licet exiguum, illud rescriptum non valet, abundè expenditur ex adductis supra in cap. super litteris 20. & ex cap. 23. & in cap. 27. nam sicut in dictis cap. 10. vbi per expressionem filii, rescriptum nullum est, vt ibi late probant Doctores citati ex eadem falsa expressione, & hic etiam sit rescriptum falsum. Et ob id etiam applicabitur quæ notauit supra in cap. 8. & sub cap. 17. de in aliis iuribus huius tituli: De necessitate, quam habet impetrans rescripta ad beneficia, vt in illis faciant mentionem de obtentis beneficiis, & pensionibus, & ibi in cap. ad auferendum 31. cap. in nostra 32. cap. ex infamacione 37. vbi de impetrante rescripta, falsò dicente minacitas, processisse.

Et enim quantumvis exigui beneficii est mentio facienda in rescripto impetrato, probat Balboa hic num. 3. adducens Tridentini Concilium sess. 13. cap. 6. † Vbi concedit consuetudo, & possidentibus beneficiis, vt gaudeat privilegio Clericali in qualibet causa civili, & capitali, etiam si quod cumque, quamvis exiguum possideret beneficium ibi num. 4. & Garcia de beneficiis p. 1. cap. 6. n. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3. & cum aliis, de quo late dixi sub cap. 1. de foro comp.

Itaque etiam Balboa hic n. 5. dicit, vt Episcopus possit quem ratione beneficii, etiam tenens ordinare in factis, si in eius Episcopatu, sit sicut tale beneficium, de quo lastimè dico sub cap. 11. de temp. ordi.

Acquiritur enim foris etiam ratione beneficii iuxta dicta in cap. pastoralis 14. de foro comp. sic resoluit cum eodem Garcia dist. 1. p. cap. 1. num. 8. & Campanillo in diuersis l. i. i. Canonici Rubr. 9. num. 1. & Rubr. 8. cap. 5. n. 19. quidquid in contrarium teneant ab ipso Balboa relati.

Ex his infero ad ea, quæ Riccius congerit rel. 6. lib. 968. ad textum in cap. gratia, nempe quod taciturnitas beneficii obtemperat, viuat gratiam, quod limitat si ignoranter non fuerit facta expressio, vt in textu ibi & dicit Balbus in diuersis 22. † Li. 7. mutat secundo notabiliter, & vt menti teneatur quando in impetratione adiecta esset clausula quod obstante beneficiis, & quia non teneatur exprimerè obtemperat, quæ propterea operatur, vt gratia non sit obrepticia, vel subrepticia: sic ex multis decisionibus, quas refert decilum esse Riccius † qui etiam dicit eam non operari, vbi non est narrata iniuria; & hoc propter interesse dante, cum qua esset facta compositio, si fuisset

92 Ad Cap. XLIII. Nonnulli, & fin.

notata, Cassiodorus de off. 7. de prob. Cardin. Putens in de off. 13. 1. sub. a. & sic resolutum fuisse, ita dicit Riccius in certa causa Vergeles. Abbatis.

- 9 Martij 189. coram Scraphino. † Limitat tertio principalem conclusionem Riccius supra, cum Aquil. de Graffis in de off. 13. de prob. & Digni. si beneficium manuale non ferret mentio quia tunc non vitatur gratia; & propterea inferat idem Riccius, quod preceptoria Sancti Iohannis sunt manualia, & non comprehenduntur in dispositione cap. 1. de prob. sub. 6. sic cum eodem Graff. in de off. 13. eodem in. ad quod facere dicit optimam declarationem Mohedan. 10. de causa possession. & prop.

- 10 In glossa hic de mentione ibi: Si de terra off. arandum, notat Barbosa hic num. 7. quod si fontem, vel alienigena impetret beneficium falso dicens se esse Clericum talis Diocesis, vel non facta mentione, de loco suz originis, seu de sua Diocesi, gratia fit subreptitia: cum multis Garcia de benef. p. 1. cap. 2. num. 16. applicabis nonnulla, quae dixi supra in cap. 34. & 35. hic in. †

- 11 Etenim cum aliis multis dicit Barbosa hic num. 8. procedere, quia beneficia obtinendi potius, quam exteris sunt confertenda: ad quod applicabis quod noto per textum ibi in cap. ad decorem de institutionibus. †

- 12 Quia quidam pro exornatione huius dicit quod 8. de qua in cap. deputatus 16. de ind. vbi egi de ea, an. Expansus, & quoniam arigo incerta est sine irregulari, vel inhabiles ad officia publica.

- 13 Vnum tamen notat Barbosa hic sub dist. n. 8. in vers. qua, quod si qui exprimat in supplicatione se esse Clericum alicuius Diocesis, cum reuera ex ea oriundum non esset, sed Domicilium vel beneficium in ea tantum obtineat, gratiam non esse subreptitiam ex Rota in de off. 76. alias 628. sub hoc tit. quam sequitur Rebuffus in reper. cap. nulla 2. de concess. prebende in 3. qualis. Mandosius ad regul. 16. Cancel. q. 42. n. 8. & ex aliis apud Garciam p. 5. de benef. c. 4. n. 43. in fine, Campanil. in discessione Iurii Cavensis, Rubrica 11. c. 13. num. 195.

QVO IUDICIO QVO QVO QVO QVO QVO QVO QVO QVO QVO QVO

AD TEXTVM

IN CAPITE XLIII.

Quia Nonnulli, & fin.
hoc Titulo.

P R A E M I S S A.

S V M M A R I V M.

- 1 Rescriptum cedi non potest, expenditur, numero 1.
- 2 Rescriptum super certe subiecto concessum, non extenditur ad futura subiecta si prima, cum non trahatur ad lites futuras, sicut nec mandatum procuratorium limitatur, numero 4.
- 3 Sententia si ferri potest super iure superueniente, extenditur rescriptum.
- 4 Exceptio ut causa continentia non diuidatur, impedit litem ingressum.
- 5 Continentia causa quando diuidi possit, si pars debui ab uno petatur coram uno Iudice, &

alia pars coram alio.

- 7 Citatus ad unam causam, non se obuiat rescribere super alia.
- 8 Litterarum alicuius commodum ex caret.
- 9 Condemnatio reoritur Index vilius in expensis si petita fuerint, & n. 11.
- 10 Clausula lus, & iustitiam ministrare, quid importet remissio.
- 11 Rescriptum virtute, quod Index non est condemnans in expensis.

EX T R A: iste enumerat plures casus, quibus inuoluntate licet, & rescripta impetrata si in illa videntur modo indebiti, & extra tempus, seu causam ipsarum, etenim satis littera explicat casus, & Barbosa hic expendit: nam in verb. alius rescriptum minus traditur, dicit num. 3. ex Tyraguello de retrah. lites 5. 16. glossa 7. num. 45. quod rescriptum cedi non potest. † quod comprobatur ex dictis supra cap. 34. vbi quod rescriptum impetratum contra hominem alicuius Diocesis, non extenditur ad hominem eiusdem ordinis alterius Diocesis: & ibi in cap. 35. & cap. 36. vbi satis probatur rescriptum esse stricti iuris, & esse periculisissimum, hic videtur probari; sed tunc obiciat quod dixi in cap. 34. de rescript. per textum ibi q. 1. & quall. 3. vbi de obligatione successoris virtute rescripti impetrati contra praedecessorem, sed clara est solutio.

Item ex verbis hic, Ad futura trahunt contrarietate, notat Barbosa hic rescriptum super certo subiecto concessum, non extendi ad futura subiecta separata à subiectis de praeterito; quia rescriptum non trahitur ad lites futuras; proinde non trahitur mandatum procuratorium, nisi aliud exprimat. † Sed limitat textum nostrum n. 4. non procedere, quando sententia ferri potest super iure superueniente ex eadem ratione; quia rescriptum non extenditur. Quare pro extocatione applicabis quae dixi in cap. dist. 6. de ind. quall. 13. vbi egi de questionibus illis. An agens ad unam rem aliam probant, debet obuiare. Et An alius proposita, quae veri tempore liti non comprehensae, valida efficiuntur ex iure superueniente.

Et in vers. ibi: Coram diversis Iudicibus: ex his verbis notat Barbosa hic cum multis, quod exceptio, ut causae continentiae diuidi non debeat, impedit litem ingressum, cum continentiae causa diuidi non debeat: ideo adiunges aliquid, quod sub Rubrica de exceptionibus adduxi de hac exceptione, ne causae continentiae diuidatur; de cuius problema latissime videbis quae adduxi ex textu ibi in cap. fin. de iudic. 200. quest. 1. aliquid sub c. 1. de causa poss. & prop. † Quod si doctores cum glossa hic verbis per varias literas, quatenus dicitur ut crediderit, qui partem debet petere coram uno Iudice, non possit aliam partem petere coram alio, ne causae continentiae diuidatur ad hoc habeat locum coram pluribus Ordinariis. an coram pluribus delegatis, & licet de istis tantum senserint Illustres, Gemini & Cardini in cap. dispensia hoc tit. sub. 6. verius est tamen, ut procedat etiam coram Ordinariis, ex identitate rationis, quam expendit hic Panor. sic sic tenet cum alia Barbosa in cap. 1. de caus. poss. intelligens respectu vnus summae eodem tempore debite, secus si essent diuersae summae, vel una pars debita hodie: alia vero post tempus; quia tunc poterit hodie vnum Iudicem

Iudicem adire, & consequuta solutione, parit d. bix. pro altera alterius temporis, possit alium Iudicem adire: nam tunc causa coarctata, non dividitur; eo quod respectu summæ diuersæ, & temporis causæ diuersæ crescentur.

- 7 Item idem Barbosa hic mouet questionem num. 7. an citatus ad vnam causam sit obnoxius respondere super alia in eodem termino, & se remittit ad Afflictis in cap. 1. num. 34. de milite Vassallo, qui contumax est lib. 1. fol. 58. ad Decium in cap. cum parati num. 8. de appell. ad lasorem in l. 1. §. 3. ff. de iur. ad Perez in l. recti. quæro 9. tit. 1. lib. 3. ordinam. ad Tynquel. de retracit. l. magis. §. 35. glossa 4 num. 18. & ad alios: sed de hac quæst. dixi in dict. cap. 1. de causâ possesi. & propriæ. quæstione 7.

- 8 Et ibi in vers. *litterarum commodi careat*, notat Barbosa hic num. 3. ut doceatur carere litterarum commodum, qui permissa sibi abutitur potestate probans ex Gonzalez in reg. 8. Cancellaria, glossa 56. num. 2. Tulcio tom. 6. lit. P. conclus. 754. Suarez de legibus lib. 8. cap. 36. & se remittit Barbosa ad ea, quæ dixi in cap. suorum de privileg. in: sed applicabis quæ dixi sub cap. pen. de præscript. & aliis sub hoc tit.

In glossa ibi: *dammodo*, Barbosa num. 10. 11. 9 & 12. notat quod Iudex tenetur condemnare victum in expensis, si petita fuerint, † & quod virtute clausulæ *luc.* & *insoluiam ministrari*, possit Iudex in expensis condemnare; & quod Iudex, à quo gravamen fuit interpolatum, possit in expensis condemnare, quando Iudex, ad quem condemnationem omisit, pluribus hæc comprobans ea, & alia de condemnatione expensarum latè leges in his quæ adduxi in cap. *si rem lumbus de dolo*, & *confirmata de alibi*: & de prædicta clausula dixi in *Rubrica de libelli obtinere quæstione 1.* num. 10.

Et in verbis hinc *expensis*, notat Barbosa hic cum Meranta de ordine iud. p. 4. dist. 3. num. 1. quod qui non est Iudex virtute rescripti condemnatur in expensis. Et ob id applicabis quod adduxi in c. 2. de iudic. quæst. 20. dum ego de quæstione illa. *An Iudices Rerum, possint in expensis condemnare Iudices Ecclesiasticos, non deferentes iusta appellationi* & *eorum male ad eos recursum introduxerunt*. Et ad tertium applicabis quæ de alternatio libello dixi Balboa per hunc in cap. 1. de libelli oblat. c. 2. à num. 87. ubi ego dixi, Die Beata Maria Magdalene 1677.

AD RVBRICAM, ET TITVLVM

DE

CONSVETVDINE.

PRÆMISSVM.

QV M ergo iam sub lib. 1. decretalium, latè ac dispersim secundùm subiectam materiam iurium tangentium hanc, disputauerim de aliquibus questionibus de vi ac effectu consuetudinis; ideo, ne repetitiones faciam sub hoc tit eas tibi assigno, vt facili possis te habere in conquirendis, quæ faciunt pro plena huius tituli materia.

QVÆSTIONES ALIBI

Tractatæ assignantur hic.

1. **Q**uæstio an facere possit, vt Laicus cognoscat de causis Clericorum, dixi in cap. 1. de Inductis q. 3.
2. **C**onsuetudo, an possit Laico iurisdictionem tribuere, vt in aliquo casu speciali iudicet de Clericis, dixi in cap. Clerici B. de Inductis.
3. **C**onsuetudo an facere possit, vt secularis iudex, iudicet inter Clericos in minoribus consuetudine in dicto cap. 8. q. 4.
4. **C**onsuetudo fundata, privilegio trahendi causas ad tribunaia laica, an sit reuocata per Balam in Causa Domini, ibi in dicto cap. 8. de Inductis, quæst. 5.
5. **C**onsuetudines Laicorum, & Clericorum, quæ mixtae sunt, an valeant, etiam si sint contra libertatem Ecclesiasticam, dixi in dicto cap. 8. de Inductis, quæst. 7.
6. **C**onsuetudine an effici possit, vt Princeps Laici acquirat ius collatandi Ecclesiasticæ, ibi in dicto cap. 8. de Inductis, q. 8.
7. **C**onsuetudo iudiciorum introducta in foro seculari, an obliget Ecclesiasticos, dixi in dicto cap. 8. de Inductis, q. 15.
8. **C**onsuetudo loci an seruanda sit in concernentibus processum, in cap. quod clerici 9. de foro comp. quæst. 3.
9. **C**onsuetudo, & privilegium, an æquiparentur in iure, in cap. nouit. 13. de Inductis, q. 55. & dixi in cap. cum contingat de foro comp. quæst. 5. vide infra.
10. **C**onsuetudo an facere possit, vt alter clericus conueniat laicum coram Iudice Ecclesiastico, † Et quid de Pontifice hoc faciente, dixi in cap. Clericum Laicum de foro competentis, quæst. 1. & ibi à num. 9.
11. **C**onsuetudo, seu prescriptio, an facere possint, vt Ecclesiasticum acquirat iurisdictionem in Lai-

cos, etiam in iustis Princeps, dixi in cap. licet ex suscepto de foro comp. q. 2.

Consuetudo quare efficiere possit, vt clericus conueniatur coram his, quibus ferui, cum nunquam possit eorum laicis conueniri, dixi in cap. cum contingat de foro comp. q. 3. à num. 3. in vlt. quod si consuetudine.

Consuetudo, privilegium, & prescriptio, an æquiparentur circa inducendam iurisdictionem; itaque quodquid possit fieri privilegio, possit etiam fieri consuetudine, seu prescriptio, dixi in dicto cap. cum contingat 13. de foro comp. q. 5.

Consuetudo, an possit vincere legem scriptam, 15 dixi in cap. 1. de probationibus, q. 1. † Et an lex 16 improbanda consuetudinem reprobare censetur præteritam, etiam immemorabilem, vel futuram simul dixi in cap. 2. de probationibus, q. 3. vlt. ad secundam à num. 3.

Consuetudo, vt valeat, an requiratur scripturam, dixi supra de consuet. in Rub. 1. sub vlt. ad secundam, vlt. ex quo infero.

Consuetudo, an possit auferre Iuramentum de 18 calumnia, in Rub. de Iuramento Calumnie q. 5. à n. 8.

Consuetudine, an possit fieri vt Clericus conueniat laicum coram Iudice Ecclesiastico, dixi in cap. si clericus 5. de foro comp. q. 1.

Consuetudine, seu prescriptio, an possit Ecclesiasticos acquirere iurisdictionem in Laicos, etiam in iustis Princeps, dixi in cap. licet ex suscepto de foro comp. q. 2. † Et quid si Laici libere se submittant iurisdictioni Ecclesiastica, nulla probata consuetudine, ibi, q. 3.

Consuetudine statim appellandi à Iudice Laico ad Ecclesiasticum, an valeat appellatio; ibi, quæst. 13.

AD

AD RVBRICAM.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Scribentes de consuetudine, & usu.
- 2 Consuetudo inducitur duobus modis, si actus antea fiant, ut ea inducatur, item si fiat sciendum, & consensibus omnibus, n. 3. item si fiat incommuni non ex intervallo, n. 5. & debet esse illi boni actus iudicialis, num. 7.
- 4 Articulus firmatus super consuetudine, debet concernere actus, & eorum frequentiam.
- 5 Consuetudo non inducitur in terris Imperij, si actus non fuerint intra 10. annos, & in terris Ecclesie intra annos 4.
- 6 Consuetudo, si sustineatur, debet saltem esse decennalis.
- 8 Consuetudo non inducitur, a libris malitiam.
- 9 Consuetudo, qua inducitur a libris, debet esse facta in universum, non saltem a singulari.
- 10 Consuetudo non inducitur ex his, qua variis fuerint formata.
- 11 Consuetudo debet attendi etiam in appellationibus, & in electionibus, n. 17.
- 12 Consuetudo potest inducere, ut Episcopi praecedendo adveniens, possit creare novum Canonem, etiam si monachus sit taxatus, & iuratus, & prebenda non sine difficultate.
- 13 Consuetudo potest inducere, ut scholares pro debito, seu delicto in scholis capi nequeant.
- 14 Consuetudo maxime attenditur in Dignitatibus, & precedentiis, & in honoribus forendis, n. 15.
- 16 Consuetudo potest inducere, ut Canticus lites pendente, habeat, distributionis quondam.
- 18 Consuetudo inducere potest, ut in quibusdam casibus clericus reconveniat coram iudice saeculari.
- 22 Consuetudo, ut antiquis habeat portionem pinguiorem valeat.
- 23 Consuetudo potest induci, ut valeat pallio de furura successione, & quid plene credatur primata scriptura, n. 14.
- 25 Consuetudo, attenditur in Societate, animalium.
- 26 Consuetudo potest inducere, ut locum feudum reservatum sibi tercia parte fructuum, non debeas deducere sumptus saltem per laboratorem.
- 27 Consuetudo potest facere ut acquies per emigres, equaliter dividantur.
- 28 Consuetudo appellatur in non scriptum, nec ad vim effectum requiritur scriptura.
- 29 Consuetudo est, quod moribus utentium est introductum.
- 30 Consuetudo in scriptis redacta non amittit vim consuetudinis.
- 31 Fendi, esse scripti sunt, adhuc retinent nomen usui.

- 32 Leges fore, licet scriptae sint appellantur consuetudines.
- 33 Consuetudo, & lex conveniunt in causa materiali, & habent sic aequalem vim, differunt in causa formali, ut notum. 34. 35. & 36.
- 36 Lex momento perficitur, consuetudo tractu temporis.
- 37 Inducendum est secundum consuetudinem, & Index indicans contrahit litem suam, num. 44.
- 38 Arbitrarius tenetur iudicare secundum ius commune, vel statutum, seu consuetudinem, etiam iuris communis derogationem.
- 39 Consuetudo ius appellatur, ut appellatio legitur, et veniat, n. 40.
- 41 Consuetudo habet vim legis constituta, & imitatur ius, n. 42.
- 43 Consuetudinis transgressor puniatur, ut legis fractor.
- 44 Consuetudo venit iuris appellatione.
- 46 Consuetudo docetur altera natura.
- 47 Consuetudo, & ius virtus, ac lex ipsa.

Super hanc Rubricam scripserunt omnes quos crevit Barbosa, & pater antiquos, & moderatos scripserunt ad hunc titulum ediderunt tractatus speciales, Rochus de Curte Albertus Brunus, & Petrus Rabeta tom. 3. tract. 1. folio 181. de consuetudine iuris Anton Pyragius, Salazar, de usibus, & consuetudine, Mascard, de probat. a concilio 413. Tuschus lib. 2. a conclus. 721. Castalio ad aliquas leges nova recapit. cap. 8. de consuetudinibus validis, vel non, Legit. in l. de quibus si de legibus, & in l. 1. cod. qua sit longa consuetudo, & in §. ex non scriptis in §. de iure naturali, & Canon. in comment. iuris lib. 1. c. 10. verè consuetudo. Et omnibus addo Dinam, & multos, quos ipse refert, p. 6. ante tractatum §. ubi prolequimur materiam per 32. resolutiones.

De actibus necessariis ad inducendam consuetudinem Riccio, collect. 109. ad glossam textus in l. 2. cod. de Episcopali auctoritate, quæ censet bonos actus sufficere, quod intelligunt Cacheranus, nus, de off. 99. Rota Genua, dec. 17. si actus eo animo fiant, ut inducantur consuetudo alius secus.

Item si actus illi fuerint facti scientibus, & consentientibus omnibus, Bellamera dec. 65. Et ob id dicit Ioannes Galla, de consuetudinibus, & Francia 91. quod articulus formatus super consuetudine, debet concernere actus, & eorum frequentiam. Item bini actus eam inducunt, si fiant in continenti, non autem ex intervallo, Viulius, in dec. 313. Quod si non fiant intra tempus decem annorum in terris Imperij, seu in terris Ecclesie intra tempus, seu spatio 40. annorum, eam non inducere, dicit Gomez Leo in dec. 77. & 14. Rota dicit, Francia. Itaque vi patet et Seraphin. in dec. 595 fuit didum in vna Hispania. Iuris nomin. 6. Novemb. 1583. quod ad hoc, ut telar principalis glossa dist. 1.2. procedat, necesse est, ut consuetudo, sit saltem decennalis, de quo videbitur Dinam cum multis, supra ref. ubi de ea questione, quamvis dicatur consuetudo legitime scripta, & tel. 3. ubi disputatur, an tempus decem annorum sufficiat ad inducendam consuetudinem, non solum inter presentes, sed etiam inter absentes, & tel. 5. an tempus determinatum, ut consuetudo legitime

genua

quæ præscripta proceda: etiam in foro consuetudinis: & c. l. 7. quoniam frequentia actum introducunt consuetudinem.

- 7 Quod si dubites an illi bini actus debent esse iudiciales vel sufficiant extra iudiciales, aut an aliquando vnus actus sufficiat. Ad primum respondit Balbus in *decis* 321. & cum eo Riccius *super* *verf. l. i. de quibus fide legibus*; ideo adiunges quæ dico, *infra* *quæ* 32. & quæ disputari, in *cap. illud* 11. *de præsumpt.* *quæ* 3. *verf. ad secundam*, ubi ego de ea: an mulierum usus possit inducere consuetudinem. & quæ disputari, in *cap. cum litteris* 33. *quæ* 1. *verf. ad secundam* n. 41. an mulieris possit adesse cum viri ad *fortia* conuolenda.

- 8 Et si dubites quinam possint in dote consuetudinem aducere, etiam non induci à mulieribus per eorum actus, vt tenet Balbus *decis* 171. quam commendat Riccius *decis* 321. 109. *verf. l. i. de rebus in l. de quibus fide legibus*; ideo adiunges quæ dico, *infra* *quæ* 32. & quæ disputari, in *cap. illud* 11. *de præsumpt.* *quæ* 3. *verf. ad secundam*, ubi ego de ea: an mulierum usus possit inducere consuetudinem. & quæ disputari, in *cap. cum litteris* 33. *quæ* 1. *verf. ad secundam* n. 41. an mulieris possit adesse cum viri ad *fortia* conuolenda.

- 9 Quid si dubites, an debeant esse actus ab indigentibus consuetudinem fieri, vt in vniuersum, vel sufficiant facti à singulis; pro vt singula; quæ Bellameta, in *decis* 326. & cum eo Riccius *decis* 321. 109. *verf. l. i. de rebus in l. de quibus fide legibus*; ideo adiunges quæ dico, *infra* *quæ* 32. & quæ disputari, in *cap. illud* 11. *de præsumpt.* *quæ* 3. *verf. ad secundam*, ubi ego de ea: an mulierum usus possit inducere consuetudinem. & quæ disputari, in *cap. cum litteris* 33. *quæ* 1. *verf. ad secundam* n. 41. an mulieris possit adesse cum viri ad *fortia* conuolenda.

- 10 Notabis vero quod ex his, quæ variè semata sunt, aut fuerint, non inducitur consuetudo, nisi varietas certa, & determinata causa probetur vt fuit dictum in vna Melitana Præcedentis 5. Decemb. 1798. vt referunt Seraphin. *decis* 361. Riccius *decis* 321. 109. in *fine*. Quare adiunges applicando, quæ de variatè testium dixi, 23. *cap. per eas de probat.* *quæ* 3. & in *cap. litteras de præsumptionibus*.

- 11 Et quod consuetudo debeat attendi docet Riccius *decis* 321. 109. 3. ad Rubr. *super* 4. *dist. 101.* & sic ea attenditur in appellationibus: nam illa potest dies, & tempus ad appellandam augere, Adhuc in *decis* 321.

- 12 Item potest inducere consuetudo, vt Episcopus pro iucando aduentus, possit creare nouum Canonicum, etiam si numerus sit taxatus & iuratus, si patetinde non sint distinctio, Rota Rom. in *decis* 11. hoc eis, in antiquis; quod adiunges ad nota *super*, & in *cap. cum* *Ad de consuet.*

- 13 Item potest induci consuetudo, vt scholares pro aliquo debito, seu debito in scholis capi nequeant Rota Perusina in *decis* 12. quod adiunges pro ampliatione eorum; quæ sub *tit. de foro comp.* & ibi in *cap. ex parte* 9. 14. dixi.

- 14 Item consuetudo maxime attenditur in Dignitatibus, & precedentiis, Grammaticus in *decis* 64. Riccius *super* *verf. quare*, ubi limitat in caso *super* *decis* 32. *de prob.* Ob idque adiunges quællonem, de qua Diana cum multis *dist. p. 6. r. 1. ref. 19.* tradidit, dum agit de questione an in materia precedentiæ, sit attendenda consuetudo; & sic etiam adiunges plura quæ dico de materia precedentiæ.

cum *infra* in *cap. statuum* 15. *de reuoc. & ob.* Et sic attenditur consuetudo in honoribus ferendis Franc. Marc. in *decis* 366.

Item potest inducere consuetudo, vt Canonici lite pendente, habeat distributiones quotidianas, Boetius in *decis* 340. quod an verum sit notum *infra* in *cap. de cetero* 7. *de cetero*, non residentibus, attenditur etiam in electionibus; Franciscus Marcus in *decis* 359. ad quod adiunges quæ *luc* dico *infra* sub *cap. Ecclesia Surina* per textum ibi, *de causa pass.* & *prop.* Item inducere potest, vt in quibusdam casibus Clericus recomenietur coram Iudice seculari; de quo videbis quæ noto sub *cap. fin. de iud. g. 1. & sub* *cap. 5. de foro comp.* & sub *Rub. de munus prebend.*

Item induci potest consuetudo in danda copia libelli, cuius expensis, an actoris, vel reus, soluetur Capella Tholosana in *decis* 90. Item & in titulis soluendis Franciscus Marcus in *decis* 388. Riccius *super* *verf. decima*. Item in portionibus distribuendis. Ob idque valeat consuetudo, vt antiquior habeat portionem pinguiorem, Bellameta in *decis* 129. ad quod adiunges quæ noto *infra* in *cap. 1. de Paroch.* Item & vt consuetudo, quæ validè pactum de futura successione, Franc. Marc. *decis* 148. contra ea, quæ noto in *cap. cum coniug. de iur. & notat* Doctores in *cap. quævis pactum de pactis* lib. 6. Item vt consuetudo possit effici, quod priuata scriptura plenè credatur; quod adiunges pro extensione ad ea quæ de fide scripturæ priuata dixi sub *cap. 2. de fide instrum.* Item attendo in Societate animalium, Franc. Marc. in *decis* 888.

Item potest consuetudo induci, vt locas feudum reservata ibi tertia parte fructuum, non debeat deducere sumpens factos per laborem de consuetudine; quæ operas videtur pro illa parte fructuum ponere Franc. Marc. in *decis* 888. quod dictum adiunges ad eoque plenè dixi *sub* *cap. granis* 11. *de rebus* *dist. 1.* Itemque consuetudine induci possit, vt requiratur per coniuges æqualiter diuidantur, Rota Rom. in *decis* 12. *de cons.* in antiquis, quod de iure nostro non videtur esse speciale, cum sic practice naturalis plura querunt consuetudine induci dictum est *super* & dico sub Rubro. Vide operæ pretium est, vt videas quæ nouissime scribit Salzedo, *de leg. polit. lib. 1. c. 8.* ubi *luc* agit de valore consuetudinis.

Sed si dubites an consuetudo appelleretur in non scriptam, respondeo affirmatiuè ex l. *diuina ff. de legibus*, & ex 5. *constit.* & ex 6. *ex non scriptis* *infra* *de iure gent. & civil.* non enim ad essentiam consuetudinis requiritur scriptura, vt Doctores affirmant in l. *de quibus ff. de legibus*, & in l. 2. *ff. de vulgari & populari*, Panorm. in *Rub. de cons. ad finem*, ubi Felin. *num. 11.* Vnde Imperator Iustinianus in *dist. 5. ex non scriptis*, vocat consuetudinem, quod moribus venientem esse introducentem, eius occasione adiunges quæ scribit Reuadus *lib. 3. c. 1. de iur. & ob.* ubi de moribus; item & quæ scribit in *lib. de ambrosianis prouentibus* *tom. 2. c. 14.* ubi de iure non scripto; item ibi *cap. 16.* ubi de consuetudine, quæ videbis pro vera iurisprudencia ex antiquitate.

Tamen, etsi verum sit, vt consuetudo appelleretur non rescriptum, tamen si fuerit in scriptis redacta, non amittit vim consuetudinis: ita Bartolus ad l. 2. *ff. de vulgari nam. 1.* & Orsini in l. *idem ff. de iur. & ob.* in l. *diuina ff. de legibus*. Quod sequendum est, etsi minus bene Ripa in *dist. 1. c. 2.*

*vide vulgari num. 14. & lafon. ibi num. 12. credi de-
votiorum esse contrarium sententiam. † Nam
tenendum est. vt dico, & satis probatur ex sequen-
tibus, primo ex feudis, quia etiam scripti adhuc re-
tinent nomen vlti. † Et sic de iure nostro Regio
probat secundum: nam leges fori, licet scripte
sint, nihilominus consuetudines appellantur, cum
ad sui essentiam, & validitatem in vfu receptas
esse requiratur, vt per Rodericum Suarez, in sua
repetitione in proemio fori, pag. 2. Gregor. Lop. in
l. 7. tit. 2. part. 1. glossa 2. vbi est bona lex in mateta,
& per eundem Gregor. Lopez in l. 8. glossa magna
in l. 12. part. 5. Otolcius, in dicta l. de quibus n. 40.
Aulicus, in capitulum Prætor. cap. 19. glossa fin. n. 3.
Gratianus reg. 94. sub mm. 15. vbi hoc amplectitur,
licet aliter Moenalis sentiat in l. 10. tit. 11. part. 3.
& in suo repetitorio, verbo lege, & legum fori de-
cret. 1. p. cap. 7. §. 1. in princ. Marienc. in l. 2. tit. 9.
glossa 1. num. 16. sub §. recopilat. Burgos. de Paz. in
l. 1. Tituli num. 267. vbi communem esse tradit
hanc limitationem.*

*Sed num consuetudo, & lex differant. & con-
ueniant, respondeo quod conueniant in causa
materiali, & sic æqualem habere vim, probatur
ex l. 1. ad quæst. longa consuetudo, & ex dicendis
infra in cap. fin. hoc tit. tamen differunt in causa for-
mali, quia lex, ius scriptum, est consuetudo ius
non scriptum, vt dictum est, † item lex expressio
consensu consentiens consuetudo tacito constat,
† illa verbis, hæc rebus ipsis inducitur, & factus
exprimitur, vt patet ex exemplis positis ad vers. &
quod consuetudo debeat attendi. † Item etiam lex
momento petificitur, hæc tactum requirit, vt pa-
ter ex adductis a num. 2. vbi de tempore ex actibus,
quo consuetudo inducitur videbes Otolcium sic
optimè hæc differentias scribentem, in l. 2. sed ea
n. 3. ff. de legibus. Alia singularia de consuetudine
tradit Doctor Molina de primis lib. 2. cap. 6. n. 13.
& 14. & Philippus Decius in lib. de consuet. col. 2.
limitat modis quatuor & semel ampliat, & ad
propositum videbes optimas, leges 4. & 6. tit. 2.
p. 1. vbi bene loquitur Gregor. Lopez.*

*Dubitabis num secundum consuetudinem sit
inducendum id quod satisfacies ex dicendis, sub
L. 2. & in dicto cap. fin. hoc tit. & ex nonnullis
questionibus supra in principio ante Rubricam, allig-
natis & colliges ex dictis late infra in l. 1. de re iud.*

*Sed an arbitet autem teneatur radicare secundum
ius commune, vel statutum, seu consuetudinem,
etiam ius commune derogatorium Et respondeo ad
id tenet, vt docent Paulus post glossam ibi in
l. præscriptum col. pen. cod. si contra ius, vel vtilita-
tem publicæ Abbas in Rub. nostra multos tenentes,
enumerat Romanus in Rubrica de arbitrio col. 1.
vers. 15. cum multis aliis Gratianus, reg. 45. vbi
ampliat dupliciter, & limitat enodis lex legendus
post Bernard. Diez, qui ampliat vno modo, &
limitat modis quinque, in reg. 103. vbi eius addi-
tionator, Salcedo, qui multis allegationibus de-
monstrat prædictam regulam communem esse.
† Et probatur, quia consuetudo ius appellatur,
vt ex rebus vtrius omnes, in cap. 1. dñi. de quo
loquitur Decius in Rubrica de re script. & est tex-
tus in l. 1. tit. 2. part. 1. † Nam vt ait Felinus in c. 1.
num. 1. de quæstibus, quod appellatione legis ven-
niat consuetudo tradens quam plura corollaria ex
decisione huius Regule. † Et enim vt dicit Barc.
D. Fernusinde Rescript. & Consuet. P. 1. l.*

*in l. 1. §. denique ff. de aqua pluuiæ arceda, con-
suetudo habet vim legis cõstitutæ. Imo Panctum
in cap. exere n. 3. de sepulchris, dicit quod consue-
tudo imitatur ius, † ita vt consuetudines nãtq̃
for puniatur, vt transgressori legis. † Et Iudex, qui
contra ius consuetudinum iudicat, faciat item
suam, sicut si contra ius scriptum iudicasset, vt
per lafon. in arch. in hunc cod. de iudic. n. 2. † appella-
tioneque iuris venire consuetudinem, dixi opti-
mè Barboſa in additio. ad Bartol. in l. quæramus
cod. de feruis fugiunt l. 1. §. 2. Hec minim dicit
Gregor. Lopez in summa in l. 1. p. 7. glossa 1. multa
de consuetudine ponens, vt ea dicatur ius, † cum
eniam dicatur altera natura, † est inquam consue-
tudo eius virtutis, ac est lex ipsa, vt dicit Ioannes
Otolcius in l. leges vtrius ad finem ff. de legibus, &
est optima lex 6. tit. 2. p. 1. vt ex notatis in cap. fin.
hoc tit. satis apparet.*

QVÆSTIO I.

*An quilibet vltus, inducat consuetudi-
nem: vbi quid de pãtibus facultatis.
Et an desideretur longus & conti-
nuatus vltus vt ea induci possit Et an
vt fundetur consuetudo requiratur frequen-
tiam diuerſorum actuum. Et quod
confirmetur iudicio contradictorio.
Et an per solum vnum actum contra-
rium: interruptur consuetudo?*

S P M M A R I A M.

1. Consuetudo obligat consensu in frequen-
tiam actuum inducitur ex sacro consensu po-
puli, & n. 1. & 3. & quare vtriusque ius non
scriptum, n. 4.
2. Consuetudo est, quæ communis assuetudo.
3. Frequenter actuum consuetudinem inducit,
quatenus est facti, & turis consensu po-
puli, quatenus est iuris.
4. Consuetudo tria continet, actuum frequentiam,
habituam generationem, & ius ex vtriusque col-
lectionem, item incrementum introducendi.
5. Vltus quilibet non inducit consuetudinem, sed
qui vtriusque vtriusque, & totius consensu
populi tam intro ducit.
6. Consuetudo potius ex consensu populi, quam
Principis introducitur, sufficiatque in ea
sola scientia inducam, & efficitur, n. 7.
7. Consuetudo nunquam de vltu dñi solum i-
roducitur, nisi quando illi non essent inter se in-
compatibiles, & n. 7.
8. L. 1. tit. 2. p. 1. l. 1. tit. 1. lib. 7. ordinam l. 1. & 2.
tit. 2. lib. 7. recopil.
9. Consuetudo immemorialis, non requirit assen-
sum consensu Principis.
10. Consuetudo non inducitur ex alio facili-
tatis, si sit restricta libera facultatem: &
quid requiratur, n. 13.
11. Mantentibilis possessio non datur ex alio facili-
tatis: scilicet n. 17.
12. Facilitatis materia quando non dicatur, n. 15.
& 16.
13. Consuetudo, vt legimus præscripta dicatur,
quod tempusque arbitrium sequatur in legi-
bus.

- 19 *Tempus longum inter praesentes, est 10. annorum, inter absentes 20.*
- 21 *Consuetudo sine inter praesentes, sine absentes introduitur semper de iuribus servandis communem.*
- 23 *Consuetudo dicitur longa in iure, & n. 16.*
- 24 *Consuetudo semper introduitur inter praesentes, quia populus semper est praesens, nec introduitur contra extantes.*
- 25 *Tempus ad inducendam consuetudinem, non est determinatum in iure.*
- 26 *Diuturnum tempus etiam significatur biennia, & quinquennia, aliquando significatur annu 40.*
- 27 *Consuetudo desiderat annos 30. super eo, super quo populus regni statueret, veluti si esset in praesentibus liberatus Ecclesiastica, & n. 30. sed an verum n. 31.*
- 28 *Tempus ad inducendam consuetudinem, & arbitrium, modo brevis, modo longum secundum negotii qualitatem, n. 29. & 30. quod videtur fieri ut in praesentibus n. 33. & 34.*
- 31 *Tempus ad consuetudinem, ubi non constat de consuetudine duratione, est sufficiens decem annos in qualibet materia.*
- 32 *Consuetudo, ut sit legitima, non meretur per tempora praescriptionis, sed n. 33. videtur aliud.*
- 33 *Consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam, potius est in eius favore, perfectiorque decem.*
- 34 *L. 1. cod. que sit longa consuetudo, l. de quibus si de legibus, l. diuturna eodem.*
- 35 *Cap. fin. hoc tit. cap. 1. eodem lib. 6. cap. cum à me de electione.*
- 36 *Consuetudo requirit frequentiam diversorum actuum, sed quot, n. 37. 38. 39. 40. & 41. ubi quando ex uno contemore, & numero 42.*
- 39 *Alia duo iudicari faciens altitatem scilicet, ac praeinde consuetudinem.*
- 40 *Alia vendi beneficium continet, & successum, dicitur unus, sicut vendi pontes, n. 41. explicatur n. 42. & 43.*
- 42 *Actum continens ad praescribendum dicitur solum illi, qui habet continuationem possessionem; non enim eget humana operatione praesentis.*
- 44 *Cap. Abbate de verb. significat. n. 53.*
- 45 *L. si quis alia §. 2. ff. quemadmodum seruantes amittantur n. 54.*
- Præscriptio requiritur in praesentibus.*
- 46 *L. cum de consuetudine, ff. de legibus, & n. 55.*
- 47 *L. 1. tit. 1. p. 1. & n. 56. & super n. 9.*
- 48 *Consuetudo quae legitime introduci ex sola frequentia diversorum actuum; absque eo, quod fiat in contraditorio iudicio, & de ratione, n. 50. & 51.*
- 49 *Consuetudine civium, non minus aliis extrajudicialibus, quam iudicialibus declaratur.*
- 51 *Consuetudo non differt à lege, nisi tanquam tacita, & expressum.*
- 52 *Consuetudine indultum non requirit altitatem indultus, sed vulgaris.*
- 53 *Frequentia actuum debet esse uniformis ad consuetudinem visitationum, alia erit dubiosa quid populus praesentis.*

59 *Consuetudo unica alia contraria, seu diffini, una fiat etiam si multis aliis fiat pro ea, dum ille alius fiat à populo, & ea rursus sit perfectio introductio, n. 60.*

VT ad hac, & alias difficultates breviter respondendum, incipit, & praemissis, quae proxime dixi in Rubrica, praemittit eam Christifidei volens. 4. de consuet. l. 1. n. 42. & cum Stephano Nathan ric. 9. de iustitia volens l. 1. n. 4. n. 5. quod cum consuetudo vim legis habeat, & obliget iudices ad se, ei conformandum, & consistat in materia, quae est frequentia actuum; quod ita saepe factitatum, quod ita consuetum sit fieri, & itaque consuetudo quasi communis assuetudo; item consistat in forma quod illi actus frequentes tales sunt, ut ex eis elici possit tacitus populi consensus, qui consuetudini vigorem tem tribuit, ex tacita videlicet populi conversatione, applicando consensum populi supradictis actibus, tanquam formam circa materiam. Et itidem requiritur consuetudo quatenus est obligatoria, & in futurum observanda, actuum frequentiam, videlicet tot, & tales, qui vetustissimè ad notitiam populi pervenire queant. Et ex frequentia actuum inducat consuetudinem, quatenus est facti, & tacite populi consensus inducat etiam, quatenus est iuris; ideoque vocetur ius non scriptum. Unde Oldradus consuet. 1. 4. optime dicit, nempe ut consuetudo tria contineat. Primo actuum frequentiam. Secundo habitum generatum. Tercio ius ex utroque collectum. Et de super requiritur Barbosa in cap. fin. hoc tit. n. 18. ut actus ad consuetudinem inducendam requisiti facti fuerint eo modo, & intentione inducendi consuetudinem; id eo bene de assignatis, & assignandis questionibus hic inquirimus, praeter alias sub Rubro positae.

Ad primam igitur partis questionem, habita differentia, inter stylum, consuetudinem, & usum, de qua infra sub questione fin. huius Rubricae. Respondet non quicumque usum veram esse consuetudinem, cum ad illam de iure desiderentur plura, quod moribus scilicet utentium, & tacito populi consensu sit introducta, l. de quibus ff. de legibus, l. quod maior ff. ad munici. Et adeo ut ad inducendam consuetudinem, potius populus, quam Principis desideretur consensus ut notat glossa in cap. in istis 4. dist. quatenus iure Regio scientia, & patetia Regis desideretur, ut in l. 5. tit. 1. p. 1. tit. 1. lib. 7. ordinam, l. 1. & 2. tit. 1. lib. 7. recipiat. Auendanius de exequendis mandatis cap. 8. n. 3. & alij communiter; sic ut non sit necessaria expressa Principis scientia, sed sufficiat tacita. Et igitur Bartolin l. 2. n. 12. ff. solus maritus Decius consuet. 1. 5. n. 1. veli. secundo hoc idem, Afflicti de consuet. 2. n. 9. Armon. consuet. 96. n. 5. dicunt, ut nonquam ex usu difformi introduciatur consuetudo. Ludouicus dist. 162. n. 2. ubi dicit sic dictum in vna ciuitate Castellae bonorum 17. iunij 1798. eorum Cantuio, & in vna militem. praecedentis 5. Decembris eiusdem anni eorum Patriarcha Alexandrino; sed Beltramin. Oliverius dist. de consuet. 162. n. 14. extendens limitat, ut si actus difformes non essent leses se incompatibiles: tunc eorum difformitas non impedit consuetudinem, sic cum Decio consuet. 1. 2. n. 11. veli. aduersus eam & quod, sic fuit sequuta Rota, de consuet. 156. n. 4. p. 1. 1. 1. recitatur. vide quae 8.

Quare

- 9 Quare bene Azevedus in l. 14. tit. 1. lib. 4. respicit. dicit hoc modo intelligendas esse prædictas leges Regis Partiz; itat sufficiat sola scientia officialium, & iudicum, & ad minus tacitus legalis Principis consensus: pro quo facit Bald. conf. 340. lib. 5. Castensis conf. 203. vers. ad secundam; & adeo vt quocumque præscripto, vel consuetudo, est immemorialis, non sit necessarium offendere Principis consensum: nam temporis antiquitas habet ius constitutionis l. 1. §. dicitur qua si de aqua pluvia: copiose ostendit Consuetudo in regula possit. 2. pars. in prime. num. 8. & relatio Gutierrez de pract. lib. 1. quest. 35. num. 1. & faciunt quæ dixi in cap. ante pen. de probat; sed de hoc consensu Papæ, seu Principis verbius dicto infra in cap. fin.
- 11 Iterum aduenit vt in facultatiuo actu non possit fieri fundamentum ad inducendam consuetudinem; Caudera conf. 1. & 3. hoc tit. Decius conf. 175. num. 6. latè Roland. conf. 153. num. 38. lib. 2. Alex. Ludov. diff. decif. 62. n. 10. vbi Beltram. num. 16. cum Rota, Suido, & alijs, ait quod ex actibus calculatiis non inducitur consuetudo restrictiva libertatis facultatis, qui optime ex multis expendis, & addit quod ex dictis actibus nec datur possessio manutentibilis, non obstante quocumque lapsu temporis, etiam immemoriali
- 13 cum Suido conf. 129. num. 52. & Etiam dicit quod vt acquiratur possessio, & inducatur consuetudo, seu præscriptio, etiam in actibus facultatiuis, est necesse quod procedat prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia ex Paulo; Seraphino, & Gonzalez in regula 8. Cancell. glossa 1. §. 4. num. 16. & 37. pergens ait; quia sæpe occurrit difficultas, & an materia sit facultatiua; & primo sciendum esse, vt non dicatur, quando procedit titulus: nam tunc actus sequentes præsumuntur facti in vim iurii precedentis ad exclusionem talis actus voluntarij: sic cum Menochio, & ex decisione speciali in vna Calagurgetis visitandi de Aquila 13. Februarij 1619. coram R. P. Perusino. & Et vt secundo excludatur præscriptio facultatis ex pluralitate actuum gestorum per longum tempus interuallum cum Ripa in cap. 3. de causa possit. num. 55. & Grassi decif. eodem, Seraphino decif. 112. num. 2. & decif. 313. num. 4. & sic fuisse dictum refert, Beltram in Oliver. diff. num. 16. in Tofculana Siquidum 6. Iunij 1616. coram R. P. Vespio; etenim dicit vt toties multiplicata gratis, non sit præsumenda, vt dicit Rota, decif. 397. num. 3. pars. 2.
- 16 in reuer. & Item tertio dicit vt non procedat dicta regula fauore causæ pie, & Diuini cultus; tunc enim non censetur actus facultatiuis, nec materia facultatiua; vt dicit Rota, decif. 470. n. 7.
- 17 in fine, pars. 1. reuer. & Hæc inquam Oliverius Beltram. diff. decif. 62. sub diff. num. 16. aduertit dicens, vt et si ipse ibi dixerit non dari possessionem manutentibilem in actibus facultatiuis: Tamen hoc procedere quando constat etiam materiam esse facultatiuam; cum alius præter materiam facultatiuam non sit ius de facili manutentio deneganda nisi præsumptio sit valde vehementer: ita ex Seraphino decif. 313. num. 3. Et de hoc articulo sunt videndi Decius conf. 8. num. 4. Suidus conf. 129. num. 81. Rota decif. 77. diff. num. 1. p. 1. diuers. Rota decif. 536. sub num. 4. pars. 2. in reuerentibus, Paulus de Calzo in l. qui hominibus num. 2. vers. sed tamen ff. de seruit. urbanor. Seraphin. decif. 1086. num. 1. Rota decif. 330. num. 2. Fermosini de Rescript. & Consuet. p. 1. l.

& pars. 2. in reuer. quæ multis extendere valebis ex his, quæ dixi in cap. 12. de præscript. vbi an præscriptio habeat locum in facultatiuis: & ibi dicta poteris facilius intelligere ex hie dictis, Andree Valentis hic §. 1. sub num. 1. cum Fastacio decif. 312. reddens rationem; quia multa per patientiam tollantur, quæ si in iudicium deducantur, exigente iustitia, tollantur non debent, cap. cum iam dudum de probat.

Ad secundam difficultatem partem, et si Siluester, & alij ex antiquis ab eo telan verbo consuetudo quest. 2. existimant distinguendum esse inter consuetudinem præscriptam inter presentes, & inter abentes, vt in illa decennio sufficiat, io hac vero viginti anni desiderantur, & eo quod attenda iuris dispositione, longum tempus appelletur inter presentes decem annorum, inter abentes vero viginti, vt in §. i. off. de vjcep. & ex l. 1. tit. 2. pars. 1. vbi dicitur consuetudinem introduci propter vsum populi 10. vel 20. annorum, iuxta late dicta infra de præscriptionibus Et ita loquitur Siluester, dicens requiri in absentia Principis 20. annos, siue ad legem inducendam, siue abrogandam. Imo Tanneus rom. 2. diff. 5. quest. 7. dubio 1. num. 8. sic ait, aliqui addunt ad prescriptionem contra ius canonicum requiri 40. annorum spariam, contra iur. civile 10. inter presentes, 20. inter abentes, quibus addi præsumuntur Azor. tom. 1. moral. lib. 3. cap. 17. quest. 8. Molina tom. 1. ar. 1. de iustitia, diff. 7. & alij; eo quod longum tempus inter presentes sit decennium, inter abentes biennium, vt tradit lex. i. cod. de præscript. longi temporis.

Video enim alios etiam Doctores discordes esse: nam Consueus lib. 1. c. 1. n. 6. & Horatius in diff. 5. ex non scripto inst. de re iudicat. affectum requiri tempus immemoriale, cuius nulla extat memoria: & quæ hoc sit dixi infra sub cap. fin. de præscript. & alibi in eia. Alij inquam distinguunt: nam consuetudo est præter legem civilem, vel contra legem civilem; & in hoc casu decennium sufficere dicunt, vel est contra legem Canonicam; & tuoc quadraginta annos requiri autemant sic Schemedibinus in diff. 5. ex non scripto num. 5. & præter alios Tanneus, vbi supra, imo & absolute dicunt Panormitan cap. certificari de sepulture, Bartholin in tit. 1. de quibus num. 14. Albericus ibi num. 8. Iafon. num. 43. Alex. conf. 5. num. 11. quod si sit præter legem, decem anni sufficiant; si vero contra legem quadraginta anni requirantur non distinguentes inter ius Canonicum, & civile.

Nihilominus quia consuetudo differt à prescriptione, existimant alij secundum regulas iuris, non habita distinctione inter abentes, & presentes longum tempore hoc est annorum decem sufficienter introduci consuetudinem, vt resoluunt Paul. Albericus, & Iafon. vbi supra Panormitan in exp. fin. hoc tit. 14. Alex. dicens canonice non diff. 33. Curtius Junior cens. 42. n. 7. quibus accedunt Priopollus in 1. pars. D. Thomas quest. 97. diff. 1. n. 10. & dubio 2. num. 13. Jacob. Gordon. in praxi tom. 2. lib. 2. quest. 14. cap. 4. num. 14. & 15. Megalius in promissionibus verb. consuetudo num. 5. & 8. Bonellus Bonatina, Mascardus, & Sa, quos refert, & sequitur, Cæsar Palas tom. 1. ar. 1. diff. 3. par. 1. 2. §. 2. num. 5. quia iura tantum requirunt longum tempus, quod est decemij ad consuetudinem inducendam, & Suarez de legibus lib. 7. cap. 18. numero 11. commendat notandam

distinctionem inter leges Canonicas, & civiles : nam in istis idem tempus fufficit ad legem abrogandam, quod ad introducendam, annorum scilicet decem ; quia ius civile in hoc distinctionem non facit.

- 13 Et sic optimè Doctores appellant hanc distinctionem consuetudinem in *l. diuina fide legibus*, longam in *l. eod. qua sit longa consuetudo* ; & sic in *c. Canonica de electione*, appellatorem consuetudinis, solum legitime præscripta continetur : ita ibi omnes, & Alex. cons. 173, in *princ. lib. 6.* Betuini cons. 157, lib. 3. Decius cons. 486 num. 26. præcipuè, quoties mentio consuetudinis à Canone, vel à lege, facta est. † Nec enim, vt ait Bart. in *dila. de quibus ff. de legibus*, num. 14. præfatum distinctionis membrum inter abfentes non habet locum in præpositis nostro : nam populus semper est præfens, consuetudo enim nunquam præfcribitur contra extraneos, sed inter ipsosmet ciues inducitur, & comprobatur cum Bart. & aliis Gregor. Lopez in *l. 5. tit. 2. quæst. 1. glossa 4.* Burgos de Paz in *l. 1. Turi num. 207.* Alberticus in *dila. l. de quibus n. 31.* Cornutus cons. 392, lib. 1. ad *finem*, & facit regula textus in *l. propositus ff. de iur.*

- 14 Egu inquam ; quia confidero, vt non inueniatur in iure expressum decennium, vt necessarium ad præscribendam consuetudinem, sed solum iura de tempore diuturni mentionem facient existimo, vt verius tempus præscriptionis consuetudinis, non esse in iure determinatum. †
- 15 Nam diuturnum non semper signat decennium vt in *l. cum Damiani 56. ff. locat.* vbi diuturnum tempus significat biennium, & in *l. 3. §. 2. ff. de re militari*, vbi signat quinquennium ; imò, & aliquando longam, & diuturnum signat 40. annos, vt notat Cuiacius lib. 18, *obseruat. cap. 18.* agens in *l. 2. eod. de præscript.* 30. vel 40. annis, l. qui in *provincia 17. §. in lib. 2. ff. de ritu nuptiar.* † Et sic Romanus *sigill.* 101, & 102. ait vt communis reuera doctrina non est indistinctè admittere 3 quia quando consuetudo induceretur super eo, super quo populus, non potest statueri ; tunc necessarium esse 40. annorum spatium, veluti quando consuetudo populi esset in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ, vt notat Menoch. de *arbitr. lib. 2. cap. 1. casu 83.* num. 6. qui dicit aliis decennium sufficere, siue sit contra legem, siue præter legem, Bertrand. cons. 139. lib. 6. num. 1. Duesias *regul.* 138. Marcus de *probatione. conclusum.* 424. num. 32.

- 16 Quare dicendum esse arbitror tempus ad inducendam, & corroborandam consuetudinem, esse omninò arbitrarium, scilicet vt hoc totum negocium relinquatur arbitrio prudentis, & Docti viri qui perpectis omnibus circumstantiis, iudicet quando consuetudo tantum temporis vignerit, vt merito credatur adesse notabilem, & tacitum consensum Principis, seu Legislatiuis, nulentis vltèrius obligare suam legem ; sic vt quando non consistunt consuetudinem durasse per tempus sufficiens, spectandum sit tempus decem annorum nec ultra aliquid docent in terminis Menochius de *arbitr. cent. 1. casu 83. à num. 6.* Cortalius in *dila. l. de quibus num. 8. ff. de legibus*, Duarenus de *leg. cap. 11.* Antonius Faber in *l. quod non ratione n. 38. ff. de leg. Conan. lib. 1. commentariorum cap. 10.* Granadus in *cap. 1. D. Thoma tract. 3. p. 2. disp. 16. sect. 1.* num. 9. cum Soto *lib. 1. de iust. quæst. 7. art. 2.* Medina ad *arrit.* 3. quæst. 97. Basilius Pontius de *matrim. lib. 6. cap. 5. num. 8.* Montelinus in *p. 2. tom. 2. disp. 13.*

- 17 Tamen non debet repudiari Castris Palatus, qui tom. 1. tract. 3. disp. 3. *puncto 2. §. 2. num. 9.* dixit, vt consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam, non sit contra Ecclesiam, sed potius pro illa, cum consensu ipsius Ecclesiæ tradito in *cap. fin. hoc tit.* hoc abrogatio procedat, sed præscriptiones, quæ sunt in fauorem Ecclesiæ, & non contra illam non indigent spatio annorum 40. sed decennio perficiuntur, vt tradit Kuta in *nom. p. 2. de res. 175. num. 8.* apud Facin. ergo ; tamen cum infinitis resoluat Diana p. 6. tr. 5. res. 1. & 3. de iure civilis consuetudinem, contra illam legem decennio esse præscriptam per textum in *dila. l. 1. eod. qua sit longa consuetudo*, & ex *l. fid. ea, qua ff. de legibus* ; sed contra ius canonicum, & Ecclesiam debere esse quadragenerum, ex *authenticis quas alitones eod. de Sacrament. Eccles.* hancque opinionem ait expressisse ab Ecclesia canonizatam

quæst. 3. num. 225. Siluius in *p. 2. D. Thoma tract. de legibus quæst. 7. art. 2.* † Cuiacius lib. 2. *obseruat. c. 1.* Lorca in *p. 2. D. Thoma tom. 2. de legibus disp. 29. n. 2.* qui omnes dicunt id relinqui Iudicis arbitrio, qui p. u. negocij qualitate, modo breuius, modo longius tempus necessarium esse ad inducendam consuetudinem arbitrabitur ; quia vt rectè dicit Cuiacius *suprà* in minoribus rebus, rectè arbitrabitur Iudex consuetudinem decem fuerit iuxta communem opinionem ; in maioribus verò maius tempus spectabit. † Nam si de introducta consuetudine contra Ecclesiam agatur, 40. annorum spatium necessarium esse dicendum sit, vt aduertit Panormit. in *cap. fin. hoc tit. num. 11.* Baldus in *dila. l. de quibus num. 27. l. scilicet. num. 48.* sed vt ait Menochius *suprà* num. 6. hæc vltima doctrina non videtur procedere in præfentem introducta inter subditos Ecclesiæ, quoad bona temporalia ; quia tunc illud tempus fufficit in bonis Laicorum sic ex multis rebus.

Tamen ; quia hæc discrepantia videtur regulari iuxta regulas temporis ad præscribendam, tam res Laicorum, quam Ecclesiæ, de cuius temporis differentia plenissimè dixi *sub Rubrica, & tit. de præscript.* vbi de triennali, decennali, vicennali, tricennali, quadragennali ; item centenario, & inmemoriali tempore, iuxta rerum præscribendarum diuersitatem, & ex ea doctrina non regulari tempus ad inducendam consuetudinem ; idè Granadus vbi *suprà* in *p. 2. D. Thoma cons. 7. p. 2. disp. 16. sect. 1. num. 9.* dicendo vt quoties non constat consuetudinem durasse per tempus si. mens tunc spectandum tempus annorum decem, quod vocatur longævum, & sufficere ad præscribendum, ac proinde ad abrogationem legis, quæ minus requirit, addit, longius tempus, & multò magis tempus 40. annorum nulli modo requiri etiam ad consuetudinem legitime præscriptam contra legem Ecclesiasticam. † Sic vt non fulserit Vasquez, sed etiam alij graves Doctores rectè docuerint ; quia id iure non habetur ; quia sicut ad præscribendum contra bona Ecclesiastica, id spatium exigitur in iure, ita longè diuersum esse dicunt rationem in consuetudine : nam præscriptio tollit ius quod Ecclesia habebat ad bona Ecclesiastica, etiam si hæc non consentiat ; ideoque voluerit ius Canonikum in fauorem bonorum Ecclesiasticorum, tam longum temporis spatium requiri ; sed consuetudinem fufficere tollere obligationem legis, quatenus affert tacitum saltem consensum Principis, qui sufficiens eugnoscitur in decennio.

Quare non debet repudiari Castris Palatus, qui tom. 1. tract. 3. disp. 3. *puncto 2. §. 2. num. 9.* dixit, vt consuetudo abrogans legem Ecclesiasticam, non sit contra Ecclesiam, sed potius pro illa, cum consensu ipsius Ecclesiæ tradito in *cap. fin. hoc tit.* hoc abrogatio procedat, sed præscriptiones, quæ sunt in fauorem Ecclesiæ, & non contra illam non indigent spatio annorum 40. sed decennio perficiuntur, vt tradit Kuta in *nom. p. 2. de res. 175. num. 8.* apud Facin. ergo ; tamen cum infinitis resoluat Diana p. 6. tr. 5. res. 1. & 3. de iure civilis consuetudinem, contra illam legem decennio esse præscriptam per textum in *dila. l. 1. eod. qua sit longa consuetudo*, & ex *l. fid. ea, qua ff. de legibus* ; sed contra ius canonicum, & Ecclesiam debere esse quadragenerum, ex *authenticis quas alitones eod. de Sacrament. Eccles.* hancque opinionem ait expressisse ab Ecclesia canonizatam

à Sacra Rota, vt patet in vna Gerunden. adm-
nistratois, die 13. Maij 1630. coram Verofpfo
apud Guethilos Venetos, *decif. 375. num. 10.* hanc
lic tenet Ferdinandus Oterus in *dictis cap. fin.*
hoc ritu, Cornetus *lib. 2. conf. 193. num. 14. Alex.*
lib. 2. conf. 68. num. 7. Socius Senior conf. 160.
lib. 2. num. 19. Ruinus lib. 4. conf. 115. num. 1. De-
cius *conf. 34. Aretinus conf. 44. num. 1. Ciarinus*
in diff. forens. cap. 15. num. 86. Baldel. lib. 5.
diff. 47. num. 13. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 6.
diuis 14. num. 47. dub. 8. num. 25. Rebellus de
Iustitia part. 1. lib. 1. quæst. 15. num. 12. Layman.
lib. 1. trall. 4. cap. 24. num. 6. Reginald. com. 1.
lib. 13. cap. 13. num. 247. Malderus in part. 2. D.
Thoma quæst. 97. art. 3. num. 1. in fine, ¶ ob quod
potest dici si commemorandum arbitrium iudi-
cis, & boni viri prudentis de iure; quantumvis
differt præscriptio, & consuetudo, nec esse
praxim oppugnatione dignam, propter difficulta-
tem aliter arbitrari.

Nec his omnibus obstat quod in quibuscum
iuribus consuetudo dicitur longævis vsus, *l. 2. cod.*
que sit longa consuetudo, vel immemorata, dila. l.
de q. ubi sit de legibus, aut vetustate probata, l. si-
doctus lib. 5. etymologicæ, cap. 3. vel longa, dict. 117.
cod. que sit longa consuetudo, ac diuturna, l. diu-
turna, ff. de legib. quia teporander in illis locis
non designat tempus necessarium ad eius intro-
ductionem, sed solum tempus, quo postquam
introducenda fuit, durauit, aut durat, quia scilicet
pleræque consuetudines, non tantum receptæ
sunt à decem annis, quod tempus in iuris tetricis
bus, (dicitur longum, & diuturnum,) sed plu-
timum ab hominum memoria; atque ita inobte-
tata longævis, & longum, & diuturnum esse
accidentia consuetudinis, non etiam ad eius sub-
stantiam, vel introductionem requisita.

Nec etiam obstat quod in *cap. fin. hoc ritu*, &
in cap. 3. eodem lib. 6. & in cap. cumata de electio-
ne, velut Pontifex consuetudinem, vt detegat
possit iuri Ecclesiastico, esse legitimè præscri-
ptam; quia sensus est, quod debeat esse legitimè
introducenda; ita Andreas Valensius in hoc Rubrica
§. 2. num. 4. ubi addit quod licet quædam iura, vel
consuetudinem longi temporis, habere vim
legis, aut etiam legem tollendi, sed eas non de-
finire quantum debeat esse tempus ad consuetu-
dinem introducendam, & dum longum tempus
in iure, vocatur tempus decem annorum, id in-
telligi de tempore requisito ad præscribendas
quasdam res, quod vocatur longum, ad distin-
ctionem altius temporis breuioris, præq.
quadrienni sufficientis ad præscriptionem quaran-
dæ aliarum rerum, vt in nr. de quadrienni præ-
scriptio; & ita conclusio sub num. 2. dila. §. 2. vt
licet ad præscriptionem determinatum sit tempus
veroque Intre Ciuili, Canonico; imo, & Iure
Regio, sed neutro definitum quantum requiratur
ad consuetudinem, quæ vim legis habet, & spe-
ciem iuris constituit, atque à præscriptione differt
muhum.

Ad tertiam questionis partem, an requiratur
frequentia diuersorum actuum, vt consuetudo
legitimè inducatur, & omnes fatentur requiri
ex textu in *dila. l. 2. cod. que sit longa consuetudo,*
l. 1. cod. de edictis priuatis, & probat Duallius
in part. 2. D. Thoma trall. de legib. quæst. 7. art. 2. à
solo nomine consuetudo. ¶ Tota verò difficultas
est in quodam numero, & cuius qualitas esse
debeat. Et quauis aliqui dixerint duos suffi-
D. Fernand. de Receptis & Consuet. P. II.

cete actus, vt in criminalibus causis videtur ex
cap. fin. 2. quæst. vltima, sed hæc opinio fallit
se abolutè, cum non in omnibus casibus, ex
duobus actibus populi consensus deduci possit,
vt notat Bart. in dila. l. de quibus; quia ex illis
non ostenditur actuum frequentia, vt in l. item
apud Laborem, §. alius est ff. de immor. sed An-
gelus in verb. consuetudo, sequens Panormitan,
in dila. cap. fin. hoc ritu, affirmat duos, aut tres actus
sufficere quando Princeps scit, & tollatur: idem
videtur dicere Siluester verb. consuetudo 7. &
Duallius supra, dixit vt in causis ciuilibus re-
quirantur quatuor. ¶ Imo addit quod si duo illi actus
sint iudicialij, sufficiant; idem si sint notorij,
tum quia consuetudo idem est, ac solitudo. ¶ Duo
enim actus iudicialij faciunt actum solentem, ac
proinde consuetam; quia talon. in dila. l. de qu-
bus num. 51. illud expresse affirmat, quem sequitur
Erassonell. Sa, verb. consuetudo; quod Montefi-
nius in p. 2. D. Thoma. com. 2. dila. p. 3. §. 1. num. 214.
asserit, quod consuetudo fit ex frequentatione
plurium actuum; & vt non sufficiat vnus, aut
binus actus, sed requirantur plures, & eorum
frequentatio: & Lessius lib. 2. de iustis. cap. 6. dub.
14. num. 10. dicit vt consuetudo dicatur contraria,
sufficere bis, vt contractum actum esse.

Ego autem attenta diuersitate Doctorum;
imo & quod Siluester num. 6. & Angelus num. 7.
dixerint in aliquo casu sufficere vnum, aut bi-
num actum ad consuetudinem inducendum, vt
quando, v. g. ille actus habet causam successiuiam,
vel permanentem diuturnam, vt si beneficium
aliquod Ecclesiasticum detur Sacerdoti religioso,
qui illud obtinet per annos viginti, aut plures;
quia talis actus videtur sufficere ad consuetudinem,
vt colligitur ex *cap. cum de beneficio de prob. lib. 6.*
& hunc dicendi modum referant Bart. in *dila. l.*
de quibus, & Panormit. in dila. cap. fin. hoc ritu. 7.
probantes ex *dila. cap. cum de beneficiis* etiam
per vnum actum ædificatum Pontem, quo acqui-
ritur ius illi Pontis aliquo tempore durare, ¶ existi-
mo in præsentis dubio dicendum hoc totum relin-
quendum arbitrio iudicis, qui prudenter distin-
guet, quando frequentia actuum inducat con-
suetudinem; sic testantur Cornetus *conf. 179. lib. 3.*
Matthius in *questiones num. 44. ff. de questionibus,*
& relati à Menochio de *arbor. causa 81. num. 4.*
Duaren. de *legib. l. 2. Turquel. de primis. quæst. 9.*
num. 1. & praxi seruandum esse testantur Gregor.
in *l. i. c. 2. p. 1. verb. de aquellus confas, Dina p. 6.*
trall. §. 1. 7. verb. sed circa, verb. vnde, Basilus
Pontius de maritim. lib. 5. c. 6. num. 1. cum Conano;
Duaren. Schemendoino, & alij penes ipsum.

Nec enim exempla de vno actu committunt,
quæ solum habent locum in præscriptione ordi-
nata, in qua non est necessarius prædictus actus
consistens in humana operatione, sed sufficit
continua possessio, quam vocant Theologi ha-
bitualem; eo quod præscriptio pleniusque ver-
satur circa res, aut personas; & sic quando in illa
vnus actus sufficit, non dicamus actum propitè
durare, sed eius effectum, qualis est possessio,
¶ imò & in prædictis exemplis moraliter interue-
nit actuum frequentiam, videlicet vtendi bene-
ficio, aut Ponte. Quare Montefinus vbi supra
in prædicto exemplo, *cap. cum de beneficio, ubi vi-*
deti, aut vt in illo casu consuetudo possit
obtinere vim legis, quantum ad hoc, quod
est facere personam aliquam habitalem ad ob-
tinendam præbendam, vel aliquid aliud.

Sed in consuetudine habente legis vim obligantis
communiter semper fieri ex actuum frequen-
tatione; etenim vt alij Doctores relati do-
cent, implicat consuetudinem introduci sine
actuum multitudine, cum consuetudo debeat esse
diuturna, quae talis dici nequit, nisi per actuum
successionem. Et secundum hanc expositionem
inalligantur infirmari relati à Zevallos in *proliss.*
quæst. 357. qui ad vitamque partem disposuit ibi
videndus.

- 44 Ad quartam questionis partem, an dictum de
frequentia diversorum actuum iuxta proximè re-
solutum dubium in *vers. ad tertium*, requiratur vt
confirmetur iudicio contradictorio. Et pro affir-
matione sententia facit primo textus in *cap. Abbate*
de verb. significat. vbi allegatur contra quandam con-
suetudinem insufficientem esse; quia non fuit iu-
dicio contradictorio introducta. † Et sic in præ-
scriptione requiritur protestatio per textum in *l. si*
quis alius §. 2. ff. quædam modum seruus amittitur;
45 † Item facit textus in *l. cum de consuetudine ff. de*
legibus, dum docet quod quando quis allegat
consuetudinem prius inquirendum est, an sit in
contradictorio iudicio. † Tertio ex *l. 5. in 2.*
p. 1. vbi dicitur quod consuetudo decem, vel 20.
annorum seruanda est, si eo tempore his aliqua
talem consuetudinem fuerit iudicata, & addidit
duas sententias necessarias esse his, & aliis argu-
mentis probat glossa in *§. ex non scripto vbi. de*
iure naturæ & in d. l. 1. cod. qua sit longa con-
suetudo, & in cap. fin. l. 1. in c. frustra d. l. 8.
Bartol. de lason. in d. l. 1. de quibus, & relati ab
Alex. *conf. l. 3. l. 1. l. 1. num. 4.* Syluester verbo *con-*
suetudo quæst. 4. Antonio, *p. 1. in 16. cap. vlt. §. 4.*
& alij.

- 48 Sed ego existimo absolute dicendum, vt con-
suetudo introduci legitime possit ex sola frequen-
tia diversorum actuum sine vlla corroboracione
contradictorii iudicii; quia rerum iudicatarum
auctoritas non inducit consuetudinem, sed eam
supponit, & probat, quare textus in *l. 1. ff. de legi-*
bus, dicit, vt consuetudo à iurum iudicatarum au-
thoritate fecerint per paritatem, *est*, quæ
49 distinctionis nota est. † Deinde quia vera cau-
sa consuetudinis, est Principis, aut populi consen-
sus qui non minus animum suum actibus extraiu-
dicialibus declarare possunt. † Item ex eo; quia
50 multo maioris auctoritatis, videtur esse longo
tempore, & sine dubitatione confirmatus usus,
quam quod in contradictorio iudicio fuerit ob-
tentum. Deinde quia si ad inducendam consue-
tudinem esset necessaria interuentio contradictio-
is iudicii, si nunquam ea interueniret, nunquam
posset introduci consuetudo, quod est contra in-
tentionem. Quinto; quia vt Padornit. putat
huiusmodi requisitum continet in se implicatio-
nem; quia si requiritur sententia in iudicio con-
tradictorio, euenit, vt sententia iam supponat præ-
ceptam consuetudinem, & tunc aperte consistit
iudicium contradictorium non esse necessarium
ad consuetudinem inducendam, vel si sententia
velletur ad illam perficiendam, tunc repugnare
vt deter. prima sententia iusta in fauorem con-
suetudinis; nam ante illam nulla est consuetudo; si
per sententiam declaratur consuetudo perfecta
vel alia sententia sic confirmatur; necessario iode
dicendum erit consuetudinem etiam ante primam
sententiam esse perfectam; nam sententia non
perficit consuetudinem, sed declarat iam perfec-
tam esse.

Vnde cum consuetudo, non differt à lege nisi
tanquam tacitum, & expellum, vt dicit in Rubri-
cæ patet ex *d. l. 1. de quibus ff. de legibus*, le-
queat vt sicut lex inducitur abique aliquo iudicio
contradictorio, ita similiter, & consuetudo,
pro qua facit textus in *lani in reuoc. cod. de adifi-*
ciorum primarum, d. l. 1. cod. qua sit longa consuetudo, sed
ex ff. de legib.

Sequitur dicendum ad inducendam consue-
tudinem non requiri actiones iudiciales; itavt
decreto & sententia in aliqua causa, vel cau-
sa iuxta consuetudinem pronuncietur, sed sufficere
actiones vulgares, & extraiudiciales. Itaque hanc
sententiam probant Panor. in *dicto cap. fin. hoc*
tit. n. 1. 6. & adducti à Mascardo de *prob. d. l. con-*
suetudo, l. 17. num. 3. Menchucha *lib. 3. de successio-*
ne, l. 1. num. 1. 44. Anou. Faber *lib. 1. in reuoc. p-*
udentia pro 1. raliar. lib. 1. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
Donellus lib. 1. comment. cap. 10. & ibi Ofuald.
lib. 1. Gillius lib. 10. observationum, cap. 1. n. 8.
sicque in Camera Imperiali iudicium dicit Guil-
lielmus *lib. 3. proliss. cap. 1. num. 8.* Salazar de *ysa, &*
consuetudo, lib. 1. cap. 7. & ex Theologis docent Piaz-
positus in p. 1. D. Thoma quæst. 57. dubio 1. num. 8. vbi
Silius *art. 2. raliar. lib. 8. Goudonius in s. f. m. r. m. 1.*
lib. 2. quæst. 14. cap. 1. num. 19. Granado *p. 2. c. m. r.*
7. rali. l. 3. p. 3. d. l. 16. lib. 1. num. 15. Locca *disp. 29.*
num. 3. Valquez *disp. 177. cap. 6.* Pontius *lib. 6. de*
marum, cap. 6. num. 1. Suarez *lib. 7. de leg. cap. 1. 1.*
num. 1. Salas in *trall. disp. 19. lib. 1. num. 9.* & alij
plures, & ita quamvis Casus, Vazco *decy. 98.*
num. 13. Ludouico Cencio *de iur. 9. num. 11.* Valquez
num. 2. in 1. 2. D. Thoma quæst. 57. disp. 177. art. 3. 4. 5.
Ofuald. cum Iasio, & Vubeio ad Donell. *lib. 1. com-*
ment. cap. 10. raliar. G. Bobadilla in Polaris lib. 2. c. 10.
num. 4. cum Molina, & Gregorio Lopez Valenzue-
la *conf. 14. num. 16.* dicant ad introducendam
consuetudinem requiri duos actus iudiciales senten-
tia definitiua excusos pro ex carne prestant ineligi
vt *numeri sup.*

Nec obstat fundamenta contrarie sententia
non textus in *dict. cap. Abbate de verb. significat.* quia
in contextura illius non fit sermo de consuetudine
sed de quodam iure prescripto eligendi de quo
non licet argumentari ad consuetudinem. Deinde
et quia verba ibi non sunt in decisione, sed in
allegatione partis, contra quam lata fuit sententia
vt ex eodem textu constat, adeo vt rectè Panor.
dixerit ibi *num. 13.* potius contrarium ex illo textu
deduci etiam in præscriptione.

Nec etiam obstat textus in *d. l. 1. si quis alius*,
d. l. 5. §. 2. ff. quædam modum seruus amittitur, quia
non facit ad propositum cum non loquatur de
consuetudine, sed de amissionis seruientium, quæ fit
per non usum, & dicit Consensus non admitti per
non usum, quando non inuenit vtendi occasio;
quod ad dictum *quæst. 2.* vbi ago de eam non usus
posset introducere consuetudinem.

Nec textus in *d. l. 1. cum de consuetudine ff. de*
legibus, quia respondet textum ibi non probare
iudicium contradictorium, esse necessarium ad
ostendendum consuetudinem, sed solum ac hoc
esse explorandum; quia multum conferre potest
ad probandum consuetudinem, vt rectè Menchucha
scribit *lib. 3. de successione, ratiocina §. 1. n. 114.*
& qualiter probetur, dico *infra sub quæstio-*
ne fin.

Nec iterum obstat *d. l. 1. §. 1. 2. p. 1.* quia licet
habere interpretes putantes eam loqui de præ-
scriptione reuera, vt ex ea videbis, loquitur de
consuetu

Consuetudine; non enim in prescriptione necessaria est sententia; & licet, Burgos de Pax dixerit, in l. 1. *Tam. num. 147.* speciali iure Hispaniarum necessarias esse duas sententias in contradictorio iudicio, ut consuetudo confirmetur; & sic videatur concipi ex verbis dictæ legis prætorie: tamen quia ex iam dictis adeo ille intellectus absurdus est, ut nequaquam defendi possit, sequitur, ut omnia etiam alia interpretatione Francisci Suarez *lib. 7. de legib. cap. 1. num. 7. dicendum esse ex Gregorio Lopez in dist. 1. §. 2. in part. 2. in verb. fueren.*

17 *ad hoc*, & statim libenter huius legis difficultatem, non esse simpliciter servandam, ut sonat; cum alias, ut dictum est nunquam possit dari vera consuetudo contra legem. Durum enim esset (inquit Gregor.) ita testificare materiam consuetudinis, ut per solas sententias includatur. Est ergo prædicta lex prætorie intelligenda, ut procedat quando quis eo modo voluerit probare consuetudinem, videlicet per sententias: quo casu, dum sententia desistatur, sustinetur; sed si non sit iste modus probandi, sed alius, ut dico, infra, ex quo possit populi consensus induci, non erunt necessariae sententiae. Et secundum hæc debet intelligi, & interpretari plures relati à Zeuallos, in *practico* q. 358. ubi cum infinitis ad utramque partem pro hac nostra resolu. cum Crauet, Coenec, & Vizio, Mascardo, Bufato, & Minchaca. Hæc enim frequentia dufferorum actuum diu esse de actibus uniformis, & vilitatis quia ex actibus quidem formiter sic celsus, tenet dubium, quod populus sentire voluerit, cum sicut lex ita, & consuetudo debeat esse clara, & certa, non obscura: ita ex *l. memo §. temporalis ff. de reg. iur.* Farin. *p. de off. 1. 12. num. 5.* Iura Roma. *decis. 19. num. 6.* & cum Crauet, & Menochio Valensii, *hic §. 1. n. 5.* consuetudo, quæ non fuit, conformis, non attenditur. *Surdus conf. 449. num. 7. cum multis.*

19 Ad quantum questionis partem an per solum unum actum contrarium, interrumpatur consuetudo. Et supposito cum Suarez *de legib. lib. 7. c. 8. num. 14.* tempus consuetudinis ad abrogandam legem, non debere interiri per, iuxta quæ latissime dixi de prescriptione, in *cap. 8. & 10.* idem respondeo breviter, ad dubium, ut vnicui actus contrarius probet non obstat consuetudinem etiam non obstantibus mille actibus; qui stant pro consuetudine: sic docent Surdus, volum. 3. *conf. 393. n. 13.* & 24. Scaderius, *de fidei p. 10. §. 11. num. 157.* in fine. Caltrus Palao, *tom. 1. errat. 3. dist. 3. puncto 2. §. 2. num. 1.* sic affirmans ex Reginaldo, Silas, & Bonacina, idem docent Balleus, in *sermone Theolog. præf. verb. consuetudo num. 11.* Diana *part. 6. tract. 5. §. 4.* & sic firmat Sacram Rotam in vna Viteruensi decursus aquarum die 15 Martij 1604. dicit Gregor. X V. in *deris. 162. num. 9.* & ibi Oliverius Beltrami *num. 15.* cum Surdo, & Scradecio, *dist. 358. num. 157. vers. vsque ad eo,* dicens, ut vnicui solus actus contrarius, vel difformis illam

60 interrumpat. Et amplius ad controversionem adiungas quæ dixi in *cap. 8. de consuet. q. 1. vers. ad tertium*, ubi egi de illa questione, an actus contrarius unum sufficiat, ut amittatur privilegium: appellat hanc questionem difficilem Stephanus Natten nouissimus, *de vulnera Iuliana* *lib. 9. cap. 1. num. 3. vers. hinc*; sed quia non distinguunt Doctores, quos refert ipse, tamen dubitationem potens, an ille actus contrarius debeat esse à tota, vel maiori parte communitatis, vel sufficiat si ab uno homine concludit ut debeat esse

communitatis illius consuetudinis: sic ut nunquam sufficiat actus vnus particularis, & ego adiuuo sequenti ratione; quia si ut introducatur, debet esse per vnum populi; ergo & idem, ut interrumpatur; & tunc si nondum perfecta fuit consuetudo, quia si iam perfecta est, non interrumpatur ex vno actu contrario, ut probat cum Bonacina, *de legib. dist. 1. q. 10. §. puncto 2. num. 33.* & aliis.

QVÆSTIO II.

An ut consuetudo introducatur, actus debeant esse omnino voluntarij, & ex intentione introducendi eam, & qualiter hoc cognoscatur. Quinam eam introducant in qua ætate, & aduersus quos introducatur. Et an non vltus queat introducere consuetudinem: ubi quid in Religiosis? Et an consuetudo contra regulam, & constitutionem Religionis excuset subditos?

SYMMA R I V M.

1. Quod non ratione ff. de legibus n. r.
2. Consuetudo non differtur, nec nos differtur debemus.
3. Consuetudo introducitur per actus voluntarios, non errores, nec metu, nec ignorancia, & n. m. 4.
4. Consuetudinis hic tota est in consensu populi.
5. Consuetudo errore populi introducta, nec ad diffinitas causas profertur, exemplificatur *ad 7. §. 8. & 9.*
6. Consuetudo indulta est aliqua causa existimata vera, aut licita, si ea non fuerit, non valet, errore detecto.
7. Consuetudo celebrandi festum salis sancti in aliquo loco; eo quod existimaretur ibi sepulcrum, si ita non sit, ea non valet.
8. Consuetudo, ut auriga non sit obligatus de periculo vini, quod in plastro deseri, si Dominus vini deseri, nulla est.
9. Consuetudo non inducitur; eo quod populus consuetudinis non extrahere fragmentum à cineribus credens sibi prohibitum; si appareat contrarium.
10. Falla exposita iuxta existimam consuetudinem, non irrumpit eo quod error detectus sit.
11. Error communis ius non facit.
12. Consuetudo iure inducitur; quando alius fuit introitus eam inducendi, non si ex decessione, *num. 14.*
13. Consuetudo ex decessione incepta potest ex animo vere introduci tempore.
14. Consuetudo non inducitur ex decessione salutandi Virginem ad sumum campana, nec sciendi in Seniores vigiliis, nec fumen de agnum benedictum in ingressu Ecclesie, nec panem benedictum in diebus Dominicis, nec cinerem benedictum in die cineris, & Ramum in Dominica Palmarum, &c.
15. Consuetudo non introducitur; eo quod ex Urbani

nirare aliquam salutem populi, seu benefici-
entiam praeferat tempore multo.

16 *Consuetudinem habens recedendi officium Beatae
Mariae in clero, vel extra ex devotione,
potest, si illud amittat.*

17 *Consuetudo recepta in aliquo populo agendi dicem
sacram, & audiendo Sacram, vel ieiunare,
obligat.*

18 *Consuetudo ex animo introducta, intelligitur si
conveniat condicione quatuor, ut n. 19.
10. 21. & 22.*

23 *Consuetudo si dubietur quae animo indulta po-
tius ex devotione censetur.*

24 *Obligari nemo praesumitur in dubio.*

25 *Consuetudo introducta potest a quocunque po-
pulo, & non a primatu hominum, in-
tento 27.*

26 *Consuetudo sacerdoti quae in communitate Ec-
clesiastica, sed non a familia particulari,
num. 27.*

27 *Familias particularis, quando in primogeniis,
& aliis introducere quae consuetudinem.*

28 *Consuetudo a summi potestati populi introducta,
vbi minor sit, valet.*

29 *Communitas populi Laicorum, potest intro-
ducere consuetudinem circa rem Ecclesiasti-
cam, ut in iuramento, & observatione alicuius
sacrae.*

30 *Mores, sicut nec legem faciunt, sic nec
consuetudinem, nisi inter se ipsos tantum,
num. 31. vbi exemplificatur.*

31 *Consuetudinem introducere nequeunt patres,
episcopi, amatores, & alij.*

32 *Alias vias persona non inferunt ad consuetu-
dinem.*

34 *Actus 21. annorum requiritur in hominibus
consuetudinem introducentibus.*

35 *Consuetudo tantum quae introduci adversus
subditos, & non obligat extra territorium,
num. 37.*

36 *Consuetudo, nam obligat Principem, vel sen-
atorem, seu, an illa, quae ciuilitatis est obli-
gat forentes, remissio.*

38 *Consuetudo non obligat exteros, & peregrinos,
nisi veniant animo commorandi.*

39 *Consuetudo obligat quemadmodum, & lex exten-
dendi si ad legem, vel promissionem ter-
ritorii speciale.*

40 *Consuetudo Laicorum qualiter obligat clericos
indirectis.*

41 *Consuetudo introducti nequit ex non usu, qui pro-
prio non usu est, nec aequales usu contra-
rio n. 42. & 43.*

42 *Lex consuetudinis firmari usu ex praesumptione iuri,
donec contrarium probetur, & qualiter,
num. 44.*

45 *Usum contrarium, quando non usu innotuit.*

46 *Non usus vari conueniens non derogat legi, &
ex quibus alibus aliquando consuetudinem
introducatur.*

47 *Privilegium Principis quous tempore ex non
usu amittitur: vbi ordinariam privi-
legio: & quae requiruntur ad amissionem,
num. 48.*

49 *Privilegium nunquam amittitur, si non offera-
tur occasio peritendo.*

50 *Privilegium Religiosorum per non usum non
amittitur, nisi transactis annis sexaginta,
vel centum: vbi de nonnullis, sic con-
cessis.*

51 *Consuetudo potest abrogare constitutionem, &
regulam alicuius Monasterij, si non est con-
tra substantiam, n. 52.*

AD primam questionis partem quod non
requiratur actus voluntarij videtur po-
tari ex textu in l. quod non ratione ff. de legib. ibi
Quod non non ratione introductum est sed erro-
re primam consuetudinem, deinde obtemperat in alie
alibus similibus non obtemperat quae verba signare
videntur consuetudinem, et tunc inducitur validum
esse, quoad illam materiam, circa quam inducitur est
non tamen esse extendendam ad similes, vt notat
Bartol. in l. de quibus autem. c. 1. ff. de legibus, Pa-
normitan. & Buttrius in cap. fin. hoc ratio,
nam cum sit stricti iuris, vt notat Bartol.
in l. 1. §. hoc sacerdos ff. de iure, aliquos
primam, Natta conf. 555. post. num. 5. in ea nihil
suppleri debet ultra solitam obtemperantiam: sic
Alex. Ludouic. de off. 16. num. 6. 7. Vbi addit quod
vbi non disponit consuetudo nec nos aliquid
debetur, sic cum Baldo conf. 77. et reser. lib. 1.
Aymon. conf. 30. n. 5.

Adhuc vero est absolute dicendum ad indu-
cendam legitimam consuetudinem requiri actus
voluntarios, & consequenter non ex errore, nec
ignorantia eos posse sufficere. Et est ratio: quia
huiusmodi actus consuetudinem non inducunt,
nisi ratione consensus populi vt iam dixi quae 1.
ergo quoties actus non fuerint voluntarij, quibus
declaretur consensus non inducant consuetudi-
nem, cum consensum non pariant probis glossis in
dist. cap. fin. hoc in. & in cap. infra dist. 8. Innoc.
in Rub. de cons. 4. Bartol. in l. 2. ad. quae sit longa
consuetudo q. 17. ¶ Et aperte probatur ex textu in
dist. 1. de quibus de legib. quatenus docet totam
vim consuetudinis esse in consensu populi: sed
cum eis per errorem tollatur, si per errorem 15. ff.
de iur. iur. in l. 1. ad. quae sit longa consuetudo
in l. 1. §. de ea ff. de leg. sequitur vt debeant esse tales
actus omnino voluntarij: adeo vt si per vim, aut
metum grauem, populus aliquid faceret etiam
per longum tempus, vique talis non sit consue-
tudo sufficienter introducta, vt habetur ex sacra
Congreg. Ro. in vna Giennensi portionis Die
13. Nouemb. 1613. eodem Barro p. 1. de off. 19. n. 11.
Diana p. 6. tra. 1. §. res. 3. Prepositus in p. 2. D. Thoma
quaest. 97. dist. 1. num. 6. Graeco in p. 2. D. Thoma
quaest. 97. tra. 1. §. 2. dist. 16. §. 1. 2. num. 16.
vbi sic ait necesse est ad obligationem consuetu-
dinis eam non esse introductam errore facti, vel
iuris: si enim populus putauit propter aliquam
deceptionem obligari se, aut dari causam, quae
verè non datur non manebit obligatus: debet in-
quam consuetudinis obligatio otin ex littera libera
voluntate eorum, qui se obligare voluerunt: et tunc
enim impedit liberum consensum.

Nec obstat Bart. & antiquorum sententia per
textum in dist. 1. quod non ratione: quia iuxta Suan-
ter interpretatum lib. 7. de legib. c. 1. §. 4. num. 3.
dicentis textus illius verba intelligunt de vera
consuetudine, sed de praescriptione, cum ibi de
consuetudine sit mentio: & quia in praescriptione
non sit locus exceptioni de casu ad casum, quan-
tumvis similem adeo vt facta esset alius iuris con-
sueti dubitatio existimo respondendum iuris con-
suetum in ea lege docere, vt consuetudo illa non
obtemperat in illis casibus similibus, id est in illis ca-
sibus qui post compertum errorem contingunt
nam tali consuetudo non potest rationem vinci-
cere

cere verbum enim in aliis similibus, intelligendum est, non tantum in genere sed in specie, quasi sensus sit consuetudinem errore populi introductam non solum non posse ad consequentiam produci, sed in similibus casibus obtinere, in quibus argua obtrinit: ut interpretatur Anton. Faber in *dist. 1. quod non rariet*.

- 6 Vnde venit dicendum quod si consuetudo aliqua esset inducenda, quia crederetur, tale vel tale opus non esse prohibitum iure eo ipso, quod constaret esse prohibitum non obligaret consuetudo.
- 7 Illa, quippe quæ ob errorem inducitur, et si similiter si consuetudo esset inducenda celebrandi festum talis Sancti in aliquo oppido, quia existimabatur ibi esse sepulchrum corpus eius; ita ut hæc fuerat adequata causa celebrandi si constaret eam fuisse deceptionem; quia ibi Sanctus ille sepultus non erat celebrandi consuetudinis obligatio: videndi sunt Suarez *dist. lib. 7. de legib. cap. 12.* Gordonus in *summ. tom. 2. lib. 2. §. 14. c. 1.*
- 8 Et facit alius duobus exemplis glossa in *dist. 1. hoc non rariet*, & Panor. in *dist. cap. fin. hoc iur.* Castus Palus *tom. 1. tract. 3. disp. 10. punct. 2. §. 3.* num. 1. videlicet, ut si consuetudo sit auaritia obligatum non esse de periculo vini, quod in pluitio deferat, si Dominus vini pluitrium committatur; eo quod existimet nullum ius habere, nulla est consuetudo; quia fundamentum illius, est error, quo cessante, evanescit consuetudo.
- 9 Secus si ex alio errore inducitur foret. Et hac ratione dicunt Suarez *tom. 1. aduersus Rochum, & Diana, dist. part. 6. tract. sub resolut. 9.* quod si populi consuevit non extrahere frumentum de ciuitate; quia crederet id sibi esse prohibitum, non ideo consuetudinem obligantem, quia esse non obtinuit ab illa actione animo inducendi consuetudinem obligantem, quia esse non obtinuit ab illa actione animo inducendi consuetudinem, sed animo obseruandi legem, quam sibi esse posuerat existimabat.
- 10 Pro complemento notabis quod ex factis; quæ durante errore, obseruata sunt, non reuocantur, sicut quæ decreta sunt à seruo, qui communiet, & Libet, & Prætor existimabitur, ut in *l. 1. §. de officio Prætor.* non quia communis error ita faciat, ut vulgus, in *l. 3. per prætorum parauit*, sed propter publicam utilitatem, ut in *dist. 1. §. 1. Prætor furiosus §. de his, qui sunt sui, vel aliorum uerbo, ut subueniatur illis, qui iusto, & probabili errore decepti sunt argumentum, in *l. 3. §. 1. ad del. necdum*; sic Doctores, qui etiam in hoc sensu intelligunt textum in *l. 3. §. fin. de sacrosanctis legat.**
- 11 Ad secundam partem difficultatis; quia inter condiciones consuetudinis, ea etiam est, quod aliquod obstatetur ex consuetudine, tanquam necessarium, & non solum ex deuotione, ut tradit Monesinus in *part. 2. D. Thome disp. 24. §. 3. num. 22.* ut sit habet legis viui, ideo bene Sacra Rota in vna Giennensi potioni 15. Nouemb. 1613. coram Butacio, p. 1. decis. 19. num. 14. statuit consuetudinem tunc induci, quando actus efficiuntur animo, & intentione, eam inducendi, vti etiam ex iam dictis apparet.
- 12 Quare sic tenentes Villalobos in *summ. part. 1. tract. 1. disp. 38. num. 10.* Montes, *supra.* Bellarm. *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 18.* Suarez *dist. lib. 7. cap. 14. num. 6.* Salas in *videtur tract. de legib. disp. 19. sect. 11. sub num. 32.* Azorius *tom. 2. lib. 5. cap. 18. quest. 5.* Menoch. de *arbitr. lib. 2. c. 1. §. casu 454. num. 1.* Præpositus in *part. 2. D. Thome quest. 97.*

art. 2. conclus. 3. Castus Palus *tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2. §. 3. num. 1.* Diana *dist. part. 6. tract. 5. res. 10.* Vbiens in *part. 2. D. Thome quest. 97. art. 3. num. 24.* dicunt ad iudicium sciendum de consuetudine attendendum esse; quia intentione fuerit incepta, & continuata addentes requirit, ut tempore requisito ad præscriptionem, continuata fuerit consuetudo animo inducendi obligationem, etiam si à principio ex deuotione fuerit incepta.

Vtrum ipsi Doctores resoluerent quod si tantum ex deuotione fuerit incepta, & continuata, tunc nullam obligationem ex ea consuetudine induci; quemadmodum eam non inducit consuetudo Saluandi Virginem ad fornem Campanæ, leuandi in sanctorum Vigilis, sumendi aquam Benedicam in ingressu Ecclesiæ, sumendi Benedicam in diebus Dominicis, & cinerem Benedictum prima die Quadragesimæ, & Ramum in Dominica Palmarum, accinationem masculini ante missam, & Vel si ex Virbanitate, aut liberalitate alicui obsequium, vel beneficium præstare populus, etiam multo tempore, sic prædictis, & aliis exemplis declarantes, & sic Monesinus, *supra.* & addidit ut qui habent consuetudinem tenendi officium Beate Mariæ in choro, vel extra chorum propter solum deuotionem, non peccent omitendo illud; quia non est consuetudine receptum apud illos, quod illud recitare sit necessarium. Sed dicit cum Soto, ut quando consuetudine receptum sit in aliquo populo agere diem festum, & audire Sacrum determinato aliquo die, vel ieiunare, aut abstinere ab usu carnis, ita quod sit receptum istud consuetudine, tanquam necessarium ad non peccandum, & tunc talem consuetudinem habere legis vim; sic etiam relati.

Ad tertiam questionis partem etiam Vbiens in *part. 2. D. Thome disp. quest. 97. art. 3. conclus. 3. num. 29.* existimet ut peccatis ab initio relinquantur cognitio, quando consuetudo, fuerit introducta animo inducendi obligationem; sed quia in eo agnoscendo potest esse magna confessio, ideo exitum breuiter sit tenendum; dum tamen prudentes considerent ex quatuor conditionibus posse deduci introductam consuetudinem animo obligandi veluti si consuetudo sit rei grauis difficultatis, & communiter seruata à populo; quia non solet populus consentire vniuersimodis in his actibus, nisi quando se obligatum sentit. Vel si viti timorati male sentiant de his, qui non seruant consuetudinem, vel communiter populus scandalizant. Vel si Prælati & superiores puniant violantes consuetudinem, & Vel si materia consuetudinis, vel eius obligatio multum conferat reipublice; ita explicat Suarez *dist. de legib. dist. lib. 7. cap. 1. §. 1. num. 13.* Castus Palus *tom. 1. tract. 3. punct. 2. §. 3. num. 1.* Præpositus in *p. 2. D. Thome quest. 97. dub. 1. num. 7.* Megalios in *preparatio verb. consuetudo num. 5.* Jacobus Gordonus in *summ. tom. 1. lib. 2. cap. 4. quest. 14. num. 16.* dicentes ut quilibet harum rationum clararum, sit non leue iudicium inducere obligationis in ea consuetudine.

Quod si dubies quod dicendum est; quando est dubium, an consuetudo sit introducta animo inducendi obligationem. Respondeo cum Basileo in *scriptis Theologiae prælice*, verbo *consuetudo num. 7.* & Diana *part. 6. tract. 1. res. 12.* quod in dubio, an consuetudo fuerit inducitur animo se obligandi,

consuetudinem ex traditis per Rochem de consuetudine num. 370. & sub num. 380. Alex. Ludouic. decis. 162. n. 12.

- 34 Ad quintam questionis partem de ætate, in qua debent esse homines consuetudinem introducentes. suppositis quæ dico in *veit. ad quarantam*; nempe vt debeat introduci à maiori parte populi, cum quo exorditur D. Didacus de Narbona *a. num. 1. §. quæst. 3.* nostram difficultatem dicens *num. 1.* vt quia consuetudo debet esse rationabilis, vt iam *supra* dixi, & dico in *cap. fin. hoc tit. & infantes ante lapsum spernunt*, nullam rationem habent; ideo rationabiles esse ad rationem introducendam; nam, vt dicit Conanus *lib. 1. comment. cap. 10. præp. medicina*, consuetudo ex tantum legis legibus implet à quibus consuetudinem quod in infantibus non procedit. Tota ergo difficultas est de consuetu vltra tam spernunt ætatem; sed vera resolutio est, vt licet quia consuetudine obligetur ab ipso obligationis initio, sic frangens legem peccato incurrat. Sed quia ad introducendam consuetudinem plena iudicii ratio, & prudentia debet inueniri; ideo nulum non esse, vt maior prærequiritur ætas; & sic quemadmodum ad legit constitutionem videtur habili alio, qui respectu legis naturalis, talis habetur; ita & ille ad inducendam consuetudinem adinvenitur. Et commodatur; quia consuetudo debet esse virorum prudentium consuetum, vt legem definit Consilius in *1. ff. de tribu. Ergo* cum consuetudo obliget legis iustitiam, sequitur, vt alio qui immensum lex appellat etiam ex huiusm. *§. consil. inf. de iure nat. & gent. c. cum; cap. consuetudo. §. diff. 1.* & ob id Diana *prælat. 1. ref. 7.* verum non graui Vallabos in *sum. com. 1. tit. 1. §. 4. & 2. num. 9.* Narbona *ditt. quæst. 5. a. num. 1. §. 8.* requirit in eam introducendum annos 21, cum in illa censetur Legislator non imprudens, iuxta illud scriptum *1. vbi cum præcepto Dei Populum Israeliticum iurauerunt tantum qui viginti annis ætatis in populum repub. abeant*, qualis hac ætate minores populi vix esse credentur.
- 35 Ad sextam questionis partem, aduersus quos introducitur consuetudo, breuiter respondeo, hoc iudicium esse faciendum iuxta illa, quæ dixi *sub Rub. de consuetudinibus*, vbi quemadmodum lex obligat subditos; ita & consuetudo, habita solum differentia, circa modum inducendi; obligandi, & tempus ad id præcisiu de quo iam dixi in hac, & præced. questione. In hac enim parte obligandi subditos consuetudo legi equiparatur; atque licet lex obligat subditos, sic & consuetudo, & fitur licet non obligat extra territorium, pro quo ferunt, iuxta nec consuetudo. Quare si dubites an consuetudo obliget Principem, vel Senatuum Supremum, recurres ad dicta *sub cap. 1. de probat. & ad capitula sub tit. supra de confis. & ob sub præmissis cap. cum omnes 6. num. 9. & ob sub cap. 1. §. 1. var. ad finem, & ver. ad tertium.* Item si dubites an consuetudo iuratis, vel territorij obliget foemec, applicabis quæ dixi in *ditt. Rub. de consuetudine quæst. 4. vbi* in peregrini aduenit, foemecis aut similes obligentur legibus, & statutis populi, vbi degunt. Quia an consuetudo obliget omnes extra territorium, aliquid iam in *Rub. sub q. 9. & 12.* in quibus omnibus, & similibus alia circa consuetudinem non refo; quia eadem ratio militat ad obligandum ac in legibus, vel statutis scriptis, propter rationem fundamentalem quod consuetudo legitime introduci, esse vera, & ab
- 37

- ¶ Ad sextam questionis partem, aduersus quos
introducatur confutatio, breuiter respondeo, hoc
iudicium esse faciendum iuxta illa, quae dixi sub
Rub. de confutationibus, ubi quemadmodum lex
obligat subditos; ita & confutatio, habita
solum differentia, circa modum inducendi obligati-
onem, & tempus ad id praecipiendum, de quo iam dixi in
hac, & praeced. questione. In hac enim parte obliga-
tioni subditi confutatio legi aequiponitur; ita ut
licet lex obligat subditos, sic & confutatio, & sic
lex oon obligat extra territorium, pro quo
feratur, ita nec confutatio. ¶ Quare si dubites
an confutatio obliget Principem, vel Senatuum Su-
premum, recurres ad dicta sub cap. 1. de probat. &
ad sequentia sub tit. supra de confut. & ibi sub pro-
missio cap. cum omnes 6. num. 9. & ibi in cap. 1. q. 1.
variad. si uideamus, & uel ad tertium. Item si dubi-
tes an confutatio obliget, vel territorij obliget
foederes, applicabis quae dixi in dicta Rub. de
confutatione quae 1. q. ubi an peregrini aduen-
tantes, ac alij similes obligentur legibus, & statutis
populi, ubi degnat. ¶ Et an confutatio obliget
cunctas extra territorium, aliqua ubi in Rub. sub q. 1.
& 2. in quibus omnibus, & similibus alia circa
confutacionem non retero; quia eadem ratio mit-
titur ad obligandum, ac in legibus, vel statutis scri-
ptis, propter rationem fundamentalem quod con-
futatio legitime introducta, est uerax, & ab ob-

dem potestate, & jurisdictione procedit solùmque differt in modo, ut dem, qui non variat rationem obligandi in omnibus illis casibus.

- Itaque cunctis, ut quae de lege humana videntur dixi in *dieta Rubrica*, & *in confusio*. Doctores ad confuendum applicent, uter quos Suarez de *legib. lib. 7. cap. 16. num. 3.* & *Agorius lib. 1. mor. tom. 1. cap. 18. num. 19.* Salas de *legib. dist. 19. scilicet 16. num. 106.* & alij docentes confuendum non ligare exteros, & peregrinos, nisi veniant animo commoventes, iuxta quae dixi longissime in *dieta Rub. quae 1.* oec. subdites extra territorium, ut fateatur omnes perterritum in *cap. 6. de assil. lib. 6.* de cuius materia plenè dixi sub *dist. Rub. & sic.*

- Vnde dici debet ut quemadmodum lex uniuer-
salis totius Ecclesie obligat omnes Christianos
indistincte, vel si tantum lex sit solius Regni ali-
cuius, aut Episcopatus, obligabit tantum omnes
illorum districtum respectu incolarum & sic de
ceteris communicationibus, iuxta quæ dixi sub
de la Rub. & in cap. 1. & dist. cap. omnes, ita simili-
ter dicatur de consuetudine uniuersali quæ, qualis
ex possit esse, dico infra *quæsi. sequentes*, tenent recte
Suarez, Azon. & Salasitem, & Diana p. 6. tract. 3.
resol. 79. quia et si dubiet *an quæsi. 16. an consuetudo*
Laiconum, possit Clericos obligare, & dicat
non obligare in materia ciuili, in qua requiritur
assensus Principis secularis; aliter vero in materia
Ecclesiastica, seu spirituali, accedente Praelati
spiritualis consensui, vel iurati (sunt enim etiam Suarez,
disto lib. 7. de legib. cap. 6. & num. 9. Salas dist. de
pen. 19. scilicet 1. num. 15. Azonius tract. 1. lib. 2. &
quæsi. 12. Gordono in summa tract. 1. lib. 2. quæsi. 14.
cap. 6. num. 21. Vigenius in p. 1. quæsi. 57. art. 3. & 32.
Schulius in p. 2. D. T. bene quæsi. 97. art. 2. et seq.
- ¶ Dicemus vi consuetudo Laicorum non possit
obligare Clericos, nisi, vel indirecte, sicut in matre-
ria quæ concernit simul Clericos, & Laicos, vel nisi
interueniat tacitus consensus Ecclesiastici Superi-
oris; adeo adiungere que latissime per questiones
dixi sub *cap. Ecclesie Sancta Maria 10. de conscri.*
& aliquas questiones adiunctas figuunt tantum
alibi tractatas in cap. 8. de iudi. & alibi supra
in principio Rubricæ, huius iurati de consecra-
tione.

- Ad septimum questionis partem, an non vñs
queat introducere consuetudinem: & adunus
hic, que solent Doctores tractare ex tēptis, ut
cap. pñali. de prescrip. vñs ibi alibi Pontifex ibi
loquatur, ea occasione Doctores vsuant, nempe
an privilegium amittatur non vñs, sicut etiam
de tellico in *cap. glenauca. & in ep. fin. autem
supra de prescrip.* iam breuiter ad pñcipitum ibi
solutum respondeo, vt nec non vñs, nullo mo-
do queat consuetudinem inducere, ac inferre, que
habeat legis vim, cum solus vñs, vt iam dixi g. t.
eam inferat; eamque enim consuetudo, acquirit
iuris robur, quatenus est in vsu, quod ibi tenendum
vt docent Locca in p. 2. D. Thema, iura. 2. diffie. 29.
membr. 1. de legib. Diana p. 3. ar. 2. ref. 8. in fine, nec
obstat Villalobos in summa, qui sem. 1. ar. 2. 2. dif-
fie. 39. num. 11. dicit, vt non vñs continent adun-
tatum contra legem, inducant consuetudinem in
contrarium plura exempla adducens, qui in pos-
sunt tendere ad aliam difficultatem, scilicet, an
ex non vñs, cesset legis obligatio, ad quod appli-
cabis que late dixi in Rub. de consuetud. 4. & me-
ius quasi, & alique quasi 6. & alibi in eo. et. 4. Et
ad propōitum idem Locca, Burgos, in l. 1. Tauri
Panormi.

Panormit. in cap. quatuor de Clerico coniugato, Syluester in verb. consuetudo quaelibet. §. affectum non vsum, si precise non vsum sit, & non aequiualeat vsum contrario, argue illum inuolunt, nullo tempore diuturno sufficiens sit, vt deroget legi; quia vt dixi consuetudo, vsum est, quae in non vsum, nequit consistere.

- 43 Est enim iuris praesumptio leges visu servari,
donec contrarium probetur. Cuius in l. 2. *cod. qui
fit longa consuetudo*, Stephanus Nansen de *Instit.
vulgarum* l. 1. §. 2. *cap. 2. num. 3.* vbi ex latrone *ist. il-
lum. num. 8. de collat.* & ex alio refert illud vulga-
tum, *Quod lege non canitur, in practica non habetur*
Vbi Capessin. noua intendentes sine causa.

- † Addit eum q. prædictam præsumptionem eius esse torculari, ob observantiam legis scriptæ cōtinentiam alleganti, non sufficit solum probatio, non vltus, sed & necesse fit ut probetur, & casum in lege vel constitutione comprehensum euidenter, & tamen longo tempoꝛe contrariū obseruatum fuisse arguitur. *Iafoneius end. de testam.* Hondend. c. 17. §. 10. m. 11. volum. 1. nam lex per non vltus, non. vel pro contrariū vltus tollitur Felin. v. cap. 1. v. c. i. *Intra secum la de T. evq. & p. cer.* Farin. conf. 38. num. 108. vbi tradit quod non sufficit dicere quod talis lex non sit vlt recepta; adeo vt si ciuias non viretur hac, vel illa lege corpore iuris inserta; quia forte casus buius, vel illius legis non euenerit non tollatur; quia requiritur vltus haberi contrariū vltus, Iafonius l. 31. m. 33. ff. de legibus. Gasl. ibi. 2. ad finem. 6. m. 15. & idem Natten. d. r. ap. 2. num. 6. addit nec sufficere actum in cōtariū esse factos, nisi probetur quod habuerint effectum; & quod talis obseruantia venerit ad maiorem pa-tem populi quāquē alia scribit, & leges Ciriacus ff. de her. l. 7. vbi quando priuilegium amittitur per iniuriam, aut non.

- 45 Sin autem dubites quando non vñs inuoluat
vñs contrarium, respondeo breuiter cum eodem
Lorca, & alijs, quod tunc non vñs inuoluat vñs
contrarium, quando lex præcipit affirmatiuum, &
præcalet non vñs eius, tunc enim hoc in casu
cessatio ab opere, & non vñs, vñs quidam est;
sed hoc dicit esse intelligendum, quando ces-
sat præcepti vñs, occurrentibus occasionebus, &
materia agendi: quo pacto poterit intelligi rela-
46 tius Villalobis *supra*. Quod etiam item & Lorca
dicit quod in materia ratio obocet, non vñs in-
sufficiens est, vt legem abiget, vt, g. lex est, vt Her-
maphroditus deparent sexus præcedenti, nam tunc
hinc legi non vñs, qui prouenit ex raro euen-
tu non potest legi derogare: ita talem Doctores;
imò idem Abbas, & Azorius *diff. lib. 3. mor. sem. 3.*
c. 4. *quæst. 6.* dicunt, vt in casu, quod non vñs intro-
ducit consuetudinem, si Legislator sit, & non pui-
nit sufficienti dno actus, aut tres, sed ego existimo
relinquendum esse arbitrio prudentis, iuxta quod
tenet *supra quæst. 1.* id est actuum si frequenter ad con-
suetudinem inducendum.

- 47 Ex his inquam notabis quod privilegium ex
et non vlti decem annorum amittitur, vt
constat ex l. ff. de munerib. vbi Nerus d. non. 1. Bri-
ttonius lib. 1. feilicet antiqui c. 15. §. vbi Bactol.
et Carolus Publici ff. de confis. Preposit. l. huiusmo. 5.
etiam ff. de Publici qui dicunt nundinatum privile-
gium tolli non vlti decennio: & in terminis
huius dubij Felinus in cap. non arceffisset de confis.
vbi quando amittitur per non vltim, vel per con-
trarium, & e diametro aduulterantem conceffio-
nem. ↑ Sed Doctores dicunt, vt ad emptionem
48 vltim.

privilegia propter emulsionem decennalem, requiritur etiam oblata facultas utque privilegio rum sublequata negligentia atque omissione, vti inquit glossa penultimando Panofmus, & *Almarum c. privilegia de privileg. Bart. Rebuffus, & Felinus in l. item cad. de decursum. l. item ayne, vbi Placea, & Bolognet. rad. de ayne dicitur.* Sed si privilegio non vntur privilegia, quod non sefe obeuril occatio vntur; aut quia non potuerunt eo vii tunc durabit privilegium; vti Dodocae agnoscunt per textum in l. vum ex juxta q. fin. c. l. i. q. i. ff. de servit. ruficor. praeior. vel quando Principis in privilegio à se concesso, ait, vti possit privilegia: vti ex quo: quod adollet, & quando voluit: sic *Axor. dicit. l. v. mor. tom. i. c. q. uel. 8.* Villalobos in summa dicit. part. 1. tractatu. 3. difficultati 33. non. 14.

Item notabis privilegia per nos vltim non annuuntij per annos sexaginta; quia sic exiit tunc in quodam privilegio concessio Catenob Sancti Benedicti Civitatis Vallisles. quod ad litteram refert Pater Eman-Rodriguez *nom. 4. quaff. regular. quaff. 8. art. 1.* qui etiam refert aliud *nom. 3. quaff. 5. art. 5.* concessum ab Eugenio IV. R. eligiois 5. Pauli extra muros Romae, vbi caeteris, ut illud non amittatur, nisi ex non vltimo annuo annorum: ita etiam Villalobos *affir. 9. num. 59.* Ioannes de la Cruz *lib. 2. cap. 5. de duob. P. etel. de duob. regular. verf. privilegium nom. 58.* & alij communiter dicentes, ut contra bona Religioſum, non praestabantur, nisi eo tempore; & sic nec contra ipsa privilegia, quae sunt bona etiam Religioſis: & Diana *3. praefat. ref. 88. refert ex Postel. in addit. ubi ad duob. regular. verf. privilegium in 4.* privilegium Eugenij IV. concessum Congregationi Sanctae Iustinae Benedictinorum, ut possent vii tui poſſeſſores, etiam si contra illa haberent vltum contrarium, cuius verba Bullarii refert Rodriguez *sed 194. col. 1.* ubi: *Ut si, quandoque contrigerit per aliquem, aut plures alium contrarie huiusmodi, aut quacunque alia privilegia gratis, immunitates praefatae Congregationis concessas, aut spem aliquam a quocunque, cuiusqueque condicione, gradu, sed statim, existit ex negligentia, vel ignorancia praesentium, vel futurorum, quibus hoc concedatur, aut alia quacunque causa, propter aliquam iuris attentionem, vel praesentis obſervantiam ignoranter, vel scientem nullum iurum praesentium decrevit, privilegia, et alia, gratis, vel nullo generari, sed in suo vigore, ac robore permanere:* Quod valde notandum dicitur pro consolatione regularum.

Ad vltimum quæſitis partem, an conſuetudo
contra regulam, & conſtitutionem Religionis,
excuset ab eorum obſeruantia? Reſpondeo breuiter
ſub diſtinctione: nam ſi conſuetudo introdu-
ceretur contra bona ſubſtantia Religionis, nullo-
modo valeat, cum eſſet detrudere ipsam Religionem
conſiſtentem in obſeruantia trium illorum
votoꝝum, paupertatis, obedientie, & caſtita-
tis. Tamen ſi ea conſuetudo eſſet contra alia ad-
hærentia ipſi Religioni, vt quod carnes non
concederetur tali, vel tali tempore, ſecundum
regulam alcuſus Monachie certum eſt, vt conſue-
tudo legitimè introducta, poſſit eam regulam, ſive
conſtitutionem abrogare et hinc, que diſco *infra* in
cap. fin. de conſuetudine legem abrogat: ita probat
Sanchez *lib. 6. moral. cap. 1. num. 16. Lezana*
*in ſumma tom. 1. cap. 7. num. 17. Tamburini de iur. Ab-
bati. cap. 3. diff. 4. quæſt. 1. n. 3. Petrus de ſubſtit.*
q. 1. cap. 8. §. 4. Reginaldus ſub. lib. 18. n. 396. Petrus

rius. *rem. 1. ar. 1. §. 1. cap. 1. num. 54.* Diana cum Mascardo, Bonacina, & cum Suarez de *legib. lib. 7. cap. 8. num. 9. Lessio lib. 2. dub. 4. cap. 6. & Garcias in polu. regular. tom. 1. ar. 1. §. 1. dub. 4. num. 1. & 2.* ex eo; quia iura, que fieri possunt per privilegium, induci possunt per consuetudinem legitime prescriptam, cum consuetudo vim habeat, & iura noni concedendi, & abolendi antiqui: & in terminis, quia prædictæ observantiae continentur in regula non tanquam, quid substantiale Religione, sed quasi leges adiunctæ; ob idque tantum obligare, quando habens vim legis, sicut casus leges civiles, & Canonice, sed quo tempore dico, *infra sub dicit. cap. 1. hoc tit.*

non obstante quolibet consuetudine, abrogatur, vel non, numeris sequentibus.

19 *Trid. sess. 13. cap. 7. & cap. 16.*

20 *Clausula non obstante quacunque consuetudine, supponit scientiam Principis.*

21 *Consuetudo sua præscriptio immemorialis habet vim privilegii, & iuris, que non cessat ex alia causa non obstante, nisi efficitur irrationabilis, & improbat, n. 1. & 24.*

AD primam difficultatis partem, cum generi per speciem derogetur iura alia, quæ dixi *sub tit. de consuetudine*, de vi legum specialium respectu generalium aliarum legum, nunc breviter respondeo, quod ubi adest consuetudo particularis, non attenditur Vniuersalis, aut loci Dominantis. † sic vi non sit attendenda consuetudo generalis totius Archiepiscopatus, quando in loco particulari viget contraria consuetudo: nam ad eam, tanquam loci Dominantis recurritur tantummodo in subsidium, deficiente consuetudine particulari, vi notant D. D. per textum *cap. super eo de consuetudine* in vers. *illud observare tenetur, quod 10. vultis.* † Et sic Boëtius *de off. 203. num. 6.* Fredericus 3. *Senis cons. 9. vers. tertio probat.* Cabellat. *de off. 107. num. 1.* dicunt quod in dubiis, vicinorum consuetudo locorum, est observanda, ubi non adest particularis, & specialis illius loci: & addit idem Cabellat. vi sufficit quod talis consuetudo sit probata per decem annos, *ibi, n. 2.*

Igitur in consensu consuetudo particularis prævalet generali, ut etiam dicuntur Barbol. in *l. 2. num. 41. cod. qua sit longa consuetudine*. Pazillus *cons. 15. num. 42. lib. 4.* & Sacra Rota in vna Calaguritana Decimarum die 19. Martij 1610. & in vna Pampilonen. Vicarie de apre, die 3. Martij 1617. coram Cabellario *de off. 97. num. 3. & de off. 412. num. 4.* quas referri & sequitur Diana *p. 6. ar. 1. §. 1. ref. 11.* & in vna Placentina decimarum die 10. Martij 1618. coram Coccone Decano, apud Quirinios Bonetos, *de off. 169. n. 8.* ubi plures alie decisiones Rote adducuntur. Et sic desumitur ex doctrina Valasci *de partu. cap. 19. num. 11.* Caved. Lusitan. *de off. 211 in fine p. 1.* Rebussi in *comment. ad l. 114. in fin. ff. de verb. signif. pag. 455.* Guinecz *practica. lib. 3. quest. 17.* Peregrin. *variar. lib. 1. ad Rubricam de officio iudicis ordinarij num. 7.* † dicentium quod in dubio servanda sunt leges Regni vicinioris, & secundum eas iudicandum, ubi non est lex particularis.

Ad secundam questionis partem an consuetudo vnius communivitatis obliget alteram: & videtur pro affirmativa sententia respondendum ex doctrina textus in *cap. super eo de cognitione spirituali*; ubi precipitur cuidam Episcopo, consuetudinem suam Metropolitane Ecclesie, vel aliarum circum iacentium inquirere, & diligenter imitari. Ergo videtur quod consuetudo vnius Diocesis, etiam obliget vicinam, & perfectum si sit consuetudo Ecclesie Metropolitanæ. Etenim vi dixi *supra in princip.* & dicunt Silvanus *res. 60. num. 10.* Menochius *cons. 311. num. 13. & cons. 390. num. 22. & cons. 395. num. 9. & 10.* Malcard. *ad probat. cens. 1415. num. 12.* Garza Lusitan. *de off. 16. num. 6. & de off. 144. num. 10.* Valascus *cons. 51. num. 48. & cons. 70. num. 1.* Chaldas Pereira *de prescript. lib. 1. ad fin. Bernard. Guinez ad practicam camera Imperialis lib. 1. cons. 16. num. 15.* Camillus Borrel. in *summa omni. de personis*, tit. 14. p. 1, consuetudo loci vicini attenditur.

K *Ad huc*

QVÆSTIO III.

An consuetudo particularis attendenda sit, ubi adest vniuersalis. Et an consuetudo vnius communivitatis obliget alteram. Et num consuetudo possit extendi de loco ad locum. Et an consuetudo possit extendi de loco ad locum. Et an consuetudo immemorialis censetur reuocata per clausulam generalem, reuocantem consuetudines?

S Y M M A R I V M.

- 1 Consuetudo particularis facta, ut non attendatur vniuersalis.
- 2 Consuetudo generalis vicinis Archiepiscopatus, non attenditur quando in loco particulari viget contraria.
- 3 Consuetudo vicinorum locorum, est observanda, quando non est in loco illo aliqua specialis, n. 1. & 15.
- 4 Consuetudo particularis in consensu prævalet generali.
- 5 Leges Regni vicinioris in dubio sunt observanda, ubi lex non est particularis, numero 15.
- 6 Cap. super eo de cognitione spirituali n. 9. 12. & 17.
- 7 Consuetudo vnius communivitatis, non obligat alteram.
- 8 Consuetudo Episcopatus Romani, quatenus est particularis Ecclesie, non obligat alias.
- 9 Consuetudo non attenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam, n. 11.
- 10 Usus de causa ad causam non extenditur, si est iuris contrarius, vel præter illud.
- 11 Cap. cum eo de censib. cap. cum olim hoc tit.
- 12 Consuetudo æquales iterari, & sic extenditur aliquando de loco ad locum, ut hic.
- 13 Consuetudo vnius civitatis, non habet vim abrogandi legem in alia.
- 14 Index recurrere debet ad consuetudinem vicinarum civitatum rationabiles, quando deficiit lex propria civitatis.
- 15 Consuetudo si subest eadem ratio in eadem civitate porrigitur ad diversum casum de æquitate, non de iure.
- 16 Consuetudo immemorialis quando ex clausula, D. Fernandin de Rescript. & Consuet. P. 11.

- 7 Adhuc verò respondeo iuris regulari esse, vt consuetudo vnius communitatis, non obligat alteram diuinitatem, quia vna non habet potestatem imponendi alicui legem, nec ad hoc censetur, vt
- 8 Prioreps prebatusum consensum, † adeoque verum esse vt consuetudo Episcopatus Dominis, quatenus est particularis Ecclesia, non obligat Ecclesias alias, vt notat Panormit. in cap. fin. de seruis: sic docent etiam Vbigeri in p. 3. quæst. 97. art. 1. c. 1. et in l. 3. d. si. n. l. 5. num. 30. Diana patr. 6.
- 9 Ita 7. sub ref. † Qui duo, & alij respondens per textum in dist. ca. super eo, negando consequentiam; quia nulla est ratio cur magis consuetudo vnius Episcopatus, quam illius est propria, vel etiam Ecclesiæ Metropolitanæ, modo eius tanquam particularis Episcopatus habeatur, propria obligat alios Episcopatus, quam quod propria illarum statuta obligent Ecclesiarum Episcopatus alios: & sic dicitur textum in dist. cap. super eo, loquens de consuetudine, quæ quidem est totius Prouinciæ, quæ in aliqua Diocesi ita nota non erat; quia forte non accederet multis annis casus, in quo praxis conformis, vel contraria tali consuetudini, posset ostendi; tunc enim dicunt, vt voluerit Pontifex consuli Episcopos vicinos, & maxime Metropolitanam, & communi eorum consuetudini insinui, quæ scilicet ab illis obseruatur, tanquam consuetudo totius Prouinciæ, & non tanquam propria illius, vel huius Ecclesiæ tantum; sed quia ex resolutis a. num. 1. & in vers. ad tertiam, statim sequenti, adhuc hæc declaratio obicitur, existimo distinguendum, vt illico in dicto vers.

- 10 Ad tertiam questionis partem, communis est Doctorum assertio, vt consuetudo non extendatur de loco ad locum, nec de persona ad personam, vt iam sub quæst. 1. dixi ex l. 3. §. si quis hoc interdixit, & ibi Bartol. ff. de iure i. et atque primo, & ex l. i. in §. i. §. i. quod vero contra ff. de legibus, vbi Doctores, Azetini. conf. 112. num. 4. Decius 481. num. 22. Putapianus conf. 112. num. 12.
- 11 † Et sic Salas de legibus d. 19. §. 14. num. 10. ait communiter dici vsum, & consuetudinem, quæ iuri communis repugnant, vel præter illud est non extendi de loco ad locum, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum, & obseruat Menoch. de reuerend. passio. c. 1. §. 9. a. cum Alex. Parisio, & aliis; eo quod consuetudo, & præscriptio habeant tantum de potentia, quantum de vsu, & actu, vt ex Baldo, & aliis comprobatur ibidem.
- 12 Sed quia hæc sic absoluta doctrina videtur impugnari ex dist. cap. super eo de cognitione spirituali & in cap. cum eo de consensu, & in cap. cum olim infra hoc sit. & quia quando eadem subest ratio, & æquitas conceditur extensio vsus, & præscriptio, vt post Lasconem, Parisium, & Bartol. affirmat
- 13 Menoch. dist. rem. 5. de reuerenda n. 65. † Nam vt inquit Casueta conf. 138. consuetudo æquiualeat iuranti. Et videtur sequi, vt quando in propria ciuitate non fuerit consuetudo certa, vel statutum, siue lex de re aliqua, debeat attendi vicinarum ciuitatum, si rationalis sit, & amplectenda, iuxta prædicta iura vbi Panormit. & alij iam adducti, existimo, non obitende dicta, & resoluta a. n. 1. & sub dist. vers. ad secundam, nempe, vt illa extensio de loco ad locum, &c. sit ex tantum, qualem faciunt Doctores de interpretatione non authentica, iuxta quæ notant sub cap. 12. de inde. vbi dicit de interpretatione, & epichem legum: ita Diana

dist. p. Garait. 5. ref. 3. t. in fine, vbi etiam dicit esse tantum indicia. † Nam consuetudo vnius Ciuitatis, vel Prouinciæ, non habet authoritatem inducendi, vel abrogandi legem in alia; & licet in dubio assumi possit ad explicandum legis vni, vel consuetudinem alterius Ciuitatis, vel Prouinciæ.

Et licet Castus Palas tom. 1. tract. 3. digne. 3. p. 1. §. 1. num. 3. teneat, quod si in aliqua ciuitate non fuerit statutum, aut lex, aut consuetudo, quibus causa decidatur, debeat recurrere iuxta ad consuetudinem vicinarum ciuitatum, si ratioabilis est, iuxta dist. iura in cap. cum de eo, de consensu, dist. cap. cum olim, hoc est. † Idemque esse circa diuersum casum in eadem ciuitate, si subest eadem ratio, & æquitas ex dictis à Menochio dist. num. 65. sic, vt hæc extensio vsus, & præscriptio: tamen vt rectè docet Salas de legib. d. 19. §. 14. num. 101. hoc esse intelligendum, non de obligatione, sed de conuentione, & æquitate; quia consuetudo vnius ciuitatis, ad aliam authenticè non extenditur, nec de vno casu ad alium, vt dictum est. † Et hoc modo de Castus Palas in dicto loco intelligit, etiam textum in dist. cap. super eo de cognitione spirituali, dicens, vt non loquatur de præcisa obligatione, sed de æquitate; sequitur etiam idem Diana dist. tract. 5. sub ref. 17. Vbigeri in p. 3. art. 3. §. 97. c. 1. §. 3. aff. 5. num. 30. concludentes conuentionem non extendi de loco ad locum, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum; quia distinctio facillè intelligitur iam omnia elata sub hac questione.

Ad quartam questionis partem, an consuetudo immemorialis censetur reuocata per clausulam generalem reuocantem consuetudines. Et quia video de hoc dubio videntur disputantes Doctores ad vnamque partem pro affirmatiua, glossa in elem. fin. de rebus Ecclesiæ; & pro negatiua Garcia de benef. com. 1. p. 3. cap. 2. num. 94. & 195. plures decisiones adducens, & Gonzales in reg. 8. Cancell. glossa 33. num. 5. & Narbona ad l. 59. glossa 2. num. 240. sub 2. et 4. recipit. referens plures declarationes Sacre Congregationis adfuentes Tridentinum Concilium sess. 22. cap. 7. & sess. 24. cap. 4. & aliis in locis in clausula non obstantibus consuetudinibus, in contrarium non includere immemoriam consuetudinem, † factum pro hac Trid. etiam in aliis locis præcipue sess. 13. cap. 7. de reformati. ibi: Vel consuetudine etiam immemorialis, & cap. 16. ibi: Quæ obstant quacunque consuetudine, etiam immemorialis, ex quo tollitur omnis consuetudo antiquissima Sacerdotum, quæ alij, aliis mutuo consuebantur ante Concilii abique alia approbatione: si ex Toleto Fagundes in præcepto a. sub 2. num. 94. vbi similiter asserti abrogatam esse consuetudinem, quæ olim solebant Parochi committere suas oues cuiuscunque Sacerdoti volebant, & ex quibus locis immemoriam improbat; quia semper iniqua erat, vt infra dico. † Et licet clausula non obstantibus quacunque consuetudine, demonstret Principem habuisse notitiam contrarie consuetudinis, vi fuit resolutum in vna Toleraña, admissio 17. Iunii 1609. impressa apud Fain. decr. 19. p. 1. reuert. num. 6. adhuc tamen immemorialis, si de ea hoc fit mentio non comprehenderetur vt censui in Theatino iudic. 5. Decembris. 1614. impressa à Fain. decr. 10. & in alia Marciene. iuris dist. 1609. April. 26. ab eodem Faciacione impressa decr. 248. Barbola de sta. num. 6.

10 Ideo ego sic teneo; quia cum latè dixi in cap. fin. de prescript. & alibi in eo ut. pro consuetudine immemoriali, item & prescriptione simili, iussus prefumatur titulus, & habeat vim privilegii à Principe, ut etiam dixi sub cap. 8. de iudic. sequitur dicendum, ut varietate clausule precedentis, dicta consuetudo non abrogatur, cum nec privilegium censetur derogari ex clausula generali derogante consuetudinem; sic etiam docent hanc sententiam Menochius conf. 93. num. 7. & conf. 96. num. 65. & conf. 191. num. 96. Couar. lib. 3. variat. cap. 35. num. 5. Afflictis decr. 154. Gordonius in summa tom. 1. lib. 1. quest. 14. cap. 8. num. 27. Castus Palau tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 4. §. 1. num. 10. Diana dict. pari. 6. tract. 5. resol. fin. referens ita determinatum à Sacra Congregatione sub die 4. Maii 1773. teste Bellarmino, in iam relatis Concilij locis, in cap. 5. tit. 5. in cap. 4. lit. 2. Rota in vna Placentina Canonica die 25. Maii 1612. apud Positomas Farinacii tom. 2. decr. 286. num. 2. licet plures relati à Barbosa clausula 87. num. 2. contrarium dicant qui intelligi debent, ut statim distinguuntur.

11 Contrariam inquam sententiam, quam etiam tenent Cardin. & Imola in dicta elem. fin. de reb. Eccl'ie, Azavedus in l. 3. tit. 1. lib. 2. recop. num. 2. 1. Pelaez de Merez de manutibus pari. 4. quest. 20. num. 1. Rochus de Cure in cap. fin. hoc titulo, & num. 125. Felinus in cap. consens. de re iudic. n. 12. & in cap. dile. 11. num. 3. de manutibus, & obedientia, Ruinus conf. 156. num. 8. Sandateilus variat. tom. 1. quest. 4. num. 12. dicentes procedere quando additur dictio vniuersali, quàm ego intelligerem sic procedere, quando videlicet, consuetudo est iniqua, & irrationabilis; quia tunc censetur ex ditione vniuersali damnata, & reprobata, ut intelligit Sandateilus variat. resol. tom. 1. quest. 4. num. 37. Et firmavit Sacra Rota in vna Cracouiensi iuris legendi. die 21. Maii 1627. citam D. Coccino Decano apud Guerinos Venetos decr. 71. num. 3. & 7. Diana supra, & est videndus Naibona de appellatione Prescrip. pa. 1. a. num. 19. fundam. 4. quibus utraque sententia sustineri valet.

12 Itaque regula generalis erit ut consuetudo immemorialis nunquam censetur sublata, etiam si apposita clausula non obstat quae impo. consuetudine, nisi expressa mentio de ea fiat, ut contingit in relatis locis Trident. sess. 6. sic ut non comprehendatur in reuocatione cuiuscumque consuetudinis, etiam cum ditione vniuersali, ob eius maximam excellentiam: sic Boët. decr. 59. & cum infinimis Barbosa in dicta clausula 87. a. n. 8. & 9. & 10. ubi venit quando eadem ratio militat in immemoriali, ac in aliis consuetudinibus, veluti si sit irrationabilis, & iniqua, quae rursus taliter aufertur, ut nequeat de nouo introduci; quod si iniqua, & improba non fuerit, tunc non comprehenditur, ut patet in Trident. sess. 14. de reform. cap. 20. ibi, & alius quibuscumque consuetudinibus: nam immemorialia ibi non aufertur, ut dicit ibi Barbosa, & supra num. 6. cum Gonzalez, Gratiano, & sic dictum in Sacra Rota Lepina, sic Barbosa hic à n. 6. cum alijs.

QVÆSTIO IV.

An consuetudo nondum prescripta valeat introduci in aliquo casu accedente Principis voluntate. Et an ut consuetudo legitimè introducatur, debeat adesse à principio, & semper bona fides, sicut in prescriptione. Et an ut consuetudo bene procedat, requiratur quod actus quibus ea constat careant omni malitia. Et num consuetudo possit in actu solemniori restringere testium numerum. Et an in materia precedentis attendatur consuetudo.

SYM MARIUM.

- 1 Consuetudo potest nondum decennio expleto, seu quadragenario, introduci, sciente Principi, sine Pontifice, n. 2.
- 2 Consuetudo prescripta sonat idem, quod indulta.
- 3 Consuetudo potest vincere legem, etiam si à principio fuerit incipia mala fide venturum, & quare l. n. 2.
- 4 Prescripta debet toto tempore esse cum bona fide prescribentis, & num. seqq.
- 5 Consuetudo, & prescriptio, in quibus differant: & quare hoc semper bonam fidem requiratur, n. 12.
- 6 Alius, ex quibus consuetudo constat, non requirunt, ut careant omni malitia, ad hoc ut ea habeatur, ut rationabilis.
- 7 Consuetudo contra legem à principio, semper videtur irritari alio peccamine, alius potius appellatur defectu, quae non sufficit ad abrogandam legem.
- 8 Abrogatio legi fieri potest per alium à principio malis, quod concurrunt, tanquam causa per accidenti.
- 9 Alius consuetudinem introductores, seculosa lege contraria, semper à principio debent esse boni.
- 10 Falsum ab omnibus rellè fieri dicitur.
- 11 Consuetudo immemorialis, semper presumitur rationabilis.
- 12 Consuetudo in actu iuris solemniori, potest restringere testium numerum.
- 13 Consuetudo regimini applicatur quoad solemnitatem actus.
- 14 Consuetudo equiparatur statuti.
- 15 Cap. cum esset de Testamentis.
- 16 Consuetudo in materia precedentia, non admittitur remissio.

AD primam difficultatis partem, suppositis nonnullis, quae dico infra in cap. fin. de abrogatione legi per consuetudinem. Item an pueniendū iacius, siue expressus Principis consensus in eius introductione, & validitate praerequiratur; videtur ut non sufficit Principis scientia, nondum completa decenniali prescriptione consuetudinis; ut dixit Panormus in cap. fin. siue non diu tempore quadragenario contra leges Ecclesiasticas, & mouetur ex decisione illius textus, quae absolute desiderat

desiderat in consuetudine, ut possit legem derogare illas duas condiciones; quod videlicet sit rationabilis, & legitima prescripta.

1. Adhuc verò dicendum est, ut aliquando sufficiat ad derogandam legem consuetudo, nondum prescripta, dato quod Princeps sciat talem esse consuetudinem, probare videtur D. Thomas 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 3. ad 3. ubi ad hunc effectum non exigit prescriptionem consuetudinis, sed sufficientem indicationem consensus Principis; & probat Sotus *lib.* 1. *de iust. & iur. quæst.* 7. *art.* 2. & facit Doctrina Butrij in *dist. cap. fin.* ubi docet quod si Papa sciat consuetudinem contra legem Ecclesiasticam, sufficiat tempus decem annorum ad hoc ut possit illam derogare, sequitur Silvester verbo *consuetudo quæst.* 4. & ibidem Angelus *num.* 3. † Et quod verbum consuetudo prescripta sonet id est introducta, ut dixi *quæst.* 1. *vers. ad tertiam*, sub *verf. nec obstat*.

4. Ad secundam questionis partem, respondeo ut possit consuetudo vincere legem, ut etiam si fuerit incerta mala fide venient, ut fauerent omnes Theologi 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 3. cum adductis à Vasquez *disp.* 177. Sanctio de *maurim. lib.* 7. *disp.* 4. n. 14. Salas de *legib. tract.* 1. 4. *disp.* 19. *sest.* 5. per totam; & quod alias nunquam consuetudo prevaleret contra legem; quia ferè omnis recepta est, & continuata actibus malis. † Nec obest ut prescriptio, quæ vsu temporis introducit, semper, & integro tempore, debeat esse cum bona fide, & actibus à principio iustus, iusta ea, quæ dixi longissimè in *Rub. & utique*, in *cap. fin. de prescriptiõibus*.

6. Verum ut satisfiat aduerto tam esse inter consuetudinem, & prescriptionem differentiam, quia prescriptio aufert Dominium rei à vero Domino sine consensu ipsius legis ministerio; quod recta ratio humana legi introductæ propter publicam utilitatem, ut in principio iustitiae & iusticiæ, a quæ idem necessaria sunt bona fides: nam aliis facile vni quisque raperet, & longo tempore possideret, & prescriberet, posuit ergo lex rectè statueret ius prescriptionis, sed non illud concedere contra mala fide.

7. Quod non est licet in consuetudine, quia quod hæc, siue vsus vincat legem, non tam procedit ex virtute propriæ consuetudinis, quam ex tacito consensu Principis, populi, vsui approbantis. Vnde quamvis alias vsus cum mala fide incipiat, accedente consensu Principis efficitur licitus, quia & tunc incipit cessare lex antiqua: & hac ratione vsus mala fide inceptus postea purificatur, sed prescriptio, quæ mala fide incipit, nunquam purificari valet ex ratione telata; & ex his, quæ dixi in prædictis locis, præcipuè, in *dist. cap. fin. de prescrip.* quæ omnia confirmantur ex dictis in *vers. ad tertiam*, itatem sequenti: & secundum hæc distinguit videndum omnino Balboa in *cap. 2. de probat. a. num.* 43. ad 45. ubi arguit ex textu in *cap. violatores* 15. *quæst.* 1. & in *cap. qui resistit* 11. *quæst.* 3. & ex glossa celebri, in *cap. qui in Ecclesiis de consuet. post. dist.* 2. à Soto, *lib.* 3. de *Iust. quæst.* 7. *art.* 2. Covarr. *retr. peccatum* p. 2. §. 9. *num.* 8. Castro de *iusa hereticorum* p. 11. *cap.* 15. Tiraquellus ad *cas. abides* l. 9. a. r. a. Sacramento de *recedendo* p. 4. *art.* 1. *num.* 12. Sanchez de *maurim. lib.* 7. *disp.* 4. n. 14. Zenedo ad *decretales collect.* 34. Azorio, Salas, Menchaca, & alij ex doctrina, D. Thomas 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 3. ad 3. ad *secundam*, & expendo, sub *quæst.*

seq. Et optimè in hunc modum distinguant Cardinalis Lugo de *Iustitia* *tom.* 1. *disp.* 6. *sest.* 7. n. 96. dicens quod lex debuit ita consilium prescribere, ut tamen consuleret illi contra quem prescribitur at in consuetudine aliter, cum ordinaret ad bonum subditorum quæ si legem non vinceret redderet subditos laqueos in conscientia, & ob id ut debeat legillatorem condescendere infimitatem & obligationem legis aufert cum totum in maius subditorum bonum reducat cum aliis infinitis expendit Berricel de *missumibus Apostolicis* p. 2. *tit.* 1. §. 87. de *legibus* n. 8. & 9.

Ad tertiam questionis partem ex proximè dictis, respondeo non requiri quod actus ex quibus consuetudo constat canteat omni malitia, ut habetur ipsa rationabilis: sic docent Lorca *tom.* 2. *disp.* 20. *num.* 2. in *fine*, Ioannes Vigen in *p. 1. quæst.* 97. *art.* 3. *num.* 15. & 17. Suarez de *legibus lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 8. † quatenus dicunt necessarium esse quod tales omissiones, quibus lex abrogatur sine peccaminose, saltem in principio; quia si ex aliqua rationabili excusatione, non declararet voluntatem legi contrariam, ut licet occurreret necesse excusans; tunc enim non esset defuendo; sed potius non vsus legis, qui ex omnium sententia non sufficit ad legem abrogationem inducendam. Quod si verò tam frequentes sint huiusmodi occasionis, siue necessitates, ut possint offendere legem esse incommodam, aut inutilem; tunc consuetudinem non propter abrogare legem, sed quia manifestatur eius inutilitas hinc per se emori, & cessare: ita Suarez *sentit lib.* 11. *num.* 15. dicent Caetanum, & omnes ita sentire.

Sed quod per actus malos, saltem ab initio legem abrogatio fieri possit, mirum videri non debet, quia actus illi non concurrunt tanquam causa per se illius abrogationis, sed tanquam causa per accidens, & sine qua non: nam causa per se est legem aliquando cadere consuetudinem inolevit; quæ lubrica sit, probabilibus saltem rationibus, ob quas legislator possit rationabiliter legem mutare, quod secundum rectam rationem ordinatum est, ut succurratur subditorum infimitati, & regimen communitatis sit suavis; interim verò dicunt prædicti, quod tandem resiliat ex huiusmodi consuetudine, non est invaluem; scilicet quod similes actus postea sine malitia fiant ablati, nimirum lege: & in hoc consensu consensus sit Princeps legem abrogandus: hoc modo expendo relatum Suarez ne dicamus contraria in D. Thom. 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 1. ad 2. & communi Theologorum, quia satis est, ut inquit Diana sub *dist.* 6. *trall.* 5. *reft.* circumspectis omitti legisiutionem, quidam cum aliquo Princeps vellet legem obligare, si populo contrarium non videretur consulti.

Quæ hæc modo dicunt idem Doctores, & ita Diana p. 6. *trall.* 5. sub *reft.* 9. ut licet consuetudinis illius actus; quibus constat sint irrationabiles; propter sunt (quia videlicet contra positam legem) non tamen in substantia siue ab extrinseco: nam postea licita fient, sublata scilicet lege, neque in termino, aut effectu; quia Princeps propter istum consuetudinem pendenter, & rationabiliter potest legem abrogare; & licet consuetudine completa, & lege abrogata, actus postea liciti fieri, & eos quoque ad illos postea libere facientes rationabile esse; quia non est, nisi quidam careotia, siue solutio à lege prohibente, quæ

est rationabilis

rationabiliter aufertur potuit, Caietan. 21. q. 97. art. 3. nemine contradicente, Diana *dist. 1. part. 6. tract. 3. ref. 1.* dicentes, ut alias omnium consuetudo eam vim obneret potest, cum semper necessarium sit, ut dicti, actus illos contra legem gelios, initio illicitos esse; donec consuetudo illos exculans iam innolescent, præscriptaque sit priori lege abrogata; & sic improbat Bartol. *in dist. 1. de quibus ff. de legibus num. 11.* dum exigit in consuetudine principium rationabile: & eodem modo debet improbari Lessius *lib. 1. de iustitia cap. 6. dubio 14. num. 46.* quem improbat Cardinalis Lugo *De iustitia tom. 1. dist. 7. sect. 6. num. 96.* Causus Palao *tom. 1. tract. 3. dist. 3. par. 1. num. 3.* Diana *part. 3. tract. 7. in fine. ref. 37.* Sanchez *lib. 7. de legib. cap. 18. num. 14.* & bene expendit etiam Andreas Valens. in *Rub. huius tituli §. 7. num. 6.* ¶ Vbi plures ponit differentias inter præscriptionem & consuetudinem, Barbosa, & glossa *fin. in cap. fin. hoc tit. reddentes rationem;* quia in præscriptionibus si mala fides sufficeret, redunderet in damnum innocentium, quibus læpæ res auferuntur suæ: quare debuere lex sic bonam fidem io præscribere postulare; non item in consuetudine, cum ad bonum ciuium, quando iam constat per longam experientiam legem non observari pertineat, ut per Principem succursatur infirmitati legem auctendo, auctorizando observantiam, & consuetudinem, cum id totum redunderet in maius subditorum bonum.

Vnde rectè dicunt Causus Palao *tom. 1. dist. 1. tract. 3. par. 2. §. 1. num. 5.* ex Alex. Auerdiano, & Salas, & Basilus Lexion *lib. 6. de matrim. cap. 5. num. 5.* ex Bartolo in *l. de quibus ff. de legibus*, quod ab omnibus sit rectè fieri præsumi, si quando toto tempore necessario ad præscribendam consuetudinem peruenit; teloscentes posteros consuetudinem, à suis maioribus introductam, observantes à culpa excusati, nec inuestigari reneri de illius inuitia, sed posse illam præsumere: & Vallalobos *in summ. part. 1. tract. 1. dist. 18. num. 9.* cum aliis Diana *supra dicta ref. 9. & ref. 1.*

13 in fine, ¶ addentes quod si consuetudo est immemoralis præsumenda est iusta, & rationalis etiam si esset contra dispositionem legis antenoris; quia ratione dicunt temporis diuturni, præsumitur in ea iustus simul ex *l. 1. §. dist. 1. agna ff. de aqua quodammodo*, & aliis vulgaris iuribus, quæ retrahit sub dict. cap. fin. de præscrip. Sed quia hæc, & antecedens difficultas pendet ab eo, quod d-ro infra in principio questionis, an consuetudo debeat esse rationalis, & quando dicatur talis; ideo ad ibi dicta iectum recurre, & ad ea, quæ dico sub cap. fin. hoc tit.

14 Ad quartam questionis partem respondeo affirmatiuè dicendo, ut possit consuetudo in actu à iure solenni restringere testium numerum; argum. eorum, quæ dixi in cap. quod æterni 9. de foro comper. quia ut ibi dixi, & sub cap. dist. 6. præcipue *part. 11. & 12. de iudic. & ut docent*

15 Bartol. & alij in *l. omnium cod. de testam.* ¶ regularis est quoad solemnitatem actus inspicit consuetudinem regionis per text. in *l. 1. in fine, ff. de venen. rebus infirmis*; & colligitur ex his, quæ dico de stylo infra in hac Rub. quæst. fin. Et est ratio; quia quemadmodum statuto potuit augeri testium numerus iuxta quæ dicatæ in cap. 18. de testib., & alibi in illo tit. ubi ultra numerum duorum, vel trium testium, alij recipiantur: sic è contra fieri posse consuetudine, existimo, ut testium numero.

D. Fernandus de Receptis & Consuet. P. 1. L.

rus restringatur; quia ut fateretur omnes in *l. omnes populi ff. de iusticia, & iure*, ibi: *Legibus vel moribus*, & Bartol. in *dist. 1. 1. præcipue num. 42. verum. mihi videtur.*

Consuetudo acquiescenti statuto; sic ut quemadmodum statutum inducere potest, ut testamentum valeat cum minori numero testium, quam sepe, qui requiruntur de iure in *dist. 1. omnium cod. de testam. & præcipue infra eodem]* sic etiam & consuetudo.

Vade possemus nunc incidere in exploratione 17 textus in cap. cum effectus de testament. & cap. relatum eodem; sed quia de illorum intellectu dixi abundè io illis, & dixi. Dico pro presenti dubio, ut talis consuetudo non dicatur contra dispositionem, cum in dicto cap. cum effectus, & relatum pateat de iure, testamentum valere factum eorum duobus testibus, & Parocho; sic etiam ut si deficiat Parochus dicant ibi repetentes Abbas *num. 10.* Coartius *num. 13.* Roland. *conf. 92. a num. 41. lib. 3.* Clarus in præxi, verba testamentum quæst. 56. Diana *dist. 1. part. 6. tract. 5. ref. 30.* quod idem valeat ibi testamentum, si in eo adint quatuor testes; quia eorum illi duo suppleant Parochi presentiam; nec possit existimari talem consuetudinem dici contra ius, et si aliqui Doctores pro contraria, quos testat Crassus *q. 56. n. 9.* etiam si adesset in consensum communis opinio; dymano non essent contra legem, vel canonem expressum, vel contra rationem legis expresse. Puerus *de iur. 147. lib. 3.* Cardinalis Seraphinus *de iur. 645. n. 1.* ut etiam firmavit Sacra Rota in vna Leodini. Dominij eorum Causillero *decis. 457. a num. 1. dic. 4. Martij 1619.*

Ad quintam questionis partem, an in materia præcedentis, aneodatur consuetudo; quæ de hac dico infra in cap. si quis in 15. de monachis, & obedientia, ubi abundè ago de precedentis; & quid io illis possit consuetudo; ideo ad ibi dicta te remitto.

QVÆSTIO V.

An consuetudo, ut legem vincere queat seu, ut sustineatur, tanquam lex debeat esse rationalis. Et quando dicatur talis. Et an sit tantæ vis, ut vitæ vincat legem positam contrariam. Et quæ vim habeat consuetudo semel introducta. Et an qui debeat eam probare, ubi qualiter probetur consuetudinem exare. Et quid dicendum quando adest dubium, num consuetudo sit rationalis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Consuetudo ut legem vincat, debet esse rationalis; & legum præscripta, nec desinit esse talis; est a principio sit eum mala fide, num. 1.
- 2 Consuetudo quando dicatur rationalis, explicatur nom. sequentibus; ex quibus decendit modus, & num. 7. ubi de vitiis, vel defectibus.
- 3 Consuetudo tunc dicitur rationalis, quando

K 3 lgg

lege deficiente, honestum esset, quod ea intrudere, cum 9. & quam Ecclesia approbat, n. 8.

- 8 *Consuetudinis bona Comites sunt tres.*
- 10 *Berol. improbat exigit in consuetudine à principe fidem bonam, ut rationabilis dicatur.*
- 11 *Consuetudo contra honestatem dicitur dupliciter.*
- 12 *Consuetudinis rationabilis arbitrium, si pendet à iudice, ipse considerabit quia hoc reformatur, ut illam rationabilem declararet.*
- 13 *Consuetudo habet virtutem vincendi legem, n. 18. & 22.*
- 14 *Baron. unam ex multis malis fieri nequit, num. 22.*
- 15 *Legem forte perit ad potestatem gubernationem, & legislatam, n. 13.*
- 16 *Legem Ecclesiasticam violantes anathemate damnantur, n. 14.*
- 17 *Consuetudo Ecclesiastica, esse iure positum indulle, non abrogatur consuetudine, n. 18.*
- 18 *Lax humana, sine consilio, aut canonica, potest contraria consuetudine abrogari.*
- 19 *L. 1. cod. quæ sit longa consuetudo n. 20. 21. cap. consuetudinis dist. 1.*
- 21 *L. 3. §. Dnus Adrianus fidei sepulchro violato, remissus.*
- 22 *Lex postrema dupliciter oritur à naturali.*
- 23 *Cap. 6. quis omnem 1. q. 7.*
- 24 *Consuetudo semel intradita est ab omnibus observanda, sicut & lex, & utraque obligat in consuetudine, n. 18.*
- 25 *Consuetudo difficulter probari potest; sed qui fundatur in ea, illam probare debet, & qualiter, numeris frequentibus.*
- 31 *Consuetudinis immemorialis probatio, non curat de eius initio, alia probari debent, ut hic.*
- 32 *Consuetudo ordinaria plene est probandi, non testimonio vixit.*
- 33 *Consuetudinis testes qualiter debeant deponere: & quid de testibus singularibus, num. 34. & 36.*
- 35 *Testes deponentes à vixit de quadraginta annis, sen de immemoriali, debent habere annos 54.*
- 36 *Testes de auditis alterius non probant consuetudinem, vbi quid de immemoriali.*
- 37 *Consuetudo in dubiis præsumitur rationabilis.*

AD primam questionis partem; quia Doctores longe agunt, infra in cap. 6. & hoc etiam spectet tractatio ex iam dictis; respondeo quod vi consuetudo legem vincere queat debet esse rationabilis, & legitime præscripta, ut patet ex iam supra adductis. † Et licet ab initio cum mala fide incipiat, hoc eius potius actus malitiam peccati habeant, non inde irrationabilem dici consuetudinem, satis expendes ex dictis quæst. præced. in ver. ad secundam, & ver. ad tertiam; sic etiam DD. tenent in l. de quibus ff. de legib. & aliis ibi, & in l. 2. cod. quæ sit longa consuetudo; sic Mayol. conf. 118. v. 52. Cardin. l. Tufches contr. 799. num. 14. Barbosa in dist. cap. 6. n. 11. quibus addo Dianam p. 6. r. 11. §. 5. r. 1. in principio. Et in hac generali conclusione nemo dubitat quæ si opposita peccato intrudentes consuetudinem, irrationabiliter agere, sique deficere consuetudinis

rationem satis respondebitur, ibi, ex dictis, supra in dist. quæst. 4. in dicto ver. ad secundam, & tertiam, & ex dicendis infra in ver. ad secundam, & tertiam, statim sequentibus.

Ad secundam questionis partem. quando dicitur consuetudo rationabilis, in quo dubio reperitur multipliciter Doctores respondere nam primo Nauarrus commentatur de fo. 9. §. 14. dicit consuetudinem rationabilem esse, quæ non est contra legem naturalem, & Diuinam! dicitur, vel indubitè, (de qua dico, infra in dist. cap. 6.) & probans assertum variis fundamentis, illud præcipue, assert nam argumentum de consuetudine, scilicet ad legem humanam valet, sed lex humana non potest statuere aliquid, quod repugnet legi naturali, aut Diuine, cap. 6. v. quidam 27. quæst. 1. clem. Passalus de re ind. ergo idem esse dicendum ait de consuetudine.

Alij secundo dicunt quod consuetudo, tunc est rationabilis, quando non est contra legem humanam, præcipue Canonice, iuxta glossam in dist. cap. 6. hoc re. ver. rationabilis. & licet textus infra in eas. ad audiamus, vbi quædam consuetudo datus moris rationabilis; quia est contra instituta Canonica.

Alij tertio dicunt quod nunquam dicitur, nec consuetudo consuetudo irrationabilis, seu illicita rationi nisi quando refragatur luri D. uno, aut naturali, quali videatur admitti licite tempore consuetudinis huius: ita Gerion de vera iur. als. anima, letrone 4. Corollæ, 1. 3. Alphabete 62. l. 1. P. P. Gabriel in 4. dist. 42. quæst. 1. art. 3. dubio 6. Nauar. lib. 3. conf. 10. de cons. in prius edit. conf. 7. num. 3. in posteriori autem edit. conf. 3. num. 3.

Alij quarto existimant hoc relinquendum esse 6 iudicis arbitrio, qui considerabit an finis consuetudinis sit bonus, vel malus; sic Abbas in dist. cap. 6. hoc re. Scheuendouimus, in 1. de iure naturali 5. ex non scripto n. 4. in fine, Velembichius in parabolis ff. de legib. n. 5. ver. materiam circa quam, & perillam rationem in cap. 1. de consuetudine 223. Corradus conf. 220. num. 1. & relati à Menochio lib. 2. de arbit. art. 1. caso 83. Comar. in præl. q. 1. Gregor. in l. 3. in 2. p. 1. cum exp. etiam, ut irrationabilis sit etiam contra solam legem positivam, secundum quæ dico, infra in dicto ver. ad tertiam.

Ego tamen, ne omne id decernat iudicis arbitrio, existimo dicendum cum Barbosa in dist. cap. 6. sub dicto num. 12. tunc dici consuetudinem rationabilem, & rationi congruentem, quando de ea, de qua est consuetudo iusta, esset lex denuo edita priori mutata, si qua esset, vel minime mutata; si ulla existeret: sic cum Siluestro, in summ. verbo consuetudo q. 1. Soto de iur. lib. 1. quæst. 7. art. 2. ver. quæ vera iurum, item quæ continet bonum, honestum, & honorabile, Curtius in dist. cap. 6. ff. 1. n. 24. Morcia de distrib. quæst. part. 2. q. 12. n. 3. † Vbi etiam dicit quod similitur ea rationabilis esset consuetudo, quæ haberet illos tres comites, nempe ut religionem conueni, congruas disciplina, & saltem prosperam, ut haberet, in cap. consuetudo dist. 1. item & illa, quam Ecclesia approbat, vel saltem quæ peccatum, nec continet, nec nutrit, & Rebelli obargit, in 1. p. 1. lib. 1. v. 5. n. 4. vbi etiam assert quod per contrarium irrationabilis dicitur consuetudo, quæ peccatum nutrit, ut si inhonesti, & turpi sit, vel sit scandalosa, vel cum aliquem indebitè grauet, vel

vel si bono communi, aut libertati Ecclesiasticae
adversetur.

- 9 Inno in proximè dicta incidentes, Sanchez
lib.8. de mat. inq. 14. c. 14. Grandos. art. 7. p.
cap. 6. f. 6. c. 1. Montelivini in p. d. 2. l. 1. m.
com. 2. cap. 3. g. 9. c. 220. Buzen art. par. 6.
art. 1. p. 1. et alii sic expendant, ut cum dicimus
rationabilem debere esse confutendum; non ita
intelligendum esse, quod irrationabilis sit omnis
confutendū; eo ipso quod illi contra legem sit
eum nulla rationabilis esset confutendū, que
pugnaret cum lege, quam extiteret molitur; led
ita intelligendum, v. alias, & ferocia ex lege,
quam eue. ita in primis, aut deformitatem non
continere, ita continet legem in Dicitur, aut iuratu-
rem, aut iamentis equalem, que lexus equa-
lis, & adeo videtur.

- 10 Nec B. uolens facit contra dum in l. de quibus
si de quibus. 11 exigit in consuetudine principum
rationabilem et id est, ut non ex errore, led ex
causa legitima introducta sit consuetudo; quia
etiam uolens sit, ut iam in prima quæst. dicit actus
ad introducendam consuetudinem debere esse
voluntarius, et cum eo sine gelus, nec aduersus
fidei quæ hant, aut infatu: amara non auctoritas
est, ut latè dicit g. 4. p. 1. c. d. v. l. ad te. r. n. con-
suetudinis principum quia sæpe ignorare necesse
est in uentis rebus punctum, quo introducta
fuit, l. si arbor. 26. ff. de legum; non inquam
negat posse consuetudinem initio ob repugnanti-
am totius polius legi esse vitiosam, modo si-
mil honestati polius aliqua ratione, ob quam
accidentè taliter tacita uoluntate Principis, ra-
tionabilis, uo nulla esse ualeat, Tannerus rom. 2.
d. 1. p. 1. quæst. 17. num. 17. Martenius dicit d. 23.
quæst. 13. num. 229. Granada et Sanchez supra
num. 14. et Diana, vbi refert ceterum declina-
tionem Sacre Rote in uia Hispanici. vbi dicit 28.
Aprilis 1597. contra Gispium apud Polthumam Fat-
tinationi rom. 1. d. c. 1. §. 1. n. 2.

- 11 Igitur pro declaratione notabilis consuetudinem esse contra honestatem dupliciter. Primo quasi actus, quibus inducitur consuetudo, sint contra recte rationis dictamen; postquam tam in consuetudinem abstruitur: & hoc modo *inf. a* in dict. *verf. ad tertium*, *ref.* tam nonnullis actus lege positiva indutis; non everti contra studium aduerti eo quod in illis adit vtique a lege perpetua. Secundo quando actus illis ante legitimum consuetudinem præterpositum iniqui fuerint, quod est fatendum, vt facit contra legem ex dictis in *dist. quasi. ad. verf. ad tertium*; sed iam tempore ea consuetudo præscripta legem viciat: & quæ honestate reddunt: & secundum hoc intelligitur dicta *me* & in dict. *verf. ad tertium*.

- 12 Vnde si velis amplecti dictum eorum, qui
pra in verba quae diximus, reponendum esse
hoc totum Iudicis arbitrio, velque iam est
tunc supra quae. 1. & alicui actus, quibus
confutod introducitur, de velis etiam legi Michael
Graffero. 1. tom. Spiritus de tollant. h. b. 14. n. 10.
Sagrum in Clau Regu h. b. 3. ap. 1. num. 6.
fieri Zealorum praesentis quae. 339. tunc neces-
sit est animaduertat ad omnia relata, ut sic
recte arbitretur super ratione confutodis, ut
recte etiam docuit Moneta de distribut. quae. p. 4.
quae. 2. 1. 1. ubi dicit Iudicem informando
animum suum ponderare debet, ut in finis
confutodis sit bonus; & an sit aliquid
inducta; & utrumque adhibere similitu consue-

itudinem, vel reprobet: & secundum hæc intelliguntur Zevallos in *præf. quæst.* 339. & alij ab eo telati disensè loquentes, disputantes ex textu in *c. fin. hoc tit.*

Ad alteram questionis partem, an consuetudo
sit tantæ vis, ut vincat semper legem positivam; ad
videtur quod non ex doctrina D. Thomæ 1. 2.
dist. quæst. 6. art. 3. quia lex humana, derivatur à
lege æterna, & naturalis; tantum enim habet
de virtute lex, quantum de iustitia; sed lex naturæ,
inquit D. Thom. est prima regula iustitiæ; ergo
omnis lex positiva solum habet vim legis; quæ
venit à lege naturæ derivatur; ergo consuetudo,
quæ contra legem positivam introducit, non
potens habere vim legis, quasi contra legem natu-
ralem. ¶ Et confirmatur quia ex multis malis
non potest fieri virtus bonum, sed ille, qui
primo incipit contra legem f. etes, legis est trans-
gressore; ergo multipliciter pluribus à debitis malis
non potest fieri aliquod bonum, & consequenter
nec iusta introductio consuetudo. ¶ Tum etiam
quia, ut iam *supra* dixi *lib. de consuetudinibus*
ferte legem pertinet ad potestatem gubernaticam
& legislativam, quæ residet penes publicas perso-
nas, publicam habentes illam potestatem à sed
per se private populi, à quibus, ut dixi dixi
lib. 2. cap. 1. consuetudinem introducit; ergo,

Item facta quia violante legem Ecclesiasti-
cam, anathemate damnantur, cap. si quis emen-
sit in principa. quod. 7. sed contra legem Ecclesiasti-
cam non potest introduci confusio, unde eiusdem
legis violatio: ergo contra illam nunquam
possit introduci confusio. † Et confirmatur
foris quia contra censurę Ecclesię quod for-
mam, et pnam uno possio Ecclesię sunt intro-
ductę, cap. sacre. 4. de iur. exco. cum. ap. que-
rent de ver. sig. cap. si de iur. exco. cum. ibi. 6.
sed confusio tolli non possit etiam in cap.
cum inter infra hoc. vi. ergo. Et confirmatur quia
licet distributiones quorundam debentur et residen-
tibus tantum in Ecclesiis iuxta preceptum Canonicę
legis, nihilominus et alienis pariter, nulla
concluduntur velate induci. ap. vico de Cle-
re. non. resid. ibi. 6. etiam ipsi possunt fieri ut
renunciato beneficiorum fiet in manibus Su-
perioris. cap. aduocet. cap. quod in d. iur. de renun-
ciat. quod nulla contraria confusio debet oboriri
ut infra in cap. cum venerabilis ibi. item. et ex
cap. ex parte. hoc. nullo. ibi. dico in alia. item.

Nihilominus generaliter dicendum est legem humanam, siue civilem, siue canonicam posse continere consuetudinem abrogatam vel partem ex dictis in *Rebreca*, c. 9. q. 1. 77. *convenit Theologorum* contra D. Thomam, 1. 2. a. 1. q. 1. c. 1. *et in eaq. fin. hoc ut* in dictis de quibus *leg. de legib. 1. 5. c. 1. et 1. 2. p. 1. ad* enim coarctat vel leges non solum contra animi legibus sed etiam contra populi vim, quali per consuetudinem abrogentur: nam quemadmodum lege sola possidet, quæ abrogatur: sic et consuetudine legitime præscripta *ex dictis de quibus leg. de leg. bus Gregor. 2. 1. c. 1. q. 1. 1. Tichus consuetud. c. 206. c. 814* Rebreffus, Spino, Chaldar, Azolin, et Sayrus, de eum illis *Ba-bola 1. 10. ad cap. fin. hoc ut* 10. 10. ubi leges expendit dicentes consuetudinem rationabilem *et legitimè præscriptam* præiudicare iuri humano, et habere vim abrogandi iustitiam civilem, vel canonicam contrariam, quæ ante consuetudinem obligantur.

Nec obstant hinc resolutioni textus in diffinita, a.
red. qua su longa consuetudo, & in cap. consuetudo. 19

nie dist. 2. quibus probatur consuetudinem quam-
tenuis longum, nunquam habere posse tantam
auctoritatem, ut rationem vincat, aut legem, & li-
cet ut dissolvant haec iura plurimum laborent Do-
ctores adducti à Marhezio de viis & ratione iuris
cap. 23. à num. 29. Duarenio de legibus cap. 12. &
lib. 2. dist. cap. 3. Forcalup. dialogue 1. num. 16. Ho-
toman. & epistolae de legibus num. 10. Ofuald. ad Do-
met. lib. 1. comment. cap. 10. l. 1. Ad, & etiam de sacris
et Theologis Valquez 1. 2. quest. 67. cap. 7. & 8.
Suarez de legibus lib. 7. cap. 18. & 19. potestis triplici-
ter respondere. Primo ex glossa & Bart. ibi; nem-
pe dist. 1. loquitur de consuetudine speciali quae
legem generalem vincere nequit, iuxta textum in
Londardus. §. si consuet. ff. communis praedict. intelli-
gentes textum in dist. 1. de quibus de consuetudine

- 20 generalis, respectu legis generalis. † Cujacius notem
lib. 1. de de finibus cap. 1. Duaren. dist. cap. 12. Pi-
chardus in §. ex non scripto usq. de iure natur. gent.
& civilis num. 3. existimant ut nequaquam dist. 1. 2.
negant legem derogari posse se iuxta consuetudi-
nem, sed solum quod si lex, & consuetudo sim-
pliciter & de per se considerentur, & de virtute
virtute contendatur, tunc dicat Imperator legem
ad consuetudinem non separari, sed aequali esse vir-
tute potestatem; ita ut consuetudine legem, & lex
consuetudinem vincere possit, ut recte aduertit
ibi Ofualdus, & in confirmationem adducit
Robertus lib. 2. rerum indicatarum, & Menoch.
lib. 1. de arbitrio quest. 71. Gratian. regul. 94. textum
in cap. 1. de fidei cognitione in vobis funder. in illis
verbis: Legem autem Romanorum, non vilius
auctoritate, sed non adeo vim suam extendere, ut
usum vincat, aut mores & c. sed Valquez 1. 2.
quest. 97. art. 3. dist. 17. quest. 7. num. 6. à. ut verum
sensum dist. 1. adendum ex particula ibi: Sui
momenti; sic ut sensus sit consuetudinem sui mo-
mento; id est propria virtute non vincere legem;
nam in effectus non est ex propria virtute consue-
tutinis, quatenus solus populi vfos est, sed qua-
tenus voluntate Principis tacite confirmantis
fulcitur. Et si tunc tentata hac explicatione ob-
iicias recursum in dist. cap. 1. de fidei cognitione in vobis
funderum, responderi potest omnia, expli-
catione Cujacii ibi, quod tenet ille loquitur
de consuetudine Longobardorum, & de legibus Ro-
manis, quibus Longobardi vivebantur pro sua
voluntate, pro necessitate, cum non essent sub-
diti Romanis, ideoque recte dictum ibi esse, leges
Romanorum, non tamen habere auctoritatem,
ut consuetudines Longobardorum vincere possint
quia extra Romanum Imperium leges illae nul-
lum vim habebant; sicut si hodie in Hispania
diceremus Romanorum legem non habere vim
abrogandi consuetudines Hispaniae alias addu-
cant interpretationes Rejardus de auctor. prud.
cap. 16. Euerardus, ceteris 1. antismarum
cap. 19.

- 21 Nec regulam relatae etiam implacari ex l. 1. §.
Dixit Ad. ius ff. de sepulchro violato, ubi habe-
tur, ut consuetudo municipalis sepeliendi mortuum
in ciuitate, non possit vincere Principis reser-
ptum. Sed quia iam respondi illum textum ex-
planando supra de reperi. in c. 3. §. 1. à n. 33. idem
non repeti.

- 22 Quibus laetis iam non obstat fundamentum
primo telarum in vers. ad reman, quia respondet
legem positum dupliciter à lege naturali de-
clinari posse, vel tanquam conclusio quae deducit-
ur per legitimam sillogismum à principiis legis

naturalis, veluti non esse occidendum; quod ex
illo principio oritur, nemini faciendum esse ma-
lum. Vel secundo derivatur à lege naturae per
modum determinationis, v. g. lex naturae habet
peniendum esse delinquentem. sed quod tali po-
na puniatur determinatum est à lege positiva;
verumque ergo derivatur in illa à lege naturae; et
tamen, quae primo modo derivatur totam virtu-
tem accipit ab ipsa lege naturali. Est verò, quae
secundo modo deducitur principalem dependen-
tiam à lege humana; quare quocies lex positiva
à lege naturali primo modo dependet, consuetu-
do aduersus illam nullam potest habere potesta-
tem; locus verò si secundo modo, id est per mo-
dum determinationis, ut recte explicuit Valquez
1. 2. §. 95. art. 3. dist. 14. & 15.

- Nec prima confirmationis argumentum obstat
23 cum reolatur ex dictis supra quest. 4. vers. ad re-
soluendum, & vers. ad reman, & ex his, quae re-
soluit Barthola in dicto cap. fin. hoc tit. sub num. 10.
ubi politice difficultari, quod consuetudo inducit
per actus populi contrarios legi obliganti, subditi
sic agentes, peccent contra legem iustam ex illo
Pauli XIII. & ex cap. volentes 25. quest. 1. & ex
doctrina cap. fin. de praescript. ubi dixi esse pecca-
tum omne, quod non est ex fide, & naturae doctrina
Caeterani, Driedi, & Sarmienti, dicentium consue-
tudinem posse incipere, & introduci per actus illic-
itos, & ita cum peccato, sed eo modo, quod dixi
in dictis versibus sub dicta quest. 4. † Nec obstat
24 secunda confirmatio in vers. non etiam; quia ex
ibi dictis, & hic manet resolutum. † Nec
25 tertium adductum in vers. iterum facti ex dist. cap. si
quis omnes quest. 7. nam omnia antiquorum len-
tentia, dicentium textum illum non esse intelli-
gendum de violatione legis Ecclesiasticae, sed tra-
ditionis Ecclesiae; nam ut vulgo notatur in cap. 1.
de consuet. omnis lex directiue obligat in foro con-
scientiae omnes subditos indirecte ex adductis à
Zenodo celsis. §. 4. ad decreta & ego ibi, Sorus lib. 1.
de iustitia quest. 6. art. 4. & communis Theologo-
sententia dicentium ex D. Thom. 1. 2. questum 96.
art. 4. & ibi copiose Valquez dist. 17. 8. eandem id-
manente difficultatem in transgressione traditionis
& legis Ecclesiasticae; quare receptum esse, ut in-
choantes actus consuetudinis contrarios legibus
semper mortaliter peccent; sic necessarium expli-
candum esse, secundum distinctiones positas in
dist. 4. 4. sub relatis vers. ad secundum, & ad reman
† Nec obstat ultimum fundamentum in vers. 26
confirmatur, de excommunicatione distributioni-
bus, & aliis ibi positus, quia patet eorum respon-
sio ex dictis infra in cap. cum inter §. hoc ti-
tulo.

- Ad quartam quartam questionis partem, quam
27 vim habeat consuetudo, semel introducta, facili-
ter est responsum ex proximè dictis, ac in Rub. &
relatis responsis. Et sic breuiter dico, ut consuetu-
do semel introducta sit ab omnibus obseruanda
sicut & lex, ex l. diuina ff. de legibus, adeo ut aequi-
liter sit consuetudo seruanda in iudiciis, sicut
lex, sive in ciuilibus, sive in criminalibus; ut no-
tant Bart. cons. 3. 18. v. num. 2. † Vtraque enim, &
28 lex, & consuetudo aequaliter obligant in foro
conscientiae, & vel iam dixi in vers. ad reman
sub hac quaest. ante vis est consuetudo, ut possit
legem vincere modo ibi exposito. Et Gellius ap-
pellat consuetudinem lib. 1. 2. nobil. Atti. etiam, tan-
quam rerum omnium Dominam.

- Ad quintam questionis partem, an qui dicit
29 consuetu

consuetudinem stare, debeat eum probare, debeat
de qualiter; & supposito quod omnes fatentur,
difficulus consuetudinem posse probari, ut dicunt
Fulgiosius *consuetudine in fine Decius consuetudine. 113. num. 2. in*
fine, Aymon. consuetudine. 115. n. 1. Alex. Ludouic. de consuetudine. 161.
num. 13. & nouissime Stephanus Natten. de consuetudine.
vulnerare inst. 9. cap. 1. sub num. 7. alioquin ex comu-
nium Doctores consuetudinem difficillimam esse
probationem, & ferè impossibilem, etiamque
alleganti probationem, incumbere, ut etiam di-
cit idem Alex. Ludouic. in dict. de consuetudine. 161. num. 1.
ex glossa in l. 1. in verbo probetur, cod. quia sit longa
consuetudine. Corneus consuetudine. 174. n. 1. sub. 1. Patius consuetudine.
25. n. 18. lib. 1. R. in. Sen. 109. 307. n. 16. Decius consuetudine.
413. n. 18. Roland. consuetudine. 53. n. 33. Buratus consuetudine. 17.
n. 10. Roman. singular. 369. §. sique ut clare, & bene
probat debet esse magna. Aduocati cura in for-
mandis articulis, ut plene resisteret probatio consue-
tudinis iuxta Bartoli doctrinam in l. 1. q. 27. cod.
quia sit longa consuetudine. Guid. Pap. singular. 16. de relatio-
num à Mairardo de prob. conu. 123. num. 19. Mo-
noch. consuetudine. num. 16. & sub. 1. presump. 8. num. 8.
Stephanus Natten. supra dict. cap. 1. sub num. 6. ex
doctrina Barbofa in dicto cap. fin. hoc tit. num. 9.
vbi qualiter antequam consuetudo immemorialis ad
quod applicabitur, que ego dixi de præscripta.
immemoriali probanda sub dict. cap. fin. de præscr.
videndum est Christianus de consuetudine. 181. n. 30. ¶ Etiam
ibi Natten. ait quod etiam in consuetudine imme-
moriali non debeat queri actus; id tamen intel-
ligendum esse de actibus initialibus, & ex quibus
indelecta est consuetudo; quia in immemoriali impos-
sibilis est eos intueri; & quia ratione etiam si
respectu actuum, qui inducunt consuetudinem,
& ex quibus originem traxit, sufficere dicit quod
deponant testes se audiuisset à maioribus ita de
facto obsecrum fuisse; tamen quoad actus
continuationis consuetudinis, & qui sunt intra
memoriam hominum debeat deponere se vidisse
suis temporibus ita obsecrum; debent enim in ali-
quo gradu temporis testificari de visu, pro ut impos-
sibilitate affirmatiua facti, etiam immemoriales, de-
bent testes deponere de aliquo euentu facti eius-
modi, itaque debet ait constare de facto, quod
conuenit intra memoriam hominum, sic ut licet
nostre consuetudines sint immemoriales in effectu
nihilominus eo non obstat, ut necesse sit ut pro-
bentur per turbas, que deponant iuxta stylum no-
torum se vidisse ita obsecrum, & vident exempla
propterea dant Faber. Imber. allegati à Christiano
late agente dicta de consuetudine. 185. & quando dicitur sic
consuetudo talis, expendit cum multis Barbofa in
dict. cap. fin. à num. 5. ad 9. Gregor. X V. in dict.
dict. de consuetudine. 161. num. 4. cum alii dicunt ut consuetudo
interpretatiua probari debeat in casu etiam spe-
ciali de quo agitur.

31. Vnde cum ad probandam etiam quamlibet
consuetudinem, etiam ordinariam dicitur Doctores
plenam requiri probationem, idem dicendum
est nunquam sufficere testimonium vnius adeo ut
nec sit locus iuramento suppletorio ex Alex. con-
suetudine. 173. lib. 6. ex ea ratione, quia necesse est ut
consuetudo sit pluribus nota. Iam enim duo testes
faciant plenam probationem, vnius tamen testi-
monium non faciat semiplenam, ex eo quod suf-
fectus creditur, cum sit vnus in re, que necessa-
rio pluribus debuit esse nota, ut obsecrum Calcu-
lus in l. aduocandi n. 161. ff. de iuror. Ob id
quod Doctores dicunt iuramentum suppletorium
non habere locum.

Etiam, ut cum iniuriis probat Barbofa in dict. 33
cap. fin. hoc tit. d. num. 17. cum testes examinari de-
beant deponere de visu actuum ex quibus dicunt
inductam fuisse consuetudinem, & quod debeant
esse testes, & non singulares & deponere quod
illi actus fuerint facti eodem modo, & intentione
introducendi consuetudinem, debeantque etiam
non interrogati reddere rationem sui dicti, con-
cludens, ut ad probandam consuetudinem, debeant
testes de tribus copularim deponere, nempe de vi-
su actus, cuius consuetudo allegatur de eisdem
actibus frequentia, ac de temporis diuturnitate, ex
quibus elicitur tacitus consensus totius vel maio-
ritatis partis populi, qui est causa mediata consue-
tudinis. ¶ Et quamvis sufficere testes singulares dicitur
Putparius in l. 1. ff. si erit perit n. 105. Corneus
consuetudine. 189. lib. 1. conseruata tamen opinio est receptio
ex Barbofa telato, & multis pet eum, & Anouio
Gab. lib. 1. comment. tit. de testib. consuetudine. 2. num. 16.
etiam tempus in consuetudine acquiritur, debeat
esse annorum 40. de eo vidisse deponere, ut dicit
Barbofa in dicto cap. fin. ad deroganda iura Ec-
clesiæ, num. 15. cum Menochio, & Valasco. ¶ Et
quando de hac qualitate deponunt, seu de imme-
moriali debent testes ad minus habere annos 54.
ut ad minimum deponant de 40. annis D. D. in
cap. & ibi glossa de præscript. lib. 6. Natten. supra
dictum. 6. cap. 1. de testib. vulnerata ut p. Vide
q. 6. de stylis.

36. Quare dicendum est ut non probetur consuetudo
si testes deponant de auditu aliorum, ut respondit
Consultus Alex. consuetudine. 45. lib. 2. ut notatur vulgo in
l. testium cod. de testib. in cap. præterea et in l. 1. n. 18.
tit. 16. q. 3. Barbofa hoc dicto num. 15. in fine, cum
Mairardo consuetudine. 414. num. 55. nam ad proban-
dam consuetudinem necesse est, ut testes deponant
ita sepe vidisse obsecrum à certis personis, quas
exprimeat debent, sed hoc inquam etiam agere
de probanda consuetudine immemoriali, non te-
queantur, quia tunc sufficit testimonium de audi-
tu; sic ut testes debeant exprimere personas, à
quibus audierint; & ita suo tempore vidisse nec
audiuisset quidquam in contrarium addentes, quod
talis est, & semper fuit publica vox & fama iuxta
quæ late notari in cap. licet ex quadam de testib. lib. 1.
n. 16. q. 3. de probat. Guid. Papa consuetudine. 144. num. 2.
Duenas reg. 199. & telati à Mairardo. consuetudine. 419.
per meam & Christianus de consuetudine. 181. Natten. supra
dict. num. 6. sic teneantur dicunt quod testes di-
cant, quod ipsi sic teneant, & semper audierint,
quia non credunt testibus nisi de his, que sensu
corporeo perciperunt; quod iudicio intellectu
percipiuntur, vel de sua opinione, etiam si dicant
se non ita credere, vel dicentur simpliciter taleni
esse consuetudinem, quia instantur hoc modo de
intere, & non de facto addenti, ut testis debeat testi-
ficari factum, non ius, nec sufficit si dicat etiam
esse notoriam, si etiam non deponat de casu Noro-
nisi, nec quod dicat, se semper audierint, cum id in
effectum sit testimonium de auditu; talia dicunt etiam
dict. num. 6. cum n. 7. ait, ut res iudicata consue-
tudinem non faciat, sed tunc testes consensu populi;
de quo applica, dicta q. 1. vers. ad quartum.

Ad vltimam questionis partem, an consuetudo
presumenda sit rationabilis in dubio, id est ex-
pediens bono communi, respondendo affirmative,
quia sic debet affirmari in fauorem consuetudinis
tam introductæ: ita Sanchez de matrim. lib. 7. de
p. 14. n. 4. Suarez de legib. lib. 7. c. 6. c. 15. Diana
p. 6. tr. 5. res. 1. vers. notandum, qui etiam dicunt, & alii,
quod

quod si consuetudo non solum sit contraria legi, sed i lege prohibita, aut reprobata, tunc pro lege iudicandum; & quod consuetudo sit irrationabilis ex textu in cap. 3. de eo qui accusat in possessione, quia reprobatio consuetudinis, est contra Calixti Palmarum, 1. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

QUESTIO VI.

An stylus iudicialis, in quibuscumque tribunalibus faciat ius consuetudinarium. Et an probetur, sicut consuetudo, & an ab vno Aduocato, siue Doctore, aut glossa?

S Y M M A R I U M.

- 1 Stylus, est quedam specialis loci consuetudo, si sit prescripta, in l. 1.
- 2 Stylus Curia habet vim legis, & obligat extra, ut in l. 10.
- 3 Sententia lata contra stylum, est ipso iure nulla.
- 4 Stylus qui contradicit consuetudini, praeceteris, talis solennitatis exactionem, & potest allegari in decisione causarum, in l. 1. & 6. & 9. ubi de obus effectibus.
- 7 Legis dispositio, seu hominum intelligitur sicut scriptum est fieri.
- 8 Stylus interpretatur est scriptura, & adosa non extendenda, habitationem de potentia, quantum de alia.
- 12 Stylus ut probari valeat, plura requiritur: & probatur sicut consuetudo, cum, 13. & num. 19.
- 14 Index potest se informare de stylo, quando de eo in Curia dubitatur: & aliqua de stylo remissum.
- 15 Stylus loci contractus non attendatur remissus: & quid in examinando rebus virtute remissum, in l. 17.
- 16 Narrare debet in precibus impetrans ea, quae sunt de stylo Rota.
- 18 Consuetudo, usus, mos, & stylus, in quo differant.
- 19 Stylus probatio non est ita difficilis, sicut consuetudo, requiritur tamen alium transmutationem, cum res ipsa alius differat.
- 20 Doctores praeceteris, si ad Aduocatum accesserint de consuetudine, & stylo solum credunt presumere: & quid in foro consuetudo, in l. 10. 11.

PRO complemento huius Rubricae, posset dubitare, an stylus iudicialis in quibuscumque tribunalibus observari faciat ius: & quia in hoc puncto videtur esse quaedam consuetudo particularis, seu loci, ideo adiunges in comprehensionem quaestiones, quas adduxi supra in cap. 3. de iudice, quaestione 15. ubi de ea, An consuetudo interuenire iurisdictionis in foro seculari, obliget Ecclesiasticos, & eam, de qua dixi in cap. 4. de Clerico 9. de foro comp. 9. 3. An consuetudo loci seruanda sit in eo, qui non habet processum. Et quia de stylo tractatur in hac Rubrica Andreæ Valenti, 4. 4. ideo non impetire de illo hic sit distinctio, quate vltra quae ipse tradit cum Bartolo in l. de qui-

bui ff. de legibus, & Farinacio 2. p. decij. 38. num. 1. & decij. 704. num. 6. & decij. 211. num. 2. & decij. 436. num. 7. & decij. 293. ubi de stylo probando, & in quo differunt consuetudo, & stylus ubi num. 3. ideo accipies sequentia. Est enim breuiter dicendum, quod stylus Curiae habet vim legis, & sic eius observantia est de substantia, ut docet Balbus in decij. 19. Riccius collect. 120. 6. super praemissa rursus magna Curia Vicaria. Itaque prouenit, ut sententia lata contra stylum, sit ipso iure nulla, ut de iudicio refert Guid. Pap. in decij. 198. quam notabilis ad ampliacionem textus in cap. 1. de re iud. de quo ego dixi ibi, Riccius supra & collectio ne 794.

Ex his infertur quod si stylus contradicit consuetudini, praevalet stylus, ut docet Guido Papa dist. decij. 192. quam notat Riccius dist. collect. 120. 6. ad doctrinam Bart. in dist. 1. de quibus ff. de legibus, qui infert ad decisionem eandem Guid. Papae 152. plures alios effectus habere stylum congruit idem Riccius dist. collect. 794. ad textum in l. quod si rebus §. ad idem ff. de iudicio edictis. Nempé quod possit tollere citationis solennitatem, sed non ipsam, ne sit contra ea, quae adduxi in cap. 1. de causa possid. Imò quod possit allegari in decisionem causarum, dixit Capella Tholosana in decij. 115. sicque poterit allegari pro iure, siue tendat ad litem otidandam, siue dicendum Affiliis in decij. 253. Guid. Pap. in decij. 198. Rota Genuensis in decij. 206. Et ob id Cardinalis Put. ponit dicere in decij. 353. lib. 3. ut dispositio legis, seu hominis, sit intelligenda, sicut solum & fieri.

Verum quia in stylo odiosa est interpretatio, & eaque stricta Flam. de rescriptis lib. 3. quaest. 18. n. 76. evenit ut non extendatur de casu ad casum, nec de loco ad locum, l. de quibus ff. de legibus, nec habeat locum, nisi in casibus observatis, Craveta de antiquitate temporum p. 4. in princ. d. num. 42. & nonnulli D. Stephanus Natten. 2. p. 1. cap. 3. de stylo, & statim interpretatione num. 1. ubi laudat agens adducit in confirmationem illam Theoricam militiamem in materia consuetudinis, quod tantum habeat de potentia, quantum de actu, & non vltra, & quod restringatur per actus, quibus inducitur, nec excedat proprios terminos, qui cap. 1. caput in eorum qui vigore styli, & consuetudinis dicunt leges evacuati: & in cap. 1. d. num. 2. contra illos, qui ut applausum faciant, visum vim ac virtutem styli potuerunt quemadmodum causas decisos de styli effectibus, refert Riccius p. 4. collect. 794. Vbi & inter alia quod possit allegari in decisionem causarum, & quod vim legis obineat, ac Index contra stylum iudicans, litem suam faciat, pro ut consummari excusatur non citatus iuxta stylum Curiae, & Hominius in Celsopetua p. 2. r. 1. allegans melius decisionem, tunc quod stylus iudicij obliget etiam externos, seu foveles, quoad processum, & ordinatorem iudicij, non etiam quoad huius decisionem, D. de Leo lites populi, ed. de summa Trinitate, & fide Carol. de quo dixi in cap. 9. de foro comp. 1. Sed quia ipse Natten. dist. cap. 1. num. 3. & Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 52. n. 36. dicitur hodie tot corpore esse stylos, & opinionem ut nullus, 1. stylus, narrare opinio, d. de causis discip. forens. cap. 1. 3. d. num. 12. dixit ut & quandoque stylus & asserta observantia nascatur in diu consuetudinis, sed ita sit praescriptus, & venerit in populi eorumque maioris partis, & quia stylus non presumitur debeat probari, sed quando

quando tradit. Mascardus *de probat. conclusi.* 1338. ubi & quod ludez super stylo non concetione causam possit se informare nemine citato : alia

12. plura Natten. *cap. 1. in num. 4.* ↑ Multa ergo requiruntur, ut stylos probetur dicatur, primo quod a iudice aliquo maiori habentem potestatem condendi legem fuerit introductus. Secundo ut deducatur, & ostendatur casus in quibus dicitur fuisse observatum : & argui possit, an actus sint similes, quibus consuetudo inducitur. Tercio ut stylos plenè, & perfectè probetur, quando respicit decisiōis causam, & propterea testes debeant cumramento de stylo deponere, nisi de stylo deponere, nisi stylos sit antiquus, & inueteratus, & inuariabilis : sustinetur enim si sit contra ius, quando concetitur tantum ordinem, & modum procedendi : cum tunc agatur solum de modico preiudicio, non enim tunc requiritur ut sit obtentus in contraditorio iudicio : multa referunt ad propositum, Menochius *conf. 75. num. 93. lib. 2. Klock. de contr. cap. 10. num. 9. ubi an. 92.* quod observantia sublequatur docet quid actum fuerit, & quid comprehendatur in generalitate, Farinacius *p. 1. decis. 196. Meins. 100. 3. decis. Cam. Imper. 14. a num. 13.* ubi quod observantia sublequatur declarat consuetudinem, Aldersd. Mascardus *de generali statu interpret. conclusi. 2. a num. 159. & conclusi. 3. per totam.* Craueta *de antiquitate tempor. p. 4. 5. transio nunc ad quartam numer. 36.* & nouissime Stephanus Natten. *de iusticia v. Invenit dist. 11. cap. 2. §. 1. sub num. 3.* omnino videndus in *dist. cap. 2. §. 1.* ↑ Ignor qui faciunt dicta de probanda consuetudine *sup. a quesi. 1. sub vel. ad quartam* : ideo ad alia dubia nostre quæstionis progrediamur.

14. Vnde inferre quod quando dobitur de stylo alicuius Curie, potest ludez se informare, nemine citato, Rota Gemet. in *decis. 206.* aliquid per Magon. *in decis. Lucan. 87. Riccius dist. coll. 794.* qui alios plures congerit casus. De stylo Cumanum plenè tradidit Ioseph Ludouicus in *decis. Persu. 56. & Lucan. 136.* Et an stylos Iudicis delegatus attendendus sit, Franciscus Marcus in *decis. 666. p. 1.* ad quod applicabis nonnulla dicta in *c. 5. de rescriptis.* ubi de stylo ab excoatore seruando, & alia tradita in *cap. 14. de foro comp. ubi de stylo inter Iudicem requirementem, & requiritum.* Item applicabis quæ de litteris requisitionis late dixi *infra sub cap. 3. de rescriptis.*

15. Sed an stylos loci contractus, vel iudicij, in cuius territorio bona sunt sita, debeat attendi, dixit Gund. Pap. in *decis. 162.* sed hoc satis precipies ex his, quæ late scribo in *cap. 1. §. 3. cap. 14. cap. 17. & cap. fin. de foro comp. ubi de foro ratione rei contractus, delicti, Domicilij, &c.* De stylo Rote scribit videndus ad casus idem Riccius *coll. 1404.*

16. ↑ Qui idem in *coll. 1818.* ad textum in *l. quæ sit longa consuetudo in cod. dist. quod stylos facit legem.* Et ob id qui in precibus non narrat, quæ sunt de stylo Curie, faciat quædam subreptitiam, & victiosam tradita *supra in cap. 18. 17. 19. 20. 23. 27.* & aliis de rescriptis talia referet videnda idem Riccius *de stylo Sac. conf. 7. napol.*

17. Qui etiam in *dist. coll. 1404.* aliqua præfictio de examinandis testibus hic in partibus Hispaniæ virtute litterarum semihonoralium Rote, de quo stylo videbis quæ dixi late in *cap. fin. de libelli oblat. quesi. 4. §. 9. a num. 1.* ubi a num. 16. *verf. ad secundum* : ubi de stylo procedendi virtute aliam litterarum compulsiualium : alia de consue-

tudine loci, origine contractus, & iudicij *not infra sub cap. 6. hoc tit. ibi videnda.*

De differentia quam inter se habent consuetudo, vsus, & mos, dixi *sup. Rub. de consuet. quesi. 1. sub verf. ad secundum in fine verbo & sic posse dubitare.* Et pro ampliori huius Rubricæ, & cituli materia, adiunges quæ nouissime congerit ex bonis litteris Solorzano *emblica. 43. tempor. cod. 1.* sed quia stylos, consuetudo, & observantia differunt, ut tradit Menoch. *lib. 2. præsumpt. 8.* ideo dices primo quod stylos sit in sciendo, consuetudo in aliis actibus. Secundo quod stylos propriè versetur circa modum procedendi in iudicio consuetudo verò circa definitionem, & decisionem causarum, & quod stylos improprie versetur circa decisiōis causam. Tercio differet à consuetudine, eo quod stylos sit particularis consuetudo generalis, quæ inducitur ex actibus populi, & quod stylos nihil aliud sit, quam præcis Curie recepta : ac observata, & quod licet observantia sumatur pro consuetudine, ut in *l. cod. quæ sit longa consuetudo*, propriè tamen factum respicit, & concernit usum alicuius iudicij, vel tribunalis. Vfus enim non tam de frequenter actum, quam de singulis actibus dici potest : mos verò non dicitur propriè de vno actu, sed de frequentia actuum. Aliquid dico *infra in cap. fin. de differentia inter non usum & consuetudinem.*

Ad secundam quæstionis partem videret ut ad probandum stylos, debeat fieri illis probationibus quibus debet probari consuetudo : ideo præhabitis quæ Mascardus iam adduxit dicit de stylo probando *de probat. c. 1. in 1338.* dicit idem Natten. *dist. cap. 1. sub num. 7.* ut et si stylos, seu observantia, quatenus transiunt foris, seu in vim consuetudinis transiunt, satis difficulter probari queat tamen facilius tanquam respectus ordinariæ iudicij, & consuetudo vera respicit decisiōis, quia stylos, ut dictum est à Iudice, consuetudo verò à populo sed ait in vtroque requiritur, & stylos, & consuetudo sit inuariabilis : quippe cum ex actibus deferentibus, & variis nullus lequatur effectus, ut dixi *quæst. 1.* & dicit idem Natten cum Craueta *conf. 113. num. 4. si quidem vi an Bald. in 1. 1. col. 13. cod. qui admittit & c. non possit formale, & certum esse quod non est fixum, sed in se habet varietatem, & deformatem : nam ubi non est uniformitas, ibi de præterito ad præsens, & de contra nihil inferri possit, idem Bald. in 1. si fu-dam, cod. de rei vin. die.* docent prædicta Meins. *tom. 3. decis. C. 1. Imper. 18. a num. 36.* cum aliis quæ congerit Mynsinger. *singul. 6. ab itern. 42.* ubi ad propositum docet ex actibus populi differentibus, non probari consuetudinem : unde aliquid *sub §. 6.*

Ad vltimam quæstionis partem, licet Bartol. 110 in *l. de quibus num. 21.* dicit credendum esse Aduocato præcellenti, siue Doctori attestanti de consuetudine & stylo & ita recenset Mascardus *supra, & Gomez. relatus à Villabos in suam. tom. 1. tr. 2. diff. 39. num. 11.* ubi adducit Iasonem, Nannum & alios relatos à Mascardo tenentes contrarium Ego inquam dico vi in foro externo verior sit sententia negatiua ex iam dictis *verf. ad quartam, & hoc in verf. multa* : nisi tamen attestentur de consuetudine illius loci in quo Aduocatum vel prædicum : agit ita Stephanus Natten. *supra in dist. cap. 1. in §. sub num. 7.* aliter non inquam existimo credendum quantumvis Christianus volumus, *decis. 185. num. 30.* ut ipse refert *dist. c. 1. sub num. 6.* docet ut si valde sit peritus Aduocatus

vel procurator attestenturque in esse consuetudinem non specificando actus, vel tempus valeat eius depositio. Solum ergo credendum cum Sanchez credendum esse Doctori testanti de consuetudine presumptum, non concludenter, ita *rem. 2. de marum. lib. 7. disp. 16. num. 8. Salas de legib. disp. 19. f. 18. Diana p. 6. art. 7. ref. 18. vbi dictum refert in vna Rom. Thesauri 1606. Iulij coram Gregor. XV. decy. 278. num. 5. & in vna Parmensi. die 14. Aprilis 1600. coram Seraphino decy. 1349. n. 5. & in vna Peculiaris die 23. Iulij 1602. coram Coccino apud Duradum decy. 137. n. 27. idemque existimo de glossa attestante, vt acquiparet*

11 Natten. dist. num. 7. ↑ Et licet etiam in foro conscientie idem dicant nonnulli, sed Granado in p. 1. D. Thoma. contrarij. 7. tract. 1. p. 2. disp. 16. f. 11. num. 12. vbi ait ait vt testimonio precellentis Doctoris affirmantis esse consuetudinem, non letandi legem, sit standum; sic vt possit lex sine scrupulo non feruari: ita etiam dicunt plures recentiores vt Sanchez lib. 7. cap. 11. de legib. num. 8. Salas eodem tract. disp. 19. f. 18. num. 108. idem Diana dicens hanc sententiam valde probabilem; itare illi possit credi quantumvis consuetudo sit contra ius seu abrogandam legem, probans cum Granado ex eo quia auctoritas vnius precellentis Doctoris tunc facit probabilem quandiu oppositum aperte non constet: & sic fit testatur esse sufficientem consuetudinem ad cessationem legis, id esse probabile, reputant, dummodo contrarium non probetur cleris ac pioinde non feruari diunt; sed tu cogita in hoc loco per proximè dicta de foro externo.

120 120 120 120 120 120 120 120 120 120

AD TEXTVM IN CAPITULO I

De Consuetudine, hoc Titulo.

P R A E M I S S A M.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo quæ grauat Ecclesiam improbat.
- 2 Consuetudo quod Clerici in maioribus succedant seu liget Clericos ad testandum, an valeat.
- 3 Consuetudo Deo, & rationi obliuens, non valeat.
- 4 Consuetudo inducitur in bonum commune, et si minus principaliter iudat Ecclesiam, sed necesse, & sic valeat illa, quæ inducitur, vt emphyteuta Ecclesia, non cadat emphyteutis, etiam si vltra triennium, pensionem soluat, et quod sit valida quæ decimas, & oblationes tollit.

1 **T**EXTVS iste, dum improbat consuetudinem, quæ grauat Ecclesiam, potest extorri sitis ex notatis in cap. 1. 4. 5. pen. & fin. hoc tit. & comprobari potest ex notatis supra in cap. quæ in Ecclesiis 7. & in cap. Ecclesia Sancta Maria 10. de consuet. cum his, quæ dico infra in cap. 2. de iudic. quasi. 3. & in toto cap. 3. eodem, vbi plura de consuetudine improbat, si leget Ecclesiam, aut Clericorum immunitatem de quo etiam alibi pluribus in locis sub eodem

tit. & in tit. de foro comp. Quare ad materiam huius textus leges Azon. lib. 5. moral. cap. 27. cum sequentibus; Valquez 1. 2. quasi. 96. art. 6. disp. 167. cap. 1. Salas de legibus disp. 19. per totum, & disp. 13. f. 17. Donel. lib. 3. commentariorum cap. 10. Balboam in dist. cap. 2. & cap. 8. de iudicio: multis comprobatur Barbofa hic num. 1. & 2. & hanc partem præter illos defendunt Duesbat regula 141. & cum infinitis aliis Gracianus reg. 115. per textum nostrum, & in cap. 3. noui. cap. grauatam de sent. excommuni. cap. cum causam de re iudic. extraneis. 1. hoc tit. & per iura Regni in 1. 4. rita. lib. 1. & 1. 3. ut. lib. 1. recip. & in 1. 2. & rita. p. 1. vbi Gregor. Lupcius, & ex textu, vbi Philippus, Decius in amb. causa ead. de Sacrosanct. Eccles.

Sed an valeat consuetudo quod Clerici in maioribus non succedat, tanquam inducitur grauatissime, videndus est Paulus de Castro conf. 164. num. 3. lib. 2. in præfatis causa; quia vocatur. Et an liget Clericos ad testandum, & quod Molina de primog. lib. 2. cap. 10. num. 5. cum aliis ad quod applicabis plura, quæ dico, in cap. cum in officio, & alibi infra de iustam. ↑ Etenim consuetudo Deo, & rationi obliuens non valeat, vt per Burgos de Paz in 1. 1. Tauri num. 100. & 101. cum aliis: alia inquam in corroboracionem de statutis ludentibus Ecclesiis, ac de eorum improbacione adducit idem Gratianus dist. reg. 115. ac idem de constitutionibus 4. num. 1. vbi sub num. 18. miratur hodie sine consuetudine videri Ecclesias, Clericos, etiam quæ Ecclesiasticas grauat necesse quæ iure de ego nescio cum his temporibus in peius processerint, ad quod applicabis relata iura in num. 1. & que in illis latissime dixi, vt in dist. cap. Ecclesia Sancta Maria de constitutionibus.

Cumque hic Barbofa hic num. 1. 5. & 2. num. 4. 4. asserit quod consuetudo, quæ inducitur fuerit, quod emphyteuta Ecclesiarum non cadat emphyteutis, etiam si vltra triennium pensionem soluat, omnes sit valida; & dicat dist. num. 4. quod sit valida consuetudo, quæ decimas personales, & aliquando prædiales primitias, & oblationes, vel quæ in simplicibus beneficiis tollit necessitatem residendi, etiam Ecclesiis sit onerosa; ideo cum aliis in contrarium adducat resolutum textum nostrum in verbo remittere, & in verbo inducere nescimus procedere, ac loqui in consuetudine, quæ ex nulla causa potest onerari quæque directe, & principaliter grauat Ecclesias quod si sit inducitur in bonum commune, etiam minus principaliter, & indirectè lædet Ecclesias tunc validam esse: argum. eorum, quæ dico infra in cap. si diligenti de foro competenti.

120 120 120 120 120 120 120 120 120 120

AD TEXTVM IN CAPITULO II

Ex Litteris, hoc Titulo.

P R A E M I S S A M.

S V M M A R I V M.

- 1 Possio traditur per terra socrum, & daretur absque acta corpore, n. & 6.
- 2 Conseruatur valde per quam Ecclesia, vel locus religiosus acquirit Dominium, & possessionem rei sine solemnitate leg. ali.

4 Missus

4. *Missa in possessionem ex primo decreto elapsa ante, statim legis imperio constituitur verum possidere.*
5. *Possessio transferitur per solam clausulam constituitur, & per reservationem usufructus.*
6. *Lex potest absque actu corpore communicare possessionem effectus.*
7. *Dominium, & possessio quid, & quae differentia inter utrumque remissionem.*
8. *Possessio remedia competunt illi, in qua possessione legis minister transferatur.*
9. *Consuetudo, aut lex potest introducere, ut maioratus possessio transferatur in successorem absque ulla actu apprehensionis corporalis: idem de hereditate, n. 55.*
10. *Possessio, & Dominij traditio remissionem.*
11. *Possessio solo usus procuratori non traditur, nec augetur. Et nom de beneficio fiat solo consensu n. 35. & 36.*
12. *Maturatio vi sustinetur, satis est traditio alienius rei, etiam in Maioribus. Et nom per traditionem maturatio terti fiat irrevocabili facta sub condicione per contrarium inter omnes remissionem, n. 13.*
13. *Donatio tercia facta absque traditione, nimis valet.*
14. *Dominium transfit absque traditione ex pallio, l. quonies cod. de donat.*
15. *Princeps sine traditione transferre potest Dominium sine titulo venditionis, donationis, aut privilegio.*
16. *Empor prius, qui specialis iure acquisit Dominium absque traditione, praeterit rumpit posteriori, cui primo data est possessio, & vide, infra n. 44.*
17. *Dominium transferitur absque nova traditione ex pallio additionis in diem, vel legi committere, sed non ex pallio revocanda: & quae ista sunt pallia remissionem.*
18. *Collatio Canonica absque corporali apprehensione, ut per seclum, tribus beneficiis post acceptationem: ubi ante possessionem quae admittitur, n. 10.*
19. *Possessio beneficii non transferitur per solam inscriptionem, nisi fiat per traditionem annuam, vel per compositionem pitei.*
20. *Capituli quis deinceps 16. q. 7.*
21. *Traditio instrumenti non inducat acquisitionem possessionis remissionem, & omni. 47. affirmantur.*
22. *Beneficii possessio acquiritur extra eum consensum, quoniam per seclum, alienum nullam consensum non est iurim accessum ad illud.*
23. *Dominium, & possessio, quando ex titulo contracta fuerint absque traditione acquiruntur.*
24. *Hypotheca in fine traditione transcat remissionem.*
25. *Servitutum traditio qualiter fiat incorporalibus remissionem.*
26. *Tribus solis sine traditione transferre Dominium in Ecclesiam, & in relictis saepe per causa, & citatur, n. 30. saltem in eius procuratore, n. 34. & in Clerico, nom. 35. & cum venditur rei aliena, n. 39.*
27. *Spiritalia sine traditione transferuntur.*
28. *Ejus sine traditione, statim acquirit Dominium bonorum caducorum: quid in donatione, vel ex pallio, n. 33.*
29. *Utium Religiosis non transferre Dominium absque Fermoia de re scripte. & Consuet. P. I. l.*

30. *que traditione.*
31. *Publiciana in quasi Dominio, quando transferat possessionem.*
32. *Dominium transferre rei, soluto pretio, seu habito fide de eo: quid in permutatione, nom. 38.*
33. *Dominium rei aliena legata non transferre in legatarios.*
34. *Ecclesia quantumvis ad acquirendum sine traditione sit privilegiata, sed non sic in probando Dominio.*
35. *Possessio in Ecclesiam sine traditione non transferre, nisi aliter de Domino, n. 48.*
36. *Glossa in cap. mulier 13. q. 3.*
37. *Possessio non dicitur absque traditione transferre, quoniam absque in Dominium transferre.*
38. *Traditio rei an operetur prelacionem illius, cui tradita est.*
39. *Traditio rei propria tanquam si aliena esset, non transferre Dominium.*
40. *Possessio quibus modis probetur remissionem: & quod probetur per inscriptionem, n. 47.*
41. *Possessio in hereden, nom sine apprehensione transferatur, n. 49. q. 1. & 51.*
42. *Possessio in hereden, dicitur nova possessio.*
43. *Heres dicitur possidere animo, & corpore alieno, videlicet Cuius, etiam si alienam possessionem, non sit adeptus.*
44. *Fiducia materia, ubi traditur remissionem.*
45. *Possessio filia, multum in capibus datur, quae quasi possessio vocatur, ut in incorporalibus.*

RESPONDET Pontifex hic quandam singularem modi tradendi possessionem, nempe per scotacionem. Et sic dicit quod consuetudo, per quam Ecclesia, vel locus religiosus, acquirit Dominium, & possessionem rei sine solemnitate legali valet. Et sic colligit Barboza nam. 1. cum multis ab eo relatis, quod potest dari vera, & propria possessio absque actu aliquo corporeo, seu vera, aut interpretatio de tentatione. Et sic etiam contingere, in decretis in cap. de consensu de dolo, ubi missus in possessionem ex primo decreto, elapso anno, statim ex legis imperio verus constituitur possessor, de quo latissime dixi in cap. quoniam frequenter, & alius, ut hic non contestata, ubi videbis, et item contingere, in decretis, textum in l. 1. quod meo 38. in prout. ff. de acquirenda poss. ubi possessio transferre per solam clausulam constituitur & ibi non solum, per reservationem usufructus in l. quibus cod. de donat. notans Barboza sub nom. 5. vers. & licet. Et Quod est controversum sit, an lex sine corporeo actu veram transferat possessionem, aut possit transferre; tamen nemine dubitati posse legem absque actu corporeo communicare suos effectus civiles ei, quam possessionem facit, ut patet ex his, qui negant potestatem legis ad constituendam veram possessionem facient Gillopinus, de prescriptioib. part. 2. memb. 4. cap. 1. n. 5. Avenant. in l. 45. Tauri glossa 6. num. 5.

Vnde qui egil latissime de possessione, & Dominio, & differentia, quae versatur inter haec, & de modis acquirendi, in Rub. de causa poss. & proprii. per tres questiones sequentes, in c. audita 4. de rescript. l. 2. quatenus egi de questione, an interdictum retinende competat, contra quemlibet iniquitatem, vel molestantem; licet non alicui se possidet

dere, vbi dixi *ad num. 1.* qualiter usufructuarius, & usufructus possident, & *ad num. 18.* quid de emphiteuta, & *num. 19.* quid de feudatario, & *num. 20.* quid de colono, *num. 21.* quid de precario, ac de aliis ideo applicatis ad materiam textus nostri, ibi, & alibi dicta.

8 Cumque etiam hic idem Barbosa *num. 5.* probet cum multis, quod possessoria remedia, tam retinenda, quam recuperanda, competant illis, in quos possessio legis ministerio transferuntur; ita etiam vbi probat *num. 6.* quod & possint agere illi in quos legis ministerio, possessio transferuntur remediis adipsas possessionis, & interdico quorum bonorum ideo vt hac omnia remedia interdictorum etiam vt ad alia etiam possessoria, & restitutoria remedia recolligas, recutes ad ea, quae dixi sub integro *tot. de rescriptis, §. si quis.* vbi abunde

9 tractavi. † Haec sunt praecipua, quae congerit Barbosa hic addens *num. 4.* quod Maioratus possessio introductus potest, vt transferatur in successorem lege, vel consuetudine absque actu apprehensionis; & sic transferatur in heredem absque corporali apprehensione, sicut in Regno Francie constitutum est; sed de hac traditione Maioratus videbis quae bene dixit Couar. *lib. 3. varior. cap. 5. §. 1. num. 5.* vbi interpretatur textum in *L. 5. Tauri, §. 46. et l. 49. et dicit. num. 6.* & *vers. et praeerea:* & de his latissime Molina cum multis, *lib. 4. de primogen. not. cap. 11.* dum agit de ea questione; quare mortuo vltimo Maioratus possessorio, in sequentem possessorem Dominium, atque possessio civilis, & naturalis bonorum Maioratus, ipso iure transferantur, late agens.

10 Quae iam pro amplissima tractatione huius textus nostri, videbis ad materiam Azor. *lib. 1. moral. cap. 5. 2.* Molin. de *Iustitia, et iure, tom. 1. tract. 1. disp. 13. de requiritis ad traditionem*, Dominij Trullenque in *opere morali lib. 7. dub. 4. & Anton. Fabre, de erroribus pragmaticeorum dicte 71.* vbi congerit plura de apprehensione possessionis siue factu. Et leges in Modorum statim citandis questionibus accommodatas ad huius textus materiam.

11 Possessio an solo visu tradatur, tractat Zeuallos, in *praet. quest. 797.* & melius *quest. 156.* vbi postquam egit de questione, vtrum per procuratorem ex clausula constituitur, quatur Dominio possessio, ad vitamque partem agens in *vers. et vtrum*, allegat disputantem Menchacam, *lib. 3. de success. et ratione §. 21. num. 229.* qui negat visu solo possessionem tradi procuratori; seu nuncio; & pro hac sententia adducit textum in *l. 3. §. Necnam ff. de acquirenda posses. & sequitur Anton. Gomez videndus in *L. 45.* & pro hac parte est textus in *L. 21. §. 3. et 4.* vbi constituitur distinctio.*

12 An in melioratione sit necessaria traditio vniuersalis, vel sufficiat aliquis rei; & quid in Maioratu, Gutierrez, *lib. 3. praet. cap. 65.* qui disputans longe, docet affirmatiuam contra alios, *d. num. 10.* qui etiam in *quest. 66.* † agit de illa, an melioratio terti facta sub conditione per contractum inter vivos, efficiatur reuocabilis statim per traditionem veram, vel factam; quae bene dixit per *leg. 44. iuris, et l. 4. tit. 7. lib. 5. rector. praet.*

13 An in melioratione sit necessaria traditio vniuersalis, vel sufficiat aliquis rei; & quid in Maioratu, Gutierrez, *lib. 3. praet. cap. 65.* qui disputans longe, docet affirmatiuam contra alios, *d. num. 10.* qui etiam in *quest. 66.* † agit de illa, an melioratio terti facta sub conditione per contractum inter vivos, efficiatur reuocabilis statim per traditionem veram, vel factam; quae bene dixit per *leg. 44. iuris, et l. 4. tit. 7. lib. 5. rector. praet.*

14 Donatio tenio facta absque traditione, an transeat in eum sicut et acquiritur actio personalis, & contra alios affirmatiuam tenentes est, ex *l. quibus cod. de donat.* ex *l. 1. cod. de donat.* quae sub modo ex *l. 7. tit. 4. p. 3.* negatiuam docet Couar. legendus, *lib. 2. varior. cap. 14. d. 3.*

Dominium an in Ecclesiam transeat absque traditione ex pacto, dicta *leg. quatuor Cod. de donat. affirmat idem Couar. dict. lib. 1. varior. cap. 14. n. 14. ex textu in l. vltim. cod. de Sacrosanct. Eccles. & textu optimo in l. si pariem infra ff. quomodo admodum seruit. amittuntur.* Et ipsam Couar. leges pro intellectu dicta *l. quatuor*, nonnullas questionibus agitantem, *lib. 2. varior. cap. 19.* vbi *num. 4.* disputat an in Ecclesia, Ecclesiasticisue personis venditis, locus sit decisioni, dicta *l. & affirmat.* † Et ibi *num. 3.* late examinat aliam questionem, an Princeps venditionis, donationis aut priuilegij titulo Dominium transferat siue traditione, & affirmat in priuilegio, & non sine controuersia in contrariis. † Item ibi *num. 1.* agit de alia, an eadem res duobus vendita; quorum prior Dominium speciali iure acquisit absque traditione, in posterum posteriori, cui reali facta fuerit traditio: siue per glossam in *cap. si tibi absenti de preb. lib. 6. affirmat.*

Dominium an transferatur absque noua traditione ex pacto adiectionis in diem, vel legis commissiois, ac pactum reuocandi, longe disputat Couar. *lib. 3. varior. cap. 8. d. n. 1.* vbi in pacto adiectionis & legis commissiois affirmat *n. 1.* & *n. 2.* negat in pacto de reuocando, de quibus pactis duobus dico late de lege commissiois in *cap. significans 7. de pignoriis*, de reuocando in *cap. ad nostram, §. de empti, et venditioe.*

Collatio Canonica absque corporali apprehensione, an ius perfectum tribuat post acceptationem affirmat Couar. *dict. lib. 3. varior. cap. 16. d. n. 1. ex textu in dicto cap. si ibi absenti de prebend. lib. 6.* vbi *num. 13.* ait quod possessio beneficii apprehensa ipsa Ecclesia, a qua titulum, & nomen habet beneficium, transferat etiam possessionem omnium rerum ad beneficium pertinentium. † qui etiam disputat *ad num. 6.* an habens Canonici collationem, possit administrare propria apprehensione, sote apprehensione possessionis; ad quae adiunges quae infra dico in *tot. de censuris praet. et de institutionibus.*

Possessio beneficii an per inuestituram tradatur hic mouet Barbosa *num. 7.* per glossam hic signatam in *verb. inuestitura*, tenens se ad Tytaquelum plures allegantem la more in *praefatione dict. l. 2. n. 5.* sed leges Couar. *dict. lib. 3. varior. cap. 16. n. 10.* & tu videbis quae dico infra de consensu iuribus; & io tamen intelligens glossam hic Balboa in *c. 3. de excepti. d. n. 8. 9.* & 10. dicit per inuestituram non transferri possessionem nisi fiat per traditionem, annuli, vel per impositionem pilei, ita etiam in intelligens textum in *cap. si quis de excepti. 16. quest. 7.* qui docet inuestituram esse signum adeque possessionis aliam enim solum habere vim collationis, & institutionis Canonicae iuxta textum in *dicto cap. 3. de excepti. et in cap. pro iuramento de prebend. sic cum Rebuff. de pacifico possessionum. num. 172.* Stapuleus de *speculationibus num. 21.* † Vbi etiam addit an talis possessio possit in conspectu apprehendi, *num. 1.* intelligit textum in *l. vltim. ff. de concur. abenda empti. et l. 2. n. 12.* disputat de alia, an traditio instrumenti inducat acquisitionem possessionis, vbi intelligit textum in *dicta l. 1. cod. de donat.* vbi in *vers. acquirunt.* † Dicit quod acquiritur beneficii possessio extra eius conspectum, quoties per pectem, aliamve iustam causam non est iustus accessus ad illud beneficium, nec ad Ecclesiam nec ad eius aspectum ipsum videbis plura dicentem *dict. lib. 2. n. 12. et ibi n. 13.*

Donationem

- 26 Dominium, & possessio, an acquiritur ex titulo contraque societatis absque traditione, *Conar. dist. 1. 3. var. cap. 19. num. 1.* videtur affirmare per textum in *l. 2. §. fin. pro socio. & ex l. 46. tit. 10. p. 3.* sique amplecti omnium calculo in *l. traditionibus cod. de pallio, & per glossam 1. in dist. 1. 2. sed in bonis acquisitis post contractam societatem videtur negare, nisi lege societatis sint inter eos dividenda ex textu optimo *l. si quis societatem ff. pro socio.**
- 27 Hypothecae ius an sine traditione transeat, *Antonius Gomez. lib. 1. var. cap. 1. §. 1. num. 23.* qui videtur affirmare. † Vbi num. 25. docet qualiter fiat traditio in rebus incorporalibus: applicabisque dixi de servitutibus perscribendis *sub c. de quarta 9. & quae requirantur ibi sub cap. fin. 9. 4. de praescript.*
- 28 Titulus solus sine traditione, an Dominium transeat in Ecclesiam videtur affirmari ex iam adductis per *Conar. & ita persequitur Gratianus reg. 467. cum multis ab eo relatis, Bartol. DD. per illum textum in auct. vi Ecclesiae Romana, & probant ex hoc nostro textu Doctores, & ex *l. fin. cod. de Sacrosanct. Eccles. sic affirmantes. † Quae conclusio amplius etiam in relictis fauore pie causae, Tytesquel. de privileg. causa, priuileg. 67. idemque esse in ciuitate, tradit Ioannes Faber. in §. interduo inst. de rerum diuis. num. 2. † Item in spiritualibus; quia ea sine traditione transferuntur vt docent Panoromit. in cap. cum ad. ferrar. de consuet. num. 30. Iason. in dist. 1. traditionibus num. 20. cod. de pallio, Hermosilla cum multis in *l. 50. tit. 1. §. p. 1. num. 20. 21. 22. fol. 227. vbi Decius, vbi idem ait de beneficiis, & de matrimonialibus; & quod praeterit in cui prius res donata est idemque contingere in omnibus casibus, & personis quibus Dominium absque traditione transferuntur; quia si potestur, cui potest fuit vendita, ibi n. 16.***
- 29 † Et idemque esse in fisco ad quem sine traditione statim bonorum caduorum transit, Iason. in dist. 1. fin. num. 7. quippe cum de fisco ad Ecclesiam bene arguantur vt patet ex nouellis, quae dixi sub tit. de praescript. & affirmat receptum Boetius de off. 277. num. 10. Gregor. Lopez in *l. 4. glossa magna. in tit. 8. p. 1. † Item de Couarruas. dist. lib. 1. var. cap. 1. 4. num. 14. amplius vt procedat non tantum in donatione vera, sed & in ea, quae oritur ex pacto donationi praeparato facit adiectionem; & plura scribit ad propositum D. Franciscus de Amaya in nota eius. cod. de huius vacantibus. libro 10. ibi vendenda.*
- 30 Praedicta regula limitatur quando venditio celebratur cum procuratore Ecclesiae, *Bernardus regula 107. Nec etiam procedit in vico; quia etsi quis ingreditur Monasterium, non est eo Dominium absque traditione transferretur, Bart. in auct. ingressi cod. de Sacrosanct. Eccles. Castillos in *l. 41. Tauri num. 36. † Tertio limitatur in Clericis, in quos absque traditione, non transferretur Dominium, bene Angelus cons. 48. quidam Francis. num. 3. circa finem. † Quarto limitatur bene Iason. in *l. 5. §. fin. dist. 1. fin. in fin. tit. 10. p. 1. per illum legem.***
- 31 † Quinto vt est regula procedat soluto pretio, vel de eo habita fide, secus erit alia glossa in *l. 4. §. fin. verbi in rem, & ibi Bartol. cod. de Sacrosanct. Baldus D. Fermo. de Rescriptis & Consuet. p. 1. 1.*
- in *l. Ancillam cod. de actione vend. † Qui idem in l. ad finem cod. de rerum peritus. limitat in permutatione; sed ipse in dist. 1. fin. vbi bene Iason. tit. 3. contrarium tenet. † Item limitatur regula quando donatur, seu venditur Ecclesiae res aliena, sicut Legatio, inquam non transferretur Dominium rei alienae legatæ, glossa in cap. Raynaldus de res. sum. verb. mediatorum, vbi Lanfrancus in sua respons. tit. 3. an sine, Didacus del Castillo in dist. 1. 45. Tauri num. 17. † Octauo limitatur in eo, omne quod etsi Ecclesia fruatur dictis in regula, sed non erit privilegiata in probando Dominio, *Guillelm. Benedic. in cap. per vestras, verbo, & viderem nomine Adalapham de denariis. dec. 5. num. 455.* hae omnia cum multis aliis ab eo relatis Doctoribus recolligit Gratianus, supra dicta regula 467.*
- Dubium verò est iuxta dicta supra in principio an etiam sicut contingit, vt Dominium in Ecclesiam transferatur sine traditione; sic etiam contingat in possessione. In quo dubio Abbas hic num. 6. negat sequitur cum multis aliis *Gratianus dist. reg. 467. sub num. 30. † Expendens contrarium fontem fundatam in glossa cap. si quis mulier 18. quæst. 3. & Guillelm. Benedic. in dist. cap. per vestras verbo. mortem, Ioan. del Castillo in dist. 1. 45. Tauri num. 3. allegans dist. 1. tit. 1. p. 1. cui respondent *Gratianus supra, & Antonius Gomez. in dist. 1. 45. Tauri, tam tantum loqui in Dominio, non possessione. Et sic fecit et ratio;* nam quoties Dominium sine possessione in aliquid transferretur, non transferretur possessio secundum glossam in *l. cum duobus §. 5. idem respondit verb. Dominium ff. pro socio, Bartol. in l. remissa ff. de Publiciana, sicut in fisco, & in re dotali, bene ostendit Melchior Pelaez de Mastran. p. 1. q. 19. num. 2. & §. 3. sic videtur ex hoc textu probari ibi: *Medicam terra, & ibi: Quod sita sita dicitur, non tam facile decernitur, quam tradita possessione, sit situm eundem;* Riccius verò collect. 17. 9. ad textum in dist. 1. traditionibus, postquam dixit quod Dominium absque traditione non transferretur, & posuit quinque casus, in quibus transferretur, limitans illam regulam, inter quas iam relatam de Dominio quod transferretur in Ecclesiam; dicit contra alios, vt in casibus, in quibus transferretur Dominium ipso iure absque traditione, etiam transferretur possessio. Sed pro compositione sic concordentium leges facit loquentem *Gratienus in §. si inst. de hered. qualiter, & dist. num. 98. & applicat quae ego late dixi in Rub. de causa poss. & proposit. a. 2. num. 18. vbi de plurius casibus, quibus Dominium transferretur sola voluntate Domini; & quae sine possessione, usus, usufructus, & emphyteusis &c.***
- Traditio rei, an operetur praesumptionem illius, cui tradita est, etiam si alius sit et. anterior, affirmat textus in dist. 1. quæstus cod. de vend. & in dist. 1. sine auct. §. si dubius ff. de Publiciana l. 7. tit. 7. p. 7. bene Gregor. Lopez l. 15. an de herediis, glossa 1. fori Montalbani l. 50. tit. 5. p. 5. vbi bene Gregor. probat *Gratian. reg. 47. si semel amplius, & limitat eum Socino, & aliis multis nouem modis in regula 22. ipsum videbis & Hermosillam supra num. 31.*
- † Item ipse *Gratianus in regula 472. ponit aliam regulam nempe quod traditio rei propinqua, inquam si aliena esset non transferretur Dominium, Bart. per text. ibi in *l. si procuratorem ff. de acquirendo rerum dom. glossa in l. cum qui in provincia, vbi Bart. Bald. & DD. ff. si certum ponatur glossa in lege 1. §. 2.**

2. *Conferendo contra ius Divinum. & naturale improbatum? & quare n. 3.*
3. *Conferendo eo habet vim derogandi legibus; quia ipsarum divinum iustis de causis consentientes eidem consuetudini deferunt, quasi consensu deficiente, ea deficiat.*
4. *Conferendo nulla querit introduci contra ius Divinum obligans, siue positivum, siue naturale.*
5. *Confirmatio Sacramenti, quia sit proprius minister, vel remissio ad quæstiones.*
6. *Confirmans Episcopus sub diocesi aliena Diocesis, nam peccat, remissio.*
7. *Confirmans an possit filij Principum ante unum rationis, vel si imminere mors, Et in qua aetate remissio.*
8. *Eligens unum ex duobus emmentibus, qua illicita esse videtur num peccet.*
9. *Necessaria legem non habet.*

¶ EXTENSIO iste sublevis est, & in quo plura de consuetudine adversus ius Divinum improbanda expolcebat tractari; cumque talis consuetudo nequaquam valere possit nec ea introduci, siue ius Divinum sit, siue naturale; eo quod constet tale ius immutabile esse, §. *sed & naturalis consuetudo de iure naturali*, sicut & eius auctor est immutabilis cap. 1. ibi, in *commutabilis de summa trius. & vide Carol. & ideo rectè talis consuetudo improbat, ut apparet, latissime ex dictis cap. *per. & fin.* item etiam quia consuetudo eo habet vim derogandi legibus; quia ipsarum conditores iustis de causis consentientes eidem consuetudini deferunt, quasi consensu deficiente, potestas consuetudinis deficiat, & ac subinde eum auctor legis Divinæ nunquam tale ius derogandi respectu suæ legis tribuisset, quinimo contrarium apparet ex illo Luce 21. *Calum. & terra transibunt*, evenit dicendum ut nulla queat introduci consuetudo contra ius Divinum obligans, siue positivum, siue naturale, tradit Barboza in *Rubrica hic num. 8. & 9.* & plura dicit Barboza in lectione, quam dictavit discipulis suis in Cathedra decreti Salernitanæ ad materiam de legibus, & consuetudine, de qua dico *infra sub cap. fin.**

¶ Itaque; quia Barboza hic congerit nonnullas, tam de Ministris Sacramenti Confirmationis, ac ordinis, dicens hoc non Sacerdoti simplici, sed solis Episcopis pertinere. Ideo nunc præter alio ipso telata adiunges Doctores disputantes de divinis quæstionibus apertissimè ad materiam, & repetitionem huius textus; itaque leges Covarruvæ lib. 1. *variar. res. cap. 10.* optimè disputantem de Sacramento Confirmationis ad interpretationem textus nostri, vbi *num. 6.* probat, quod solus Episcopus non Sacerdos, simplex sit minister huius Sacramenti; & *num. 14.* quod Confirmationis Sacramentum non possit ab alio, quam Episcopo ministrari, etiam ratione præscriptionis immemoralis, & alia curiosa agit, & de materia latissime, præter Summissas, congerens plures conciliares decisiones Basilis Pontius de Leon in *suâ tractatu de Confirmationis Sacramentis*, quem leges *res. 4. part. 1. cap. 1.* vbi disputat de quæstione, an solus Episcopus, an etiam Presbyter sit ordinarius Minister huius Sacramenti. Et *cap. 2.* an quilibet sit sufficiens; et si Presbyter peccat conferendo. Et *cap. 3.* an Presbyter *De Firmis de Rescriptis & Consuet. P. 11.*

byter saltem ex dispensatione possit esse Minister Confirmationis. Et *cap. 4.* an ut Presbyter possit esse Minister Confirmationis, requiratur dispensatio Pontificis, aut sufficiat Episcopi. Et *cap. 5.* & an consuetudo Græcorum in hac parte sit licita, & unde emanaverit. Et *cap. 6.* qua ratione consueviat Episcopo esse Ministrum Sacramenti Confirmationis. Exan Presbyter possit facere christiana, videbis Azor. *instit. moral. lib. 5. tom. 2. cap. 1. §. 1.* & videbis *quæst. 4. §. 6.* qui lib. 3. *tom. 2. cap. 48.* agit de potestate ordinis. Videbis ad materiam textus Chuchi. *instit. moral. lib. 4. tit. 11. & lib. 5. art. 1.* Hentiquez lib. 5. *cap. 4. cum sequens*, novissimè disputat, ac scribens exornat Barboza in *pastorali tera allegatione 30.* an Episcopus sit proprius Minister Sacramenti Confirmationis, laud dico *infra sub cap. 1. de Sacram. non re-vandis.*

Episcopus si confirmet subditos alienæ Diocesis, an peccet, Diana *part. 4. tract. 4. res. 30. & part. 2. tract. 17. missest. 8. res. 17.* & ad quæstiones bonas circa materiam videbis eum, *part. 3. tract. 4. a res. 19. usque ad 28.* Et ad alias applicabis eum & quas dixi *sub cap. 11.* & alius de Episcopo ordinante alios subditos in *res. infra de tempor. ordin.* item & *sub tit. de quæstione, & eius ordinando.*

Confirmari an possint filij Principum ante 7 vsum rationis, vel si imminere mors, Diana *p. 5. tract. 5. missest. 1. res. 99.* Et quæstione confirmatum pueri in *suâ annalibus anno 7. quæst. 4.* Nabona; applicabis aliqua, quem dico *infra sub Rubrica, & ut de aetate ordinando.* vbi an iocundus possint confirmari, siue ordinari; & de his agi agi *infra sub cap. 1. de Sacramento non re-vandis.*

Et in vet. ibi: *Talius tamen est ea sine periculo; vel ex necessitate, qua legem non habet omittit.* Per hunc textum, & in *cap. iuveni de speculibus*, disputat Covarruvæ, videndus in *4. part. 2. §. 7. a num. 9.* an et duobus necessario imminuentibus; quæ tamen illicita esse videtur, peccet qui alterum modo citius elegit: vbi *num. 10.* distinguo dubium speculativum à dubio practico, de quo dixi aliqua *sub cap. 2. de prescript.* & alibi. Et applicabis quæstionem; de qua in *Rubrica de confirmationibus, quæst. 16. a n. 1.* vbi ego de illa, quæstione, *an lex humana possit eligere minus malum, ut esset maius.*

Et quia de intellectu huius textus in quantum ad improbandam consuetudinem presbyterorum volentium administrare hoc Sacramentum Confirmationis ago *infra in cap. vico de Sacra Velleme §. per frontis quæst. 8. & de materia huius Sacramenti*, ibi de qua solent, DD. hic agere ideo ad ibi dicta te remitto, & ad ea quæ dixi de improbanda consuetudine *infra in cap. fin. hoc tit.*

quæst. 4.

220 230 240 250 260 270 280 290 300 310 320 330 340 350 360 370 380 390 400 410 420 430 440 450 460 470 480 490 500

AD TEXTVM IN CAPITE V.

Cum Inter, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 *Consuetudo per quam violatur, interdicti sententia non valet.*
- 2 *Consuetudo, qua auferat censuras Ecclesia non valet, vel qua mandata distributiones quotidianas dari non resistentibus.*
- 3 *Consuetudo nunquam derogat legi, qua habet rationem perpetuam.*
- 4 *Capitulum de Clerico non residentibus lib. 6.*
- 5 *Consuetudo potest fieri lex introducere, ut distributiones dentur absentibus infirmis, vel ad violandum Ecclesia.*

EXTVS iste probat ut non valeat consuetudo, per quam interdicti sententia violatur; eo quod irrationabilis sit, ut probat hoc Barboza in fine; quia deumpertetur nervus Ecclesiasticae disciplinae ex hoc textu. Et sic applicabis quae dico infra cap. ex parte hoc ita, ut improbat consuetudo quae inducit ad peccandum. Et applicabis quae dicit Barboza sub cap. 2. & sub cap. 8. de iudicio: nam ut dixi in dist. cap. 2. sub g. 3. † Consuetudo inducta contra legem, rationem perpetuam habentem, qualis est auferendi censuras in Ecclesia, impediendi et fidem in ea nunquam probari potest. Aliqua videbis infra sub cap. fin. Non enim in omnibus casibus consuetudo poterit vincere legem cum certum sit, ut nequeat tollere censuras Ecclesiasticas quamvis aliis inueniat sine a iure positio, ut ait textus noster quod procedit. † Nam quoties lex posita habet perpetuam rationem, veluti immunitas, auctoritas, & libertas Ecclesiasticae consuetudo non poterit illam vincere: argum. eorum, quae dixi supra in cap. Ecclesia Sancta Maria de consuet. quast. 16 in fine, ubi egi, An consuetudine possit acquirere Principes Laici non collectandi Ecclesiasticos. Et huiusmodi sunt censurae Ecclesiasticae, in quibus consistit nervus Ecclesiae.

† Et hoc modo lucem accipiunt textus in cap. unico de Clerico non residentibus lib. 8. & cap. Clerici de iudicio; non enim consuetudine fieri potest, ut distributiones quotidianae praestentur non residentibus, & absentibus. † Nec obstat dicere posse id statui lege ex dist. cap. unico; quia respondetur solum ibi in verbis, qui vult, proponi duos casus speciales, in quibus absentibus debentur distributiones ex dispositione legis, vel propter necessitatem corporalem; sed in his etiam casibus, id etiam fieri poterit consuetudine, ut notat Decius in cap. omnes de consuet. in 2. littera num. 2. Couart. lib. 3. variar. cap. cap. 13. num. 5. verum tertio eadem ratio inferatur. Et sic in aliis casibus, ubi militat ratio perpetua, non poterit consuetudo induci contra legem, ut etiam patet in casu cap. cum venerabilis hoc ita. Et leges Couart. in cap. Alina Mater p. 2. §. 2. num. 6. ubi quia possit decretum Ecclesiasticum interdictum per certum. Sed quia ex verbis

hic, satis, superque multa generalia interdicti Ecclesiastici possit aggregare; ideo leges questionem, de qua in cap. 9. de iur. g. fin.

220 230 240 250 260 270 280 290 300 310 320 330 340 350 360 370 380 390 400 410 420 430 440 450 460 470 480 490 500

AD TEXTVM IN CAPITE VI.

Cum Olim, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 *Dignitas, qua erigitur in Episcopatu de licentia Papa, debet erigi sine praedictis aliorum, & saluis favorabilibus, & rationabilibus consuetudinibus.*
- 2 *Dignitas Ecclesiastica dignoscitur ex consuetudine, vel consuetudine Ecclesia, sic ut prima Dignitas sic cognoscatur, nisi aliter fuerit de iure.*
- 3 *Dignitas nova, ut de novo in Ecclesia creetur, quid considerandum tenet.*
- 4 *Consuetudo facit ad praecedentiam Dignitatum remissum.*
- 5 *Consuetudo signat locum sedendi, comendi, & standi, & in omnibus: quod de primogenitura erit titulus, & eorum praedictum.*
- 6 *Praetor dicitur Cantor, qui in arte musica incipit in choro vulgo Sochantre.*
- 7 *Succentor est qui in musica respondet praetori.*
- 8 *Cantentor est qui in arte musica consonat praetori, & succentori.*
- 9 *Primerius quae dicatur in Ecclesia remissum.*
- 10 *Cantor quam Dignitatem habet in Ecclesia.*
- 11 *Proprium quae dicatur in Ecclesia.*
- 12 *Consuetudo Regni, seu loci attenditur subsistendum.*
- 13 *Observantia, seu fama loci vicini attenditur, quando dubitatur de eo, quod sit in loco contentum.*
- 14 *Stylus praesumitur talis, qualis est in loco vicinis, ut valeat sententia, & alia.*
- 15 *Consuetudo patris sequenda est.*
- 16 *Senatus castri, vel civitatis ambiguum declaratur per statum loci vicinorum, sequens de materia clari.*
- 17 *Consuetudine deficientes sunt observanda leges Regni vicinorum in casu dubio.*
- 18 *Dignitates novae requirunt Episcopos constituisse in aliqua Ecclesia sine licentia Apostolica.*
- 19 *Episcopum restitueret ambiguum Dignitatem si procedat Capituli consensus, & de congruo, assensu.*
- 20 *Consuetudo attendenda respectu loci, veluti si sumus in materia dubia, etiam si sit ingratum locum.*
- 21 *Consuetudo loci contraria, est attendenda in mensurando, & loci, in quo quae conditio restitueretur. 22. & quid ubi sunt consuetudines diversa & faciat testamentum secundum consuetudinem.*

consuetudinem vnius loci, p. 13. quod in indi-
cium.

V N. Dignitas aliqua erigitur de licentia
Pœficiis in Episcopatu debet erigi in pœ-
iudicio aliorum, & salus rationalibus, & approbatis
consuetudinibus, siue fœs ex hoc textu Barbofa n. 2.
Dignitas Ecclesiastica dignoscitur ex consue-
tutine, vel constitutione Ecclesiæ; sic vt ea plu-
rimum operetur ad dignoscendum quantum sit pri-
ma Dignitas in aliqua Ecclesiâ, taliter vt potius
attendatur solitudo ipsius Ecclesiæ, quam ius
commune. Ex his duo considerabis, vnum de
creando Dignitatem nouam, quare applicabis
notata, *supra in cap. cum. At. de consuet.* vbi de
augendo numero Canonicoꝝ in aliqua Eccle-
sia. Alterum nempe de consuetudine ad pœ-
cedentiam Dignitatum; & hac occasione appli-
cabis plura, quæ annoto *infra in cap. n. de per. de*
maior. & obed. vbi de pœcedentia inter personas,
Dignitates, & communitates, & quid in eis con-
suetudo, seu actus consuetudinarij disponant.
¶ Itaque Salgatus de *prebend. Regu. tom. 1. p. 2.*
cap. 9. num. 18. in fine, & Barbofa *hic* cum alijs
num. 3. colligunt cum Baldo per hunc textum;
quod consuetudo signat locum sedendi, eundi,
& standi. Et de iure primogenituræ inter titulos,
ac de eorum pœcedentia, & quid possit consue-
tudo, & quid in materia lesionis locorum ea at-
tendi debeat ex Baldo, & alijs, obtinere Mastil-
lus de *magistr. p. 4. cap. 14.* quam videbis ad plura;
adiunges quæ tradit Barbofa de *per. Episcop. c. 1.*
in fine. c. 8. d. num. 64. vt quod consuetudo seruanda
sit in honoribus deferendis, idem *hic* num. 10. ait
quod quique honorandus est secundum Dignita-
tem ex Tyrac de *nobilitat. sub cap. 10.*

Ibi in *vest. pœcentorem,* & ibi *Dignitatem, quam*
habent alij pœcentores, quis sit *pœcentor.* Azor.
lib. 3. moral. c. 22. & vocabularium vtriusque vni;
verb. pœcentores ex textu nostro, & ex *cap. clerici*
21. dist. dicuntur cantores, qui in arte musica
incipiunt in choro in Ecclesiâ collegiata, vt hic,
quorum duo sunt genera cantorum in arte musi-
ca, pœcentores qui vocem cantando pœmittit,
vulgo *Sechenere.* ¶ Et sue: entor qui subsequen-
ter canendo respondet, ¶ & additur concentori
qui consonat pœdictis: vnde cum multis ab eo
relatis leges Barbosam, p. 1. *in Ecclesiasticis*
cap. 28. ¶ Vbi agit de primicerio cantare, & pœ-
posito, & quæ officia peragant in Ecclesiâ; &
num. 10. vbi dicit quod pœcentor, & cantor, idem
sunt, quod primicerius, vbi num. 11. dicit quale
sit officium succentoris ¶ & n. 11. Cantor quasi
Dignitatem habet; item & a num. 14. ¶ Pœpo-
situm quod officium, seu Dignitatem habent, vbi
leges & plures ab eo relatos, de quo leges quæ dico
sub cap. 1. de azor. ordinar. vbi de pœposito, &
cap. 1. de officio Primicerij vbi de pœcento. can-
tore succentore & concentore latet.

In *vest. alij Ecclesiæ Anglicanæ,* notat plura
Barbofa *hic* ex multis ad probandum quod con-
suetudo Regni, seu loci attenditur in subsidium.
¶ Et quod fama, aut observantia loci vicini
attenditur quando dubitatur de eo, quod sit in loco
vicino, vt valeat sententia, & acta. ¶ Et quod
consuetudo patriæ sequenda sit ad ornatum ho-
rum, adiunges quæ dixi *supra in c. quod clerici 9.*
de foro comp. & ibi 9. 3. vbi an consuetudo loci ser-
uanda sit in concenentibus processum. Item appli-

cabis quæ dixi de vicinis in *cap. quosdam 7. & in*
cap. quanta de presump.

Et sic etiam alij probat statum castri, vel
ciuitatis ambiguum declarari per statum loci vi-
cinitatis, loquens de materia distincta, & clare
quoad ea quæ sint intacta, & determinata à iure
communi, vel consuetudine. ¶ Et addit quod
deficiente consuetudine sunt observande leges
Regni vicinitatis in casu dubio, & secundum eas
Iudicandum. Et sic hac occasione adiunges quæ de
Stylo dixi *supra sub Rub. in fine.* & ad quas leges re-
uertendum sit deficientibus municipalibus leges
quæ plene dixi in *cap. 15. de testib. quæ. 1. in*
fine.

Et etiam pro exomatione huius textus adiunges
quæ noto, *infra in cap. cum dilectus 8.* vbi dicit
textus quod consuetudo, est optima legum in-
terpres.

Et ibi glossa *concessimus,* notat Barbofa num. 7.
quod Episcopus non potest constituit nouas
Dignitates in aliqua Ecclesiâ, vel Cathedrali sine
iurisdictione Apostolica. ¶ Vbi adducit Felinum
dicentem in *cap. cum accepissent à num. 14. de con-*
suet. quod Episcopus potest antiquam Dignita-
tem restaurare, si accedat Capituli consensus; &
congrua dos assignetur; & sic adiunges quæ ad-
duxi *supra in cap. cum. At. de consuetudine*
in vbi notat, supra in fine.

Consuetudo an sit attendenda in materijs pœ-
cedentis notat, *supra à num. 1. vt proprie repe-*
tas, de quo Diana part. 6. tract. 5. ref. 29. sed lare
dico, *infra in dicto cap. antequam de maior. &*
obed. & de consuetudine attendenda respectu
loci, applicabis glossam *cap. n. nulli de rescrip.*
& quæ docet Riccius *colleci. 2077. ad text. in l. 1.*
cod. de summa Trinitate, & fide Catholica, ibi
exemplificat, dicens, quod si sumus in materia
dotali, vt in lucro dotis sit attendenda consuetudo
in ciuitate Originis vxoris, quod limitat, cum
Francisco Marco in *deris. 66.* Vbi vt seruetur loci
viri consuetudo, si ad sit in ciuitate viri, quod
lucratu tertiam, vel nihil si mulier decedat sine
liberis. ¶ Et quod sequatur consuetudo loci con-
tractus, etiam si fiat intergetum terræ sit in aliquo
alio loco: nam in mensurando est attendenda
consuetudo loci contractus: sic cum Pedemont.
deris. 114. et si Dominorum pars contrarium te-
nuerit.

Item quod sit attendenda consuetudo, in quo
quis condit testamentum, etiam quoad bona, quæ
non in loco conditi testamenti sunt.

Et propterea si sunt consuetudines diuersæ in
duobus locis, in quibus bona possident testator,
& faciat testamentum secundum consuetudinem
vnius loci, tunc testamentum operetur suum effe-
ctum, etiam quoad bona sita alio in loco, vbi
diuersa est consuetudo. ¶ Item quod in iuris ordi-
natorijs, & in appellatione, quæ etiam est de
ordinatorijs, sit seruanda consuetudo loci, iudicii,
et si in decisorijs sit seruanda ea, quæ est loci
contractus. ¶ Et applicabis quæ de Stylo dixi *su-*
pra sub Rub. in fine.

AD TEXTVM

IN CAPITE VII.

Cum Venerabilis, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

1. *Consuetudo officere nequit, ut quis dimittat Dignitatem sine licentia superioris.*
2. *Electus nequit administrare, non habita confirmatione, nec electus in Episcopum, dum littera expedita non sunt, remittunt.*
3. *Consuetudo publica facienda alicui, excuset a delicto, etiamsi ea sit irrationabilis, vel reprobata a lege, & in poena temporalis, sed non ab aeterna, n. 4.*
4. *Consuetudo non valet contra legem expressè consuetudini derogantem, nisi indulta sciente, & patiente Papa, vel superiore.*
5. *Privilegia alicuius alicui, quantumvis novum laici.*
6. *Privilegium non subditi concessum, ubi agitur de modico, renouari potest.*
7. *Papa, vel Princeps scribens cum intentione praediciandi, si non appareat de quantitate, intelligitur de alicui, & parvo praedici.*

D V O distincta dicit textus hic, nempe ut quis non possit dimittere Dignitatem sine Superioris licentia, nec id aliquis induci consuetudine. Ad hoc adiunges quae dico infra de renouari. de qua nonnulla in cap. 1. & 3. et rescriptis. & applicabis nonnulla de textu in cap. si diligenter de foro comp. ubi Clericus nequit proprio suo futo renouari. de quo etiam in cap. 1. etiam, ubi qualis assensus petatur. ↑ Aliud nempe dicit ut non possit electus administrare, non habita confirmatione, à Superiore. Occasione horum adiunges quae infra latissime dicit in cap. 9. & cap. 15. de electione: ubi an electus in Episcopum queat administrationi se ingerere litteris non expeditis & praesentatis. Et applicabis nonnulla, quae supra dico sub cap. 1. hoc in. ubi an sine traditione possessio, seu Dominium transferatur in Ecclesiam.

3. Et Barboza hic num. 4. in glossa *congruente*, & ibi *sed forte*, notat quod consuetudo facienda actum, si publica sit, excuset a delicto; quamvis consuetudo irrationabilis sit, vel reprobata à lege, aut etiam iniusta, habenti in foro contentioso. ↑ Et quod consuetudo iniusta quoad forum temporale valeat meno iure, & excuset à poenae secus de aeterna, & Divina, multis comprobant; ideo applicabis notata infra in cap. *peruul*. ubi de improbatu consuetudine ratione peccati. His etiam per hanc glossam adiunges Coar. in cap. *quomodo passum de pactis lib. 6. c. 2. v. cap. 1. v. 7. a num. 11. vers. quid de consuetudine*, ubi agit de questione an consuetudine blasphemandi excuset à poena exco-
muni-
cator.

7. Notat etiam Barboza per hunc textum, & glossam num. 5. & 6. quod consuetudo non valet contra legem expresse consuetudini derogantem, nisi quando est indulta, sciente, & patiente Papà, vel

illo, qui legem potest tollere. Et quod consuetudo futura nequit etiam procedere aduersus legem, quae ipsam consuetudinem simpliciter improbat, ut multis probat, quibus adiunges questiones sequentes quae dico infra de lege abrogante consuetudinem, & de aliis in cap. *fin. hoc inul*.

Et ibi in vers. *sine praedicio alicui*, notat Barboza num. 6. quod privilegia ita sunt restringenda, ut attentis & mature perpenis verbis & mente concedentis in ea accipiantur sensu qui minus atrocis verbis laedat. Quare adiunges notata supra de restrictione rescriptorum in cap. *significante*, cap. *Paulus*, & cap. *significante de rescriptis*; alia dicit idem Barboza hic num. 8. & 9. ubi ex glossa hic praedictum, verb. *quia pro modico*. ↑ Dicit privilegium non subito concessum, ubi agitur de modico reuocari posse. ↑ Item quod quando Papa, vel Princeps scribit cum intentione praediciandi, si non appareat in quantitate sit interpretandum in innocui, & paruo praedicio, &c. Ad quod exornandum adiunges notata infra in cap. *de electis de donationibus*, & in cap. *ex parte de consensu*, ubi in quibus fiat interpretatio plenissima, & io quibus modicior, aut minima.

AD TEXTVM

IN CAPITE VIII.

Cum Dilectus, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

1. *Consuetudo est optima legum interpret est privilegium non scripturarum, contra alicuiusque.*
2. *Consuetudo & res natura dant interpretationem dispositioni simplici.*
3. *Consuetudo interpretativa tanti effectus est, ut unico introducat actum nec oportet ut sit praescripta.*
4. *Consuetudo parum vim habet cum lege, habet vim pallii, fertur contra ea est.*
5. *Consuetudo facit licitum quod aliis erat illicitum.*
6. *Consuetudo potest inducere ut una Ecclesia de gremio alterius teneatur sibi Praetorem eligere.*
7. *Consuetudo non potest tollere libertatem in eligendis vel restringere ad certas personas.*

R O B A T V R ex hoc textu vulgarissimum quoddam axioma, nempe quod consuetudo est optima legum interpret, & inde probatur ut sit etiam interpretativa privilegiorum, & scripturarum, & contrarium quod facit partes contrahere secundum eam. ↑ Itaque vulgo dici solet quod consuetudo & rei natura dant interpretationem dispositioni simplici: sic recollegit cum multis ab eo relictis Barboza hic à num. 6. qui sub num. 8. dicit ut sic tanti effectus hae consuetudo interpretativa, quod ex unico actu inducatur nec oportet esse praescriptam. Quibus omnibus addo Diamm p. 6. ar. 1. & 2. ubi dicit duplici modo intelligi

intelligi regulam, *Quod consuetudo habet vim interpretandi legem.* Item applicabis alia notata *supra in cap. cum alius dicitur in.* ubi quod consuetudo est attendenda respectu loci, & vicinitatis. Et quod consuetudo sit interpretativa privilegiorum, & contrarium, atque optima legum interpretis; & quod quilibet dispositor recipiat interpretationem ab eis, faciatque contrahere partes secundum eam: bene ex multis *Barbosa axiom. § 6. n. 48. & sic.*

4 Item addit *Barbosa hic num. 10.* quod consuetudo parum vim habet cum lege de quo dico *infra in cap. fin. de notariis supra sub Rub. de probat. similes* quod habet vim partii, sique fortior pactio.

5 *† Et num. 11.* dicit quod consuetudo fecit licitum quod alias erat illicitum sed de quo sit intelliges ex notatis *supra sub cap. preed. rest. & Barbosa de ex notatis supra sub cap. per. & sic.* facit enim de non licito licitum, & è contra ac promitte excusat ab omni pena, si fiat ad rem non licitam, *Bartol. in l. fugitivus §. apud Labentem ff. de edicto edicto Gontierrez praticar. lib. 1. q. 1. §. 29.* Tufchus *consuet. §. 6. num. 18.* quod declarat cum aliter *Barbosa axiom. § 6.* procedere quoad penam temporalem; quia quoad penam peccati, & spirituales consuetudo non facit de illicito licitum contra legem ex glossa, *in cap. denique 4. dist. 8. in cap. cum venerabilis hoc tit. Felinus, in cap. ex terra num. 12. rest. declara. de electis in.* Beronius *consuet. §. 6. lib. 1. Roman. consuet. §. 6. num. 1.* Cepola *consuet. §. 40. Craxata consuet. §. 6. num. 109.* Tufchus *dist. 8. §. 6. num. 1.* & al. quæ adiecit ad ea, quæ dico *in cap. fin. de iur. §. 1.* quibus & hæc ampleantur.

6 Textum hunc interpretasem *infra in Rub. de iur. consuetudin. §. 3. n. 1.*

7 Sed quia ex verbis nostri textus alia tractatur decisio, nempe quod consuetudine potest induci ut una Ecclesia de gremio alterius, teneatur sibi Prælatus eligere: de quo plenè per *Barbosam hic;* sed ut recites ad textum, & ubi notata, *in cap. cum terra infra de electione.* Et præter telus ab eo, ego præcipi ad rest. quæ notata, adiungo quæstiones sequentes, quas per eum tractant Doctores. Primo an electio facta ad excommunicato, sit nulla, de qua Suarez per textum, *hic de consuet. dist. 14. §. 1. a nota. 6.* ad quam, & ad alias similes vide plura, quæ disti sub cap. ad probandum de re iudicata. Item an collatio facta suspensio valeat, tractat Garcia, de benef. 1. par. cap. 1. §. per totum & ego latè *infra sub cap. 3. de arate ordin.* Et leges *Barbosam in cap. 9. de exceptionib. §. 16.* ubi ex hoc textu probat eamundem esse suspensio, nec eligere, nec eligi posse, de quo *in cap. cum inter, cap. illa generalis & in*

8 *Rub. quæst. de elect. †* Ad bonam quæstionem, & propriam huius textus videbis *Contra. in 4. §. 1. cap. 5. a num. 8. & 9.* an consuetudo possit tollere libertatem in eligendo, vel restringere ad certas personas dicit ibi de euter affirmans videbis, *in disto cap. cum terra & cap. 1. de electione,* ubi Pontifex vocat praxiam eam consuetudinem, sed quod possit inducere ut ex certo genere personarum fiat electio: ex hoc textu probat *Contra. de in disto cap. cum terra Barbosa num. 2.* ubi ait multò minus potest ad superiores lura ea, quæ resoluunt Patronum, *in cap. licet num. 7. de. Nauar. consuet. §. illa Fl. Eman. Rodrig. in summ. num. 1. cap. 101. & teste Castellam. de delicto cap. 1. num. 60. in fine:* referre *Barbosa ut Sacra Congregatio Concilij Triden-*

tini requisita, an flame libertate electionis, liceat Prælato Superiori proponere duo, vel tres, ex quibus necessarij unus eligatur; & quod respondit non licere: alia dico in illo textu.

AD TEXTVM IN CAPITE IX.

Cum consuetudinis, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M

S Y M M A R I V M.

- 1 Capitulum sine Episcopo nequit statui, seu consuetudines nouas facere.
- 2 Capituli maior pars nequit tollere consuetudinem nouam vel antiquam primariam.

ATENS ex hoc textu probatur quod capitulum sine Episcopo, non possit statui, seu consuetudines nouas facere, aut antiquas immutare, & facta aduenit *Barbosa hic;* ideo solum dico, ut adiungas ad hunc textum *infra notatis sub in. de his, quæ sunt à Prælato sine consensu Capituli. †* Et etiam adiunges notata *supra in cap. cum omni,* ubi quod absque rationabili causa, non potest maior pars capituli tollere consuetudinem, velutem primariam mutando. Et applicabis dicta de abrogatione consuetudinis *supra in cap. 6. rest. in alio de electis,* & de quæ de auctoritate consuetudinis vsque longius *supra in in. Andrica, disti,* de quibus etiam *in cap. fin. hoc tit.*

AD TEXTVM

AD TEXTVM IN CAPITE X.

Cum Ex parte, hoc Titulo.

P R A E M I S S V M.

S Y M M A R I V M.

- 1 Consuetudo improbat, per quam quis inducitur ad peccandum & de rationis, n. 8.
- 2 Lex improbat, quæ probat delinquendi occasionem & n. 8.
- 3 Consuetudo non valet, ut viri, qui bona sua expendit, possint expendere bona uxoris, nec uxor ad altera si dimittatur, habeat partem bonorum viri n. 4.
- 4 Prodigus quis dicitur, & de eius pena remittitur.
- 5 Prohibitum, & non dormientibus iura subinueniunt.
- 6 Securus inter viros, & uxorem quædam bona remittunt.
- 7 Consuetudo dupliciter iniqua consideratur intrinsece vel extrinsece & qualiter deservat.

EXTVS iste improbat consuetudinem, & per quam quis inducitur ad peccandum, & sic probat *Barbosa hic §. 1.* ut non valeat consuetudo

tudo præbens delinquendi animum, etiam si sit immemorabilis occasione applicabilis quæ longè dixi in cap. fin. de præscripti. ubi de improbanda præscriptione cum peccato, & mala fide.

- 3 Et probat rationem Barbofa hic num. 1. id esse, quemadmodum, improbandus lex, quæ delinquendi occasionem præbet, ut percipies ex adductis, *sub præf. tit. de consuet.* ¶ Cumque Pontifex exemplificet duobus in casibus; Nempè ut non valeat consuetudo; quod tunc qui dissipant bona sua possint expendere bona vesteri, ad quam potestem notabilis adducta infra in cap. infirmos. 5. & cap. per vestras 7. de donationibus inter. ¶ Et secundo exemplificat, *De nec vixer adultera, si demittatur, habeat partem bonorum viri.* Ideo etiam applicabilis notata infra in cap. plerumque 4. de donat. inter. Et pro integra decisione textus nostri applicabilis notata in cap. Quinquagesima 23. cap. 12. §. illi, cap. quemadmodum 25. de iur. iur. ubi improbantur illicita instrumenta, ac peccaminosa.

- 5 Io glossa prodigialis, & ibi, prodigius est, & ibi, avarus est, dicit Barbofa hic num. 4. & 5. qui sunt isti. Et in verbis textus nostri, ibi: *Prodigalitati vitio, vel avaritiam à num. 5. ex quo notatur prodigi pœna; idem adiungit bonas quæstiones, quas longè scripsi in cap. veritas de dolo, & contrum. quest. 4. 5. & 6. per ipsum, & ad aliam in cap. causam 9. de iudic. quest. 4. in prodigius possit esse in iudicio sine Curatore. ¶ Item notat Barbofa ex glossa hic num. fin. ex dicto verb. in Curia, illud axioma quod vigilantis, & non dormientibus intra subueniunt molibus comptobans; sed de eo proprius in cap. vigilantis ubi de præscripti. Ex his ad textum hunc quæstiones sequentes.*

- 7 Societas an inter virum, & uxorem sit contracta in bonis acquirendis: videbis notata infra in cap. 2. de donat. inter. de quo plenè videbis Couarru. in 4. p. 1. cap. 7. §. 1. & ibi à num. 1. cum applicabilis lib. 2. var. quest. 16. n. 9. ad quæstionem de qua dixi supra in cap. 1. hoc ratiem applicabit lib. 1. 14. & 16. Tauri, ubi Anton. Gomez. agit de prædicta societate bonorum, de qua in dict. cap. plerumque, & cap. per vestras de donationibus inter. dico latè.

- 8 Ut tamen dicta num. 1. & 2. intelligantur aduerto distinguendum cum Berricelo, de missionibus Apostolicis p. 2. tract. 3. de legib. quest. 37. n. 51. in vers. ad primum, nempè vel iotinescè, aut extrinsecè inter quod ea est differentia, ut consuetudo intrinsecè iniqua quæ scilicet ex obiecto est iniqua, & nutritiva peccato sanè nec per mille annos præscribi possit; consuetudo tamen iniqua extrinsecè quæ in se honesta est ex obiecto at ex motivo & fine extrinsecè iniqua est, ut ad fouendum schisma, aut hæresim hæc durante eo perverso motivo vtiq; præscribi non possit, sed post longissimum tempus siue immemorabile cessante eo piao sine de motivo comportari bona fide nihil cogitantes de eo motivo simpliciter sequuntur exempla futurorum prædictorum tunc præscribi posse ait, removo sine extrinsecè iniquo remanet consuetudo intrinsecè, & ex obiecto honesta atque adeo apta, ut præscribi possit ita Berricelus, & aptius patet ex dictis infra in cap. fin. hoc tit. §. 6.

401 020 700 020 020 020 020 020 020 020 020 020 020 020

AD TEXTVM IN CAPITE FIN.

De Consuetudine, hoc Titulo.

P R E M I S S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Textus iste est clausis nostri tituli.
- 2 Consuetudo non valet contra ius naturale, Diuinum, vel positium, nisi sit rationalis.
- 3 Consuetudo, rationalis non est, quando permittit aliquid contra ius Diuinum, vel quæ permittit aliquid contra ius Diuinum, vel quæ permittit iustitiam, vel contra Ecclesiam, & personam Ecclesiasticam.
- 4 Consuetudo non est rationalis, in qua canitur, ut in instrumentis non apponatur dies, & hora: quicquid de loco loci bipariet apponende, n. 5.
- 5 Consuetudo iudi vltra id, quod non debet observari, est ratiocenda.
- 6 Consuetudinis effectus plures, & quæstiones ratiocendæ.

EX T V S iste est, ut clausis totius tituli, & in quo poterat repeti omnia requisita, quæ debet habere consuetudo ut sit bona, & contra, quæ sit valida disponere: de quibus plura iam sub Rubrica, & sub Rubra, abundè notauimus quæ iungi valent.

Igitur probat hic textus quod non valet consuetudo contra ius naturale, aut ius Diuinum, vel positum, nisi sit rationalis, ut multis hic probat Barbofa num. 3. qui docet num. 11. & 12. ubi demonstrat quæ dicantur rationabiles consuetudines, & præter eum, & ad eo relatus, adiungo pro hæc parte Dianam p. 6. ar. 1. §. res. 1. de consuetudine, ubi adducens quædam sit consuetudo rationalis ponit duas opiniones, & tertiam amplectitur ex Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 4. num. 14. & alia adduces ex multis, & ego expendi supra sub quest. 5. in Rub. à n. 1.

Et Riccius collect. 10. 6. ad text. in cap. presulati de foro comp. potens regulam, ut consuetudo debeat esse rationalis, limitat dicens eam talem non esse, quando permittit aliquid contra ius Diuinum: & illa quæ permittit vitia, ad dicta infra in cap. de iuribus de iur. iur. item ea, quæ est contra Ecclesiam, Ecclesiasticamque personas, ut iam supra dixi, sub cap. 3. & 4. ¶ Item ea, quæ cauertur, ut in publicis instrumentis non apponatur dies, nec hora; & quævis consuetudine induci possit, ut locus loci bipariet apponendus est in instrumento non apponatur ex Puteo de iur. 336. lib. 1. quod iunges ad tradita de hoc sub tit. de iude instrumentis. ¶ Item ut debeat reici consuetudo iudi vltra id, quod non debet observari: sic cum Capell. T. bol. in decis. 195. Quæ dicatur rationalis Zuallos in pract. 9. 359.

Ad aliam partem textus nostri in primis eius verbis ibi: *Tantum sint grauiora peccata, quanto diutius &c.*

De effectibus consuetudinis dico infra quest. fin. vers. ad quinquam, & quid ea possit, & qualiter iustodu

introducatur, Felicianus de Vega in cap. 8 de iudic. per totum & a. num. 10. ubi & ego; an sit de substantia consuetudinis, quod sit scripta Zeualos in prati. quest. 620. de quo supra dixi in Rubrica consuet. 2. sub ver. ad secundum, vel et quo infero. An regulares possint vel suis privilegii etiam si habuerint vim contrarium, Diana dist. 4. par. 3. tract. 1. ref. 88. Et an ut lex per non vim cateat autoritate requiritur tempus. Diana p. 1. tract. 10. ref. 17. Et cum in verbi ubi Nemo sua meriti intelligit naturam ubi quatenus consuetudine possit aliquatenus derogari, & paxit rationem hic Pontifex; ideo videbis quæ de lege naturali scribunt Azor. lib. 6. mor. c. 1. Molina de iustitia tom. 6. rr. 5. dist. 47. 48. & 49. ius naturale an possit ignoratum ignorari, Valquez 1. 2. q. 76. art. 2. dist. 121. per totum, & dist. 91. art. 2. dist. 154. per totum. De lege naturali, Divina, & positiva Salas de legib. dist. 4. 5. & 6. & 19. per totum. Ao Deus possit dispensare in preceptis Decalogi, Valquez 1. 2. quest. 106. art. 3. dist. 175. cap. 1. usque ad 4. Ao Papa dispense in iure naturali a. num. 3. & num. 4. ubi nec deat contra ius Divinum: & a. num. 5. ubi de dispensatione in iure humano, Couartius in 4. 5. cap. 6. a. num. 3. & in cap. quævis pallium p. 2. §. 4. a. num. 5. qualiter consideretur naturalis in contradietibus, & aliis: ubi a. num. 6. de iure naturali, & gentium, Couaz. in reg. peccatorum 2. p. 3. 11. a. n. 1. & 4. Thomas Sanchez lib. 1. de maris. dist. 7. ubi a. num. 14. expendit, quando ex aliquo contraria oriatur obligatio naturalis, quando vero civilis. De preceptis Decalogi, & eius obligatione naturalis Molina de Iustitia supra dist. 56. & 57. & videbis quæ dico infra questione 5. a. num. 1. Sed quia horum occasione disputari queat de lege æterna; ideo videbis eundem Molinam de Iustitia dist. 106. tract. 1. dist. 46. & de lege gratiæ idem dist. 65. De hac lege applicabis nonnulla, quæ supra adduxi in Rubrica consuet. q. 1. a. n. 2. & de lege gratiæ, seu veteti, dixi ibi in cap. translatio 3. ubi de abrogatione veteti legis. De quibus omnibus quæ apertæ sunt ad materiam textus nostri, multi alij moderniores scripserunt in tract. de legibus, & consuetudine.

QVÆSTIO I.

An consuetudo diuturna in peccando augeat peccatum. An poena sit minuenda, ubi a parato scelere, multum temporis intercesserit?

SVMMARIVM.

- 1 Consuetudo delinquendi facit delictum nimis atrox & augeat poenam quoad Deum, ut n. 7. & 11.
- 2 Scitatis iniquitas, nunquam transiit in iudicatum.
- 3 Peccata quæ diuturniora eo graviora sunt, & num. 1.
- 4 Consuetudo prava temporis cursu non firmatur, & n. 5.
- 5 Nequa sit infers facie.
- 6 Legem iniustam lapsam temporis, non valdeat.

- 7 Delictum antiquum miniori poena, quam ordinaria puniatur, & o. 13. & 14. ubi expenditur, & melius a. n. 20.
- 8 Peccata diuturniora temporis in foro animæ, magis fordescent, in foro fori alienantur.
- 9 Consuetudo in delictis excusat.
- 10 Ebrietas peccatis, nullus puniatur in Germania.
- 11 Fornicatio in simplici in nonnullis Regibus poena non est imposita.
- 12 Peccatorum multitudo pudorem tollit.
- 13 Cap. 8. Ezechiel. o. 14. & 15.
- 14 Delicta successiva magis puniuntur, quam transitoria: & quæ ista dicantur? o. 21.
- 15 Deceitum in malis exercitationibus, non facile corriguntur.
- 17 Cessat. cap. 5. Epistola 38.
- 18 Morum emendator difficile tollantur.
- 19 L. diu duratno ff. de penis, & o. 23. & 24. 28. 30. & 34.
- 20 Mores suos prave extendant, minus puniatur expende, ut n. 25.
- 21 Diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed augeat.
- 22 Peccata tanti sunt graviora, quanti diutius infelitem animam detinent atroxem.
- 24 Diuturnitas temporis minuit poenam in delictis, leuibus, & potest prodigi in atrocioribus ad gratiam Principis, seu commutationem, & qualiter, n. 25. & minus etiam in atrocioribus, n. 26.
- 26 Homicida ex diuturno tempore quæ admitti per iudicem ad compositionem pecuniariam.
- 27 Delinquens temporis minuit poenam delinquens in atrox præstati, & accensati, & magis illius, qui sui in carceribus, seu exilii a Patria, n. 28. non sic si condemnatus fuerit, num. 29.
- 30 Delinquens in reatu quando effi dicatur, & num. 31.
- 31 Reatus quando in delinquente dicatur, & num. 33.
- 32 Reatus factus, nimis differat a recepto inter reos.
- 33 Reatus dicitur status, & conditio, in qua durans accusatio rei sui donec absolvatur, vel condemnatur, ut duo patiuntur, ut hic.
- 35 Diuturnitas effi, vel decem annorum, vel saltem annorum octo.

Ad primam partem questionis, quæ excitatur ex primis verbis textus nostri in verbi, tanto sunt graviora peccata, quanto diutius, &c. videretur absolute respondendum cum Ematio de delictis, & poenis quest. 18. num. 80. ut consuetudo delinquendi faciat delictum minus atrox, & poenam augeat; qui in prati. quest. 30. a. num. 43. plene tradit per quos actus inducatur consuetudo peccandi, & quomodo, & quando excuset consuetudo loci in delictis, & quibus; quæ omnia videbis per exacta explanatione materie textus nostri in prædictis verbis. † Sed interim notabis cum Felino in cap. cum omnes num. 4. de consuet. quod iniquitas statim nunquam transiit in iudicatum, sicut ad propositum, de quo hic poedem nouissimè Stephano Natan, de Iustitia valuerat p. 10. cap. 2. sub n. 1.

Exequit

3. Et enim Zalsus *conf. 14. à mm. 106. & conf. 15. num. 3. & Doctores per diffinit. 8. & cap. non debet de causa gnuat. & ex nostro textu dicunt quod peccata quo diuturniora, & graviora sunt; & addit Craueta *conf. 314. num. 4. & 5. †* quod praua consuetudo temporis cuius non firmatur: & ob id ait Stephanus Narten. *diff. num. 1.* quod Carol. V. *art. 18. emendat. crimina.* abrogavit multas consuetudines. *†* Et enim, si ut inquit Boët. *4. consular. 4.* nequitia miseris facit, sequetur inde, ut miserius sit diuturnior, cum peccatum, quo antiquius eo grauius esse solet, Craueta *conf. 146. num. 4. & diff. conf. 314. num. 5.* ubi loquens de consuetudine nutritiua peccati, dicit nequidem antiquissimo tempore iuberi, aut consummari ex regula textus in *cap. 1. hoc est lib. 6. †* Quia lapsus temporis, legem iniustam non validat, glossa in *cap. inter cetera 16. quæst. 3.* Craueta *diff. num. 5.* qui pulchre exornat ex Fabiano Iustin. in Tobian. *tract. de superbia gradibus cap. 9.* Et sic S. Cyprianus contra Pompeium Episcopum Stephanum relatus ab Aonzo Roberto *lib. 2. verum indicium cap. 1.* dicit ut consuetudo sine veritate veritas eritot sit & in Iasone *volam. 3. conf. 64. n. 15.* temporis prædictum dicitur impium.*
7. Sed Barbofa *hic num. 2.* cum Tytauello *de parui temporis delicti cap. 19. num. 3. & Zenedo ad decretal. coll. 16. num. 4.* distinguendo explicet quod diuturnitas temporis augeat peccatum quoad Deum, & in foro anime, sed respectu ciuiliis pœne, aut criminalis impositione, quando delictum est antiquum, non debeat pœna ordinari pœna, sed maiori per textum in *l. diuurno ff. de parui*, cum aliis à Zenedo relatis. *†* Ideo euenit addo, ut quænammodum in foro poli peccata, & crimiua diuturnitate temporis magis fortescunt sic in foro foci diuturnitate temporis alleuientur; imò quandoque extinguuntur, ut in *l. si diuurno ff. de parui*, ut declarat Tyraq. *vbi supra* qui & causa 4. *†* docet quod consuetudo in delictis excusat
10. Stephanus Narten *supra diff. cap. 3. num. 4. †* Idem dicit, referens, ut in Germania nullus propter ebrietatem puniatur. *†* Et in aliis Regnis propter fornicationes simplices, nemo fubeat pœnam sic ut exclamare liceat, cum Ciceron. Verrem, O, *Conseruato peccandi, quantam habet inuoluntatem in improbi, & audacibus, cum pœna obstitit, & licentia consequuta est prius.* Et illud prius declarat Narten, ut procedat in consuetudine publicè iniusta, secus si sit priuata. *†* Et enim ut ait Seneca pudorem tollit malitudo peccatorum, & definit esse probi loco commune maledictum.
13. Sed replicabis dicendo primo quod tempus extenuet, culpam, adumque commendet, ut dixit Sa *res. 64. & sic peccatum diuturnitate extenuat, pœnam ciuilem augeat diuturnitate contra dictum num. præced. Ex illo Ezechiel. cap. 8. mulieres sedentes plangentes Adam idem aliarum abominaciones supererant, vel magis precarior, quam qui stantes idole cultum exhibuerat, tamen hæc non obstat dices, non illud, quod tempus pœnam extenuat, quia illud Stephanus Narten. *diff. cap. 2. de iniuria vulnerata sub ann. 4.* declarat dicens, ut pœna consuetudo excusat à pœna exteriori; licet non excuset à peccato, & culpa: sic Barbofa in *cap. de iure iur. 3. diff. 4.* ubi plures allegat Doctores*
14. *†* Nec ob id dices magis obstat secundam argumenti partem; quia cetera quando delictum est antiquum, scilicet communi iam supra de-

cem anios eo casu non debet quis puniri pœna ordinata ut dictum est, sed maiori, aut nulla ex dicta *l. diuurno, & l. si diuurno ff. de parui*, quando scilicet delicta fuerint momentanea & transitoria ut homicidium, &c. & quæ semel sunt perpetrata. Verum si successiuus fuit, ut manimonium prohibitum, hæresis, aut alia id genus, eo grauius erit puniendus peccato quo datus permanferit, ut hic resoluit Barbofa *diff. num. 2.* ex traditis per Tytauello. *diff. causa 3. num. 3. de parui temporandis*: quo in casu debet explicari *diff. cap. 8. & Ezechiel*, sicut etiam, & in iure nostro contingit, ut delicta, quæ tractum, & causam successiuam habent; magis sunt punienda, ut dicunt Craueta *diff. conf. 314.* cum Cothon. *volam. 1. res. 32. †* In quibus delictis dicit Lucas de Pena *in l. si quis cod. de seruinit. leuitate* utendum esse, addens iuxta S. Ambrrosium dicentem, ut diu in mala excitatione detenti non facili contigantur, ut *diff. 16* sic etiam explanari dictum *supra*, ex Farin. *diff. quæst. 18.* quod consuetudo delinquendi faciat delictum magis atrox, pœnam augeat. *†* Et illud Calliodori V. *Epistol. 38. nempe, † emendatio morum difficile iustitiam erunt, aut si oegligantur, & roboret.* Et ut amplius assequar leges Farinap. *de de inquis. quæst. 10.* ad casus occurrentes: iam, & quando ex diuturnitate temporis pœna minuetur: & num. 20. & 33. de pœna spirituali, & aliis *ad num. 84.* iunctis quæ tradit Mathæus singal. 77. & ibi additio.

Ad secundam quæstionis partem, an pœna sit minuenda ubi à patre coeleste multum temporis intercesserit, quia ex dictis abundè responsum præstat ideo tantum adducam, & explanabo, quæ solent Doctores inter se pugnantes cumulare pro explicatione dicta *l. si diuurno, ff. de parui* cum textu nostro, pugnant ergo Doctores super intellectu illius dicti *in reata esse longi temporis* etenim Alcinus *lib. 2. parerg. cap. 19.* Crotaphus *lib. 2. Mystereuonum cap. 20.* Budeus in annotationibus; ad textum in *diff. l. si diuurno*, quos sequitur est Couartius *lib. 2. variar. res. cap. 9. n. 2.* dicunt rectius, *Esse statum, & conditum, in qua res fuit; donec vel absoluitur, vel condemnatur* alium inter eos relati in consuetudine, & moribus calamitate erant capillo submisso, quibus non auita sua erat rescindere, quam amantem suorum absolveretur syndore, & illius confitti, prolixæ barba habitu seruido parati, & ut Budeus ait miserere de acupatore. Accurrit, verb. Barol. & sequaces antiqui, docuerunt prædicta legis auctoritate minuendam esse pœnam ei, qui crimen admittit si longum tempus pœterierit; quod videtur non ita sequuti recentiores eo quod dixerint *Gravius obsequenda crimina quo diu impunita fuerint, tardius tempore ultionis gravitate, conspicienda esse.*

Nihilominus rectè, tam antiqui, quam moderni præferunt quicumque iuxta distinctionem iam in primo dubio relata: nam in delictis semel commissis, quæ in hoc proposito nostro momentanea appellatur, dixerunt veteres minuendam esse pœnam summa quodam ratione, & acquirat si videlicet ex eo tempore, quo crimen quis admittit vitam suam, ac mores correxerit, & virtutis argumētum præbuerit nam pœna constituitur in emendationem hominis, ut inquit Paulus in *l. si parui ff. de parui. †* Secus tamen dixerunt id delictis successiuis, id est in quibus quis diu præstiterit ex grauius coëctendus est veluti in hæresi, adultério

adulterio, & similibus; quia diuturnitas, temporis, non minuit peccatum, sed augeat, & nam ut docent textus nostri *dist. cap. non debet de consanguinitate, cap. cum haberes de eo, qui dicitur, quomodo possit per adulterium, cap. non satis, & cap. cum Ecclesia de simonia, cap. circa nobis in fine de regularibus, cap. schisma 24. quest. 1. & postea Cellus in l. infensando §. infans ff. de furtis, ibi: & quid iam ridiculum est, quoniam melius fuit condonari, esse propter immemoriam furti extingui, tanto sunt grauiora peccata, quanto diutius infelicem animam desineant alligatam.*

13 Igitur ex his videmus veteres iniquam sententiam dicta legi durum recte petcepisse, sed ceteros eius verba rectius explicasse, & ne contrarij viderentur existimantur *lib. 9. contrarij, cap. 38.* ceteros iniquos fuisse de delictis, & criminibus succellisse; dum probant grauius puniendi esse crimina, quo diutius impunita manserunt, tarditateque vindictae grauitate compensandam. Veteres inquam de delictis momentaneis: iam ubi emendatio conspiciatur, non videtur poena esse necessaria, sed ne iustitia offendantur statui posse dicunt, verum tamen mitior, vel clementior ob speciem virtutis editum: videbitur Tyracellum de poenis *temper. super causa 39. An-Gomez in de delictis cap. 1. num. 7.* Clarum est *praxi crim. §. 60.* verum *praxia potest, Rolandum à Valle cons. 63. lib. 3. num. 10.* Grammaticum *cons. 39. num. 3.* Afflicti *causa 28.* & cum hac declaratione transit etiam Thefaurus *deyf. pedemont. 76. num. 6.* & alij plures relati à Farinacio de inquisit. *dist. quest. 10. num. 86.* & ante *num. 84.* ubi de praedicta regula.

14 Sed quia Clarus dicta *quest. 60.* in dicto verum *praxia*, sic tenens adhuc dixerit quod non videtur feruari eam regulam; & tunc ex diuturnitate temporis, poena delicti sit inuoluenda, praeterquam in seuis delictis, libet bene etiam in atrocioribus diuturnitas temporis posse prodelle ad obtinendam gratiam, eam commutationem à Principi ideo potuit Farinacius, *dist. quest. 10. sub n. 86.* in *ver. certe*, non acquiescere distinctioni iam à nobis relatae, dum non credit verum quod diuturnitas temporis in praefatis succellit delictis, non immutat poenam; quia etsi faceatur, ut dum quis permanet in delicto, illud iterando, quod non solum non mitius, sed grauius puniri debeat; & petinde sequi quod si per diuturnum tempus ab eo delicto se abstinent, non debeat mitius puniri, sed ut inquam quidquid commulatur Farinacius, expendit, *ve supra* & simul etiam cum ipso

15 dicta *quest. 10. n. 91.* quatenus dicit ut tunc de diuturnitate temporis poenam minuat, dummodo delinquens ipse à tempore delicti perpetrati in positum fuerit bonae, & laudae, videt non aliud delictum commiserit secus si aliter cum Tyracello *dist. causa 29. num. 4.* dicente vt non alia ratio melior quae excogitari pro intellectu dictae legi *dist. durum*, etiam in reo non existente in carcere, nec accusato, quam si delinquens post commissum delictum diutius se ab aliis delictis abstinerit, magis, & potius impetu ignorantia, infirmitate, & aliis id genus, quam dolo, & consuetudine deliquisse praesumendum sit; quia ex frequentibus actibus praecedens animus dignoscitur, *l. 6. h. qui vbi Bald. & DD. ff. de adulter. §. fin. vbi glossa in verbo vt appareat auct. de resur. & ea quae, parit & petinde ut appareat satis*

D. Fernandin de Rescrip. & Consuet. P. 4. l. 1.

emendatus videatur qui post delictum commissum bene, honesteque vixerit §. 1. verum *hinc auctor in auct. de Monachis*; quae emendatio, ve praclare dicit Tyracellus; operatur poenae diminutionem: tamen ubi quis post delictum commissum in honeste viuendo, alia commiserit scelera diuturnitatem non operari diminutionem poenae credunt relati Farin. & Thefaur. in *dist. deyf. 76. num. 1.* ubi refert alios.

Quare idem quantumvis Clarus dixerit solum in delictis poenae minui adhuc ex dictis credo quod non aliud sit à iure statutum, non solum possit, sed etiam debeat Iudex ex diuturnitate poenam minuire, etiam in grauioribus delictis; proptereaque posse Iudicem illo casu homicidam ad petuoriam compositionem admittere, dicunt Afflicti *deyf. 287. à num. 1. Roland. cons. 63. num. 10. volum. 3.* sicque procedere in homicidio Grammaticus *cons. 39. num. 1.* Bartholom. Tege in *sent. tractatibus crim. p. 16 num. 9.* & 10. Boslius in *ris. quomodo procedat per alium in delictis num. 18.* Carter. in *practica in tract. de homicid. & Afflicti §. Trigesimo excusat durum*, &c. à num. 1. Pollerius in *pract. crim. verb. vbi carceratur num. 19.* vbi dicitur quod imponitur alia poena, quam pecuniaria & Thefaur. in *dist. deyf. 76. pedemont. num. 1.* & num. 2. verum & in vbi videtur reuocari, aut sapius sic fuisse praedicatum, & indicatum in Senatu illo Pedemontano.

Quod si dubites, num dicta regula etiam lo- 17 cum habeat, quando delinquens fuit etiam accusatus, & processus, sed per eius absentiam non potuit sibi imponi poena; quia vt dicit Anon. Gomez. *dist. cap. 1. lib. 3. variat. num. 19.* ubi dicitur, post Bartol. & Ancharan. tunc non minuitur poena propter temporis diuturnitatem. Tamen contrarium in praesi verius est; nam vt dicit Couaz. *dist. lib. 2. var. cap. 9. sub num. 2.* ex textu in dicta *l. 6. diuturnitas*, communiter per DD. cum Iudex vt is qui post longum tempus abicius facinoris accusatus, minui poenam puniatur; & Anon. Thefaur. *dist. deyf. 76. post num. 3.* Clarus *dist. quest. 60. verum praxia*, post Farin. *dist. quest. 10. de inquisitione sub num. 87.* bene, & explicantes dicunt dispositionem *dist. l. 6. diuturnitas*, non posse habere locum nisi quando reus sit in tenui iure, vel quod sit praefatus in carcere vel quod sit absens processus, & accusatus; quia si diuturnitas temporis debet diminuire poenam ei, qui post delictum semper ratiomode, & sine villo damno (cum non esset accusatus) permanferit in loco commissi delicti, & furti sui Domicii, & originis quanto magis ad suorum eius, qui existens processus, & accusatus, diu absit à loco sui Domicii, & patriae cum hoc incommodis, & damnis; imò addit Farin. multo magis procedere, & vidisse in gratias 2 Principi concessis, semper rationem haberi quod delinquens diu in contumacia, & banno extra patriam sordidatus permanferit, quasi quod commissi delicti poena partem subleuet.

Aliud in quam esset ait Farinacius *ibi in fine dist. num. 87.* per alia, quae ibi adduxit *dist. quest. 70. num. 12.* verum amplius, quando non solum accusatus, & processus est delinquens, sed etiam condemnatus sententia; nam tunc tenebatur Iudex non obstante qualibet temporis diuturnitate exequi sententiam, si condemnatus ad eam manum deueniret; licet bene posset poenam tempe- 18 rate non ex se, sed Principe confulto.

M

Iterum

¹⁰ Item si pro maiori exortatione dicta lesu si duximus, dubites quid sit esse in reatu, iuxta iam adducta in princip. vñ. ad secundam, & quando nomen rei dicatur esse inter reos: aduenit in teatu tunc cietur delinquent consistere secundum communem, & practicum opinionem, quando cum presente, vel carcerato, lis est contestata per iudicis interrogationem, & illius responsio-

¹¹ nem. ↑ Item quod eo absente reatus inspicitur quando vigore statutorum, seu consuetudinis voluntarium, coartum haberi reum pro confesso pro rei parte, sunt propositae exceptiones concernentes merita causae. Sin autem fuerint propositae exceptiones dilatorie, seu declinatorie non inducatur reatus, nisi iudex super illis tacite procedendo ad vltiora, vel expressit ea reiciendo pronunciatum: ita Clarus in *pract. quæst. 14. n. 1. sed hic dissidenter*, bene declarat Benedictus de Plumbinus in *l. penult. §. ad trimen i. n. 8. de publicis iudiciis*, Martius Socinus in *cap. 1. n. 6. de munie. petis. Angelus de maleficiis*, in verbo, & ad *querelam num. 62. Blanc. in pract. criminal. §. datus deservimus*. ¹² *hu. num. 1. & num. 1. ↑* Vbi videtur facere differentiam quando quis dicatur *factus reus*, & quando *receptus inter reos*, Cyprianus omnino in *l. 1. num. 9. eod. de hu.*, qui accusare non possunt, Salicet. *ibidem num. 15. Franc. Marcus de off. 725. part. 1.*

¹³ Vnde iam rectè concludimus, vt cum reatus sit fixus, & conditio in qua durante accusatione rei sunt, donec absoluantur, vel condemnentur: quo tempore quando praesentem sunt praesentes, & carcerati causam agant squalore, & illuie confecti proxima Barba, imbrui foedido, & panthoso misericordiae occupatore, vt supra dixi, & repetit Patinachus de *inquisit. dist. quæst. 10. num. 39.*

¹⁴ in fine. ↑ Merito dicendum est Modestinum in *dist. 1. si dicimus si de poen.*, decreuisse ob eum statum, & diuturnam illam calamitatem, poenam fore minuendam; secus ergo vbi delinquent in reatu non fuerit: propterea male, & perperam egerit: licet ex his non admittant à nobis adductum iam distinctionem, Tyraquellus de *poenis temperandis dist. causa 19 in fine*, additio ad Gomezium, vbi *sup. dist. cap. 1. lib. 3. varior. num. 7. tit. C. & Couarr. dist. lib. 2. var. resol. cap. 9. sub dist. num. 1. dicentes non adaptari ad litteram dictae legis si disturno. Tu tamen ab ea nunquam recedas; quantumvis in verbis ream admittas proximè adductam explicationem.*

¹⁵ Vnum tamen notabis vt iam dixi, quod in puncto, de quo sumus loquuti huc vsque in hac quaestione, disturnitas temporis erit, vel decem annorum, vt communiter Doctores rehui resoluunt, vel vltim annorum octo, vt voluerunt Grammaticus *conf. 39.*

Farinat. de *inquisit. dist. 10. n. 85.*

QVÆSTIO II.

An consuetudo delinquendi augeat poenam delinquenti, quando, & quomodo: vbi quid in minimis. Et quando dicantur delicta pluries commissæ Et quando, vel vicia vel pluribus poenis puniantur. Et an consuetudo peccaminosa vincat legem?

SVM MARIVM.

1 Consuetudo delinquendi facit vt reus grauius puniatur.

2 Delictum sapienter commissum, potest mereri poenam capitalem; nisi tantum simplex, illam meretur: explicat vt n. 3.

3 Poena augeatur propter antiqua delicta, etiam praescripta, & commissæ in diuersis territoriis.

4 Fur, qui dñm sacra commissæ si tertium perpetrare in diuersis territoriis, puniatur, ac si triplex commississet in eodem territorio, numero 6.

5 Delicta plura, vt vltimo agerantur, vnicuique reguntur praescripta a censuram, seu poenitionem priorem; item vt quod sit eiusdem territorij, sed in expende, vt num. 7. & 15. 16. & 17.

6 Delinquendi affectus quando quis dicatur.

7 Consuetudo delinquendi praescripta contra reum etiam in procedendo.

8 Lex multum praesumit contra eum, qui consuevit esse delinquent.

9 Delictorum frequentia, demerit incorrigibilitatem.

10 Malus semel, salu semper praesumitur in futurum.

11 Conuersus non delinquere, initium puniatur.

12 Punio delictorum debet esse cum relatione actuali vita.

13 Summiacum, quoniam alius vira commendat, initium puniatur.

14 Delicta reposita, vt grauius puniantur, quid in practi requiratur n. 33.

15 Furtum qualificatum, quali poena plebuitur, ex arbitrio iudicis pendet, qui aliquando pro primo vltimum supplicium imponit, n. 17 & 18.

16 Fur non poenitur pro primo, & secundo furto postea adhuc poena mortis poeniri, & numero 18.

17 Furio quantumvis graui potest per decennia ad irritum condemnari.

18 Poena mortis statuta poenit furanti in quantitate, iuxta de causis quæ moderari.

19 Delicta ex more, mitius poeniantur, quam legibus plebuit solent.

20 Sanctitas sui sacra crudelitas, nisi ebrietas iuxta eugraphos nocentius poenatur.

21 Tristitiam poena est laboriosa nimis, vili, & infamia, condignaque est hominibus, etiam qualitate in grauius delictis.

- 24 *Malum semel, semper presumitur: alio in eodem genere mali: expendit vt n. 28.*
- 25 *Fama mala in genere dicuntur hominibus, facit iudicium contra eum, si sit in eodem genere, est iniquissimum, nihil resistit, adhuc suspicio oritur.*
- 26 *Malum in uno habet cetera se non medicam suspitionem, quod sit malum in alio: fallit num. 49.*
- 27 *Filij præsuntur laborare pluribus delictis ex una specie delicti paterni.*
- 28 *Malum de presumi uno presumitur malum de futuro, sed oritur aliqua in eum nobilissimi suspicio.*
- 29 *Uidua fornicatrix, præsuntur talis in praetorionem maritus vincit.*
- 30 *Delinquere consuetum acrim puniatur si sit maior 25. annorum, non si contra.*
- 31 *Pueri, qui passim sunt se invicem cognosce, comitasti non fuerunt, sed suspicari; bene tamen possunt pueri ex reiteratione actus, num. 51.*
- 32 *Delicta leuia ex iteratione non puniuntur gravium, n. 55.*
- 33 *Furti leuia repetita gravium puniuntur: explicat, vt n. 61.*
- 34 *Delictorum gravium poena augetur, non minoratur.*
- 35 *Furans plures parvas quantitates, peccat mortaliter, est alius plura venialia peccata non faciunt unum mortale: expendit ad forisum eternum; vt ultimo 38. 39. & 40.*
- 36 *Minimorum non curat Praetor, sed qualiter n. 39. & 40.*
- 37 *Cap. vnum §. in nomine autem criminis dist. 15.*
- 38 *Lesioni medicis causa à iure communis non recedimus.*
- 39 *L. scio ff. de in integrum restitutione, l. si oleum §. fin. ff. de dolo, l. res bona ff. de contrahent. emptione, l. i. §. illud ff. de coniug. cum emanc. liber. l. quatuor ff. vt in possessione leg. earum, l. i. §. cum dicitur ff. si cui pbsquam, l. si proprietarius, vers. eadem ff. de damno infecto.*
- 40 *Minimum in pluribus acceditur; vt num. 43. in quibus etiam vt in gravibus arbitratetur Iudex, n. 48.*
- 41 *Minimi ratio attenditur, quando sequeretur absurdum, & praesidium ferte materibus rebus.*
- 42 *Delictum cautionem gravium patitur.*
- 43 *Facinorosus homo ex multis delictis, etiam diacrisi aggravatur ad poenam.*
- 44 *Delictum reiterationum, sapienter sit meius.*
- 45 *Delictum pluries commissum eis inducit delicta, quae reiterationes, & sic ut requirit purgationem.*
- 46 *Malum semel si à delicto parato cessat per trinitatem bene se gerens, habetur vt bonus, & num. 50. ubi habetur talis à primo die ipsius trinitatis.*
- 47 *Iniquissimus bene fama reperiens, non est obnoxius ex mala fama, in qua erat ante trinitatem.*
- 48 *Delictum continuatum non efficit plura, si modo impio processu absolutionis, vel alia praesidio.*
- D. Fernosin. de Rescript. & Consuet. P. 11.
- 31 *Delicta plura, quando dicuntur ab uno commissis, & n. 51.*
- L. nunquam plura delicta ff. de plurius delictis.
- 32 *Delinquere pluries dicitur in legem, qui eadem die ex intervallo facit contra eam tenorem.*
- 33 *Delicta plura non dicuntur parari, cum ex uno illis aliquis vultura plura paratur.*
- 34 *Delicta successiva etiam si plura vna puniuntur poena, est commissa suis ex intervallo.*
- 35 *Furti plura successiva commissis, veluti à Macellario iarnas vendente, pro unico reputantur.*
- 36 *Adulterium cum vna continuatum; vna poenatur poena; est plura adulterii videtur.*
- 37 *Delictum maius absorbet alia eiusdem generis, quando delicta parata sunt eodem tempore.*
- 38 *Falsitates plures ad eundem finem commissae, vna poena puniuntur.*
- 39 *Iniuria plures vna illa facta, vna puniuntur poena, qua regulariter est arbitraria, n. 70.*
- 40 *Blasphemia plures vno tempore in Deum prolata, vna puniuntur poena.*
- 41 *Vulnerans cum insulso, & armis, vna puniuntur poena, scilicet vulneris non insulsi, & delationis armorum.*
- 42 *Delicta plura, quando diversis puniuntur poenis, si poena sit reueratilis, & compatibiles, sicut si esset poena mortis, ultimo 64.*
- 43 *Poenarum incurfus aliquando extorquebatur gravitatem facinoris incipiente à maiori poena.*
- 44 *Multiplicatur poena, si pro prohibitis v. g. illa, vultura, aut alapa imposita est a legi, vel statuto, sicut si legatur simpliciter, scilicet pro vulnere, & cum. 67. 68. 69. & 70.*
- 45 *Poena grauior ex pluribus vulneribus vna illa incipit, praesidio impio.*
- 46 *Poena delicti non determinata, erit arbitraria.*
- 47 *Alapa regulariter poena arbitraria puniuntur, qua extendi potest ad mortem, considerata persona delinquentis, & patientis, & loci.*
- 48 *Iniuria in delicto non presumitur facta indistincta, sed vt persona prima.*
- 49 *Peccata commissa consuetudo, non vincat legem remissam.*

AD primam difficultatis partem ex dictis i. videretur respondendum quod delinquenti consuetudo facit, vt teus grauius puniatur iuxta text. in l. 3. cod. de Episc. audient. in l. capitulum §. solent. & in §. grauioribus ff. de poenis in l. 3. vers. si plures ff. de re militari, in l. 1. §. si quis cod. ad leg. mil. de vi in l. 1. ff. de iure patronat. l. quicunque vers. i. cod. de seru. fugitiu. in l. 1. cod. si super ex alter lib. 10. in l. 1. §. de delatoribus cod. de colatione. eodem lib. in l. 1. cod. de primicer lib. 12. in l. 3. cod. de domus. fici. & protector eodem lib. & in l. 1. §. cod. de communi pariter lib. 10. & de iure Canonico in c. ad ms. 27. q. 2. & in c. parmenio 27. q. 1. DD. in rebus;

iuribus, & multi ex antiquis in aliis, quibus accedunt Rochus de Curte *hic in sententia nostra in 1. notabilia, Carceres in praxi. tract. de homicidis, & assassinis §. ci-na ignitur reuocant quibus ex causa pona augetur & cap. 1. a num. 1. Marfil. singul. 378, num. 1. Grammaticus vero g. num. 12. & 25. & voce 17. a num. 7. Anton. Gomez. de delictis sic, de homicidis cap. 3. num. 60. in fine, & tit. de furto cap. 5. num. 5. cum multis aliis Farinac. in praxi tit. de delictis quest. 23. a num. 1. qui cum infinitis etiam ampliat in tantum, ut licet vnum delictum de per se non mereatur poenam capitalem, siue corporalem, sed tantum pecuniariam, sepius tamen committitur, possit pena mortis naturalis puniri, quia consuetudine delinquendi, facit delictum, aliis non capitale reputari capitale l. 1. ord. de super excoit. lib. 10. dicit. Lomues §. delatores eodem lib. sic Marfillus, Brunus, Carceres, Nobellus, & plures alij præter antiquos, quos congerit idem Farinac. supra num. 1. ubi postquam dixerit etiam cum aliis, tamen Doctorum dissentiente ponendum esse grauius consuetum delinquere, quam qui semel tantum deliquisset, quia geminatio delicti, quamvis levis, facit illud maximum, ut laudat per Marfil. in l. quæstio a num. 1. ff. de quæstion. & in singulari 378. Mascardi. de probat. lib. 2. conclus. 318. num. 1. quod ego intelligo si delicta essent capitalia: nam in praxi ratio videmus, ut ex multiplicitate delictorum non capitaliam, potius puniantur delinquentes: ita Farin. cum Carter. & Gramm. & cum Illo Claro g. 84. qui restant nunquam fuisse visum aliter Mediolani, nec Romæ: ita num. 7. & ob id num. 5. explananda aduenit prædictam ampliationem procedere tantum potestati, non necessitate, cum tantum inquantur Doctores per verbum potest, & non per verbum debet. Et tamen verbum potest affirmatiue prolatum necessitatem non importat, Bartol. in l. 2. §. credendum, col. 1. ff. si certum petatur, iuncta l. Prætor in princ. ff. de edendo l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris.*

4 Sed si dubites num prædicta regula cesset in delinquentem, qui semel punitus pro delictis iam commissis, de nouo postea delinquit, & num ut grauius puniatur, debeat esse confessus, vel conuictus, aut sententiaris, vel sufficiat probatio minimi delictorum. Et breuiter respondeo ad primum dubium, ut cum sit communis doctrina interpretum, quod poena augeatur etiam propter antiqua delicta præscripta, & propter delicta commissa etiam in diuersis territoriis: licet iudex vnus loci non possit cognoscere de criminibus alibi commissis extra vnum territorium ut in l. fin. ff. de iurisd. omnium in l. 1. ff. de officio Prætor. & in auth. qua in provincia ff. ubi de crim. agi oporteat, sicut & dixi in cap. postulat. 14. de foro compe. & ex reg. iurum ibi in cap. 17. & in cap. fin. tamen sic si ceperintur delinquens in manibus iudicis illius territorij, in quo vltimum delictum est commissum, ut cum multis omnia hæc explanat idem Farin. dicta quest. 23. a num. 11. sic & eodem modo debeat puniri per consuetudinem delinquendi, etiam si de primis delictis, iam fuerit delinquens absolutus à Principe per gratiam.

5 Et ita fur, qui duo furta in aliis locis commiserat, si modo tertium faciat in territorio iudicis, poterit tanquam pro tribus puniti, ut testantur Anton. Gomez. lib. 3. varior. cap. 5. n. 2. ibi Allou. num. 9. Couarrub. lib. 3. varior. cap. 9. num. 7. Clarus

in §. furum n. 11. Menochius de arbit. casu 295. num. 18. Bainsus ad Clarum supra a num. 54. Tufchus luterus 5. conclus. 560. num. 19. & a num. 24. Canteria Rubrica de furto cap. 8. num. 10. Azuevedus in l. 7. tit. 1. lib. 3. recopilat. a num. 106. ubi etiam ampliat, quamvis pro duobus primis fuerit iam punitus, & etiam pro illis fuerit absolutus per gratiam Principis, ampliat, & limitat Farin. in praxi g. 167. ex n. 50.

Vnde licet ad secundum dubium num. præced. 6 respondeant communiter DD. quos, ut quis ex causa vltimi delicti grauius puniatur, debeat delinquens de primis esse confessus, conuictus, siue condemnatus, & punitus iuxta textum doctrinam, ubi videtur probari in l. capitalium §. solent ff. de poen. ut docet etiam cum multis idem Farinac. dicta quest. 23. num. 8. & 9. referens ex aliis plerisque sic procedere, cum aliis sine tali punitione reiterando, delictum non possit dici incorrigibile, nec aliis puniri, & ex regula textus in cap. cum non ab homine de iudic. adhuc tamen verius est in praxi, ut si tam prima, quam secunda delicta sine commissa in eodem territorio, tunc necessario dicendum esse secundum delictum aggrauari per primum nondum punitum, & sic tenendum iudico cum Gomez in dicto tract. de delictis c. 5. tit. de furis num. 9. vers. aduertendum, qui sustinendo in vers. sed hic non obstantibus, contrariam sententiam plura iura adducit, & alia explicans, ut illam sustineri in pluribus delictis non punitis, & commissis in diuersis territoriis: eo quod tunc posteriora non aggrauent prima delicta, sed Farin. dicta quest. 23. num. 14. videtur etiam tenere poenam aggrauari propter delicta alibi in alieno territorio commissa, cum reus fuerit in manibus iudicis illius territorij, in quo est commissum vltimum delictum, secus vero ait si fuerit inuentus in manibus iudicis illius territorij, ubi commissum est primum delictum, quia tunc ait cum eodem Gomezio, sed dicto vers. sed hic paulo ante medium, secundum delictum primum non aggrauat ex illa regula quod priora delicta aggrauant vltimum, sed non posteriora primum: quare in hoc vltimo dices ut sufficiat probatio omnium delictorum, ut poena grauius inferatur delinquenti: & licet multis etiam aliis Farinac. num. 33. probet quod ad hoc, ut quis dicatur asseuerus delinquere, non sufficiat ut sit diffamatus, seu inquisitus, & male famæ ad effectum, ut possit acriter puniri, vel inueteri, sed quod sit conuictus, seu confessus vel condemnatus: nihil tamen ex dictis aliud videtur in praxi quantidè agitatam ex penam dictis, itaque Paul. Merenda in consil. crimin. diuers. g. 20. a num. 24. volum. 2. videtur dicere ut mala fama inquiri probati possit per extradiuicalem iudicis informationem ab ipso iudice, & iudicij ordine, & confirmatur ex dictis infra.

Ex his venit dicendum quod sicut delinquendi consuetudo nocet reo, ne dum in condemnando, sed etiam in procedendo, quia lex multum præsumit contra eum, qui confusus est delinquere, ut in l. si cui §. 1. ff. de accusat. in l. non omnes §. 4. barbari ff. de re militari. Et delictorum frequentia denotat incorrigibilitatem delinquentis, & sic semel malus, semper talis præsumatur in futuro, ex regula semel malus, ubi Doctores, de quibus dixi in cap. mandata, & cap. scribam de præsumpt. & quod hæc sit iuris præsumptio, & non

non hominis, vt latè dixit Menochius de *presump-
tionibus*, lib. 5. *presumpt.* 32. et num. 1. & 17. cum
infinitis Facin. *delict.* 31. et num. 10. vbi coeum
multos in *verf. veritas*; aie pcedit dca folam
presumptionem absque aliis admiuiculis non esse suf-
ficientem, vt delinquentis torqueatur: è coneta
ponit n. 32. *verf. amplia*. † Vt licet confuetudo
delinquendi facit augere poenam, ita è coneta non
conuenit; alias delinquire mitius puniri debeat
ex *l. non amovet in princ. ff. de iudic.*

¹³ dam esse rationem antea dicitur virg., et extus ad l. deferens huc, qui ad hostes, vetitum est ex improbitate, ibi: infestis vix procedunt ante ff. eo tit. cap. eos, qui l. q. y.

14 Vbimitius agitatur cum limoniaco, quem aliis
vita commendat: *cap. nūi speculatur de offeno de-*
lectat

His tamen non obstantibus, video ut praedicti Doctores concludant nullo modo posse ad gravitatem punitionem delinquentis procedere propter reposita dubia, nisi de primis fuerit accusatus, processus, fuit condemnatus ex iam adductis, quibus ad id refutandum quae longè in quodam suo manuscripto testatur D. D. Christophorus Molcozo, & Cordula huius consilij lupitani Cancelli, & inquisitionis, occasione cuiusdam delicti exultanti peculatus in hoc etiam supremo Consilio Regni Atagonis controuersia excitata contra Michaelen de Aquilar, & Iosephum Lo-

et 9. et ibi, eius adductor Aillon cum multis
dictis praedicam doctrinam consonam esse
propterea colligitur ex Zeuallos, et Gregorio Lopez
in l. n. r. 12. §. 1. cap. 1. Fagundes lib. 2. contrav.
exp. 9. §. 9. Abiles in cap. Præter. cap. 1. verbo de
rebus am. a sum. 1. dicentes, ut si fuit non fuerit
punietur pro primo, et secundo furto, adhuc pœna
mortis puniri potest et quod hæc doctrina, quatenus
quod ex pluralitate delictorum aggravatur
pœna, etiam in aliis delictis, docent relati, et
Farrinacius expressè *sub tit. g. 15.* cum oculis ab
eo relatur.

[illegible]

Et sic fieri vult etiam per statum etiam futurum, et
dicitur pona capilli mortui, ita in quantitate
delinquens, vult tenent Baldo. Fulgof. & Salicetus,
in dist. 2. *aut si vult non in ore. Contra dist. 2. ibi. vult
aut si vult non in ore. Fatine dist. 2. ibi. vult non in ore.*
Gabriele de ref. 94. Lingulis de ref. 2. ibi. vult non in ore
perno Valentia per fores obtinuerat, quibus
perno mortui venit parientes propter statum
quoniam: tamen nifi de causis dicendum
posse iudicare pona illam modum, Roman.
de ref. 18. Petrus Caballus refoluit. e. 2. *aut si vult
aut si vult non in ore. Fatine dist. 2. ibi. vult non in ore.*
commutatione dicit legis patet; inno. & debet iudice
benignitatem pona in iure, et ad idem
Domin. Mosco. cum Budo in *de ref. ad
Budo. dist. 2. ibi. vult non in ore. Fatine dist. 2. ibi. vult non in ore.*
etiam ex legi propter iudice, nec legem
commutatione excedere; vult minorem eligere e. 2. *aut si vult
aut si vult non in ore. Fatine dist. 2. ibi. vult non in ore.*

Valeznua Velasquez eonf ym. qum. 48 vbi ex
ex lutho Capitolio, quod Marco Antonio mas
tardat minoi supplicio puniti omnia erimuz quam
regibus pleci solent. et ex Lactio Faminiano
quod fuerat nati fe iura congruens necesse
erat perna coheret, sit fura crudelitas. † Et
quod perna trinitatem fit condigna, eo quod ex
anti acciditibus solet evenerit mors, dicunt
incensum de Franch. derf. 19. s. liquet ex labo
ra nris, et vlt. vt ex multis obierint d.
indozando de iure iudicium lib. 2. c. 66. mo de
familiis phique Reipublice vult. Anne R. ober.
4. ind. catar. c. 16. in prin. Mastril. derf. c. 6. d.
38. Foimen. derf. 16. mo. ad. addique De Mofco-
in hominibz qualitat. et Gargine cognatoru
nis in Republica, et clare vt erat iam ad-
M. a. chufi

ducti homines de peculatu inculcati, penam condignam fuisse, penam ritumum decem annorum haberi, ut mors dilata, & sensibilibus.

- 44 Et dicta supra coadiuvantur: nam etsi reuera regula sit, ut tunc denique ex consuetudine delinquendi oriatur presumptio ex regula, *Semel malum semper presumitur malum*, dummodo situs in eodem, vel simili genere mali, sicut in de iurisdictione ex l. si cum §. i. ff. de accusat. l. non omnes §. i. barbarus ff. de re milit. ↑ Indique provenire, ut mala fama in genere alicuius hominis, faciat contra ipsum indicium, quando mala fama est in eodem genere delicti, de quo Reus inquiritur; sicut in de iurisdictione, ut cum infinitis probat Fatianus dist. quæst. 2. num. 30. & 31. tamen ipse §. 32. ait negari non posse, ut etsi contra inquisitum in delicto genere delicti, non oritur presumptio fidei indicium, adhuc oriatur aliqua suspicio per regulam quod qualem quisque vitam antea aliquotus est talem esse, cum de presenti suspiciamus ex l. de forerem ff. de re milit. & ex dictis iuribus l. famosi ff. ad legem Jul. de Asiæ l. 3. §. 2. ff. de rebus, de quo dixi in cap. 4. & §. de presumpt. & infra cap. proximo. & sic, sic Alciatus regula 2. præsumpt. 7. num. 2. vers. addit tamen. ↑ Dixit quod qui est malus in uno, habet contra se non modicam suspitionem, quod sit malus in aliis propter magnam conexitatem, quam habent inter se, ↑ ut probatur à fortiori in cap. si gens Anglorum §. 6. dist. ubi ex una specie delicti patet præsumitur filij laborare ploribus, & delictis delictis multis alia addens comprobatur Facin. qui sub dist. num. 33. vers. h. m. 3. ↑ Dixit ut licet semel malus semper presumatur malus, cum etiam in delictis de præterito presumitur in futurum, sed non sic esse de presenti malus, presumatur etiam malus, fuisse in præteritum, ut declarant Alciatus dist. presumpt. 7. num. 30. vers. quare intelligi, per ea, quæ dixit Salicetus in l. fin. cod. de quæst. sed non negat Mascard. de prob. consil. 103. §. num. 45. ut licet non oriatur in præteritum presumptio delicti; bene tamen oriatur suspicio per textum in §. fin. in auth. de rescript. & per l. si in qui cod. de adulter.

- 29 Quibus canetur quod vidua fornicatæ, ptesumunt idem fuisse, marito vivente: videbis Menochium lib. 5. presumpt. 32. à num. 19. & 44. ubi late per ea, contra agit Alciat. dist. reg. 2. presumpt. 9. in fin. ↑ Dicentes de præterito etiam in præteritum aliquo modo presumi.
- 31 Relatum regulam, ut consuetus delinquere accius puniatur, procedit in maioribus 25. annorum locus in minoribus, quibus delicta oon gravari ex iteratione sensit Ioseph Ludovic. in decis. Lucana 17. à num. 81. allegans Cletanum in praxi quæst. 60. in princ. ibi: Sed in omni casu, ubi quidam pueri, qui passi sunt se carnaliter cognosci, non fuerint flammis combusti; & sic penam ordinari puniri, sed tantummodo fugitari; & licet Carver. in prædict. erim. tract. de homicidio §. circa igitur tertium, quæ ex causis pena augetur num. 11. post Masill. in fignol. 378. in fine minor ex iteratione non augetur pena corporalis. ↑ Sed contrarium dicendum est; ut tradunt Hypolitus Ririn. consil. 245. num. 3. lib. 3. & Farinas cum eo dist. quæst. 23. n. 34. & quæst. 92. à num. 158. de penis semper, dum dicunt quod licet minor ex quocumque iterato delicto, non possit penam ordinari puniri, sed mitius cum illo agi debeat, possit tamen propter iterationem

nam pena aggravari, etiam corporalis, à qua non differit Clarus supra, postquam vult posse imponi penam fugitionis, quæ corporalis est illis pueris, qui sepos passi sunt, se carnaliter cognosci. Et hæc amplius intelligens ex his, quæ dico infra in cu. de delictis puerorum.

Ad secundam partem, nimirum per delictis lenibus repetitis debet si alius delinquere, graves poenari, & videtur quod non: nam levia, & minima delicta oon sic considerantur, ut ex repetitione graviora fiant; nec enim in foro animæ plura peccata venialia transeunt in mortale: quare videtur bene amplecti Cæterus in prædict. erim. in 17. de homicidio §. circa dist. num. 11. post Masill. in dist. singulari 378. in fine num. 5. ita docet Farinas. dist. quæst. 23. à num. fin. ↑ Dicens non obstat quod in furtis etiam minimis, poena augetur, & iam usque ad mortem ex eo quod dicant Grammatici. vero §. num. 2. §. & vero 17. num. 5. Couar. lib. 2. var. res. dist. cap. 9. n. 7. Mascard. erim. §. 838. num. 6. de prob. Anton. Gomez. dist. 2. §. sub n. 8. Octavianum Vulpellus reg. 16. num. 3. Sed respondetur quod etsi in furtis minimis in contingat non ex eo sit inferendum generaliter ad alia delicta; quia fortum semper de sui natura reputatur turpe, & grave delictum, etiam quod minima res furto subtrahatur Farin. dist. num. fin. cum Carro. ↑ Dicens idem solum ex iteratione delictorum grauius, penam augeri, non autem minimorum, sunt levium, subdentes amplius quod in penis impositis ipso iure poena non augetur propter iterationem delictorum.

Et facit in furtis; nam quantumvis regula vera sit, ut ex multis peccatis venialibus, non fiat unum mortale, peccatum plurius furorum minusiam factorum dixerit Angelus in mor. cap. 7. solus 74. eo quod nemini furans minusiam grauiem iniuriam infert tamen adhuc dist. debet ut qui à plurius surripit quantitates parvas quibus vnam facit magnam, peccat lethaliter cum obligatione restituendi, ut docent Sotus lib. de iustitia q. 3. art. 3. ad 3. puncto 2. Corduba in summa quæst. 3. Petr. Nauarro de rescript. lib. 3. cap. 7. num. 57. Azan. go. 2. 2. quæst. 67. art. 7. Villalobos in summa p. 2. tract. 13. dist. 4. de quo etiam sunt videndi Menochius de arbitrar. casu 72. num. 12. Pichard. in §. Gallinarum insus de rerum diuis. Farin. dist. 1. 67. ex num. 76. & quæst. 174. ex num. 10. Molina de iustitia tom. 3. dist. 685. & 679. Lessio de iustitia lib. 2. cap. 12. dubio 7. 8. & 9. Agidius Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 5. dubio 2. num. 6. & 8. & Rub. 4. per totum, Baiza de inopie debitorum cap. 12. num. 10. Etenim axioma iuris vulgare ut de minimis non caret Prætor ex l. si §. ff. de integ. rescript. l. 4. in fine ff. de oblatio edicto, late Caneeta consil. 82. num. 14. & 15.

Veni quia iterum pungi difficultas ex textu in cap. vnam §. in nemine autem criminis dist. 25. ubi dicitur quod, *Humani est peccare, Angelicum se emendare, & Diabolum perficere*, & propterea peccatum veniale geminatum fieri mortale, videtur ut etiam generaliter adhibita peccandi, sine delinquendi transeat ad maiorem penam, & iam in venialibus, & parvis, quantumvis dicat Couar. lib. 2. var. cap. 1. num. 2. quod leuitas materiz excusat à mortali; ergo regula debet etiam procedere ex dicto textu in delictis minimis repetitis; quia ut dicunt Decius in cap. cum non ab homine de iudicio num. 7. Hypolitus, siogul. 338. Barboza in dist. cap. vnam num. 4. per gladiam

glossam ibi *criminale*, affiduitas in criminibus magis puniuntur, cum propter consuetudinem delinquendi augeatur poena; itaque illam extendi etiam ad leuia repecta, sicut procedit in magis, seruato tamen modo poenae iuxta arbitrium culpe.

- 40 Quare ego existimo hac omnia quoad forum exterium, & punitionem iudicalem modo exponi sequenti, scilicet, ut cum agitur de iure speciali contra iuris communis regulas, puta per viam restitutionis in integrum nulla solet de minimis esse Prætoris cura: nam pro modica lesione à iure communi non recedimus, & sic existimo procedere regulam relatum *dist. 1. f. de i. l. si oleum, §. vltimo ff. de delictis, & in l. rei bona ff. de contrah. temp. & alij similes*, sed vbi agitur de iure communi, dubium non est, ut etiam de minimis curetur iuxta iura sic intelligenda in *l. 1. §. alius fide coniugio cum emanat liber, & in l. quomodo, ff. de in poss. legat. & l. 1. §. cum dicitur, ff. si cui plus quàm l. si propriarium in fine primi responsi, vbi, eadem, ff. de damno infecto*, etiam si sumus in penalibus, puta in furto quod committitur in Anser, vel Gallina, vel vno Ouo, *l. noster alem, §. Gallinarum, ff. de acquir. rerum Dom. dist. 5. Gallinarum vbi de verum dist. 12. Bartol. num. 1. vers. nota quod de minimis*, Albericus de Roseo col. 1. num. 1. ad dictam *l. si oleum*, Imolai in cap. mairibus col. 1. num. 3. vbi, & potest addere de prob. Curtius Junior in auri. penultima col. 3. num. 3. vbi, & considerat, cod. vnde vlt. & vxo, & alij, quos refert, & sequitur, Rendina in promp. recept. fest. tom. 1. tit. 100. num. 13. Andreas Gallius lib. 2. obseruat. 102. num. 4. Andreas Ferrar. lib. 1. verum quid cap. 1. cum alijs, quos refert Ouald. ad Donel. lib. 1. cap. 1. num. 1. cap. 9. lit. C; vbi, sed & vulgaris distinctio est.

- 41 Vbi iure quod in penalibus axioma procedat; & Sebastian. Medicus de regulis iuris regula 5. per totam assignat casus infinitos, in quibus minimam attenditur, Hietonym. Bucarot. de def. inter iudices crim. & civilis, dist. 1. 67. num. 8. vbi pro regula constituit, quod minima in delictis, & penalibus sunt in consideratione; lausissime Camill. Gall. de verb. signif. lib. 10. cap. 1. num. 9. & cap. 15. num. 31. & Vbi quod minimi ratio habetur quando absurdum sequeretur & num. 2. quando per minimi considerationem fieret præiudicium rebus maioribus; & num. 12. & 13. quando ad officio loquitur conditionaliter; & num. 14. quando aliquod pro forma requiritur, cum forme nihil addit vel detrabi possit; & num. 15. quando minimum ad maiorem summam te integram requiritur; & num. 16. quando eadem proportionaliter in finibus, que in magna militat ratio: de quo vltimo Sabastian. Medicus dist. reg. 5. num. 4. & Mathias Giorda de consuet. Mellanens. cap. 6. glossa 6. num. 11. Barbosa axioma 150. vbi alia tradit videnda.

- 42 Vnde tenent ut sicut grauiores, & atrociores delicta grauius puniuntur, vt patet ex dictis, & docet idem Barbosa axioma 68. num. 4. vbi qua mensura, & dicit etiam num. 6. vel delictum continuatum grauius puniuntur cum Alex. Beroio, Siluano, Claro, Hyppolito, Castaneo, Menchaca, Perez, Sebastian. Nauio, & Farinac. in praxi crimin. p. 4. conf. 30. num. 67. vbi addit litt. R. & num. 129. Giorda consuet. crimin. 47. num. 3. Carol. de Grassis exceptio 14. num. 33. & sequentibus, vbi de exceptione ad statum excludem omnes exceptiones; Cardin. Tuschus tom. 2. littera D, 45. consuet. 163. per totum, & vbi num. 11. subdit

quod homo facinorosus ex multis delictis, etiam diuersis aggregatur apud iudicem, vt possit suam augeat secundum qualisatem criminum multiplicem, Anton. Monach. de off. iacen. §. 4. num. 8. & 9. & Vbi quod delictum sapienter reueratur, ff. 46. malus, & solitus delinquere, grauius peccet, & imo delictum pluries commissum, seu reiteratum, tot inducere delicta, quot sunt reiterationes, ac proinde tot requiri purgationes, & tot poenas imponendas esse, vt ait Gemianus consuet. 106. & num. 5. & Ergo cum ex dictis num. 1. eadem militet ratio iuris communis de minimis delictis, ac in grauius repectis, sequitur dicendum, vt proportionaliter quoad poenam aggregandam debeat etiam iudex arbitri in minimis, & paruis delictis, ac in grauius repectis, alioquin, & contrariis.

Pro complemento notabis quod si quis à primis delictis penalis tricenario steret, in quo nullum aliud delictum admissit eodem speciei, genere se per dictum triennium tempus bene, & laudabiliter, tunc esset præsumptio quod seculi malus, iterum præsumitur malus, textus est in *l. sanctimus*, verb. nequaquam, & ibi Angel. in auri. de Monachis, ibi: Triennium temporis refrenatum, & collat. 1. sic cum Rom. Mandat. Corneo, Menoch. & alijs infirmis, Faen. in praxi delict. quest. 23. & num. 26. vbi num. 27. cum alijs multis, & dicit quod si inquisitus, qui alias fuerit male factus probauerit per triennium se bene vixisse, fuisseque bonæ vocis, & conuersationis, & sanæ, illa mala fama contra illum probata nihil ei nocet; quia censetur in totum purgata: sic cum Saliceto in *l. si minorum poss. num. 3. ff. de in i. reg. restitut. Malfard. de probat. consuet. 122. num. 12.* alios refert; etenim Gomezius in *regal. Carol. reg. de triennali in fine*, vbi, nec mirandum, Cathedral. Aluano in *lucubræ ad Bartol. in l. C. si ad num. 17. ff. de senat. arb. Malfard. consuet. 465. & num. 10. & plures alij, quos sequitur Farinac. dist. quest. 3. num. 27. & 28. & 29. dicitur vt eo tempore sic presumatur de malo effectus bonis; in eo dicit Metochius de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 32. & num. 11. in iuram procedere etiam quod emendatus in isto triennio non efficit magnam penitentiam in Monasterio, ac etiam quod non probasset se abstinentiæ ab illo delicto quando illi occasio venit; & num. 19. vbi quod ibi triennium curat à die habitæ gratiæ, seu condemnationis.*

Et sic & iam dico cum Geminiis consuet. 106. & num. 5. delictum continuatum non efficit plura, quando interuenit medio tempore, vel ab'oluto, vel alia poenitio; pro vt illud refert Cardin. Tuschus tom. 2. littera D, consuet. 159. per totum, vbi num. 5. post Socinon consuet. 62. & num. 8. lib. 1. limitat, & declarat; & num. 7. post Petrum de Ancharian. consuet. 4. limitat prædicta in his que non sunt ordinabilia, vel in his, quæ respiciunt aliquem titulum præcedentem, Barbosa dist. axioma 68. num. 8.

Ad tertiam propositionis partem, quando dicantur delicta pluries commissa. Et quando, vel vni, vel pluribus poenis puniuntur breuiter ex iam adductis respondeo sub distinctione; supposita regula textus in *l. non quoniam plura delicta ff. de primis delictis*, quatenus generaliter probat quod plura delicta, non vni, sed pluribus poenis plecti debent quæ procedit non solum in delictis vniuersi generis ex intervallo commissis; in quibus nulla est difficultas ex eo textu vbi Doctores, sed etiam

in delictis diuersi generis, simul, & eodem tempore commissa: vt quoties ex iteratione criminis simul, siue facinus, ex intervallo distincta, & diuersa oriuntur etiam, quae non vni vnicuique, sed tanquam plura crimina puniendi veniunt; idemque procedet in plurius percussionebus, seu vulneribus alicui illatis: pro quibus sic percussio, vel vulneratio ex intervallo, puniendus sit pro numero percussioneum illatarum, & vulnerum. DD. per textum in *cap. 1. de parit.* & in *cap. Apostolica* vers. *de feris*, & ibi Ancharan. in *6. notabula de re iudic.* & in *cap. sicur*, ibidem Bartolam. in *insciendo*

15 *infans* num. 5. ff. *de furis*. † Vbi propterea scribit pluries delinquere eum, qui eodem die ex intervallo aduersus legem primum vini definitum adiecta poena, plurius, vel eidem cetras, & distinctas vini mensuras vendiderit; & sic etiam procedere omnes fateantur, vt indicat videtur glossa in *dill. l. nunquam*, perferunt quando propter iterationem delicti reiteratur lesio partis offensa, cum multis Farinac. in *praxi crimin. dill. cap. 22. vbi n. 5.* amplius in plurius delictis commissis ad eundem finem, & effectum, quae siue amplius sint diuersi generis, siue eiusdem, siue tam ex intervallo parata fuerint, plura reputantur delicta, & non vnica; indeque poenae multiplicationem succedat argum. textus in *l. si adulterum cum incestu in princip. ff. de adulter.* & in *cap. cum pro causa de sent. excommuni. glossa in dilla l. nunquam*, & in *dilla 5. ff. de leg. Aguil. & licet Socinus cons. 62. & relati à Bertazolio in cons. 12. n. 1. lib. 1. & cons. 120. lib. 2. hoc vitium non amplectantur; sed Didacus Couat. varior. lib. 1. c. 10. sub num. 8. vers. *habetur*, & sub vers. *secundo* & *illud consue*; ibi etiam si repetitio criminum fiat ad eundem effectum, docet telam nostram sententiam, & plures alij quos sequitur idem Farinac.*

14 Relata vero regula limitatur primo quando ex vnico actu plura vulnera infunguntur, vt puta cum uidente, seu alio instrumentum bifurcato; quia tunc licet plura sint vulnera, sed reputantur pro no crimine pro quo tantum positum poena dicit in poenalis sententia Viuius in *comm. apin. sub vers. statim non inopinate*, & sic amplectitur idem Farinac. *dill. quall. 22. num. 16.* contra Clarum, & Ioseph. Ludouic. in *decis. Lacerf. 66. num. 3. in p. 1.* †

15 Item idem Farinacius num. 17. & 18. idem decernit in delictis successiuis, etiam si sint plura: nam ista vnà tantum poena puniri debent, etiam quod plura sint, & ex intervallo commissa iuxta textum in *dill. l. si infans ff. de furis*, vbi exarata rei futurae contractione, vnus tamen & non plura sunt facta vt etiam considerat D. Moscolo in pte citato suo manuscripto quatenus excuspat continuationem futandi contra fidelem pretendentem poenam moris puniti hominis iam relatos sicut puniuntur ei, qui tria parauerunt facta tribus vicibus separatis; quia vt considerat cum Giurba *cons. 91. num. 9.* sic considerant pro quodam latrone in quem fideles maxime poenae poenitentiam huius poenae curabat; eo quod plura fecisset furta. Cui faciens Giurba respondet verbis sequentibus, *Non obstat primum*; quia vnus est factum eodem contextu, & proposito continuatum; licet diuersis horis, diuersisque vicibus eadem, aut diuersis Dominis surrepserit reus sic comprobans cum Bart. Baldo, Barzolo, Belgio, Baronio & aliis quibus addo facta Macellatorem, & Tabernarium publice carnes, & vinum minutatim vendentes, & paruas quantitates quotidie fu-

tantes ab vno, & diuersis. † Et facit ad idem *l. maritus, §. si uxorem, ff. de adulter.* vbi patet quod ex continuatione adulterij cum vna, & eadem persona, vnus reputatur adulterum glossa in *l. vultus in verbo fuerit ff. de furis*, quae dicit in specie quod licet cum quis alienam virorem pluries cognouerit continuatione nequam plura videantur adulteria; sit tamen talis continuatio, vnica tantum poena puniendi, pluribus comprobata contra alios idem Farinac. num. 19. † Limitat quando delicta diuersi generis etiam sunt parata, non ex intervallo, sed eodem tempore ad eundem effectum; quia tunc maius delictum absorbet minus: & late agens ad vtraque partem curans multis declarat exemplis *sub num. 25.* residet in hac resolutione contra alios sed dicit vt licet ex poena sit vnica; bene tamen possit aggravari ab aliis delictis ad principale delictum; licet non de necessitate concurrentibus. † 19 Itaque n. 26. 27. & 29. exornat dicens vt saltem plures ad eundem finem commisit, vnica puniantur poena; secus si ad diuersum finem, & in diuersa causa.

Item etiam procedere ait quando plures iniuriae eodem impetu illatae sunt eisdem, quae diuersi generis sunt quae vnica poena puniendi veniunt. † Idemque procedere quando blasphemiae plures eodem impetu in Deum prolatae sunt; & ob id idem Farinacius hac regula comprobans ait n. 22. 23. & 24. praedicta regula procedere; dummodo plura ea delicta, vulnera siue iniuriae tendant ad eundem finem necessarium. † Et ob id num. 20. 62 magis declarat dicit quod vulnerans cum insultu & armis, tenetur vnica poena, scilicet vulneris, non autem insultus & delationis armorum quantumvis delatio armorum de per se vniam poenam consequatur, & insultus aliam cum vtraque ineffectu vulneris concurrit.

Et secundum hae existimo limitari praedictam regulam generalem, aliis inquam secundum regulam erit respondendum: nam semper pluribus poenis, plura delicta erunt puniendi, etiam si sint momentanea cum iam tunc dicantur diuersa, idem Farinac. *dill. 22. sub n. 17. in princip. quae n. 4.* pluribus Doctoribus comprobant qui n. 30. ampliat illam vt procedat in omnibus casibus in quibus plura delicta pluribus puniuntur poenis, si tamē poenae sint reterahiles, & comparabiles vt puta in pecuniariis, vel in poenis exilij ad tempus impositis à lege, vel ab homine: nam tunc poterunt multiplicari, tam in quantitate pecuniarum quam in exilij tempore pro quantitate delictorum. † Secundo inquam in poenis non iterabilibus, & inter se incompatibilibus, vt poenae vbi pro vno delicto esset imponentia poena mortis, & pro alio poena flagitiosis, & tritemum, vel pecuniaria.

Nec hae resolutioni obstant Doctores in *l. 65. annos cod. de dilis lib. 10.* Angelum dill. *l. nunquam plura, ff. de primis delictis*, Anania in *cap. sic. decollis. de regenda*, Catet. cum aliis in *practica crim. erall. de homicidio, §. circa secundum iuxta legem Mosy num. 44.* dicentes quod quando concurrunt plures poenae, vna scilicet maior puta mortis, altera minor, sit incipiendum à poena minori deinde denumendum ad maiorem & de facto sentiri testetur Caprola in *auth. si non iure, n. 42. cod. de feris furem*, & Bart. in *dilla l. omnes*, incipiendo v. g. à pecuniaria poena progrediens ad verberationem, tritemum & exilium. se deinde

deinde ad mortem: tamen idem Farinacius *dist. quæst. 12. sub num. 31.* clamat, ait valde ridiculum fore, si temporibus hisce, hæc praxis esset in viciis, et si fateatur videlicet iuxta Czypolam *dist. n. 42.* vt antequam furca suspendereur quidam ei delinquens mortem fuisse prius amputatam in loco committi sceleris: & amplius dicit aliquando vidisse in quibusdam delictis, & multi exempli reos prius fuisse, deinde vel relegati vel ad trivernum transmissi, vt puta in his qui committunt aliquam magnam falsitatem, vel Cameram Apostolicam defraudant & his similibus arbitrio boni prudentisq; Iudicis: & in aliis etiam atrocissimis, vt puta assassinis, qui mediante pecunia aliquem magnæ auctoritatis virum occidunt in eius Domo animo ipsum derobandi. Tamen idē Farinac. cum relatis Doctores concludit hæc pœnarum multiplicationem sic receptam esse, non ex multiplicitate delictorum, sed propter criminis atrocitatem & vt facinorosi perterriti ab atrocitate pœnarum, abstinere se ab atrocibus delictis.

66 Dubium vero est an regula procedat in delictis commissis, etiam eodem tempore, quando scilicet ex quolibet delicto, resultat effectus distinctus & separatus veluti cum quis percuterit aliquem aut vulneraverit pluries Bartol. in *dist. l. nunquam plura post num. 4.* & post Dinon & vltra Alban. dixit vt teneatur de plurius percussionebus, & vulneribus ad pœnam, quæ a lege vel statuto culitib; vulnere, seu percussioni inflicta est; itavt pœna sit multiplicanda pro quantitate vulnere & percussione, & addit quod alias esset destruire totum mundum, Paul. de Castro in *dist. l. quicunque non. 4. cod. de seru. sup. inu. Antia in cap. in tantum num. 5. de collat. designanda, & alij. ¶ Sed Baldus *dist. l. quicunque n. 5.* Ioannes Andreas in *regula in delictis de regul. iuris in 6. Coue. disto l. 2. varior. cap. 10. num. 10.* vcl quæritur si cunctis aliis, & in vcl. sexto his præmissis, & alij dixerunt in isto casu vnum tantum crimen censendum esse & non plura saltem quoad publicam vindictam, & punitionem, licet propter reiteratione percussioneum, aut vulnereum gratuito sit imponenda pœna, vt videtur probari in *dist. l. illud 5. in ff. ad leg. Aquil.* & vt sentit glossa in *dist. l. nunquam plura, in vcl. ob aliud, ad finem*, ibi etiam Angel. in *2. col.* vbi scribit ita seruati in toto orbe. ¶ Verum Iacob. de Atreca in *Lapud Lau beneum 5. conuictum ff. de iniuriis*, distinguit de statuto loquente in tem, vel in personam vel imponendo pœnam vulneranti, vel percutienti, vt hoc in casu vera sit proximè secunda relata opinio sed quid pœna imponitur in tem, veluti pro quolibet vulnere, pro quolibet alapa vel quolibet percussione tunc pœna multiplicetur secundum primam opinionem: tamen Clarus in *praxi q. 8. q. 1. vcl. scias etiam*, & vcl. hæc autem, Cardip. in *elem. 1. 5. si qui de privilegiis indistinctis*, siue lex, aut statutum loquatur in tem, siue in personam semper ex reiteratione delictorum eiusdem generis, etiam eodem tempore sequitur imponi debere dicunt plures pœnas pro quantitate delictorum.*

67 Et alij. ¶ Sed Baldus *dist. l. quicunque n. 5.* Ioannes Andreas in *regula in delictis de regul. iuris in 6. Coue. disto l. 2. varior. cap. 10. num. 10.* vcl quæritur si cunctis aliis, & in vcl. sexto his præmissis, & alij dixerunt in isto casu vnum tantum crimen censendum esse & non plura saltem quoad publicam vindictam, & punitionem, licet propter reiteratione percussioneum, aut vulnereum gratuito sit imponenda pœna, vt videtur probari in *dist. l. illud 5. in ff. ad leg. Aquil.* & vt sentit glossa in *dist. l. nunquam plura, in vcl. ob aliud, ad finem*, ibi etiam Angel. in *2. col.* vbi scribit ita seruati in toto orbe. ¶ Verum Iacob. de Atreca in *Lapud Lau beneum 5. conuictum ff. de iniuriis*, distinguit de statuto loquente in tem, vel in personam vel imponendo pœnam vulneranti, vel percutienti, vt hoc in casu vera sit proximè secunda relata opinio sed quid pœna imponitur in tem, veluti pro quolibet vulnere, pro quolibet alapa vel quolibet percussione tunc pœna multiplicetur secundum primam opinionem: tamen Clarus in *praxi q. 8. q. 1. vcl. scias etiam*, & vcl. hæc autem, Cardip. in *elem. 1. 5. si qui de privilegiis indistinctis*, siue lex, aut statutum loquatur in tem, siue in personam semper ex reiteratione delictorum eiusdem generis, etiam eodem tempore sequitur imponi debere dicunt plures pœnas pro quantitate delictorum.

68 ¶ Verum Iacob. de Atreca in *Lapud Lau beneum 5. conuictum ff. de iniuriis*, distinguit de statuto loquente in tem, vel in personam vel imponendo pœnam vulneranti, vel percutienti, vt hoc in casu vera sit proximè secunda relata opinio sed quid pœna imponitur in tem, veluti pro quolibet vulnere, pro quolibet alapa vel quolibet percussione tunc pœna multiplicetur secundum primam opinionem: tamen Clarus in *praxi q. 8. q. 1. vcl. scias etiam*, & vcl. hæc autem, Cardip. in *elem. 1. 5. si qui de privilegiis indistinctis*, siue lex, aut statutum loquatur in tem, siue in personam semper ex reiteratione delictorum eiusdem generis, etiam eodem tempore sequitur imponi debere dicunt plures pœnas pro quantitate delictorum.

69 Ego tamen existimo dicendum, vt si in lege, vel statuto imponitur pœna pro quolibet v. galap, seu vulnere tunc solùm, non habita distinctione, pœna debeat multiplicari ex illa particula quolibet, seu quilibet, quæ separatis per omnia prædicta seruatur, & actum insolubum significet secundum glossam, Bartol. & Doctores in *l. si plures ff. de leg. 1.* cum aliis per Rolandum *conf. 70.*

non. 44. volum. 3. Socinus conf. 50. 2. num. 1. lib. 1. Ofalsus *deis pedem. 23. num. 11.* ¶ Quod si lex 70 vel statutum loquatur multipliciter non adiecta illa distinctio, tunc siue in personam, siue in rem, dicendo tantum pro vulnere, pro alapa, vel percussione soluantur scuta censum ex reiteratione delictorum eodem tempore, tunc reuera vnam tantum pœnam continuauisse Legislatores credendum est pro multiplicibus vulneribus, alapis, & percussionebus, ac pro vno tantum cum omnes illæ actiones proueniunt ab eodem motu delinquentis absque interuersione actus. Sed non nego posse pœnam grauiorem imponi, et si non plures vt post alios hanc difficultatem agitanes resoluit Farinac. *dist. quæst. 12. in praxi legendus ad num. 8. 12. & 13.* ¶ Qui *num. 14. & 15.* addit, vt quando pœna delicti non est determinata à iure, vel statuto, sed est arbitraria, veluti iniuriarum pœnas quæ regulatè est arbitraria, tunc ob publicam vindictam, & opinionem, non, nisi vnicui oculi delictum quoad pœnam, credit; licet fortiam dicantur resultare delicta ex pluribus percussionebus, seu vulneribus, seu alapis in continenti, & eodem tempore inflicti. ¶ Et in terminis quod 71 alapa puniatur pœnâ arbitraria, etiam extendi queat vsque ad mortem quia est atrox iniuria docent ex multis Pichard. in *mandatum. p. 3. 5. 4. num. 6.* Valenzuela *conf. 142. tom. 2. ex num. 5.* Barbosa in *cap. 11. de pœnis num. 5.* considerata tamen persona inferentis hanc iniuriam, & eam recipientis, & loco, vbi fuit illa Aillon. ad Aeron. Gomez. *lib. 3. varior. cap. 6. sub num. 5.* ¶ Addens 72 vt in dubio iniuria non presumatur facta Iudici, vt Indici, sed vt potius personæ.

Ad quartam quæritur partem an consuetudo 74 peccaminosa vincat legem, resoluens ex traditis supra in Rubrica sub quæst. 4. & 5. & ex infra dicendis.

QVÆSTIO III.

An consuetudo possit vincere legem naturalem, seu legem Diuinam aliquando. Ea quid de lege positua? Et an consuetudo possit abrogare legem prohibentem consuetudinem contrariam. Et an detur consuetudo aliqua, quæ ex præcisa legis prohibitione, nequeat abrogari: vbi de Episcopo abrogante consuetudinem sui Episcopatus?

S V M M A R I V M.

1. *Alimenta iure naturali filijs debentur*, numero 9.
2. *Homicidium iure naturali qd prohibetur*, & consuetudine imponitur effectus potest vt numero 11.
3. *Possessio iure naturali in alium transferri non potest*, nisi per traditionem expendatur; n. 16. 17. 18. & 19.
4. *Iura naturalia sunt immutabilia.*
5. *Lex naturalis vna est omni tempore*, & *secundum naturam humanam*, & dicitur lex Dei, numero 2.

6. *Consuetudo*

- 6 *Consuetudo nullam habet potestatem, ut abroget, seu deroget legi naturali, ut n. 19. & 10. nisi ut n. 43. & 51.*
- 7 *Naturalis lex semper obligat in conscientia fore.*
- 9 *Auth. ex complexu codic. de incestu nuptiis.*
- 10 *Ius Canonicum signatur auctor legem.*
- 11 *Homicidium in aliquibus casibus introduci quod, disjuncta lege naturali, ut in defensionem n. 36.*
- 12 *Cap. hoc tit. & n. 19.*
- 13 *Donatio causa formalis consistit in traditione.*
- 14 *L. Scia 41 ff. de donat. causa mortis.*
- 15 *Traditio fundi, intelligitur traditio una gleba terre.*
- 16 *Possissimum adquirendi modus, sicut à iure civili procedit.*
- 17 *Consuetudo, vel lex inducens modos tradendi filias, nihil iuri naturali praedicat.*
- 18 *Possessio qualiter acquiratur per alios non naturaliter, consuetudine interveniente.*
- 19 *Derogatio iuris naturalis tunc impedit consuetudinem valentem, quando tunc derogatio peccatum est, n. 10.*
- 21 *Naturalis ius proprium hominibus est lex à natura hominibus mensuris insita: explicat, ut num. 11.*
- 23 *Naturalis legis precepta reducuntur ad illud ius natura bonum faciendum, malum vitandum. Et quare dicantur prima principia, numero 24. & quare illa fiat, numero 25.*
- 24 *Naturalis legis attributio est immutabilitas quoad prima principia, sicut quoad secundas, ut n. 26.*
- 26 *Precepta secundae legis naturalis, sine conclusiones, quae ex primis dependent in particulari, mutari possunt, propter speciales causas impediennes observationem talium preceptorum, contingentes prout ex parte rerum quoniam ipsius legi, & n. 14.*
- 27 *Mutatio potest contingere dupliciter in aliqua lege vel per additionem, vel per ablationem, & n. 30.*
- 28 *Additio iuri naturali, rectè contingere potest.*
- 29 *Civile tunc contingit in addendo aliqua iura naturalia, & Divina.*
- 30 *Legis mutatio propria est ea, quae contingit per ablationem legis, quae abstat, nec universalius contingit, & quare n. numero 31.*
- 31 *Natura lex est voluntas naturae rationalis quae non solvitur.*
- 32 *Lex naturalis prout est in Deo non solvitur, & ea homines intrinsece appropriati non mutantur.*
- 33 *Precepta naturalia negantur pro semper obligantur semper, sed neutra mutantur.*
- 34 *Desiderium, est ad reddendum lex obligat naturalis patente Domino, sed non si peccatur ad damnum Reipublicae eadem lege naturae, num. 38.*
- 35 *Secretum naturale revelari potest, si necessitas est defensionis innocens.*
- 37 *Contingit eam ferre in casu necessitatis generis humani licet, aliis non.*
- 38 *Naturalis precepta improprie aliquando dicuntur mutari.*
- 39 *Cap. quomodo modum de iure iur.*
- 40 *Lex desinere esse potest dupliciter, uno modo per mutationem intrinsecam ipsius, alio extrinseci per mutationem alterius; hocque modo contingere vales in lege naturali, sed non primo modo.*
- 41 *Naturalis legis nemini casus videntur mutari, precepta iuri civilis, ut dicitur Democritum rerum, sententiam indulta contra libertatem & alij n. 43. 44. ubi de legitima, & matrimonio.*
- 45 *Testamentum, & donatio naturalis lege fieri licent, iure civili moniti cum aliqua solemnitate.*
- 46 *Dispensare potest Pontifex in iure naturali, & Divino non abrogando in totum, vel in parte sed declarando eum obligatorem in causa aliqua locum non habere.*
- 47 *Papa potest ius Divinum declarare, interpretari remittere, amplificare, augere & mutare ut n. 49. & 50.*
- 48 *Precepta iuri naturalis, quae pendunt à priori consensu voluntatis humanae possunt per homines diffusiari indistincte, ex remissione; materiam.*
- 49 *L. mansuetudines, l. ius civile si de iustit. & iure.*
- 50 *Medicina alia precepta tradit pro sanis, alia pro infirmis, sed regula medicina non mutatur.*
- 51 *Ius naturale idem semper existit aliud praeceptum in hac occasione aliud in alia propter solam materiam variationem.*
- 53 *Consuetudo nihil intrudere potest contra mandatum legis Divinae: & quare n. numero 14.*
- 54 *Tacitus Dei consensus non admittit contra ius Divinum, sicut admittit contra ius humanum tacitus consensus hominum.*
- 55 *Consuetudo immota censetur quae contra fidem Catholicam, nihil usurpare dignoscitur.*
- 56 *Cap. quanto hoc tit. n. 17.*
- Cap. suam, cap. Apostolicam de simonia num. 48.
- Cap. i. dist. 95.
- 57 *Sacerdotes simplices savi incapaces ministrandi Sacramentum confirmationis.*
- 58 *Iura Episcopalia, est sicut praefecti, aut acquiri vales consuetudine, sed non ea, quae Episcopus competis ratione ordinis.*
- 59 *Oblaciones prohibentur consuetudine introducti, nisi sint voluntariae.*
- 60 *Consuetudo non valet contra ius naturale, & Divinum.*
- 61 *Ius naturale qualiter dicatur dici quod in lege, & Evangelio continetur: explicatur, n. 62. 63. 64. dist. ut n. 65.*
- 65 *Dist. 1. & 5. summariis declaratur.*
- 66 *Consuetudo dicitur forma, & quasi alteram ius naturale, habens potestatem cum lege.*
- 67 *Consuetudo praestat iuri scripto, ubi solas tenet & est potentior statuto, & potest intrudere quicquid potest concedi privilegio, & potest quicquid patitur quicquid praescripi & statui.*

68 Consuetudinem ius videtur habuisse exordium, ex quo Cain ciuitatem edificasse legitur, & postquam homines coeperunt in totum conuenire.

69 Lex postquam dupliciter a lege naturali procedit, vel ut determinatio, vel per modum determinationis, & hoc modo vincitur consuetudo.

70 Consuetudo potest vincere legem tam prohibentem: quare? in 70. & quando non, in 71. & 72.

71 Consuetudo potest vincere legem tam improbatam, ut irrationabilem, quando causa talis improbatio cessat, & in 73.

72 Consuetudo, qua reprobat, non inde fit; quia est contra ius naturae, aut Diuinum, sed aliquando propter aliquam notabilem indecentiam, periculum, aut incommodam grauiora communicationi, quatenus tempore possint mutari.

73 Consuetudines locorum speciales, non consensum sublati per legem generalem posteriores; & quare? nota. 76. & vide quæst. 4. in 18. & 19.

74 Cap. de consil. lib. 6.

75 Consuetudo, qua præscripta non est, non est ius, nec tribuit facultatem vtiendi illa.

76 Consuetudo intrudere non potest resistens Principi.

77 Episcopus potest tollere consuetudinem, sicut legem sui Episcopatus.

Ad primam, & secundam difficultatem, vt pleorè respondendas adiungens conuilla, quæ adduxi supra sub tit. de summa Trinitate; item & in Rubrica de consensu. quæst. 1. vbi de immutabilitate legis naturalis, & perpetuitate legis Diuinæ. Quibus iunctis, & aliis alibi positis, breuiter in propostis difficultatibus erit loquendum. Et quoad primum vt consuetudo possit vincere legem naturalem, videtur fauere ex sequentibus: nam alimenta iure naturali filiis debentur, l. si quis de liberis, ff. de liberis agnoscendis; sed contraria consuetudine potest tolli hæc obligatio, sicut & lege, civilis sublata est, vt in auct. ex completo cod. de incestu nupt. ergo: 1. Secundo quia homicidium iure naturali est prohibitum ex cap. cum aliis 50. dist. cap. 1. & per totum de homicidio, sed consuetudine homicidium impunitum effici potest, vt in exercitiis Reipublicæ, l. quæ actio 5. si quis in commutatione, l. si ex pluri 5. si. ff. ad leg. Aquil. cap. dilectus cap. significasti de homicidio: ergo consuetudo potest est contra ius naturale. 2. Tercio quia possessio iure naturali in aliam transferri non potest, nisi per traditionem, l. quæ ratio 5. hoc quoque, l. traditio 20. ff. de acquirendo rerum Domino, l. traditionibus cod. de pactis, sed consuetudine fieri potest, vt abque traditione transferatur possessio, vt dicitur supra in cap. 2. hoc tit. per textum ibi: ergo consuetudo potest derogare iuri naturalis.

Sed quia iura iustissime dixi in præcatis locis naturalia iura immutabilia esse, vt namque esse legem naturalem in omni tempore, & statu naturæ humanæ, vt inquit Aristoteles. lib. 5. Ethicorum, ibi: vbiq; & semper eadem, & Cicero apud lætantiu, ibi: omni tempore, & omnes gentes ex ea ratione, quia hæc lex non sequitur

ex aliquo statu naturæ, sed ex ipsa statuta rationali. 1. Ideo dicendum esse patet ex doctrina Iustiniani in §. ius naturale & §. sed naturalis quidem iura in §. de iure natur. cum institutis relatis iuribus ab institutis ibi: consuetudinem nullam habere posse facultatem, vt abroget, seu deroget legi naturali, 1. sic vt lex naturalis semper obliget io foto conscientia, vt tanquam certum de hde, docent communiter Theologi ex dicto Paul. ad Rom. cap. 2. libi: Quicunque, qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt, non alia ratione, nisi quia legem naturalem transgrediuntur. 1. Et ratio est, quia hæc lex naturalis, dicitur lex Dei, quare per oeclecie omnes ea obligare dicendum est.

Nec obstant telata argumenta, non primum 9 ex auct. ex complex; quia respondetur otemp vt sit opinio communis Doctorem quod alimenta non debentur iure civili Spurei, vt aduocatus telati à Couaruo. in 4. part. 2. cap. 8. & 6. ad num. 6. Lara in dist. 1. si quis de liberis 5. idem refertur, ad num. 4. ff. de liberis agnoscendis. et si iure Canonico contrarium sit sicutum in cap. cum haberes de eo, qui dicitur quam possit per aduoc. copiosè Bartol. in l. 1. p. 4. ad num. 64. ff. solate matrim. idem sequitur lex §. de. 19. p. 45. etenim filii debent alimenta iure naturali potest est; sic vt non obstante quicumque lege civilis, & naturali, contraria semper illa debet dicendum sit, Felius Fern. in l. 10. Tauri num. 7. sic vt ius canonicum in hac parte debet obseruari in vtroque foro, vt dicit Foxtinus de vltimis sine iuris à num. 109. Ripa in l. 1. n. 66. ff. solate matrim. Matien. in l. 8. tit. 8. lib. 5. recept. glossa. d. n. t. quia ius canonicum sequitur naturæ legem.

Nec obstat secundum; quia etsi homicidium lege canone prohibitum sit ea ius, quæ oratio in præcatis locis, & insuper latè dico infra in tit. de homicidio. Sed quia io aliquibus casibus intrudat quæ, distans eadem lege naturæ, sequitur, vt absque vlla mutatione illius legis procedat, sed tantum ex parte materie, vt explicat Augustin. bene exemplo, quod de se bonum est, quamvis infernum malum non sit mutatio ex parte boni, sed ex parte subiecti recipientis, de quo videndi sunt Couaruo. in clem. si seruus 3. part. 5. vltim. n. 2. & alij.

Nec obstat tertium ex decisione textus in dist. 12 cap. 2. hoc tit. vbi propositum est consuetudine Regni Datie, sine traditione transferri rei donare possessionem, 1. quod difficile est, cum io iure nostro formalis causa donationis in traditione consistat, vt notat Gomezius in l. 45. & patet ex l. 47. tit. 18. part. 3. quamvis receptum sit ex his traditionibus iure antiquo, Dominum ex donatione transferri, de quo Duran. ad l. 1. de donat. cap. 4. Cuiuslibet lib. 19. obseruat. cap. 18. 1. Nec obstat textus in l. seia 42. ff. de donat. causa mortis; nam ex eo quod iuris consilium inuaditionem, & vltimatum, reservationem, vel inductionem in fundum vacuum interuenisse proponat, non sequitur, vt is, qui rem donando, vltimatum sibi seruando, non videretur rem tradidisse.

Et quia supra in dist. cap. 2. de novatione filii tradendi modis, dixerim, & de illis, & aliis loquatur Acontius, in l. 3. ff. de acquirendo, possit Tyracquel de iure consensu, p. 1. num. 25. & 3. p. 1. in l. 5. & 7. Gomezius in dist. 1. 45. Tauri ad n. 55. Rebarud in 12. tit. cap. 6. Bellonius lib. 2. p. 162.

- scilicet cap. 7.* dice idem est vt textus in *dist. cap. 1. hoc it.* respenderit, vbi donator fundos Ecclesie donatos fingitur tradidisse vna Gleba fundi ad Ecclesiam delata, vel in manu Presbiteri tradita; sic vt hanc consuetudo respenderit ad ius Romanorum antiquum teste Gellio *lib. 1. n. 1. n. 1.* cum etiam dum actione vindicationis agebatur vna Gleba fundi ad Praetorem delata
- 16 His ergo laici responderet ad argumentum, vt quamvis possessio sit iuris gentium, sed modus acquiritur possessionis iure à iure ciuili inuentus agnoscat, vt in *5. singularium*, cum sequentibus, *inst. de verborum signif.* ¶ Quare lex, vel consuetudo inducens hos modos tradendi fictos, nihil iuri naturali praeiudicat, vt notat Molina *lib. 3. de primogen. cap. 13. num. 16.* & alij communiter explicantes *dist. 1. 43. Tauri.*
- 18 Nec obstat textus si dicas possessionem acquiri per actus non naturales vt in *1. qua ratione 5. hac quoque fide acquirere rerum Dam. l. lege in prin. & in 5. adipsam f. de acquirenda poss.* quia responderet primo, vt hanc inductio non sit iuris naturalis precepta; secundo nam est quod esset adhuc possit consuetudo inducere aliquid contra tale ius.
- 19 Quia derogatio iuris naturalis tunc impedit consuetudinis valorem quando eius transgressio peccatum est, vt notat Gomezius in *dist. 1. 43. Tauri n. 111.*
- 20 Etenim ex textu nostro habemus, vt consuetudo non deroget iuri naturali, seu Diuino, quando eius transgressio peccatum inducit, vt multis probat hic Barbosa *num. 1.* quomodo puto amplectendum illud axioma Doctorem, quod non valet consuetudo, quae est contra ius naturale, de quo Michael de Grassi *tom. 1. comm. opuscul. lib. 1. tit. 17. num. 308. pag. 143.* Duesina *regula 137.* Ioannes Garcia in *1. veluti num. 15. ff. de iusticia, & iure*, Ioseph. Gonzalez *lib. vltimo variar. cap. 38.* Sayrus in *Clavi Regia lib. 3. cap. 11. num. 4.* Azor. in *iur. moral. p. 1. lib. 5. cap. 17. quest. 1. & 3.* Petrus Rebuff. in *reperi. l. quod iussu arab. numer. 38. ff. de iudiciis*, Martio. Monter. *derisione 17. num. 40.*
- 21 Sed quia adhuc poteris dubius manere quando possit esse aliquod ius naturale cuius transgressio non sit peccatum; & quod lege ciuili, siue consuetudine quae abrogat, suppositis distinctionibus, quas addidi de iure naturali respectu exemplorum, quibus illud ad diuersa explicat cum insinuat idem Barbosa legendus in *cap. ius naturale 7. dist. addens num. 3.* vt ius naturale proprium hominibus, sit lex à natura hominum mentibus
- 22 insita. ¶ Id est illa conscientia naturaliter indita, quae ad iniuria acriet improbos, & in sollicitudine mala verat etiam Tyrannos non iudicis, sed coniuratus ciuitatibus mentis, de quibus, & aliis attributis iam dixi *sub dist. quest. 1. in Rub. de consuet.* vbi etiam adduxi ex doctrina textus in *1. 1. 5. huius studij ibi: Collectum est enim &c. ff. de iusticia, & iure*, & ex D. Thoma, & Soco. ¶ Illud naturale ius, quod inquit, ad bonum faciendum, & malum vitandum, de quo idem D. Thom. *1. 2. quest. 94. art. 1.* ad hoc vnicum praeceptum reliqua omnia legis naturalis reduci, cum illud nihil aliud sit, quam recollectio quaedam plurium praeceptorum naturalium, quae lo duplici notantur differentia, vel quatenus dicuntur prima principia, quae sunt propositiones quaedam de se notae &

quibus assentimus absque aliquo rationis discursu, vel quatenus sunt conclusiones, quae ex illis primis principijs deducuntur, quae dicuntur secunda principia, vt iam expendi, *sub dist. 9. 1.* ne amplius repetam.

14 Iamque cum aliud attributum legis naturalis sit immutabilitas, vt docet Iustinianus in *dist. 9. sed & naturalis ibi: Firma atque immutabilis*, Gratianus *prin. dist. 5. & in cap. vltim. 6. dist. ibi: Menti immobile*, & de hac lege naturali intelliguntur verba aucta Augustini *lib. 1. confess. cap. 4. Hae lex scripta est in cordibus hominum, quomodo illa quidem delet iniquitas*, vt explicat D. Thom. *dist. quest. 94. faciatque alia elegantissima verba Cicero in *lib. 4. de Repub. quem ad idem propositum adducit Coust. de iusf. p. 1. cap. 6. §. 9. num. 3.* & expendi Barbosa in *dist. 5. ius naturale num. 15.* dicat vt hanc conclusio quoad prima principia apud omnes sit immutabilis, quae nullo in casu deficere, ac variari possunt. ¶ Ergo cum illa pendeant ab illo primo principio per se nato; videlicet *bonum est faciendum*, quicquid homo appetit sub ratione boni, vel veri, vel appetit appetere certum sit; sequuntur inde statim conclusiones legis naturalis, nempe: *Deus colendus; Parentibus & patrie obediendum*; & ex illo alio inquam principio *otio malum est fugiendum*, ille scilicet, nihil illicitum est admittendum, & sic iniuria nulli inferenda atque illud quod tibi non vis alteri ne facias de quo Gratian. in *prin. dist. 1. ex Thobia cap. 4.* & Math. *cap. 7.* & consequenter etiam proueniunt illae *Deprehensum est reddendum, adulterium non est faciendum*, & similes vt prosequitur Sayrus in *Clavi Regia libro 3. cap. 2. num. 16.**

16 Quibus suppositis dices vt etiam circa secunda praedicta precepta, siue conclusiones, quae ex illis proximè deducuntur, mutatio nequeat contingere cum rectum sit in communi quod praecipit lex naturalis, vt bene sentit Cicero *lib. 3. de Repub.* sed non inquam negandum posse tamen mutari in particulari propter aliquas speciales causas impediens obseruantiam talium praceptorum; vel quia mutatis rebus, circa quas versatur, deficit necessitas consequentiarum, per quas illa precepta ex iure naturali deducuntur; sic tamen vt magis ex parte rerum quam ex parte ipsius legis contingat mutatio, vt explicat D. Thom. *1. 2. dist. quest. 94. art. 5.* ¶ Constat enim legem naturalem omnino esse immutabilem quod vt intelligas siue oportet mutacionem contingere posse dupliciter in aliqua lege, vel per additionem, vel per ablationem. ¶ Additio inquam vt aduertit D. Thom. *dist. art. 5.* non est mutatio, quare bene potuit dicere Vlpianus in *1. si cuiuslibet ff. de inst. & iure*. ¶ Ius ciuile consistit in addendo aliqua iuri naturali vt contingit etiam in iure Diuino quod multa addidit iuri naturali, & vtrique ius Canonicum.

18 Nos inquam iniquimus de propria mutacione legis, quae fit per eius ablationem, tollendo obligationem legis naturalis de qua absolute dicendum est, vt nequeat contingere per se ipsa, nec in vniuersali nec in particulari manente natura rationali. ¶ Quia cum lex naturae sit veluti proprietas naturae rationalis, haec natura de medio tolleretur & lex naturalis quoad existentiam suam deficeret, & solum per euentum in mente Dei maneret si mutacionem recipere, vt docent D. Thom.

Thom. dist. quest. 94. art. 4. §. & quest. 100. art. 8. & 12. quest. 66. art. 2. ad primum ex D. August. de vera religione cap. 31. & lib. 2. de libero arbitrio c. 6. Aristot. lib. 5. deMeteor. c. 7.

31. Etiam si consideretur lex hac naturalis propter est in Deo, certum est ut sit immutabilis, si propter est in homine idem dici debere existimo; quia cum sit intrinseca proprietas necessariorum fluens ex natura humana, manens naturali deficiente non poterit, nulla inquam lege deficit, nisi quia, vel à Legislatore reuocatur, vel deficit eius iustitia, neutrum in lege naturali locum habere potest. †
32. Ergo & ostenditur facta distinctione inter precepta affirmatiua, & negatiua: nam cum hac res prohibeant intrinsece malas, deficere non possunt constare; nunquam verò bonum esse potest, quod intrinsece malum est; indeque evenit, ut hac negatiua precepta obligent semper, & pro semper. Affirmatiua autem, licet semper obligent, non tamen semper, & ob id fieri ut etiam hac naturalia uno tempore obligent, & non in alio non precepta recipiant mutationem; quia hac est eundem precepti natura; cum affirmatiuum solum obliget pro illis occasionibus in quibus omisio talis actus esset per se, & intrinsece malus, ut omnes agnoscant.

33. Quod si inquisas ex doctrina D. Thome in d. 1. dist. quest. 94. art. 5. iam elata, nempe legem naturalem in quod prima conclusio esse immutabilem, sed non sic quoad conclusiones illotum, in aliquibus, quæ propter causas occurrentes possint mutari ex eo exemplo legis naturalis præcipiens depositum esse reddendum petenti Domino: de quo, & alius in l. 1. ff. de pignori, quæ non obligat quando petitur ad damnum Reipublicæ. † Item & de precepto naturali seuandi secretum; quod negatiuum est non teneandi; & tamen violati posse constat, si ad defensionem, vel innocentem necesse sit, de quo aliqua diximus cap. ad nostram 20. de iuror. aliqua in cap. super eo 22. de testibus in fine, ubi de secretorum fide. † Item in illo precepto Decalogi non nocendi: nam in proptium defensionem, licitum est occidere. † Et in precepto non contrahendi cum forore, quod naturale est, sed in casu necessitatis generis humani non obligat, ut de facto coniugit in principio creationis.

38. Adhuc inquam ex his debemus dicere D. Thomam potius declarare legis naturalis immutabilitatem quam illam ledere. Etiam dum dicit Sanctus aliqua precepta naturalia mutari posse, intelligitur loquens de mutatione impropria per solam materiam intrinsecam mutationem; indeque fieri, ut quavis depositum in prædicta specie non esset reddendum non ideo naturale preceptum mutari credimus quia nunquam fuerit positum pro illo casu, quando interit Reipublicæ, ne reddatur depositum.

39. Sicut in specie textus in cap. quoadmodum de iuror. qui non implet promissum, non videtur fidem fallere; quia casus ille non apparet sub obligatione promissionis comprehensus, ut ibi latissime explicauit.

40. Quod idem videmus dicendum in ceteris exemplis positis, & sit clarior et sequenti consideratione: nam lex dupliciter potest mutari, & deinde esse vno modo per mutationem sui ipsius intrinsecam, alio modo intrinsece tamen per mutationem alterius, ut v.g. Pater definit esse Pater prius D. Fernand. de Rescript. & Coniunct. P. I. l.

ri modo definit esse Pater absque aliqua mutatione sui per mortem filij. Mutatio ergo priori modo contingere potest in lege positiua: nam ea lex omnino tollitur vel contrarij lege posteriori, vel consuetudine, ut diximus supra à Rubrica huius tituli, & infra à questione sequenti; secus verò in lege naturali, in qua solum potest conuigere mutatio posteriori modo per mutationem materie, quia mutata, nihil de lege naturali detrahitur, sed solum fit, ut hic, vel ille casus non cadat sub obligatione legis naturalis propter aliquam occurrentem circumstantiam.

Et secundum hac existimo expendenda quam plura difficilia, quæ in materia de legibus, solent Doctores disputare quatenus loquentes de immutabilitate legis naturalis adducunt nonnullos casus, qui cum sint legis naturalis, legis cuius præcepto videmus mutationem nonnullis adducit Iurisconsultus in d. l. bona fides, ff. de pignori alius etiam, nam cum iure naturali omnia essent communia omnibus hominibus factum est ut eorum dominia diuiderentur, aliquando iure ipso naturali ex l. 1. ff. de acquirendo rerum domini. & §. si quorundam in ff. de rerum diuisi aliquando iure gentium aduenerit in l. ex hoc iure ff. de iure, aliquando ad huc humanum, ubi in cap. quæ iure §. dist. ut etiam contingit in viciis personis, & per scriptio: ibi ut late dixi in Rubrica tituli. † Item in seuitute, quam contrariam de iure gentium fuisse inductam, inquit Iurisconsultus in d. libertas ff. de statu hominum. & in §. seruus in ff. de iure pers. & contra sua naturale, quod homines liberi nascerentur, l. manumissionem, ff. de test. arch. quibus modis naturæ efficiantur legimus §. licet col. 6. & in d. l. cap. ius naturale dist. ubi: Quoniam una libertas. † Et alia, quæ adducit, & explicat Barbosa ibi a num. 6. ubi a num. 21. de aliis veluti de legitima debita libetis ibi a num. 21. vsque ad finem explicat. † Et idem in iure constanter de matrimonio quod omnibus per proptium consensum iure naturali permittitur & tamen hodie ex Tida. cap. 1. sess. 24. de reform. non permittitur, nisi fiat presentia Patrocho, & testibus. † Item in condendi testamentum vel donandis rebus, quod naturali ratione fieri potest l. 1. cod. de Sacrosancti. Ecclesiæ §. per traditionem in ff. de rerum diuisi. quæ tamen iure humano imitaturæ sunt ne fiant, nisi certis solemnitatibus conuenerint, sed inquam eandem lege naturali impellente ut hominum maioribus obuietur longiusque explicat Doctores Theologi cum D. Thoma 2.2. quest. 66. art. 1. & 1. 2. dist. quest. 94. art. 5. ad 1. Conatus de contrah. quest. 10. Covar. in res. prædictam 2. p. §. 21. num. 3. Nauarrus in c. 1. de quædam de iudicio notat, 11. Socus lib. 4. de iustit. quest. 4. art. 1. Molina in eodem tract. dist. 3. videbis alia, quæ dicit Fortunius Garcia in dist. l. manumissionem de iustitia num. 8.

Vnde iam legitime possemus pergere ad alias questionem, nam quæ Pontifex abrogare, seu dispensare in iure naturali sed tu accipies secundum doctrinam, quam hic refert, & docet Barbosa num. 4. in glossa post aliquotum derogare, quia nocet quod Summus Pontifex dispensare potest in iure naturali, & Diuino, non abrogando totum, vel ex parte id ius in quo dispensat sed declarando eius obligationem per verum dispensationem in casu aliquo speciali locum non

N habere

64. in princip. de penis dist. 5. num. 7. † Et nonnulli alij venari propriis accedentes, intelligendo prædicta verba Gratiani, legenda esse per Pareosbellum quasi velit Gratianus ius naturale esse, quo quis iubetur aliis facere quod sibi vult fieri, vt iam supra dixi, & ius in lege, & Evangelio contineri, vt dixit Nauac. supra num. 9. in fine, Socus de Iust. lib. 1. quest. 4. ad t. Antonius de Fuenste canonicar. lectio num. lib. 1. cap. 1. & Barbosa in sumario dist. 1. dist. num. 4. dicit hanc interpretationem bene defendi posse, nisi ipse Gratianus mentem suam aliter explicasset in prin. dist. 5. verū sed cum ius naturale.

65. Quare verò omittis prædictum, & aliis interpretationibus, existimo dicendum cum Nauacro in prin. de penis dist. 5. num. 9. Soto de Iustitia lib. 2. quest. 4. art. 4. ad 1. Barbosa dist. num. 4. & plures alij cum Sancto Thoma 1. 2. quest. 54. art. 4. ad 1. nouissime Gratianum dicere, vt omnia, quæ in lege, & Evangelio continentur, sint ius naturale, sed è comoteo omne ius naturale in lege, & Evangelio contineri, quatenus ibi Deus præcipit, vt vniuersique alteri faciat quod sibi fieri vult, & ne faciat alteri quod sibi fieri non vult, & in his duabus, vt bonum faciamus, quod in posterius insinuat contineri omnia præcepta legis naturalis, dicunt, & patet ex iam longè adductis à vers. sed quia dubium, & consequenter in lege, & Evangelio, quibus hoc præcipitur totam legem naturalem contineri, non absce disicte Gratianum probant dicentes in hunc sanè sensum verba dicta posuisse, vt ipsemet declarauit in prin. dist. 5. dist. verū sed cum naturali, & in cap. ultimum, versiculo huius itaque distinctione 6.

66. Ad tertiam questionis partem quid de lege positua, satis, & abunde respondebis ex his, quæ iam scripsi in Rubrica, & ibi quest. 4. & 5. & in resu nostro similes, & ob id amplius non repetoi. Solum enim addo quod consuetudo dicitur fortis, & quasi alterum ius naturale, ac proinde omnia possit, Bald. cons. 433. lib. 3. Sured. de alimentis tit. 1. num. 7. Cardinalis Tschusen tom. 2. lit. C. consilij 306. num. 10. Franciscus Nuñez de Velasco in Dialogo de continentia multis Dialogo 3. quæ æquipollent veritati ex l. ff. de feruit. & agna. Bald. cons. 489. Tufchus supra num. 17. Ioannes Antoo. Mangil. de impur. quest. 77. num. 25. habetque patrem vim cum lege ex l. de quibus ff. de legibus, ex 5. ex non scripto institut. de iure naturali, ex nostro textu, dist. cap. de consuetudo dist. 1. & l. 2. cod. qua sit longa consuetudo; & sic venit appellatio ne iuris, Menchaca quest. freq. cap. 3. numero 31. cum aliis Barbosa axiom. 56. numero 1.

67. Vbi dicit quod præualet iuri scripto, vbi sonat interrupte ex dist. 1. de quibus cum l. seq. sitque potentior statuto, vt dixerunt Ioannes Mai. 1. 2. num. 7. quest. forens. quest. 103. num. 2. Gonzalez in regul. l. Cancellaria glossa 45. §. 1. num. 78. & idem Barbosa aliis infinitis num. 7. vt possit introducere quidquid potest privilegio concedi, & num. 9. vt possit quidquid pactum potest quando scilicet ab eodem procedunt, possitque etiam quidquid potest præscripi, & quidquid statum, &c. † Et tanta est consuetudinis antiquitas, vt crediderit Gratianus in cap. non est distinctione 6. huius itaque, verū ex quo Cuius, ius consuetudinatum ab eodem

D. Fernand. de Rescript. & Consuet. P. 11.

tempore exordium habuisse, ex quo Cain ciuitatem ædificasse legitur; & sic postquam homines conuenientes in vnum corpus simul habitare, Barbosa ibi num. fin. Nauacro in cap. nouit. de iudic. nouit. 3. num. 154. Rochus de consuetudine in præfatione numero 2. Rebuffus tom. 3. ad leges Gallicæ in præfatione, titulo de consuetudine.

68. Sed pro contraria sententia, vt consuetudo nec legem posituium vincere possit, facit doctrina Diui Thomæ 1. 2. quest. 27. art. 3. eo quod lex humana derivatur à lege naturæ, & Diuina, vt inquit Augustinus lib. 1. de libero arbitrio, ex eo Diui Thomæ 1. 2. quest. 95. ar. 2. ad 2. dum videtur probare quod lex positua ab actum habet legis virtutem, quatenus à lege naturæ derivatur; ita vt si ab ea differat, non sit lex, sed potius corruptio. Verum statendo quod omnis lex oritur à ratione, & voluntate Legislatoris, lex Diuina, & naturalis à Deo, lex ciuilis ab hominibus. Tamen hoc leuiter expendes dicendo legem posituium dupliciter à lege naturali derivari posse, vel per modum cuiusdam infallibilis conclusionis deductæ à lege naturali per legitimū syllogismum, veluti, Non esse recedendum, quod ex illa principio deducitur nemini faciendum esse malum. Vel secundo derivari à lege naturali per modum determinationis v. g. lex naturæ habet delinquentem puniendum esse, sed quod tali, vel tali pena puniatur, determinatum est à lege positua. Quia distinctione euenit vt illud, quod primo modo à lege naturæ derivatur, totam virtutem accipit à lege naturæ, ideoque immutabile esse; sed illud, quod derivatur secundo modo principaliter à lege positua pendet indeque fieri, vt contraria lege, iure consuetudine mutari possit, vt explicuit Vasquez 1. 2. quest. 95. art. 2. dist. 154. cap. 3. Balbon in cap. 2. de probat. num. 42. & ex iam adductis inferret.

Ad quartam questionis partem, an consuetudo possit abrogare legem prohibentem consuetudinem contrariam i vt ea dissoluunt solent dissolvere nonnulli Doctores inquit legem prohibentem introduci consuetudinem, & inter legem reprobantem illam sic vt aduersus legem prohibentem consuetudinem futuram, possit præscribi consuetudine, secus aduersus legem improbantem consuetudinem; quia non obstante prohibitione consuetudinis, potest esse consuetudo rationalis, & legitimè præscripta, quod non accidit in consuetudine improbata, vt irritatio-nabilis, qua ratonabilis esse non potest; sic docent Suarez lib. 7. de legibus cap. 7. num. 2. & cap. 19. num. 18. Salas in eodem prin. disputato 19. sect. 7. num. 71. & sic Vbigeri in p. 2. quest. 27. art. 3. num. 43. docuit quod lex, quæ tantum reuocat consuetudinem antecedentem, vel tantum prohibet nudè futuram absque illius reprobatione, non impedit quominus possit consuetudo etiam abrogare talem legem. † Ex eo 71. quia cum tali reuocatione, & prohibitione potest stare quod consuetudo sit rationalis, cum lex nudè reuocando, vel prohibendo consuetudinem, non declarat sufficienter contrariam; potest enim Legislator habere istam rationem legem ordinandi, & statuendi id, & ex altera parte poterunt etiam occurrere aliquæ rationes probabiles, ob quas sine iniquitate, & cum aliquo fun-

dicamento possit aliter ipse ordinare, & constituere.

- 72 Sed quia video aliter aliquos Doctores sentire respectu legis improbandis etiam consuetudinem futuram, ita ut aliquando possit consuetudine abrogari. Ego sic statuo cum Azorio *tom. 1. instit. moral. lib. 5. cap. 17. quæst. 10.* Basilio Pontio *de iuribus. lib. 6. cap. 6. num. 9.* Sanchez *libro 7. dist. 4. num. 14.* Vbigerf. *in part. 2. D. Thome quæst. 97. articulo 3. num. 42.* ut si lex improbat consuetudinem propter aliquas circumstantias, quæ illam irrationabilem faciunt, tunc tardius lex eam improbet, quando vis illarum circumstantiarum est in viridiqua hoc ipso quod lex reprobat consuetudinem declarat illam esse irrationabilem, aut corruptelam, & de qua dicitur communitati, ut nihil possit valere, siue ad legem inducendam, siue abrogandam; quod si ratio, ob quam illa futura consuetudo à lege improbat, ut irrationabilis cesset, tunc reuera dicendum, ut possit adhuc nova consuetudo legitimè præscripta vincere legem, eam improbandam.

- 73 Quia non omnis consuetudo, idè reprobat, quod sit contra ius naturæ, aut ius Divinum, sed aliquando propter aliquam notabilem indecentiam, vel propter plura pericula, aut graviora incommoda communitatis, quæ cum tempore possunt mutari; ut proinde quæ uno tempore esset irrationabilis consuetudo, possit alio tempore esse rationabilis, & ut sic desinat esse reproba: & ita existimo cum Castro Palao *tractata 3. disp. 3. paritè 4 §. 2. num. 7.* Diana *parte 6. tract. 5. res. 1.*

- 74 Hanc eandem doctrinam etiam procedere, tam in lege prohibente, seu reuocante, quam in reprobante cum legis potentia ad improbandam consuetudinem futuram dependet à duratione rationis, in qua fundatur; & sic credo quod valeat in perpetuum lex positiva improbare consuetudinem futuram, quoties perpetua fundatur ratione, ut de consuetum, ac distributionem lege, iam dixi per textum in *etiam suar. §. hoc iur.*

- 75 Ad quoniam questionis partem an dentur consuetudo aliqua quæ ex præcisa legis positione nequeat abrogari, & supposita doctrina textus in *cap. 1. de consuet. lib. 6. §. in cap. cum consuetudine, hoc articulo*, & Doctorem ibi, quod per legem generalem à Principe statutam, non censentur solbare locorum consuetudines speciales, quæ ante ipsam legem vim consensu populi habebant, ut per Coust. *lib. 3. variat. cap. 13. num. 4. ad finem*,

- 76 Barbosa *in dist. cap. 1. num. 6.* Et iuxta hunc dicendi modum potest intelligi Suarez *de legibus lib. 7. cap. 10. num. 22.* dum probabiliter existimauit non esse restringendam regulam illius textus ad consuetudinem præscriptam, sed intelligendam esse de consuetudine rationabili, & honesta, & tam publico usu, & tanto tempore sumata quod sufficeret ad legem introducendam, si Princeps illam sciret; eo quod prudenti arbitrio verisimile sit Principem fuisse in illam consensum, si illam sciret; tunc enim ait ob contrarias rationem non esse verisimile velle contra illam obligare per legem generaliter statam, seu velle illam tollere, dum illam ignorat, nisi expressus id declarat: nam in talem consuetudinem, & verba dicti Capituli 1. optime cadunt.

Vnde non obstant Mascard. *de probat. censurae 423. num. 17.* Diana *parte 6. tract. 5. res. 24.* Castus Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 5. §. 1. num. 8.* probabiliter sententes regulam dicti cap. 1. de eo *lib. 1. lib. 6.* intelligi de sola consuetudine præscripta.

Quia consuetudo quæ præscripta non est, non est ius, nec facultatem tribuit illa vendi, ut dixi *supra in Rub.* & quia, ut ibi dixi sola consuetudo præscripta præualet aduersus legem; & sic sola illa impedit obligationem legis ferende. Et 77 quia consuetudo introduci non potest, resistente Principe; & quia est res odiosa impedire legem consuetudine; nam hæc intelligentia de consuetudine æquè generali, ut lex est; & hoc est iuxta regulam textus nostri, & *l. de quibus §. de legibus & l. ced. quæ sit longa consuetudo*, quibus, ut *in dicta Rubrica* dixi cauetur ut sicut lex quæ vincet consuetudines contrarias: sic etiam, & consuetudo leges, de quo etiam cum multis Barbosa *in cap. 1. de prob. a num. 36.* ubi bene expendit aliqua iura quorum nonnullam ibi explicauit. Et hæc amplius declarantur ex dictis *infra questione sequenti*, vespiculo ad *visum*.

Ad vltimam questionis partem breuiter dico 80 cum Granado *in part. 1. Diana Thome contrarij. part. 2. disputatione 16. sectione 3. numer. 18.* Diana *parte 6. tract. 5. res. 25. in fine*, ut sicut Episcopus potest reuocare suam constitutionem, ac legem ex dictis *supra in Rubrica de constitutionibus, & in cap. 3. quæst. fin.* vbi de doctrina; ita, & tollere consuetudinem suæ Diocesis propriam, quia est similis legi.

QVÆSTIO IV.

An si lex improbet consuetudinem per verba generalia, intelligatur non solum de consuetudine præterita, sed etiam de futura. An consuetudo legitimè præscripta, possit abrogare aliam consuetudinem. Et an consuetudo possit legi abrogari. Et an consuetudo prior maneat abrogata, si in ipsa non efficiatur mentio de consuetudine in contrarium.

S Y M M A R I U M.

- 1 Consuetudine præterita censetur etiam futura secundum aliquos, verum contra, ut n. 2. & 3. & distinguatur, ut à n. 5.
- 2 Clausula generalis derogatur consuetudinibus, non pertinet ad improbandam consuetudinem futuram, n. 3.
- 3 Consuetudinem improbare, est quid edictum.
- 4 Cap. unico de Clericis non talis lib. 6. cap. Clerici de iudic.
- 5 Lex improbat consuetudinem, ut de futura non intelligatur, quibus verbis fit.

- 6 *Lex improbens consuetudinem per verba uniuersalia pertrahit ad futuram; ubi qua verba ita significant.*
- 7 *Consuetudo in futurum reprobata, ut irrationabilis intelligitur etiam de futura.*
- 8 *Lex i. cod. quæ sit longa consuetudo.*
- 9 *Consuetudo; etsi non vult, auertitur sit, sed non adeo, ut legem vincat tantum habet locum in lege abrogante consuetudinem, ut perperam irrationabilem.*
- 10 *Lex improbens consuetudinem, non comprehendit immemorabilem.*
- 11 *Consuetudo legitimè præscripta potest aliam abrogare, servata proportione uniuersali ad uniuersalem, & particulari ad particularem.*
- 12 *Consuetudo particulari derogat uniuersali pro loco, ubi actus.*
- 13 *¶ penult. insti. de iure naturali.*
- 14 *Consuetudo, quæ consurgit ex actibus principum, non legem vincit.*
- 15 *Consuetudo lege abrogatur, si est etiam contraria, sicut si est composibilis.*
- 16 *Consuetudo specialis aliam loci, non abrogat legem generali loci pro provincia, sicut si consuetudo sit generalis Regni, aut provincie, & quæ differentia utriusque, l. 17. & 18.*
- 19 *Consuetudo generalis tollitur lege generali de ea mentionem non faciente, non sic specialis loci.*
- 20 *Consuetudo specialis loci censetur ignorari à Principe, & populo.*
- 21 *Lex specialis non derogat loci consuetudini prohibitorie, sed non eorè, ut nuncio 22.*
- 22 *Statutum speciale non derogat consuetudini specialis loci, nisi Princeps fiat consensum.*

AD primam partem questionis videtur respondendum cum Barbosa in cap. 1. de consuetudinib. lib. 6. num. 12. quod damnata consuetudine præterita, censetur quoque futura damnata; licet cum Tycaquello in præfatione de retractu n. 18. & 19. & sic videtur dicendum in casu nostri dubij nam ex quo lex improbat generaliter consuetudinem, videtur vt non solum de consuetudine præterita, & præteriti sit loquuta, verum & de futura; & sic de utraque consuetudine improbat intellexerunt Zeuallos cum multis in præfatione quest. 704. per totam. Barbof. de Paz. in l. 1. Tauri num. 464. & 479. Covarr. varior. cap. 13. num. 14. Sanchez tom. 2. lib. 7. disp. 1. num. 13. contra glossam in clem. statum. verb. consuetudine de elect. glossa verba expressit in dist. cap. 1. Covarr. late disputat ubi supra varias assignando conclusiones, quibus intendit absoluerit hanc questionem, quem sequi videtur Armentad in additione ad recapit. leg. Novarra in addition. num. 185. Menchaca vñ frequenter. lib. 1. cap. 3. numero 10. & de improbat consuetudine, & de validitate ipsius, cum multis Salcedo de lege politica cap. 3. per vnum, & a n. 12.

2. Nihilominus sentio contrarium posse optimo iure defendi; quia cum iam supra quest. præced. dictum sit, legem improbatam consuetudinem futuram, posse nihilominus contraria consuetu-

dine abrogari, cessante circumstantia, ob quam reprobatur. Ergo euidenter apparet, vt clausula generalis derogatoria non potestur ad improbandas absolute consuetudines futuras: quare Suarez libro 7. de legibus cap. 7. à numero 2. eximianit glossa sententiam admettendam.

Quia improbare consuetudinem est quid odiosum; & quia illis verbis solum intendit legislator tollere consuetudinem contrariam suæ legi. Deinde quia cum vult legislator extendere legem suam ad consuetudinem futuram, de ea expressè loquitur clare improbando, vel dicendo, *notamus nostra legem habere aliquam consuetudinem valere*; ita etiam Villalobos in summa tom. 1. tractatu 2. disp. 19. num. 8. cum Abbate, & Diana p. 6. tract. 5. ref. 1; & sic Dominicus in dist. cap. 1. col. 1. de consuet. lib. 6. Abbas ibi num. 8. & col. vltima, existimantes sublatam consuetudine, solum prohibitam censeri, quæ est de præterito, non verò de futuro, & ex noua causa emergentem.

Et ita intelliguntur iura in canonico de Cleric. non 4. resid. lib. 6. & in cap. Clerici de iudic. quatenus de præterita consuetudine, & non de futura intelliguntur à Doctotibus, vt probat textus in dist. clem. statum, & ibi glossa de electioe, & hoc dum lex, quæ improbat consuetudinem, non fundatur ratione perpetua, vt probat D. Thom. 1. 2. quest. 97. Soto lib. 1. de iustitia quest. 7. art. 2. Covarr. infra lib. 3. varior. cap. 1. sed quoniam lex damnat consuetudinem vt iniustam, tunc eius prohibitio utramque claudat, & futuram, & præteritam secundum resolutionem dictam supra quasiue præcedenti, vtilisculo ad quartam.

Ego tamen vt clarius expendam dico, vt sint attendenda verba, quibus lex improbens consuetudine videtur quia; si referantur ad consuetudinem, quæ tunc temporis vigeat, non censetur prohibita de nouo emergens rationabilis, & ex noua causa, veluti si lex conciperetur per illa verba: *Non obstant prædicta consuetudine, vel quodquid in contrarium vigeat consuetudo, quare, ut irrationabilem abrogamus*, vel similia verba, prout etiam videtur est, in cap. vices, de Cleric. non residens. lib. 6. cuius dispositio solum loquitur in consuetudine vigente tempore, quo illa decisio, & ad eandem restringitur, vt patet in princ. ibi: *Consuetudinem, qua in quibusdam paribus*. Et est ratio, quia lex improbens consuetudinem de præterito, seu de presenti, solum videtur tantummodo improbare irrationabilem, & ex iniusta causa introductam. Vnde cum sit exorbitans à regulis iuris, quæ dicant cuiusque rationabili consuetudini standum, de quo in sexis nostris, & in l. de quibus ff. de legibus, cum aliis, sequitur vt non debeat extendi ad consuetudinem futuram rationabilem, & ex iusta causa introductam: argumento textus in cap. non debet in principio de consanguinitate, & affinitate, & vt facit textus in l. si quis in principio ff. de leg. 3. disto cap. 1. de consuet. lib. 6.

Tamen si lex per verba uniuersalia, vel requi-

pollentia absolute prohibet quicunque consuetudinem, veluti si concipiatur sequentibus verbis: *omni sublatam consuetudine, vel non obstante qua-*

N 3 *conque*

enique consuetudine, vel omnem consuetudinem improbande: tunc reuera lex improbanda porrigitur ad consuetudinem futuram; quia tunc videtur ut comprehendat etiam consuetudinem oomam, & ex noua causa emergentem; eo quod lex de sui natura, ut *supra* dixi in *Rubr. & nr. de consuetudine de ibi in cap. 1. & cap. fin.* ubi glossa verbo *future*, in futurum, & ad futuros casus ordinatur.

- 7 Deinde quia eo ipso quod consuetudo futura etiam improbanda, videtur, ut in futurum nunquam rationalis reputatur, cum supposita presumptione, iniusta & minus rationalis presumitur, cum sit legis auctoritate destituta, cuius prohibitio non cessat, quantumvis ratio cesset in casu particulari: ita Barbosa de *clausula*, *clausula* 87. numero 12, ubi addit recte potest de.

- 8 Et vtriusque intelligatur, lex a. ad. qua sit longa consuetudine ut cesset labor glossa, & Doctores ibi si intelligatur textum illum procedere lege abrogatam ipsam consuetudinem; ita ut sensus sit quod et si alias regulariter consuetudinis sit vis auctoritatis, attamen non possit legem aut rationem cui innititur vincere illam, scilicet per quam prohibetur & abrogatur eademque consuetudo, quantumcumque de nouo, & ex oia causa emerget: in qua specie magis proprie verificari ait verba illa *Ratio non vincere, aut legem*, cum qua ex diametro pugnat. Sed hac intelligi procedere presumptum; quia si constaret de iustificata, & legitime praescripta noua consuetudine; ita ut ea introduciatur ratione, tunc intelligitur, ut cessauit ratio, seu circumstantia fundamentalis qua nitebatur lex abrogata, improbanda quamlibet consuetudinem, etiam futuram iuxta quae distincta *supra* sub *questione* precedenti, in *vers. ad quartam*.

- 9 Sed num hac procedant, etiam in consuetudine immemoriali, videbitur dicta *supra* in *Rubr. g. 3. vers. ad quartam*.

- 10 Ad secundam questionis partem, non consuetudo legitime praescripta, possit abrogare aliam consuetudinem, affirmatiue breuiter respondeo ex iam lae dictis in *Aub. & in textu nostro*, dum tamen sequatur proportio, id est vniuersalem per vniuersalem, particularem per particularem in eodem loco. Et est ratio; quia ita comparantur consuetudines inter se, sicut leges, vel & consuetudo seruata proportionem.

- 11 Imò dicunt omnes cum Hostiensis in *summa eodem titulo*, §. *qua cui praedicti*, porrigentes ad diuersas, in quibus non sint contrariae, cum etiam vniuersalis consuetudo deogatur pro particulari alienius loci pro illo etiam loco, & vniuersalem derogare particulari & hoc modo intelligitur Barbosa in *dist. cap. 1. de consuetudine*, lib. 6. num. 1. qui cum Azor. lib. 5. *in fine moral. p. 1. cap. 16. quod 3. & 4* dicit quod consuetudo generalis, hoc est vbiq; introducta, tollit legem praecedentem, secus si sit specialis alicubi, & non vbiq; locorum recepta, & *infra* expendo in *vers. ad quartam*.

- 12 Vnde inferit Diana cum communi *dist. p. 6. nr. 5. res. 17. ut* quod dicitur in *6. penult. i. de iure naturali*; ea quae *enique consuetudinis sapientia mutari solent, vel sacris consensu populi, vel alia postea lege lata* ita in consuetudinibus procedere, sicut est vetum

de his, quae iure scripto sunt constituta; quia non minus; imò magis videtur posse mutari tacitum contrarium, quam expellum per tacitum: & concludit quod ut hac contingant, debent consuetudines esse contrariae; quia si possint ad concordiam reduci, sunt obseuandae, sicut in legibus est commune Doctorem axiomata.

Sed adhuc possumus dubicare quod nunquam consuetudo possit abrogare legem positam ex eo fundamento; quia ille solus potest legem derogare qui alias habet potestatem legis condendae sed consuetudo confurgit ex actibus priuatozum; ergo nunquam poterit legem vincere: nam priuati legem facere non possunt. Adhuc dici debet ut consuetudo habeat vim abrogandi legem ex dictis hic, & in *Rub.* Quare ut non obstat argumentum praemisso dicendum multos haereticos nostri temporis negare in Principibus, & in Pontificibus potestatem condendae legis, assentes nullam esse legem, nisi naturalem, aut Diuinam, quem errorem acerrime reprehendit Casto lib. 1. *de lege panali, & de heresi*, verb. *Lex Ecclesiastica haereticis* 3. *Discedo de libertate Christi. cap. 1. & cap. 9. Responso contra Lutherum ori. 27. Valquez super 1. 2. tom. 2. dist. 152. cap. 2. & Barbosa in cap. 2. de probat. mon. 47. probantes ut cum potestas condendi leges apud Rempublicam reputatur, ipsa etiam possit inducere consuetudinem, quae alias à multitudine introducit: quod sic intelligi dicendum quod si multitudo est libera à Principe, non est dubium; & sic fit ut etiam priuatae personae eam nequeant introducere aliter enim fiat in toto populo, vel eius maiori parte, ut iam dixi *sub Rub. quod 1. & quest. 2.* nam Respublica, quae non habet Principem superiorem ipsa sibi legem constituit, ut dixi *supra* in *Rubr. de consuetudine*, *quest. 3. & 12.* & sic introducere consuetudinem sine alio consensu. Quod si Respublica subdita est Principi, adhuc poterit eam non introducere, tacito saltem consensu Principis ut dixi in *Rub. & infra g. fin. a. n. 1.**

Ad tertiam questionis partem, an consuetudo possit lege abrogari cum iam ex lae in *Rub. & in textu nostro* adducto patet, ut sicut consuetudo potest legem tollere, ita & multo magis lex quae tollit, & improbare consuetudinem ex proximè dictis, & ex *d. 1. 2. ad. qua sit longa consuetudo*; ideo breuiter respondeo, ut si lex ex diametro, & clare sit consuetudini contraria, tunc procedat resolutio affirmatiua communis: ita Diana *dicta* p. 6. *nr. 5. res. 15.* ubi dicit quod si consuetudo compati potest cum lege, etiam si verba legis essent restringenda, consuetudo est obseuanda, cum consuetudo praescripta sit quoddam ius, ut iam dixi, & debeat iuris correctio vitari.

Ad quartam questionis partem an consuetudo prius mactat abrogata, si in ipsa, non efficiatur mentio de conseruandae in contrarium: & licet absolute assimes D. Antonin. & sic colligatur ex *d. 1. cap. de consuetudine*, lib. 6. nihilominus distinguendum puto cum Montefino in p. 3. *D. Thom. quest. 2. dist. p. 23. de legib. quest. 13. num. 151.* nam aut consuetudo est generalis in tota prouincia, aut Regno aut specialis alicuius oppidi, aut loci, vel determinati status personarum; & quidem si consuetudo sit generalis, abrogatur per legem subsequenter; quamvis illius non fiat mentio; si autem nisi specialis non possit abrogari per legem subsequentem.

quentem, nisi expresse fiat consuetudinis mentio per verba abrogata, & hoc est quod dicitur in *d. l. 1. 1.*

- 17 Et est differentie ratio; quia vt Legislator abroget priorem consuetudinem per legem subsequenter, opus est vt nouerit consuetudinem, scilicet de consuetudine; etenim consuetudo generalis presumitur autem nota à Legislatore sed quando est specialis potest ignorari in particula; & sic presumitur si eius in lege non fiat mentio subsequenter, atque adeo in hoc casu consuetudinem specialem non abrogari dicit etiam Diana *d. l. 1. 1. p. 6. rati. 5. ref. 22.*

- 18 Et hoc etiam spectat quod iam dixi in *quest. preced. cum Barbosa in d. l. cap. 1. de consuet. num. 6. & Conaz, d. l. 1. 1. var. cap. 13. num. 4. ad finem.* per legem scilicet generalem à Principe statutam non censeri sublatis consuetudinibus locorum speciales; quæ ante ipsam legem vim consensu populi habebant.

- 19 Quare notandum duxi, vt licet per legem generalem abrogetur consuetudo atque generalis illi opposita, etiam si illius non fuerit mentio facta, nec lex habereit clausulam derogatam; sed hoc non procedere quoad consuetudinem alicuius loci, nec quoad statutum non continens ius commune, nisi talis statutum, aut consuetudinis fiat mentio specialis, vel saltem in genere apponatur clausula derogatoria cuiuscunque consuetudinis vel statuti in contrarium, vt explicari in *verf. ad primam.* † Et est ratio; quia Princeps, vel Populus censetur ignorare locum consuetudinem, & statuta, vt omnes agnoscunt per textum ibi in *d. l. 1. cap. 1. de consuet. lib. 6.*

- 20 *primam.* † Et est ratio; quia Princeps, vel Populus censetur ignorare locum consuetudinem, & statuta, vt omnes agnoscunt per textum ibi in *d. l. 1. cap. 1. de consuet. lib. 6.*

- 21 Vnde secundo inferunt, ac norant Doctores, vt sit etiam probabile quod lex specialis facta à Principe, vel Pontifice pro aliqua ciuitate, vel prouincia, non deroget consuetudini illius prouincie, nisi expresse apponatur clausula derogatoria.

- 22 † Idemque inferunt de statuto facto ab aliqua ciuitate, vel populo (ad cuius valorem Principis consensus requiritur) nempe tale statutum non derogare consuetudini contrariam, nisi Principi fiat consensus talis consuetudinem derogandæ; quia si forte sciret consuetudinem non præstaret consensum statuto, ac proinde vt ignorantia consuetudinis, cui opponitur statutum reddat consensum inualidum: sic docent adducta in his notabilibus, Suarez *d. l. 1. lib. 7. de legib. cap. 10. num. 7. 8. & 15.* Diana *d. l. 1. p. 6. rati. 5. sub ref. 15.* Caltus Palatus *rem. 1. rati. 3. disp. 3. puncto 1. §. 1. à num. 1. & §. 2. ad 7.* sed huius notabilis doctrina non est sic certa, vt adducta in primo propter dicta supra io *verf. ad secundam.*

QVÆSTIO V.

An vique verum sit quod, vt consuetudo introducatur, siue abrogetur, debeat concurrere saltem tacitus consensus Principis, seu sufficiat usus solius populi, prouincie, seu Regni. Et an vt vna consuetudo abroget aliam contrariam, requiratur tempus idem, ac est necessarium ad introducendam consuetudinem aduersus legem. An consuetudo possit penam legis, eius obligatione manente. Et an queat abrogare legem quoad culpam manente obligatione, quoad penam. Et quosnam alios effectus pariat consuetudo. Et in quo differant de consuetudo, usus, & contraria consuetudo: ubi de ritu.

S Y M M A R I V M.

- 1 Consuetudo vt introducatur, qualiter debeat intervenire consensus, saltem tacitus Principis, numeris sequentibus, & numer. 4. & 5.
- 2 Consuetudo solo ministerio Regis absque alio requisito, potius introduci, vt à populo decennio, legitima habetur.
- 3 Consuetudo secundum aliquos requirit consensus Principis expressum: explora, vt n. 4. & 5.
- 4 De quibus ff. de legibus.
- 5 Consuetudo num. de iure canonico non expedit consensus Principis, & c. 6. 8. & 9. ubi quod sufficit tacitus, et si expressus requiratur in aliquibus casibus, de quibus nota, n. 6. 7. & 8.
- 6 Consensus tacitus est permixtus patientie aliquid fieri.
- 7 Consuetudo inducitur frequentia ritus: & quando sic dicatur.
- 8 Altus ad consuetudinem sufficit; vt sciant scientibus auditur.
- 9 Consuetudo eodem tempore abrogat aliam consuetudinem, ac legem, & quale tempus hoc sit in consuetudine præteritæ, & contra ius, n. 12. 13. & 14.
- 10 Consuetudo vniuersalis, inducit ius commune.
- 11 Consuetudo potest tollere legalem penam manente lege obligatione, et si alij contra tenent, n. 16.
- 12 Consuetudo excusat à censura dantes aliquid ob ingressum in aliquod Monasterium: et si non à peccato, & de alijs panis, numero 18. 19.
- 13 Filij Clericorum olim nesciebant ferri in penam poterna incontinentia, qua consuetudine est abrogata, manente culpa.
- 14 Desuendo aliquas panes ipsi facti inopem, absoluit.
- 15 Culpa, est causa ad equam penam.

21 Consuetudo

- 21 *Consuetudo abrogat legem, abrogat culpam* in eo: *salus in alicuius parva: ibi* *non existerentibus ipsi legi* vi n. 12.
- 23 *Consuetudo excusat a pena, & parit effectus* plures, vi num. 14. 15. 16. 17. & 18. & alii.
- 24 *Consuetudo potest inducere, ut antiquior par-* *varius opes.*
- 25 *Consuetudo facit ut procedatur sine scriptis* *inter Religiosos, & ut comburatur proes-* *far, & quod possit Palatus regere ad pax* *casus, n. 14.*
- 26 *Consuetudo potest inducere ut possessio desin-* *atque in heredes sine approbatione.*
- 27 *Desinunt non usui, & contraria consuetudo,* *que sunt in quo differant, n. 37. & 38.*
- 29 *Servitudo sicut non solita, sed que fieri de-* *bet.*
- 40 *Rem duplex est: unus de iure, de facto, ut de* *style dicitur.*
- 41 *Stylus curia Romana in referipit, maxime* *debet extendi, facitque ius, ut legari potest* *in desinunt, cum ius non est contra-* *rium.*
- 42 *Stylus servatus in curia Romana, porrigitur* *extra statum Ecclesie, ubi agitur de in-* *terpretatione litterarum.*
- 43 *Ratum videtur significare usum, & observan-* *tiam, sicut solemnem, alius, aut ius* *quodam non scriptum.*
- 44 *Consuetudo vincit legem, etiam si Princeps ex* *desidia amittit.*
- 45 *Lex semel à Principe revocata, est inuisi-* *bilis.*
- 46 *Consuetudo abrogat legem etiam si Princeps in-* *cepta consensum probat, vel consilium, pro-* *prie pacem respiciat.*

AD primam difficultatis partem, est supra sub Rubrica dictum sit inter requisita consuetudinis introducere esse vnum, ut accedat saltem tacitus Principis consensus: sed quia hic in textu nostro, ubi de tota consuetudinis introducere ubi, agitur, nihil caueatur de prædicto saltem tacito consensu Principis, nec in *dist. 1. de quibus*, sed tantum, ubi, habeatur quod consuetudo rationalis, est legitima præscripta potest legi derogare absque alio adminiculo, quam prædictis duobus, ut sensibile videntur Malderus in *part. 2. D. Thoma quest. 9. art. 3. num. 3*, quasi ministerio legis ita causum reperitur, cum iure scriptis statuat, ut huiusmodi consuetudo habeat legis vim. Et sic Malderus ad dubium responderet, consuetudinem legitimè præscriptam, inducere legem, sine facultatem, siue Ecclesiasticam, siue personalem consensu Principis, aut Papæ, & sufficere consensum, qui per ipsum ius datur; quia per ius Principis censetur continuo loqui: & sic Suarez *lib. 7. de legib. cap. 13. num. 6*, Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 4. num. 11*, videntur sustinere etiam si sit circa Sacramentalia ea consuetudo; quippe cum Princeps in textu nostro generaliter decreverit consuetudinem posse legem statui, & abrogari: nam talia voluntas, ut eam facultatem obineat consuetudo, est tacita scientia, & tollerantia consuetudinis in posterum legitimè introducere, ut ea vires fortior absque alia speciali ipsius consuetudinis in Principe notitia.

† Et hanc videtur amplecti Caltrus Palaus

tract. 1. de h. 3. puncto 2. §. 4. num. 3, quia Princeps potest Rex, scilicet, aut Papa optime potest lege sua stabili, ut quoties populus in aliqua consuetudine rationabili decennio duraverit ea consuetudo pro lege suscipiatur; sed facta hoc lege, nemini dubium est, ut ea decennial consuetudo vini legis habeat ex probatione legali suprema Principis; sed hoc ipsum factum est nostro iure canonico in textu nostro, & ita emili, in *dist. 1. de quibus*. Ergo non est cur alia debeat ex postulat approbatio: & sic poterunt dicere Silvester, & Angelus in *verb. consuetudo*, consensum tacitum intencione possit sine Principis scientia. Et ob id etiam quidem intencione dicendo in ipsa legum institutione intencione conventionem, & consensum Principis ut consuetudine lex abrogari possit optimè disputando defendit suum Leonardus in suo Parergon post disputationem de *usum*, caltrus inter disputationes vel ob dictum ex lasone Rolando Scadeto Antamano Pistor & alia ex eo quia cum Rex permittit tacite non sua lex obviatur videtur eam abrogare ac alij Maie. in *rem. 2. summa ref. 18. num. 2*, eleganter Ouald. ad Donel. *lib. 1. cap. 1. int. 7*.

Verum alij infiniti Doctores pluribus fundamentis conantur defendere ut ad inducendam consuetudinem, requiratur Principis consensus, sic ut non sufficiat præsumptus Principis approbatio consuetudinem: ita Basilus Pontius inuehens contra Sanchez *de matrim. lib. 6. cap. 6. n. 1*, ubi sic ait: *Nec verè facti est ad consensum Principis approbationis præsumendum generalis illa doctrina textu nostri*, contra Sanchez aliud deducens ex *reg. dist. 1. de quibus*, dicens ut textus notum solum tradat illam generalem doctrinam, quæ explicat vim consuetudinis approbatæ à Principe: sic ut nec præsumi possit, solo generali iure explicato in textu nostro, voluisse Principem tacitum suam consensum in quavis speciali consuetudine præsumi posse cum multis consuetudinibus se se opponat, & tenent Montefinus in *p. 2. tom. 2. disp. 23. quest. 13. num. 120*, Valquez *tom. 2. disp. 177. cap. 1. & 3. l. mca. tom. 2. disp. 19. de legib. num. 2*, qui dicit sequi, ut necessarium requirit scientiam: qua Principi innoteat consuetudo.

Ego inquam existima de iure civili requiri saltem Principis consensum tacitum præcipue in consuetudinibus universalibus, siue generalibus, quibus aliqua lex generalis consuetudine abrogatur, qui est iuxta doctrinam cum Sanchez, Malden, & Palai, videatur sufficere ille, qui subintelligitur ex primordiali auctoritate consuetudini concessa ab ipsis Principum legibus; quia sic omnes intelligunt *dist. 1. de quibus ff. de legib. cum concordantibus*; quia cum hæc lex tendat ad bonum publicum, & in utilitatem primariorum, sequitur ut debeat concutere ille tacitus consensus in ipso actu introducere consuetudinis. Et hoc modo amplector intelligi primam opinionem cum Basilio in *floribus Theologiae pract. verb. consuetudo n. 12*, Azorio *tom. 1. lib. 5. inl. moral. cap. 1. §. quest. 1. Salus de legibus disp. 19. §. 1. num. 10. & 37. & scil. 4. num. 3. & 40. Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 2. disp. 38. num. 6*, ut iam *supra*, dixi sub *dist. Rub.* Et sic quantumvis Valquez in *p. 7. disp. 177. §. 2. & 3. & Basilus ubi supra num. 7*, exigant personalem Principis consensum; quia non omnis consuetudo approbatur à Principe, sed multæ consuetudi-*

nes permissus tantum, alie approbantur, ob idque dicuntur doctrina vniuersali textus nostri, non posse presumi in quavis consuetudine approbationem, & probabiliter sentiant, ut dicit Diana p.1. *trall. 3. trall. 3. missit. re. 75.* tamen ibi ex Sanchez, Suarez, & Salas, ubi *supra*, & cum Azor tom. 5. *instit. mor. lib. 5. cap. 18. q. 1.* & alijs penes ipsos dicit contrariam longe probabiliorem ex eo, quia in textu nostro stabilitur consuetudinem rationabilem, & legitime prescriptam, iuri positivo derogare; & quod autem sit rationalis, non pendere ex scientia, & voluntate legislatoris, sed ex natura ipsius rei, cuius est consuetudo: esse autem legitime prescriptam, & haberi ex cursu temporis; inferunt ergo relati, ut cum nulla alia condicio ad stabilendam consuetudinem, requiratur iure canonico gratis, & sine fundamento expostulari Principis scientiam, & eius novum consensum & quia de hoc dubio in principe & proxime sequenti in Papa longe ad vicariam partem relinquit Berricellus de *missibus Apostolicis* l. 2. *trall. 3. de legib. questio. 87. ex numer. 5. & ex numer. 11.* cum infinitis ex modernis idem illum leges quatenus plura ex dictis de hie consuetudine repetit ut respondet ad questionem de qua dico *infra* q. 6.

5 Dubium verò non igne est inter Doctores, an de iure nostro canonico, sufficiat duplex assignatum requisitum ex textu nostro, vel requiratur expressus Pontificis consensus ita ut tacitus concursus in actu, non sufficiat; & in hoc dubio video Doctores discordes; quia Valquez p. 1. *quest. 97. disp. 157. cap. 12.* Monnesius *sup. p. 2. tom. 1. disp. 23. quest. 11. num. 128.* cum alijs, dicunt ut licet authoritas Pontificia data sit à Christo immediate Pontifici; cuius causa dicant Doctores contrarie contentie, requiri expressum Pontificis consensum. Tamen quia Pontifex queit iussu de causis legem à se latam abrogare, vel à suo predecessore: & itidem sciat consuetudo approbata consensu tacito Principis secularis, abrogare potest legem secularem; ita etiam approbata tacito consensu Pontificis, possit legem canonice abrogare: sic etiam docet Lorca in p. 1. *tom. 1. disp. 29. de legibus, membro. 1.* Vbi dissentit à Sacra congregatione expressum consensum exigente, sic etiam relatiens contra Antonium existimantem requiri consensum expressum, ut consuetudo leges Ecclesiasticas abroget; quia dicit loca non differre in hoc legem civilem, & canonice; nam verus consensus est, & voluntarium, ac liberum consensus; quod tacite approbatur iuxta nonnulla, quæ dixi *sup. cap. 1. de foro comp. questione fin. §. Est enim* (ut Lorca) *consensus tacitus permittitur, quia scilicet sit quod agitur, & non reprimis, sed fieri patitur* & hanc partem contra plures quos refert Berricellus *supra* d. 2. *in p. 2. sic tenet num. 11.* cum Sanchez, Maldero, Bonacina Alex. Socino Conar. Suarez Salas, Azor. & cum alijs nouissimè etiam Thomas del-Bené de *immunit. Eccl. cap. 8. dubio. 11. §. 1. numer. 7. & 8.* Castus Palao *tom. 1. trall. 3. disp. 3. puella 6. numero 3.* Et alij rationes & fundamenta ponentes & Berricellus responderet *sub d. numero 12.* fundamentis aduersæ sententiæ quæ facilius explanantur ex hie adductis qua etiam repetit.

7 Et ita de iure existimo tenendum, etiam canonicis dispositionibus, etsi fatear plures exigere D. Fernandus de Rescript. & Consuet. P. 11 l.

expressum Pontificis consensum ad hoc, ut consuetudo abroget leges Ecclesiasticas, sic tenenda decisa, refert à Rota Diana p. 6. *trall. 5. re. 13.* in vna Trinerensis Abbatis Sancti Maximi 24. Ianuarij 1625. coram Doctissimo Domino Cocchino, quam referens ad litteram; ideo procedere ait; quia summus Pontifex non habet potestatem à populo, sed immediate à Deo; & ideo non sit populus, qui inducit consuetudinem contra canones, sed authoritas Papæ permittentis, ut dixit Abbas *hic numer. 8.* Salas de *legib. questione 97. trall. 14. disp. 19. §. 1. §. 5. num. 56.* verbosè sententia. Dried. de *liberi. Ecclesiast. cap. 11.* & quia requiritur in Papa certa scientia, nec sufficiat error, & itidem requiritur voluntas inducendi consuetudinem, quæ deduci nequit, nisi ad sit expressus Papæ consensus, glossæ cap. *legu.* verbo *abrogat.* *disp. 4.* Archidiacon. in *cap. cum de beneficiis numer. 5. de prob. lib. 6. cap. consequens.* & *cap. noluit* 11. *dist. cap. facta 9. questione 3. cap. illud.* *cap. videlicet dist. 12.* Ioannes in *dist. cap. cum de beneficiis*, Gemini, & Franc. *numero 3 & 4.* S. Anton. in *in sum. p. 1. tit. 16. cap. unico §. 2.* Salas *supra* numero 62. Castellinus in *trall. de elect. cap. 4. in fine*, Massibius in *praxi habendi concursum Pralat. numero 88.* Ioannes Maria Nouarius in *littera regularium* verb. *electio numero 34.* qui etiam referunt idem decisa in Rota Romana observationis contractus 23. Octob. 1551. coram Chilianon, relata apud Verallum *decis. 104. numero 3. p. 1.* & in alia Romana concordie Sancti Petri 12. Februarij 1610. coram Domino Causelleno: & alia in confirmationem adducit dict. Sares Rota in relata Trinerens. propter cuius auctoritatem, sic Diana prosequitur. §. Sed quia si ita temper exigeretur, destrueretur usus consuetudinis introducendi in foro Ecclesiæ, cum difficultat quæ sciri consensus Papæ expressus, videtur in iure non recedendum à prima opinione, habita solum differentia, inter consuetudinem civilem, aut Ecclesiasticam in tempore, ut dixi *supra* in *Robrica*, & ex dictis in verò ad secundam partem sequenti. Et sic mihi videtur prædictas decisiones Rotaes, & iura, quibus fundantur, sub intelligi tantum de casibus particularibus, iuxta nonnulla, quæ adduxi *sub. quest. 4. preced.*

Et pro complemento notabit cum Azorio p. 1. *lib. 5. mor. cap. 4. q. 6.* Panormitano in *cap. 1. de treuga.* & pace, Bart. in *dist. 1. de quibus ff. de legib.* & alijs, ut sciens Princeps, & non contradicente, sufficiant duo actus, vel tres facti contra legem; quia ad inducendum consuetudinem, ut *supra* dixi in *Rob.* *questione 1.* binos actus sufficit, & frequenter actus contingit, quando bis sit; eo quod frequenter sit, quod bis fit, ut docent Sa, verb. *lex numero 1.* Reginald *tom. 1. lib. 23. cap. 16. numero 161.* Rodriguez *quest. regular. tom. 1. questione 6. art. 12.* Miranda in *manuali prelator. tom. 1. questione 24. art. 1. conclus. 3.* Imò idem Rodriguez, Bargas de Paz in *l. 1. Tauri numero 232. & 233.* Diana p. 1. *trall. 10. re. 7. in fine*, dicant non esse necessarium, ut prædicti actus fiant in præsentia legislatoris, vel eo sciente, sed satis esse fieri, scientibus auditoribus Regijs vel Episcoporum. Menochius *conf. 107. m. 93.* Gutierrez *lib. 1. prall. q. 83. & lib. 3. q. 3.* m. 9. Melchior. Reyno *observantia 57 m. 2.* Steph. Gratian. *tom. 5. discept. form. c. 265. n. 8.* Zuallos in *prall.*

pralt. 9.3.57. n.3. ibi sufficit scientia officialium & iuratus indicant.

- 11 Ad secundam questionis partem de tempore, quo vna consuetudo aduersus aliam contrariam, possit introducti, Casirus Palas *tom. 1. rr. 3.457.3. §. 2. punct. 5. n.5.* putat idem tempus esse necessarium ad abrogandam consuetudinem consuetudine ac fuit requisitum ad illius introductionem, & assignat tempus decem annorum, siue in temporalibus, siue in Ecclesiasticis; eo quod leges expostulantes tempus quadragenarium ad prescriptionem, loquuntur de prescriptione iuris contra Ecclesiam, Ecclesia contradicere, quod non accidit in consuetudine legali, que non prescribit contra Ecclesiam mandatum ex repugnancia Ecclesie, sed potius ea eius consensu, & voluntate, ea hoc inferens non esse idem tempus expostulandum, ac in prescriptione.

- 12 Etia Suarez *dist. lib. 7. de legib. cap. 20. n. 21.* refert ea Felino, & Panormitano, vbi reddit rationem; quia posterior consuetudo non est contra Ius, siue declarans: nam prior consuetudo fuit contra Ius, & sic posterior, & secundum illud antiquius Ius, quod per priorem consuetudinem fuit inuocatum; ita vt ad illud facilius sit regressus, vel prior consuetudo fuit prae Ius; & sic etiam posterior erit prae Ius, insuperque semper in posteriori consuetudine sufficere annos decem, dixerunt.

- 13 Sed Rochus, & Barbosa, quos sequitur Diana *p. 6. rr. 5. sub. resol. 17.* non approbantes discursum relatum Abbatibus, & Felino; item & Casir. Pal. solum illum videntur approbare, si prior consuetudo fuit contra Ius commune, quod non fuit omnino ablatum illa consuetudine; quia non fuit vniuersalis, Sed particularis, quae illi derogant tunc enim ait Diana probabile esse, vt posterior consuetudo decem annis prescripta sufficiat; quia non est simpliciter contra Ius, cum semper maneat Ius commune, ad quod per illam consuetudinem fit regressus.

- 14 Quod si prior consuetudo non fuit contra Ius, sed prae Ius, & posterior sit contra Ius, tunc tractanda spectanda erit tempus canonice prescriptionis; quia prior consuetudo induxit Ius, cui est contraria posterior, quae non est conformis al' cui Iuri; item etiam si prior consuetudo fuit vniuersalis, & posterior particularis, erit id euidens; quia consuetudo vniuersalis, Ius commune inducit; & idem videtur dicendum si prior fuerit particularis eiusdem loci, & Iuri communi non contraria; nam consuetudo contra simile statutum, esset contra Ius, & postulat tempus canonice prescriptionis; & sic idem procedere in consuetudine, cum sit ratio aequalis; itaque etiam Suarez, & Diana cum illo censent, vt si prior consuetudo fuit vniuersalis, & abrogauit omnino Ius vniuersale antecessens, tunc necessarium esse prescriptionem 40. annorum contra talem consuetudinem; quia posterior consuetudo iam est omnino contra Ius inducendum per priorem consuetudinem, aliud enim Ius antiquius vtrique consuetudine perinde se habet, ac si non praescripserit; quia omnino sublatum est. Est enim verum ex Sacra Rota, vt nulla valeat consuetudo in materia Ecclesiastica, nisi sit quadragenaria.

- 15 Ad tertiam questionis partem, respondeo posse legalem poenam per contrariam consuetudinem

derogari, & manere legem quoad obligationem ad culpam, vt confirmari valet ex dictis *sup. cap. quaff. 1.* & est ratio; quia potest aliquando rationabiliter auferri obligatio ad poenam, aliis ipso facto incurrendam, etiam si lex maneat: nam ita Pontifices aliquando etiam ea premissis constitutionibus ordinant, nec in id tendere poterit, vt delicta maneant impunita; sed vt alijs poenis, & remedijs, siue modjs magis opportunis pro ratione temporis, & personarum contineantur, & castigantur: sic hanc docent Nansae, in *mon. cap. 27. n. 150.* Gordons in *summa tom. 1. lib. 2. q. 14. cap. 6. n. 22.* Montolins in *p. 2. tom. 3. disp. 13. quaff. 13. numero 131. & 133.* Suarez *dist. lib. 7. de legib. cap. 19. numer. 3.* Salas *idem tract. disp. 19. sect. 9. numer. 75.* Azorius *tom. 1. moral. lib. 3. cap. 18. quaff. 10.* Vbiger in *p. 2. quaff. 97. art. 3. numer. 35.* Prappositus in *p. 2. D. Thom. quaff. 97. dub. 1. tom. 11.* Salinas *idem ibi q. 97. art. 2. conclus. 6.* Casirus Palas *tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 4.5. n. 3. & alij.*

Nec est audiendus Castro de *lege parali cap. 16. n. 2.* qui cum alijs tenet contrariam sententiam, asserentes non posse consuetudinem poenam lege impositam abrogare, nisi in simul ipsam legem, seu eius obligationem eo fundamento probantes; quia faciens contra legem, committit culpam; ergo abringitur poena; quia poena est propter culpam; & sic inferant, vt consuetudo que auferre poenam legis, manente legis obligatione. Sed respondetur nihil obstat quominus illam quoque possit fieri per aliquam consuetudinem, & consensum tacitum superioris, siue personalem, siue legalem ex iam dictis.

Itaque prima sententia etiam confirmatur alijs quibus decisionibus canonicis, primo per *extranag. 1. de simonia*, vbi per consuetudinem contrariam exculatur a censura ibi posita, dantes, vel accipientes aliquid ob ingressum in aliquod Monasterium, non autem a peccato mortali. Et alij exemplis, quia olim filij Clericorum iacebant serui ipso iure in poenam putentur incontinentiae, *cap. cum multis dist. 15.* & tamen per desuetudinem abrogata est poena, manente obligatione ad culpam, vt ibi notat glossa. Et etiam in *extranag. de rebus Ecclesiae non alien.* vbi imponuntur poenae ipso facto quae in aliquibus locis per desuetudinem cessant, manente adhuc lege, cuiusque prohibitionem, vt ibi Doctores fateantur; & sic apparet ex his, ex Barbosa *numero 2.* hic in textu nostro *supra sub. dist. quaff. 1.*

Ad quartam questionis partem, an è contra possit consuetudo legem abrogare quo ad culpam, manente obligatione poenae; & licet videatur negativè respondendum; quia cessante causa adequata, cessat effectus; & sic si propter consuetudinem cessat culpa, necessaria debeat cessare poena, siue lata, siue imponenda; quia culpa est causa adequata poenae; sic vt consuetudo altere introducta, sit irrorationabilis; & quia principali irritato, seu cessante, cessat incident ex his, quae diai in *cap. cum cessante de appellat.* & ex traditis super in *cap. translatio 3. de consensu* nihilominus vix Doctores existimantes contrarium.

Ego inquam primam libenter admitto, quoad poena ipsa supponit culpam; quia quando est talis non potest lex abrogari quoad obligatio-

nem

nem directionis, quin etiam derogetur quoad huiusmodi poenam, ut contingit in censuris Ecclesiasticis; quia tunc lex, quæ v. g. prohibet aliquid sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, non potest abrogari, quoad petus, quin etiam abrogetur quoad incurtionem talis poenæ; quia hæc poena intinsecè supponit culpam, & inobedientiam, quæ locum non habebunt, si lex non obliget ad simpliciter

- abstinendum ab eo, quod vetat. † Verum si poena respectu aliarum legum oio sit omnino coherens, & inseparabilis, ut contingere potest in legibus prohibentibus piscari, venari, seu pascua quia tunc potest contingere, ut illæ leges, quæ ex sua natura magis sunt penales, quàm directorie ad peccatum, ut contraria consuetudine ex tacito Principis consensu, ipsæ leges cessent, & maneat sub obligatione poenarum, quæ in ipsis fuerint impositæ. Et sub hac distinctione audiuntur Doctores contrarium dicentes, ut distinguunt Gordotus in *summ. tom. 1. lib. 2. quest. 14. cap. 6. Salus de legibus, dist. disput. 19. cap. 9. num. 77. Diana part. 6. tract. 5. res. 30. Suarez lib. 7. de legibus, cap. 19. num. 11. & 12. Vbi et. in part. 1. quest. 97. art. 3. num. 37. & 38. Castus Palas tom. 1. tract. 3. dist. 3. par. 4. §. 2. num. 4. & alij. Et pro extensione applicabis quæ dixi latè *supra de lege penali in cap. ex parte 11. de consuet.**

- 1) Ad quintam questionis partem quosnam alios effectus pariat consuetudo, respondeo cum Riccio in *l. de quibus collect. 376. Carricio de iur. 11. Fabro de iur. 5. quæ sit longa consuetudo, & ibi, de iur. 1. ut consuetudo excuset à poena sicut dixi.*

- 14 Secundo potest inducere, ut testes audiantur etiam post didicta testificata, de quo dixi nonnulla in *cap. 17. & 18. de test.*

- 15 Tercio ut possit tollere prescriptionem, Doctores per glossam *fin. l. i.*

- 16 Quarto, ut ab interdictoria viro vocis appellatur, Camera Imperiali. in verbo *consuetudo.*

- 17 Quinto, ut vxor succedat viro, liberis extraneis, Rota de iur. *huc cit. in univ. & sic præstat. Atagoniz.*

Sexto ut appellatio, omisso medio valeat, Mysinger. *obseruat. 66. cent. 1. de quo dixi latè in cap. 7. de appell.*

- 18 Septimo quia potest in parte tollere ius naturale, Rota de iur. *septima, in antiquis hoc titulo, de quo dixi supra sub questione 1. à numero 1.*

- 19 Octavo quia in iudicio observari debet, Vinius de iur. 397. ut apparet ex dictis in *Rub. & 100 tit.*

- 20 Nono; quia venit observanda etiam; non obstante veto legis intellectu, idem Vinius de iur. 66.

- 21 Decimo quia in solutione quoræ decimæ, ipsa prius inspicit debet, Anton. Faber. de iur. 3. quæ sit longa consuet. dici nonnulla sub *cap. 7. de prescripti. & dico in tit. de decimis.*

- 22 Item etiam consuetudo potest inducere, ut antiquior paritarius optet Canoniciatum; quod procedit etiam si ille esset Archidiaconus, Achilles de Grassi. *de iur. vicia, hoc titulo, ad quod applicabis quæ de optione in penben. D. Hermosus de Rescript. & Consuet. P. 11.*

dis, dixi sub *cap. 8. questione 2. vers. ad quartam de consuet.*

Item etiam potest facere ut procedatur inter Religiosos sine scriptis, combusque processibus, idque, ne eorum delicta fiant manifesta, Puteus de iur. 446. part. 1. applica aliqua, quæ dixi in *cap. 16. de iudic. & in cap. 3. de appellat.*

Et quod possit Prius testari pro animâ, 34 & ad pias causas de fructibus, & rebus mobilibus Ecclesiæ, licet regulariter, secus Franc. Marcus de iur. 446. p. 1. de quo dico in *cap. cum in officio 7. cap. quantum de testamentis.* † Item potest inducere ut possessio defuncti transeat ad heredes etiam sine apprehensione, idem de iur. 61. p. 1. quod est notandum pro limitatione testatus in *l. cum heredes fidei acquir. possit & faciant quæ dixi supra in cap. 1. ex his etiam potest ad alios plures effectus, & casus consuetudinis, progredi.*

Ad ultimam questionis partem suppositæ quæ 36 supra dixi in *Rub. & ibi quest. 6. art. hoc*, ubi dixi de differentiâ inter consuetudinem, vsum, morem, & stylium, hanc breuiter respondeo cum Castrensi in *dist. 1. de quibus cal. 3. §. de legibus*, quod non occurrat vsum in quo oporteat legem statutum, vel consuetudinem observari, nisi hoc per mille annos contigerit, non propterea debant cessari abrogata.

Sed desuetudo est quando casus comigit, 37 sed non fuit statutum statutum, vel lex, ut exemplificat Castrensis in satisfactionibus, quas auctor præstare debet, cum dat libellum per aurb. *generalem cod. de Episcopis, & Clericis.* quia ille à longissimis temporibus non petere desinunt esse authenticæ, & in non vsum.

Contraria vero consuetudo secundum Cynum 38 in *l. 2. cod. quæ sit longa consuetudo*, et quando vsum seu actus ex quibus statutum, vel consuetudo testatur, sunt contra iuris communis dispositionem, sic, ut illud quod ius præcipit, consuetudo, vel statutum excuset, vel è contra: vnde si statutum casu contingente, non fruetur à maiori parte populi, adducitur contrarius vsum: quo casu sufficeret quod non foret observatum per annos decem; sed Stephanus Natten. *dist. iust. vulnerata titulo 9. cap. 2. sub numero 9. intelligit*, ut verum sit quod eos, qui statuenti potestatem habet absque Superioris licentia; non verò in statutis scriptis, & Principis autoritate confirmatis, & comprobatis, quæ inde vsum, & auctoritatem habuerunt nam in illis populus non potest inducere desuetudinem, imò si aliquid esset statutum bonum, & rationale, quod per desuetudinem, aut contrarium vsum, non amplius servaretur, reintegrari debet; prore in supremum consilium Medionense censu ut resect, prædicta comprobando, Christianus in *præfatio ad consuetudines*, Mechlin. num. 11. & aliqua argumenta contra non vsum, quod erit de legibus, & consuetudinibus non derogatur, adducit Zaïus *emf. 5. à num. 102. in iudicis traditis cas. 14. à num. 104. ubi etiam dicit quod styli contra consuetudinem pugnant, & insoliti in statu præsumptiones incidunt.* † Quodque es servanda sint, non quæ facta sunt, sed quæ fieri debeant, & *casuari. 15. numer. 35. quod iura publica prioris observantia nulis, non ledantur.*

40 De rita dices, vt quemadmodum duplex dicitur stylus, vnus de facto, veluti cum sumitur pro modo, ac formula, quasi artificiali procedendi in causis, vel negotiis, Bart. in l. de quibus ff. de legib. alius de iure; quia ex huiusmodi formula, & modo procedendi, nascitur ius styli, vt dixi supra in Rubrica quest. 6.

41 Et sic Andreas Valensius in Rubrica huius tituli, §. 4. num. 1. & 2. dicit stylum Curie Romanæ facere ius, & maxime lo. telephtis attendi debere, cap. quam p. rui 6. de crimin. falsi, allegarique posse in declarationibus, quando ius non est contrarium cap. ex literis de evng. cap. literas 2. de iuram. excomm.

42 Et quod stylus seruatus in Curia Romana necessitas seruatur in aliis inferioribus ex Fatinae. part. 1. decisioe 111. numero 1. etiam extra statum Ecclesiasticum maxime vbi agitur de interpretatione litterarum Apostolicarum, vel statuti à Sede Apostolica confirmati idem Fatina. p. 1. decisioe 195. cum 1. Vallensis supra, qui num. 4. ait vt allegans stylum alienius Curie debet eum probare: de quo modo dixi latè in Rubrica quest. fin. qui dum agit de ritu idem num. 4. in fine, dicit quod dictum de stylo in duplici adducta exceptione facti, & iuris.

43 Idem dici possit de iure, qui videtur significare vsum, & obseruantiam circa solemnitate alieuus actus, aut ius quoddam non scriptum totum ex tali obseruantia solemnitate circa tales, aut tales actus.

44 Pro complemento integre notat materiam notatis cum Lorca p. 2. tom. 1. disputa. 29. de l. gibus, membro 2. quod quauis Princeps ex delecta annuat, & non repetat legis transgressiois, quando repimere, & conseruare legem tenebatur. Nihilominus ex regula textus nostri consuetudo vincet legem, licet Princeps reuocet legem iniuncta, & abique causa. † Si tamen semel reuocauerit abolita manebit.

45 Et addit cum eo Diana dicta parte 6. tract. 5. ref. 13. in fine, vt sit eadem ratio, si inopetè consensum peccet consuetudini legem abroganti; dummodo consuetudo soli legi posuerit, & non naturali contraria sit per illa, quæ dixi §. 1. à num. 1. Et ambo etiam dicunt, vt licet irrita sit consuetudo, cui Princeps resistit secundum dicta quest. præcedenti. Sed quia aliquando cederen potest multitudini; etiam si contra legem iniuncte reueret propter pacem Reipublicæ, & ad vitanda maiora mala, & iam si coactus Princeps; & quia non potest populum repimere, tandem

tacitè, vel expresse consentiat, hoc non obstantè consuetudinem manere stabilitam.

QVÆSTIO VI.

An consuetudo immemoralis contra Sacros Canones à Græcis introducta, durante schismate, vt dispensandi in Pontificiis legibus, aut similis valida sit, & excuset à peccato?

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo immemoralis contra Canones à Græcis introducta, durante schismate, quælibet sustinetur ex numero 4. 6. 7. & 8. vbi cum. 9. de censensario, & quadragesimaria.
- 2 Consuetudo immemoralis non requiritur ad valorem, scientiam approbationis Papæ, vel sufficiens permissum.
- 3 Consuetudines plures reprobatas fuisse tempore schismatis legitur.
- 4 Consuetudo, dum non patet de motu malo, præsumitur iusta.
- 5 Pœteri consuetudinem obseruantes receptam à prioribus præsumuntur bene operari & sine peccato, & n. 6.
- 6 Consuetudines Græcorum hereticæ non reputantur, seruantur de iure.
- 10 Consuetudo Græcorum potens est contra Canones reprobatas, & quere.

DOctores negantes posse hanc consuetudinem introduci contra Sacros Canones, se fundunt in regula textus nostri, quia irrationabilis consuetudo nulla, nec immemoriali tempore potest præscribi ex veris. in princ. adducto, de quod in quest. ibi: Tunc sunt grauiores peccata, quanto diutius infelitem animam detinet adligatam, sed consuetudo inducta durante schismate ex ipsius schismatis moeiu, scilicet ob independenciam, quam schismatici putant se habere à Romano Pontifice, cui denegant obedienciam, est consuetudo schismatica & iniusta, ergo nullo tempore, nec immemoriali præscribi potest.

Et ex eo etiam, quia cum consuetudo contra Sacros Canones requirit scientiam, & tolerantiam approbationis Pontificis seu Principis iuxta quæ dixi supra in Rub. questione 4. versic. ad secundam, expressam, siue saltem tacitam (iuxta duas contrarias opiniones) & cum ea introducta, durante schismate à schismaticis, nec expresse, nec tacite consensus Papæ illam adiuuer tolerantia approbatiua, sed tantum permissiua, quia prohibere non potest, nec schismaticos cogere ad Canonum obseruantiam; propterea in simili docent Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. cum multis Diana p. 1. tractatu 2. ref. 5. & part. 4. tractatu 1. ref. 1. Petegrinus de immunit. Eccles. cap. 2. numero 34. Casteus Palau tom. 2. de immunit. Eccles. distinctione vltima, puncto 13. numero 3.

Et sic tempore schismatis plerimas consuetudines immemoriales à Græcis introductas, esse reprobatas

reprobata docet. *Betricel. de missibus Apostolicis, tit. 3. de legibus, questione 87. num. 3. vest. probatur tertio, sequitur dicendum hanc consuetudinem, ut omnino reprobata, nunquam posse introduci, iuxta quæ iam abundè dixi de lege reprobante consuetudinem, huc questione 4. & ita tenent Layman. libro 1. tractatu 4. cap. 21. num. 8. veritas. loquitur autem in verbis sequentibus: quod in contemptum Ecclesiæ Catholicæ cadere videtur, si Peragimus Catholicæ post habere propria Ecclesiæ legitima more in observantibus Ecclesiasticis se conformat illis, consuetudini ab hereticis prorsus reiecta, ac deserta, & ex aliis Rebellis de obligatione. iust. su. prout. libro 1. questione 5. numero 14. sub vericulo interdictum, ibi: Quia de causa in terris hereticorum consuetudo totius populi commendat Carnes dicibus variis, & violandi iurania, nec per mille annos communis Ecclesiæ præcepta abrogat.*

Nihilominus in casu propositæ quæstionis probabilius est, ut prædicta immemorialis consuetudo sustineatur contra Sacros Canones introducta à Græcis durante schismate, ut dispensandi in Pontificis legibus, aut similis, sic ut illa, excuset à peccato, cum possit esse inducta ob remotissimam regionum distantiam. Et sic dicunt Doctores, ut si talis consuetudo non procedat inducta ex motu schismatis, debetque præsumi inducta ex motu honesto, & rationabili, cum consuetudo semper in dubio debeat præsumi iusta, & rationabilis excusans à peccato, ut dico in textu nostro supra ratione diuturni temporis, præsumitur iustitialis.

Ob quæ posteri consuetudinem ista introductam à suis maioribus, observantes excusabuntur à culpa, qui nec tenentur inuestigare de illius iustitia cum possint eam præsumere, ut docent Caietanus 1. 2. questione 97. articulo 3. supplementum Gabrielis in 4. distinctione 41. articulo 3. libro 6. Salas de legibus, dispensatione 19. silius 18. Suarez de legibus libro 7. cap. 6. numero 15. Valentia 1. 2. dispensatione 1. questione 5. parvulo 8. Sanchez de matrimonio lib. 7. dispensatione 14. Castus Palus tom. 1. tractatu 3. parvulo 2. §. 1. numero quinto, Diana part. 6. tractatu 9. resolutione 1. & 9. Thomas del Bene de immunitat. Eccles. cap. 8. dubio 2. silius secunda, numero quinto, Atetius conf. 13.

Imò et si prioribus Græcis motu schismatis introducta fuisset & eo durante sic ex hisloricis libris pateret nihilominus dicunt interpretes ut et si hæc per plura sæcula duraret præsumendum esse posteros non ex motu schismatis, sed ex alio honesto motu saltem bona fide sequentes maiorem diuturnam observantiam in ea durasse: nam in vetustis rebus sæpè principium quo inducta sunt, ignoratur ex l. arbor 18. ff. de probatione; quia fuisset præsumendum initium, non obstat illius legitime præscripti cum posteri iam bona fide observent.

Et confirmatur ex his, quæ latè scripti, su. D. Fernandus de Rescript. & Consuet. P. 11.

pro in Rubric. sub questione 4. dum ponens differentiam inter præscriptionem, & consuetudinem, dixi quod præscriptio non procedit nunquam cum mala fide ex regula text. in cap. fin. de præst. vbi latè, & quod consuetudo, et si semper ab initio incipiat contra legem cum mala fide cum tamen vincit, taliter ut et si prius introductæ consuetudinem peccent non sic post diuturnum tempus eam consuetudinem obliuiscuntur; & nostra sententia valet confirmari; secundo ex his, quæ dixi infra de Sacra Pœnitentia in tractatu de Confirmationis Sacramento questione 9. vbi quod Græci Presbyteri sola consuetudine possunt illud Sacramentum ministrare; et si in cap. quatuor hoc etiam, prohibetur Latinis.

Et iterum confirmatur; quia anno 1213. Innocent. III. in Concilio Lateranen. cap. 4. eo cap. licet de Baptismo, dixit omnes Græcorum consuetudines honestas non repugnantes, sustinendas esse quæ est tolerantia approbatilis; nec enim Augustini Innocent. ex quo motu sui initio fuerit introductæ dum Ecclesiæ honestas non repugnet: idem fuit Innocentius IV. in litteris datis ad Episcopum Tusculanum Legatum in Regno Cypri, ut auctor Quaranta in Bullario verbo Græcorum ritus, & Eugenius I. V. in Concilio Florentino non prohibuit Græcos quominus suos ritus retinerent, & Clemens VIII. in Constitut. 47. de quibus, & aliis dixi sub dicta questione 9. de Sacramento, Confess. & in aliis.

Ex his, & aliis in terminis latè scribens accutimè defendit hanc partem Betricelus de missibus Apostolicis, part. 2. tractatu 3. de legibus questione 87. & ibi ex numero 6. & Pasqualigius in præxi de iuribus decisio 110. vbi ait: Quod si in terra hereticorum non esset receptum novum Calendarium, potest Catholicus iuxta Calendarium veteris observare iuriam; quia in ea consuetudine heretici, iuvat etiam Divi Augustini Doctrina, Epistol. 118. cap. 6. in verbis sequentibus: Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ ad iuriam vitiat, mutare perturbat, multis inquam exemplis videndis confirmat idem Betricelus sub numero 9. in vericulo sed id fuit, vbi existimat per immemorabilem vel annos centum in casu dicto posse illam consuetudinem introduci, existimans nullam modo per tempus quadagesimale, quando ex motu schismatis introducta; quia modicum videtur, ut primum schismatis, aut hæresis motuum, & initium obliuisceretur, & obliuiscatur, & ex simplicitate & alia maiori honeste, à posteris observetur.

Etenim et si regula sit, quod consuetudo reprobata potens non sit contra Canones, vel quæ habet malum intrinsecum, tamen consuetudo Græcorum in nostro dubio sustinetur, absque obstantia fœneritæ contrariæ; quia in consuetudine hæc, non adest iniquitas intrinsecè mala, iuxta distinctionem quam posui supra in cap. ex parte hoc verbo numero 8. & quia licet lex Canonica reprobet aliquas consuetudines, ut in textu hoc supra sub

questione 14. tamen consuetudines Græcorum, nos inquam prout fecit Innocent. III. supra relatus, ut suauiter Græci trahantur ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem iuxta quæ dico infra de

Sacra Vultione della questione 9. de Confirmatione, alia explicat Berricellus ex numero 14. della questione 87. vbi vberius exemplificat.

F I N I S.

INDEX

INDEX

RERVM ET MATERIARVM

Quæ in his duobus Voluminibus continentur.

Per litteram T. designatur Tomus Secundus.

A

Abbas.

Abbas non fuit, qui sibi fipiens esse videatur, nec in suo sensu humilis p. 182. not. 1

Abbas conveniens in causa Monasterij per scriptum, in quo nulli sit mentio de consensu r. 3. p. 71. n. 1

Abbas Ioachim dictum de Trinitate, & Alenacii doctrina: Et quis fuerit, & dono prophetie p. 41. & p. 42. n. 1. & 3. & quare illam non damasset Ecclesia, sed erat error ibid. n. 4

Abbas habentes iurisdictionem possunt stigma facere, sicut Episcopi in suo territorio scilicet obligant p. 98. n. 14

Abbas.

Abbas delictorum generaliter per Principes facta statuto, etiam si plures Clericos comprehendat p. 171. n. 44. 45. 46. 47. 48. 49. & 50. tamen non comprehendit verius est ex vi statuti ibid. n. 5. t. & 31

Abbas generalis nunc est efficacia facta ob publicum larum, ut extendatur ad delinquentes vocatocant. p. 172. n. 10

Abbas criminalis, & indulgentia illas, distinguuntur ibid. n. 11

Abbas.

Abbas legis fieri potest per alios à principio nullus, quo concurrens, tamquam causa per accidens tamen 2. p. 112. n. 10

Abbas.

Abbas dicitur ille qui non est in ciuitate, vel continentibus, sed subiectus p. 191. n. 45

Abbas citatus ad aliquem actum iurisdictionis, si vocatus non potest, videri committit vocem suam alij, utem si se praesentat in Curia, quod abbas dicitur vocem per Procuratorem p. 194. n. 41. 42

Abbas Abbatem vocari debent in tribus casibus, in electione Parochi, in canonica, & in occasione à Deo facienda, & in alijs gravis parochialis p. 195. not. 1. 2. 3. & 4. nisi aliter, consensu sit, ut vocentur, aut statuerent, quod tutius est in praxi ibid. n. 6

Abbas fuit vocandi, quando agitur tractandum in eorum praesentia sed quatenus consensus est requisitus, p. 191. n. 17

Abbas, ut nonnulli dicuntur, vocandi non sunt ad actus Capitulares. Limitatur remissio ibid. n. 18. 19

Abbas de consuetudine boijs Regni, non vocatur, etiam si hoc in ciuitate, nisi contingeret casus arduus, & tunc sufficit, ut vocetur Decretorum, qui sunt in Ciuitate, vel Comitiis, ibid. n. 20. 21. & n. 3

Vocari debent omnes populi, ubi Decretorum non sunt, & D. Termis, de Leg. Eccl. c. 1.

sufficiens si duæ partes congregentur ibid.
Absentium citatio necessaria non est, etiam in Capitulis Ecclesiæ, ibid. n. 3. 4

Consensu non vocandi Absentes ad actus capitulares, decem praesentibus annis, etiam de iure Canonico, & etiam in casibus à iure capitulo, sed in electionibus remissio, ibid. n. 9

Absentes qui sunt vocandi in aliquibus casibus, non vocantur, nisi qui sunt intra Praesentiam ibid.

Absentes coelecti, sunt vocantes praesentem dicuntur illi, qui non fuerint coelecti in bono, ubi est Electio, & vel Concilium: & sic qui in ciuitate non erant, & qui in Causis existerent p. 192. n. 14

Absens, cuius sententiam aliquis indicem qui habuit in subiectis, ibid. n. 15. 16. 17. 18. 19. 20. & 41. tamen verum est, ut ad effectum illam vocandi ad electorem, siue ad actum capitularem redeatur praesentis in ciuitate, ibid. n. 41. laudantur ibid. n. 16

Absentes vocari spectant sunt, elapso termino, quando praesentibus sunt, ubi alioque periculo, & inuenerit spectant possunt, & aliqua causa necessaria, vel publici debet detinere, & sapienter pro erro habere non longe abesse, praesentem, cum nullum esset periculum in mora modici temporis, p. 193. n. 16

Absentium vocatio in electionibus Ecclesiasticis remissio p. 192. n. 19

Absentes vocari, si conuocati sunt, possunt de benignitate spectari, ibid. n. 10

Absentes, ubi non sunt vocandi, si sunt prope ciuitatem sunt vocandi, & recipiendi, p. 193. n. 44

Abbas.

Abbas superueniens, non realitatem scriptum imperatorem & excommunicationem t. 1. p. 10. n. 11

Abbas ab excommunicatione, non penitus iudici excommunicationis, & de nouissimis questionibus, n. 2. p. 19. n. 1. 2. 3. remissio

Abbas à secedere facta, non satisfacta parte, iuxta Bullam Gregoriam valet, p. 120. n. 3

Abbas simplex contentus sub appellatione abbas, non est, quæ datur ad causam, n. 1. p. 18. n. 4

Abbas imperatoris ab eo excommunicatione, valet etiam si de alio non sit mentio ab imperatore, n. 1. p. 64. n. 35

Abbas.

Abbas humani iustitiae debet, vel in ordine ad Deum, vel in ordine ad hominem, vel in ordine ad ipsum, & quilibet ex praecipuis recte legit p. 137. n. 3

Abbas libere in se non extendit ad consensum p. 413. numero 9

Abbas.

Abbas, ex quibus consensu constat, non requiritur, ut eorum omni maiori, ad hoc ut ea habeant, ut rationabiliter, p. 121. n. 8

Abbas agendum non se extendit ubi voluntatem eorum, O 3 sum.

Index Rerum,

rum pag. 138. numero 28

Actus consuetudinem introducentes, si contra legem contra-
ria, semper de principio debent effectus boni como n.
p. 112. n. 15

Actus consuetudinis vna non operatur, vt privata per-
sona amittit suum privilegium, etiam in parte p. 107.
numero 19

Actus secundum iuratum contra primo iuratum, qui non
deprobat ab auctoritate voluntate, non reuocat primum.
& est inuoluntarius, immobilitate legum prohibito, vt ex-
emplificatur, p. 311. n. 35

Actus dicuntur ocellus, si quod mandatum est sit sine con-
silio illius, cuius consilium requirendum erat. fallit ibi
in misericordia, p. 378. n. 4

Actus contra leges, & statuti prohibitionem factus, non
valet fallit ibi in misericordia, ibid.

Acta iudicialia facta ab excommunicato, non sunt nulla,
donec apponatur de excommunicatione, t. 1. p. 90. n. 8

Actus deo iudicij facit ad iudicium solum. ac prout de
consuetudine, t. 1. p. 107. n. 39

Actus verendi beneficii consensu & successu, dicuntur vni,
sunt verendi potest, ibid. t. 1. n. 40. 41. explicatur n. 42. & 43

Actus consensu ad praesentem dicuntur solum ille,
qui habet consensum publicum, non enim eget
humana operatione parit, t. 1. ibid. n. 41.

Permissum conferre omne, per quod peruenitur ad Actum
permisso acta, p. 170. n. 48

Adam.

Adam creatus, sicut creatus fuit sexa feria: & ita fe-
deratus ecclesie p. 10. n. 1

Additio iure naturali, sed contingere potest potest t. 1.
p. 144. n. 8

Civile ius concipitur in Addendo aliqua iure naturali, &
Dizino, t. 1. ibid. n. 9

Adiuvatio.

Administratio non datur Episcopo ante persequutionem
suam litterarum, t. 1. p. 7. n. 5

Adiutorium.

Adiutorium cum vna continetur, vna ponitur per-
sona cui plura adiutoria videntur, t. 1. p. 140. n. 17

Adiutorium.

Adiutorium, seu interdictum, valens dispensari, tenetur
suis defectibus mutare, t. 1. p. 76. n. 5

Adiutorium.

Adiutorium, vt litterarum existimationem, solum sibi per-
sona iustitia delictum, p. 414. n. 2

Adiutorium.

Adiutorium apud Indos acquiritur, & Agnitionibus prohibetur
emere Barbaui, & argenteos, p. 140. n. 5

Afflictio.

Afflictio, seu colonus pactionum Ecclesiasticorum, non
tenetur solvere gabelam, p. 485. n. 34

Agricola.

Agricola in nostra Castella privilegium indulti fuit, vt
seu iuramentum ad colendum terram, p. 332

Agricola diuinit propter opus, quas mercenarius praestare
incidit solum in egestatem grauati etiam tributis
p. 491. n. 7

Agricola hodie in maiori egestate sunt, quam erant an-
no 1419, quando super furas negum fuit impositio-
nem & p. 351. n. 41. n. 46

Agricultura.

Agricultura iam fuit magna expensa, p. 351. n. 40

Agricultura omnium annuum coexistit caritatis, est in
Repubblica, ad quam inuicem antiqui, ibid. n. 31

Agricultura deficiente existit per contributionem in gra-
tia & n. 31. & 33

Alienatio.

Alienatio immobiliarum rei temporalis in Ecclesia, & Ec-
clesiasticis, non cum dominatur omnia Republica,
iustitiam impeditur in Principibus laicis seu Papa super eo
debet providere. Vide p. 130. n. 68. 69. & 70

Alienatio vultu fundum in employum habitum a pluri-
bus Dominis, occurrunt vno eorum contradicere, ex-
istit etiam coexistit, p. 190. n. 9

Allegatio.

Allegatio damna est Papa, quod dictum etiam pro iudica
expulsiore a Regno contra quendam Pratum decreta-
bit de alijs declarationibus, p. 434. n. 15

Diffusio licet ratione temporis sapit scriptis, ibid. n. 11.

Alimentum.

Alimentum affirmans, seu negans, & de copulatione,
n. 4. t. 1. p. 22. n. 1

Dictionis definitio, hoc consuetudine natura quae sit
t. 1. ibid. n. 3

Alimentum ex pluribus, sufficit vna vna, ibid. n. 1. n. 5

Alimentum impedit dominij transactionem, ibid. n. 1. n. 6

Alimentum eligendi facultas nequit in alium trans-
ferri, ibid. t. 1. n. 7

Amicitia.

Amicitia pro amico sine mandato agere non admittitur,
p. 109. n. 11

Amor.

Amor sui magis operatur debet Republica caritati propter
illud, fieri insolens pellicula est amicitia, & appetitus lau-
dis, & complacencia sui ipsius, p. 11. n. 10. 11. & 12.

Amortizatio.

Amortizatio est in manum mortuorum translatio: sic tali
nomine in Regno Francie, & Valentie nuncupata; vo-
de dicatur n. 3. p. 240. n. 3

Amortizatio est aduersa Ecclesiastica libertati, quae velle
sunt defendi potest, quae a Carolo II. in Sicilia ablati
fuit p. 141. n. 10

Amortizatio lex valet, si viget in aliquo Regno: & eo
quod adest privilegium Pontificum, vel eius toleran-
cia, secus non sic etiam in bonis acquiruntur, p. 141. n. 11

Amortizationis leges secundum aliquos sunt mixtae licen-
tiae, & Clericorum iure in committuntur omnium
statuum, sed alij rectius totum tribuunt licentiae, &
Potestati Pontificum, p. 141

Animus.

Animus males non facit vici, quae non est causa iusti-
tiae, sit contra eam, p. 111. n. 10

Dolus nec sibi iustitiam est, qui facit aliquid, ob quod
fuit obligatus legi, non animo dolus, & in-
dolus, ibid. n. 1

Annalis.

Annalis officia magis congruent Republicae, quam pri-
uata: propter enim leges continentem, & reuelan-
tium in officio Republicae, & quae Decuriones ci-
uitatum perpetui erant, p. 107. n. 40. 41.

Annata.

Annata non sic ad id Divinum pertinent, vt sic decime
decimarum summo sacerdoti debent, p. 140. n. 2

Ludovicus Rex Francie n. 9. & alij iudicant, quod venerit
Annata solui Papae de beneficiis, p. 339. n. 12. sed
non constat, vt n. 12

Matia. V. in consilio constantiensi decreuit non imposi-
turos Annatas in aliquo Regno, nisi concilio Prae-
sentum: explicatur n. 3. ibid. n. 3

Annata etiam habuisse dicitur super beneficiis tempore
Papae Ioan. XXII. primoque Reges Francie Pontifici-
bus concessisse, sed alij ibid. n. 3

Annata debentur Pontificibus ad eorum sustentationem,
& vt alimentum cum Ecclesiae debeant subuenire,
potest, vt Patri, item vt Pastori, ibid. n. 3. & 16.
num. 14

Annata potestur statuere Pontifices ad se & Clerum su-
stentandum, cum sit Administratio bonorum Ecclesiae
ibid. n. 3

Annata, vt soluantur Papae intra Regna laicorum princi-
pum, arguit ab eis statuto prohiberi, p. 339. n. 11. 14.
& 15. cui aliter aliqui feminas, ibid. & numero 13 &
15. quibus respondetur, p. 340. n. 10

Annatarum exactione, si omnia praefecta Regno, aut pro-
vincia, neque auctori, seu moderati a Rege, sed est
referendum ad Papam, p. 340. n. 4

Annuitio.

Annuitio Praebendarum Canonice singulis, quae so-
let fieri alia est perpetua, alia temporaria per illam praed-
ictam annuatim non conuenit in eoque est opus per-
missa, interueniente auctoritate suspensionis, p. 22. n. 8. 9.
14. & 37

Annuitio temporaria est ea, quae bonis se comparat cum
ipso iure optandi, cum sit merum ius temporale subie-
ctum canonici, cui annuitio, ibid. n. 8

Annunciatio.

Annunciatio Beatae Mariae festum ubique celebratur,
quod dies fuit vinctus p. 50. n. 1. 2. & 10. mensis Mar-
tii n. 14

Appanagio.

Appanagium id est vna mensura, (hoc est alimentum) suc-
cessori Clerici primogenito in fudo an debetur re-
missio, p. 377. n. 46

Appellatio.

Appellatio in Consilio Mileniano, & Carthageni, qua-
liter dicitur prohibita p. 104. n. 13

Appellatio ad Papam interdicti haec in Principis laici
abique fractione libertatis Ecclesiasticae, p. 403. n. 10

Appellatio vna non potest alij in societas remitti
p. 135. n. 1

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Appellatio.

Index Rerum,

Beneficium.

Beneficiorum appellatio regulariter non veniunt curata & dignitate si repetitur defectus intentionis & ambicionis p. 55. n. 34. & 3 alias non t. a. ibid. n. 35.

Beneficium potius intendens ad se pertinet, debet necessario docere de iure suo, nec illud esse si potest etiam in se nec non habere. p. 75. n. 14.

Beneficium quale fit sufficiens censuere, p. 74. n. 2.

Beneficium habere dicitur qui receptus est vltus numerus. *de successu* Tridense, p. 101.

Beneficium collatum absenti, non acquiritur ei, donec deceptus, nec vacare dicitur absenti morte, p. 61. n. 18. p. 39. & 45.

Impetrans in beneficibus facit mentionem de iure ad rem, t. a. ibid. 40.

Beneficii possessio acquiritur extra eius conspectum, quando per pessionem, aliamve iustam causam non est tunc necessitas ad illud, t. a. p. 111. n. 2.

Beneficia Ecclesiastica laici conferri non possunt, tom. 1. p. 30. n. 17.

Beneficia precipue vana, debet esse precipue in constitutione, p. 178. n. 3.

Beneficia solum esse actualiter, & non vnum vnum distincta, omnino dos & dote alterius, p. 111. n. 4.

Beneficia de sacramenta per se non congrua p. 178. n. 3. & 4. Fructus & habito potius pertinetur iure, quam emolumento.

Messum reditio quando fieri possit *remissio*, ibid. 40.

Capellania, & Beneficia fundata nulla lege seculari potest sunt prohiberi, p. 465. n. 16.

Episcopus nequa cogere ordinandos cum Patrimonia, vs faciat Capellania de illis ibid. n. 17.

Beneficium nullius potest habere absque ordine requirito, cum beneficium datus propter officium, p. 170. n. 10.

Datus alienam bona sui Beneficii, est priuatus eo ipso facto, ibid. n. 11.

Simonia confidentialis priuatur ipso iure Pio V. ibidem numero 13.

Confidentia in beneficiis & Pio IV. ipso iure priuatur de loquente. Quid in beneficiis inter possessum, ibid. n. 14. & 15. Vbi quod non.

Recipientes aliquid pro gratia, & Iustitia, in Curia Romana, priuatur beneficiis antea habitis & Beneficio. VIII. & Greg. XIII. p. 571. n. 14.

Assensus non inuenit penam priuationis Beneficii ante iudicium ferendum, ibid. n. 17.

Examinatores constitutiones fructuum in beneficiorum examine, priuatur Beneficiis, sed non ante iudicium ferendum, ibid. n. 18.

Hora Canonica non recitantes pro rata omissionis mulctatur ipso iure ad reuocacionem ex more Pio V. Et qui de causa ibid. n. 19. n. 20. & 21.

Prebendatam falsam variatam in gratia de beneficio non curio actum non valet, t. a. p. 17. n. 10.

Beneficia potius obtenta in gratia beneficii, sunt narranta, alia gratia est nulla, sed transmissa quoad genera. l. censuere, ibid. n. 11.

Preceptoria sunt minima Beneficia. t. a. p. 91. n. 9.

Alienigena impetrant Beneficium falsum, dicens se esse Clericum talis Dignitatis, vel non facta mentione de loco sue originis, vel de sua Dignitate, gratia est subrepticia. fuit p. 41. n. 10. & 13.

Beneficia ordinis potius quam exterius conferuntur, t. a. p. 91. n. 10.

Expositi enim sunt irregulariter, & inhabiles ad Beneficia, & officia publica *remissio*, t. a. ibid. n. 11.

Narrans in supplicatione se esse Clericum alicuius Dignitatis Domini tunc tantum, vel beneficium in ea habere, gratia non est nulla, t. a. ibid. n. 13.

Fructus pendentes Beneficij ad defunctum vel successorem pertinent censuere, t. a. p. 86. n. 9.

Impetrans beneficium ad reuocacionem sui iudici, non tenetur docere de iure sui antecessoris, t. a. p. 86. n. 10.

Episcopus potest quem ordinare ratione Beneficij etiam reuocare, t. a. p. 91. n. 4.

Foras acquiritur ratione Beneficij t. a. p. 91. n. 5.

Curato Beneficio priuatur, qui illud habens, promouetur ad posteritatem. Et quare p. 170. n. 3. & 10.

Beneficij plures in dubio non prefumuntur, quia quot possunt esse illius redditus sufficiunt, p. 170. n. 5.

Exiter conferre Beneficia laico Raturo, prohibetur non potest, p. 134. n. 1. & 1.

Alphama.

Beneficium plures vno tempore in Decem prelatu, vsa potestate parat, t. a. p. 140. n. 61.

Idem.

Bona simul & laici possida non semper cum onere

tributi & redigalis transeunt ad Ecclesiam sed cum distinctione trium specierum bonorum vel que possidentur ab Ecclesia iure spirituali & quasi vel solum temporalis & cuius quorum prima & secunda semper est immunitas ab oneribus prelatibus & futuris p. 134. numero 5. & 7.

Bona immobilia, ac mobilia laicorum depauperata, fundantur plures in Ecclesia, ibid. n. 10.

Suffraganeus sicut coelector in communi Regum, ad quas intenditur, vt facias Ecclesiasticis concurrens, p. 109. n. 3. & 17.

Bona publica vsibus publicis & claudis omnibus, debent profuturi expensis, & derogari, quibus deficientibus ad deuoluendum locum gabeli imponi iuxta Patrimonium cuiusque, p. 177. n. 7. & 9. 10. & 11. & de ratione n. 11.

Bona Ecclesiastica immunitas, & libera sunt ab oneribus, & tributis impositis per communitates, & Principes laicos, contra facientes inodatus excoisus, pag. 81. numero 8.

Bona patrimonialia laicorum, quare lege Regia prohibita sunt enigi in Capellanias collatas, pag. 146. n. 10.

Bona Ecclesiarum dicuntur facta functionum, & Patrimonium CHRISTI p. 138. n. 4.

Bona Ecclesiastica ratione vltis Domij videtur posse collectari, p. 134. numero 1. f. 10. n. 1. & 16.

Bona immobilia cum onere suo transeunt ad Ecclesiam, p. 156. n. 16.

Bona Ecclesie cum possit dari in pignus, vel alienari ut redimentum & publicis carceribus etc, quibus commissa, & seculis, in eum deueniunt statum. vbi Cuius an non omnino suum esse, & fuisse impium, p. 105. n. 16. & 17.

Bona dum Ecclesie traduntur, eo ipso erimuntur & Domino laicorum, quare consueverunt iure specialiter de Domino CHRISTI non per metaphoram, sed per omnimodam proprietatem, p. 146. n. 30.

Bona Ecclesiarum subsunt immunitati, & proprio Domino CHRISTI, & multo minus excepta sunt quia bona Clericorum ibid. n. 40. & 41.

Immobilia non ab Ecclesia in perfectione Diocesis, & Maximam ablati restitui mandantur eis Constitutiones, & Licentias Imperatoris: Denoniam absque infestatione ferre queant Ecclesie, etiam forte excedunt quantitatam iure ciuili taxatam pag. 138. numero 46.

Beneficium.

Bonum vnum ex multis malis fieri aequit. como 1. p. 115. n. 14. & 15.

Bonum, aut malum omne, quatuor cadit sub lege naturalis, p. 13. n. 12.

Beneficia.

Beneficia tria, secularia, militare, & Ecclesiastica, consueverunt Parliamentum in curia ad leges, constitutiones, statuta, & concessionem de iure, ibid. n. 3. & 4. vbi quatuor. Et de ratione n. 4.

Bulla.

Bulla Canas libentem Ecclesiasticum protegit, etiam extra rem commanem licite, & Clerici, quia Pius interpres, ex reuocare Clerici & secularibus Magistratibus p. 118. n. 15.

Bulle Potestatis Clem. VIII. & Vrbis VIII. tam pro reparando flumine Arco, quam Pella Pasorumque reuocant collectas impouentes, & aliam Gregorij XV pro Brevia, p. 135.

Bulla aurea voluit tantum reducere appellationes, & se, cursum ad terminos huius commone, prohibendo pergrina iudicia respectu feodorum Ducis Lotharingi, sicut fuerant prohibita & corollis Melitiano, p. 104. numero 19. & 10.

Bulla curae non obligat, vbi non est vbi recepta, sed ea per non vltim tollit non potest, cum quomodo publicetur, p. 70. n. 7. & 18.

Bulle Pio II. 1211, & Clementis, potius videmus facere pro promulgacione necessarii faciendi, etiam in Provincis, p. 80. n. 40.

Bulle Pauli IV. & Clementis VIII. intelliguntur, quare nec erant ignominiosius auctor, p. 139. numero 1. & 16, & vbi habet effectum D. Pauli Bulla, ibid. n. 7. nec comprehendit Imperatores, Cardinales, & Reges, ibid. n. 18.

Bulla aurea, etiam dirigunt ad Episcopos, non derogat immunitati Ecclesie, p. 104. n. 14.

Bulla curae Domini excludit omnes patronos, & praenuntia contra libertatem Ecclesie pag. 134. numero 14.

Bulla

& Materialium.

Bulla *avere* lorbazinge & circa appellationes, quid consi-
derat pag 104. n. 1. & sequentibus, & n. 19. & 16.
27. & 28

Bulla *Vrbana* VII. concessit pro ducatu Medielani circa
contribuendum Clericorum, cum deficiente facultate
laica, p. 187. n. 61

Bulla contra Dominum multib. iud. Romae solus publicus, &
de ratione p. 78. n. 8

Papa V. luper Tridentini voluit, ut oblique obligarent
ad Kalend. Martij, 1546. post promulgationem Romae
factam, p. 1. n. 4

Bulle Pontificae, ut obligent multib. publicant. extra
Romam, nisi aliud Pontificibus videretur, ut placuit Sixto
V. in Bulla contra Astrologos explicatur, p. 78. n. 10

Bulle Romae publicae obligant clericos illas publicatas
p. 78. n. 16

Cumfelicis reuocet non tenetur penitentem ignoran-
tem Bullam Papae, ibid. n. 17

Confiditibus folicibus: potum, ante Bullam Gregori.
XV non erat deumidatus, quia Bullae aliterum Pon-
tificum erat laice contra folicibus feminas, p. 187.
numero 23

Bulla Gregorij XIII. contra Clericos Sodomitas, non
extenditur contra Clericum abstemium forma in va-
le p. 187. n. 23, bene tamen in casu cetero, ibid.
numero 24

Facultas adfendi ad omnia censuris non extenditur
ad censuras Bullae contra Dominum faculias abfolute-
re ad censuras Bullae contra Dominum extenditur ad eum
heredes nisi specialiter loquatur, p. 187. n. 66

Papa III. Bulla concessit Generali & abbatibus S. Benedic-
ti Valloleas, & aliq. DD. capitulum, ibid. n. 7

C

Canonici.

Canonici facerent canonici in honore cum distin-
ctione *remissis*, p. 111. n. 89 & 90

Canonici vnde dicantur, & in quot species diuidantur re-
missis, p. 111. n. 91

Cathedralis, & collegialis Ecclesias, quis possit erigere
& in eis canonici instituire *remissis*, ibid. n. 92

Canonici privilegij super oneribus certo, qui postea
aliquem recipiunt super oneribus non possunt vi ex-
ceptione numeri canonici Papam volentem aliquem supe-
re numerum conferre, & procedit absque dubio,
ubi Papa scius Ecclesiam esse receptam non onerata
a prioribus, p. 111. n. 93

Canonici Ecclesiam non numerantur, de quibus me-
morat *remissis* in cap. *de Prebendis*, caput suos
distinguntur, p. 114. n. 48

Canonici in Ecclesiis receptis proprii non dicunt ha-
bere succedendum, nec vici canonici vacare dicuntur,
sed quod illam quod titulus decedat, supponitur, ex-
p. 114. n. 48, ad Papa vellet promouere, perinde, ac
si canonici vacarent, p. 111. n. 94

Canonici dispensant in state competis non percipiendi
quotidianas distributiones, ut aliq. Canonici, siue sit
de numerum canoniorum, siue supernumerarios, & ceteris
cum respectu Prebende, ibid. n. 95

Canonici recipiunt vici numerum, videntur habere statu
statum in clero, & vocem in capitulo, obligant, &
esse delegati Papae, nisi confectio esset, ut non possit
vici canonici admittere, nisi prius fuisset in statum.
vel si sit receptus non simpliciter, sed quod sit super-
numerarius, p. 114. n. 97. 98. & 99. & vide distinctionem
ibid. n. 40

Conferendo Ecclesie primas sibi vindicat circa danda iura
Canonici, recepto in Canoniam, p. 114. n. 40

Canonici recepti, si soluit numerum canoniorum in Ec-
clesia recepti distributiones, & alia iura, si fecerit si non
soluit & quare, p. 114. n. 40

Canonici additi & testantur in collegiata cum coere
curae fuerit, seu antiqui, per quos in cura fecerunt, ut
non volunt testantur in aliquo per Episcopum *remissis*
vult, aut aliter, ibi p. 111. n. 92

Canonici habitationes vici mar, seu flumen cunctant, &
cunctant abesse, & sic non vocandi, nisi in casibus in ore
expressi p. 113. n. 46

Canonici recepti vici onerum, ubi in mandato Pa-
pae exprimitur, non habet canonicalia iura, seu patro-
natus, quibus gaudent ceteri, locus si a Papa datur
curae expresse demissione de cetero canoniorum
numeri sed vide infra, p. 111. n. 18

Canonici non relinere tenentur, seu possunt in absentia
percipere *remissis*, p. 111. n. 11

D. *Remissis*, & *Leg. Eccles. c. 1.*

Canonici, etiam si in Ecclesia sit status numerus, &
per Papam confirmatus, possunt modo in confirmatione
non fuerit apposta Clausula decreti inanius, recipere
aliquem voluntatem, vici constitutum numerum,
p. 111. n. 4

Canonici alij de viciuere, oam possunt esse testis
pro sua confirmatione *remissis*, p. 111. n. 4

Canonici agere possunt, & experiri in iudicio sine man-
dato, alioquin finem regardorum, pro *remissis* sine
Prebende, p. 111. n. 7

Canonici recepti simpliciter in Ecclesia, in qua est cer-
tus numerus, non acquirunt viciuam in casibus, nisi
recipiant de mandato Papae non derogant oneribus,
aut non mandantur recipi cum plenitudine iura Cano-
nicis fecerit & contra p. 114. n. 44. & 45

Canonici supernumerarij dicuntur, qui in Canoniorum
collegio coequeant, & Canonici erantur, vici nu-
merum certum Prebendarum, & Canoniorum abique
villa Prebende, statim ipsi attributa, sed non vici ceteris
non est, p. 111. n. 11

Canoniorum numerus, aliquando certus non est in Ec-
clesia Cathedrali, & Collegiali, nec distinctio Pre-
bendarum, aliquando vero sit certus Canoniorum nu-
merus, sed non Prebendarum, ibid. n. 4. & 5. quod-
que in Prebenda sit distinctio, ibid. n. 4. & 5

Canoniorum reducere numerum, secunda causa est,
quodam fuit in ore excessum contra determinationem
fondatorum, & tertia causa, quando innotuit multitu-
dinem esse effectum, p. 110. n. 11

Decretum quod spectant ad Canonicos certum Ecclesie, non
conferuntur nisi absolute, eo quod iura numerum sunt in tali
Ecclesia distinctura, & applicata aliter Ecclesie,
p. 117. n. 4

Canonici supernumerarij fruuntur omnibus iuribus Cano-
nicis, ut dicitur, ibid. n. 11

Canonici supernumerarij habent iura illorum, cum elige-
re sit fructus possessionis, & hoc, siue authenticam Pa-
pae, aut capituli, fuerint recepti, fructusque ad electiones
vocandi, ibid. n. 6

Canonici causa competiti habere vocem in Capitulo, ex-
ceptum vero non iura subdacione, ibid. n. 7

Canonici non fundacionis differunt & fundamentum quia
illi dicuntur aggregati Capitulo cum plenitudine iuris,
& admitti ad omnia ibid. n. 7. & 12. non est Canonici
supernumerarij recepti simpliciter, cum cum plenitudine
iura Canonialis, ibid. n. 4. & 5

Canonici aggregati, illis recipiunt iura canonialis, nisi
ex parte Canoniorum veterum fuerit protestatio, aut
negatorius consensus ad emolumentum p. 118. numeri. 9.
10. & 11

Optandi facultas competiti Canonici aggregati inter fru-
ctus qui ipsi exceptione adiacentur, ibid. n. 11. laici
item & de mortaria fetera, & alia cunctis sequen-
tibus, n. 19

Laici numerum participi Canonici ex non fundacione ad-
missis, quod soluitur post eius receptionem ibid. n. 11

Canonici non ex non fundacione simpliciter admitti par-
ticipant, non solum de mortem, sed etiam de Capite-
lo, relictis, & non distinctis, & omnia debita capi-
li, ibid. num. 13. alia de fructibus eodem distinctis,
ibid. n. 14

Fructus non distribui, annis elapsis, sunt distribuendi
inter antiquos Canonicos viciuere, & receptos ex non
fundacione, cum non Canonici teneantur subire alia
onera, ibid. n. 13. 14. 15. & 18

Canonici non ex non fundacione tenentur ad onera, quae
imponuntur Capitulo, eorum si praeterita respiciant,
ibid. numeri. 17

Heredes Canoniorum demeritorum non participant de-
bitis praeteritis, non tamen soluta, quae applicantur, non
ut angalia, sed capitulo, ut capitulo, ibid. n. 18

Optandi Prebendas non non in ore ex numerum, sed de con-
firmatione est introduendum, & iure approbata ibid. n. 19.
& 20. vide ibid. n. 17

Canoniorum dimissio ad Canonicos facta, etiam a Papa
confirmata, est reuocanda, si relictis Ecclesie non erant
dimissum p. 178. n. 1. & 2. ratio fuit supposito Prebenda-
rum, aut bene ficionem fieri non debet, nisi cum redditus
dimissio probatur ibid. n. 1. Et de materia *remissis*,
ibid. n. 1

Canonici antequam non debent testari, & dolere de ad-
dictione onerum canoniorum per laicos decan-
dum illud, *multitudo prore, & non magni assu-*
lationem, & de testamento ipsi ad Dicitur, p. 114. n. 48

Canonici non, qui ex non voluntate veterum recepti sunt,
non habent quod consequantur, non multum acquirunt,
p. 114. n. 48

Index Rerum,

dum admittitur ad locum mortuorum. Candelarum
cerereum, & pœnitentium distributione singulis ab-
que duntaxat, & dimissione antiquorum. p. 115. n. 40. & 50
Canonici non, etiam sine privilegio veterum admitti
sunt potestatem de mortuorum pœnitentia relicta capi-
tulo, debet tamen pœnitentia de futuris, quia sunt
de capitulo. ibid. n. 51
Canonici ultra numerum receptos, quæ canonica iura
recipiunt. ibid. n. 47. & antea non obstat. Ratal. &
Cœlius contrarium tenentes. ibid. n. 52. & 53
Canoniconum receptio est duplex, una iura, alia facti,
& quæ variorum, & videtur distinguere inter receptum cum
derogatione. p. 111. n. 6. & 7
Canoniconum numerus augeri non debet, nisi gaudeant
prebenis: ubi quod pertinet ad Papam, & quando
potest Episcopus cum Capitulo. ibid. n. 5
Numerus Canoniconum datus in Cathedrali definit,
quem Episcopus cum Capitulo, & in collegiis quem
canonici cum Episcopo consensu debent accipere
definitum, & quando contrarium statuto abrogari possit,
vel non. ibid. n. 9
Ecclesia dicitur numerata, in qua est certus Canoniconum
numerus talis, ut nequeat aliteri determinatione,
& privilegio statui. ibid. n. 10
Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sicut tenet suppressor
Canonici fide vacante, sic nec Ecclesia per se queat
augere numerum Canoniconum. ibid. n. 11
Septuaginta canonici non possunt visitari, aut admi-
nistrare capitula, fide vacante, nec vicarii Episcopi,
aut fide vacante capitulo, etiam in casibus, ubi potest
Episcopus. p. 112. n. 12. & 13
Canonici quæ ultra numerum recipi possunt, auctoritate
Papæ determinando non est certum. ibid. n. 15
Iuvenes in Ecclesiis Germaniæ, Italiæ, & Galliæ, soleant
cooperari in Canoniconum collegium, iure sine Paro-
chia, donec vacet. ibid. n. 16
Superiores inter Canonicos qui propriè appelletur, ibid.
n. 16 & ea quibus fructibus faciantur. ibid. n. 16 & 17
Canonici transgressores etiam dependens, & ei contrarietatem
peccat, & veniens contra illum incurrens infamam ca-
nonicam. p. 114. n. 1
Canonum statuta ab omnibus sine exceptione, etiam ad
Casualitatem canonice secundo & quarto. p. 122. n. 1
Opinionum Canoniconum standum est in materia vltima,
quæ inter illos, & Doctores legitur, sunt diuersæ
opiniones. p. 127. n. 1
Canonici sunt obediendi, cum deficiat Regium. p. 127.
n. 12. & 14. in fine.

Capitulum.

Capitulum statuta quales accipiat remissæ pag. 103.
num. 1
Dignitas pœnitentiarum quæ remissæ p. 103. n. 2
Capitulum quilibet per Statutum potest de medio tollere
dignitatem remissæ p. 103. n. 3
Capitulum, fide vacante, facit leges, & statuta, etiam
se, sed virtute iurisdictionis, & prout Principis legi-
slationis condonantur. p. 119. n. 15
Capitulum sine Episcopo nequit statuta, seu consuetudi-
nes novas facere. p. 120. n. 1
Capitulum maior pars nequit tollere consuetudinem au-
tentico vltimam potestatem. ibid. n. 2
Capitulum Vallisolerorum, nec presens, restitit ad no-
dum Schedæ Regiæ, ut gaudeant statu Ecclesiastico,
ubi restitit his agere contra administrationem totius
Episcopi, & eius Vicarii. p. 120. n. 16. & 17. 18. 19. 20.
21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27. Vbi hæc ego capitulum meum
proferendo sententiam.
Capitula possunt condere statuta in his, quæ vniuersalem
statum fide Ecclesiæ, vel interdicti Episcopi non con-
ferunt. p. 121. n. 14. & 15
Capitulum statuta nequit in adultis, & generalibus cau-
sis, nisi accedente Episcopi consensu, veluti in con-
cunctis statum Ecclesiæ, vel obrogando aliquas
constitutiones, seu abdicando, aut vendendo bona
ibid. n. 16. & 17
Capitulum fide vacante omnia iurisdictionis facere potest,
sicut Episcopus nisi specialiter sit exprohibitum. ibid. n. 18
Capitulum, fide vacante, potest condere statuta, quæ
etiam possunt daturæ, viuenti Episcopo, & non illa,
& non in Ecclesiæ pœnitentium. ibid. n. 19
Capitulum, fide vacante, nequit facere statuta, quo
Christianorum subditi ad pacem nominantur in fœderum.
p. 121. n. 20
Capitulum cum Episcopo auctoritate potest statuta citra
eius iura Ecclesiæ, possunt facere super his, quæ ad co-
munes suos spectant, & generales in concunctis

Ecclesiæ statum. p. 121. n. 19. & 20
Capitulum statuta facere potest, per quod auctoritas sta-
tus Ecclesiæ reuocatur, vel si ad eum restituitur. ibid. n. 20
Capitulum fide vacante non succedit in his, quæ sunt ex-
tra. p. 121. n. 21 & 22
Capitulum fide vacante potest abrogare leges latas ab
Episcopo pœnitentibus, sicut, & Episcopus, quia fuit
Capitulum. ibid. n. 11
Capitulum fide vacante non potest supponere quæ de-
bet beneficium, & si sit vniuersum, sicut fide plena non potest
conferre vniuersi faciente ipsi capitulo dicitur, & pœ-
nitentibus, quousqueque Papa auctoritas. p. 121. n. 21
Capitula Ecclesiarum Collegialium, aut aliorum inferio-
rum, nequeunt facere leges, fide vacante, & si possint
aliquas ordinationes ad regimen suarum Ecclesiarum ad-
ducere vniuersi Episcopo. p. 121. n. 22
Capitulum fide vacante, potest conuocare prius con-
suetudinem per legem proutem. ibid. n. 23
Præcepta simplicia tantum obligant fœderum, leges ta-
men, & statuta obligant etiam aduersus, & Pœnitent-
ibus. p. 127. n. 1
Compositiones solent fieri à Capitulo in delictis compo-
sitione dignis. t. a. p. 11. n. 15
Erasmus, de qui non fuit de Capitulo, non possunt Ca-
pitulum mutare per se, nec per alium. p. 124. n. 48
Capitula minorum, seu simplicium omnino concunctarum,
non possunt remissæ, p. 129. n. 11. & 12
Capitulum quid sit vel remissæ. t. a. p. 10. n. 19

Cardinales.

Cardinales quod Papa electionem, quomodo abdicent,
seu presentes indicent. Consilium Quatuor, & po-
pulum, quando dicatur abdicent, quomodo vocen-
tur ad alia Capitula. p. 129. n. 48
Cardinales vestitu longe vltimæ mandata Papæ Inno-
centii. p. 128. n. 68
Cardinales possunt in suis titulis eodem leges, cum ibi
habent iurisdictionem. p. 128. n. 13
Cardinalium certus, fide vacante, potest ordinare pro
consuetudine rei, aut iurisdictionis Ecclesiæ, & pro
concordia seditionibus, & pro seruanda quiete, &
obediencia, imponendo penas, creando, & mutando
ad eundem finem Officiales, etiam Gubernatores vbi-
que, & deponere administratores, & ordinare Papam
interfuit, dum vacans electioni, & in aliis casibus. p. 129.
n. 35. 16. 17. & 38
Cardinalium certus fide vacante Apostolica, potest dare
concordias. ibid. n. 19
Congregationes Cardinalium pro quo sunt fundatæ. p. 131.
num. 31
Cardinalis, sicut Episcopus certus ille, qui erit Dux, Ma-
gister, aut comes, non alio fœderum admittit. p. 130. n. 20.
& 13. 14. & 15
Fœderum iura prohibentia Ecclesiasticis succedere in fru-
ctibus, non comprehensum Cardinales. ibid. n. 20

Causa.

Causa potius prohibetur in lege veni, quia in aliam illam
Hincoglossum hominis iudicis, & iurisdictionis egrediuntur
fuit. p. 139. n. 19
Causæ.
Capitulum à ceteris erit, nisi per alios aliosque po-
tenter, aliosque non est. p. 140. n. 104
Causæ.
Causæ magis vulgo iura & grande de competentiæ Martini
dispositio ad imponendum finem competens iurisdic-
tionis extra iura indicit ordinatorem, & alios cau-
sas ab anno 1677. p. 151. n. 1
Causæ.
Causa præcedens habet minorem efficaciam ad influendum
in sequenti, quæ de consensu. p. 100. n. 10
Causa votiva non facit iura impetitur, quibus dicitur in
causatione, sic ut non vltima dispensatio, alius non vo-
tuerunt. t. a. p. 61. n. 19. & 20
Necesse duplioni Causam, vi facilius consequitur mutua-
tionem dispensationem, quæ aliquas est falsam cum
viciis secundum aliquos viciis, veluti est non vniuersum, con-
tra mulier tenentem ibid. n. 21. & 22. contraria expli-
cat fratres, t. a. ibid. n. 24
Causa falsa tribuit probata quæ tamen vera est, facit licitam
dispensationem matrimonialium. t. a. p. 130. n. 40
Causa in foro Ecclesiastico non sunt iudicande secundum
laicorum leges. p. 140. n. 31
Finalis Causa fuit principalis, non est de dicitur, quod qui
Prædicto inferiori spe beneficium libenter. t. a. p. 130. n. 40
Causa non posita in respectu, illa finis, & non impellens
est censura, quæ si falsi fuerit, iuribus respectu etiam
si simpliciter obtinuit, & quæ t. a. ibid. n. 21
Causa potius dicitur, est in dubio præsumitur finis,
vi aliqui Doctores volunt, vltima est. vi impellens
essentia

Index Rerum,

Clausula si preces veritate ciantur, intelligitur de veritate causae finalis, t. a. p. 46. n. 14
Clausula re integra quomodo vitium habeat remittit t. a. p. 11. n. 1
Clausula si preces veritate ciantur, non requirit, veritas causae veritatem, quae summa indicat t. a. p. 43. numer. 1. p. de intelligitur in subtilioribus n. 11
Clausula quod obstantia bene fides, quid operetur, t. a. p. 91. n. 7. & 8
Clausula quodam alioq. res alias, non includit multitudinem effectuum, t. a. p. 88. n. 1
Clausula in respectu gratiae appoi soluta, sequitur, & de quibusvisque rationibus, nec auctor quodlibet impedimentum procedit ex excommunicatione: aut per integrum annum auctoritate in excommunicatione, p. 90. n. 13. & 14
Clausula si preces veritate ciantur, subintelligitur etiam in respectu ad litteras concessas, & de quibusvis gratia, & etiam si sit omnia consuetudine, t. a. p. 11. n. 3. & 4
Clausula gratificatio concessa sub eadem hora, est potestatis, t. a. p. 88. n. 8
Clausula non obstat, non facit, ut censetur derogatum statuto particulari, p. 113. n. 49
Clausula non obstatibus & censuris, & coordinationibus Apostolicis, non censetur derogatum regulis Cancellariae remittit, ibid. n. 10
Clausula decreti unitatis habet plures effectus, remittit, de qua dicitur numer. 4 quod habet oculos retro, & operatur nullatenus ab ipso initio, & auctor omnia, quae sequuntur, p. 101. n. 5
Clausula non obstat, non tollit constitutionem iuramentum, t. a. p. 10. n. 1
Clausula si ita est, tacite subintelligitur in quocunque respectu, indicatque sententiam, & solennitatem, si ita est dispensatio: ubi de alia, t. a. p. 75. n. 6
Clausula si noster censetur ibid. t. a. n. 7
Clausula confissa in lra Apostolica, tollitur de facto, t. a. p. 1. n. 14
Clausula non obstat quocunque consuetudine, supponit sententiam Principis, t. a. p. 10. n. 10
Conferendo suae potestati immemorialis habet vim potestatis, & tunc, quod non cessat ex Clausula non obstat, nisi effectus rationabilis, & improbat, t. a. p. 111. n. 1. & 14
Clausula motus proprii, non subiacet subreptioni, t. a. p. 70. n. 11
Clausula amoto, tollit subreptionem tacite sententiae, de sententia, & beneficiis alienis, ibid. t. a. n. 13
Clausula quod de subreptione dici non possit, tollit vim subreptionis, t. a. ibid. n. 14
Conversio non dicitur subreptio, in qua non fuit facta mentio, quod causa fuerat infirma, si in ea adest Clausula cuius flaturum, t. a. ibid. n. 15
Clausula huius flaturum, quid operetur, numero 40. ibid. t. a. n. 16

Clerici.

Clericus habens bona profusa, vel quid aliud, a Rege non possit componi coram laico super eis remitti page 164
Bona Clericorum sequuntur eorum personas, & privilegium, ibid. n. 4
Clericus aliqui reali ad iudicium seculari ratione officii sibi a Principe commissi, nec ratione cuiuslibetque actus potest unum delinqueri tunc Clericus officio, & fructibus officii privari a iudice laico, ibid. n. 5
Clerici non sunt vassalli Principum laicorum, nisi eius dixerint, licet alij contra, ut hic, & num. 1. p. 113. numero 9
Clerici reputantur exempti in iure quoad forum, quoad captivum, quoad tributum, quoad regnum, ibid. n. 70
Libertas concessa Clericis vendendi, cui ipsi voluntati, est pretio alienabili, p. 114. n. 13
Litterae concessae videntur a Clerico, secundum plures, interius solvere debentur, alij contra docet ibid. num. 14. & 15. & 16. Vbi de casu Panormitano, qualiter utraque sententia valeat practica, ibid. n. 19
Clerici linguarum in tribunalibus Regis conformantur actando in paggio sigillo, sicut ceteri laici, de qua, p. 113. n. 19
Clerici sunt immunes a gabellis de lrae Dionis, nec possunt super his conveniri, monasterio Pontifice cum laico: fallit, p. 469. n. 4
Clerici tenentur solvere pretium taxarum, & iustitiam pro obitu vassalibus p. 113. n. 18
Clerici sunt exempti, sicut alij, ut in Republica Principum laicorum: sed non vassalli, ibid. n. 1

Statuentes Principes contra preces Clericorum pascuntia in pascuis, aut vicariis aliis sub certa pascuis, non intelligitur liberatam Ecclesiam, secundum plures p. 164. n. 1. & 19. & 20. secundum alios si pascuis Clerici non intellectus sit si tamen pascuis apprehenderetur non, sed iure canonico, ut cumque infringitur immunitas ibid. n. 21. & 22. & de resolutione etiam ibid. n. 5. vbi plures Doctores cumulantur
Clericus convenitur ratione tributi, respectu eius reale, sed stat in iudicio respectu eius personam, ibid. n. 1
Pascuis communibus populi vii, & frui Clerici permittitur. Sunt enim pascuis definiti ad vim pascendorum pascuis p. 165. n. 14. & 15. & 16. vbi de ratione
Clerici degentes in civitate, pro civibus reputantur, veniuntque appellatione civium, ibid. n. 15
Capitula plerumque in Catalonia licet habere locum publicum, in quo carnes selandentur ad congruum solennitatem, & dissonem, & personarum licet Clerici vim pascuis pro sua pecudibus, ibid. numero 16
Statutum pontificale nullum mentionem de Clericis faciens, publicum, & commune villarum respectu, ubi Clerici obligeant, sed statum ad electionem pascuis sui capituli per Ecclesiasticum, ibid. n. 17. & 18
Clerici incisionem faciendi in arboribus, ubi pascuis obligantur, sed non earumque, nisi ab Ecclesiasticis, ibid. num. 18
Conventum, sive pactum inter Clericum, & laicum super solvenda gabella, prohibita est, Papa Innocentio, p. 479. n. 11
Clerici exempti, si pascuis in contributione imposita Papalibus, tenentur Contribuere in malis bonis super vino, carne, & alijs speciebus, sicut laici. Et Clerici vendentes in suis tabernis, habentur vii Depositiarii oblatum parva correspondens tribum impositum, ut Regi perfolunt integre p. 166. n. 40. & 41
Clerici Vendentes vini, quod plus valet ratione tributi impositi, tenentur illud plus solvere Regi, sicut laici, alias fraudatores dicuntur. Et de nullificatione videtur n. 41. & 42. Vbi ibid. n. 43. & 44. referuntur fundamenta D. Antonij De Castro, quibus conatur probare Clericos exemptos non esse a legibus civibus, non repugnantibus canonibus sed de veterate, p. 107. n. 6
Bellumini verba referuntur, quibus videtur Clerici obnoxii legibus Politicis capiantur numero 107. p. 48
Schedulae Regiae referuntur, quibus videtur, veluti cognoscant de casibus inter Clericos ibid. n. 41. & 42
Clerici petiti facere in Maioribus habentibus iurisdictionem. Quod de Menacho p. 170. remittit ibid. n. 17. & 18. & 19. & 20. cum alijs
Clericus vendens vinum, from, utrum, an illa vera taxam possit a Principe, necque pascuis in iudicio vendendum, alijque pascuis per iudicem laicum, sed canonice est pascuis ab Ecclesiasticis iuribus pascuis p. 170. num. 1. & 2
Clericus tenetur vendere iura pretium quo laicus vendit suum vinum non ea vi statui nisi iura decet contra Bobadillam ibid. n. 11. & 12. & 13. & 14
Princeps laici non possunt sumere a Clericis res venales, quas contra legem vendunt, aut emittunt, & cinnage sub colore, quod dicitur res cadunt in commissum contra Castellum. Et quare ibi, ibid. n. 15
Clerici tenentur ad pacificandum feudum, etiam extra causas feudales, quando nulla precedat culpa, ut in eisdem Principum inuaditur, consilio Papa, nisi quando esset periculum in mora cum laici solvendo non sent, & Clero, & Episcopo consensibus. Et quid si non consentirent p. 171. n. 17. & 18
Gabellam super carne, aut alijs comestibilibus impositam, propter contemptum villarum, etiam Clericorum liceat, & eos adstringere multis probant, sed aliter p. 171. numero 1. & 2
Ecclesiastici non tenentur solvere gabellam, quae principaliter concernit laicosum villarum, & secundario Clericorum, p. 171. n. 4
Clericorum exemptio non dependit ex bono, vel malo animo impositum gabellam, sed ex privilegio Dionis, & humanum, quod habent cum non solvendo, ibid. laici semper eis imponentur alijque tali animo solvant ex eo ibid. n. 5. & 6
Clerici exempti sunt ab onere gabellarum super carne, vino, serico, aut alijs speciebus, ibid. n. 6
Allegantur laici super collectandis Clericis in tributo millionem, & alia eos excois, hic solvantur de quibus, ibid. n. 7

& Materialiarum.

Rex imponendo gabellas animas resistenti in suis iuribus, vel alio breviori tempore Ecclesiasticis eas accipere solebant secundum quosdam, facit contra immunitatem, secundum alios non sic p. 91. n. 11. c. de iuribus fundationis, pro vique ferentia, sed quid dicendum pro Vera prius Episcoporum p. 58. numero 14. latissime

Turpes ejiciunt, quam non administret hospes, potius quod iuribus nostris non solvere, quam soluta repente ibid. n. 10

Clerici vincti statui Principis, non compelluntur contribute, quando Princeps ipse innodatur, cum aliis propter commensum, & publicam causam teneantur subvenire, p. 131. n. 9

Clerici non tenentur contribute, ut redimatur oppidum, quod Rex vendere voluit, contra Castellum, & Henricus & quare p. 134. n. 2

Clerici non tenentur ad apparatum, & pompam, quod Reges in vihem vehantur, p. 131. n. 1

Clerici non tenentur ad expensas Academicæ publicæ Principis Ecclesiæ, nec ad solvendum gabellæ impositione pro Publico Chicago, Ludmigi p. 130. n. 4

Clerici fraudulenter prodant, & mensuras, vel facientes, ut corrupta subtilitate vendiderint, non possunt puniri à laico, & si Maritus Castellus aliud dicit ibid. n. 14. nec pena laici, sed alia arbitaria à iudice Ecclesiastico ibid. n. 7. alias videtur esse Clerici de suo facul-tate, ibid. n. 9

Papa, licet pœnitentia, contra tamen ea de lido, quoniam Clerici pœnitentia venit ob unum secretum, ut taxam ibid. n. 8

Clerici possunt habere liberam contrahitionem cum laici, & de faciente Tabernaculo ad vendendas res ex prædij suis collectas, & hoc non obstante, quod in tenitis aliquid Domini res vendatur per vnum tantum Tabernaculum Domini ibid. n. 10. t. c. n. 14

Domine J. Marchio, Comes, aut Baro, & civitates non possunt anulare Clericis privilegium, quod habent vendendi res suas, quoniam incurrit in censuram Bullæ in eorum, quia hæc est species censuram videretur ibid. n. 11. nisi consistat de privilegio, & si censuram docuerit filitiam

Clerici sunt liberi, ut possint emere victualia in omnibus locis absque onere aliquis gabellæ p. 131. n. 15

Clerici ad Consecrandum in solutione gabellæ intelliguntur capitula Cathedralia collegiata & ex Diocesi salum viam foranei contra Summa p. 137. n. 48. & 51. contra quem stat Sacra Rota ibid. n. 9

Clerici occidit, cum sit æquum, ut lege canonica, tamquam indigni graventur successione sui pro animo occisi, sed non reddere legem civili, p. 138. n. 66

Episcopi, & Clerici debent elemosinam facere, ut sit alijs exemplo p. 130. n. 15

Clerici tenentur, ubi adeit vix periculum observare legem laicam, non quia impetrata à laico, sed iure naturali, sed compelli debent à iudice Ecclesiastico tantum ibid. n. 16

Clerici salis mensura vendens cithicum, vel oleum, non possunt puniri à iudice laico, nisi tantum à iudice Ecclesiastico, & si legem taxæ transgesserint, p. 134. n. 68 & 7 Quid ex el de legatione transpositionis pœnitentia ibid. numero 8

Arma prohibita possunt adferre à Clericis inde licet fecerint quosdam sed non eos punire arma deferentes sed quod non possit auferre, ibid. n. 9

Clerici actores in foro laicorum legantur legibus, & iure illius forei, p. 400. n. 41. nisi quando in parte eorum interveniunt ibid. n. 45

Clerici vendunt incolorem appellatione, p. 407. n. 5

Ecclesia dicitur de corpore ciuitatis, & Clerici eius destrictas pars ciuitatis ibid. n. 3 & 4

Privilegium velle Clerici, præstatur approbatur à Papa, p. 407. n. 5

Privilegium, & venationem prohibet ius canonicum Clericis quam ex causa prohibent etiam Principes p. 130. n. 37. 38. & 41

Venatur potest prohiberi à Domino feudali, ex ingreditur etiam si Clericus sit, ibid. n. 38. & 46

Clerici prohibentur venari, & accipari volucribus caeli, si sit perniciosa, & clamorosa venatio ibid. n. 39 & 40

Clerici, & Ecclesia non sunt incapaces, ore Domini feudali admitti ex illa translatione secularium reale feodo ingreditur ab antiquo, p. 370. n. 28

Clerici in Regno Neapoli pro criminis, & donatis non pœnitent privilegio Clericali, & non collectantur Sed im-probatur ibid. n. 49. 50 & 51. p. 463. n. 48

Bona Clericorum sunt exempta, non solum Patrimonialia, sed etiam alia quous quito quæstia ibid. n. 49. 50. & 51. Respondetur contrarium ibid. n. 59. 60

Collectandas Clericis non est pro eis Patrimonialibus bonis & quare ibi, nec alia ex successione pœnitentibus, ibid. n. 51

Clerici pro suis Patrimonialibus bonis habet electionem suam, quemadmodum, & pro eius persona, ibid. n. 55

Bona Patrimonialia donata ad excom, ut Clerici ordinem in sacris, præsent privilegio immunitatis, à titulis, & collectis nec vi ardeat ad eas solvendas n. 54 & 55 quod procedit etiam in bonis donatis à Patre ibid. n. 58

Statutum laicum, ut immobilis alienentur in extraneis, prohibens expresse ut alienentur in personas Ecclesiasticas, non valet, & maxime si prohibet, ut faret alienatio in Ecclesia, & etiam si de Clericis non faciat mentionem p. 463. n. 57. 58

Prohibetur Clericis donis inter vivos aut inter mortuos, damnum expresse, p. 466. n. 18

Episcopi possunt compellere statum laicos, ut statum non debeat extendi ad Clericos, ibid. n. 41

Statuti quæritur disponunt debentur in casibus manifestis. Clericos debitor nulli modo possit incutere p. 400. n. 16

Ordinatio iudiciali civilis, non indignatur Canonis scriptis, non ea vi illius laici, sed ea approbatione Pontificis, p. 400. numero 37. 38. & 40. etiam contra Clericos in incutitur Quæritur, accepta incutitione ibid. numero 9

Clerici ad tributa, & collectas super sale, pagro, alia portione Chocolaria, tabacco, & alijs, non teneantur sine Pontificis assensu, p. 407. n. 9

Clerici de impositione, quæ fit, ut par partij, quando compari possint iure, vel non p. 108. n. 10. & 11

Consecratio pœnitentiarum feudalis, comprehendit etiam Clericos, Regnumque Francie admittit Clericos pœnitentiarum, p. 374. n. 31 & 33

Clerici in multis casibus possunt succedere in feudalibus, contra aliquos ibid. numero 33 & 34

Clerici etiam Prætor habet privilegium successione per pœnitentiarum ibid. n. 35

Inicia personalia in Clericis parit duplicem offensam Clerici vnam Ecclesiæ aliam quæ non tollitur, p. 469. numero 5

Statutum laicum concessum Clericis eos adiuuat etiam non obliget p. 469. n. 5

Clerici ad quas expensas sint gabellam teneantur sigillatim ibid. n. 6

Clerici possunt à Principi prohiberi, ut emant quæ necessaria sunt ad vnum publicum Reipublicæ, p. 471. numero 5

Clerici non occurrunt, quando gabella non est imposita venditori carum, sed pœnitent vix iuste taxæ, ut hic & ceteris, p. 477. n. 15 & 18

Gabellam tenentur laici solvere, quando res eorum sunt mixtæ cum rebus Clericorum de se, ibid. n. 14

Clerici tenentur manifestare ore emptas Gabellam, p. 478. numero 17

Gabellæ solvenda est à conduttore, vel emptorij asportantibus fructus emptor, sine conductus ab Ecclesiastico si aliam est separatus non dependet ibid. n. 18 & 19

Fiscus est immunitas à gabella, sed non ementes, aut condcentes ab eo, ibid. n. 19

Domus censuata, ubi vendatur panis, seu quid aliud inde solvatur Principi eorum quod non sapit ad motu-polium suum tributum p. 478. n. 20

Clerici successores tenentur ad gabellam statum, & admittunt per prædecessores eam censu p. 474. n. 1 & 2 salite si censu fuerint ad tempus ibid. n. 5

Exemptus potest remanere suo privilegio cum censu Pontificis, ibid. n. 2

Exigentur gabellæ à Clericis, quando non incurant ex-communicationem, ibid. n. 3

Privilegium exemptum à gabellis concessum Clericis, non est personale, sed reale, ibid. n. 4

Statutum laicum ne Clerici possint privilegio civibus concessis, est contra libertatem Ecclesiæ, p. 493. n. 68 & 7

Clerici de iure communi gaudent, & fruuntur beneficio statutorum, & privilegiorum alij vincti, seu cetero generi personarum concessis, alij non improbabili-ter contra tenent ibid. n. 7. & 8

Domini imponunt conditionem rebus, Censui, aut alijs suis, in quacumque manus decedere afficit aut Clericos, ibid. n. 9. & 10 Exemptus ibid. n. 15

Quilibet acti facit moderari, est arbitri, ut imponat

Index Rerum ,

onus, quod voluntas, transiens in alios, pag. 447.
numero 10
Solemnitas Clerici sponere gabellas, censuram non illeque-
ret. Et quare laici sub quatuor. 47. vel. ad quatuor
p. 115. n. 14
Clerici quoque licet exempti sunt à jurisdictione laicorum
non comprehenduntur à gabella impostis à laico. p. 116.
num. 35
Clerici possunt vendere vinum ad modum per famulos
suos, item à similia, cum sit parochialis, quia
beneficialibus, non solum in mensura usque, sed in
minuta p. 144. n. 15
Clerici quoties similes redduntur, potest Episcopus
compellere stantes laicos ad declarandum suas statuta
non comprehendere Clericos p. 180. n. 18
Statui à Principi utique, ne subditi molantur, vel illi
Clerico participari, p. 472. n. 18
Offendit Clericum veniens, omnes offendit, quando agi-
tur de his, qui continentur omnes ibid. n. 2
Constitutiones Imperatoris realitatis, quod prout ex-
cerit Clericos à iurisdictione laica, item à Episcopis, imò
Sacerdotibus, & Zenodis docere ante Iulianum non
fuisse diffinitionem fore iure laicos, & Ecclesiasticos
Sed contra, p. 117. n. 41 & 44
Clerici aliquando antiquis solabantur tributa principibus
laicis p. 157. n. 1
Clericus iam receptus in Ecclesia aliqua Cathedrali ad be-
neficiam non repellitur, eo quod postea cecus factus
sit, p. 110. n. 40
Conditiones omnes secularis, quae dicunt Clericos
non esse de fide seculari, nisi ab Episcopo, non sunt,
nisi laici declarant, cum Divino iure sint immunes
p. 137. n. 44 45-49 10 & 11
Exemptio Clericorum in Ecclesia Dei adorat ante Impera-
tores Catholicos, qui solum fuerunt custodiatores
ibid. n. 46
Pontifices praesentant Clerici, & Ecclesia immunita-
tem, integram Imperatores, ibid. n. 47 48
Immunitas Ecclesiastica cum omni habet à Iure Divino, com-
petit Clerici à principio sacrosanctae Ecclesiae, non à
Principibus laicis Ordinat, nisi iuribus in exercitiis
p. 119. n. 49 101 & 11. cum alijs, Vbi quod propit.
& non interpretari de iure Divino.
Principes Evangelii et quo iure clericis, etiam cum
subditi olim solabantur laici, ibid. n. 11-13
Clericus defensor rei alienus non exempti dicunt esse laicos
etiam valentur statui laicos obligati, et dicunt de mu-
nitione ac portione metea alienis, n. 15. 16. fed aliter
fuit decideri Neapoli, & iure perbat in clerico n. 17.
19. & 20. vbi qualiter obligat clericus p. 149
Clericus ad solutionem gabellae tenetur quando gabella di-
recta ad illum pertinet sed hoc debet esse simul cum de-
beret assensu populi & Clerici et Clerici non possunt co-
actum possunt laici Imperator auxilium superioris Eccle-
siae p. 137. n. 49. & 50
Ceteri Clerici generaliter non possunt cum alijs mediante
Censura, si sub potestate iure esse, p. 181. n. 15
Clerici citati coram iudice seculari, siue generaliter per
edictum, siue cum clausula, si sua potestate iure tenet
semper debent in omni parte declinationem fore & omnia
ad formam Iudicium ibid. n. 11
Clerici, ut dicitur debent, & multo plus ratione statua
sua communis causam, p. 118. n. 14
Clerici solentur gabellam, ut debent laici, quo pacto
liberantur à precario, & censura, p. 186. n. 1-4 1-6. 7.
Clericus solentur gabellam ad sustinendam vezarionem,
ex peccato, nec incutit censuram, idem si soluit, ut
datur, p. 185. n. 4 & 6
Clerici quandoque praeiuramentis omnibus Ecclesiasticis di-
recti ad bonum spirituale laicorum, & quo magis cre-
cant in illis dicitur, magis enim crescit eorum numerus,
numerus, & cura multiplicandi Religiosos, p. 156.
num. 49
Clerici conquiri non debent, quando impossibile non sit
per modum tributa, sed per gratiam, p. 177. n. 14
Clerici, tenentur vendere precia currentia, & legali fru-
ctus, ac bona sua videntur fructuaria iure naturali, p. 159.
numero 6. & 9
Clericus coactus in iudicio spoli, si allegat formam titu-
lum in ipsa commotione laici, iudex laicus non potest
istius procedere, sed debet illum revocare ad suum
iudicium, p. 184. n. 7
Statutum imponit potestam consanguineis Clericorum,
non valet, si hic Clericorum iurisy, ibid. n. 9

Clericus quandoque obligatur civili lege, sed non
inde sequitur quod valet, si sit transgressus, potest
potest à laico, & n. 15. 10 sine, p. 117. n. 19
Index Ecclesiasticus non debet puniri Clericus legis ci-
vilibus transgressorem potest statui in ea, sed alia
motus, etiam in potest statui ea violatione legem natu-
ralium, ibid. n. 10
Clerici qualiter tenentur servare leges civiles laici pro-
pter communem bonum, ibid. n. 12
Clerici ratione superioris exaltantur ab omni contribuen-
di, quam laici, qui si causa contribuentis alii in rebus
communibus, necesse viget, debent solvi compelli
si per suos iudices Ecclesiasticos, p. 130. n. 68 & 69
Clerici sunt plus graues gabellis, collectis & pedaggijs
Regibus praestantibus, quam ceteri laici, p. 101. n. 13
Clericus licet in multis casibus pagare, si sit in defen-
sionem, & quo iure sint prohibiti manifestare p. 146.
num. 41 & 42
Clerici secundum laici, concurrunt aliquibus condicio-
nibus, tenentur ad collectas, veluti & Papa consen-
so, & quando consulti neque ab privilegio moris Epis-
copi, & Clerici inferiori, p. 184. n. 4
Clerici dicuntur eiue defensionis, etiam alienigenae dum
motam facient in civitate, qui debent gaudere bene-
ficiis concessis externis civibus, et si non sint oneribus
obnoxij p. 105. n. 1-4. & quare ibid. n. 1-6
Clerici sustinent in loco stant spemalia, ut occasione
& vigilia, ibid. n. 6
Clericus sacerdos laici, non ligatus iustitiae sui sa-
crodotis quatenusque causa in iure canonica remittit
p. 179. n. 7
Clerici tempore exaltant non possunt compelli ad titu-
lum vendendum per laicos iudices, sed per Ecclesi-
asticos iudices competentem causam Villallego p. 147.
n. 1-4. 7. & 8. vbi ut nec onerum consuevit.
Clerici legibus Regis laici contra respondent, si iuribus non
eant vivere legibus, sed iura naturalia canonica,
& Pontificis approbationem, & tunc distat, non
constat, sub peccato tamen, p. 188. n. 16 & 17
Statutus generalibus laicorum non facientes mentionem
de Clericis quo pacto dicuntur ipsi Clerici obligati,
p. 148. n. 18 & 19
Clerici emendo initium, ut respondent, quodammodo
dicuntur negotiantes, & sic magis prohibiti, quam
laici sacerdotes, p. 149. n. 10, & 11
Clerici coacti non possunt coram laico censui &
tributa nisi coram iudice Ecclesiastico p. 156. n. 19
Clerici falso deponentes coram laico non sunt ab ea puni-
endi ibid. num. 40. & 41. contra aliquos ibid.
Sacerdotibus qualiter, & quando à Clericis Solvantur,
p. 178. n. 18
Regale ius non perditur, nisi Clerici causi vendatur,
ibid. num. 11
Clerici secundum gratiam sententiam tenentur solvere col-
lectam certam, & invariabilem impositionem per statum
super aliqua bona prius, quam ad eos pertransierit, dum
sint certa, & invariabilia contra p. 164. n. 47. 48. 49.
& 40. alijs distinguunt, ibid. n. 45
Clerici sponere gabellam pluribus annis solventes, & ex-
tingent, non a communicantur, dum datur spontanea
Clericorum voluntas p. 179. n. 17 & 18. licet si voluntas
efficit ibid. n. 19 10. & 11. & expendant ibid. n. 15.
& 16. aliter videtur ibid. n. 18
Clerici cum ad contribuentibus tenentur, prout de consu-
tudinibus conditionibus octo, quae sequuntur viget ad
n. 47. Primum vi non est de consuetudinibus conditionibus
laici p. 185. n. 18. Et quod sit consuetudo Papa ibid. n. 19.
14. & 15. Quod constet de causa necessaria ibid. n. 16.
Et quod sit consuetudo consilio Clericorum, & laico-
rum. Et cum Papa licentia ibid. n. 37. de alijs p. 186.
num. 41
Clerici, & Ecclesiastici non ita obliantur, & amio sunt
exempti ab oneribus, quam aliquando Ecclesia obligata
non sit, succurre Ecclesiae necessitatibus, sed cum
consensu Papae, vel episcoporum, & clerici inopiam bello,
& inquisitione hostium, p. 181. n. 15
Clerici in casibus specialiter ipsi, & laici communibus,
tenentur contribuere solis compositione Episcoporum,
sed in tributa non, nisi consilio Papae, & eius con-
sensu, p. 184. n. 16
Clerici ea doctrina Lincei, videtur obligari legibus ci-
vilibus vi, & efficacia eorum, & de vi consuetudinis ex-
tenda per Ecclesiasticos, quod non est verum, cum tan-
tum tenentur vi dicta naturalis legis, obsequare
legi, bonum commune respiciunt, & qualiter alijs
applicent, p. 116. n. 9. & 11

Clerici

& Materiarum.

Clerici secundum plures tenentur obedire legibus civilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant, & sic taxantur censum, p. 227. n. 11. & 15. idem de rebus venalibus, n. 14. & 15. sed verius est idem possidere ex vi canonis, & statuti taxantur, sed tamen ab ipso naturali, & divino iure, ibid. n. 15. & 17. & sic in problema dictum Soti, ibid. numero 18. & Francis, n. 11. & 17.

Clerici nequit maiori pretio rem suam vendere, quam fuerit alie taxae iudicem penitus à iustitie laico; & Clerici magis ad id tenentur ratione sui status temporis, regno, p. 459. n. 10.

Clerici collectas nequeunt per seculares, etiam in casu immensis periculi, quando non adest facultas recurrendi ad Papam, cum in tali caso debeat recurri ad Episcopum superiorem eorum contra aliquos dicentes eam quod possit per laicos. Vide, p. 273. n. 16. & 17.

Collectas Clerici per Regem non possunt, etiam in causa quiescentis pro maiori tenendo exercitum, faciendis bellum in partibus iunctis, ne iniunctis accedat ad sua ciuitates, et sic aliis tenentur contribuere compelluntur Episcopi, ibid. n. 17.

Collectas per laicos Clerici non possunt, etiam ad repandam viam ante Domus sua nec pensionia; ubi de p. 221. Hispanias contra Ludovicum Mexim, dicentem compelli posse per laicos laicos; quod est contra dictum ibid. n. 18. 39. 40. 41. & 42.

Clerici persona non debet in rebus molestari ne per viam viam concedatur quod per aliam divergent pag. 296. numer. 35.

Clerici ne possunt Episcopos negligens fir in compellendo potestate actus à laico laico ad fulcendam contributionem eam provisione Locustis qui talem viam infere Clerici non possunt contra aliquos Doctores ibid. n. 17. 18. vique ad 44.

Clerici tenentur contribuere ratione imminenti periculi, ut belli, & necessitatis, si Bursi Principis sit exaltata, & laicorum facultates non suppetant, & agitur de defensione necessaria Patrie p. 174. n. 20. 1. 22. 1. 24. 1. 25. 1. 26. & 17. sed hoc cum consensu Clerici, ut d. 1. 28.

Clerici quando tenentur contribuere pro tenendo Rege contra hereticos, & propter formam, & pro communi quolibet damno, seu periculo vitando, ibid. numero 11. & 12.

Clerici possunt compelli ex causa publicae utilitatis in rebus necessitatis, & iniquitatis ad contribuendum cum laicis, sed non nisi ab Ecclesiasticis, ibid. n. 43. & 31. 32. 1. 4. & 45.

Clerici non nisi Papa, seu Episcopo consentiente prestare gabellam potestatem accedunt sed ad subueniendum pauperibus, etiam sine eo p. 410. n. 27. & 19.

Clerici vendentes, & retinentes tabernum solum ab emptoribus, & si habentur, ut spoliatores Regalem Iurisdictionem modo quatenus tabernum ex iusta causa imponunt, debent compelli ad eius solutionem per carceres, seu Ministros Regios, etiam aliis peccati, & ad restitutionem tenentur, p. 308. n. 50. 51. & 52. contra alios ibid. sub. n. 47. & 51. 52. 53. & 54.

Clericorum fructus infinitus est numerus nullus fructus colligendum, cum nomen regni sit: ei qui exonerat, vel solent esse poae respectu laicorum, qui habeant fructus tales, ut Re in venditione defraudetur unius, quod est contra quereles in eis dicentes esse tabernum defraudantes. Regi Ministri compelluntur, & exigentur à Clerici, incurrunt in censuram Bullae canonice, ibid. n. 14.

Clerici Hispaniae tributa Regi dimittunt partem decimarum consistunt in iocunda Rebus, & in Magistralibus in iocunda militatione, & in subsidio, & exaltate, & in aliis gratis Pontificis, quibus additi contribunt ministeria, quibus ministeria tenentur, & gratant in iocunda exonerat Episcopi pluribus aliis sumptibus Romae solent ibid. vide. n. 13. & 14.

Clerici non oportet decimationem fieri, potius tamquam transgressor canonice, p. 321. n. 54.

Clerici voluntarie compungunt eorum laicos, alibi possunt apponere decimationem fieri contra aliquos negantes. Et quare ibid. n. 55. & 56.

Clerici qui vult iudicari in finalibus censuris & officiis à Rege sibi dant non ut laici, non debent officia secularia retinere, p. 497. n. 7.

Primus officium temporalium est in iustitia Clerici de iustitiam à laico laico, non est propria potestate reclamantis, ibid. n. 7.

Clerici amentes decimationem à laico, si est iniusta, etiam primus officio à Rege sibi data variat laici statu

nati sine fractione immunitatis, nem ipso iure, ibid. numero 2. & 9.

Clerici in Hispania soluisse collectas, ut laici solent temporibus, ratio, libertatisque fuisse in Castilia consilio provisionis contra iudices Ecclesiasticos, ut absolverent Ministros exaltatos, refert D.D. Antonius de Castro p. 301. n. 3. & 5. & sic videntur, dicit lego Regis dispositum fuisse, ut non exigeretur à Clerici ibid. n. 9. & in caso impolitus fuisse à Rege Philippo IV. anno 1614. Iustus Clericos obligatos esse ad contribuendum in ea iure naturali, & Divino ibid. n. 10. 1. 11. 1. 12. 1. 13. & 15. Vide adductum Castro, & Rialdo fundamenta. Sed contra ibid. n. 16.

Contribuere Clerici non tenentur, quando Respublica iustitiam à latronibus, & à Piratis, cum munus Principi firmitatem, & Piazas proprii expiare stipendium, p. 301. n. 13.

Clerici feudatarii rei criminis non includuntur sub abolitione, & generali indulgentia concessa per Principem facultatem directam Dominum fructu, p. 374. n. 44. & 45.

Iudices seculares possunt secundum plures alios Clericos criminum non, etiam non possunt condemnare, saltem à publicatione bonorum, ibid. n. 47. & 48. sed negat respondendi, ibid. n. 46. & 51. & 52.

Rex Francie de generali consuetudine publicat bonamobilia Clericorum de iocundum, ibid. n. 48.

Clerici committentes adulterium puniunt per iudicem laico, etiam sine degradatione, ut saltem in hoc operatur abolitio delicti facta per laicos, ibid. n. 49.

Clerici debent obsequi, & reuereri Principibus, & iudicibus laicis, sent eam sub eorum protectione, p. 458. numero 1.

Clerici soluant indicem ex tributarum cum galero, sive pileo in manu habitis, ibid. n. 3.

Clerici in iocundum verbo, aut facto iudici laico, capiente à laico effectum, ut eum tenentur puniendum p. 24. hunc fun iudici Ecclesiasticis, & ibid. n. 3. & 4.

Causa de facto naturae de quodam Clerico non soluantur iudici laico, p. 459. n. 5.

Clerici non soluant, ac recitentur peccatis laico iudici, non exaltatur à culpa, ibid. n. 6.

In iocundum Clerici associet, delinquit, publice plecti debet, & ipsum Christum in iocundum, & Ecclesiam, ibid. n. 7. & 9.

Sacerdotes sunt facies Christi, ibid. n. 8.

In iocundum Clerici famularum, aut famularum, sive consuevit à quo puniuntur ibid. n. 9. & 10.

Magistratus in iocundum Clericorum grauat de iocundum, quod puniunt, ibid. n. 11. & 12. cui debet potius, correspondere, p. 460. n. 13. nec excusatur per Clerici promissionem n. 15.

Praeterea ex officio debet esse prudens ibid. n. 14.

Pena, quae fuit imposta Præfati in iocundum Clericum ibid. n. 15.

Clericus legi Laicorum compenitur eam fun in iocundum quoad peccata criminalia, & damni dant, p. 474. n. 13.

Engroses gabellas à Clerico unum sponte soluentibus, non excommunicantur. Et quare ibid. n. 34. 35. & 36.

Duntaxat post Clericus gabellas, sed quomodo, ibid. numero 37. & 38.

Carnis gabella in qua secula non grauat Ecclesiasticos, p. 474. n. 38. & 40. 41.

Vnum Clericus defertur, tenetur ad peccatum, pag. 474. numero 39.

Clerici tenent obsequium statum prebentibus curatio-nem, & quod vixit vultus causa. Vna, ibid. n. 40.

Necessitas, & communis utilitas in pluribus mox obligat Clericos à laicos, ut exemplificatur, p. 441. n. 5.

Clerici per hoc Imperatorum dicunt laicos, & pecunia mea sunt, p. 442. n. 4.

Clerici debent in Palscio communibus taxam pretium solvere, sicut alij laici per fun peccatis, ibid. n. 5.

Communitas procedit pro rebus suis, sicut penitus, ibid. numero 6.

Dominum reum offensam retinet animam Clericorum, non ut offendant, sed pro damno dant, p. 444. n. 7.

Occidit Clericum defendendo non est excommunicatus, ibid. n. 8.

Animula Clericorum deprehensa in pascuis alieni assensu non debet, sicut oves Clericorum pascuis ibid. numero 9. & 14.

Offensio non solum fit in persona, sed & in rebus ibid. n. 10.

Clerici obligati sunt lege naturali ad conservandum legibus politice Respublice, & imponentibus pias rebus vultibus necessitatis tempore, p. 444. n. 11.

Index Rerum,

Dama data per animala Clericorum Domini non compellunt solvere si iudice laico, nec extrajudicialiter, nisi iudice iuxta arbitrium Ecclesiasticum iudice. ibid. n. 14.

Saraceni, quos exerceat ut custodes animalium Clericorum puniuntur si iudice laico propter damna, est contra libertatem Ecclesiasticam. p. 445. n. 11.

Saraceni gravas personas, & Colonos Clericorum pro factis ipsorum esse iniquum, & iniustum ibid. n. 12.

Custodes animalium Clericorum, quando accusati possunt coram iudice laico. ibid. n. 17.

Clerici pro venditores laicos possunt vendere viotum in domibus Ecclesie. p. 143. n. 31. p. 134. n. 33.

Clerici pro impetratione pontificum portumutorem, & aliorum communiarum Republice tendunt contribuere cum laicis. Et de iuribus p. 171. n. 1. p. 172. n. 1. p. 145. 6. 7. 8. & 9. contraria sententia ibid. n. 10. 11. & 12. & n. 13. distinguunt.

Clerici, ubi a contributione non sunt exempti, tenentur & si sunt pauperes. p. 471. n. 8.

Clerici non tenentur hostiare in suis domibus legatos Pontificum, seu aliorum Domini, siue excoim, siue Ducta militum & quare. p. 391. n. 1.

Clerici non tenentur iuri privilegium Clericale cum magno damno sui, si est pascua, si quid pascuit communi non est sic. p. 487. n. 7.

Clerici non deservunt Principi debitum honorem, nisi casuali possint, seu coacti possint, p. 467. n. 17. 18. & 19.

Clerici de iure communi possunt gaudere, & vi beneficio statutorum, & privilegiorum aliorum iurisdictionum, vel etiam generi prisonarum concessum. p. 344. n. 39.

Clerici, & si in minoribus, & religiosi quatenus dispensant de fide, sed quando, & quomodo. p. 14. n. 13. 14. 15. & 16.

Clerici si iuragant, sine reconvictione, tenentur pascuas calumnias iuramentum. p. 4. n. 48.

Clerici habet circa bona exempta, etiam Patrimonialia, non solum ut exempti, sed etiam ut comm. p. 173. n. 16.

Bona Clericorum dicuntur Deo consecrata, ac exempta dicti boni Domini in canonis 40. Apostolorum. ibid. num. 40.

Bona Patrimonialia Clericorum eodem privilegio gaudent quae res Ecclesiarum, & sic exempta a vestigialibus. ibid. num. 17.

Clerici final cum laicis debent contribuere pro extinguenda localita, veribus, Graculis, vel Bracholis, cum horum desudatio a quo proficiat, iam Clerici, quam laici, nec com quatenus excusati Ecclesie, Monasteria, milites, Religiosi, alique exempti, p. 177. n. 13. 14. 15. & 16. sed Ecclesiasticum solum compelluntur a suo iudice. p. 178. n. 19. contra Metium, aliud sententiam, ibid. num. 18.

Clerici pascua final cum laicis contribuere, quando autem penes debent fieri excoim in laicorum bonis. p. 186. n. 30. 31. & 32. vi distinguuntur tres casus pro praeterito & de exemplis, atque decisionibus. p. 187. n. 34. 35. 36. 37. 38.

Iscoim in bonis laicorum, non est facienda, ut Clerici contribuere, quando totum consistat de usupis laicorum. p. 187. n. 38.

Clerici non tenentur solvere collectionem impositionis pro primo iuramento in ciuitatem, nisi aliter praedictum fuerit. Regia in iuramento Regis Henrici IV. contra Claron Trecentum. p. 178. n. 14. & 15.

Clerici ab omni de hereditate sui Praetuli, reprobare pariter quoad percipiendos fructus suae Praebendae. p. 187. num. 41. & 12.

Caneta Regia vel de consuetudine assignare Clerico fonschalia duorum modicorum in singulos menses, nisi Clerici viam comcedat, cum pars sapientis assignata videatur pro eius familia ibid. n. 13.

Congrui ias de reprobis non habet locum in Clericis pascuis, sed ad hoc iuramentum ferendum aliquos. p. 133. n. 38.

Clerici possunt vii confectum habere laicorum, quatenus concernent eorum fauorem, ibid. n. 38.

Rehabere potest Clericum a laico rem habitum, vel patrimoniale, vel habitum a laico ibid. n. 19.

Clerici tenentur contribuere ad stinendam lapidibus viam, quae est ante ianuas ipsorum, solum compelluntur a iudice Ecclesiastico, p. 171. n. 40. & 41.

Clerici reuare in bonis, quae pertinent ad publicum conuictum, diuina est, quam in alijs, quae pertinent, ut Ecclesiis est. p. 177. n. 3.

Clerici in ministerijs si actu beneficium non fecerint, non sunt exempti ab onere gabellarum in aliquibus Regnis, ubi non sunt quae requiritur requiramus, ut hi gaudent,

fori privilegio p. 188. n. 9. & 10. Quid si inter.

Clerici non gaudent Causa comendo per taxam, p. 473. n. 41. & 42.

Nulles necessitates tempore excoimatur a motorum vigilijs, & custodia ciuitatis, ubi quod de Clericia, p. 172. n. 14. & 7.

Clerici statim circa sunt prosequendus in foro laico, tenentur. p. 358. n. 3.

Consilium quodam sunt necessariae viue humane alia non sunt, nisi contra Clericales. ibid. n. 14.

Clerici non tenentur ad penam de damno dato super nominem fiscalitatem, qui comertum non faciunt ne conuentione ipsorum, p. 470. n. 11. & 12.

Clerici vi gaudent privilegio finis quae debeant habere. p. 444. n. 4.

Consuetudo.

Claustrum almodum congruus ministerijs, & eorum caritatis, p. 320. n. 38.

Collatio.

Collatio vel resignatio facta habili per tempore datz aut supplicatione habili non erat nulla t. 2. p. 34. num. 3. & 14. fallit ibid. n. 17.

Collatio Canonica abique corporum apprehensione, ius periculum inuiti beneficium post acceptationem, ubi ante possessionem quatenus admittitur, p. 112. n. 2. & 10.

Collatio beneficii facta a legato Pontificis habet aliquid, non valet nisi facta mentione de habito beneficio, non sic si ab ordinario fiat. p. 47. n. 45. & 46.

Collatio facta valet iure iuris pluribus peccatis, quae si a conferente fuerint, aliam non pascuas. p. 64. n. 17.

Collatio beneficii, quae fini sunt Consilio, Episcopi, debet fieri eo agere in remota, p. 112. n. 18.

Collatio Ordinarij non facit mentionem de interpretatone, nisi subrepticia, p. 70. n. 31.

Collecta.

Collecta est onus, quod personis imponitur secundum quantitatem possessionum, & veniarum, ius quod colligitur sui onera minima, siue ut quantum ad obligationem sui onera personale, quantum ad quantum onus reale, p. 144. n. 41.

Collecta imponenda super farina dicitur impracticabilis, p. 149. n. 34.

Collecta in farina, iurico, aut molendinis, esse licentem, impracticabilis consideratur in Regno Castellae, quamvis praedictum Aragonis, & alibi in minima quantitate, p. 152. n. 14. & 35.

Collecta si iustit impolita sunt secundum quosdam, ponuntur in Clericos imponi, iocunditate Papa ex solo consensu Episcoporum, & Clerici, quod non est verum, nisi vigore necessitate omnia, & periculum sit in mora, si recusat ad Papam. p. 179. n. 30. 31. & 32.

Collecta, quae excoim oblatum parum valetur nisi secundum quosdam, dicitur iniusta, alij aliter accipiunt, ibid. n. 33. 34. 35. & 36. in fine.

Collectandum est proportionabiliter iuxta necessitatem publicam, & bonis subditorum, & non in plus, p. 150. num. 37.

Regalia ad effectum imponendi Collectas, quae dicuntur p. 107. n. 17. & 12.

Collegium.

Collegium num possit facere statuta t. remissio, p. 1. n. 3. num. 1.

Collegij maiori pars potest statueret, & decerneret in praedictum monachi postquam ali vel aliquod statueret euita privilegium, vel exemptionem, p. 187. n. 19.

Collegia, & Collegij sunt de iurisdictione Regia, p. 420. num. 40.

Comes.

Comes origine factus Episcopus non definit esse comes, nec potest commutari, etiam habet in feudum ab Imperatore, p. 410. n. 17.

Comes, aut Dux, siue Marchio excoim Castellanum, seu Episcopum, non ubi id amittit Castellum, quod obnoxium vigore primogeniatur, non enim Clerici sunt incapaces a feudis, nec a Marchionibus, & primogenijs, ibid. n. 13. 14. & 15.

Comitis Dignitas quae t. remissio, t. 2. p. 86. n. 7.

Commutatio.

Commutandi facultas non censetur a Papa concessa, ex quo est data dispensatio inferiorum, p. 10. n. 6.

Comenae extra vocem maritima plus est, quam quid faciendi, ibid. n. 7.

Dispensatio Episcopi in legem Pontificis, quatenus quae una imponere omnia multa, p. 10. n. 8. p. 10. 11. & 12. ubi cum diffinitione inter leges penales, & non penales.

Melch.

& Materialium.

Mulda dispositionum, seu commutationum, debent applicari p[er] scriptores, etiam facta à Capitulo (sede vacante. ibid. t. 1. num. 1. 4. 15. & 16.

Concilium.

Concilium generale potest leges, & statuta facere, quæ obligant à coarctatione, & confirmatione à Papa. p. 39. num. 89.

Concilium generale tempore schismatis, dum scitur quia sit Papa, tantum potest ordinare conductibilia ad pacem. ibid. n. 10.

Cardinalium Concilium, sede vacante, leges non facit, non enim erexit Concilium Papalem. ibid. & num. 31. 32. & 41. & si contra plures, ibid. num. 40.

Concilium Florentinæ de Baptismo, & Circumcisione, p. 161 n. 45. & 50.

Concilium publicum potest suo contractu obligare subditos, qui ibi non interfuerint. p. 190. num. 1. & 3. & contra. ibid. num. 7. quando igitur de re propria eorum. Tridentinum Concilium non obligat in legibus, & Propositionibus, in quibus non fuit acceptum. p. 70. num. 4.

Contra.

Contra electum licet agere potest sine mandato, facilitatione prefata. Quid si litemdem sit constituta ibi. p. 409. num. 7. & 9. Et quid si requiratur speciale mandatum. ibid. num. 9. fallit in transiitione. ibid. n. 10.

Transiitio neque Contra licet in privilegium alterius constituta licet. ibid.

Confessio.

Confessio non sufficit nisi dicentis ad se beneficium non pertinere, sed ad peritorem, nisi illi actus periret beneficium non sibi, & tamen non peritorem ad adscriptum. p. 71. num. 3. & 6.

Confessio fidei externa est ad salutem necessaria propter Dei honorem, nec proximi & in quibus casibus ibi obliget explicat. p. 100. n. 3. & 4.

Confessionis, secularis præceptum prius facit videtur difficile. p. 164. num. 8.

Confessorius.

Confessorius potest peritorem suum gerere imponere rationem sub verbi. p. 11. num. 33.

Confessorius habet generales regulas ad cessant ratione legis generali, siue specialiter ad tollendos scrupulos. p. 171. num. 44.

Confirmatio.

Confirmatio non extendit confirmatum extra suos terminos. p. 100. num. 7.

Confirmatio cadit super confirmatum secundum eius capacitatem utendi nec ad personam non inclinat cædunt. ibid. num. 8.

Confirmatio privilegiorum non pendet privilegio iurisdictionis, nec potest rebus inofficiosa. p. 481. num. 31.

Confirmatio actus ex certa sententia Papa, dicitur auctor Apostolica. felix. ibid. num. 33.

Confirmatio statutorum facta per obsequium, & subreptionem non valet. ibid. num. 34.

Confirmationis Sacramenti, quis sit proprius minister, ubi remissus ad questiones. t. 1. p. 13. num. 5.

Confirmatio Episcopos subditi alienæ Diocesis, non peccet, remissus. ibid. n. 6.

Confirmatio ad possidendi filii Priorem ante votum rationis, vel si renunciat morti, Et in qua parte remissus. ibid. n. 7.

Eligere votum ex duobus eminentibus, quæ illicita esse videtur cum peccet. ibid. n. 8.

Necessitas legem non habet. t. 2. p. 115. num. 9.

Sanctum licetum faciens mutationem de Clericis, si Confirmatur à Papa, illos obligat, & si illos non includat. p. 100. num. 4.

Confirmatio Papæ valet, quoad illi non valet, quando fit ex certa sententia. p. 100. num. 10.

Confirmatum statutum à Papa, recipit ab ipso valorem. ibid. num. 11.

Consecratio.

Consecratio Ecclesiasticorum quidam casus, qui non sunt de rebus in offitio supremæ Castellæ. p. 430. n. 41.

Evangelii & Breviarii ad incantandum Ecclesiasticos potestas eum fit in Rege reposita. ibid. num. 41.

Coloni.

Coloni Ecclesiastici pro sua portione colonica, sunt immunes à gabellis, & ab aliis sine exempti ex Bulla Pij V. p. 481. n. 30. 31. & 32. fallit quando gabella posita est colonis deferentibus fructus suos de loco ad locum. ibid. num. 31.

Conversus.

Conversus ab uno fit conversus ad aliud, conversus dicitur et reputatur votum. p. 135. n. 1. & 4.

Concubina, Concubinatus.

Concubinatus prohibitus habet originem à Ecclesia, eiusque cognitio pertinet ad Ecclesiam. p. 363. num. 10. & 11. Quid in peccato. ibid. n. 14.

Concubina Clericorum dicitur esse de familia Clerici. ibid. num. 12.

Statutum ne Concubinae tenerentur pro factis ab ip[s]is factis extenditur ad concubinas Clericorum ibid. num. 13. & 13.

Concubina Clericorum solent apprehendi, & plecti à iudicibus laicis, nisi Clerici concubinarios tunc apprehendantur ab Ecclesiastico. Et quare sic pascuntur. ibid. num. 14. & 15. quod innotat Francie p. 363. ibid. num. 16. sed Leo Papa X. aliter statuit, qui expenditur ibi.

Concubinatus delictum est mixtum fori, tam laici, quam Ecclesiastici iudicis in quo est locus prætoriorum. p. 364. num. 17.

Concupiscentia.

Concupiscentia est vitium carnis, quæ pena dicitur, ut est originis peccati, cum soluta originali latente innoxia. p. 174. num. 8.

Concupiscentia, seu lex peccati in membris posita dominans effertur efficiens viciem, sensus, & hoc per totum. ibid. num. 10.

Concupiscentia dicitur à concupiscentia, & quod fit appetitus delectabilis sensus, & subiectus, & tunc boni, quam malæ. p. 176. num. 10.

Concupiscentia est vitium generale, unde omnia mala oriuntur, sed cum sit dicitur de luxurioso lapsu carnis. pag. 190. num. 1. ubi quod sumitur pro cupiditate.

Concupiscentia manet Baptizata in Christo ad agorem, & certamen, atque viis et ceteris in vinculis ad coronam, quæ dicitur sumit peccat, qui relinquunt in renator post Baptismum ad agorem, & pugnam. Act. p. 177. num. 14. 15. & 16.

Concupiscentia, & formæ non remittitur in Baptismo, quæ alia vocatur à Concupiscentia peccati. ibid. vi n. 14. & ex D. Augustino. ibid. & n. 16.

Concupiscentia verbum, non semper accipitur in malam partem. ibi p. 176. num. 10.

Conscientia.

Conscientia nihil aliud est, quam distans rationis occultis in cordibus scriptum, quæ habet non legem naturalis Platoni lege naturæ stimulis suis cognoscit crimina. p. 15. num. 15.

Conscientia libertas hæreticis concessa, est invalida. p. 444. num. 19.

Conditio.

Conditio antiquæ de hunc communi non potest expelli, si vult eam solvere, quantum afficit novum. p. 105. n. 18. & 10.

Conditioibus decernitur, & beneficiorum simul cum Beneficiis, debet fieri distributio tunc tenentur pro occidendi locum, veribus, Garcelis, & Bouchalis, nisi conditores totum duntaxat super se assintot, p. 178. num. 10. & 11.

Consensus.

Consensus Pontificis, ut Clerici gabellas solvant, non solum in re publica, sed etiam communi Clericis requiritur, si aliis mora non fit ecclesie. p. 100. num. 11. 13. 14. & 15. item de consensu Episcopali. ibid. num. 18.

Tactus Dei Consensus non admittitur contra les Diuinitatem, sicut admittitur contra les humanam tactus Consensus hominum. t. 1. p. 146. num. 34.

Contra Consensus ad dissentium, vel Confirmationem, & tactus videtur Consensus. p. 187. num. 10. & 11.

Consensus videtur Capitulis, qui potuit alium contradicere, & non contradicere nem & pupillis. ibid. n. 12. & 13.

Consilium.

Consilium, Decretum, seu Capitulum, cuius auctoritas potest perfunderet vocantur in Capitulo, non sine peccato turbare possit, si cetero sciat, ut minus pari votum, quid iniustitiam sequatur, & licet aliqui assint, veris videtur, nec peccat, nec ad resolutionem tenetur. p. 194. num. 81. 83. & 84.

Consilium possunt omni iur ad consilium, quando adest minor pars iniusta vocantem non reductibilis, & quando inde perturbatio ceteris à potestatibus, si quo nullum sperat fructum. ibid. n. 85. & 86.

Consilium, & Decretiones non possunt, nec debent abstinere esse, à capitulis, Concilio, seu Parlamento, si concordando possunt suo voto impellere iniustitiam conciliatorem faciendam. ibid. num. 87.

Consilium non facit, qui vitem iniustitiam concludant, rogant aliquem ut se pro talibus absterne, seu faciat, ut aliqui vocantem cerat à consensu, atque cum votum suum præstat, ibid. n. 81. & 19.

Index Rerum,

Consilium. Decretum, sive Capitulum, quod post aperta vota promouitur non in iudicio est consensu pellat & reuocari potest, quando prima vota sunt reuocabilia non possit sine voto reuocari ad iudicium primo votantes alias non sit. ibid. num. 90

Consilium sine Decretis aut Capitulis compelli possunt per subditi iurare consilium, nisi infirmis eos excuset, & similiter possunt compelli per praesentem capitulum, qui non intant vel excusant. p. 37. n. 97

Consilium de Camera, non proponitur Regi nullo ad Episcopos, priores, alios Episcopos, vel infirmos redditum, ab illis nullo, non videtur infringere libertatem Ecclesiae in fidei obsequium Papae, ut Concilium Apostolicum. p. 41. n. 4. 7. & 9

Consilium vniu. votantes, vt prius, quando peccant, vel non, diffinitione componitur. pag. 490. num. 37. 38. 39. 40. & 41

Consecratio.

Consecratio, seu iudex Ecclesiasticus tantum, & non laicus cognoscitur iudex Ecclesiasticus non regulariter peccat, aut beatus inter duodecim locos a meta extrahit Regni. p. 3. 17. num. 10.

Concessio.

Concessio intelligitur iuxta preces in supplicatione narrata. p. 60. num. 28

Conditio.

Conditio praesumptio tollitur ex praesentatione actus simplicis, & quando exemptus facti de defectu in actibus, nec potestatis. p. 479. num. 33

Conferendo.

Conferendo non introducit ne quod ex vrbilitate aliquem (sunt populi, seu beneficium praesentat tempore multo. t. a. pag. 103. num. 13

Conferendum habens recedens officium bene Maritimo eorum, vel extra est deotiose, peccat, si illud omittat. t. a. ibid. num. 16

Conferendo recepta in aliquo populo agnoscitur factum, & iudicium Sacrum, vel iuramentum, obligat. tomo 1. ibid. num. 17.

Conferendo ex animo introducta, intelligitur si concurram conditiones quatuor. ibid. n. 18. 19. 20. 21. & 22

Conferendo si dubietur quo animo inducitur potius ex deuotione conferat. t. a. ibid. num. 23

Obligat si non praesentat in dubio. t. a. ibid. n. 24

Conferendo introducta potest a quocumque populo, & non a praesentat hominibus. p. 108. num. 15. & 17

Conferendo introducta quae a communiter Ecclesiastica, sed non a iam ha particulari. ibid. num. 16 & 17

Formula particulari, quando in praesentia, & alia introducta quae Conferendum. t. a. ibid. num. 17

Conferendo a laico praesentat populi introducta, etiam minor sit, valet. t. a. ibid. num. 18

Communiter populi Lacorum, potest introducta Conferendum extra rem Ecclesiasticam, vt in iuramento, & obsequio aliquis fecit. t. a. ibid. num. 19

Mulieres, siue nec legem faciunt, siue nec Conferendum, nisi in iure sit praesentat tantum. t. a. n. 20. & 21. vbi exemplificatur ibid.

Conferendum introducta nequeant potest, etiam iurantes, & alij. t. a. ibid. num. 22

Actus vniu. personae non infirmis ad Conferendum. t. a. ibid. num. 23

Actus amoris requiritur in hominibus Conferendum introductum. t. a. pag. 107. num. 24

Conferendo tantum potest introducta aduersus subditos, & non obligat extra rem. t. a. ibid. n. 25. & 27

Conferendo, non obligat Principem, vel tenentem, seu, an illa, quae cuiuslibet est obligat tenentes, remittit. t. a. ibid. num. 26

Conferendo non obligat entores, & peregrinos, nisi veniant animo communi. t. a. ibid. num. 28

Conferendo obligat quemadmodum, & lex extendenda se ad Regnum, vel praesentatiam seu tenentem specialiter. t. a. ibid. num. 29

Conferendo Lacorum qualiter obligat clericos indirecte. t. a. ibid. num. 30

Conferendo introducta neque est non via, qui praesentat non vult est, nec acquiescit vniu. consensio. ibid. num. 31. 32. & 33

Lex censurae seu vniu. est praesentatione iuris, donec contrarium probetur, & qualiter. tom. 1. pag. 108. numero 43 & 44

Viuu contrarium, quando non vniu. inuoluit. pag. 108. numero 45

Conferendo vt legem vincat, debet esse rationabilis, & legitime praesentat, nec deficiat efficacia, est a praesentat

capio sit cum mala fide. t. a. pagina 114. numero 1 & 2.

Conferendo quando dicatur rationabilis, explicatur. t. a. ibid. num. 3. & sequentibus, ex quibus dicitur modus. ibid. & numero 7. vbi de vniu. intelligit.

Conferendo potest a quodam decemto explico, seu quadragenario introducta, siue sit Princeps, sive Pontifex. tom. 1. p. 114. num. 1. & 2.

Conferendo praesentat sonat idem, quod inducit. t. a. tom. 1. pag. 115. num. 3

Conferendo potest vincere legem, etiam si a praesentat fuerit inceptus mala fide veniens, & quare? t. a. ibid. num. 4. & 5

Conferendo delinquendi facit delictum animi atrox & augeat potius quod Dnum. tomo 1. pagina 131. numero 1

Conferendo non valet contra ius naturale, Diuinum, vel positum, nisi sit rationalis. tom. 2. pag. 130. num. 2

Conferendo, rationalis non est, quando permittit aliquid contra ius Diuinum, vel quae permittit vniu. contra Ecclesiam, & personas Ecclesiasticas. tom. 2. ibid. num. 3.

Conferendo non est rationalis, in qua cauetur, vt in instrumentis non apponatur dies, nec hora: quodquod de loco loci bipuerit apponendo. t. a. ibid. num. 4. & 5

Conferendo si sit vniu. id, quod non debet obsequari, est relictum. t. a. ibid. num. 6

Conferendo vniu. facit plura, & quoniam remittit. t. a. ibid. num. 7.

Conferendo in delictis excusat. pag. 132. num. 8.

Conferendo exigendi gabellas excusat a potius imposita a lege. p. 479. num. 28

Conferendo etiam inuoluntaria exigendi gabellas a Clericis, non excusat a censura, nisi Papa approbet. ibid. num. 29

Conferendo publica faciendi actum, excusat a delicto, etiam si sit incommutabilis, vel reprobata a lege, & a potius temporalis, sed non ab aeterna. t. a. p. 133. num. 3 & 4

Conferendo non valet contra legem expresse conferendi derogantem, nisi inducitur seime, & praesentat Papa, vel superior. t. a. ibid. num. 5.

Conferendo attendenda respectu loci, veluti si finis in materia dotali, etiam si sit regium tenet. tom. 1. p. 137. num. 30

Conferendo loci contractus, est attendenda in mensurando, & loci, in quo quod non testamentum. tom. 1. num. 1. & 2. & quid vbi sunt conferendos diuina & facit testamentum secundum conferendum vniu. loci. ibid. num. 21

Conferendo per quem violatur, interditi sententia non valet. t. a. p. 134. num. 1

Conferendo, quae sunt omnia Ecclesia non valet, vel quae mandat distributiones quantitas dandi non remittit. t. a. ibid. num. 2

Conferendo nunquam derogat legi, quae habet rationem perpetuam. t. a. ibid. num. 3

Conferendo potest, siue lex introducta, vt diffinitiones dentur abentibus infirmis, vel ad vultum Ecclesiae. t. a. ibid. num. 5

Conferendo delinquendi facit vt reus grauius puniatur. t. a. pag. 135. num. 1.

Conferendo valet per quem Ecclesia, vel locus religiosus acquirit Dominium, & possessionem et sine solemnitate legali. t. a. p. 133. num. 8

Conferendines Lacorum, non ligant Clericos. t. a. p. 134. num. 4. & 6. de eorum incapacitate remittit.

Conferendo potius temporis curia non firmatur. t. a. p. 135. num. 4. & 5

Delinquendi affertur quado quo dicatur. tom. 2. pag. 136. num. 7

Conferendo delinquendi praesentat contra reum etiam in praesentat. t. a. ibid. num. 8

Conferendo nihil introducta potest contra mandatum legis Diuinae: & quare? tom. 1. pag. 144. numero 53 & 54

Conferendo vt in causa Ecclesiastica, dictum potius sententia reuocari non valet. t. a. p. 144. num. 54. & 5

Conferendo in dubio praesentat rationabilis. t. a. pag. 117. num. 37

Conferendo, mor, & vniu. in quos differt per ius. pag. 139. num. 13

Mos est longa Conferendo. ibid. num. 19. & 20

Viuu tam de frequentia actum, quam de singulis die

& Materialium.

dicti possit, quod non est sic in more, ibid. n. 10
 Confessio innoxia creditur quae contra silem Catholici-
 cam, nihil vitiosae dignoscitur, t. 1. p. 148. n. 33
 Scabentes de confessorio, & vici, t. 1. p. 149. n. 1
 Confessio inducit duobus vitiis, scilicet scilicet
 fiant ut in iudicio, item si fiant scilicet, & confes-
 siones omittit, t. 1. n. 1. & 3. item si fiant inconfes-
 sione non est inter alios, t. 1. ibid. n. 1. & debet esse illi
 boae affectus iudicis, t. 1. ibid. n. 1
 Articulus firmatus per confessionem, debet concernere
 alicui, & eorum scripturam, ibid. n. 4
 Confessio non inducit in rebus Imperii, si alius non
 fuerit inter co-actos, & io teris Ecclesiae ante annum,
 t. 1. ibid. n. 5
 Confessio, ut sustineatur, debet, saltem esse decora-
 ta, t. 1. ibid. n. 6
 Confessio non inducit, adhibitis mulierum, t. 1. n. 1
 Confessio, quae inducit adhibitis, debet esse facta io
 iudicio, non facta in iudicio, t. 1. ibid. n. 3
 Confessio non inducit ex his, quae vici sunt fere-
 tis, t. 1. ibid. n. 10
 Confessio debet attendi etiam in appellationibus, & in ete-
 dimbus, t. 1. ibid. n. 11. & 12
 Confessio potest inducere, ut Episcopus pro incendo ad-
 meus, possit creare eorum Canonico, etiam si
 meus in iudicio, & iusur & pardebit non sint di-
 stincti, t. 1. ibid. n. 13
 Confessio potest inducere, ut scholares pro debito, seu
 delicto in schola capi nequeant, t. 1. ibid. n. 13
 Confessio maxime attenditur in Deprecatione, & prece-
 demus, & in honoribus retrocedit, t. 1. ibid. n. 14
 Confessio potest inducere, ut Canonici sine pendente,
 habeat distinctionem quoniam, t. 1. ibid. n. 16
 Confessio inducere potest, ut in quibusdam casibus Ec-
 clesiae inconfessio etiam inducat seculari, t. 1. ibid. n. 18
 Confessio, ut antiqui habeat potentiam pinguem
 valet, t. 1. ibid. n. 12
 Confessio potest induci, ut valet pactum de futura
 successione, & quod plebs credat potest scriptura,
 t. 1. ibid. n. 13, & 14
 Confessio, attenditur in Societate animalium, t. 1.
 ibid. n. 15
 Confessio potest inducere, ut locum feudum referat
 sub terra puer fructum, non debet deducere sum-
 psum factum per laborantem, t. 1. ibid. n. 16
 Confessio potest facere ut acquiescat per consensum, ex-
 quilibet duodum, t. 1. ibid. n. 17
 Confessio appellatur non scriptum, nec aditus effica-
 cas requirit scriptura, t. 1. ibid. n. 18
 Confessio effi, quod moribus vicium est introductum,
 t. 1. ibid. n. 19
 Confessio in receptis edictis non admittit vim
 Confessionis, t. 1. ibid. n. 20
 Frui, cui scripti sunt, adhuc tenent eorum vici, t. 1.
 p. 17. n. 1
 Confessione praeteritis censetur etiam futura scilicet
 aliquos vici contra, t. 1. p. 144. n. 1. & 5. & dis-
 tinctio, ibid. n. 5
 Clausula generalis derogatoria Confessionis, non potest
 quae ad improbandam confessionem futuram, t. 1.
 ibid. n. 1. & 3
 Confessio non improbat, est quid solutum, t. 1.
 ibid. n. 3
 Les improbus confessionem, ut de futura non intelligit
 rem, quibus vici sunt, t. 1. ibid. n. 3
 Confessio, & praescriptum, in quibus differunt, & quae
 hac semper bonum solum requirit, t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio efficit, ut quis dimittat Dignitatem
 hoc locum praescriptum, t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio particularis facit, ut non attendatur vici
 sunt, t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio generalis tenet Archiepiscopum, non atten-
 ditur quando in hoc praescriptum vici contra, t. 1.
 ibid. n. 1
 Confessio viciorum incorum, effi obferenda, quando
 non est in loco aliquo specialis, t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio particularis in consensu praescriptum generalis,
 t. 1. ibid. n. 1
 Leges Antea viciorum in debito sunt obferenda, vbi lex
 non est particularis, t. 1. p. 118. n. 1, & 11
 Confessio non vici contra, non obligat alteram,
 t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio Episcoporum Romae, quatenus est particu-
 laris, & leg. Erius, &c.

Itaque Ecclesia, non obligat alteram, t. 1. ibid. n. 1
 Confessio non extenditur de loco ad locum, nec de factis
 finis ad personam, t. 1. ibid. n. 10. & 11
 Vici de casu ad casum non extenditur, si est ius contri-
 ctus, vel praeter illud, t. 1. ibid. n. 11
 Confessio aequaliter veniunt, & sic extenditur aliquan-
 do de loco ad locum, vbi lex, t. 1. ibid. n. 11
 Confessio vici contra, non habet vim obrogandi legem
 in alia, t. 1. ibid. n. 12
 Ius tenet debet ad Confessionem vici contra, cum
 rationabiliter, quando deficit lex in propria causa,
 t. 1. ibid. n. 13
 Confessio si habet eadem ratio in eadem causae potest
 quae ad diversum casum de aquitate, non de iure, t. 1.
 ibid. n. 16
 Confessio immemorialis quando et clausula, non obstat
 qualiter Confessionem obrogat vel non, t. 1. ibid. n. 18
 Les improbus confessionem per verba immemorialis ponitur
 ad iuram, vbi quae verba ita significant, t. 1.
 p. 149. n. 16
 Confessio in futurum reprobat, ut irrationabilis ius,
 legem etiam de futura, t. 1. p. 118. n. 7
 Confessio, etiam non vici, authoritatis sit, sed non adeo, ut
 legem vincat rationem habet locum in lege obrogant,
 Confessionem, ut perpetuo irrationabilem, t. 1. n. 1
 Les improbus confessionem, omni com sequitur immemorialis,
 t. 1. ibid. n. 10
 Confessio legitime praescripta potest aliam obrogare
 sententia praescripta immemorialis ad voluntatem, & praescriptam
 ad particularem, t. 1. ibid. n. 11
 Confessio particularis derogat voluntati pro loco, vbi
 adeo, t. 1. ibid. n. 12
 Confessio, quae confingit adhibitis praescriptum, non
 legem vincat, t. 1. ibid. n. 14
 Confessio lege obrogat, si est omnino contraria, si
 est comparabilis, t. 1. ibid. n. 15
 Confessio specialis abicit loci, non obrogat lege
 generali lata pro provincia, sed si confingit sit
 generalis Regni, aut provinciae, & quae differunt
 vici contra, t. 1. ibid. n. 16. 17. & 18
 Confessio generalis tollitur lege generali de vici contra
 nemmo faciente, non fit specialis loci, t. 1. p. 118. n. 19
 Confessio specialis loci confertur auctoritate Principis, &
 populo, t. 1. ibid. n. 10
 Les specialis non derogat loci confessionem probabilitatem
 sed non tenet, t. 1. ibid. n. 12. & 13
 Solum specialis non derogat confessionem specialis loci,
 nisi Princeps fiat confectus, t. 1. ibid. n. 13
 Confessionem non videtur habuisse exceptionem, et quod
 Cuiuslibet adhibitis legibus, & potest bonum
 experiri in vici contra, t. 1. p. 118. n. 17
 Solum 18
 Les praescripta dupliciter in lege auctoritate praescripti, vel
 in iudicio conclusionem, vel per modum determinationis,
 & hoc modo vincit confessionem, t. 1. ibid. n. 19
 Confessio potest vincere legem cum probabilitatem,
 & quod, t. 1. n. 1. ibid. n. 19. & 21. quando non, ibid.
 n. 21. 22. & 24
 Confessio potest vincere legem cum improbitatem, ut
 in iudicio, quando causa talis improbitatem cessat,
 t. 1. ibid. n. 21 & 23
 Confessio, quae reprobatur non inde fit, quia est contra
 ius naturae, aut Divinum, sed aliquando propter aliquid
 notabilem indecensum, quod, aut incommoda
 gratuita communitatis, quae cum tempore possunt
 mutari, t. 1. ibid. n. 23
 Confessionem locorum specialis, non censetur subire
 per legem generalem praescriptum, & quod, t. 1. n. 1.
 n. 21. & 24
 Confessio, quae praescripta non est, non est ius, nec habet
 facultatem vendi illa, t. 1. p. 118. n. 1
 Confessio in iudicio non potest resistere Principe, t. 1.
 ibid. n. 25
 Episcopus potest tollere confessionem, si ius legem sui
 Episcopatus, t. 1. n. 10
 Confessio, aut lex potest introducere, ut maioris potest
 diffinire transire in iurisdictionem abique vici ad
 apprehensionem corporali idem de hereditate, t. 1. p. 118.
 n. 25. & 26
 Confessio mine dicitur rationabilis quando lege diffinitio
 bonum efficit, quod ea introducere, t. 1. p. 118.
 n. 25. & quae Ecclesia approbat, t. 1. ibid. n. 28
 Confessionem bonae Communes sunt res, t. 1. p. 118. n. 28
 Bonum improbat alicuius Confessionem & principio
 Sedem

Index Rerum,

fidem bonam, ut rationabilis dicatur, t. 1. ibid. n. 10
 Confutatio contra haec dicitur dupliciter, t. 1. ibid. n. 11
 Confutatio rationabilis arbitrium, si penderet in iudice, ipse considerat quod hoc refertur, ut illam rationabilem declarat, t. 1. ibid. n. 12
 Confutatio habet viam vincenti legem, t. 1. ibid. n. 13, 14, & 15
 Confutatio est optima legum impare est privilegium, scripturatum, consuetudine, t. 1. p. 117. n. 1
 Confutatio & rei iura dant interpretationem dispositioni simpliciter, t. 1. p. 117. n. 2
 Confutatio interpretatio tantum effectus est, ut vicio intro locum ad hoc oportet ut sit per scriptum, t. 1. ibid. n. 3
 Confutatio parum vim habet cum lege, habet vim pacti, fortiusque ea est, t. 1. ibid. n. 4
 Confutatio facit iurum quod aliis erat illicitum, t. 1. ibid. n. 5
 Confutatio potest inducere ut via Ecclesia de gremio aliorum teneatur sine Praetium digne, t. 1. ibid. n. 6
 Confutatio cum potest solvere libertatem in eligendo, vel restituere ad certas personas, t. 1. ibid. n. 8
 Confutatio semel introducta est ab omnibus observanda sicut lex, & utraque obligat ut consuetudo, t. 1. p. 116. n. 13, & 19
 Confutatio diffinitur probat quia sed qui fundatur in ea, illam probare debet, & qualiter, t. 1. ibid. n. 19 & numerus p. 116. n. 1
 Confutatio immemorialis probatio, non constat de eius iustitia probare debet, ut hic, t. 1. p. 117. n. 1
 Confutatio ordinaria plene est probanda, non testimonio vnius t. 1. ibid. n. 12
 Confutatio iure quilibet debeat deponere: & quid de iure bus singularibus, t. 1. ibid. numero 13, 14, & 16
 Confutatio facit ad praecedendum Dignitatem transiit, t. 1. p. 117. n. 14
 Confutatio signat locum sedendi, eundi, & standi, & de omnibus: quid de primogenitura inter iustitias, & contra praecedentia, t. 1. ibid. n. 5
 Praetium dicitur Canon, qui in arte musica incipit in choro vulgo sic habetur, t. 1. p. 117. n. 6
 Successores est qui in musica respondet praecedenti, t. 1. p. 117. n. 7
 Conventus est qui in arte musica consonas praecedenti, & succedenti, t. 1. p. 117. n. 8
 Primicias quae dicuntur in Ecclesia semel, t. 1. p. 117. n. 9
 Canon quem Dignitatem habet in Ecclesia, t. 1. p. 117. n. 10
 Proposita quae dicuntur in Ecclesia, t. 1. p. 117. n. 11
 Confutatio Regni, seu loci attenditur subsidium, t. 1. p. 117. n. 12
 Observantia, seu fama loci vicini attenditur, quando dubitatur de eo quod sit in loco contentio, t. 1. p. 117. n. 13
 Stylus praefinitur talis, qualis est in loco vicino, ut valeat testimonium, & alia, t. 1. p. 117. n. 14
 Confutatio parva loquenda est, t. 1. p. 117. n. 15
 Confutatio non debet inquirere, minus puniri, t. 1. p. 117. n. 16
 Confutatio vicio alio contrario, seu dissimili, non fit, etiam si simile alius sit pro ea, dum ille alius sit a populo, & ea non duntaxat sit praefixa introducta, t. 1. p. 117. n. 19, & 20
 Confutatio iniqua collectio Ecclesiastica quo dicitur est damnata, t. 1. p. 116. & 19. Vbi de consuetudine vbi Praetium, t. 1. p. 117. n. 1
 Confutatio, quae inducit praetium Ecclesiae, & eorum Ministeria, non valet, si, ut nulla etiam immemorialis etiam ab incursu in Bulla canonis, ibid. n. 17, & 18. et si in aliquibus casibus valet introducta circa res Ecclesiae, p. 118. n. 1, & 2
 Natus solent facere per Consuetudinem laicos gabellatos Ecclesiasticos, verumtamen est, ut Deus iustus consuetudines Principum Castigat, & ipse Princeps omium ceterorum est, p. 118. n. 2
 Secularis titulo consuetudinis non possunt inducere exactiones, & gravamina contra Clericos, & Ecclesiasticos, nec praetium nisi consuetudine liberati de sententia excommunicationis, nec de debito restitutionis, ibid. n. 15, & 16. Vbi de iure, & Bulla contra improbandos quoslibet contrarium consuetudinem
 Privilegium fama probanda est, ut consuetudo immemorialis sustineri possit, quando ea est improbanda, ibid. n. 17, & 18
 Confutatio sola immemorialis non sufficit in materia immunitatis pendenda ad praecedendum privilegium, ibid. n. 17, & 19

Vfus quatuordecim annorum, cum in factis consistat, non probat sufficienter privilegium, seu ius, nisi cum consuetudine coniungatur confusa fama, & traditio aequa antiqua, seu immemorialis, quod praefertur privilegium, p. 119. n. 19
 Probatio per factam facta non est, quando praefertur, & Confutatio & iure scripto reprobanda, nisi consistat de privilegio, ibid. n. 10
 Confutatio quae gravatur Ecclesia improbanda, t. 1. p. 120. n. 1
 Confutatio quod Clerici in maiori succedant per liget Clericos ad testandum, ad valet, t. 1. ibid. n. 2
 Confutatio Deo, & itaque obliuiscens, non valet, t. 1. ibid. n. 3
 Confutatio indulta in bonum commune, est minus principaliter laetis Ecclesiae, sustinetur, & sic valet, illa, quae indultum fit, ut emendetur Ecclesia, non cadit emphatica, etiam si ultra terminum, pensionem solvere constitit, & quod sit valida quae decimas, & oblationes soluit, t. 1. ibid. n. 4
 Confutatio contra legem & principio, semper videtur consistat ubi peccaminosa, alia potius appellatur defectu, quae non sufficit ad abrogandam legem, t. 1. p. 118. n. 9
 Confutatio dicitur forma, & quod alteram ius naturale, habens potest vim cum lege, t. 1. p. 117. n. 14
 Confutatio paratellus iurisdictionis, ubi tenet itaque & est potentior iurisdictione, & potest introducere quodvis potest concedi privilegium, & potest quicquid pactum quicquid privilegium de illam, t. 1. ibid. n. 6
 Confutatio, & contrarius vici, & si valet in lege Papae, fallit tamen quocumque Papam iure declarat, t. 1. p. 116. n. 20
 Confutatio contraria contra immunitatem in Bulla contra damnatum tamquam corruptum, praedicationem, ibid. n. 15
 Confutatio immemorialis, semper praefertur rationabilis, t. 1. p. 119. n. 13
 Confutatio in acta iuris solemnem, potest restringere testamentum commune, t. 1. ibid. n. 14
 Confutatio arguitur inspicitur quod solemnem actum, t. 1. ibid. n. 15
 Confutatio equiparatur statuto, t. 1. ibid. n. 16
 Confutatio in materia praecedentem, eam admittit remissionem, t. 1. ibid. n. 18
 Leges non, licet scriptae sint appellatur Consuetudines, t. 1. p. 117. n. 11
 Confutatio, & lex consequuntur in eadem materia si habent se aequalem vim, differunt in causa formalis, t. 1. ibid. n. 13, 14, 15, & 16
 Lex momentis praefertur, Confutatio tractu temporis, t. 1. ibid. n. 16
 Inducendum est secundum Consuetudinem, & laetis iudicis contradicere licet factum, t. 1. p. 118. numero 17, & 18
 Arbitret iura tenent iudicare secundum ius commune, vel statutum, seu Consuetudinem, etiam iura commune, de praetium, t. 1. ibid. n. 13
 Confutatio ius appellatur, si sit appellatione legis, ea valet, t. 1. ibid. n. 19, 20
 Confutatio habet vim legis constituit & imitatur ius, t. 1. ibid. n. 41, & 42
 Confutatio transgressio praetium, ut legis factum, t. 1. ibid. n. 43
 Confutatio veniunt appellatione, t. 1. ibid. n. 45
 Confutatio dicitur altera natura, t. 1. ibid. n. 46
 Confutatio, & circa vici, & lex ipsa, t. 1. ibid. n. 47
 Confutatio, siue inter praetium, siue ab omnia introductum semper decennio secundum commune, t. 1. p. 118. n. 21
 Confutatio dicitur longa in iure, t. 1. ibid. n. 13
 Confutatio semper introductum inter praetium, quia populus semper est praetium, nec immutatur contra exactionem, t. 1. ibid. n. 14
 Tempus ad inducendum Consuetudinem, non est determinatum in iure, t. 1. ibid. n. 13
 Determinatum tempus etiam significat biennio, & quinquennio, aliquando significatur annis, t. 1. ibid. n. 16, & 20
 Confutatio desiderat annos 10, super eo, super quo populus nequit fluere, veluti si esset in praedictum libertatis Ecclesiasticae, t. 1. ibid. n. 17, & 18, sed an verum ibid. n. 17
 Tempus ad inducendum Consuetudinem, & arbitrium, modo licet, modo longius secundum negotij qualitatem,

& Materialium.

Qualitatem, c. 1. ibid. n. 1. & 2. & 3. quod videtur fieri
in participatione ibid. n. 1. & 2. & 3.

Tempus ad Consecrationem, vbi non constat de consecra-
tione daturione, est sufficienter decem annorum in quali-
bet materia, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio, vbi sit legitima, non meretur per tempora
prescriptionis, c. 1. ibid. n. 1. & 2. & 3. sed vide-
tur ibid.

Consecratio abrogans legem Ecclesiasticam, potius est
in eius facione, persequenda de canonis, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio contra las Divisiones & naturale impeditur
& quare, c. 1. ibid. n. 1. & 2.

Consecratio ex habet vim derogandi legibus quia ip-
sum consecratio iussu de qualis consecrationes eadem
consecrationes deficiunt, quare consecratio deficiente, ex
defectu, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio nulla quia introducta contra las Divisiones
obligans, fuit positum, fuit naturale, c. 1. ibid. n. 1.

Consecrationes Neapolitane, comprehendens casalia, seu
definitum, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio deficiente sunt obsequenda leges Regni vi-
ciorum in casu dubio, c. 1. p. 1. n. 1.

Iam Episcopalia, cuius fuit preterit, ac sequitur valeant
consecratio, sed non ea, quare Episcopi competiti ra-
tione iudicant, c. 1. p. 1. n. 1.

Oblationes prohibentes Consecrationem introduci, nisi fuit
voluntaria, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio non valet contra las naturale, & Divisionum,
ibid. n. 1.

Consecratio tacitas & pona, & perit effectus plures, c. 1.
p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio potest inducere, ut conquis partitionis optet,
c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio facit ut procedatur sine scriptis inter Religio-
sas, ut comparatur processu, & quod possit Paritas
testari ad pias causas, c. 1. ibid. n. 1. & 2.

Consecratio potest inducere ut possit defuisti, tunc
fuit in hactenus ex apprehensione, c. 1. ibid. n. 1.

Defectu non vlt, & contra Consecratio, quare fuit
in quo differant, c. 1. ibid. n. 1. & 2. & 3.

Servatio fieri non facit, sed quare fieri debent, c. 1.
ibid. n. 1.

Casalia Consecrationibus, vel statuta a Papa non excla-
dunt illa, quare fuit iura, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio ut introducere qualiter debet interuenire
coram, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio sola minister Regis obsequio alio requiritur,
potest introduci, & a populo decennio, legitima ha-
bitur, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio fecundum aliquos requirit consecrationem Principi
expresse, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio autem de iure canonico non expostat consecra-
tionem Principi, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio tacitas est permissio patris aliquid fieri,
ibid. n. 1.

Consecratio inducit frequentia actus & quoto sic di-
citur, ibid. n. 1.

Actus ad Consecrationem sufficit, ut fiant scientibus ad-
ditiis, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio eadem tempore abrogat aliam consecra-
tionem, ut legem, & quare tempus hoc fit in consecra-
tione pariter ut, & contra ista, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio vniuersalis, inducit ista commune, c. 1.
p. 1. n. 1.

Consecratio potest tollere legalem partem mantente legis
obligatione, est alii contra tenent, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio & 16. Consecratio datur aliquid ob ingessum
in aliquo Monasterio, est non a peccato, & de alia
paria, c. 1. ibid. n. 1.

Elig Clericum cum subsecutus fuit in penam puerne
inconuenientie, quare Consecratio est abrogans, inuen-
tu culpa, c. 1. ibid. n. 1.

Declaratio aliquas pona ipso facto impolitica abditis,
c. 1. p. 1. n. 1.

Culpa, est causa aliquam pona, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio nunquam de rite deforum introductione ois
quod actus non efficiantur sic incompatibiles iura, c. 1.
p. 1. n. 1.

Consecratio immemoralis non requirit ostensionem con-
fessionis Principi, c. 1. p. 1. n. 1.

D. Gressio, de Leg. Eccl. lib. 1.

Consecratio non inducit ex actibus facultatis & sit re-
finitus libere facultatis & quid requiritur, c. 1. n. 1.

Consecratio ut legitime prescripta dicitur quod tempus
fuit arbitrium requiritur, c. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecrationem inducit frequentia actuum quare est
fieri & tacitus consecratio populi quare est iura, c. 1.
p. 1. n. 1.

Consecratio una continet actum frequentiam, habitum
generatum & sua ex varque collectum, non intentionem
introducendi ibid. n. 1.

Consecrationem non inducit quilibet vltus sed qui mori-
bus veniunt & tacito consensu populi eam introducunt,
c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio potest ex consensu populi quam Principi in-
troducunt, sufficiatque in ea sola scientia iudicem &
efficiantur ibid. n. 1.

Consecratio obligat consecrationem in frequentia actuum indu-
centem ex tacito consensu populi, p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio alii quam communalis affectu, c. 1. n. 1.

Consecratio quia legitime introduci ex sola frequentia di-
versorum actuum, abique ea, quod fit in contraditio-
rio iudicio, & de ratione, c. 1. p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio animus, non minus adhibet emendatio-
libus, quam iudicialibus declarant, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio non differt a lege, nisi tanquam tacitum, &
expresse, c. 1. ibid. n. 1.

Consecrationes inducunt non realia actiones iudicialis
sed vulgares, c. 1. ibid. n. 1.

Frequentia actuum debet esse uniformis ad Consecrationem
vltimorum, alia est dubitatio quod populus presen-
tatur, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio, vel lex inducens modos tenendi: fides, nihil
iura naturalia preiudicat, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio compellendi Ecclesiasticos ad tributa per laicos
improbat ut coram populo, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio potest abrogare consecrationem, & regulam
aliam Monasterii, & non alii contra substantiam, c. 1.
p. 1. n. 1.

Consecratio prefertur primogenitis in subsecutione fructu
est duca valet, & est obsequenda, ut pona in Regni
Francie, Sicilia, Anglie, non solum quando succeditur
Patri, sed etiam fratri, p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio nullam habet potestatem, ut abrogat, seu
derogat legi naturali, c. 1. p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Non vltus tantu conueniens non derogat legi, & ex quibus
actibus alienando Consecrationem introducant, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio requirit frequentiam diversorum actuum, sed
quot, p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio tacitas non compendit Clericos, p. 1. n. 1.

Consecratio immemoralis contra Canones a Gracia intro-
ducta, demore subsecutus, quare non sufficitur, c. 1.
p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio immemoralis non requirit ad valorem, scien-
tiam approbationem Papae, vel sufficientem permissum,
c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio plene reprobatas fuisse tempore schismatis
legimus, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio, dum ois puer de motio malo, persumitur
iusta, p. 1. n. 1.

Posteri Consecrationem obsequentes ut pona in
prafumatur bene operari & sine peccato, c. 1. ibid. n. 1.

Consecrationes Graecorum bene fuit non repugnantes, sit-
uotat de iure, c. 1. ibid. n. 1.

Consecrationes Graecorum potest alii contra Canones re-
probantes, & quare, c. 1. ibid. n. 1.

Consecratio Collegii selectura antiquam consecrationem,
quae reclusa in demum aliquorum, & commodum
alium, efficitur rationabili causa non valet, & quare,
p. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12.

Consecratio non illa quare Transgressores, si sine non vi-
lentur, propter quem facta est, ut exemplificatur in fine
iurum, p. 1. n. 1.

Consecratio Episcopi, vel aliorum non obligat ignorantem
probabiliter, nisi ignorantia fuit excusa & supina, c. 1. p. 1. n. 1.

Consecratio immemoralis si lata iure communi, p. 1. n. 1.

Consecratio

Consecratio

Index Rerum,

Confinio, quæ habuit illegitimos quod Beneficia, non intelligitur de illegitimis tantum, nec valet utrum in exparte continetur. p. 15. n. 8

Constitutio lata ab Henrico Imperatore Constantinopolitano, ut nullus possit in via, aut morte de possessionibus suis quicquam Ecclesie largiri, damnavit ab Innocentio III. anno 1213. p. 358. n. 64 & 65

Constitutio, quæ traditur Archiepiscopo, seu alteri Ecclesiastico minime, est concessio libertatem Ecclesiasticam. Vbi de tributo specialiter, quod soluebatur ad pontificatus curiam, p. 473. n. 17

Constitutio non eget publicatione, ubi esset scriptura in **Regibus** Papæ, et quæ publicè impressa & palam venditur, p. 85. n. 33

Constitutio canonicalis valet in vim pacti conventionis, non legis, ut in causa nostra, p. 39. n. 14

Constitutio census dicitur obligatio personalis, quoniam indoluit ratione rei, p. 414. n. 59

Constitutio vltima valet contra primo interuentum ratione fecendi testamenti, cum de iure licet primas leges possit deinde derogare, p. 381. n. 38

Constitutio Iohannis Regis A. dicitur Clericum in minoribus ordinibus institutum laici, p. 381. n. 38

Constitutio decretorum fuit præferenda singularibus opinionibus, p. 180. n. 1 & 2

Scriptores de Constitutionibus qui fuerunt, & sunt, p. 45. n. 1

Constitutionum, & legum materia non legitur ad modum, edita, & extraxantes, decisiones Rota, Declarationes Cardinalium, & Decretis quibus eorum, & Regale Cancellarie de quibus singulariter infra sub Rub. Inquis. & sub ibid. n. 3. & 4. & sub dicto præmissis referuntur quæstiones, ibid. n. 6. Item ex proposito tractat sub lib. A. Decretum, quia ibi leges pro materia de legibus, & Constitutionibus, **Consultatio**.

Consultatio quando consilij Arguuntur: quoad arma prohibita, etiam à familiaribus sancti officij de feni, & de eius fundamentis p. 314. n. 19. & 20

Controversia.

Controversia causæ quando diuidi possit, si pars debitor vna petatur eorum vno iudice, & alia pars eorum alio t. p. 92. num. 6

Contemptus.

Contemptus animæ Dei est peccatum mortale, nec arquet indicatur de Contemptu factio Legum, aut Imperatorij p. 159. num. 3

Contributio.

Contributio super vicibus, & concessibus de iure licita non sunt nisi iam alteri vso recepta, cum in his speciebus sanctorum apparet omnibus, feruntur in hoc modo maior equalitas, p. 300. n. 3. & 4

Contributio in principio iusta, debet cessare in posterum casu primæ indictionis cessante, p. 330. n. 64

Concedere.

Concedere sumpta inter Regem, & Archiepiscopum Toleranum, p. 45. n. 11

D. D. Christophorus Moisco ante concordiam exclamavit exhortans ad adfessionem Pontificum, p. 415. numero 21. & 22

Contradictio.

Contradictio vnus sufficit in his, quæ conueniunt iure singulari, p. 187. n. 17

Conuersio.

Conuersio mensis in Deum, per quam homines iustificatur, debet esse exaltis superantibus, p. 11. n. 4

Conuersus.

Conuersus solus apponi in Contractibus, & si non apponatur, pen expulsi habentur, p. 109. n. 3

Creditor.

Creditor satisfactus dicitur, cui soluta est pecunia melior, p. 117. num. 18

Creditorum delictio data à minori eorum pars, respectu quantitatis sufficit, & valet, p. 196. n. 3

Credere.

Credere ad salutem necessarium est quicquid Ecclesie proponit de fide credendum, p. 20. n. 2

Credens ex Leptissimo mente non obligari sub mortali, non perdat mortaliter contrarium illi operando, etiam quod esset vniuersa ignorantia, dum causa non esset, sed reuera aliqui in hoc falluntur debili fundamentum p. 15. n. 39. & 40

Credendum est vno nobilissimo legatione fangenti, quamvis lineas non ostendat, exemplo Constantis attendit de mente Papæ quando nulli infertur transiendum, alia quo, p. 340. n. 19

Delegatio creditur quando est persona ex causa Dignitatis, abque exhibitione mandati delegatur, si non agitur de præiudicio tertij. Cardinali creditur inferre aliquid ubi commissum licet licentia sui mandati non ostendat, p. 161. n. 11

Crimen.

Criminibus magnis iuribus, quæ illam non reddunt beneficii incapaces, optime impetrat sequeantur, est crimina tenet, t. p. 4. n. 6

Cupiditas.

Cupiditas tripliciter sumitur, quandoque per avaritiam, item pro vi est genus omnium peccatorum, quandoque amoris inordinati ad concupiscendum bona temporalia inordinatè, p. 174. n. 3

Avaritia dicitur videri omnium malorum, p. 176. n. 4

Cupiditas non adaptatur ad concupiscendum, quatenus est lapsus carnis leuiticus, p. 176. n. 3

Culpæ.

Culpæ est rem debam ratione, si debemus est praticum, non si speculativum, p. 60. n. 10. & 13

Culterio.

Culterio delatio promittitur cuiuslibet ad panem incidendum vel adaptandum, p. 316. n. 19

Cura.

Cura non debet obedi legi præcipiens, aut non admittit infamiam posse infamiam fallit, p. 189. n. 41. & 42

Prædicationem non potest Principi impediri, ibid. n. 44

Cura.

Cura in Regnis Castellæ, & Legionis, ex solo statu locorum congregantur ad domum, & collectas p. 306. n. 1

Cursus.

Cursus sollicitate maris contrarius, non sic operatur ad subordinationem, ut ipse impetretur vnum tunc ut saltem expiementa, t. p. 61. n. 35

Cursus, seu sollicitudo, qui mutat naturam Imperatoris, pueritæ extraximus, quoniam i qua est fallacia t. n. 4. & 5

Cursus, seu sollicitudo Curia dicitur alia copiose, & quæ persone comprehendantur in bene de hoc in quæstione, t. p. ibid. n. 6

Mensura avaritia debet fieri sub impetente beneficium ne præiudicium fiat ordinario, t. p. 67. n. 7

D

Damnatio.

Damnatio passus tenetur pro modo facultatum contri-buere partem suam, p. 411. n. 17

Declarationis.

Declarationis locus est, quando electores congregati solo excludendi obseques electionem accedunt, p. 193. n. 17

Declaratio.

Declaratio debetur Ministris Ecclesie omni iure, p. 158. n. 17

Declaratio Ecclesiæ debet solui abique dolores expulsum factum in eadem, & fructum recedentes, p. 147. n. 38

Declaratio impolitæ prædico transiunt cum eo, & quare p. 417. n. 50. & 51. in hoc, focus & posuit respiciat ad personam, ut expulsum ibid. n. 38

Declaratio prædico, est tributum, seu onus reale, quod debet præstari à possessore, etiam pro tempore præsentis, ibid. num. 51

Declaratio debetur, etiam si tenet manere in aliam qualitatem, ibid. n. 32. & 34

Declaratio concessit Pontifici Regibus Hispaniæ & Franciæ, qui possit licite eis donare, pag. 340. numero 16. & 17.

Tenit Rotes omnium Declaratum, item subsidium, & circulator, & quod posuerit ex Bulla cetera concordata sunt quot annis à Pontificibus Regibus nostris Hispaniæ item vi Ecclesiæ heredes Pontificis soluant Regi alia, quibus functionis graui, pag. 303. num. 12. & 13

Declaratio.

Declaratio fieri congreg. standum in deficientibus Doctorum opinionibus, p. 103. n. 14

Declaratio fieri congreg. & Cardinalium, ut obligent tanquam leges, debent publicæ eodem apparatu, ibid. n. 15

Declaratio Cardinalium fuit decreta, quod sunt consilio Papæ, & infusa in eis alia conditiones etiam ibid. n. 10 & 11. & 12

Declaratio quibus duabus concurrendis fieri contrariis de eodem articulo, statum vltimus, nisi alia facta sit consilio Papæ, alia vero non est necesse tunc erit danda optio ibid. n. 31. 32. & 33

Declarationes

& Materiarum.

Dispensatio in qua nomen ponitur demonstrativè, seu taxativè differt inter & in quo. a. num. 1. & 16.

Narratio nomen in quibus intelligitur facta ad respectum, seu Dispensationes consequendas demonstrativè, seu taxativè. tom. 1. pag. 3. num. 17. & 19. intellige ibidem.

Dispensatio ex falso nomen expressit, si constat de personarum virtute etiam in Sacramento collatione. t. 1. p. 84. num. 7.

Dispensandi facultas est iure interpretanda intra causas adaptabile et, & dum non fit in alterius prejudicium. t. 1. p. 83. c. 1.

Dispensatio non extenditur de casu ad casum non comprehensum subius verbis significacione tom. 1. ibid. num. 1.

Dispensatio iuris facultas ad vasa non extenditur ad sacramenta hominum præfusa, seu si Deo. tom. 1. ibid. num. 1. & 4.

Dispensatio est odiosa, & stricti iuris, quæ ad separabilia non extenditur. t. 1. ibid. num. 4.

Dispensatio secunda censetur subrepticia, non faciens mentionem de prima moderata est morte proprio. t. 1. pag. 16. num. 17. & 18. quando limitatio apponitur de stylo curiæ. t. 1. num. 19.

Dispensatio secunda ad matrimonium valida est, non faciens mentionem de prima lincionibus solis apponi de stylo. t. 1. ibid. num. 10.

Dispensatio postest facta ex nova causa, valet etiam si de prima mentionem non faciat. t. 1. ibid. num. 11.

Dispensatio causa non censetur subrepticia, non faciens mentionem de prima, quando utriusque dissimulatio, est super rebis utriusque. t. 1. ibid. num. 11. & 14.

Dispensatio postest ad augendum potestatem, non valet, sed prima. t. 1. p. 89. c. 1. & 16.

Dispensatio non extenditur ad casum maiorem. t. 1. pag. 49. num. 18.

Dispensatio vinculi sub dubio propositi, ut v. g. an votum emittitur, non valet: distinguere. tom. 1. pag. 40. num. 1. & 2.

Dispensatio vocis callositas, ex pergrinacionis Microphysionomie, allegata fuit, causa raris aliorum, valet: sed si fuerit duplicis impediens ad matrimonium. tom. 1. pag. 16. c. 1.

Dispensatio à Pontifice concessa signata, valet in foro conscientie, non aq. in foro extero. tom. 1. pag. 11. num. 16. 17. & 18.

Naturalis Dispensatio in Conjugatione, non desiderat vi suam merito iuxta in ordine facto. tom. 1. pag. 15. num. 11.

Dispensatio amplius concessa ex motu proprio, & ex certa scientia, est etiam subrepticia, non facta attentione prioris strictioris. t. 1. ibid. c. 1.

Dispensatio habetur subrepticia, si deficiat causa, quæ habetur pro tali. t. 1. p. 76. c. 4.

Dispensationem omnium concessit, aut concedendam à Papa, vel Reipub. hoc in tit. nostro congruè, & plene tractari poterat, & quare t. 1. p. 9. n. 1. & 2.

Dispensare nequit Episcopus in Legge Pontificia contra Basilicam, quare t. 1. p. 9. n. 1. & 4. sed potest absolute. pag. 10. num. 5.

Dispensare nequit infans in lege Superioris. tom. 1. p. 10. num. 8.

Dispensare nequit Episcopus in suis laicis constitutionibus. tom. 1. p. 10. num. 8.

Dispositio.

Dispositio omittit quantumvis generalis semper recipit limitationem de habili, & idoneo. p. 17. s. num. 10.

Dispositio summa quando derogat priori t. pag. 18. c. 1. o. 30. & sequenti.

Vicinia designat prioribus, nisi prius sit scripta, nempe, ut quævis actus iure validus est, & fieri potest, licet ex aliâ pendet ab agens voluntate, adhuc valet, licet si contra prius in contrarium ibid.

Dispositio.

Dispositio cum iudicialibus non licet, nec cum fidelibus, quando n. recessit ex dubio, quod dispositio habetur de v. bus s. l. p. 14. c. 14.

Iudicela Dispositio, vi magis instruat ad eam solum, non summat. ibid. num. 11. & 16. vbi explicatur ibid.

Dispositio de fide triplici capere est iudicia, ex parte dispositionem, iudicium, & ex fide. ibid. num. 17.

Dispositio cum hactenus, qui sunt sicut Magistri, non licet quia sunt obnoxii in casu fidei, cuius pena est arbitratia tamquam quædam personæ dispensationis, & cum qua dispensatur. p. 13. n. 1.

Dispositio de fide, & si licet viis Doctis, licet tamen esse

peccatum, ut si fiat cum perniciosa, vel si timeatur aliqua pericula, vel si fiat à potestate docto, vel à dabante de fide. p. 14. c. 1. & 13. & 17. 18. & 19.

Fides Catholica est certissima, & ideo non licet de ead. disputare. p. 14. num. 10.

Disputare propositi sumitur pro dissentire in vitamque potestatem. Est enim disputatio veniens v. c. n. & de re dubia. p. 14. c. 1. & 11.

Disputans de fide potest ab inquisitoribus periri, si disputat contra prohibitionem ibid. n. 11.

Disputatio.

Disputatio vana impedit sententiam confirmari, vel alios ius acquiri, cum res tangit omnes, & supra. p. 19. num. 1. & num. 7.

Disputatio.

Distributiones quocumque lateri non possunt de communio massa Capituli Canonici contra secularisationem, quando omnes Canonice sunt augur, & tales admittuntur ab antiquis contra prohibitionem, & sine prejudicio forum iurum. p. 14. c. 47.

Discretio.

Discretio est, vel decem annorum, vel solum annorum octo. p. 14. c. 55.

Discretio temporis minus peram delinquens, etiam procerat, & accessit, & magis illius, qui fuit in carceribus, seu exul à patria. t. 1. p. 15. num. 17. & 18. non sic si condemnatus fuerit. num. 19.

Discretio temporis minus peram in delictis, levis, & potest prodesse in atrocioribus ad gratiam Principis, seu recommendationem & quærit. tom. 1. pag. 13. c. 14. & 15. & minus etiam in gravioribus. ibid. num. 16.

Discretio temporis non mutat peccatum, sed augeat. p. 15. num. 1.

Doctus.

Doctus legens non tenetur docere legem, quæ non obligat Provinciales. p. 7. num. 1.

Dolus.

Dolus, & malitia consistit in animo, probaturque iudicio, & conjecturis, & iudicialibus perquisitionibus. tom. 1. pag. 19. c. 7. & 8.

Dolus an interveniat, Index rebienditur, cum impetrans dicitur falsum in proprio facto, vel longinquo tempore galium. t. 1. ibid. num. 9.

Dolus secundum aliquos potius præsumitur in literis gratiæ, quam iustitiæ, & de ratione differentia. t. 1. ibid. c. 10. n. 1. & 11. & quod æqualiter in utroque procedat. ibid. num. 1.

Dolus datus casum contractus, si quis vincat, tom. 1. pag. 18. num. 6.

Dolus præcipuus dicitur, cum adversus Principem committitur in impetratione telepti. tom. 1. p. 11. num. 3.

Quæstiones nonnullæ hic assignantur. ibid. c. 6.

Dolum allegans contra referendum, debet illum probare. tom. 1. pag. 19. num. 4.

Dolus, vel calumnia, non debet præsumi, nec dolus in sequestratione suspici. t. 1. ibid. num. 1. & 4.

Domicilium.

Domicilium nequit concedi laici Italiae Hæreticis à principibus Catholicis laicis. ibid. num. 50.

Lea fieri nequit ab Imperatore, per quem qui miles est nequit fieri Religiosus, vel ordinari. p. 44. c. 1. & 11.

Dominus.

Dominus laicus, si sit tenet ad pagem ius ad ad fidem iudicem præstendam de solendo gabellam vini venditi. p. 47. num. 1.

Dominus proplorum, sicut populi, & civitates possunt facere annalia, mandata, seu statuta ad regnum vicinorum, & super contrahibilibus assignando potius super repartitione aquarum ad rigandum, & super eam salari Carolorum, & super aliis rebis. p. 50. c. 39.

Dominus habetores iusticiationem seu principem sibi ipse superiorem, nequeunt subditos iure communi cogere, quod ad Dominum molendina, milicum molendina deficiunt, & non ad alios, ut statuto præcipere. p. 116.

Dominium.

Dominium utile non potest diversimodo constitui respectu Ecclesiæ & laici, cum semper remaneat unum quod cum ducto, & sic ut nec per an officio factum laico, actualiter separatur à directo, nisi per fictionem quandam intellectus. p. 169.

Dominium utile est vna, & eadem res condemnatio directa illud sequens iniquitas illi inseparabilis. pag. 49. c. 1. num. 1. & 17.

Dominium vultus Domini rei Ecclesiæ, non tenet statuto iure de gabellis præstandum. pag. 49. c. 1. num. 1.

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 111–118

& Materialiarum.

Index Rerum,

flatusum laici renouari, cum sit contra libertatem Ecclesie. p. 146 num. 21. & 31
 Non est facienda Eleemosyna cum infamia laici (supradem
 efficit videri) mare filium in conspectu Paris. p. 370 nume-
 ro 27

Emphyteusis.

Emphyteusis Ecclesie potest collectari, quando scilicet
 illi, seu colono Ecclesie in casu publicae necessitatis ut
 belli, pestis, infestationis pontium & similibus vis non
 sine difficultate. p. 141 n. 31

Emphyteusis Ecclesie non tenetur ad ea, quae communi-
 tati, quoniam emphyteusis laici tenetur soliti in con-
 sensu. p. 141 n. 31 & 32

Emphyteusis generaliter tenetur ad collectas: nam omnes
 imponuntur personae pro rebus, in quibus personae, cui
 imponitur: & quia haec omnia collecta, sunt imponi
 possunt. p. 141 num. 21 & 31: & quia habet rite-
 le Dominium. ibid. n. 31

Emphyteusis Ecclesie collectas acquirit a Principe laico,
 nisi nec filii emphyteusae renouet ad collectas: quia
 quatenus oportet iudicari, & Canonici anni: imo &
 duplici collecta in composita. p. 141 num. 21 & 31 & 39
 folio n. 12

Emphyteusis non solens non capere ipso facto, ubi quod
 solus Praetor recipere censetur, renouat caducita-
 tem. p. 141 n. 31

Emphyteusis gaudet privilegio Domini decem, pag. 145
 num. 13 & 14: sic ut non tenetur ad tributa, ut de facto
 pluries pro collectis maiori completi debentur. ibid. num. 15

Censuras, seu Emphyteusae retribuit non gaudet im-
 munitate collectarum, ut exemplificatur. ibid. num. 14,
 & 37

Emphyteusis.

Emphyteusis transitoria ad heredes quocunque vigore
 verborum instituitur, potest transmitti ad extraneos,
 item ad legatarios, & naturales propter verbum quibuscumque
 omnes. p. 174 num. 6. & 8. & per appellationem verba-
 tum. 10

Emphyteusis Ecclesie transitoria non est transmissa ad
 heredes extraneos. p. 174 n. 11

Emphyteusis Ecclesie concessa pro se, & suis heredibus,
 & successoribus quibuscumque cum solemnitate Apo-
 stolica ad extraneos transi heredes, vis qualiter, & de
 alio casu. p. 175 num. 15. & 16

Empus.

Empus primus, qui speciali iure acquisit Dominium
 abique traditione, praestatur empus possessori, cui
 primo datus est possessio. p. 181 n. 17

Episcopus.

Episcopus quidam Italus solus fuit festum Annuniationis,
 quod tunc accideret anno 612 in diem Paschaes, etiam
 quod fuisse transire & restituitur aliae translationes
 ibi. p. 174. num. 613 & 64

Episcopus, & Clerus solus in casu, ubi pectus virget,
 & mora damna est, possunt conferre contributionem
 impolitae Regio statuta, alia non sine Papa. p. 195 n. 21
 & 30. & 31

Episcopus constituit capituli sequi non tenetur in decer-
 endo quae vis fuerint oppositos in Synodo ubi quid
 in translatione. p. 195 n. 12

Episcopus non tenetur sequi capituli Capituli ubi sine
 illi aliquid potest statui, nec illud sequere. ibid.
 num. 14

Episcopus, seu eius Vicarius potest exequi legem, etiam
 si sit schismaticus sint omnia legata profana. Quid in pra-
 xi. p. 198 n. 16

Episcopus non querit prohibere, ne regulares celebrent
 in locis interdictis, nec ut admittant ad Ecclesiasticam stu-
 dentiam, aut ad Divina communicant, & mandare, ut
 Regulares sentent Episcoporum interdicta: ubi pro
 negativa. p. 198 n. 33

Episcopus non debet nisi visis videndis executionem, data
 Clementis Pontificis super solentia a Clero tributa, &
 citato Clero, etiam ut cumque obsequio sit a laico Prin-
 cipe. p. 198 n. 11 & 16

Episcopus non potest erigere collegiam cum nova cano-
 nicis: licet possit novam addere antiquae: sic insigni-
 tur Doctoris pugnare. p. 198 n. 14 & 15, & p. 199
 n. 16. sed potest numerum constituisse in Ecclesia iam
 fundata. ibid. num. 17

Episcopus olim tenetur suis constitutionibus, remissis.
 p. 198 n. 21

Statutum Episcopi contra Indentes, nec illud adhibere,
 nec eo indere. p. 199 n. 16 & 17. & 18. ubi quod adhibere
 debet esse indutibus.

Cap. 11. Trid. sess. 15. ubi confusa, & c. 11. de seqq. quod de-
 cretum non tenetur Episcopus maxime faciliorem, quam
 habeat a iure. pag. 197 num. 1

D. Iohannes Palafus Episcopus Crocensis dicto anno 1616
 aliam allegationem fecit impugnando allegationem Rualii
 & Castri, & aliter immunitatem a tributa naturalis
 Divino, & omni passivo iure competere Ecclesiasticis,
 licet loquens contra Isidolum Regium dicti anni atri-
 tam. p. 301 num. 16

Episcopi succedunt Apostolis & eorum iustitias est
 inordinatum a Christo Domino Apostoli habet a Christo
 potestatem subdistanti delegationi Petri ubi Capitis
 & Pastoris, & in quo diffinitur eius data ab ea quae fuit da-
 ta Petro & eius successoribus. p. 311 n. 17

Episcopus, & quilibet alius ordinarius potest facere statuta,
 etiam promissa ipso iure, non contraria tamen Canonico.
 cum 1. & c. 3

Episcopus nequit facere statum contra consuetudinem
 introductam, & rationabilem ibid. n. 4. & c. 6

Praetor ordinarij possunt indecere consuetudinem contra
 ius & quare nequeat statuta facere. ibid. n. 7. & c. 8

Episcopus non potest facere statum, quod licet pronun-
 tiare sententiam sine causa cognitione. ibid. n. 8

Statutum Episcopi non habet, & quod aliter sit pactum
 unde actum non erit ibid. n. 10

Episcopus nequit facere legem, aut statuta, si disponat con-
 tra Papae leges vel ubi Papa sibi reservavit causas, aut
 materiam. ibid. n. 11

Episcopus ordinatus in casibus ex causa videnti potest sta-
 tuere contra canones, vel si statum antiquum promul-
 garet, vel contra iustitiam, aut quatenus sit Eccle-
 sia, & hoc in casu aliquo particulari, non ex statum ge-
 nerali. ibid. p. 311 n. 12 & 13

Statutum Episcopi factum contra canones licet in fauorem
 Clericorum qualiter valeat. Et quando addere iuri com-
 muni imponendo potest. p. 311 n. 14

Episcopus valde statuit causa aliquod debet iura sta-
 tuendo in aliosum partem valuerit. ibid. n. 15

Episcopus sine capitulo non potest aliquid statui super
 statuta Ecclesiae, sed bene potest tollere consuetudinem
 introductam contra relictam cum Ecclesia agentis cano-
 nicis valde. p. 311 n. 16

Episcopi ex officio tenentur defendere Clericos Insuper tri-
 butum gravatos, etiam si ipsi gravati non implorent ius-
 sionem Episcopi aliter preceat. p. 311 n. 17, 18, 19, 20, 21 & 22

Episcopi debent publicare in suis Diocesis ubi ex com-
 munitatis, & interdictis a iure est, qui vis, vel alio-
 modo omne erigunt, vel extorcent ab Ecclesiasticis
 contributiones extra causam negotiationis. Et quare
 ibid. n. 13 & 14 Et quando id debent facere, & cum qua
 oratione, & praet. ibid. n. 18

Episcopi negligentes in defendendo immunitatem Eccle-
 siasticam, excommunicati sunt, & ligantur censuris viro
 conferentibus gabellas, seu omnes redditus praedictas
 impositionibus. ibid. n. 15, 17 & 18

Citatio parvi requiritur in declarationis sententia parva
 incurrat ipso iure, etiam si factum sit notatum ibid. n. 9
 & 10. & hoc quando Episcopus vult procedere nomi-
 naliter capiendum personam, uno si generaliter. ibid.
 n. 10 & 11

Episcopi possunt procedere ad declarandum excommunicationem
 esse imponentes, seu exigentes gabellas, etiam aul-
 la praecedente querela Ecclesiastica, qui gravatur. ibid.
 num. 12

Episcopi viro conferentibus gabellis, & impositionibus
 abique Romani Pontificis licentia expressa, non tamen
 peccant mortaliter, sed etiam incurrunt excommunicationem,
 & depositionem ipso facto. p. 411 n. 13

Episcopi qualiter pro bellis gerendis tenebantur Regi Cas-
 tellae missis. p. 411 n. 9

Dominum, quod habent Episcopi de rebus donatis a Re-
 ge, est, hinc illud, quod habent Duxes, & alij Domini
 temporales. ibid. n. 10

Episcopi possunt habere villas, Castella, Chinzas, & la-
 rificationem temporalem cum iurisd. Communi. ibid. nu-
 mero 11. & c. 12

Valentinus, & Quercus Episcopus est Comes, ille de Per-
 sia, ille de Navarra. ibid. n. 13

Compellentes Archiepiscopus, & alij Episcopi Galliae
 sunt enim Domini temporales. ibid. n. 14

Episcopus ex causa potest statui contra ius. p. 173. nu-
 mero 33

Statuta in iura transgredi possunt ex causa. ibid. n. 14

Episcopi habent suam potestatem immediate a summo Pon-
 tifice, & ab eo dependentes, & sic iudicium extendi
 vel limitari. p. 311 n. 33

Innotatium

& Materiarum.

Instrumentum honorum Episcoporum mortui sit & Prætor illius
 exultat in p. 497. n. 10. & 11
 Statutum disponens, ut mortuo Episcopo, possit à laico
 laico fieri de iure Canonico est contra immunitatem. Et
 quare ibid. n. 11
 Episcopi decedunt ab intestato, omnes heredes sunt, vel alij
 Episcopi, seu Ecclesia, aut Camera Apostolica. pag. 488
 num. 12
 Statutum laicum disponens, ut Episcopus non possit ex-
 equi contra laicum remum possessorem pium legatum est
 contra immunitatem. ibid. n. 13
 Episcopus non propter quis dicit possit ante confirmatio-
 nem, & consecrationem. l. 1. p. 4. num. 6
 Tempus dare consideratur in rebus. l. 1. p. 4. num. 6
 Beneficia duo diffinita obtinere possunt sub eodem vetu-
 to. l. 1. p. 4. n. 9
 Episcopi omittentes defendere immunitatem Ecclesiasticam,
 mortales peccati, & quandoque sunt excommuni-
 cati, qui sunt cessant ad inferendam censuram contra
 continentes laicos sine licentia Papæ. pag. 153. nu-
 mero 31
 Episcopi de iure prohibentur accedere ad comitatus, seu
 Curiam Principis. p. 415. n. 6
 Recusari ad possit Episcopus cognoscens de bonis sue
 mensæ remissis. l. 1. p. 75. num. 3
 Testificari ad possit Episcopus pro Ecclesia remissis. 10. a
 ibid. n. 6
 Episcopi ut ab Bellum per se pagantur minime possunt,
 pag. 314. num. 14
 Episcopi, & Clerici sine Cuius tunc Ministri ipsam repre-
 sentant. ibid. n. 17
 Episcopi sunt ordinarii suarum Ecclesiarum, habentque
 potestatem faciendi ordinationes & decreta, sed ad si-
 mul cum Synodo. p. 16. n. 3
 Ordinationes Episcoporum factæ in Synodo sunt perpe-
 tuæ. p. 17. n. 7
 Episcopi possunt facere leges & Ordinationes pro bono
 regimine sui Episcopatus obligantes subditi. p. 16. n. 1
 Clerici tenentur obedire Episcopo in negotiis penitenti-
 bus ad statum Ecclesiasticum, alijs possunt puniri. p. 162
 num. 8
 Episcopi, & Ordinarii intelliguntur providere de beneficiis
 personarum in propriis Ecclesiis non propriis, sed Papæ,
 eius legatus Ecclesia, & non persone. p. 47. n. 47
 Constitutio Episcopi extra Diocesim vigorem non habet.
 l. 1. p. 77. n. 11
 Beneficere nonquit Episcopus populum extra Diocesim ad
 hoc ut tollatur venialia. l. 1. ibid. n. 12
 Episcopus potest perire in Diocesim instituere, & alia insti-
 tutionis voluntarie exerceat extra suam Diocesim, vel si
 permittentur à Papa, item & potest excommunicare
 subditos existentem extra Diocesim. ibid. num. 13. 16
 & 17
 Legi prohibere potest remitti in l. 1. ibid. n. 13
 Episcopus beneficio priuare potest clericos criminosos sub-
 ditos, & ex causa ad agens viam suam Diocesim. 10. a
 ibid. num. 14
 De iure constitutionis debet fieri mentio. l. 1. ibid. n. 19
 Episcopi plures Castella, villasque impugnant modum
 obediendi Clericis, ut prius solebant, etiam deinde
 resistunt ad equalitatem per Regiam administratio-
 nem. Et quia conditio p. 19. n. 13
 Episcopus possit consecrationem, & ante consecrationem,
 potest leges condere. p. 15. n. 14
 Episcopus non tenetur mittere constitutiones synodales
 non Provincialis statuta ad videri ante publicationem.
 ibid. n. 15
 Episcopi possident Castella, Villas, aliasve facilitationes
 Regiarum ex voto à Rege factis, sunt liberi à feudo saltem
 si cum onere feudis, notoria dicitur fuisse. p. 14. n. 10
 & 11. & 14
 Episcoporum gloriæ est Pauperum necessitatibus provide-
 re, & ignorantia sacerdotis huiusmodi proposita dicitur.
 p. 191
 Episcopi possunt in suis Diocesibus, quicquid potest Papa
 in universali Ecclesia. p. 175. num. 42
 Episcopi non possunt transferre subitum in alium diem, seu
 aliquam vigiliam, alias deferuntur in lege Papæ in-
 stituta. ibid. p. 175. n. 43 & 44
 Episcopi, & beneficiati tenentur ad solvendas pensiones
 decursum præstare. p. 417. n. 49 & 51
 Rex Hispanie est Patronus ad eligendum, sue commo-
 dos Episcopos. p. 417. num. 31
 Ordinari ad Ecclesiam Episcopus debet nemo, insinua-
 Regibus, quibus sui Patronatus pertinet. p. 498. n. 31

Episcopus non sua constitutione possit statum perenne ex-
 communicationis contra negligentem excipit rursus vo-
 luntatem. p. 53. n. 30
 Episcopus communicans contra præceptum alterius Episcopi
 laicum sub excommunicatione, incidit in eam, excommunicatus
 in illius territorio. ibid. n. 31
 Episcopi puniunt Pergrinos transgressos dies festos, iei-
 unia, & alias consuetudines loci, per quem transgressus.
 p. 114. n. 37
 Episcopus, seu Prætor Superior potest compellere Cleri-
 cos requentes ad solatium inibi consistendum, mal-
 diam alius penam, & quare diligenter debet adhibere
 ante compellendum. p. 125. n. 18
 Dignitates nonnullas requirit Episcopus constituere in aliqua
 Ecclesia sine licentia Apostolica. l. 1. p. 127. n. 18
 Episcopus resistens antiquum Dignitatem & procedat
 Capitali censuræ, & deo congruo, assignetur. l. 1. p. 127
 num. 19
 Episcopi statuentes ut possunt dispensare contra constitu-
 tiones suas factas in bonum commune, si Pontificia po-
 testate confirmata fuerint, necesse parit collere. p. 103. n. 2
 Repelli ab Episcopatu potest aliquis, non propter ibidem,
 aut statum simpliciter. p. 122. num. 8
 Episcopi veniunt in ad bellum, quod fit contra Mauros,
 & inimicos fidei, non ad aliud Causa, requiritur licentia
 Papæ. p. 416. n. 40
 Episcopi omnes habent potestatem condendi leges Eccle-
 siasticas in suis Diocesibus cum ordine ad Papam. p. 18
 num. 18

Epistola.

Epistola Consilij superius inquisitionis refertur, quæ ostendit,
 ut inquisitio Massacrorum, obsecrasset illum Regem
 Admittat in eaque non sentiretur. p. 15. n. 18
 Epistolæ Decretalis Pontificum, quæ non sunt clausæ in
 corpore canonum sunt leges. p. 102. n. 18

Equites.

Equites Dni Jacobi Almonici & Calatravæ non sunt col-
 lectandi à Principibus, quia sunt immunes à quovis & 1
 & quia sunt Religiosi. p. 168. n. 4. & 1. & 1. qui c. d. excep-
 ti sunt in Regno Valentie à contributio. ibi vulgo
 fisco. p. 169. num. 7
 Equites Montessie in Regno Valentie sunt excepti à con-
 tributione. vulgo fisco. ibid. n. 7
 Equites Dni Jacobi, qualiter dicuntur Religiosi in quo
 distinguuntur à Religiosis eadem ordinis. p. 468. n. 1
 & 12
 Equites Dni Jacobi laici collectantur, nisi aliter indultum
 sit in specie: quid apud nos. ibid. n. 12. & 13
 Equites milites. sunt verè Religiosi & sic excepti à laici-
 sis, nec ab eis puniri possunt. ibid. n. 14 & 15
 Eques militis. potest puniri in privatione officij. ibid. nu-
 mero 3
 Eques militis. quando adeit fugæ timor possunt capi à
 laicis, ut remittantur ad iudicium suos. ibid. n. 16
 Eques dando pro se suis filiis suis equites substituant,
 non præstant gabellam, seu tributum. p. 417. n. 30

Error.

Error persone quando ex alio constare non potest, ex-
 cepti à caducitate. l. 1. p. 18. num. 10
 Error non præstatur nisi probetur, probaturque iuramentum.
 re evadit persone civitas. l. 1. ibid. num. 11
 Error in nomine, si cognominis, non vitiat actum quan-
 do ex alio constet de consue consue p. 16. n. 4 & 5. ubi ponitur
 exemplum.
 Error in pronome, si constat de personis, non interit:
 & quid de erroris constitutis in procuracione. l. 1. ibid.
 num. 6. & 9
 Error nominis propositi, quando constat de corpore, non
 vitiat resecutum. l. 1. p. 49. numero 12 & 13. ubi fecit si
 non constet. ibid. num. 13

Evangelium.

Evangelium lex spiritus appellatur, & non gentis legem
 appellamus anonomastice, quia vetus populus, non au-
 tem veterum promittitur, & misericordiam promittentibus.
 p. 165. n. 12
 Ceremonialis in figura contingebat, quæ pro parva da-
 ta dicebatur, Evangelium pro viciis perficiat. p. 165
 num. 13
 Evangelij pedagogum, legem vocat D. Paul. ad Galat. c. 3
 diciturque Evangelium, quæ bonum opusculum, seu fa-
 ctum offerens tantum. ibid. n. 17

Exaltis.

Exaltis constitutionis faciendæ ab Ecclesiasticis virtute
 brevis Pontificij debet tantum fieri per Ministros à So-
 lo Episcopo destinatos & Ecclesiasticos. p. 196. n. 47

Exaltis

Index Rerum,

Exaltio in Ecclesiasticis tribuuntur, etiam in domibus
villanarum eorum. *ibi* & *index Ecclesiasticus*. pag. 301. uo-
mero 17
Exempti gabellati ab Ecclesiasticis cum animo restituendi
in hoc anno tantummodo simul cum interesse, et si fuerit
contra immunitatem Ecclesie sustineant tamen. *ibid.*
anno 19. uo 21

Exemptio.

Exemptio dedicatoria fieri debet postea ante litteras consecra-
torias, & ante aliandatorias & quod debet semper pro-
prietariis de iudice. p. 180 n. 19. & 22

Exemptio ut eiusdem continentia non dividatur, impedit litem
ingressum. *ibi* p. 91. uo 3

Exemptio de subscriptione, aut obsequio secretis probatur.
t. 1. p. 19. uo 4

Subscriptionis Exemptio non censetur sublati licet per Prin-
cipis referentem tollantur omnes exemptiones. *ibid.* n. 4

Exemptio subscriptionis est dilatoria, & est probanda ante li-
tas consecrationem. t. 1. ibid. n. 6

Excommunicatio.

Excommunicatio dicitur causa potestatis contra facientes, dis-
cordantes inter se, aduersus libertatem Ecclesie, &
quod non abfoluitur, nisi delecto iuramento, & Papa cen-
suram. p. 176 n. 6 & 7

Excommunicatio simpliciter prolata, intelligitur de maio-
ri, quam non impotens, nisi supposito mortali peccato.
Quod de illis potius p. 115 uo 3 & 4

Excommunicatio minor obligat tantum sub veniali. *ibid.*
u. 4

Excommunicatio posita ad sedem non est contra personam
ab aliquo sine sufficienti iuramento, ut posita sit ad ci-
uitatem tantum. p. 131 n. 40

Excommunicatio absolutio ad causam, non praefert
ab ipso iudice excommunicante, sed etiam ab alio.
anno 1. p. 90 n. 16

Statutum de probando Excommunicatione per instrumentum
tantum non valet. p. 199 uo 18

Excommunicatio probatur multis modis sit, ut per litem
ordinatam, & aliorum officialium, item & per de-
nuntiationem. p. 199 uo 18

Excommunicatio quocumque opposita in vim preemptionis,
qualique capitis obiectum, debet clare dari, &
probat, & per certissima argumenta. *ibid.* uo 29
& 31

Excommunicatum appellatur, seu vocatur, qui talis non
est, sed ei iuramentum & tenetur ad toties. *ibid.* n. 30

Excommunicatus.

Excommunicatus excommunicatus in Ecclesiasticis foras exor-
tatur, ut in iudicio, aut officio incipit, nec acceptat benedi-
cium, illud ei officium, quod sequitur implet aliisque
aliqua actione. p. 161 n. 17

Excommunicatus non tenetur possit intervenire in iudicio,
nec per viam reuocacionis. p. 199 n. 17. Vbi quod nec
vini lex notatur aduocatur.

Excommunicatus ad hoc condempnatus potest appellare, &
cum agere de nullitate remissio. t. 1. p. 30 n. 1

Excommunicatus est, non solum periculum Clericum, sed
etiam eius confanguineos. p. 184 n. 12

Excommunicatus quatuor non restituitur spoliatus re-
missio. *ibid.* n. 1. p. 76 n. 2

Sepelitur, ut testatur, quod debeat probare remissio. t. 1.
ibid. n. 9

Exempla.

Exempla plura selecta à Risho, & Castro, quibus patet fide
affertur Pontificio Ecclesiasticis in diuerso Regni con-
tributio eorum iuribus, non obliuiscitur, quia de facto, & non
de iure procedunt. p. 102 n. 6 & 17

Exempla, quibus patet etiam regere necessitate, expo-
nuntur ab gabellati in Clericis confirmis Papae pag. 300
u. 13

Exempla varia, quibus patet Reges, & Principes diuersos
non gabellari Clericos, nisi de eorum, & Papae con-
suetudinem peruenit ad bellum necessitatem contra Tur-
cos, & haereticos. p. 18 n. 40

Millicum 24. concessio, eorum preteritio, non nisi de
Clericis, & Papae concessio ad preteritum Pontificis
anno 1437. & 1464. facta fuit ab Urbano VIII. & In-
nocentio X. p. 186 n. 4

Sacerdotum Exempla sunt sequenda, quocumque dicta ha-
bentur pro lege in decisionibus casuum. pag. 181. n. 4
& 5

Exemptio non est iudicandum, nisi quando non est lex.
p. 119 n. 19

Iudicium non est attendendum, sed quid debet iudici.
ibid. n. 37

Exemptio.

Exemptio Ecclesiasticam, & Clericorum infamiam, & ea im-
munitas, quae tantum est à laicis, & legibus Principum
Laicorum. p. 124 n. 12 & 13

Exemptio.

Exemptio nullus potest habere tabernam, sua Macellum,
ubi minimum vendat carum, vinum, oleum, acetum, sine
licentia iustitiae ordinariae aut Administratores milia-
num, nisi ante registrationem fecerit suorum fructuum.
p. 303 n. 10 & 11. ubi referuntur leges & capitula quorundam
Regis loquuntur de Clericis.

Exemptio casuistica in testamento, & Directe, differunt ab
exemptia causa testamento, vel Directe. pag. 119 n. 37
& 39

Exemptio.

Desenti dicitur in mala Exemptione, non facile cognoscitur.
t. 1. p. 121 n. 15

F

Facultas.

Facultas ad alienanda bona maiorum, non requirit men-
tionem prohibitionis de non alienando quam imposuit
eius infamator. p. 121 n. 12 & 17

Facultas facilius à Principe promittitur Maiori, sicut
eodem, quando ob pluralitatem filiorum bona diuisa in
partes, ad emanandum possit venire. t. 1. p. 10 n. 15

Facultas Principis ad alienanda bona maiorum, non impe-
ditur in quod infirmum, ne dum prohibetur, sed
etiam si expostio dicatur, ut non valet, nisi mentione ex-
pressae facta talis prohibitionis, etiam si prius maiorum
possessorem aliter impetierint. p. 121 n. 17

Facultas Regis ad alienanda bona maiorum non obstat
iuribus quibuslibet clauis, si non penitus, hic ponitur
parit. *ibid.* n. 18

Facultates laicorum non suppetunt censetur, quocumque non
suppetunt facultates communes Civitatis, seu civium
moderamine, de quo. p. 127 n. 19. & 6. & 43

Facultas capta ex una causa, non debet concedi ad alien-
dum, seu hypothecandam bona maiorum, nisi prima non
sufficiat secus ex alia. t. 1. p. 10 n. 3

Facultates laicorum non censetur non sufficere pro tabu-
latis, quando moraliter constat communia bona non suf-
ficere, & singulos non possit sine magno examine suis
sola sumptibus tale opus perficere. p. 186 n. 6 & 69

Facultates laicorum, quando dicuntur deficiente, ut in subdi-
um Clerici continetur. p. 126 n. 47. & 48. & 49. & 39

Facultas.

Facultas à maiori parte non valet in his, quae sunt com-
munia pluribus, ut singulis, & singulis nulli, nisi om-
nes consentiant. p. 127 n. 16 & 17

Facultas ab omnibus recte fieri dicitur. p. 119 n. 1

Facultas à maiori parte laicorum valet, & etiam in causa
criminali ad excludendum penam mortis. p. 98 n. 3 & 9

Facultas à maiori parte in actibus necessariis habet, licet in
actibus voluntariis. p. 90 n. 11

Facultas legum & eorum non meretur. p. 149 n. 1

Facultas contra bonos mores, nec facientes excludendum est.
p. 110 n. 4

Falsitas.

Falsitas, seu absolute litteras Papae, aut Principis, pa-
re, ut falsitas, & amissionis cadens ab ea. t. 1. p. 18 n. 1
Falsitas litteras Papae potius censetur. t. 1. p. 77 n. 3

Falsitas.

Falsitas pro militum allegata, quid operatur remissio. t. 1.
p. 46 n. 34

Falsitas expressa, seu taciturnitas vel eorum extensio, non
habet dispensationem in variis. t. 1. p. 44 n. 17

Falsitas expressa, et veritas superflua ex simplicitate, recte vi-
detur, non tollit, ut talia delegatus cognoscit de quibus
preconcepit potuerit mouere, ad falsum concedendum
seu non exemptio potestatis. t. 1. p. 33 n. 16

Falsitas expressa, quae non inducit ad causas concedendum,
non vitiat gratiam. *ibid.* n. 4

Falsitas plures ad eundem finem commissas, una poena pu-
niuntur. t. 1. p. 40 n. 19

Falsitas expressio in causa finali, vixit teperum & dispensa-
tiones, & alia Principes non concessit facit quando
difficiliter. t. 1. p. 40 n. 17. & 19

Falsitas expressio in substantiis iuris gratias, secus si in
in accidentalibus. t. 1. p. 41 n. 65

Fama.

Fama mala in genere alicuius hominis, licet iudicium con-
tra eum, & si eo eodem genere, est iniquitas, nihil
refertur, ad hoc suspicio causae. *ibid.* n. 1. paginas 138
u. 13

Fama.

& Materiarum.

Inter.

Panes in olla alia specie pecti quam in chineffa
panis. p. 149. n. 55. *Familiares.*

Familia aliam diffidens, non amittit privilegium fori
sanctae inquisitionis. p. 149. n. 57.

Familiares, & Ministri Regis sancti officij, quando collecti à
Ministro Regis cum Pilato de nocte possint depen-
dere: ubi quod plures Familiares sancti sunt ad in-
quisitionem cum predictis Pilato. p. 149. n. 57. & 58.

Familiares Sanctae inquisitionis possunt à Pilato, si nec-
esse est, cum eum Procuretor inquisitorum, cum de no-
cturno non sit a iura spoliandi à Regis à Ministri. ibid. n. 59.

Familiares Sancti officij nulli de nocte inquisitorem pos-
sunt vi Pilato, secretarius, & alij manus productis
pro capiendis delinquentibus in fidem Carib. tam si se
vi contra hunc effectum nullum statum laicum valere
possit, ut impediendum causam filii Sanctae inquisi-
tionis. p. 149. n. 61. & 62.

Familiares, & Ministri Sanctae inquisitionis, perterritus
plur à Ministro Regis solentur quam alij non exempti
delinquentes, & a iura prohibita potestatem. p. 149. n. 60.

Familiares Sancti officij quia exonerant violentiam à frumose pri-
vilegio Sancti officij per Ministerium Regium
oppressionem, tenent autem creati illi de defendere, & alij
abhorrent. p. 149. n. 61.

Familiares sanctae inquisitionis prohibentur esse concedita
in Regno Valentiae Barones, Domini Vassalorum, &
alij Procures, alia assensum inquisitorum fore. p. 149. n. 60.
& 61. & de ratione. p. 62. & 63.

Familiares inquisitionis fieri sequenter, non possunt Banniti
& homicida in Regno Valentiae. ibid. n. 62. & 63.

Familiam amantem habere pacem inquisitionis compen-
sat ex bonis ministerii pacifici. ibid. n. 62. & 63.

Familiares Sancti officij eligendi, debent esse viri, non
soluti, nec in morte, nisi dispensentur à Dominis inquisi-
tionis generalibus. ibid. n. 64.

Familiares sanctae inquisitionis nequeunt eligi alienigenae,
ibid. non. 65.

Barones, Domini Vassalorum, & alij Procures Regni Va-
lentiae, & Aragone: sunt poeni ad facinorae, homicidia,
disturbia, & obsequia prohibentur eligi Familiares, aliter
in peccati. ibid. n. 64. & 65. 70. 71. & 72.

Familiares Sancti officij creati in Regno Valentiae, non
obstant concedita, Barones, Domini Vassalorum, &
Procures, nulli quidem. p. 149. n. 69. 70. & 71.

Potestates temporales tenentur iurare, de exterminando
haereticis ab Ecclesia damnatos. ibid. n. 70.

Familiares 12. recentiores creati Barones, & Procures
ab anno 1171. in inquisitione Valentiae. ibid. n. 71.

Barones, & Procures Familiares Sancti officij Valentiae
iurantes alii in carcere Regis plures remitti, faciem per-
fici ab inquisitoribus, & recentiores. ibid. n. 72.

Lex sine pignoratibus non obnoxia creati. p. 149. n. 73.

Barones, Domini Vassalorum, & Procures, ac Principes, non
possunt eligi Familiares Sancti officij, Indurum, & alij,
accrent Familiares Sancti officij. ibid. n. 74. & 75.

Sancti officij inquisitionis sanctae, est manus benefi-
cia. ibid. n. 76.

Præfatus vbi debet eligere omnes potestates, & muni-
cipales apud. ibid. n. 76.

Barones, & Procures eandem notati de aliquo delicto
Banniti, & homicida, non est eis prohibentur Pragma-
tica Valentiae eligi Familiares Sancti officij, sed si
non essent notati. ibid. n. 77. & 78.

Familiares Sancti officij fieri contra dicentem homines ma-
le vixit, & qui solent bene admissum perquisi in secre-
to sanctae inquisitionis. p. 149. n. 78.

Familiares eligi perterritus Sancti officij, & per informa-
tiones potestatis apud, non hoc potestatem de malo,
novum in omnes eorum repertum, nec gaudebit pri-
vilegio suo. ibid. n. 79.

Barones, Procures, & alij potentiores creati Familiares San-
cti officij, si Banniti potest fore, & inquisitorum
testium admittunt fore in inquisitione. ibid. n. 80. & 81.

Familiares creati si iura conceduntur Castellae Regni, de-
betur eis homines potestatis, & pacifici. ibid. n. 81.

Familiares Civitatis Castellae in pluribus delictis atrocibus,
recentiores in concedenda, non defenduntur ab inquisitori-
bus. ibid. n. 82. & 83.

Exempti homines tenentur obnoxia statuta, & bona eli-
gi per bonum regimine publico. ibid. n. 84.

Familiares tenent iura concedenda Castellae, quam Valen-
tiae potestatem fieri inquisitionis si sine potestatis publi-
ce turbantur, nec si quando semel iterum cum aliquo
iurati sunt. ibid. n. 85.

Familiares ab omni privilegio sanctae inquisitionis, cognof-
cent. *D. Fernandus, & Leg. Eccles. etc.*

non, & potest ab inquisitoribus super ab omni amorem, &
quare. ibid. n. 86. 87. & 88.

Iudex privilegium concedit, cognoscit de illius ab omni
ibid. n. 87. & 88.

Familiares delinquentes in ab omni amorem, dicuntur fac-
tores poci. p. 149. n. 89. & 90. & 91. & 92.

Familiares Sancti officij de hoc à solis inquisitoribus val-
ent potestatem, & alij ministri, aut aliter in conferentiam
de cum Dominis inquisitoribus generalis vi factum est
in Concordia Castellae, & Valentiae in novella con-
suetudine comitibus. p. 149. n. 93.

Regentes Aragone, Valentiae Reges in quibus consul-
tatione totum potestatem & domos amorem po-
tationem, solentur Sancti officij Familiares, & Ministri
quando illi, & Pilato videntur pro capitis Rectoris
Sancti officij. p. 149. n. 97.

Familiares, officiales, ac Ministri Sancti officij, ut per hoc
sunt ad exequenda mandata inquisitionis, debent habere
saltem Domini purpurata arma, quantumvis potestatis.
p. 149. n. 98.

Leges 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Leges 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Familiares, & Ministri Sancti officij vi nequeant armis à
legibus Regis prohibitis, nec ea Deum retinere, si hoc
iniqui, potest publicis turbantur. ibid. n. 100.

Familiares Sancti officij debent esse tales, qui velint,
& possint ad delicta, alia veli prohibentur amitti vi,
& Domini retinere licet, iuxta eorum concordia valen-
tiae. ibid. n. 101. & 102.

Familiares quid Dominos tenent Pilato à Ministri Regis
incarcerati possunt remissionem committentiam, committentiam
Rege nulli Philippo IV. ad inquisitionem. ibid. n. 103.

Familiares Sancti officij, non minus, quam alij ministri
Regis debent vi armis prohibita contra facinorosos
familiares alia iura fecum potestatem creari. p. 149. n. 104.

Familia.

Familia laica unum legat, gaudeat fore Domini, & capis
declinatur, & consuetum factum esse potest laic. p. 149.
non. 105.

Familia Ecclesiastica in inquisitione, non gaudet privilegio
fori. p. 149. n. 106.

Familia Episcopalis quia dicitur, ut gaudeat fore privilegio,
p. 149. n. 106. & 107.

Familiares publici verberantur, non erat Famulus eius, sed
consilium eius seponit, & de brevis gemitus. p. 149. n. 107.

Familia unum potestatem fore privilegio ex triplici capite,
qui, & laici fore non potestatem tenentur. p. 149. n. 108.
non. 109. & 110.

Familia Episcopalis gaudeat privilegio fori. p. 149. n. 111. & sicut
ibi in Famulo unum. p. 112. & 113.

Familia laici Episcopalis, & unum non declinatur, vi-
dentur subijci iurisdictioni laici. p. 149. n. 114.

Familia affinitatis laici ipsius unum, gaudeat privilegio
fori. p. 149. n. 115.

Potestatem Episcopalis conceditur potestati de. ibid. n. 116.
Potestatem episcopalis videtur, vi haberetur Familiam. ibid. n. 117.

Famula.

Famula, siue trinitas, non dimittit decimationem contribui,
aliter si licet Rege imponi inter suos Vassallos, non in
Ecclesia sine assensu Pontificis. p. 149. n. 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200.

Famula ceterorum inorum annorum 40. in conferentia, à multis
approbata, sed suspensa ex voto alterius. p. 149. n. 121. & 122.

Famula tributum capitis impugnat in capitis, referat ab
anno 1186. & 1187. nec ad illud decemum nulli His-
pania à Mauris dractima. p. 149. n. 123. & 124.

Petrus Gregorius adductus pro tributo Famula expendere
alij. ibid. n. 125.

Famula trinitas collecta imponenda die in conferentiam fa-
mularum proposita, & nondum resoluta. p. 149. n. 126. &
Tributum iustitiam remissum. p. 149. n. 127.

Famula, & trinitas collecta praedictur in diebus Regis, ac
potestatis, & de ratione. ibid. n. 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200.

Famula, siue trinitas, aut decimationis contribui in confederat
falsitates, vi essent ex parte tributum quodam com-
puto. p. 149. n. 131. & 132.

Tributum Famula, & trinitas videtur vi presentibus respectat
omnes, & magis facit ab liberos à fraudibus, & in de-
votione Regis praedictur. ibid. n. 133. & 134.

Famula trinitas, & decimatio decimationis tributi
imponitur. p. 149. n. 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200.

*D. R. M. Fr. Manrique conf. filius nulli Philipp. IV. Re-
gis, impugnat decimationem imponi super Famula
melindina*

Index Rerum,

molendina, & titico, item de dimidia decimatione, multa fundationis, & expectantur ex ibid. n. 7. & 11. & reficatur de illis, ibid. n. 19.

Pauperes gauderent nimis in contumelione facier, tractatum Angiolola ipf. ibid. n. 18.

Fidum.

Fidelium aequis Ecclesia pendere propter feloniam delicti, sed propter feloniam contractus, propter facta non obliuiscitur, cum in Ecclesia sit unanimitas Quoniam, penes quem semper est, sed Prælati pendit, cum ab eo luerit fidelitas, p. 371. n. 38.

Fidei alienatio valet hinc confesso Domini, quando vana vadit in Fideiualium, quod ipse habet, & recipiuntur in Fideiualium, p. 371. n. 12.

Fidula transmissio Cui heredes quocumque, transmittunt ad Ecclesiam, & ad Famulas, & ad descendentes ex Fideiualium, p. 371. n. 7.

Fiduciarie agitur admittere ad Fidei, & emphiteuse lueri uti admittere h. habent duas proprietates, parit e. est, vel alia Fideiualium extranea, ibid. n. 10.

Fideiualium hinc ligat Ecclesiam, & alios Ecclesiasticos Fideiualium Principum secularium, in quibus Papa approbatur, p. 371. n. 31.

Fidelitatis non ligatur non constitutionibus, & pragmatice facta à dictis Domini, n. 11.

Fideiualium leges semper considerantur interde voluntatis, &que Fideiualium dant non debet Fideiualium, quem Dominus non elegit, ne forte sit fecus iuratus, vel obolus Dominus, p. 371. n. 3.

Homo copiosus ad id, quod iure reprobatum, ibid. n. 5.

Ad hoc est illud militat fœderum, quod Domino Fideiualium p. 371. n. 31.

Fidelitatis non ligatur non constitutionibus & pragmatice facta à dictis Domini Fideiualium, proxi Clerici Fideiualium, & etiam si possident liguare in omni causa, eo quod Domino Fideiualium cum iuramento, nisi prout casus valet de iure, p. 371. n. 17.

Fidelium regulariter non tranfit in Ecclesiam sine confesso Principis, nec illud. Fideiualium transmittitur anima, aut pro alio opere pio, Contrarium veritas, ibidem numero 16. & 18.

Fidei ratione tenentur Ecclesiasticis p. 371. n. 37.

Fidus.

Fidus materia, ubi tractatur de fideiualium, n. 14. n. 36.

Fidela.

Fidela est explicite tenentur credere fidei articulos vel etiam aliquos sed non sic explicite, quæ continentur in sacra Scriptura, vel ab ea per Ecclesiam declarantur, seu decretantur, cum sufficiat implere ea credere, p. 371. n. 34.

Fidela non tenentur explicite credere & scire mysterium Circumcisionis, Aduentum Magorum, & Missiorem Spiritus sancti, nec sanctum Communionem, nec creaturam mundi fuisse in tempore, & non ab æterno, ibid. n. 35. & 36.

Fidela tenentur explicite credere Beatum Virginem sic manifeste post partum, credere sanctum Matrem Ecclesiam, & scire articulos fidei, prout in Symbolo, ibid. n. 37. & 38. 39. & 40. ubi quæritur tales eos scire tenentur, & quos ibid. n. 41.

Fidela tenentur credere, & recipere ea, quæ sunt de necessitate salutis, ut sacramenta omnia, omnesque Baptismus, scilicet, Penitentia, Eucharistia, & Confirmatio, ne discere, quando sumenda sunt, ibid. n. 43.

Fidela præcipit, & sic per eam mortali, non tenentur retinere memoriam: *Symbolum, articulos fidei, Gratiam Domini, precepta Decalogi, Ave Maria, Sacramenta Ecclesie, & ad hunc Christianum*, ut continentur in Catechismo, p. 371. n. 5. & 6. p. 371. n. 34. 35. & 6. et veridice, ea prout negligenter scire continent, ibid. n. 47.

Fidelitatis Iuramentum Ecclesia facere non tenetur, quia ea non potest dicere, fides populi, p. 371. n. 37.

Fidela tenentur scire *facta* *magis* *opera misericordie*, ubi quæritur, & sic *magis* *signa* *Gracie*, pag. 19. numer. 46. & 47.

Per ipsum Crucis proficiunt fideles Trinitatis mysterium, ibid. n. 37.

Fides.

Fides Catholica fœderat quatuor modis: vbi hosti sit fœderata in bello: Et apud licet vbi iudicium bello, & Evangelio promissum n. 37.

Fides fœderat pro confessionis, & pro fide humana, & pro fide Domini, diciturque substantia, pag. 4. numero 14. & 15.

Fides dicitur fundamentum, super quod edificatur adificium solaz sufficientium, ibid. n. 15.

Fides est argumentum certum non apparetur, id est, medium effectus, quoniam probatur mysterium non apparetur, quæ non facient medium benevolens, id est, certum assensus eorum, quæ sunt de Deo reuelata, & dicitur etiam habere meritum, quod iustorum vota æterna in nobis, ibid. n. 14. & 17.

Fides habitualis perducit per infidelitatem, & hæresim superius, eorum, & quales præcatu mortali, pag. 11. n. 1. & 2.

Hæretici, est erudit aliquos fidei articulos, dicitur monitas in aliis deficient contra fidei unitatem, ibid. n. 3. & 5.

Veritas fidei pendet ab unica formula veritate Dei reuelata, abique diffinita, ibid. n. 4.

Hæretici tenent, aliquos fidei articulos, ut alii Catholici, sed cum differentia: credit enim sola fide humana, ibid. n. 5.

Obsecratio est de ratione fidei Catholice, & quare, ibid. n. 6. & 7.

Cathecumenus instructus in fide non habet habitum fidei infusam, nisi per Baptismum, ibid. n. 8.

Fides præceptum adest, quæ sunt necessaria in omni fidei, & cum tempore adultiorum est parum naturale & Divinum, & ex parte Ecclesiasticum, ibid. n. 9. & 10. p. 11. n. 11.

Fides naturalis non reperitur in Demoniis, ac donatus Vbi de illis *Levi* n. 1. *Demoni* *extremum*, & c. p. 9. n. 12.

Fides manet in peccatis, eoquod credens liberatur à peccatis, & consequi vitam æternam, ibidem n. 11.

Fides Dei reperitur in vniuersis Fidelibus, qui contra fidem nullum commiserunt peccatum, ibid. n. 14.

Fides de Deo sustinetur aduentum Christi, ex quo Catholici fidei habent de eo, & de absconditis mysteriis Dei, ibid. n. 25.

Adamus creatus fuit cum gratia, & sic cum fide, quæ gratiam consequitur, ibid. n. 19.

Angeli habuerunt fidem de Deo, quia tam boni, quam mali fuerunt in via. Et de illo *Matth. 21. qui habuerunt eam infusam*. Et de aliquibus mysteriis, ibidem n. 17. & 18.

Patres sancti veteris testamenti credebant Christum venturum, de eo fidem habendo, ibid. n. 19.

Cirillus Dominus non habuit fidem ex eo quod sit filius miraculorum, & doceretur, ibid. n. 20. & 21.

Beata Virgo habuit fidem de Deo, p. 371. n. 31. Beata Virgo habuit fidem de Deo, p. 371. n. 31. Beata Virgo habuit fidem de Deo, p. 371. n. 31.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Fides ibid. n. 34.

Pontius

& Materialium.

Potentia naturalis de se nolum supernaturalium actum elicere potest nisi per actum fidei. ibid. o. 3
 Habens Fidei, iam ex pluribus actibus fidei, sicut alij, & est simplex, totus in intellectu, alius in voluntate, p. 1. n. 10. & 11
 Actus Fidei duplex est, unus à Deo infusus, alter acquisitus ex actibus frequentibus, ibid. n. 11
 Expectant parvi Deo placent si habitum acquisitum non habent ex fide infusa, ibid. Quid de adultis, ibid.
 Fides infusa non sufficit ad eliciendum actus Dei sine fide acquisita, ibid. o. 2
 Adultus sola fide infusa, non potest assentiri articulis fidei, nisi prius infusus, ibid. n. 11
 Fides infusa, & fides acquisita, qualiter differant inter se, ibid. n. 14
 Intellectus, & voluntas qualiter veniunt in credendo? ibid. o. 18
 Habens Fidei quando homini infundatur? ibid. o. 18
 Baptismus bene vocatur à sanctis Patribus, sacramentum Fidei, ibid. n. 19
 Fides non superat in Beatiss, nec quoad actum, nec quoad habitum, & quare, n. 20
 Saluti hominem sine fide soli modo naturali, si fidei ignoti, alijque fenerant, p. 1. n. 20. & 6.
 Conscientia Constat, quia est virtus Dei, sicut illuminatus per Angelum, p. 1. n. 27
 Credere, ut credit Ecclesia, qualiter à fidelibus debet accipi, ut solam ab hæreticis, pag. 16. numero 8. p. 10
 Credendum actus non sufficit in actu signato, sed exercitio, ibid. o. 11
 Natura rationalis negat ad rem super naturalem utiendi nisi more supernaturali, p. 1. n. 13
 Fides Christi semper fidei necessitas necessitate mediij post Adam peccatum & lapsum, p. 1. n. 14. & 15
 Fides Dei, ut Auctori supernaturali, semper sua necessitas in multis explicata, simpliciter in minimis, & authoribus, etiam credendo esse Deum remanentem, habebat fidem in Christum Redemptorem, ibid. n. 15
 Amicus Fidei, non omnes debent explicite credi, seu tantum quod formidant Ecclesia, ibid. numero 12. p. 11. & p. 17. 19. 20. Item necessitate mediij, sive precepti ibid. n. 17. ad 19
 Curati, & Clerici, sine ulla, quomodo debeant credere Fidei articulis, p. 1. n. 10. & 11
 Fides explicata Christi, intelligitur ex eo quod est verba illius, verba hominis, Redemptoris, quod mortuus, &c. ibid. n. 13
 Fides, & spei preceptum obligat, quando sumus in aliqua gravi occasione o. 11 Dei aliqua aut sub periculo p. 1. numero 11
 Dubius in fide non dicitur hæreticus, sed tandem infidelis privatus, p. 1. n. 2. & 30. contra multos dicentes, ut sit hæreticus, ibid. n. 31. sed qualiter dicatur hæreticus ibid. n. 31. Et qui disputat de hoc, n. 45
 Hæretici proprie dicuntur electio peritiam doctrinae contrarie veritati Fidei, ibid. n. 31. & 47
 Hæretici proprie dicuntur dubius in fide qui hæret, & recedat de supra cognoscitur dubium, eligens naturam errorum citius fidei cum plena adhaerentia intellectus, ut ibid. n. 31. & 36. Item si intellectus sit perditus, ibid. n. 31
 Dubius in fide in iudicio exteriori, puniunt, ut hæretici. Et quod excois, ibid. n. 36. & 37
 Dubitans in fide ex ignorantia, vel simplicitate non dicitur hæreticus, si suam opinionem non defendat, p. 1. n. 41
 Hæretici non est excoisatio, quod possumus ex simplicitate, & inopinate opinione, aut Diabolica insinuatione, sive reversione capere intellectum suum in obsequium Christi, & debent credere quod credi Ecclesia, ibid. n. 31
 Dubitans an Pater sit prior tempore filio, ignorens de fide de hoc cogitans, non est hæreticus, si sit paratus corrigi edocui, nec qui dubitat, an sit de fide actus, quo ipse credat, ibid. n. 43. & 44. nec qui dubitat fessit hæreticis ibid. n. 45
 Dubius in fide mentalis potest absolui à quolibet confessorio, non si excoisatus privatus, ibid. n. 46
 Dubius in fide plene deliberatione, & cum persequat, puniunt hæreticorum poenis, absque ut formalis hæreticus, ibid. n. 49. 50. 51. & 52
 Hæreticos quando dixerit qui res fidei est dubias credat, ut puniantur, quando hæreticos, sive excoisatus, ibid. n. 51. 52
 Fidem implicitam habens, id est credendo quid Ecclesia

De Persecutione de Leg. Eccles. c. 1.

credit, non peccat, & si naturalis ratione ductus, aliquid falso opinetur à modo non detrahatur, p. 17. o. 55
 Fides inter alias functiones summas pro credulitate qua credimus aliquid dictum & est duplex, una, quæ nititur in revelatione, quæ Deus fecit verum nosse fidei, quæ vocatur fides Christiana, & qua credimus perseverantia, Divina, quæ Deus revelavit, p. 1. n. 17. & 18. & dicitur eam virtus Theologice, p. 1. numero 10. in fine, ibid. n. 11
 Fides Divina, quæ vocatur obiectum fidei, quæ creditur & revelatur, in quibus libris continentur p. 1. numero 11. & p. 1. n. 29
 Fides alia est humana, quæ tantum nititur humanis testimoniis eorum rerum, quoniam non videmus p. 1. n. 29
 Fides accipitur pro veritate, pro fidei, quæ vocatur à Theologis, misculorum fidei, ibid. n. 20
 Fides dicitur virtus Theologica, quia respicit Deum immediate, sicut charitas, & spes, ibid. n. 21
 Spes respicit vitam æternam, gratiam Dei, aliasque bona, p. 1. n. 21
 Charitas diligit Deum, amicum per se ipsum, & alios per ipsum Deum. Theologice virtutes, in quo differant ab alijs p. 1. o. 1
 Fides quæ dicitur à Deo infusa, & dicitur donum Dei, & quæ summe assensum, p. 1. n. 24. & 25. ubi et alij
 Fidei obiectum forma, est veritas prima, ut scilicet id est, Deus ipse in quantum intellectus. Vbi quod sit ratio prima credendi, & Ecclesiam tantum credendo, sicut quæ non, & causa proponens, ibid. n. 24. & 27
 Spiritus sanctus movet impellens nos ad credendum, est causa efficiens, ibid. n. 27
 Fidei obiectum materiale, sunt res à Deo revelatae propositæ ab Ecclesia, ut credendum, quæ continentur in libris Canonici, ibid. n. 21. & 29
 Talium est doctrina fidei, vel moxum, verbo non restrictio, quæ per manus acceptæ à sacerdotibus, quantum traditionem alij Diaconi, alij Apostolice, alij Ecclesiastica. Et qualiter differant ibid. n. 30. 31. & 32. Et in quibus exemplificatur ibid. n. 33
 Traditiones Ecclesie, videlicet *salutarium Anglicanum*, *salutis Regium*, *summa aquam ad ingressum Ecclesie*, quibus obligantur fideles, ut res fiant, n. 35. o. 48
 Fidei articulus ignoratus, ostendit Dominum, & Sacramento, quæ suspensus, peccat mortaliter, p. 1. numero 41
 Fideles non atque tenentur fidei articulis, & alia precepta Ecclesie, sed cum sufficientia ulla quæ, & habiles, inter Latinos, & Græcos, inter Germanos, & religiosos, quibus ea officio incumbit, am. uno, p. 19. n. 30. & 31
 Episcopi, & Magistri in Theologia non debent scire articulos fidei, & alia precepta Ecclesie ad docendum, p. 19. n. 31
 Pontifices plures tenentur, quam Abbates, & Inquisitores, quam Magistri scire fides articulos, ibid. n. 31
 Episcopus quali scientia debet polliceri quæ quæstiones fidei? ibid. n. 34
 Dei honor, cui quando censetur auferri, aut vitium proximi non confitendo fidei remissionem, p. 1. n. 5
 Regatus de fide, & ratione, an peccet contra preceptum confessionis fidei. An liceat quibus fugere tempore persecutionis fidei, & seu licet catholico ad se occurrant, vel veritatem infidelium, & esse in hospitio infidelium, sumendo fidem, eam commendo, &c. si committant inter hæreticos adire eorum regula, necesse conveniens, ibid. n. 38. p. 1. o. remissionem
 Interrogans de sua fide à publicis potestatem, oportet etiam cum presens vix dicitur respondere esse Christianum, sicut si à privata persona interrogetur, ibid. n. 11. & 12. Quando le excoisati qui à tali confessione fidei, vel non ibid. num. 17
 Filii
 Filius Sacerdotis potest dici ille, qui natus est ante patris Sacerdotium, n. 1. p. 1. n. 1
 Filius Dei sperande salutis nostre causa homo immensus, morte sua, peccata nostra condonans, solus immensus inter Deum, & hominem, p. 1. 6. n. 18
 Filius ingreditur Religionem suam minorum, non caput pagem bonorum in compensatione legitimam, nec facit parum, nec numerum, p. 1. n. 1. n. 1. & 20.
 Filius Virginitatis Dei à tota Trinitate natus in carnem, verum hominem, factus ex animâ naturali, & humanâ carne compoitus, non in datus naturâ personæ, p. 1. n. 2
 Christus venit in mundum ad tollendum peccatum, sed ad redemptionem generis humani, tanquam ob causam peccatorum, p. 1. 6. n. 1

R. 1. Valer.

Index Rerum,

Filius pro heredi Patria, aut eius delictis laque Maiestatis, seu alij innocens, an possit puniri scilicet, & Maiestas, &c. *remissio*, p. 133. n. 8.

Filius naturalis, est legitimus in emphiteusi Ecclesiastica, vel in feudo fignato pro se, & suis filiis, an veniant, *remissio*, p. 101. n. 18.

Filius puerilis non laborat pluribus pluribus delictis ex una specie delicti paterni, l. a. p. 118. n. 27.

Filius hereticorum de bona conficiatur non tenetur praestare docem, & alimenta, cum damnatus de heresi, ex quo exiit, & tunc tenetur pro, & c. Filius quartum videtur esse ex mere misericordia, p. 473. n. 39. 40. & 41.

Filius hereticorum, dum Patris eorum sunt de rebus in carceribus, solent aliquid parati alimentum praestari item, & variis, ibid. n. 38.

Fiscalis.

Fiscalis cognita bona fide non tenetur impugnacione facere, p. 424. n. 3.

Fiscus.

Fiscus inquisitionis potest bona incarcerationum ca causa fidei, ut applicetur fisco Reali Regis, procedit non ex vi legis, & statuti Regum, sed ex statuti Funtionis ob donationes à Regibus factas, p. 388. n. 49.

Statuta excludunt Fiscum à publicatione bonorum homicidum, dicuntur contra libertatem Ecclesiasticam. Et quare? ibid. p. 388. n. 67.

Ecclesia habet fiscum, p. 388. numero 48. & 49. de fisco inquisitionis.

Fiscus.

Fiscus cuiusque dispositionis depolitionis accipit principaliter, nempe, vel quoad intentionem, vel quoad executionem, & dicitur principalis, qui praesentat est in executione, necesse est intentionem legis, p. 384. n. 3.

Fiscus.

Fiscus non promittit fisci in lege veteri dicendo, *nonne vocamus prout*, p. 164. n. 3.

Fornica.

Fornica dispensata, si confanguineo substat ad consulendum eius perperat, si secundum dispensationem impetret, ut alij confanguineo, seu non confanguineo nobis, tunc casus prime, non facit secundam subreptionem, l. a. p. 16. n. 35.

Ecclesia, cui legatum est relictum, si casu viat, non potest legatum recipere si viam suspensum maduat, i. quia huiusmodi potest potius dicatur legatum condicionali p. 370. n. 6.

Fornica non continetur hominis appellatione, ubi est ratio dispensationis, p. 37. n. 32.

Fornica succedit in maiorem iurisdictionem, quando Inquisitionis ipsa venit in consuetudinem succedens, p. 376. n. 29.

Fornicatio.

Fornicatio simpliciter in nonnullis Regibus potest non esse imposita, l. a. p. 13. n. 11.

Franchitia.

Franchitia, seu immunitas à gabellis datis Clerico altius expensa videtur, p. 457. n. 8. & 9.

Franchitia datur famulae Domini, cui ea competit, cui videtur in potestate accipit: Vbi de Statutu Manuano, ibid. num. 8. & 10.

Franchitia debetur famulae Clerici absentis à Domino proprio, & opposito studiorum causa, ibid. n. 11.

Franchitia debetur famulae v. g. 14. mediocrem debetur, cui Clericus nolle tot vi pro suo usu, & familia, salit, p. 418. n. 11. & 12.

Frater.

Frater, qui fratrem occidit punitur fratre, & videtur ad agnos propositum, si est pater, non ad applicandum fisco, si fecerit non est pater, p. 388. n. 38.

Frater.

Frater, & dolus sua natura differunt, eo quod non semper dolus est in fraude, l. a. p. 33. n. 14. & 15.

Frater accipitur pro consue, vel effectu, como 1. ibidem numero 13.

Frater, & dolus, non debet vili patrocinari, l. a. p. 48. n. 3.

Fructus.

Fructus beneficiorum primi anni, duorum, aut trium, possunt consueverunt, seu statutu, aut privilegio induci, ut referuntur fabrice vel ad aliam propriam vicem, principaliter auctoritate Papae, p. 160. n. 13.

Fructus beneficiorum sunt temporales, nisi aliud sit con locare ad modicum tempus, aliud ad longum, p. 338. numero 3.

Fructus dicuntur, qui superflui, deductis expensis, l. a. p. 8. n. 64.

Gratu quilibet potest citare Fructum, quos ex et Du-
mian percipit, p. 334. n. 13.

Frumentum.

Frumentum est nerus totius Reipublice, quod nihil est ad vitam conservandam consentiens, quod si delictus parat tumultus, p. 347. n. 17.

Frumentaria largitur quantum crecentis antiquo reformis, p. 349. n. 33.

Fructus.

Fructus quocumque vadit transire cum onere suo, & quare, p. 114. n. 24. 25. & 26.

Fructus affectu onere scilicet, est obligatus, nisi denunciet ad Ecclesiam ad satisfactionem tribuit, & quare? p. 315. n. 29. 30. & 31.

Mutatur per mutationem personae qualitas inherens rei, ibidem num. 31. & 34. & quando fit intelligitur, ibid. n. 37. 38. & 36.

Funeralia.

Funeralium statuta laica, nihil possunt dispoere, quando sunt circa missas, & alia, l. 30. n. 16. & 17. locus si Principes prohiberent abusus circa pompam, veluti de vestibus lapideis, & de aliis, ibid. n. 18. Et quid de Cultuibus potius sapere Corpus defuncti ibid. n. 19. Quod de ceteris, ibid. n. 30. & 31. Quod inquam Neopoli praedictum, ibid. n. 32. pro vestibus, ornamentis Capellae, remissio sepulchrorum, p. 341. n. 24.

Pompe quidem in memoriam magni sunt vitium solatio, quam mortuorum suffragio, p. 341. n. 24.

Funerum impense ex Solent fuerunt taxae, & postea l. a. tabularum Cadaver suum quidem tumulari mandatum cum ceteris, & alacritate, rubrica vestimentis, demens indicatus est, p. 341. n. 33.

Candelarum unum, & si ordinari ad pompam, & temporalem honorem de fuisse videtur, tamen applicatur Ecclesiae, ibid. 34.

Sepultura castitudo, quomodo ad impensas funerum? *Spec-
tes? remissio*, p. 341. n. 35.

Recusatio ad Regia tribunalia non praestatur ex eo quod Episcopi non obsequant aliquid Tidenius decernit, quantumvis Reges sine concilio Protectores, pag. 341. num. 36. & 37.

Fugiens.

Fugiens ex proposito in aliquem locum, ubi sine Parochia, & testibus possit manentem contrahi, licet contrahat, non enim interuenit fraus, sed fuga decernit obligationis, quae est per se non sit bona, non est tamen mala, p. 114. n. 43.

Fundamentum.

Fundamenta D. Moscosi episcopus, ibid. n. 33. 34. & 35. ubi de ius gaudentibus ibid. n. 36.

Fur.

Fur, qui de ius commisit si tamen perperat in dieris territorio, quoniam, si si tripliciter commisit in eodem territorio, l. a. p. 136. n. 3. & 6.

Fur delinquens extra territorium, non ligatur statuto proprio Episcopi, p. 114. n. 42. & 43.

Furari.

Furti licet in nonnullis casibus, veluti ex aqua fure per-
ret, p. 34. n. 29.

Furtum plura parata quantitates, peccat mortaliter, est alia plura venialia peccata non faciunt vnum mortale expende ad forum externum, como 1. p. 138. numero 37. 38. 39. & 40.

Furtum.

Furtum extra ciuitatem apud Germanos, non erat iniquum, & adulterium à Licurgo prohibetur. Per se furtum furtum matrimonium viabant, & aliqui dixerunt, quod iustum, & honestum non à natura, sed ab opinione hominum perueniunt, p. 33. n. 27. 28. & 29. Adulterium à Licurgo prohibetur Per se viabant matrimonium furtum furtum, ibid. d. n. 28. & 29.

Furtum qualificatum, quod potius praedictum, ex arbitrio iudicis praedict, qui aliquando pro primo victimam supplicium imponit, p. 337. n. 16. 17. & 18.

Fur non potest pro primo, & secundo furto postea addere poena mortis poenae, como 1. ibidem numero 17. & 18.

Furto quantumvis grati potest fure decennio ad triemes condempnari, l. a. ibid. n. 19.

Fura leuiter repta grauius puniuntur: explicat, l. a. p. 138. n. 31. & 41.

Fura plura successit commissa, veluti à Macellario carna vendente, pro unico reprobantur, como 1. p. 140. num. 36.

Furtum facienti opem, & Consilium praestant Fur non est, nisi alioquin Furi tentantur, p. 342. n. 105.

Index Rerum,

Haereticus est Catholicoeque, qui spoliatur à fide; & à Ecclesia deponitur p. 47. o. 19.

Haereticus participat super bonis Ecclesiae, quando traditur de libertate conscientiae cum Principibus Christianis, p. 46. n. 2.

Haereticorum filij quando pascuntur hereditate paterna. Quid de iure imperij, & iure civili remittitur, p. 37. n. 3.

Haereticus punitio antiquas spectabat ab haecis, quod hodie, p. 457. n. 10. & 11.

Haereticus ipso iure bonus sine privati, sed munda requiritur sententia. Et de varijs poenis, quibus incidunt p. 37. n. 3. & 14. cura alij.

Haereticus non amittit Dominium à die commissi delicti vel non à Condemnatione inter Doctores expenditur, p. 37. n. 4. & 15. p. 572. 14. & 17. cum alijs. Sed ibid. n. 19. resoluitur, ut Dominium amittat bonorum à die patris delicti, possessionem non, nisi post sequestrationem & applicationem filii factam, ibid. n. 31. & 32.

Haereticorum bona alia alijsque rebus occupata ante condemnationem, qua athen applicatur, Haereticus ipse sunt restituta, Haereticus apprehensus, non aliena bona eius adiacentia sibi iura potius à Ministris Inquisitionis, & eorum persona punita ab heretico fit omnino eius bonorum & aliorum possessionem & sequestrationem agere. Proben & fidem suam sub securitate de illis reddendis exceptis sumptibus soliti factis cum apprehensione heretico, sed eo de iure condemnato applicationem filii ergo à die commissi delicti vbi de p. 372. o. 11. 15. & 16. cum alijs.

Chaliothopos Refectus quando erat Haereticus composuit quandam dissertationem de educat. & studiis litterarum, p. 462. o. 22.

Haereticus, nisi suum Haereticum abdicat saluari non potest, quoniam alias fit via bonis, p. 10. n. 10.

Homocidia.

Homocidium est diuina tempore quod admitti per Iudicium ad compositionem perueniunt, i. e. p. 13. n. 16.

Homocidium.

Homocidium in aliquibus casibus introduci potest, distans lege naturae, ut in defensione, i. e. p. 141. o. 11. & 16.

Abraham confertur in homocidium filij sui, non absoluti, sed del. p. 13. n. 1.

Precepti quoniam privati, non est absolutum Homocidium, sed commissum propria auctoritate extra propriae vitae defensionem, p. 13. n. 14.

Homagium.

Homagium dicitur specie seruientia temporalis, p. 33. numero 10.

Homagium prestare pro rebus spiritualibus, est summa, ibid. num. 11.

Homagium prestare non tenentur Ecclesiastici superiorem Ecclesiasticam ratione spiritualium, nec Principibus laici ratione bonorum temporalium, ibid. o. 31. & 32.

Homo.

Homo ante ordinationem est materia subiecta Institutioni saeculari, sed post ordinationem exaltatur à potestate saeculari, p. 33. o. 6.

Homo bonus, esse non potest propriè bonus sine prudentia, & alijsque morum virtutibus p. 181. n. 3.

Homo liber de iure canonico capere non potest, p. 394. n. 47.

Hominem omnes in praesentatione adde perducunt in nocentiam, & facti forent immundi, p. 37. o. 3.

Homo.

Homo maior servatur per ingressum Monasterij ab eius vane videtur, p. 409. n. 16.

Hospitalis.

Hospitalis non acquiritur Ecclesiae, nisi sit publicum, & solenniter erectum, & structum. p. 344. o. 8.

Relicta Hospitalibus, relictas ad pia causa dicitur, p. 344. num. 10.

Heresis.

Heresis publica fuit in oppida, & ciuitatibus, ut pronuntiatur Caesare p. 10. ab antiquo etiam inuenta, p. 148. o. 15. & 17. & 31. & de eadem in nostra Hispania. n. 10. & quoniam 10.

Hereticorum diversis generis ad quatuor species antiquas iussit, p. 349. n. 31.

I

Idem.

Idem die plures confessiones sumens vicinis confessione frange ieiunium, non sic si in diversis diebus, etiam si habuerit anticum plures comendandi singulis diebus cum eodem ieiunium cum alio quo continuatur, p. 136. numero 3. & 4.

Mortaliter non peccat qui in eodem die ieiunij est in excessu, ut plures modicum laborat ibid. o. 3.

Ieiunij obligationem vnius loci si quis fugit, se transferendo in alium locum, ubi non est tale preceptum, iure facit p. 418. n. 12. & 14.

Idem.

Ieiunium adonem, extreme est peccatum mortale, nec licet illud fabricare, nec assistere coenaculis, nec fabricare (syngogam Hebraeorum, aut agnam, p. 27. n. 16).

Ignorantia.

Ignorantia probabilis tam non committitur quam particularis, excusat ab incurrendis censuris etiam factis, aut qualitatibus factis, p. 76. o. 31.

Ignorantia causa propriè dicitur in eo, qui ignorat, quod omnes sciunt, quare aliqui vincibiliter in appellatione, ubi verò dicitur distinguere à causa, ibid. n. 33. & 34.

Ignorantia vincibilis, & culpabilis facti, vel iuris, quae causa est, & quae non excusat à culpa mortali, nec à censuris, quod si innotuerit, est vincibilis, non tamen causa, ibid. n. 35.

Ignorantia affectiva non excusat ab incurrendis censuris, ibid. num. 37.

Ignorantia in facto propriè non praesumitur si, ut non sit tolerabilis, nisi factum sit impositum, vel terrorem, vel si procedat à tempore antiquo, fallit in facto animi graui, n. 17. 18. & 19.

Ignorantia in facto propriè de tempore antiquo, quando adest iuramentum in facto ibi non est tolerabilis, ibid. num. 10.

Ignorantia probatur iuramento imperantem inscriptum, p. 40. n. 18.

Ignorantia iuris, aut facti imponentis censuras, & alias poenas spirituales, si non est causa excusat ab illis, quod de iuramentis videtur tantum intelligi, etiam si probetur legi si de iure naturali, & Divina p. 73. n. 1. & 3. non de vincibilis ibid. o. 15. & 16.

Ignorantia vincibilis mysteriorum fidei, est speciale peccatum explicandum in confessione, est contra alijneant relin, p. 31. n. 8. & 9. & causa fuerit praecipua, est explicanda, ibid. n. 10.

Ignorantia vincibilis plures articuli fidei, non committit plura peccata specie diversa, facti si ignorant plura praeccepta decalogi, vel Ecclesiae, ibid. n. 11.

Ignorantia vincibilis plures articulos fidei, non committit plura peccata specie diversa, ibid. o. 12.

Ignorantia vincibilis plures articulos fidei, non tenetur autem articulos, quos ignorat, explicare in confessione, ibid. n. 13.

Illegitimitas.

Illegitimitas natiuitas est Principis scienda, i. e. p. 76. o. 6.

Immunitas.

Immunitas Ecclesiastica non potest suscipi, & exorsus, prohibet citare, capere, aut incarceratione Clericum, etiam in priuato carcere, p. 466. n. 34. & 35.

Immunitas Ecclesiastica fructibus gabellis, & alijs impositionibus non praedicatur, ut patet in sancta inquisitionis Tribunali p. 414. n. 3. & 4. aliter asserunt Baliz. & Bartholom. Solanus, qui dicit ut suas suspensi de heresi indicet, qui eorum iura canonica, & civilia trahunt Ecclesiasticos ad sua tribus ibid. n. 15. & 17. & 18.

Immunitas sive necessitate carere in die veniens, & qui communicant sub vitaeque specie. Et Belenus, de Guchas ex sacra Rota dicitur suspensus se reddere, quod detrahunt immunitatem Ecclesiasticam ibid. n. 18. & 19. & 20. & 21.

Immunitas de facto nascitur de quodam, qui subijcit censuram sancti officii.

Immunitas cum tot Clero concessa sit, requirit reuerentiam à singularibus, sicut ante fuit privilegium, p. 114. numero 14.

Immunitas à gabellis, Clericis & Ecclesiasticis pertinet de iure Divino, p. 181. n. 7.

Immunitas Ecclesiastica debetur est prius principaliter per Ecclesiasticum iudicium decretoendum, pag. 413. o. 16. & 17.

Immunitas Ecclesiastica, est etiam à Iudicibus laicis, de qua vbi tractatur. Alio est illius immunitatis loci Ecclesiastici, de qua participat laici personae, de qua agitur in titulo de immunitate Ecclesiarum. Alia, quam competit Ecclesiae, & Ecclesiastici, de qua latius tractatur in hoc cap. p. 154. n. 3.

Immunitas quatenus laici possit, aut non consumendo, p. 474. o. 1.

Immunitas Ecclesiastica, quibus modis dicitur indicere Laici per statuta laici respiciuntur vbi dicitur modis p. 479. n. 2. & 3. 10. 12. 13. 14.

Indictio.

& Materialium.

Inducta, seu per accidens Latio Immunitatis Ecclesiasticæ diffinit. ibid. n. 31

Per accidens contingens, non habetur in consideratione. ibid. n. 32

Immunitas Ecclesiæ infringitur, cum Clerici sine decore erant non possit, ubi de ostentatione pag. 446. numero 6

Elicet de aliquo loco idem est, ac hanc persequi, vel ad tempus p. 446. n. 7

Impetratio.

Impetratum, vnam simul cum alio gratias separatur. t. 1. p. 4. n. 1

Impetratio simul inducta, reddunt personam mixta dignam dispensatione, sed non idem dispensationem nullum tacito aliquo. t. 1. ibid. n. 16. 17. & 18

Impetratio matrimonii, est simpliciter loquendo, posset à Principibus laicis pueris Christianis sibi subicere: prout opus fuisse ratione consideranda, sed ea non possent facere iuxta Matrimonium post Ecclesiæ prohibitionem, nisi ad eundem finem scopus possit ab Ecclesiâ similis lege. p. 350. numero 2

Impetratio duo in concursu in eadem persona distinetur specie, vna tacito, non certum dispensatio: ubi quid faciendum, cum vnum est occultum. t. 1. p. 46. n. 41 & 42 ubi de peccatis quidam Curie.

Impetratio duo eisdem speciebus concursant in eodem subiecto, irritant dispensationem caritati, tamen aliter. t. 1. pag. 67. n. 43

Impetium.

Impetium merum nequit exerceri extra territorium, secus potestas excoendi Legem. p. 35. n. 3

Impetij primus gradus, quam perrogationem habet. p. 40. numero 1

Impetij mixti est gabellarum impositio, quod ad Reges, & Principes Imperatorum spectat. p. 35. n. 3

Impetratio.

Impetratio tenetur carere in respectu veritatis, si sunt talia, quæ Principem ad facilius concedendum mouent. t. 1. p. 4. n. 1 & 2 & hoc si pars opposita. ibid. n. 3

Impetratio tenetur in falsum veritatem, quoniam falsitas vitia gratiam, seu quantum facilius Principem mouent. t. 1. ibid. n. 3

Impetratio parte opponere quæ tenetur veritatem. t. 1. ibid. n. 4 & 5

Impetratio respectum contra debitorem afferens causas tractari de plano, est falsitas operis falsitatem, quatenus, ut iudex datus procedat stylo ordinis, t. 1. p. 35. numero 4

Impetratio facultatem secundum ad iustitiam maiorem, tamen facit de prima facultate ad alium iustitiam habentem. t. 1. p. 35. numero 1. & 2. fallit. ibid. n. 4

Impetratio secundum respectum de quoqueque primi, debet facere mentionem de quacunque clausula notabili adiecta in prima dispositione valida, secus si inuoluit, vel quæ exceptione eludi non possit. p. 1. n. 14 & 16

Impetratio debet facere mentionem sancti ipsius beneficii, dum quo fit in Ecclesiâ Cathedrali, quod si non exprimitur, non inde debetur subreptionem respectum. t. 1. p. 35. n. 4. ubi de ratione. p. 35

Impetratio canoniceum, debet facere mentionem de numero Canoniceum. t. 1. p. 30. n. 1

Impetratio beneficium, debet exprimere valorem, t. 1. p. 39. n. 1

Impetratio si habet puerbum, & Canoniceum debet de utroque mentionem facere, & etiam de beneficiis in quo melior fuit persequi. t. 1. ibid. n. 3 & 4

Impetratio gratiam à Principe super potestate, de eadem exco. mentionem non faciat, secundum respectum, est contra. t. 1. p. 3. n. 5

Impetratio debet facere mentionem de nomine auctoris puerborum, & de qualitate naturali. t. 1. p. 30. n. 1 & 2. de de appellatione causæ. ibid. n. 13. limitatur. ibid. n. 14

Impetratio debet mentionem facere de primo respectu. t. 1. p. 31. n. 5

Impetratio respectum tenetur facere mentionem de dignitate Ecclesiæ, quam quodam obtinet. t. 1. p. 31. n. 1

Impetratio beneficium non tenetur facere mentionem de illis, ubi ignotus habet illa. t. 1. p. 61. n. 36 & 41

Impetratio obsequium, & subreptionem respectu, non aliter potest puerborum, quam quod caret impetratio. t. 1. p. 31. n. 1 & 2

Impetratio qui ponit ad dispensationem consequendum facilius vnam causam saltem pro alia vera, secundum

aliquos, nihil facit, sed alij à contrari, ut in exemplis. t. 1. p. 44. n. 18. & 19

Impetratio tenetur exprimere valorem obtinendi beneficii, contra. t. 1. p. 48. numero 12. 13. & 14. resoluit. p. 49. n. 15. & 16

Impetratio dolus non debet commodum reportare ex sua fraude, etiam in aliis casibus etiam respectu. t. 1. p. 37. n. 1. 3. 4. & 5

Impetratio secundum dispensationem, quando ea non obstat quæ prioribus. t. 1. p. 31. n. 17. & 18

Impetratio speciale respectum, non tenetur de primo generaliter respectum, vel si impetratio more prophetia. t. 1. p. 31. n. 19. & 20

Impetratio simpliciter respectum, & tenetur facit in omni causa respectu, ipsam omnino vitia. t. 1. p. 31. n. 19. numero 1

Impetratio indulgentiam homicidii, tenetur facere mentionem prioris vitia, aliter homicidii. t. 1. p. 49. numero 17. 18. & 19. secus aliter dicitur delicti. ibid. numero 1

Impetratio.

Impetratio secundum beneficii, & est promissio Episcopi, non egißet mentio de iam obtinendi. t. 1. p. 47. numero 46

Impetratio valet veritate tacita, aut falso expressa, quoniam inuoluit subreptionem non fuit concessio causa tamen. t. 1. p. 49. numero 1

Impetratio secunda respectu ad delicti remissionem, est inuoluita, ut subreptionem ob præsumptum delictum volentem ipsius Principis. t. 1. p. 49. numero 19

Imperator.

Constitutiones Imperatoris in Consilio assensu à parus felix, noluit sedere à donec omnes Episcopi. pagina 45. numero 38

Constitutiones Imperatoris concessit facultatem, ut possent officium Ecclesiæ per totum urbem. pagina 44. numero 1

Imperatores, Reges, & Principes, & si debeant leges expedire de consilio Prætorum, sed non præcise illas sequi. t. 1. p. 48. numero 1. & 2

Imperator Romanus non est Dominus excoendi leges in vniuersali Ecclesiâ. pagina 49. numero 1

Constantinus dilatait Ecclesiâ inter græpæ concessit facultatem, ut subditi non tantum Christiani sibi, sed etiam extorcerent Ecclesiâ, & eis paria tribuerent per dote ad alios Milites. pagina 15. numero 67

Constantinus Imperator Romanus concessit sedem Petro Petro. ibid. n. 98

Constantinus Magnus liberum cuique decedenti fructu abbatum Ecclesiis relinquendi quæ velis. pagina 16. numero 1

Constantinus Imperatorum primus palam Christianis immunitatem ab oneribus, & illos vñm exco. & Iustitiam edicto sancit. pagina 16. numero 1

Imperatores, & Reges habent in sua esse primatum in humanis à papula postea. pagina 79. numero 17

Impetratio.

Impetratio Regularis nequit sine licentia ordinarij Ecclesiastici, & locum superius. pagina 17. numero 15

Impetratio licentia debet dari in scriptis, & cum nomine auctoris, ut falsitas evitetur. ibid. numero 1

Audacia, & libere quilibet proponatur sine nomine auctoris. ibid. numero 17

Nomen falsitatis apposui alicui collegij, aut vniuersitatis in Impetratio librorum. ibid. numero 18

Librum estimatio quæ debet esse iuxta Tridentinam. & id quod ibid. numero 19

Interdictum.

Interdictum Verbi potius fuit conuenientissima, quam quod parat, aut Spiritus sancti obtemperarent, ut qui erat Filius Dei ab æterno, fieret filius hominis tempore: & alius de eius. pag. 17. numero 1

Interdictum, id est ratio cum omnia hominum sunt magis conuenientia ad redimendum genus humanum, quam ratio cum natura Angelica. ibid. numero 7

Indulgentia.

Indulgentia primi delicti, non eget narratio in impetratio pro secundo delicto aliter specie. t. 1. p. 49. numero 1

Inferior.

Inferior nequit contra factum superioris, etiam dispensando venire. pag. 17. numero 64

Inferior.

Inferior, seu alius subditi, non exco. à iudicatur, à muneribus, à Neocuria. t. 1. p. 4. n. 4

Index Rerum;

Infamia.
Infamia num quæsit obediens aote septembris remittit? pag. 14. numero 4
Infamia ob eorum sollicitudinem non computantur in populo, nec legibus obligantur sollicitudine contraria. pag. 147. numero 10. et 11
Infidelitas.
Infidelitas paræ negatibus, dicitur qui nullam de fide habuit notitiam, & talis non peccat. numero 60. & 61 & de excusationem habent illi, quibus Christus prædicatum non est à peccato; quod ipse i. Christum non crediderunt. pag. 17. numero 41. Et qualiter accipiantur. ibid. numero 61
Infidelitas negatibus, si nulla peccata fecerit saluberrime illimitatur. ibid. numero 64
Infideles compelli nequeunt ad fidem recipiendum, etiam, si subditi sunt Principibus Christianorum. ibid. cum 63
Infirmitas.
Infirmitas facit doctores, alia negatius potest, alia contraria, & hanc dicunt Doctores in tres species, in baretem tempore. Infirmitas. & pag. 100. cum. pag. 17. numero 56 57. Ance quæ minus peccatum est baretis. numero 38
Inhabilitas.
Inhabilitas est defectus ad beneficium & licet quendam expugnat de iure & stylo impetitioni literarum ut excommunicatione quardam, infirmos solum beneficij collationem. pagina 14. numero 49. & 30. in quibus diffinitur. tomo 1. ibid. numero 37
Iniquitas.
Iniquitas facta alibi, confertur facta omnibus eius generis, sue consanguinitas. pagina 184. numero 11
Iniquitas in dubio non præsumitur facta iudici, ut tali, sed ut persone præsumitur. pagina 14. numero 57
Iniquitas plures pro idu facta, non puniuntur pena, quæ regulariter est attributa. tomo 2. pagina 140. numero 40 & 70
Inquisitio.
Inquisitio vetus non potest expelli, quando tantumdem vult solvere cum diffinitione, veluti in russica, omni in Vrbis; & quando Dominus nullam habet causam expellendi antiquam pagina 103. numero 29
Inquisitor.
Inquisitor Maioritarum est in stylo exequendi sententias à se lata in causis civilibus. pagina 559. cum. 37. & 38
Inquisitor.
Inquisitor quidam dicitur fuisse Bannitus, & excludatur à Regno, omnia immunitatem Ecclesiasticam, & concordiam in Regno Sicilie. pagina 339. cum. 10
Inquisitores possunt habere familiam armatam, nisi abstergeantur concessione armorum. pagina 146. cum. 16. 17. 18. 21. & 32. Vbi quod excommunicatus Clemente V. & Ioanne XXII. fecit illi quod excommunicatus concessam. p. 3. 16. cum. 33
Inquisitores, esse de iure possunt ponant in harenicum latam minere post sententiam, sed hoc in Hispanica inquisitione fit ab Inquisitor Generali cum consilio adstantium consiliorum pagina 376. numero 24
Inquisitores possunt cogere Principes, ac Magistratus, qui fecerunt aliqua statuta impedimenta liberum inquisitionis executionem, ut ea reuocet, vbi quando dicatur impedi. pagina 417. numero 15
Inquisitores possunt punire, & censuras procedere aduersus statuentes in purgationem procedenda in sacro officio. ibid. numero 16
Inquisitores aduersus Magistratus animum non daret pro exercitio inquisitionis, possunt puniri, & censuras procedere. ibid. cum. 17
Delinquentes in carceribus à laico debet remitti ad fructum Tribunalis Inquisitionis pro delicto ad se pertinenti. ibid. numero 18
Incarceratio, quæ est propositio aliquid hæretice persequi, ut sic causâ deferatur, non remittitur ad Inquisitores. ibid. cum. 19
Nulla p. V. quæ præcipit reos fidei tradendos esse Inquisitoribus per iudices laicos, qualiter intelligatur cum. sequentibus. pagina 33. numero 29
Argonia Regni concordia super tradendis tñs fidei Inquisitorum Cantari per iudices laicos iuxta Bullam p. V. ibid. cum. 30 & 33
Inquisitores quando, & quibus casibus possunt petere reos in carceres in carceres laici sibi restitui, ut puniantur, qui non debent causationem prestare de restituendo illos dicto Caceri laico postquam panni sua de delicto habita. pag. 314. cum. 31. 32. 33. 34. 35
Inquisitores Hispanie obsequio consultatione D. Inquisitoris Generalis, solumque concilij in quibus omnis, &

contra personam illustres non solent propedi item. & inquisitiones illi, non ois consilia laica congregatione S. Romane, & vniuersalis inquisitionis. pag. 414. n. 38 & 39
Incarceratio in secretis carceribus imò & quilibet alia apprehensio, vel vocatio, vel admonitio ab Inquisitoribus facta, maximam notam infamie infert. p. 414. cum. 33
Inquisitores possunt tollere omnia statuta, & consuetudines impedientes officium laicis inquisitionis. pag. 336. cum. 43
Inquisitores debent cognoscere, cum Rationes familiares sancti Officii in Regno Valentino fuerit Banniti, aut remissiones Respublicæ, quo cognoscit, illos non defendere. p. 344. cum. 31
Familiaris diffidat, seu deficiat ex pluribus, ut non gaudeat fore inquisitionis iuxta volun. iudicum Concilij Castellæ ad conferendum cum Consiliariis inquisitionis sapientie electis in causa eisdem familiaris Lacerat, aliter. ibid. cum. 31 & 36
Inquisitores quid facere possint, quando sibi Ministri consensum impugnat eorum laici. p. 450. n. 30
D. D. Christophorus de Medis, ac sibi contrarius Acti, intelligitur. p. 43. n. 31
Inquisitores possunt tradere Orphanos filios delinquentis, & minores, honestis personis alendis final, & sustinendas conuocant. p. 373. n. 19
Inquisitores petunt, & puellos hereticorum damnatorum pœnitentibus ea misericordia in va habent rationem loran, & æriti, inbando masculos iam Corpore validos aliter aut mechanici addici, formant aliquibus honestis Matronis, assignando, ut eis famulentur, & ad eis in fide instruantur, subministrando ceteris laborum impotentibus tenuis alimenta assignando, sed non docet, contra aliquos ita sentientes. p. 373. n. 43
Cancellaria Vallisoleana statim requirit reos, quorumvis criminis, & petuntur Inquisitoribus ex causa fidei. p. 333. n. 33
Manifestati si facere possent coram iustitia Aragonie reus capus, ac remittitur ad Inquisitores extra causam fidei, nisi delictum, ob quod petuntur sit delictum. p. 336. n. 48
Inquisitores, quando petunt reos in carceres à laici sibi restitui, probabilius est, ut monentur illos petere, dicendo ex causa fidei & latente verbo ad restituendum non teneri iudices laicos, & si petant eos sibi tradere pro orpore inquisitionis, seu tangente officium inquisitionis. ibid. n. 30 & 31. fides. ibid. n. 33
Inquisitores solent cognoscere extra casus fidei de monentur delinquentibus. p. 337. n. 33
Laici Index tenentur remittere reos à se in carceres ad Inquisitorum, & Inquisitorum petunt sibi tradi ex causa spectant ad secretum S. inquisitionis. ibid. n. 33
Inquisitores petentes sibi tradi reum ex causa fidei, crederetur reum dicere, cum aliis requiritur denunciant sedis Apostolicæ, ut delinquentes. ibid. n. 33
Valencie Regni concordia pro tradendis reos fidei à laico, quando petuntur ab Inquisitoribus. ibid. n. 33 & 38
Inquisitores sunt obligati restituere ad carceres laici iudicis reos abstrahidos ab eo ex causa fidei. p. 338. n. 19
Manifestationis indultum Regni Aragonie cessat, quando petunt reos à laico in carceres ex causa fidei per Inquisitores. p. 338. n. 33 & 34
Macellum acquirit capus ab Inquisitoribus in Regno Aragonie, nec à iustitia vocatur. ibid. p. 336. cum. 31. & 39. fides. n. 49
Anima in carceri à iudice laico pro delicto externo potest petere miser. si prius ab Inquisitoribus rem non puniatur & corrigatur de delicto contra Eadem. p. 338. n. 40
Inquisitor.
Inquisitor bonæ fidei reus, non est obnoxius ex mala fama, in qua erat etiam tunc. n. 4. p. 339. n. 30
Inquisitor.
Inquisitor, donatio vltra quingentos solidos, quid dicitur? p. 493. n. 19
Interpretatio.
Interpretatio de dubio præcipi, siue recepti, pertinet ad ipsum concedentem. p. 336. n. 33
Interpretatio fieri debet ad fructum cultus Dionis, hoc est non supponitur numerus Pertendendum. p. 410. n. 4
Mystica Interpretatio idem est, quod abscondita, vel tenebra, per quam uisus, seu plus intelligitur, quam litteræ, & verba sonant. p. 339. n. 27
Interpretationem, quam canones, & leges scripti permittunt pro filijs contra Monasticum, est respectu legitime, quæ si recta est filio, non de iure magis fuerit Ecclesiæ, & Regni. p. 410. n. 48 & 49

Religiosis

Index Rerum,

Genitorum in contrarium aliter videtur. pagina 75. num-
 ber 19
 Iuramentum, & verum impedimentum melioris boni non va-
 let. p. 467. n. 14
 Iuramentum facti vel actus non invalidum, etiam si oppo-
 natur potestas clausula, non obstat. l. 2. p. 10. n. 5
 Iuramentum, quod praestatur ratione originis, nec praestatur
 ratione familiaritatis, domesticitatis, habitationis,
 Clerici non praestatur Principibus. pag. 193. n. 34. & 35
 falsit. ibid. n. 37
 Iuramentum calumniae deferatur. auctor. Partur. pag. 491
 num. 10
 Iuramentum pofficitur, non valeat contra prius praestitum
 remissio. p. 31. n. 3. p. 30. & 31
 Iuramentum verum debet fieri, si diffinitio ad verum illud
 comprehendatur, quod ad iuramentum non in confirmatio-
 nem voti, sed independenter ab eo est emissum. l. 2. p. 44
 num. 9
 Iesu Societas habet privilegium à Paul. III. ad dispensan-
 dum in votis iuramento à votis. l. 2. ibid. n. 10
 Iurisdiclio.
 Iurisdiclio civilis, & temporalis in hac Republica Casti-
 liana, tota est apud Regem, per processum consuetudine
 gentilitis successione, ac Pomerogij hanc transacta ab
 his annis p. 109. n. 3. & 17
 Iurisdiclio laicorum non extenditur ad Ecclesiasticos,
 etiam Episcopi, & Clerici confessionem. p. 101. n. 7
 Iurisdiclio iohannis testis, sicut nebula in tota palude.
 p. 104. n. 47
 Iurisdiclio Locumtenentis Praetore mortuo, aut Vicarij
 Episcopo mortuo, non expicit remissio. p. 106. n. 1. 6
 Iurisdicliois oeconomicae, & contentiosae distinctio, vide-
 tur Chimerica. p. 497. n. 19
 Iurisdicliois perpetuatio circa expressa, non operatur
 regulariter, quod non expressa, etiam in resecipio super
 iuratis in rem familiaribus. l. 2. p. 3. n. 1
 Iurones.
 Iurones non temerit iuramento, si potest casus occurrat, vel
 maioris boni impediantur. p. 1. n. 13
 Ius.
 Ius gentium quo pacto pertinet ad ius naturale, & quod
 duplex est secundum aliquos, primum, & secundum,
 vi exemplificatur. pag. 14. & 15. num. 19. & 40
 quam diffinitionem impugnavit alijs ibid. num. 41. sed
 quod l. ibid. n. 41. & 43
 Ius gentium, aliud proprie dicitur, aliud inquam propter
 bonum. p. 15. n. 41. & 44
 Ius gentium est profectum ex naturali ratione, non sim-
 pliciter, & ab initio, sed ius exigente necessitate huma-
 na, cuius est duplex caput, ut expenditur. ibid. num. 45
 & 46
 Ius naturale est nobis datum à natura, ius gentium illud,
 de quo omnes gentes vivunt. ibid. n. 47. & 48
 Ius civile est, quod ordinatur à genere, vel à populo. ibid.
 num. 49
 Iuribus aliquando ius gentium comprehendunt sub lege
 naturali, aliquando segregant dicentes pertinere ad ci-
 vile. ibid. n. 50
 Ius gentium est medium inter Ius Naturale, & Civile, ut
 expenditur. ibid. n. 50
 Princeps potest de aliquo particulari casu facere omnia
 commoda. ibid. n. 10
 Violentia propositio est Ius naturalis primum, sed non
 contrahit inveniendi illo Iure quod primum, & modum
 obsequij. ibid. n. 3. & p. 36. num. 31
 Ius Canonicum sequitur naturae legem. tomo 2. pag. 143
 num. 10
 Ius naturale proprium hominibus est lex à natura singulo-
 rum membris indita ad bonum, & malum eligendum,
 quod vocatur synderesis, quae hominum animos instigat
 ad bonum faciendum, & malum vitandum: & quod
 fit. p. 31. n. 34. & 34
 Ius dicere nobis licet, quando copia indicis haberi non
 potest. p. 194. n. 48
 Ius naturale qualiter dicatur dici quod in lege, & Ecce-
 gistic continetur: explicatur. tomo 2. pag. 146. num. 61
 & 64. & 65
 Ius Canonicum obligat in vtroque foro, quod innuitur
 argum. p. 112. n. 1
 Ius Canonicum servatur in materia praescriptionis, vel ubi
 de matrimonio tractatur, aut agitur de rebus spiritualibus,
 vel Ecclesiae immovetur in causis propter miserabilem
 personarum, de hæræsi, & de viis, &c. ibid. p. 3
 Ius Canonicum servatur, ubi tractatur de turibus seculo-
 rum, limitatur cum est obsequium alio Canone, & alijs
 modis. ibid. n. 4. & 7

Ius naturale idem semper existens aliud principium in hac oc-
 currence aliud in alia propter solam materiae variationem.
 l. 2. p. 146. n. 37
 Ius Canonicum nomine Iuris Divini solet significari, sed
 qualiter alij negent, huc explicant. p. 112. num. 53. 54. 55
 56. 57. & 58
 Ius Divinum aliud reclarum, aliud naturale. pag. 118. nu-
 mero 54
 Ius liberatis, seu facultatis, & Ius strictum continens ma-
 gnam differentiationem. Vixitque utrumque. p. 110. n. 3
 Macellum potest haberi à quocunque capitulo ad pro-
 priam commoditatem, & divisionem, & institutionem
 eorum: non vero ad publicè vendendum. pag. 110. nu-
 mero 4
 Ius proprium appellatur, quod commercii, & negotiatio-
 nibus, vel alijs, particulatibus casibus cuiquam posuit
 quæritur. p. 110. n. 3
 Clerici possunt habere ius vendendi carnes, sed non ius
 Macelli publici, nisi privilegio, aut consuetudine. ibid. &
 p. 111. n. 4. p. 10. 12. & 13
 Macellum ius solum competere ei qui habet ius in ipsum imperium
 concessum à Domino Rege, vñ, vel consuetudine, aut
 privilegio. p. 110. n. 7
 Macelli ius conferunt Reges concedere Civitatibus,
 vñ, & alios locos Canonicos, cum ad eorum adminis-
 trationem spectet cura possessionis carum, & aliorum
 vicualium. ibid. n. 8
 Ius idem debet esse ubi est eadem ratio, & iuris dispositio.
 p. 115. n. 3
 Ius Canonicum non signat Iudeos, & Paganos. pag. 116
 n. 6. & 7
 Ius Canonicum præstat civili, quoties aliquid clarum est
 illud, dubium vero civile. ibid. n. 8
 Ius Canonicum servatur de iure civili, etiam si lex sit in
 materia peccati contraria, & etiam si solum innu-
 nceat veniale peccatum, & in materia maior hæræsi.
 n. 9. & 10. uno tamen si sumus in materia temporalis.
 p. 117. n. 13. & in materia legalis. ibid. n. 14
 Ius Civile positum in scriptis, & non scriptum, illud est
 legibus, & plebiscitis, &c. hoc ex consuetudine, & vñ
 explicatur. p. 117. n. 2. & p. 118. n. 1
 Ius Canonicum plerumque appellatur Ius Divinum, cuius
 origo procedit, natus à Papa, sed à Christo. p. 63. n. 59
 & 60
 Iuris definitio Plurimbris, seu plurimbris datur, in Na-
 turale, Gentium, & Civile explicatur. pag. 41. num. 7. 8.
 9. & 10. cum alijs
 Ius Naturale quid sit apud Iudeos condicio, quod in brevis.
 p. 48. n. 11. & p. 49. n. 12. & qualiter dividatur. n. 1. 14
 & 15
 Ius Naturale in brevis, est pro ratione impetus, in homine
 propter impetus ratio, ipsa illa filios procreant ex imper-
 fectioribus tantum, homo ex ea ratione datur. pag. 49
 num. 16
 Constitutio. ut Ius, hoc lex dicitur, debet aliquid in hunc
 permittere, huc retineat contra Partem, & ponat leges
 etiam huc alia, quæ vocatur testamentum, ibi. p. 48
 num. 3
 Ius nihil aliud est, quam ex officio naturæ, vel civitatis
 quod etiam dicitur lex: ubi ad quod pertinet verbum
 Ius, quod per excellentiam intelligitur de Iure Roma-
 norum. p. 48. n. 4
 Ius sapientem deturpant non debent per ora rusticorum,
 in quibus, seu eorum sensu non cadit vocabulorum dif-
 ferentia. p. 48. n. 4
 Plures erant, quibus de Iure respondere permittam erat
 remissio. p. 62. n. 42
 Decem vii qui fuerunt remissio. p. 62. n. 41
 Ius Canonicum componitur ex Fœderum decretis, vel
 conciliis, vel legationum, Abbatum, aliorum, & ex
 dictis fœderum Partium. p. 61. n. 64
 Praesentandi Ius ad beneficia nullus habere potest,
 nisi datum ei sit à Papa, nec hoc excludunt praesentan-
 tes à Papa, nisi à Pontifice hanc exaltationem concedere.
 p. 115. n. 3
 Iuris Divini possunt aliqua esse, quæ non sunt in scriptis,
 dummodo insinuat à Christus 1170. tradita per Apostolos,
 quæ pervenerunt ad nos, & exemplificatur in nonnullis
 Sacramentorum formis. p. 115. n. 37
 Ius Civile quando, & quomodo obliget in Hispania. p. 70
 n. 1. p. 70. 10. & 11
 Ius Naturale est immutabile, sicut eius ratio est immu-
 tabilis. p. 115. n. 1
 Fiat Ius, quod solvitur ex extensione aliquarum men-
 surarum, ex Portu gallica est. p. 70. n. 13

& Materialium.

Inſtituta.

Inſtituta ſunt ſua ab incompetenti iudice, poſſet compoſui et eſſem adſci. c. 1. p. 24. n. 3

L

Laborans.

Laborans in ſello aliquos, & ſi ſingulis vicibus pauſam tempus, peccat mortaliter, quando peruenit ad quatuordecim notabilem, vt v. g. dorum horarum. p. 31. n. 7

Laicus.

Laici ſolent procedi in Clericum, niſi cum deſenſo eſſe euidenter poſſit, nec alibi adſci ad ſuperiorem Eccleſiam, & eſſe periculum in mora. p. 467. n. 10

Laici iudex eſt incuſatus exarctatus adſci in Clericos, niſi velit eos caſtare, debet accuſare ad Eccleſiaſticum iudicem. p. 416. n. 6. & 7 aliter incurrit cenſuram.

Arreſtatur aliquem in aliquo loco, eſt ac incuſatur. ibid. num. 8

Laici iudex eſt de poſſeſſione rei ſpiritualis, ſi competens, & cognoscere poſſit ſpolia bonorum Eccleſiaſticorum, ſcilicet per modum curatoſiſſimae cognitiōis, ſed virtute ſuorum iurium non item. p. 31. n. 1. 2. 3. & 4

Laici iudex ſine eius Muſtribus nequeat iuſſeſſe a Clerico aſſignate pecuniam, fructuum, & equos a Regis contra legem ſine faciente immunitatis, & timore excommunicationis eſt contra. p. 233. num. 32. 33. 34. 35 & 36

Laici tempore neceſſitatis ſuccurri etiam debent ex bonis Eccleſiaſticis. p. 430. n. 12

Eccleſiaſtici ſolent iudicare i. vt Laici ad ea, quae ad poſſeſſum, & tranſmiſſionem ſpectant, & ſub peccato ſanctae ſeruari. ibid. n. 13

Laici de Sacramentis nequeunt diſponere, & de ſpiritualibus. p. 470. n. 7

Eccleſiae materiales adſciſſae poſſunt abſque Principis conſenſu. p. 470. n. 8

Conſenſus Sacramentalis non prohibetur a Laico vt ſui liber Conſenſus. p. 470. n. 9

Laici diſponere non poſſunt de ſide ſub pena ferenda excommunicationis, & ſi Docti ſint. p. 23. n. 3. & n. ſeq.

Laici inter Reſponſos Conſentientes cauſa erexit, quare diſponere de ſide, & ſi conſent. ibid. n. 4. & 5. & 6. capitulo. ibid. n. 7. ubi quod poſſunt diſponere laici Docti cum haereticis, quando non deſenſeſſe Eccleſiaſtici Docti, qui ſidei poſſunt ſuccedere. num. 4

Laici participare excommunicati in Clericum, ſi aliud non interueniat, non incurrit cenſuram. Aliud eſt ſi dicatur in ſequente. ibid. n. 4. & 7. num. 12. & 13

Laici iudices in tantum teneantur remittere ad Inquiſitores ſideles, vt miniſtre valeant deſeruiſſe, cum ſubſiſſe, ut ſubſiſſe poſſunt, & quae exequi tenentur mandata Inquiſitorum abſque ulla examine. p. 336. num. 46

Laici iudex non tenetur remittere ad Inquiſitores rem detentam in Carcere ſuo, ſi non petatur ex cauſa ſidei. ibid. n. 47. & 38

Laici quare ſolent de Eccleſiaſticiſſis, quaſi proſeſſionis (vt dicitur) ſimulacrum largiantur cenſus nimium exorbitant, contra quos ſua verba natus Concilij Patenſis. p. 31. n. 10

Laici ulla modo poſſunt ſtatueri ſuper ulla Domino emphyteuſtice Eccleſiae. p. 363. n. 6

Laici nequeunt inducere conſuetudinem in praedictum Eccleſiae, ſicut nec ſtatueri ad eſſum, vt vnde Dominum poſſit collectam, ſed valet, vt Dominus ſine Eccleſiaſticiſſis conſueſſe de iure Eccleſiae in preſentio, & poſſeſſione. p. 370. n. 12

Laici pendere iudicem immunitatis, poſſent tantum teſtes examinare, ſed non iudicare. p. 31. n. 17. & 18

Laici poſſunt reſe iudex inter Clericos ſeculares, & ſimulacrum. p. 307. n. 13

Laici quando bona Citiaſis ſufficiunt, non tenentur ad collectam. p. 363. n. 6

Laici praeterita pacis, ſolent ſtatueri circa poſſeſſiones, & hereditates Eccleſiaſticorum, & in illis inſuperando. p. 338. num. 1

Laici non poſſunt ſtatueri, nec diſponere, vt Clerici nequeant accipere poſſeſſionem aliquae ſecularis coram eſſe aliqui Doctores contra reman. ibid. n. 2. & 3

Laici ſancti non debent contractus ſuper rebus propheta, re hoc modo ſubſcripſerunt iudicio ſeculari, ſecus ſuper rebus Eccleſiaſticiſſis. p. 31. n. 10. & 11

Laici iudices in ulla causa poſſunt ex negligentia Episcoporum ſine Parſi in compellendo Clericos ad tribunal per ſe conſiſtere. p. 331. n. 13

Laici iudiciſſimem in Clericos non habent, eſt ſtatueri inſolentem ob ſilum animarum, vitia de peccatis, niſi ſit diſpoſitione Poenitentia. p. 338. n. 43

Lamia.

Lamiaeum & ſingula exiſſe poſſunt penitenti ad Inquiſitores, & quare. p. 338. n. 9

Conſenſus ſuperiorum Inquiſitionis mirandum Inquiſitionibus Aragoniae, vt inſolentem, & ceteris laudat ſolentem ad Caceres Inquiſitionis Lamiae, & ſingula poſſunt incuſare a Raynibus, Domini Viliſſimo, & ab aliis iudicibus Regni illius Regni. ibid. n. 11. 12. & 13

Lamiae ab Inquiſitionibus panis, ſent timentem la, & ſolentem exoribus iudicis laici, & quibus fuerunt auctoritate, vt de inſanabiliſſis ratione quorum fuerunt ibi praeterea, poſſunt. ibid. n. 14

Inquiſitores, ſi dum cognoscunt de Lamia, & ſingula, vident eas non eſſe haereticas, nec de haeretiſſis ſuſpectas, debent illas illas reſtituere ſecularibus, qui poſſunt cognoscere. Quid ſi non poſſent inſanabiliſſis fuerit. ibid. n. 15. & 16

Lamia, & ſingula, qui Daemonis ante incedant, & conuſſant. ibid. n. 17. & 18

Lamiae edentes ſolent ſuſpectas, & in campis nude mortis. n. 17. & 18. quae ſolent etiam transformari in alios ſpecies animalium. num. 19

Lamiae quales probentur tales ibid. n. 21. & inſpecti valeant. ibid. n. 22. & 23

Lamiae teſtes contra alios de eodem delicto poſſunt falli. ibid. n. 24

Logroſae Inquiſitionis quidam adſci ſidei celeberrimus reſertor contra Lamias, & ſingula, & de quidam paſſi. ibid. n. 25

Inſanabiliſſa a Lamiaſſis facta eſſe, eſt diſſimilis probatio, quae ſpectat ad iudices Regis. p. 31. n. 15. & 16

Lamiae propter inſanabiliſſa poſſunt ignis non valent peniri, ſed tantum ſuſpendi. ibid. n. 17

Lamiae cumen frequentes iuſſerunt in foraminis, qualem in viam, quae factus ſolent moueri Daemonum politionis. ibid. n. 17

Lamiae ſolentem ſolent cum Daemonibus completi. ibid. num. 18

Lamiaeum, ſeu ſagaram ſecta eſt triplicis generis haeretiſſis, ſuperſitionis, & muſionis, & quomodo contra eas procedat Inquiſitores. p. 33. n. 1. & 2

Lamiae, & ſingula in paſſiſſis ſax haeretiſſis ſolent abſque ſidei Catholicoſum, & Damone adſciſſae demerſi, cum illis ſolent, & ceteris facere. ibid. n. 3

Inquiſitores per Ballas Summorum Pontificum Innocentij VIII. Ioſeph II. Adrian VII. & Clementis VII. habent cognoscere de delictis Lamiae. ibid. n. 1. & 2

Lamiae ſunt ſuſpectae de haeretiſſis, ſi vt raro haeretiſſis ſuſpectas ſuſpectas, & ſingula ſignificatiſſis. ibid. n. 3

Maledicti ſunt ſua crimina, quae conuſſant, eſt abſque ſidei Dei in Baptismo ſuſceptam, & ſi p. 33. n. 6

Logroſae Inquiſito anno praeterito 1631. cognouit contra plures Lamias vulgo Araym illas Diſticti. ibid. num. 4

Batoni Regni Aragoniae ſolent ſerua ſuſpendere Lamias, & ſingula propter inſanabiliſſa. ibid. n. 5 & 6

Lauro.

Laureum tribunal i quo habuit Originem, & quare. p. 314. n. 15

Lauro.

Lauro ſpolians eumdem ad ſanctam ſedem, non incidit in cenſuram. p. 475. n. 14

Legatus.

Legatus poſſet praenotare Eſcriptum, & quomodo ordinatum. n. 1. p. 37. n. 4

Legati a lauro poſſunt in Provincia ſibi commiſſi a Papa, facere leges, qui poſſunt eam poſſentem auctoritate. p. 38. num. 17. & 18

Legatum.

Legatum, vt conſequatur, ſua competens adſciſſa, ſtatim, & mixta. p. 498. n. 14

Legatum vt conſequatur, datus miniſterium Saluſianum. ibid. n. 17

Legatum V. G. decemorum, ſi minus centum, ſi Religioſum ingrediatur, valet etiam inducens Religioſum ingrediens. p. 337. num. 1

Legatum teſtamento relictum abſciſſa, etiam acquirere, & libertas ſine relicta. p. 34. n. 30

Legatum ſuſtatum ſub conditione non debetur Eccleſiae, ſi Praeterea eam non aliſque. p. 36. n. 13

Legatum omne relictum valet a ſanctis. ſanctis ſanctis, nec

Index Rerum,

matius post mortem suam relinquat vobis, impetatur in quantum patet vobis debemus. p. 10. n. 19

Legatum iuratum pro iudicibus capitur, aut pro fabrica Ecclesie, tunc adimpleti si conuenerit in exactione, vel in ornamentis, & alius Dignus cultus. p. 17. n. 11

Legatum vltimum ea defuncto casu, si alius testatur non legat. t. 1. p. 40. n. 15

Legatum relictum v.g. filia Patris, potestur ad eius filias p. 1. n. 10

Legatum relictum vobis i. donec casu videri, & lectum vultum feceritis, debet eadem, etiam si Monasterium impetretur. p. 40. n. 14. t. 1. n. 15 & 19

Contra Rynaldum. ibid. n. 10. & 11. n. 15 testatur aliud ex- p. 10. n. 11

Legitimatio

Legitimatio facienda filij non requirit mentionem filiorum legitimorum n. 1. t. 1. p. 10. n. 11 affirmata scelerata, si legitimatio tenderet, ad hoc, ut sit legitimus subin- traret cum legitimo ad patris bona. n. 10

Legitimatus filius non succedit in primo gradu, si legiti- matus i. p. 10. n. 11, vel oblatione carnis, secus si sub se- quenti matrimonio. t. 1. n. 11 & 12

Legislatio

Legislatio non dicitur legem ferre independenter a popu- lo i. quando in ea p. 10. n. 11, per quod conuenerit omnes non vult, vel conuenerit vult. t. 1. p. 114 n. 11

Lafia

Lafione modice causa si iure conuenerit non recedimus. t. 1. p. 119. n. 40

Leprosi.

Leprosi, quos ex causa contagiosa, sacerdos ingre- ditur, debet Domum arguere ad mandandum. pag. 191 n. 11

Leprosi propter scandalum faciem, iure nostro interdicitur Ecclesie ingredi. p. 115. n. 49

Leprosi non sunt separandi a parentibus, & debent manere cum suis, ex officio. ibid. n. 50

Leprosi ad sacra Recto Ecclesie, amouentur ad administra- tionem i. de quibus ibid. n. 71

Contra sua non tenentur habitare in eadem Domo, vel in eadem Leprosio, si adiu moris periculum. ibid. n. 72

Contra Vomariensibus de missiandis capis, & sangui- nis Christi Leprosi, sed de habitando cum suis, est iuris. p. 116. n. 73 & 74

Leuca.

Leuca ad dices quilibet computetur remissio. n. 4. p. 77 n. 11 & 9

Leuita.

Leuita, & Sacerdotes in vobis testamento prohibentur possidere immobilia, qui omnia habent iure elemosinae. & dicitur Faciem. p. 117. n. 11 & 13

Leuita, & Sacerdotes 41. ciuitates habuerunt, harum 13. Sacerdotibus, Leuita carnis, qui eum accipiebant decimas i. duodecim tribus Israel ibid. n. 13

Lex.

Lex non trahitur ad praeterita, scilicet iam decreta puta per sententiam, rem iudicatum, translationem, inuentionem, solationem, quatinus praescriptioem, & aliteriam, quod nominatum fuit mentio de praeteritis. pag. 150. n. 1 & 1

Lex non extenditur ad praeterita iam posita, & non expectantia perfectionem de futuro, etiam si effectus adus praeteriti adus pendet. Quid tamen quando nominati- onem de futuro, & pendente negotio. ibid. n. 4. & 9

Lex sicut non extenditur ad ius quatuor de praeterito, sic nec ad ius conditionale i. si conditio loquatur per verba praeteriti amouetur. ibid. n. 6. & 7. hinc iuris regula ex voluntate Principis. ibid. n. 8

Lex declaratoria trahitur non solum ad futura, sed etiam ad praeterita, quod si imponit nouam penam. pag. 151. n. 10 t. 1. p. 114. n. 11, ubi de limitatione.

Lex effectus praeteriti possit referre ad futura, & aliquando ad praeterita, sed non adeo effectus, ut quae conditio, respiciat praeteritum ad praeterita, & non ad futura. ibid. n. 7 & 11 & 12 & 13 & 14 & 15 & 16 & 17 & 18 & 19 & 20 & 21 & 22 & 23 & 24 & 25 & 26 & 27 & 28 & 29 & 30 & 31 & 32 & 33 & 34 & 35 & 36 & 37 & 38 & 39 & 40 & 41 & 42 & 43 & 44 & 45 & 46 & 47 & 48 & 49 & 50 & 51 & 52 & 53 & 54 & 55 & 56 & 57 & 58 & 59 & 60 & 61 & 62 & 63 & 64 & 65 & 66 & 67 & 68 & 69 & 70 & 71 & 72 & 73 & 74 & 75 & 76 & 77 & 78 & 79 & 80 & 81 & 82 & 83 & 84 & 85 & 86 & 87 & 88 & 89 & 90 & 91 & 92 & 93 & 94 & 95 & 96 & 97 & 98 & 99 & 100

Lex declaratoria trahitur non solum ad futura, sed etiam ad praeterita, quod si imponit nouam penam. pag. 151. n. 10 t. 1. p. 114. n. 11, ubi de limitatione.

Lex effectus praeteriti possit referre ad futura, & aliquando ad praeterita, sed non adeo effectus, ut quae conditio, respiciat praeteritum ad praeterita, & non ad futura. ibid. n. 7 & 11 & 12 & 13 & 14 & 15 & 16 & 17 & 18 & 19 & 20 & 21 & 22 & 23 & 24 & 25 & 26 & 27 & 28 & 29 & 30 & 31 & 32 & 33 & 34 & 35 & 36 & 37 & 38 & 39 & 40 & 41 & 42 & 43 & 44 & 45 & 46 & 47 & 48 & 49 & 50 & 51 & 52 & 53 & 54 & 55 & 56 & 57 & 58 & 59 & 60 & 61 & 62 & 63 & 64 & 65 & 66 & 67 & 68 & 69 & 70 & 71 & 72 & 73 & 74 & 75 & 76 & 77 & 78 & 79 & 80 & 81 & 82 & 83 & 84 & 85 & 86 & 87 & 88 & 89 & 90 & 91 & 92 & 93 & 94 & 95 & 96 & 97 & 98 & 99 & 100

Lex trahitur in Deo quilibet dicitur explicatio. pagina 11 n. 1. t. 1. n. 1. & 2. ubi de diuina lege.

Lex Naturalis est iuris, & originalem legem, supponens legem quatuor reuerentem in Deo, & est quidam partici- pationis eius. ibid. n. 1. & 2. p. 11 n. 11

Regula est in Deo rerum faciendarum, quae vocatur i. iura & non est proprie Lex, cum non sit regula humanae actionum. ibid. n. 1

Lex istius duplex est, alius, quoniam habet lex ipsa in aere

diffusione, alius, quoniam habet eadem confusio. ibid. n. 1. & 2

Lex aeterna promulgatio non est necessaria, cum decet- tum aeternum sit immutabile. ibid. n. 1

Lex naturalis, quatenus a lege aeterna derivatur, a quala dicitur. ibid. n. 1

Natura rationalis deo continet, nam esse ipsum naturum, quatenus fundamentum conuenientiae vel disconuenientiae aliorum humanorum ad ipsum naturum: aliud vult quodammodo, quatenus debet ad deum. ibid. n. 1

Leges civiles in Hispania feruntur, quando debent leges Regiae ea conuenerint, illiqua Cancellaria & consilia admodum vultus in defendendis libent. Vbi quid in aliis Regibus. p. 71. n. 1. & 12. & 13

Leges civiles penales quatenus obstruunt in praesentia. p. 70 n. 1

Hispania antiquitus per legem damnabat ad mortem quoslibet Leges Civiles allegantes in iudicio. pag. 72 n. 11

Leges penales quando conuenerint, sceleratum istam, aut ferendum. p. 115. n. 1 & 2

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Lex quatenus vult verba comminationis aliteri perire, non obligat in confessione, sique ad hunc intentionem, festinatum ad penam ferendam, vi cum v. p. 10. n. 11

Index Rerum,

dos ad contribuendum in necessitatibus communibus, nisi per suos Ecclesie Inductes, p. 76. n. 42

Lex lata a Principe seculari, nihil potest contra instrumentum, nec studium Leges, p. 145. n. 19. & 20. Vbi explicatur quidam iustitia Lex.

Lex talium dicitur esse ubi eadem ratio non extengetur sed comprehendit, p. 155. n. 4. & 5

Lex fundata in participatione non obligat in conscientia, p. 145. num. 22

Lex penalis incommuni cunctis, sed personis interdictis, & interdictis obligat sub moralibus, sed Valens id totum admittit in eorum communicatione maiori, nisi ea sit tantum comminatio, p. 169. n. 1. & 2

Hominis naturalis elementis, ac vendentes intra idem pecuniam, etiam si leges civiles non transierint pariter, p. 306. num. 48

Leges, quae loquuntur circa tributa, & collectas, a natura ipsa libant libertatem, quod homines in commune confortantur vivere, habendo ea communes accommodatos pariter, p. 147. num. 48

Legum conditum obligatio essentialis non dependet ab acceptatione subditorum, p. 69. n. 18. & 19. 20. 21. solent tamen eas condere Principes cum ea condicione, p. 70. num. 25. & 25

Lex Evangelica nullam continet, praetercepta, praeter iniuriam alicui, & Sacramenta, & huiusmodi, p. 138. n. 13

Lex nulla causa non tenet, quam quod iudicio populi recepta sint, p. 70. n. 25

Præcepta moralia, etiam non obligant intransigentibus, sed non, vi datur a Legibus scriptis, sed quia sunt Leges naturales, p. 142. n. 69

Lex nova est servanda, ibid. n. 70

Frangens Legem acceptatam a maiori parte, peccat mortaliter, si hoc faciat, si non aliter, p. 74. n. 1. & 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Ordinantes non acceptant servare castitatem, & si non ligent, non faciunt exemplum pro non acceptant Legem, cum hoc obligat communitatem, ibid. n. 5

Legis Latae certus, dubius tamen nam ea obligat in casu particulari probabilis est ubi tenetur Legem servare, ibid. n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Dubium an Lex possibiles edere carnes in quadragesima extendatur ad obligandum ratione necessitatis, tenetur potius dispensationem si suspensio sita si dubium esset, an Lex obliget, & ex alio capite esset dubium, si ex observatione adderet vitium peccatum, ibid. n. 9. & 10

Certus de lege, si dubium, non fit consensio in contrarium, Lex tenetur, ibid. n. 11

Legem non acceptantem in principio quidem peccare seu excoherere ad peccatum, ibid. n. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Forum factum & statum, seu facti Legibus, qualiter respectu Clericorum ad laicos intelligatur, p. 137. n. 14. & 15

Lex dari imperari vi potest quia in famul non obligat sub coactione, p. 132. n. 16

Potestas directa in se esse sine assensu, ibid. n. 17

Legislator civilis nequit obligare Ecclesiasticam iudicem, vi potest Clericos transgressores Legis secularis cum potestate ipsius Legis, quoniam in se Clerici in foro consuevit cum fratre conuenire, ibid. n. 18

Potestatem tantum acceptam Leges civiles quod vi directum, non quod coactionem, quod fuit consuetudinem, p. 132. n. 19

Leges civiles, quae statuta laicorum Principum, etiam licite, & honeste atque in fauorem Clericorum eos non obligant, quia in statu non sufficit ista causa, sed requiritur iustitiam, p. 132. n. 20

Statuentes possunt quod, declarare, vi non comprehendunt Clerici, & Ecclesia, quando in statu non nominantur, ibid. n. 22

Lex Principumque resoluitur in privilegium, aut consilium collatum Ecclesiastica illis prodest, n. 23

Lex vetus ad tempus durans erat, Lex Evangelica in perpetuum, illa scripta fuit in tabulis lapideis, Evangelica in coribus hominum, p. 167. n. 31. & 32

Lex Evangelica a Christo Domino ore proprio promulgata est, Lex veteris testamenti non medata per Angelos, & prophetas, sed promulgata, ad quos effectus, n. 33. & 34

Lex vetus non graue, & incomportabile continet, Lex nova fuit, & quare, ibid. n. 35

Præcepta Legis veteris promissa erant difficilissima, & non inueniuntur, cum esset servare, & reddere, p. 167. n. 36

Leges, & privilegia requirunt, ut in se non graue essent, & incommuni, & in se non graue essent, p. 167. n. 37

Causa finalis Legum, & privilegiorum, qualiter consideratur, ibid. n. 38 & 39. p. 167. n. 38 & 39

Causa formalis Legum, & privilegiorum, qualiter accipitur, p. 167. n. 40 & 41

Privilegium verba debent continere sensum manifestum pro quorum interpretatione recurratur ad concedentem, p. 167. n. 42

Causa materialis privilegiorum, & Legum est remota, vel proxima, ibid. n. 43

Causa efficiens privilegiorum, & Legum quae dicitur, ibid. n. 44 & 45

Lex sicut non obligat extra territorium constituentem, sed nec privilegium intellectum cum distinctione, ibid. n. 46

Lex vi dicatur sufficienter promulgata in se, vi fiatque publice, etiam aliqui eam ignorent, p. 167. n. 47 & 48

Leges duae speciales fuerunt in iure, Papae, & Populi, & Lex Sacra, aliae etiam in iure ab his, qui eis condiderunt, ut Consules, Tribunes, Iulii, Cornelii, & quando potius dux infirmus, & ad quod, p. 167. n. 49 & 50

Causas praeter quas per Legem Papam, ibid. n. 51

Sectentur, & Lampisur fuerunt sufficit Códices, ibid. n. 52

Lex Sacra est, quae de pluribus simul rebus loquitur, dicta a copia, & quasi a statuto, ibid. n. 53

Leges aliae dantur, quae nomen accipiunt a suis conditionibus, ut leges Nauticae commerciorum ab infirma, & Rhodae, Lex Agrolis, Lex fusa Canina, ibid. n. 54

Potestas necessaria est in Legislatore ad eas condendam, quae est potestas naturalis, & populum, & qualiter, p. 167. n. 55 & 56

Populus inferat soles Leges municipales potest statueret, ibid. n. 57

Homines habent potestatem condendi Leges, & statuta, quae obligant in foro conscientiae, ibid. n. 58

Dicitur Lex statuta potestatem immutandi fuisse data a Christo Domino in lege Evangelica Petro, & reliquis Apostolis, ibid. n. 59

Moses fuit qui primo explicavit Leges de rebus Divinis, & laicis, ibid. n. 60. ubi etiam quod datur fuit ei.

Legislatorum, qui fuerunt prius aliquarum nationum, ibid. n. 61

Potestas Principum in ferendis Legibus, & obedientia eorum per subditos effertur ad nos dominum, ibid. n. 62

Leges dicuntur Divinae promulgatae per oia Principum, ibid. n. 63

Leges de non frandia a iocibus aeternum, de non capiendum fecit, & plicibus summum, ad laum perum obligant, p. 167. n. 64

Legislator si velit, potest sua Lex obligare ad penam, & ad culpam. Lex dicitur in pure penam, quae solum obligat ad penam, & in mixtum, quae ad penam, & culpam simul, propter transgressorem precepti, quae est finalis praetercepta, & penam, ibid. n. 65

Penalis Lex cum periculo vitae uam quae obligat, & remittit, ibid. n. 66

Leges quaedam sunt constitutae in mera praerogativa, quaedam exequutories actionem. Prima veniuntur in excommunicatione, & in alia censura servanda in actionibus venditionibus ad executionem, vi est penam mortis, flagellationis, & statum, & ibid. n. 67

Lex humana, & Legislator possunt obligare in conscientia ante iudicia forentiam ad quodlibet penam non excedentem limites acquirant, ibid. n. 68 & 69

Legislator humanus habet potestatem ad culpam ante iudicia forentiam, & ad penam potestatem fuisse, ibid. n. 70 & 71

Legislator quippe in forma Clericorum non potest ad Rem abique culpa, vel quando est nimis acerba, non potest obligare ad talem penam, & quare, ibid. n. 72 & 73

Lex humana servandum aliquos nequit obligare ad penam, quae requirit actionem ad se executionem, nec ad penam, quae coactionem in passione, p. 167. n. 74 & 75 sed aliter dicitur, ibid. n. 76 & 77. & respondetur Caricatus de Soto, n. 19

Potestas Legum est necessaria, etiam si facta sit in consilio generali cum Papae confirmatione, ibid. n. 78

Ignorantia inobediens Legem promulgatam, excusatur a culpa, nisi non in foro exteriori, p. 167. n. 79 & 80

Lex potestatem habet alios effectus, etiam in respectu agnatis eam, ibid. n. 81

Lex ab aliquo facta, dicitur promulgata, & si sine digna audientia, ibid. n. 82

Lex potestatem servandam quodam obligat transgressores ad culpam, p. 167. n. 83. n. 84. & 85. ubi etiam, vi solum obligat ad penam, ibid. n. 86 & 87. sed cum distinctione, p. 167. n. 88. vi pure penalis obligat tamen ad penam, sed mixta etiam ad culpam.

Index Rerum,

Senatus Consultis prout ad Antichristum, & responsum
Ponderem, ibid. 17. & quæ sunt p. 61. n. 40
Lex lata obligat, si constituta est, quando dubium est de
eius acceptatione. Præsumitur enim vix recepta p. 71.
& p. 72. n. 1. & 2. Et quando falsi simul observant, ibid. n. 3.
videtur contra, ibid. n. 4
Lex ligat si accepta est in fide conscientia; & si non
constat de eius acceptatione quoad forum externum, quia
statuit in sui possessione, p. 71. n. 4
Lex iusta, & sufficienter promulgata statim obligat contra
quod dicit Caramel & subdit eam non recipientes pec-
cant, ibid. n. 5
Lex parum vix accepta, parum, non quando obligat, ibid. n. 7
Lex ut defuncti obligat, qualiter in Principe requirit
scientiam illius non vixit, & repugnat subdoleant,
ibid. n. 8. 9. 10. & 11
Lex dicitur vix recepta, quando maior pars communialis
illam recipit, non si vana, vel duo, & e contra ita dicitur
non recepta, p. 73. n. 12
Legem receptam fuisse, vel non probat quis nam testari-
tur, ibid. n. 4. vbi expeditur, ibid. n. 14
Lex non obligat animum saltem acceptum si maiori parte
populi, nec invocata in Decretis Tridentini, ibid. n. 15
Lex iusta quocunqueque homine iustitiam habet, ha-
bent vim obligandi in foro externe ad culpam mortalem,
vel venialem, p. 126. n. 1. & p. 127. n. 1. 2. 3. 4. 5
Lex humana si non exprimit obligationem sub mortali,
dignoscitur sub illo obligare ex gratuita materia, p. 127.
n. 1. non tamen ex verbis imperitius, præceptum,
ut alij dicunt hæc, ibid. n. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
& 13
Lex humana respectu sui principij & si quoad obligationem
procedat à iure naturali, nihilominus si superior non
vult non obligat sub mortali peccato, p. 128. n. 1
Lex æterna, Naturalis Divina, & Humana, cum Ecclesi-
astica, quæ dicitur, p. 4. 90. 1. 7. 8. 19. 20. & 21
Ius naturale, qualiter dicitur à Gratiano esse id quod in Le-
ge, & Evangelio continetur, p. 49. n. 33
Legis virtus non consistit in duobus, 10 imperio scilicet,
& executione Et in quibus hæc consistant, p. 49. n. 5
Lex agere premitur, cum quid concedit, quod prius iure
non videbatur, exempta declarat, ibid. n. 5
Homocidium Lex Divina fuit aliquando premissum, ibid.
n. 16
Lex civilis observatur quando est scripta, & ius canonici-
cum non sed quod licet contrarie non est facilis in parat,
p. 127. n. 17
Legis vim non habent omnia, quæ reperiuntur in iure cano-
nico, cum non omnis decet completæ à Gratiano
vix obligent, p. 127. n. 18
Transgressores Legis non dicuntur non servantes legem vix
non recipiunt, p. 127. n. 18
Leges superiores servare quilibet naturalis, & Divina Lex
tenent, ibid. n. 3
Oratio iudicis iustitiam, ibid. n. 4
Leges licet condantur propter bonum commune, adhuc
obligant singulos subditi in particulari, p. 128. n. 45
Leges Imperatorum loquuntur de ostentatione, habitatione,
& aliis dicuntur per verba eorum Divinus promulgetur, p. 128. n. 15
Lex est preceptum opus publicæ potestatis, vel primo, nec
secundo, ut expenditur p. 77. n. 1. & 2
publicatio Legum est necessaria inter alias conditiones, cum
Lex sit actum humanarum regulæ, quæ debet esse no-
tis omnibus, ibid. n. 4
Ignorantia datur probabilis Legum non publicatorum,
ibid. n. 5
Publicandum Legem in Provinciis, seu locis diversis an-
di dicitur respondere, & si specialiter, ibid. n. 6
Postquam Leges cum primis publicantur in Curia Ro-
mæ, & in iure Campi Floræ ad Valles Baticæ Appella-
tum affertur, & in Cancellaria Apostolica pro publi-
catione habentur, p. 78. n. 7. Alij dicunt, ut debent
promulgare in Provinciis, ibid. n. 12. & probabilis ibid.
n. 13. respondentes prius sententia,
Infirma Lex civilis non efficitur transgressores ad secun-
dum superioris, p. 127. n. 14
Lex vix civilis de imperio, matrimonij Lex, robur
non habet, nisi per Ecclesiasticam etiam Legem, idem
statuatur, ibid. n. 16
Lex quilibet Principis laici non efficitur matrimonij,
est nulla, & si non reprobat ab Ecclesia, ibid. n. 7. & 17
Leges Honoris, Theodori Junonis, Valeriani, Gallieni,
et aliorum Imperatorum declarationes optas vix cele-
bratas ab eis in forma in eis præscriptam, non servan-
tur ab Ecclesia, nisi approbentur ab Ecclesia, ibid. n. 18

Cognatio, & affinitas Legis impedit, & dirimit matrimo-
nium; non quia fit est de iure Civili, sed quia proba-
tur ab Ecclesia, p. 131. n. 1, 2
Romanus Pontifex solus est qui potest statuere circa ma-
trimonium contrahendum, vel prohibendum, p. 131. n. 3
Leges imperatoris, & Regum, item & Prælati, & alij
ut obligent, quod debent publicari, non solum in
Curia, sed in Provinciis; ubi de prius vult Hispani
p. 79. n. 5. & 16. nisi aliud explicit, p. 80. n. 10
Prælati quando obligent, p. 79. n. 14
Leges humane admittunt etiam interpretationes, & ad-
ditiones, siue civiles intelligentes, p. 132. n. 13
Abrogatio Legis in sua Latina significatio, est idem, quod
ablatio, ablatio, cessare ex toto legem aliquam, im-
pulsio derogat idem, quod aliquid legis aufert, p. 173.
n. 1. & 60
Lex civilis lata pro sola laici, nullo modo compenditur
Clericis, idem est si definitur fecerat, p. 132. n. 1. & 7
Legis materia est scripta eius obligatio ad peccatum, quia
propter est talis quæ si fuerit Ecclesiastica nullam
obligationem inducit, propter exemptionem, ibid. n. 8
Sanctus, & Leges laicorum, Ecclesiæ, & cum in bona, ac
laicis ligat intelligentes in ipso legis materia, &
etiam si sint data in fauorem Clericorum, ibid. n. 9
Privilegium in fauorem daret non debet in extendi, ut
notat privilegium, ibid. n. 4
Lex civilis obligat etiam, etiam in fauorem Clericorum,
quia deficit iurisdictione, cuius vi supradicta magis efficit, quam
prodest, ibid. n. 5
Legibus nemo tenetur eius, quæ in ipsum non habet potes-
tatem, nec iurisdictionem, ibid. n. 6
Ecclesiæ laici non obligantur Legibus Principum Laicorum,
id est præcipue ex vi ipsarum Legum, aut potestatis, sed
indirecte naturalis requiritur ad commanum pacem, &
tunc, si hoc Leges non pugnent cum libertate Ecclesi-
astica, ibid.
Legislatores laici obsequuntur suis Legibus obligare Ecclesi-
asticas ex defectu potestatis, & iurisdictionis, ibid. n. 7
Leges civiles ex quo sunt ad legendum Clericos, repug-
nant libertati Ecclesiastica, quorum privilegium eximit
à iurisdictione temporali, non solum iudicium, sed etiam
principem Laicorum, ibid. n. 8
Lex iure non tantum est peracta, sed etiam iura, &
quæ ex parte obligat in conscientia eam vendentem
iuramentum, p. 127. n. 18. & 19
Lex potest naturalis, & si non obligat in conscientia, obligat
tamen, quæ est iura, ibid. n. 6
Legis natura id est in ea, nonnulla sunt, quæ ignorantur
a multis, & multis, quæ si sentire possunt ignorari,
p. 124. n. 1. & 12
Lex quatuor est usus dictam, & hunc intellectus,
est eadem apud omnes, & vix in statu humani,
si tamen considerentur in speciali conditione, & iu-
dicio, & si sit vix quoad prima nota principis, non
sic quoad alia, quæ ignorantur possunt, ut expenditur,
ibid. n. 12. 13. 14. 15
Genes aliquæ quare potest introducere Leges contrarias
legi naturali, ibid. n. 14
Lex naturalis consideratur ab aliquibus dicitur id natura in-
tergra sine peccato, & post, ibid. n. 15. 16
Lex Imperatoris inter privilegia Clericorum debet ob-
servari, non quia favorabilia laici per modum iurisdictionis,
sed per modum privilegij, p. 78. n. 12
Lex civilis non ex eo ipso quod respicit publicam utilita-
tem, obligat Clericos ex defectu iurisdictionis, p. 128.
n. 16. & 17. aliis omnes Leges civiles continent
in corpore iura ligant Clericos, equidem respiciunt pub-
licam utilitatem, ibid. n. 18
Leges habent vim canonis, vix canonis non contradicunt
p. 431. n. 18
Leges iustitiam lapsum temporis non valident, p. 132. n. 6
Lex aliqd mandans sub panno sine obediencia, & sub
panno excommunicationis, obligat ad mortalem, p. 133.
numero 3. Et per quæ verba intelligatur, vel non, ibid.
n. 1. & 2
Lex iusta postea temporis iussu maris cum totâ Republicâ
& eius status mutatur, p. 128. n. 1. & 7. vbi bene
exemplis
Lex iustæ officium est Republicam utilitatem constituere,
& stabilire, ibid. n. 5
Lex vix dicitur præcipere tantum alias externas, non
autem internas, p. 128. n. 45
Leges civiles, & Ecclesiasticae possunt mutari, et si iustitiam
fuerint conditæ, p. 128. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
11. 12. & 13. Respondentes fundamentis contrariis.

Leges

& Materiarum.

Littere excommunicales, si nullam fecerint mentionem de monitione, sane exequenda, t. 2. p. 1. §. 6. n. 4.

Littere subreptitiae in beneficiis dantur, sunt ipso iure nullae, t. 2. p. 1. n. 7.

Litterae impetratitiae renunciatio propter annum passionem, hoc iure litterae ipse ad beneficia non valent, t. 2. p. 2. n. 2.

Litterae ambulatoriae non est opus, quando persona est nobilissima, praesentem, & non Principis, p. 1. §. 6. n. 22.

Subreptitiae litterae impetratae non possunt excommunicatione, & aliis poenis, sicut eas falsificatae, t. 2. p. 2. n. 3.

Litterae auctoritatis ad beneficia concessa nullum ambicionem, & includunt curata beneficia, t. 2. p. 1. §. 6. n. 24.

Canonice delegatus nominatus in litteris, si talis erat tempore datus non cessat tempore praefationis, eorum iam non erant Canonici, p. 5. p. 1. §. 3. fallit, t. 2. ibid. n. 43.

Litigiosus.

Litigiosus vitium, cum liget Ecclesiasticos remissus per alias quodiones, p. 30. n. 9. 10. & 11.

Romana Ecclesia non ligatur vicio Litigiosi, ibid. n. 12.

Litigiosi vicio ligantur omnes Ecclesiastici ex dispositione canonica, nisi quoad penam, ibid. n. 13. & 14.

Locus.

Locus cyrnologia est dicta ab viciore locorum, quasi loci viciis i qua omnia vici, & viciore defecit, pag. 277. n. 13.

Locusum est quatuor animalium vitium, & inconstans bac, vel illuc facit volens, ex quo loco semper incidit, p. 74. n. 1.

Locusus ventus viciis facit levis, & ad longinqua praedia conducit, p. 277. n. 2.

Locusus, quae distabant centum, & quinquaginta miliaria longitudo, transfigerant de viciis provincia ad aliam, i. uno ex Africa conuenerat ad nostram Hispaniam anno 1464. minime quare damnum, ibid. n. 5.

Locusus ab anno praeterito 1443. cum inter sequentibus tercio die viciis solentur, & melles depopulatur, quam viciis per Parochos colligebant, & sepeliebant, & de lege quadam, ibid. n. 4. & 5. ibi praedicata.

Locusus pectus, ut moderat, sunt quidam lex Criminea colligendi esset in anno videlicet octo, obsequendo, deinde locum, postmodum aduulsi, ibid. n. 5.

Locusus exstinctio, est in praedicta particulari fieri, debet expensis publicis curari, contra aliquos, ibid. cum. 6. §. & 9.

Loquax.

Loquaxiones imperatorum peccatum non sunt propriae, sed abusus, p. 40. §. 2. n. 14.

Religiosi praedictum non habet per consuetudines laicorum, & imperium Loquendi, ibid. n. 15.

Luxuria.

Luxuria familiaris, super quo multum comprehensa, dissolutum fuit, & sic Iulius ab Inquisitionibus defenditur, p. 142. n. 106.

M

Magistratus.

Magistratus secularis, & indices non possunt reuocare litteras Pontificias, quantum auctoritate excommunicationis conferuntur, si licet verò eis proponere de resurrectione eius eorum Ecclesiasticis, sed in praesentia examinantur in Consilio sapientum, & in Concilio, & Auditorio Regis, p. 1. §. 2. n. 1. & 4.

Magistratus laici per Bullam coere, prohibeantur hanc, procellare, aut temerarie Ecclesiasticos, nem, & alij indices, & nesci, p. 466. n. 9. & 10.

Maiestas.

Maiestas insistenti facultas solet à Principe concedi cum ex conditione vel ceteris illis concedatur congrua pro almeis, t. 2. p. 1. §. 6. n. 24.

Maiestas insistenti non debet dicere se taurum nem si illum habere, cum à Rege impetrat facultatem t. 2. p. 1. §. 6. n. 25.

Maiestas nec vendi, pignori, vel hypothecari possunt alioque omnia facultate, aduocent causa rebus, vel libentiam, expenditur, p. 20. n. 8. & 10.

Maiestas possessor tenet facere Canones penderesse, t. 2. p. 1. §. 6. n. 26.

Malum.

Malum minus viciis habet bonis, si maiori malo comparetur, nec respectu illius censetur malum, pag. 121. n. 9. & 8.

Malum minus viciis, vel esset minus, p. 121. n. 9. & 8.

Malum iustificatum ex merita sua operi praesentat mentionem ceteris, & operum sui iustificatum, p. 48. n. 9.

Mali minoris delectio à lege potest fieri, illud premittendo, p. 118. n. 2. & 6. & p. 11. §. 2. n. 11. ubi quod licet respectu legis humanae, ibid. n. 14. quando aliquis peccatus est, & dubitat.

Mali.

Mali semel, tali semper praesentatur in futurum, t. 2. p. 1. §. 6. n. 27.

Mali de praesent non praesentatur mali de futuro, sed ostendit aliquis in eum aduocatum suspicio, t. 2. p. 1. §. 6. n. 28.

Mali semel si à delectio potest fieri per trineum boni se gerere, habetur ut bonis, t. 2. p. 1. §. 6. n. 29. ubi habetur tali à primo die ipsius amoris.

Mali semel, semper praesentatur talis in eodem genere mali: expendit, t. 2. p. 1. §. 6. n. 24. & 25.

Mali in vno habet contra se non modicum suspicionem, quod sit malus in alio, t. 2. p. 1. §. 6. n. 26. & 27.

Mandatum.

Mandatum speciale non debetur in commissionibus causarum, quae Rotae auditoribus distinguuntur, t. 2. p. 1. §. 6. n. 28.

Mandatum non requiritur ad imperatorem non quilibet amicus pro amico id facit, t. 2. p. 1. §. 6. n. 29.

Mandatum praesentandi de beneficio inde finit nulla eius adiecta qualitate, facit habilem ad illud et consecrationem, qui tempore datus adhuc non erat legitimus actor, t. 2. p. 1. §. 6. n. 30.

Mandatum praesentandi conceptum à principio viciis accipit, cum ex post facto solum agitur de eius executione, t. 2. p. 1. §. 6. n. 31.

Mandatum facit, ut quandoque minor paranda, non comprehenditur sub maiori, t. 2. p. 1. §. 6. n. 32.

Speciale Mandatum derogat generali remissum, t. 2. p. 1. §. 6. n. 33.

Mandatum de conferendo alicui Parochia Sacerdotali, vel iurata, aut certi valens, sicut vel alia etiam minoris valens, aut non Sacerdotali, quare t. 2. p. 1. §. 6. n. 34.

Papa Mandatum praesentandi alicui de beneficio certi valoris, prohibet, ut nec violenter ei praesentetur de minori, t. 2. p. 1. §. 6. n. 35.

Argumentum à maiori, non valet in Mandato, t. 2. p. 1. §. 6. n. 36.

Mandatum ad littere cognitio, non solum respectu ad littere decisionem, sed et ipsius causae expeditionem, vel est, ut Procurator debeat admitti, vel non? p. 400. n. 43.

Mandatum dubium non intendit Papa grauius collatum ordinari, p. 2. n. 5.

Mandata de providendo, & excoerentes mandatum Apostolicum, & spectatum remissum, t. 2. p. 1. §. 6. n. 37.

Mare.

Mare nemo praesentatur imponere ad sibi illuc, & impossibilia, p. 125. n. 34.

Mare.

Mare prior creatus praesentatur secundo, etiam, iste prius adipsam possideret, t. 2. p. 2. n. 13.

Mare.

Mare testando non potest de iure peius videri de quarta parte, p. 407. n. 18.

Mare.

Mare postrema leui, quae cum prima continuari nequit, non parit vquam peccatum mortale, sicut quando mortaliter, ut effectus continetur, p. 136. n. 1. & 2.

Mare quia conferentia, quae, & de se leui sit, tamen ex circumstantiis grauius est, vel de se leui sit, pag. 132. n. 31. & 32. & 33. & 34.

Mare.

Maremonium inter papam, & tutorem, validum est iure Ecclesiae, cum si lex Civilis cum prohibeat, p. 131. n. 21.

Maremonium contractum à filia separatis cum liberis, vetum est iure Civilis, sed Canonico licet, ibid. n. 22.

Maremonium contractum cum alienigenis nequit prohiberi statim Principi laici, p. 131. n. 23.

Impedimentum Maremonii per las Caelum, aut plura, aut potius olim fuerunt, sed postea iure iure Pontificio, p. 131. n. 24.

Principes ecclesiae cum succedendo impedimentum Maremonium sui subditi Christiani obligantur. Sub hoc est, ibid. n. 25. & 26. Vbi quod non. Et quid Principes Christiani respectu subditorum infidelium, ibid. n. 27. & 28.

Hebraeorum Respublica, quae nec libere est hodie, nec Principem habet, nequit impedimentum Maremonii statueret. Et quae continuatur in legere Moyse exprimitur, ibid. n. 29.

Index Rerum,

Indei si ante CHRISTI passionem, cum habebant Republicam, impedimentum aliquod statuerent, hodie perirent, ibid. n. 32

Statum diligenter mutare, extra matrimonium necestrum, cum sua familia periculis esse habundare, et si sit quædam, veritas est ut contra immunitatem Ecclesiasticam, cum libera debeat esse matrimonium. Contra aliquos, ibid. n. 33. & 34

Conditio posita per testamentum hereditas, ne cum alienis sedis honoribus, matrimonium constaret, tam sustineret i. *transmissio*, p. 151. n. 17

Henricus II. & Henricus III. Francia Reg. leges condiderunt nonnullas maximas sine consensu Patrum, quibus respondet Summus, & explicat. p. 154. n. 11. & 12. 33. & 34. sed aliter testatur utque in Gallia prohibent, ibid. n. 37

Matrimonium contrahere filij laudabile, & bonum est, si parentum consensum requirant, ibid. ceteri. 32. 33. & 34

Matrimonium congruus contrahi sine plena libertate Concil. Trid. excommuniatur damnaturque Doctores addidit, ibid. n. 35. & 36. dicitur matrimonium, non obstante Tridentino contrahendum esse, ut validum sit cum Patrum consensu, ibid. n. 40. *foliis*, p. 166. n. 71

Matrimonij impedimentum solum potest Ecclesia statuire, postquam matrimonium contractum fuit elevatum ad sacramentum, itaque practicum ex vi Ecclesie persequi, & de iure, p. 149. n. 1. & 2. non laicos Princeps, p. 150. n. 43

Matrimonij causa est omnino Ecclesiastica tractanda coram iudice Ecclesie, non sic causa dotalis, p. 150. n. 2. & 3. *foliis* nobile, n. 10. 11. 12

Matrimonij ratio apud Christianos inseparabilis est a ratione sacramenti, quod indicia, ibid. n. 3. & 4

Princeps laici, et impedimenta matrimonij possent stabilire ex natura sua, sed huius potestatis usus est interdictus ab Ecclesia, ibid. n. 4

Matrimonij contractus, licet ex se subiectus sit Principi laicis quia Christus elebat ad rationem sacramentum, res sacra, & sic ab eo tempore non subiecta Principi laicorum fidelibus videtur contra, ibid. n. 5. & 12

Matrimonium iure fideles Christianos, est formatum aliquod Ecclesiasticum, nec fit verum, quin sit sacramentum, p. 150. n. 9

Matrimonialis causa ad solos Episcopos pertinet tractanda non ad inferiores Presbiteros, ibid. n. 12

Matrim.
Matrimonij veritas seuus donato per iurata officialis non, p. 144. n. 12

Matrim.
Masculinum quilibet expellere extenditur ad feminam, p. 15. n. 3

Medicina.
Medicina alia precepta tradit pro sanis, alia pro infirmis, sed regula medicorum non mutatur, p. 146. n. 50

Medicina.
Melioratio ut sustinetur, facit esse traditio alienis rei, etiam in Ministeribus. Et idem per traditionem melioratio testis sit irrevocabilis facta sub conditione per contractum inter viros *remissio*, i. s. p. 128. n. 11. & 12

Membra.
Membra Reipublice tenentur pro bono communi contra faculantes vel vicia exponere, si necesse sit, p. 17. n. 3

Memoriale.
Memoriale premissum Regi nostro Philippo IV. à Fiscalibus Causarum Apostolicarum pro defendenda Episcopis à solutione laicorum, p. 418. n. 43

Mendacium.
Mendacium non est circa quid factuale, cum quæ narrantur dispositione sacramentum præstiterit, si reuera præstiterit verum, i. s. p. 43. n. 7. & 8

Mendacium aliud est proprium aliud improprium: & quid minusque, & ad verum est. i. s. p. 44. n. 11. & 12

Mendacium ubi adest dolus est proprium, ubi adest simplicitas dicitur improprium, i. s. ibid. n. 13

Mensis.
Mensis nuntius non debet fieri doliuine sed potestate, i. s. p. 48. n. 8

Mensis.
Mensis fusa qualitas à iure exprimitur, non necesse gratia, cum sit demonstrationis causa, secus si exaratur, i. s. p. 48. n. 3

Mercatores.
Mercatores mercedem vestibus igitur merum vendere, p. 431. n. 22

Mercatorum fides, & avaritia plus possit nocere Reipublice quam anni sterilitas, aut locustæ, p. 448. n. 1. & 14

Mercet.
Merces prohibetur, quæ vendi sunt Clericorum, & transporentur à laico consilio per informationem, quod fuit Clerici, debet Clerico vendi: et si prohibetur contra quod dicit Rapol. p. 154. n. 34

Metropolitanus.
Metropolitanus debet adiri in Clericos nolentes compelli ad solvenda tributa quando Episcopos negligens est in compellendo eos sed si ille Episcopus nollet seu esset periculum recurrendum ad alij in talis compellendi possit fieri à laico non in persona sed in bonis tantum Clericorum p. 156. n. 43. 44. & 47

Metus.
Metus illatus exanguine, electoris ad incutendum electori timorem, excoquit illatus electori. Et quare? p. 154. n. 2. 4. & 12

Militem.
Millicorum contributio incommode representatur fuit anno 1618. in quodam memoriali Rapi. Philippo III. portrecto, p. 145. n. 10

Millicones 19. & dimidiam concessi fuerunt in publicis commissa in speciebus caris, vini, olei, aceti, *læne*, & *volar* de *senad* quorum contributionem ab anno 1612. de *læno* in *læno* per Pontificem Urbanum VIII. Innocentius X. provocavit fuerunt vogue ad eam vicinam *læni*, 1616. p. 143. n. 1

Decretum Regio administratores collectas recedebant: & de *placi* numero n. 1. *remissio*, expenditur, ibid. numero 4

Legum, non tam verba, quam mentis attenditur, ibid. n. 4

Milites.
Milites existentes in propagandis, & præstatis tenebant ad festa, & ieiunia, & ad alia leges sicut Peregrini, p. 11. n. 13

Milites.
Milites laici exequentes aliquos in Clericos, incurant ulla censuram, & si desint ab incipio L. iura si sit ad effectum remittendi ad ius iudicis, pag. 400. numero 10. & 11

Milites.
Milites annis 17. non compelluntur pugnare, & de ratione, p. 413. n. 6. 7. & 15

Milites.
Milites esse incipit qui in iuramentum consilia in iuramentum *quæ*, p. 18. n. 14

Milites in pluribus attenditur, cum a. p. 155. numero 43. & 44. in quibus etiam ut in gradibus adhibetur, ibid.

Milites ratio attenditur, quando sequitur abfensum, & præiudicium fieri maioribus rebus: totum a. ibid. numero 43

Missa.
Missa omisso imperata sub præcepto, quare fit peccatum mortale, etiam ex eo si alius Religione, p. 155. numero 54. & 55. & non si in collegio aliquo lituræ, ibid. n. 54

Modes.
Modes in concessione positus, si non observetur, quando facit illam iuramentum, p. 156. n. 10. & 12

Modes.
Monachus perfecti nequit Ecclesie seculari, & collegiis, i. s. p. 11. n. 12

Monachus potest succedere in maiorem non habente in iudicium, & si excludi possit non à sacramento legislationis, sed testamento dispositionem, p. 177. n. 44. 45. & 46

Monachus excludi non potest à melioratione rerum, ibid. numero 44

Moderatus, & commendatus, non facere possit Ecclesie *Reformationem*, p. 177. n. 45

Monachi, ne alij regulares in Bulla Pij. V. & eorum collegii à multis scribis liberi sunt, p. 443. n. 32

Monachi.
Monachi valorem, quare Princeps possit augere, sine iniuria, & ex Clerici obligantur, & non fit peraguntia *Regulæ*, p. 151. n. 7. & 16. & 17

Monachi monachi *Regulæ* solent in monachis, nec tali mutatione solent omnes Ecclesie *Regulæ*, p. 151. n. 16

Monachi.
Monachi utitur, aut expressè potest Ecclesie *Regulæ* non possunt, nisi consistat laborare monacho *Regulæ* omni alio, p. 32. n. 33

Mores

& Materialium.

Motus.

Motus suos prout emendandi, motus ponitur expendi, p. 131. n. 10
Motus emendandi difficulte iudicium, como 2. pag. 131.
omnino 18

Motus.

Motus proprius non firmat gratiam contra iocunditatem concedentis, t. 2. p. 13. n. 15
Classula *Motus proprius* in gratia adiecta non inducit dispensationem, t. 2. p. 13. n. 16
Classula *Motus proprius* in gratia adiecta dispensationem super subreptionem vitium, t. 2. p. 14. n. 13. & 15. etiam si alia vitium esse explicandum, ibid. n. 14. & quare ibid. n. 16
Classula *Motus proprius* non persequitur, & debet esse scripta manu Principis nec alterius iudicis, t. 2. ibid. n. 14
Motus proprius neque iustitiam probat, aliter iocundum si ageretur de probando, quod si iocundum amissa erat praedicta Classula, t. 2. p. 17. n. 13
Classula *Motus proprius* adiecta in scriptis, tollit eius subreptionem, etiam si de beneficio obsecro, alia repetitur mentio: quare, t. 2. p. 17. n. 17. & 18
Motus proprius Classula posita, facit, ut non deficiat essentia in concedendo, si gratia sumit consequatur effectum, t. 2. p. 17. n. 18
Motus proprius concessus ad instantiam patris, idem operatur, ac concessus ad instantiam Principis, com. 2. ibid. n. 19
Gratia dicitur *Motus proprius* concessa, cum Pontifex exprimit in literis si motus proprius concedere, & si petita sit pater ea Classula, t. 2. ibid. n. 10. & 11
Classula *Motus proprius*, non tollit subreptionem in tacenda inhabilitate vel si letis non tenet, t. 2. ibid. n. 11. & 13. vel si tacenda Classula intrinseca beneficio: & quando subreptione procedit ex ipsa, t. 2. ibid. n. 14. & 15
Subreptione contingit ex expresse fuisse causae quae *Motus proprius* dicitur non tollit Classula *Motus proprius*, sed si a tacita veniat, quae dicitur subreptionem, t. 2. ibid. n. 16
Classula *Motus proprius* in gratia adiecta, non inducit dispensationem, nec tollit subreptionem, quae dispensationem indiget, t. 2. ibid. n. 17
Dispensatio cum Classula *Motus proprius* a legato de tacenda facta, tollit subreptionem, t. 2. ibid. n. 18
Classula *Motus proprius* habet locum, ne dum in beneficiis, sed in omnibus gratiis, t. 2. ibid. n. 19
Classula *Motus proprius*, tollit subreptionem, etiam quando si quis concedit a Principe ad instantiam, seu roganda Maioratus bona: idem Classula ex certa scientia, de plenitudine praesentis, t. 2. ibid. n. 20
Classula *Motus proprius* in Maioribus non supplet inhabilitatem, & deficiat personae ipsius imperantis, vel si sit naturalis, t. 2. ibid. n. 21
Refertur in dubio intelligitur concessum ad postulationem patris, & non Motus proprius, p. 18. n. 22
Classula *Motus proprius*, est lege interpretanda, como 2. p. 18. n. 23

Mulier.

Mulier leges ferre potest, cum ei possit demandari potestas iurisdictionis, & ferre si censura, p. 90. o. 4. & 44. & 45. quod vltimum dubium est, p. 91. o. 45
Mulier dispensat potest, ut docet, siquae contingit cum sancta Ecclesia, p. 91. n. 44
Mulier potest dispensare iure Ecclesiasticum condere, & ut principat aliquod festum, vel annum: non se ut confessionibus iuribus sacramentalibus, vel ut excois actus ordinis, ibid. n. 45
Mulier an sit homo? Ridelica videtur interrogatio. Sed an veniat forma appellationis hominis quoad iuris effectus, quod est cum masculinum compositum femininum in more, nisi in casibus specialiter exceptis, ibid. n. 46. 48. 49. 50. 51. & 52
Mulier in casu gravi necessitatis tenebatur iur ad debellandum, ut Hildesheim tractat, p. 415. o. 7

Mundus.

Mundus creatus fuit in mensis Martio, & in eodem per albertum Dominum separatus, p. 90. n. 16
Mundus potest coniungere dupliciter in aliqua lege vel per additionem, vel per subtractionem, t. 2. p. 144. n. 17 & 18
Mythologia
Mythologia fidei sunt credenda absque insoluto verborum, p. 18. n. 1
Mythologia Circumlocutio, Adhuc Magorum, & Missiois, non spiritalis sancti ignocentes, non peccat mortaliter, p. 19. n. 10

N

Narrativa.

Narrativa, quandoque causa demonstrationis veica oratione intelligitur, & in dubio, ut actus valeat, sic praesumitur, t. 2. p. 41. o. 43. & 47
Narrativa plurimum casuum ad dispensationem obtinendam iocundis allegat in consensu debet verificari, alij non fit, t. 2. ibid. n. 16. 17. & 18. dic. ibid. n. 19
Narrativa facta de beneficio creato causa demonstrationis, non efficit simplex, non viciat inferiorem, como 2. p. 44. n. 7
Narrativa verba Papa quem fuisse subcollectionem ad effectum concedendi beneficiis non probant, t. 2. p. 45. n. 7
Narrativa verba proprie aliud probant, non faciunt demonstrationem si proprie sit, t. 2. ibid. n. 7
Narrativa quae non est de substantia gratiae, sufficit in iustificatione de facto cum oio agitur de canonizatione gratiae, como 2. p. 46. n. 14. & 15. nisi agatur de gratia privationis, ibid. n. 17
Narrativa nominis, non loci ponitur causa demonstrationis duplici oratione, sed non inde fit, ut concessio panis taxatur ex viciis oratione, t. 2. p. 45. n. 11. & 13
Gratia parit, est verificatio Narrativa, t. 2. p. 46. n. 9
Narrativa dispositiva est verificatio, ut obtineat fraudibus, etiam in gratia concessis motu proprio, como 2. ibid. n. 10. & 11
Mentis Narrativa positum fieri debet, siue vocatio beneficii sit de iure, siue de facto saltem dupliciter como 2. ibid. n. 13
Narrativa fuit iustificatio in gratia, maxime quando copulatur iure, reddendo Principem difficultatem ad concedendum, aut super quibus Principes se fundant, t. 2. ibid. n. 14
Actus Narrativa est, si constitit in facto proprio est verificatio, alias recipitur in subreptionem expresse fuisse emittit, t. 2. ibid. n. 15
Gratia Narrativa etiam si negativae concepta est verificatio in iudicio ordinario, nec tenet, t. 2. ibid. n. 17
Quidam Narrativa, sunt verificatio in gratia, si qualitas iure de facto, siue ex iure, t. 2. ibid. n. 18
Perinde valere verificatio quod sit remissio, como 2. ibid. n. 19
Gratia si veniat, non conceditur, t. 2. ibid. n. 20
Dilectorem Ne Narrans, non sufficit probare se iocundum, t. 2. p. 46. n. 6
Narrans, ex quo Papa fuit motus ad gratiam facilius concedendam, est verificatio, si constitit in negativae, t. 2. ibid. n. 18 & 19
Narrans se possidere deo incompatibile sine dispensatione qualiter hinc negationem probat, t. 2. p. 46. n. 10
Narrans obtinentem, nam qui probat tenentem, t. 2. ibid. n. 18
Imperata tenentem probare qualiter beneficii Narrans, t. 2. ibid. n. 13

Natura.

Natura nostra rationis, id est discretiva, & intellectu quodam veritate indagata, quae acquiritur, sicut Angelus, subitot omnia penetrare, p. 163. n. 6
Natura libris duobus concentribus, statim potentem, sic ut inter res iuris naturalis habent potentiam illam, quae spectant ad confirmationem viget: sed ut tribuatur Ecclesiastici potestas, pagina 101. num. 11. & 13

Necessitas.

Necessitas publica, quando periculum non est in manu, non potest dare iurisdictionem laici super Clericis: ubi de compulsionis facta a Nuncio Ecclesiastico Neapoli, & Clerici roborantur, & vendunt titulum, pag. 147. n. 10
Necessitas, ut imponatur Clericis gabella, debet esse magna, & quod negotium tangat directi Ecclesiae: & quod agatur de necessitate communi iuri Clericis, & laicis, p. 146. o. 1

Negatio.

Negatio votum ex duobus illis vel propositis non tenetur alterum affirmare vel negare remissum, p. 155. n. 6
Fidelem se negare, siue Christianum, peccat mortaliter siue si Negare suam nationem, p. 15. n. 13
Negatio se Clericum, vel Religiosum, non peccat contra fidem, nec est illicita vestium Clericorum depositio inter infideles, nec Fili Hebraei gratia ad quantum mortem, nec similes ritus alienos in purificationibus, nec eorum concessio ad evitandum mortem, p. 15. n. 14

Populus.

Index Rerum,

Papillam & Negans interrogatus coram hæreticis, peccat mortaliter, nisi interrogatus in bello. & qui arguit pontificatum Romani Pontificis, p. 11. n. 1
Negatio antecedenter posita verbo *per se*, quid operetur, p. 110. n. 6
Negatus non dispensationis ex quibus probetur, tom. 1. p. 4. num. 9

Nemo.

Nemo privatus iure suo sine culpa fallit, p. 149. num. 3. & 4.

Nephyrus.

Concessi ad fidem sunt honorandi, & promouendi ad Ecclesias *remittit*, t. 1. p. 14. n. 3
Nephyrus nūm ad ordines, & Ecclesiam assumi valeat, t. 1. p. 14. n. 4

Negitio.

Negitio miserum facit, t. 1. p. 131. n. 5
Nobilis.
Nobilitas non debet expectari in scripto, t. 1. p. 15. n. 3
Nobilitas beneficii liberis concedi Papa, ibid. n. 4
Probat debet quilibet hoc intermedium fundamentum, t. 1. ibid. num. 5

Nomen.

Nomina omnia impetrant, non sunt exprimenda, quando consistit de persona uno solo nomine adiecto, tom. 1. p. 81. num. 7
Nominis proprietas, si promissione non cognominis confectus de persona non videtur, t. 1. ibid. n. 8
Collectio Nomina vocum si plura sunt pro uno separantur, t. 1. p. 83. n. 10

Nominum.

Notarii pontificia vel imperiali auctoritate etiam possunt vbi libet & inter omnes personas instrumenta conficere, p. 409. n. 10. & 11. Vbi dicitur de Notario creato ab eo, cui Imperator concessit facultatem, ut in Gallia, Anglia, Hispania.
Notarius creatus à Papa, à Principē, vel ab alijs comitibus, qui Principis auctoritate Notarios faciunt, possit vbiq; locorum instrumenta conficere; quod non est sic in Notariis creatis ab alijs inferioribus, ibid. n. 5
Notarius creatus ab uno Principe non possit negari de instrumentis inter subditos aliorum Principis; sed inter subditos sui Principis, etiam extra territorium contra Rostem, ibid. n. 14

Nominum.

Notarii verē sunt de familia Monasterij, & pars communium, p. 169. n. 12
Notarius tribuum mere personale non soluit, n. 13
Regulares professi sunt exempti à gabelis, ibid. n. 14
Notarii Religiosi Alexander Dni Jacobi & Calatrave exempti sunt à gabelis in item & Notarii constitutum; id est *Epistola*, ibid. n. 15
Oblati, & concessi in perpetuum Ecclesie gradum immunitatis, nec debent collectari oblati in perpetuum alicui Monasterio Hospitali, p. 169. n. 14. 17. & 18
Tertiaris fratres, & Fratres B. Francisci in communiare vicarias sunt immunes à collectis, & tributis, p. 170. n. 19
Clerici facti in minoribus annis non ascendi ad ordines maiores, vel obediendi, alius exempti sunt, dum habitum non mutant, & statum à gabelis, p. 170. n. 10. & 11. & nisi Consensus eussent Principem istos collectantes non incurere censuram Bullæ cæne, ibid. numero 32
Notariatum bona libera sunt à collectis imponendis per Principes; eo quod tales in favorabilibus Religiosis interpretantur, contra Litteras, p. 174. n. 19. 20
Notarii dem non proficiunt, possunt ad faciliorem reuocari, item & Clerici in minoribus, ibid. n. 20

Numerus.

Numerus solutus canonis in receptione, si verba sufficiunt, & ex installatione in choro ex assignata, nisi forte in eodem ipso actu declarasset Capitulum, si non solummodo frangere numerum, sed receptum habere, tanquam simplicem super numerationem, p. 174. n. 41. & 42
Numerus certus canonis est quandoque, & totidem Parochie, quæ distinctæ non sunt, & bona sunt communia, quoad Dominium capituli, super quibus bona, quæ in consensu, substituitur in numerum Parochiarum, p. 171. n. 13
Numerus canonis, cum argatur Ecclesie collegiæ nouæ fundatione, meliorante, quando & qualiter debeat admitti à canonis antiquæ fundationis, & cum quibus conditionibus, p. 171. n. 13
Numerus certus substituit à Principe, non potest in persequendum inclusum in eo agri, p. 171. n. 12
Numerus debet scilicet, qui tenet vna numerum, & re-

uerit ad numerum Decretorum Anoniam, sicut per prius essent in oppido, p. 108. n. 9

Nuncios.

Nuncios legatos Papæ quam iustificationem exerceat, & quam exemptionem habeat, & eius familia, p. 449. n. 1
Nuncios Hispanos requirit leges facere, quia non est à latere, sed tantum legatus mediis, p. 41. n. 17
Nuncios Pontificum nulli in partem tenentur ostendere ex mandato ipso Papæ lueras sine commissionibus Regibus, seu Magistratibus venientibus, ubi minatur, ut innotescat eis legitima legatio, & auctoritas, pag. 16. num. 13. & 14

Nuptia.

Nuptie secunde de iure antiquo trans prohibentur, p. 385. numero 33

O

Oblatio.

Oblatio super re Episcopali ad barem rei, verius est, ut si transit ad Ecclesiam, non exequatur à beneficio laico, & minor, si ad barem, p. 111. num. 40. & 41.
Oblatio parcia vna dicit, est distincta ab obligatione aliorum in eodem specie, p. 115. n. 12
Oblatio totius populi non sufficit ad obligandum Clericum, nisi concurrens consensu eius, p. 71. num. 18. 19. & 30
Oblatio contracta ex delicto naturalis est quæ non inuocatur, ut oritur aliquo consensu, p. 118. n. 11
Oblatio in delictis, quare dicitur naturalis? ibid. n. 13. & 14. Exquire ut non oritur ex consensu, ibid. n. 15
Oblatio audiendi sacrum, non obligat alibi petitorum vique ad intendendum, si à consensu proprii loci exiit iuxta dictam mercedem, p. 116. n. 47

Obreptio.

Obreptio est quæ per falsam narrationem factam superioribus committitur, subreptio quæ per taciturnitatem venit, vel perplexam narrationem, t. 1. p. 19. n. 48

Obsequia.

Obsequia, sine subreptis duntaxat indifferenter, & promiscue recipiunt, est aliquando ad solendas difficultates simul apponenda in literis, t. 1. p. 18. n. 16
Reliquia non conceduntur, nisi fuerit casus finalis, aut impellens; & quæ sit quilibet, t. 1. ibid. n. 19. 30. & 31. 32. 33. & 34. efficitur quæ, n. 36

Obsequia.

Obsequia præstare altari carque conuenit de iure communi, p. 167. n. 4

Officia.

Officia nova creata, non derogant veteri, nec eius institutioni immutata, p. 103. n. 13
Officiales, & ministri inquisitionis, quecumque consensum investigationi laici indicia, p. 470. n. 23. & 29
Officiales assumpti ad officia in die sua possessionis, tenentur eorumque consensu certam portionem pecunie fiscali seu octulatum pro *tenere*, quod vocabatur *sterrata*, quæ dabatur senatoribus, p. 456. n. 17

Omnia.

Omnes debent approbare, quod eos tangit ut singulos, p. 190. n. 1. & 6. sed sufficit ut maior pars approbet, quando tangit in communi saltem, p. 191. n. 11

Oratio.

Oratio constitutio, & depuratio, est ipsa spiritualis in beneficiis, qui debet antequam Episcopi confirmari, p. 131. n. 4. & 5. Vbi distinguuntur contra Theologum.

Omnis.

Omnis à quo releuatur aliqui, quando diuiditur inter non exemptos; quando tamen cadit in eum, qui privilegium aliorum concedit exemptis, p. 411. n. 17. & 18
Transire cum suo Quere re, p. 493. n. 11
Omnis ante eum fundat laici iurij, cum ex talia Omnis nescit Obligatio, ibid. n. 12
Res transmissæ cum Oneribus variabilibus in Ecclesiam, distinguuntur ab eo quod manifestum cum Obligatione ab Omnia variabilis, ibid. n. 13

Opinio.

Opinio, quæ fuit Ecclesie est in dubio tremenda, quando dubium est, si aliquod statum est contra libertatem Ecclesiasticam propter exuberantiam immunitatis Ecclesiasticæ, p. 411. n. 2. & 3. de pæxi ibid. numero 10

Opinio minus probabilis debet sequi in causa immunitatis, p. 410. n. 6

Opinio quæ sit amplectenda in conflictu opinionum, p. 377. n. 12

Indicet

& Materiarum.

Indicare debet index non ad librum, sed secundum magis communem Doctorem Opinionem, p. 125. n. 3
Opinio communis non est præfenda illi, qui facit ante-
cedens & maius, p. 125. n. 4. & 7
Optio à Præceptis recepta, potest sequi, communi
confessio, & probabilis in suo contentu, ibid. n. 8. & 9
Opiniones, quas quis debet sequi in consilio, persequen-
do, docendo, & redicendo remissio, ibid. n. 10. & 11
Opinio vltima non periculis antecedentibus remissio,
ibid. n. 12
Optio non fit sequenda in conflictu Opinionum, ibid.
sum. 13
Ligandus non est ad librum, sed iuxta actiones legales
& iudiciales, & quo ordine, remissio, ibid. n. 14. & 15
Opinionem eligens, quam reputat rationi conformem, satis-
factus, p. 151. n. 17
Doctorem consiliari, ubi sunt diversæ Opinionem, tenetur
illum sequi, ibid. n. 18

Optio.

Optio locus non est in beneficiis Pontificis reservatis,
neque in beneficiis iuris patronatus laicalis, vel muni nisi
adde consensum, nec in resignatione facta in manibus
Papæ, secus si Papa concessit in vim simplicis resigna-
tionis, vel per priuilegium, p. 19. n. 1. & 2
Optio non datur in beneficiis, quæ deuoluntur ad Papam
ex negligentia inferiorum, à die mortis vacationis,
ibid. non 14
Optio in beneficiis cessat in quacunque promissione ap-
pentionis clausula præconatore, ubi qualiter, ibid. n. 15
Optio casus in beneficiis per Obitum vacantibus, non fit
per resignationem, sed per successionem, & sic gradatim,
ibid. n. 16. & 17
Optio potest præbendam nonnullam vocare ex speciali con-
secratione super hoc indulta, ibid. n. 18
Canonici antiquior qui dicitur Optare intra legitimum
tempus postest inuenire actum Optandi in eorumque, quo
finitis, aut antea non Optet in tempore, p. 122.
Optandi statum, siue confectio, debet esse, ut minus
laetetur iam committi, et cum consuetudo talis imper-
tur, ibid. n. 19. & 20. cum aliis
Cap. fin. de consuetudinibus lib. 6. tum loquutus de consuetu-
dine Optandi, ibid. n. 20. & 21. cum aliis, ibid. n. 22.
Optandi consuetudo non dicitur contra ius, sed præter ius,
& quando contra ius, ibid. n. 23. & 24. ubi de utroque
casu, ibid. n. 25. & 26. ubi sunt distinguuntur.
Optandi consuetudo, quando est contra ius, non intro-
ducitur, nisi iuxta auctoritatem quadraginta, si seruandus
per dorem: ubi fit paret in cum aliis, ibid. n. 27.
Consuetudo Optandi, ut inducatur requirit scientiam
Episcopi, & patientiam, seu rursus, ad quem spectat colla-
tio, ubi sumus in consuetudine decem annorum, non
fit in quadraginta, nec requiritur, ut fuerit iudicio
constatutionis, p. 123. n. 28
Optandi consuetudo aduersus potestates Apostolicas valet, ut
aliqui testantur, & sic consilium esse, ut apponatur spe-
cialis derogatio iuris Optandi, quæ facit conceditur in
Cancellaria, p. 129. n. 28 & 29
Optata præbenda tradit in Coadiutorium sicut Canonica-
tur, ibid. n. 30
Optandi facultas, ut amittitur, nec acquiritur per cessan-
tiam illius, qui potest Optare. Est enim hoc ius fa-
culi arbitrii, quod non amittitur per non usum, p. 125.
numero 3
Præbenda sua proprias Præbendæ ad alias Optandi consue-
tudo in temporalitate metæ & anda, quæ permutari va-
lent absque labe simonia, ibid. n. 31
Clausula cum iuribus, & perennariis non compre-
hendit separatam, & non annexa canonici in materia
Opinionis, ibid. n. 32
Consuetudo in materia Opinionis in multis differt à resig-
natione, cum illa dicitur vacare per obitum, non sic
resignatio, & quod Coadiutor succedit in auctoritate, non
in separatim. Quid in Domino, vel pando, ibid. n. 33. &
34. ubi quod receditur ad statum Ecclesiæ.
Optandi ius prius competit antiquioribus canonicis, quam
iunioribus, & hoc non ferret, sed quædam casus eueni-
unt, modo, aliis non obstat, ibid. n. 35. & 36
Antiquior, & maior in Optione Præbende dicitur ille, qui
diutius in Ecclesia militauit, & qui fuit prius in posses-
sione, & licet in in processu posterior, ibid. n. 37. & 38
Antiquiores etiam possunt in Optione præfati, sicut con-
secratione, vel maioris ordine, ibid. n. 39
Antiquiores Canonici possunt, si vult meliores præben-
das, cum vacant Optare, suis relictis, ibid. n. 37
Optio potest etiam fieri de minoribus Præbendis, relictis ma-
ioribus, ubi ex aliqua causa sit magis grata, p. 126. n. 38

Antiquior non censetur, qui cum prius esset Canonici,
postea mutatur Præbendam, & Canonici per impo-
sitionem, & collationem, & fiscaliter secundo interpreti,
perferant in Optione, p. 120. n. 39
Antiquior non dicitur ille qui per Canonici Capituli posses-
sionem in, qui postea cum exierit per se ipsos vel per
procuratorem, ibid. n. 40
Canonici, qui prius ad possessionem Capitulariter recep-
tus est, & in pacifica possessione præbendæ, est per-
ferendus antiquior fundationis Canonici posteriori etiam
prius in Optione, p. 120. n. 41
Optare possunt alios Præbendas Canonici, qui vocantur
de officio, et Doctoribus, Magistris, Scriptariis, & Pen-
sionariis, nisi transierint, ad alios Canonicales cum
suo ordine officii, ibid. n. 42. & 43
Antiquior Canonici Optare vacantem cum Canonici
Præbendam, iuxta ad Opandam vacantem antiquior
Præbendam à primo potest relictis & sic de aliis se-
quentibus, ibid. n. 44
Optio gradatim semper fieri debet intra eandem gradum,
& Ordinem, ubi alter aliquid decemur fit superius, aut
consuetudine, ibid. n. 45. & de his consuetudine Dignitatem,
ibid. n. 46. ubi quando Optet Prioriorum.
Pari de re similia dicitur, quod per consuetudi-
nem fit, ibid. n. 47
Prioriorum non Optat Præbendam aliquam vacantem,
donec primo Canonici Optent, & si sint minus antiqui,
p. 120. num. 48
Optandi ius ad Præbendam non amittitur, qui ex consue-
tudine non Optat, ibid. n. 46
Optare nequit Præbendam vacantem aut Prioriorum, ille
qui per aliquem corporis defectum, seu vitium, repel-
litur ab ordinibus illis auctoribus suis in alio vitio, ubi
est ante receptionem ordinis, aut beneficii non de-
betur tamen iam exceptum non expellitur, ibid. nume-
ro 47. & 48. 49
Optandi iure non potest peccator notorius, seu prius
irregulariter præcedens receptionem ordinis, aut be-
neficij, p. 120. n. 50
Optare prohibetur excommunicatis publicis, & notoriis,
quæ in Optione requiritur etiam, & non collatio.
Quid in suspensis, & interdictis, ibid. n. 51. & 52
Optare potest absque, etiam per Procurationem, & est
Procuratione non habet ad speciale mandatum, & consti-
tutum est libere, item ex generali mandato, vel si sit
notorius gestor, ut hic, p. 122. n. 54
Optare nemo impeditur, quamvis habeat reservatum be-
neficium ratione Opinionis dimittendum, p. 122. n. 55
quod fuit subcollector, aut Papæ familiaris, ibid.
num. 56
Optare potest, etiam ille, qui consensit imponi pen-
sionem super Canonice, aut Præbenda possesse, nisi ex
fraude fecisse præsumatur, veluti, si consensit, quando
de pensionis sperabat Optare, vel esset infirmus. Et
qui pensionem soluit, ibid. n. 56. 57. 58. & 59
Pensionem soluit beneficii, aut canonici dimissi ab
Optare aliam, qui Optat, si adhuc remanet cum p. 122.
similo, si cum Optat de uoto, acquirat citius spirituali-
bus, ibid. n. 57. & 58. quoniam interdicere debet, ibid. n. 59
Pensionarius v.g. quare parat, si Optat dimidium pen-
sionem, deinde integram, & postea appareat de vitio
iusto, aut nullo p. 122. non sustinebit in integra pen-
sione Optare, nisi inuenit mensurali possessione, vel iusto
non iusto, ibid. n. 60. & 61
Optans canonici iunior Canonici maiores, Portio-
narius dimidium portionem, & alius de eodem fit proci-
sus in quarta portione dimissa, si eorumque per
Canonici Optatruinatur, & tunc quilibet restituitur ad
priusquam Præbendam (nisi fecerit Optantem) & co-
ueter paritibus maioribus sine quarta illa portione, ibid.
n. 62. & 63
Error primi gradus Opinionis, qui successit est eandem
placibus gradibus, primo relictis, & ceteri relictis
aut, ibid. n. 62
Optare Præbendam bene potest Canonici, nondum in sa-
cis confirmatus, cum ius Optandi procedat ex Canonici,
& Præbenda, non ex voce capitis, ibid. n. 63
Optio Canonici, aut Præbende, debet fieri intra viginti
dies, à die testamini fieri vacationis, ad quam
adueniunt antiquiores suo Ordine, qui dies current
semel omnibus Optare relictis, ubi ut non current
quæritur, ibid. n. 64. 65. & 66. & 67. ubi quid si quan-
tiant dies Optandi, p. 122. n. 70
Optandi tempus non currit ex facta notitia, nec ignoran-
tibus: si ut impeditur impetret relictio in iuramento,
p. 122. n. 68

Optandi

Index Rerum,

Operandi tempus dierum viginti potest restringi per capitulum ad duos, vel tres, vel potest per duos alios dies, ibid. n. 47

Oratio.

Industria Oratio, in quo dicitur ab universis *remissio*, p. 183. num. 8

Oratio.

Oratio, & Capellae, nec Princeps potest constituit in suo Palatio sine licentia Episcopi, p. 143. n. 8

Ordo.

Clericali Ordo nobilitas, & est maior quam quae alia dignitate, & honore, t. 1. p. 18. n. 9

Ordo deconnotationis maiorem dignitatem arguit, nemo 1. p. 18. num. 10

Ordinarius.

Ordinarius index debet humiliter exequi, quod est mandatum est à iudice delegato, t. 1. p. 74. n. 4

Delegatus Papae in causa sibi commissa, iurisdictionem habet super Ordinariis, & quicunque maiorem, t. 1. ibid. num. 1

Ordinarius iudex quid faciat, quando postea fuit requisitus cum litteris aliorum delegatorum, ut exequeretur contrarium, quod exequutus fuerat virtute primi scripti, t. 1. ibid. num. 1 & 4

Ordinarius possunt citare quicunque ad quocunque locum intra suam Diocesim, & ad suum suocumque delegatorum in iudicium trahere, nec procedere, ubi aliter de consensu parium, t. 1. p. 75. n. 10. & 14

Ordinarius seu qualescunque beneficium suae Diocesis, aut praefatum eas sine, t. 1. p. 6. n. 44

Ordinationes.

Ordinationes populo sunt ferendae ad consilium superiorem, ubi valenda, & confirmanda, sic ut aliter etque acquiescit p. 19. n. 28

Sententiae lae saepe Ordinationes non confirmant, solent à consilio improbi, à quo possessiones dantur, aduersus eorum usum, & ut remaneant ad dictum consilium, ibid. n. 29

Ordinationes populo antiquae, & in libris scriptae habent legem viam, propter antiquam observationem ibid. num. 30

Ordinationes, & statuta populo, ut valent, debent in vis esse, sed leges contrariae solam ex iura, non expresse populi exceptione, ibid. n. 31

Ordinatio.

Ordinatus ad titulum Petri non potest illud vendere, si postea adscribitur beneficium faciens, & melius si addeat consensum Episcopi, p. 137. n. 15. & 14

Ordinationes.

Ordinationes sine facta à laicis observatione in iudicio Ecclesiastico, si non praedictant libertati Ecclesiae, p. 144. num. 15

Offici.

Offici ad reuerentiam accedens, Dei mandato, non peccat, p. 13. n. 6

Offici.

Offici in humano corpore sunt sexcenta tredecim, n. 56

P

Pactum.

Pactum, quod occidit Clericam, puniatur in pecunia, non valet, p. 182. n. 50

Pacta ipsa super libertate conferuntur cum haereticis intelliguntur, saltem iuribus Pontificis, p. 443. n. 19

Pragmatica.

Pragmatica dicta Papae sigillatim est ingenua viginti necessitate publica Regis, & Regni, & vi fallaciae uetus non ideo fuit ubi nomen, nec fallaciae instrumentum cessat, p. 113. n. 18

Pragmatica sanctae Regni Valentiae prohibet Pissolas defensionem à simulacris, & Ministris sancti officii sub eorum potestate ubi de Archidiacono, p. 141. n. 5 & 6

Pragmatica sanctae super statu, & Pissolis in Regno Valentiae anni 1461. quae modifia, non habet locum in Pissolis, p. 121. n. 4

Regis (schemata) Pro Regibus Valentiae missae pro confortanda Pragmatica contra portantes arma suspensas, ut Archidiacono, & Pissolis, & in actibus ad terminandas competentes, p. 121. n. 7

Pragmatica, & ordinatio Regis citat Papyrum sigillatim à Clerico non admittitur, ut prohibetur, & impeditur, quod sine Divino eis illis licet, p. 121. n. 6

Papa.

Papa coetus sui iudicium Populi non debet citare vendi nec taxari sicut quod forma postulat, & caeteris iura

debet Dominio restitui, seu Pauperibus, eo deficiente pag. 146

Papa coetus tantum debet à iudice fieri, considerata afflictione, seu pretio minus potius in Haereticis publicis simul cum expensis fieri solus, quod etiam procedit in primo, ibid. n. 13

Papa valor debet esse pueri moderati, de censibus cunctis & popularibus, p. 148. n. 13

Papa seu Pontifex.

Papa faciens aliqua mandata in destructionem Ecclesiae, potest restitui secundum aliquos à Principe laicali, secundum alios debet fieri per Cardinales, p. 141. n. 14

Papa nequit praeterponere conditiones proleat ad decanatum, nec restringere, ut quae primo quis coactus sit mortalis culpa coactatur, p. 171. n. 19

Papa potest condere leges sicut Concilio Cardinalium, p. 48. num. 1

Papa nequit delegare laicis omnia negotia Ecclesiastica, aliqua vero sic, p. 47. n. 13

Papa assertio infamantis de suo facto probat, t. 1. p. 7

Assertionis Papa creditur praesumptio, dum non constat de contrario, ut de fidei sententia, t. 1. p. 1

Assertio Papae super resignatione in suis manibus qualiter probet, t. 1. p. 6

Semmus Pontifex CHRISTI Domini Vicarius est faciens idem tribunal, & consilium cum CHRISTO, p. 11. n. 18

Nullus appellat à Papa, nec ad Deum, vel ad alium hominem, ibid. num. 19 & 10

Appellantes à sententia Papae ad CHRISTUM, haereticum videtur sentire, quasi Papam CHRISTI, n. 18. de Vicarium, nec unum cum eo tribunal habere credat, ibid. n. 20

Pontifex de rebus custodiri debent, etiam ex alio capite Principes laicales fundunt, p. 110. n. 69

Iugum ferendum est in Deo considerandum, p. 110. n. 70

Pontificibus Romanis interit, omne solum cum moderamine acquiescentium, sed etiam cum subditi acquiescentium, communitibus voluntibus Republicae provident, & de facto fecerunt, p. 110. n. 71. remissum, ibidem

Papa licentia est necessaria, ut electioni sequeatur puerbere subditi Regi, etiam pro necessitate Belli, p. 160. n. 15

Pontificis confirmatio fuit temporaria, ut eadem confirmatio debet succedere, cum diffinita, ut causa sine vigina occurrat in quo non sit, necessaria, p. 166. n. 19

Papa iudicium est omnibus Republicis consensibus provident, ibid. n. 10

Papa Urban VIII. Innocentius X. & Alex. VII. concesserunt, & promiserunt gratiam de interdictis Regi nostro Philippo, IV. p. 131. n. 1 & 18

Dispensandi pontifex est laici interponenda, dispensatio ipsa iudicet, ibidem n. 3

Carolus V. tempore in committit anno 1518. statum Ecclesiasticum, & lacrum concessio, non aliter vis fuit iusta, nisi consentiente Papa, p. 185. n. 18. Vbi quod in consensu praerequisitus simul etiam clericis consensum, p. 187. n. 17 & 19

Sicilicet praedictum fuit vi cum beati Urbani VIII. anno 1614. & consensu Cleri immemor gabella Clerici pro expensis factis tempore pestis in Curiae Paenitentiae. Et de alijs, p. 186. n. 19 & 40

Innocentius III. in Concilio Generali quaestiones fidei stabilivit, n. 2. p. 44

Pontifex potest, ut superius index, & universis Ecclesiis Pissolas habere infallibilem auctoritatem in de fidei, quae sunt fidei, ut in publico fidei iudicio mouere citare possit, p. 44. n. 9

Papa Tacitus consensum non sufficit ad pacta super libertate conferentia, p. 463. n. 11. n. 12. sed sufficit pro transiitione patris, p. 464. n. 14

Pacta super libertate conferentia, nec fieri queunt ad tempus, necessaria vigentia sunt Papa consensum, ibid. n. 14

Papa solo verbo non potest fieri Sacerdotes Et sum dare simpliciter Sacerdotum licentiam ordinem conferentiam, ibid. p. 41. n. 13

Gelasius, & Eugenius III. Pontifices, dicitur, ut approbatione omnia contenta in decreto dicto p. 104. n. 14. neque ibid. n. 17 seu diffinitio, ibid. n. 18

Gratiano compilat Decretum anno 1090. ab eorum tempore legibus, & Canonibus Iudiciali Decreti approbationem, statueretque ad tempus p. 218. n. 14

Gregorius XIII. iussit emendare decretum à Gratiano compilatum, ibid. n. 15

Decretum Gratiani continet sanctiorum plura auctoritates, & signas consiliorum Provincialium, & conciliorum leges citat, ibid. n. 17 & 18

Falsa

& Materialium.

Papa additionem Decreti, Gratiani fuit discipuli, ibid. num. 17
 Decretum Gratiani collatis reductum ad quatuor species, nempe Patrum, Conciliorum Gratiani Patrum, ac Iurisperitorum, ibid. n. 18
 Decretum Gratiani, & Patrum, vim legis non habent, & dicto, ibid. n. 18 & 19
 Leges Imperatorum quatuordecim computat de Gratiano, non habent vim Civium obligandi, p. 104. n. 40
 Sanctionum dicta compilata de Gratiano in Decretis fecerunt aliquos recipientes, ut de causa decreta, n. 41 & 42. non secundum alios, p. 104. n. 41
 Pontificis preceptis aliis sanctis in capitulis debitis circa verum scripturam, p. 111. n. 9 & 12. ubi scribitur, seu procedunt, ut Dodici prius, p. 114. n. 23. Quales intelliguntur, ibid. n. 20 & 21.
 Pontificis summi in necessitatibus publicis Principum, & Republicarum magnas sollicitas copiose praestant, p. 113. n. 19
 Pontifici non erunt laici & Iurisperitorum forum iudicium, nisi in ordine ad faciem super naturalium, p. 447. numero 10
 Pontifici potest obligare Ecclesiam ad observantiam legis & se huiusmodi populos excommunicat, p. 116. n. 1
 Pontifex quia de causa potest famulos laicos Episcopos, sine consensu eorum & Iurisperitorum iudicis laici, p. 448. 17. & 18. declaratur de Pontifice, n. 43
 Papa dispensat tantum in rebus divinis, quae pendunt a voluntate humana, ut in voto, & matrimonio, p. 114. n. 11. 18. & 19. & in re naturali, quae casu dependent & voluntate hominum, quod propter non est dispensatio, sed declaratio, ibid. n. 14 & 15
 Clemens Papa anno 1400. in causa inter Clerum, & populum Papam contra Nuntios tractata, in qua tractabatur de repandis sumis Axi, propter quod Ecclesiastica praedia habuerunt, ac illi contrabuerunt, nisi in subdolum, p. 171. n. 18. & 19
 Clerici in causis commotibus, tam pro Ecclesiasticis, quam pro laicis possunt esse obligati ad contributiones, non ex vi illius laicorum, sed ex consensu tacito, aut expresso Pontificis, ibid. n. 13. 4. & 15
 Urbanus VIII. anno 1641. die 14. Augusti dicendo verbum inquit, ut qui habet aures audire, audiat, demonstrat, & importat omnia praedicta facta, & facienda contra immunitatem, & liberum Ecclesiasticum, etiam in praeteritum, quod Bulla, seu constitutionis Pontificis non fuisset publicata, & vsu recepta, p. 117. n. 20
 Papa in suis subditis, non interdicere potest eundem collationem: nam praedictum quod est ordinario ex praerogativa Papae in suis subditis, p. 117. n. 2 & 3
 Mandata Apostolica, n. 11, 12. p. 117. n. 3
 Principis mem semper debet attendi, quam quilibet probare debet, n. 13. p. 117. n. 3
 Verba interpretari, sunt sequenda, n. 13. p. 117. n. 6
 Bulla, & litterae, n. 13. ibid. n. 8
 Pontifex datur cum accit lepos, id est haereticis & schismaticis, p. 461. n. 1
 Pontifex excommunicat in haereticos deficientes a fide, ibid. n. 4
 Bulla super libertate congregate a laicis Principibus, nequeat fieri in consensu Pontificis, ibid. n. 3
 Papa res alias potest etiam sine consensu Cardinalium decernere, sed non solum ad faciem, p. 68. n. 4. 5. 6. & 7
 Papa Urbanus respondit legibus Praefatis, Pontificem non esse solum negotia gravia in camera prima expedire, sed in Apostolico consilio, ibid. n. 4
 Papa licet aliquem consuevit in collegio Cardinalium sine ipsorum consensu ad omnia prius Cardinalibus deinceps transmissis, ibid. n. 5
 Papa non dimittit Episcopatum sine Consensu Episcoporum, tamen requirit Consensum Cardinalium ex vi dictae, n. 1. n. 1. n. 1
 Pontifex excommunicat ordinario, ut dispensat ad matrimonium, si prius variis vicariis ex episcopis, n. 1. p. 60. n. 1
 Pontifex in omni auctoritate omnibus sancta, qui non sunt Pontifici in declarationibus casuum, p. 111. n. 4 & 7
 Dispensatio potest Pontifici in iure naturali, & Divina non obsequendo in totum, vel in parte sed declarando eas obligationem in casu aliquo locum non habere, n. 1. p. 105. n. 46
 Papa potest ut Divinum declarare, interpretari, emittere, amplificare, augere & mutare, n. 1. p. 104. n. 47. 49. & 50
 Decretales quae Pontificem ex sola promulgatione Romae facta, obligant residentem in alia Provincia intelligunt, p. 79. n. 11 & 12
 Pontificis leges solum cum omnibus imponi, sed etiam

Provinciae quando de expedit, pagina 78. numero 16
 Publicatio Romae facta legis Pontificis, non sufficit, nisi iter Papae visum sit & quare, ibid. n. 17. 18 & 19
 Papa, vel Princeps scribens cum intentione praedictandi, si non appareat de quantitate, intelligitur de maiori, & non paritudo, n. 1. p. 118. n. 3
 Pontifex est iudex ordinarius omnium hominum totius mundi, & consensum cum quolibet ordinario, etiam quoad collationem beneficiorum, p. 194. n. 9. 10. 11. & 12
 Pontifex habet pro propria Diocesi totum orbem, ibid. n. 1
 Consensus ubique debet heremus ad ordinem minores accedens, prout non interit & facit si ad factos, p. 111. n. 2
 Remissio auctoritatis de voto, ibid. n. 3
 Sixti V. proprius motus anno 1585. die 5. Ianuarii, cum alio Clem. VIII. anni 1595. die vltima Februarii, ibid. n. 4. 5. 6. & 7. n. 10
 Consensus, si initiatum est minoribus ordinibus ante Sixti V. motus revocationem, non fit legibus suspensione & non sequitur contra prius statutum, ibid. n. 6 & 10. sed pro prima, p. 114. n. 12
 Pontifex potestas inferendo leges immediate dependet a Deo & plures tamen dicunt eas obligare, si acceptatur & subdit, p. 9. n. 1
 Innocentius 20. referens verba fidei deus anni 1400. Vbi auctor forma, quibus Clerici revocantur excommunicati cum laicis in multis rebus protractis, p. 108. n. 49
 Pontifex solum ad faciendum aliquid & de ipsi iussu statum, leges veteris testamenti sapit addere, p. 118. n. 16
 Pontifex independenter a populo possunt leges condere, sine promulgatione: & si velint cum evolutione ferre eas, p. 116. n. 16. 17. 19. & 21
 Pontifex, & Ecclesia verus est, & nequeat facere penitus actus fidei, p. 115. n. 40
 Papa debet amare Episcopos non viles in eorum, & remotos non transire ob delictum in Rempublicam, p. 418. n. 16
 Gregorius Magnus electus fuit Papa anno 590. p. 466. n. 13
 Legatum de Pontifice ad preces supplicum est veluti praetor, n. 1. p. 118. n. 9
 Pontifex summa mandat Praetori, ut libere possit alicui concedere dissolutionem ab Ecclesia ob remotionem Vitali, p. 114. numero 5
 Papa, & Princeps remittit sine constitutionibus, cum seditione, & propriis legibus feruntur, p. 115. n. 10
 Pontifex consulendus est super dubiis praedictorum, n. 1. p. 115. n. 11
 Praetoriam Superioris datur seu ex quo sequitur abundantia, vel scandalum non exquirat, n. 1. p. 115. n. 2
 Pontifex solum per sui constitutiones revocavit expressis auctoritate penam alicui, non si revocet, & sic fecit Clem. VIII. non revocavit penam Sixti V. impositam in procuratoribus alicui, p. 118. n. 11
 Gregorius XV. confirmavit cum alia Pauli Bulla de Confessione potestatem sollicitam, p. 114. n. 11. 12. 13. 16 & 17
 Confessorius sollicitus putatur, aut summum alicui Bulla Gregorius XV. non invenit penam aliam, & non sequitur, & quare ibi, p. 114. n. 14
 Bulla Pauli V. & Clem. VIII. non includebat Confessorium sollicitum putatur, sed Bulla Greg. XV. p. 114
 Denunciations fidei de ex vigore Gregorius. confitit adversus Confessorium sollicitum, incipit a die 10. Martii 1654. sic ut de tempore antecedenti, non obstat quo deservit, p. 114. n. 14
 Haereticum non est, nec peccatum trerre oppositum, & Papa, & maior Pars Ecclesiae aliquid fecerit, p. 44. n. 11
 Pontifex decreta sunt infallibilia, etiam emissa extra concilium: Plures enim Pontifices damnationis varios errores abique concilio generali, ibidem n. 11
 Concilia Provincialia est, quod & Pontifex approbaret, sunt infallibilia verum, ibidem n. 11
 Papa confidendum vi hominis, facile errare potest, non si ponatur in eo fiducia Praesidentis, & Christi praesentis, ibidem n. 14. n. 16
 Papa, & si peccare possit, & in alia vita incidere: non tamen errat in decretis, quae tanquam Pontifex dicit, ibidem numero 15
 Decreta Pontificum dicta a Cardinalibus, quando dicuntur habere infallibilitatem, ibidem & pag. 45. numero 16 & 11
 Papa in assignandis censuris proportionem, prout haereticas, errare non potest. Et quid quando definit, ut prohibicionem aliquam opinionem, quodammodo probabiliter licet approbando opinionem falsam, probabiliter ibidem numero 17. & 18. n. 11

D. Eusebio de Leg. Eccles. etc.

T

Declinationes

Index Rerum,

Declarationes Pontificum in Decretalibus, possunt esse
falsae in decretis huiusmodi, quod ad mores pertinet.
ibid. n. 17. Vide p. 45. n. 3

Papa in approbatione, vel reprobatione Religionis non
potest errare contra consensum, nec in approbatione, vel
reprobatione alicuius contrahit, p. 44. n. 10

Pontificum decreta dicta à Cathedrali, sunt infallibilia,
etiam non adhibito Concilio Cardinalium, vel Theo-
logorum. Referuntur contraria sententia. 1. dicta pag. 45.
n. 1. & 2. ubi quod de honestate debet requiri con-
sensus eorum.

Papa definendo aliquid contra mores absque concilio, et
tunc non potest haberi in casibus, ut Doctores ponunt p. 45.
num. 3. & 4

Cheritus in Ecclesia pastores idem Episcopos quoslibetque
quod dependet à Papa. p. 48. num. 17

Pontifex a solis acri Episcopos & transferit ecclesie dis-
tinct, exigit, super, minus habet & deponit & exco-
municat & hinc iurisdictionem Episcopali tenet sine
dignitate coherens sed nequit abrogare ab Apostolica
condicta, p. 12. n. 17

Societas IESV derogatio privilegiorum secundum plu-
res non fit, item & Clericorum Regularium in amplius
forma, nisi dictis Religiosis sententia, & obsequia,
p. 12. n. 14. 31. 36. & 37

Gregorius XIII. privilegium datum Societati IESV, vide-
tur non revocandum sine iuris annotatione, & quod
revocatio eadem Societati infirmatur, ibid. n. 15. & 36.
Vbi quod dicta infirmatio fieri possit simpliciter, nec ut
sufficiat una iuramentum, nec ut fiat per unum, sed per
litteras, num. 17. sed aliter videtur in Papa successore,
num. 18. & 39

Privilegia Societati IESV in stylo curiae videtur capius
in Bullis Pontificis revocata, quando de illis fit mentio,
ibid. n. 36. & 40

Vltima derogatio prius de iure, & regulariter in res-
tamento, contrahibus, codicillis, sententia districta,
constitutione Procuratoris, obsequiis, legibus, statuta,
coactationibus, fama, morte, operibus scilicet in du-
pio. p. 12. num. 19

Appellationes, sine recessu ad Papam impediens vicium
Bulle, quae vocatur aurea incitio in eadem constitutione
num. 13. Bulla cetera Domini, p. 10. n. 10

Appellatus ius ad Papam, acquirit conservandis, nec puer-
escere tolli, ibid. n. 1. n. 1. & 23. nec privilegia,
p. 105. n. 1

Subiectio ad Papam nequit praestari, p. 105. n. 12

Schidius, maxime subiectus, nequit praestare infu-
perioritatis, nec ius appellationis, nisi abiectione sub-
iunctionem, ibid. n. 1

Potestas Pontificis est summa, est constituta ad limites
iurisdictionis, p. 105. n. 14

Pontifex accipit potestatem à Christo, non in destinatione
sed in exhibitione, p. 105. n. 15

Præsumendum non est, quod lex non dicitur, nec exprimitur,
praesertim si illud non sit iustum & rationabile, p. 105.
num. 17

Lex quod vale, id exprimitur, ibid. n. 18

Pater.

Pater qui iurisdiccionem publicum filio, tenetur per
negligentiam, aut delictum eius satisficere, p. 114. n. 12.
& 14. ubi de ratione.

Patres continentur pro filiis suis equitibus, ibid. n. 3

Pater nequit emendare filium in fovea conscientie, et si
filius legibus prohibetur, nequit contra eius
voluntatem, qui non est absolutus à confiditio in
animo mortis, nisi reuocet prius testamentum, ubi
emendaturus, p. 115. n. 4

Pater potest costringere filium filio alimenta negantem, &
ad ea praestanda compellere, p. 140. n. 19

Patres non tenentur pro filiis suis equitibus ordinem
subiugare nullum vulgo Alimenta, p. 145. n. 10. & 27.
filiis, p. 146. n. 30

Patres non tenentur pro filio templo curantibus, nisi ad
id obligentur, nec etiam penes habent pro filio
militarium ordinem, p. 146. n. 9 & 10

Alia non erit vltra incrementum patris, ibid. n. 17

Pater, est obligatus pro filio causi dona recepta, sed non
tenetur fiducione, non sic iure Regio, ibid. n. 11 & 13

Pater tenetur solvere mutuum datum filio, & quare p. 147.
num. 14

Obligatio non competit in sportum, ibid. n. 15

Patres si dam penitus filio gravem à Rege militum ordi-
nis, sicut mandatum dandi subiectum tenentur, ibid. n. 16

Pater.

Pater minus consilio non potest se subiacere minori per-

ti comitum, sequens opinioem probabilem & co-
muni, etiam minor Pars sequatur intemum, si casus quando
maior Pars concludit non intemum, p. 151. n. 79 & p. 156
numero 80

Maiores Pars sufficit ad donatam Regi praestanda ob causam
necessariam, ut belli, nec sic in donatam voluntatem,
quae dicitur Frengi, p. 151. n. 79

Maiores Pars nequit facere aliquid in magnum praedilectum
Ecclesiae vel violando iura voluntatis, vel iudicium
consensum, tunc enim pariter minor Pars con-
tradicta, p. 150. n. 12. & 13

Minor Pars concilio contradicere non tenetur iudicare
suum iurisdictionem contra ceteros de capitulo, est iura
confutandis superioris communis, ut determinat
decretum maioris pars, p. 151. n. 11

Maiores Pars ad Concordandum Regi sufficit, in Parlamento
Sicilie debet concurrere etiam brachium Ecclesiae,
p. 151. n. 6. & 14. & 46

Maiores Pars Praenuntium vulgo de Certe hic Mazzini
congregari solent in Comitibus publicis totius Castellae
concedant Regi tributa, p. 144. n. 46

Parsitula.

Parsitula in aeternam, non semper significat aeternam per-
manentiam vique ad finem saeculi, sed aliquando dila-
tionem longam, & indefinitam, p. 163. n. 1

Parsitula.

Parsitula materia in legibus prohibentibus aliquid eius
viandis dicitur solam esse venalem, p. 13. n. 17

Parsitula materia frequenter excusata à mortali, prohibetur
exhibere messoribus sub pena contra aliquos, p. 13. n. 1.
& 24. & de messoribus 0 33

Pascer.

Pascer boni est tendere pectus, non autem deglutire, id
est pios, & lazarum ducere, p. 13. n. 63

Pasceria.

Pasceria Ioannes Constantino-politana à quodam con-
ciliabulo declarata sunt venales Praetor, p. 463.
numero 13

Pascerium.

Pascerium Regum Hispaniae in his Regalia Castellae, &
Legionis, repaetibus fidei, 12. millionum quatuordecim
p. 108. numero 18

Pascerium Regum fere exstinctum, ibid. n. 19

Pascer.

Pasceres solent concessibus abstinere in radiis equam
diutius, imò & iurum, super quibus non sunt Praetor,
p. 491. n. 6

Pasceres Reripit solent habere familiam copiosam,
sed diutius praedilectos sumus debet solvere, ut
tunc chasitid tempore maiorem filiam sua comitum,
& alia officiorum operibus, p. 300. n. 1

Pascerum Causa spectat ad Praenuntium tempore Chasitiae,
p. 10. num. 14

Pasceria.

Pasceria peccant ad Democritum, & quae sunt, p. 60.
n. 3. & p. 61. n. 35. remissum.

Pascerium.

Peccatum nullum est in conscientia sine consensu volun-
tatis, p. 176. n. 9

Peccatum mortale est in materia iustitiae, cum est multi-
plicatione pariter materiae magna, & sufficienti, si ut 10
pluribus fuerit parvis in bona viis, p. 176. n. 8

Peccatum originale post Baptismum legitimè susceptum
in totum tollitur contra Lutherum et concilio Tridentino,
p. 176. n. 13. & n. 14

Peccata defuncti illa esse, quae propter viandam gratiam
suscipiuntur, p. 173. n. 10

Peccatum non potest esse, nisi voluntarium, & quod sit
voluntas rationis, & consequenti, quod iustitia veritas,
& vnde liberum est obstinere, p. 176. n. 7

Peccata peccata appellatur vitium illud nonne tenetur per
Peccatum primi Peccati concupiscentiae, & solent à iustitia
originali, ibid. n. 7

Peccata sua debent tenere auctores, p. 149. n. 1

Peccata tantum sunt gravia, quando demerent infelicem
animum de iure aliquam, n. 1. p. 173. n. 12

Peccata quod demerent omni gratiam sunt, tunc à p. 173.
num. 1 & 5

Peccata possunt gravis esse, aliter per aliter peccantem,
ubi exemplificatur, p. 435. n. 11

Peccata distinguuntur tempore in fovea animo, magis
solentem, in fovea fovea allicientem, tunc à p. 173.
num. 1

Peccatum mortale potest tolli, n. 1. p. 173. n. 12

Peccata tenentur omnes conditiones Peccatum, sed quae peccata
nequeant, p. 173. n. 11

Pasceria

Index Rerum,

Pena non inuenitur ipso facto, ut qui periturus acquiritur,
 acquiritur. t. 1. p. 56. n. 50
Pena solus inferri debet ex causa, iudicio & humano
 iudicio. p. 49. n. 1
Pena Ecclesiasticorum acquiritur, & acquirenda sunt immu-
 nia & tributa. Lumen. p. 41. n. 31 & 33
Pena legalis ignominiae, non subiciuntur. p. 178. n. 19. &
 30. t. 1. & 33. cum aliis. n. 16
Penam non potest committere possit, item & iudex declina-
 re sententiam suam. rursus. p. 177. n. 16
Pena non inuenitur aliquando exacerbat ob gratiam
 facientis incipientia & auctoritatem. t. 1. p. 140.
 numero 63
Multiplicatur pena, si pro quolibet v. g. idem, valorem,
 aut alia imposita est a lege, vel statuto, sicut si lo-
 quatur simpliciter, sicut per vultum. t. 1. p. 141. n. 66.
 67. 68. 69. & 70
Pena grauior est pluribus vulneribus vno idem iudex, potest
 imponi. t. 1. ibid. n. 70
Pena delicti non detrahatur, ex arbitrio. t. 1. p. 141. n. 71
Alapa regulatur remanet arbitrio ponitur, quae extendi
 potest ad auiorem, considerata persona delinquentis,
 & potentia, & loci. t. 1. ibid. n. 73
Pena una est, quae aliquam aduersionem hominis executionem
 requirit, altera, quae eam non requirit, sed in sola
 possessione, vel priuatione consistit, quales est pena in
 habilitate, excommunicationis, priuationis, vocandi
 & c. & passim. Res non inuenitur soluitur penam esse
 sententiam declarantem, quae non potest mandari executioni
 absque actu hominis, nisi talia appareat legis-
 latoris intentio. p. 149. n. 81
Penalis lex cum punit aliquem vnde aditus, & passus,
 secundum aliquos non tenet ipso facto solus penam.
 p. 148. n. 84. 17. & 18. ceteris. Solum. Explicatur. ibid.
 num. 85. & 30
Pena spirituales in sola priuatione consistunt, ut sunt
 censura Ecclesiastica, & irregularitates, si in lege im-
 ponantur per modum latae sententiae ipso facto incur-
 runt. ibid. n. 47
Vulnerum cum vulnere, & amittit, vna punitur pena,
 scilicet vulneri non infertur, & delationis armorum,
 t. 1. p. 140. n. 68
Poenitentia levis imposita in confessione, si non impletur
 a poenitente, venia est vel potest eandem reualuare. sicut
 si nollet, cum imponitur tam acceptum. pag. 137.
 n. 1. 19. & 20
Populus.
Populi illi sunt populi inchoate esse consuetudinem, qui
 potest iterum facere. p. 408. n. 13
Populus hac Castellae & Republica nullum habent pote-
 statem constituendi Iudices ordinatos, seu Magistra-
 tum extendi, qui in linguis reddere videntur. p. 101.
 n. 3. folio ibid. n. 10
Populi, & Respublicae iurisdictionem habentes possunt
 statum condere, & pro administratione, etiam iurisdic-
 tionem extendere. p. 112. n. 10. & 11. ceteris. Statum com-
 prehendere potest & consuetudinem.
Possessio.
Possessio in Ecclesia sine traditione non transferri, est
 aliter de Dominio. t. 1. p. 121. n. 41 & 48
Possessio non dicitur absque traditione transferri, quae
 absque ea Dominum transferri, t. 1. p. 121. n. 41
Possessio tenetur per totam sessionem, & dari quae abs-
 que actu corpore. t. 1. p. 121. n. 1. & 2
Possessio tenetur Ecclesiae omni tempore vacare, etiam
 mortuo relictore, ex quo ipsa possidet. pagina 371.
 numero 15
Possessio capta post diem periculum, praefertur possessioni
 in casibus Dni, in quo uolunt capta fuit possessio.
 t. 1. p. 121. n. 9
Possessio quilibet acquiratur per actum non naturales, con-
 suetudine interueniente. t. 1. p. 144. n. 18
Possessio quibus modis probetur remittit: & quod probat
 per instrumentum. t. 1. p. 114. n. 46 & 47
Possessio in hereditate, non sine apprehensione transfe-
 ritur. t. 1. ibid. n. 48-49 50. 51. & 52
Possessio non habetur, dicitur nona possessio. t. 1. ibid. n. 53
Possessio omni tempore tenetur ad capta in beneficiis
 per actus particulares & causa manifesti proceden-
 tes. p. 115. uon 81
Possessio non acquiritur in iuribus prohibitis, nisi & diu
 prohibitorum cum acquisitione. ibid. n. 81
Possessio gubernandi antiqua Ecclesiastica non facit li-

am gubernationem nisi aliorum bullis ratiis appo-
 betur. p. 116. n. 1. 2. 3. & 4
Possessio ista, multis in casibus datur, quae quae possessio
 vocatur, ut in incorporatis. t. 1. p. 124. n. 57
Possessio beneficii non transferri per solum iurisdictionem,
 nisi fiat per traditionem auctori vel per impositionem
 potest. t. 1. p. 121. n. 11
Possessio an possit quae ex pluribus casibus remittit. t. 1.
 p. 121. n. 16
Possessio, & Dominij traditio remittit. t. 1. p. 121. n. 10
Possessio solo visu praesentium non traditur, nec emittit.
 Et nunc de beneficio fiat solo conspectu. t. 1. p. 121.
 n. 13. & 14
Possessionem habentem in aliquibus Defectibus, sicut illa, tunc
 est in iure praesentium, nec colligitur fructus. p. 117.
 numero 13
Possessio beneficii accepta virtute statuti laici, nec potest
 accipi dicitur, nec retineat, & notarius penam inueni-
 unt: quia quando statutum non est validum, nec pena in
 eo apposta valet. p. 119. n. 6
Possessionis adquirendi modum, sicut & iure civilis procedit.
 pag. 144. n. 16
Possessiones dantur & principio sine aliquo onere Ecclesiae,
 postea non emphyteutic. p. 117. n. 41
Misus in possessionem ex p. mo dicitur clausura, statim
 legis in iure constituitur. vnde possidet. t. 1. p. 121.
 n. 10. 11. & 12
Possessio translatio per solum clausuram constituitur, & per
 reservationem usufructus. t. 1. ibid. n. 5
Possessio.

Possessio praeter rem communem dicitur. pagina 315.
 num. 17. 18. & 30
Possessio.
Possessio remota componitur in, in quo possessio
 legis ministerio transferri. t. 1. p. 121. n. 8
Possessio.
Possessio exequendi tributum solutionem dicitur Eccle-
 siastica, & acquiri potest in principibus temporalibus.
 Quodlibet contra tributa. Rubeo, & Castro. Vbi. p. 104.
 num. 14. & 15. responderet loci facit scripturae relin-
 quendum. ibid. n. 18
Possessio licet requiritur ad iudicandum Clericos, ita ad
 excothetandum. p. 144. n. 1
Possessio secularis potest concedere privilegium Ecclesi-
 asticum, & potest non concedere. Et qualiter possit
 Ecclesia liberam ostendi & exemplum. p. 181. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. &
 17. Explicatur dictum Rubeo. ibid. n. 1. 2. 3. & 19
Possessio superioris limitatur non potest & periret, sicut
 illa sit immediate ad Deo in ordine ad bonum commune
 animarum. p. 181. num. 40
Possessio nulli temporaria, non sunt sicut praetores anti-
 qui quae erant pars eorum communis. p. 144. n. 1. 2. 3. & 12
 in quibus acquirantur. n. 41. & 42
Possessio dicitur. vna Ecclesiastica, alia secularis, haec non
 est capax illius. p. 119. n. 13
Possessio.

Canonici possunt iure meritoque omnium Praebendarum,
 quodammodo eorum redditus non sufficiunt ad sustin-
 endum commodum V. G. canonicos sedecim. pag. 179.
 numero 1. & 2
Sapientia Praebendarum fieri nonquam debet, nisi redditus
 Praebendarum dimittit probentur. ibid. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 18
Praeceptum.
Praeceptum de decimis solendum in veteri lege, quod cau-
 sa in lege gratia reuocatur. p. 119. n. 13
Ceremonialis Praecepta post Christi aduentum non obserua-
 rentur, praeterit tunc veteris scripturae. p. 119. n. 14
Ceremonialis legis veteris observationes sunt condemnandi, ut
 haereticis. p. 160. n. 15
Ceremonialis Praecepta, quae non signabant aduentum
 Christi, sed ad deum omnem praeterit tunc licet lege
 Evangelica teneantur, vnde sunt templum, vnde, & altaria,
 & c. vbi quo pacto, quid in iudicialibus. p. 160. n. 14
Praecepta politica praeterit tunc in veteri lege ad cultum Re-
 gium, vel politiam gubernationem, quod dicta sunt
 ceremonialis, & iudicialia, praeter obligationes natu-
 rales. pag. 119. num. 6
Praecepta veteris legis melius inest de differentia, cum
 moribus aliorum fuerit, & per legem Evangelicam, per-
 tinentia Eccl. sunt, & hodie obliuiscuntur, quia multa
 naturalia. ibid. n. 7. 8. & 10
Praecepta iudicialia per promulgationem regis Evangelicae cessan-
 t. & qualiter intelligantur. p. 119. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 15
Naturalia Praecepta sunt in duplici differentia, vel prima
 principia, vel conclusiones & quae ex illis deducuntur.
 pag. 119. num. 13
Praeceptum

& Materialium.

Præcepta Decalogi remitti, & falsi non possunt: sunt enim naturalia iura indispensabilia omni, etiam à Deo, p. 18. n. 14. & 15.

Præcepta naturalia sunt, quæ solo naturali lumine, & facillime discerni consueverunt eadem apud omnes bene instructos, p. 33. n. 1.

Deus non potest facere, ut id, quod erat constitutum naturæ rationali, sit postea dissonantius, vel contra, memoratis eisdem circumstantiis, quibus præceptum obligat, p. 33. n. 17.

Præcepta prima legis naturalium non possunt mutari, etiam in casu particulari, nequeque distig. p. 33. n. 18. & 19. quæ explicatur, p. 33. n. 20. & 21.

Præcepta iudicialia veteris legis erant, quibus fœdices ias sunt voluicque imbutant, vel, quod in ore sanctorum, vel iurum, sicut omne verbum, moralia quæ permixta ad legem naturalem, velint præcepta Decalogi, ceremonialis, quæ ad cultum, & reuerentiam Deo præstendam, p. 137. n. 1. & 2.

Præceptum non committitur non prohibetur carnis concupiscentia, ut in omnibus hominibus, etiam post baptismum manet, ab ipso eo, quod culpa sit, sed interior voluntas, affectus, & consensus succumbens carnis concupiscentiæ, qui vel peccatum est & ad culpam pertinet, p. 176. n. 11.

Ceremonialis præcepta populi Christi adueniunt mortua sunt, & mortua, iudicialia tantum mortua, p. 137. n. 11. & 12.

Præcepta quæ obligant, facta diligenter, ex Decalogo, quæque cognoscuntur inconspicibiles, etiam per multum tempus, p. 34. n. 37.

Præcepta secundæ legis naturalis, sive conclusiones, quæ ex premis dependent in particulari, mutari queunt, propter speciales causas impediennes obligationem talium præceptorum, contingentes potius ea potius scilicet quam ipsius legis, p. 144. n. 6. & 34.

Præceptum non mutandi est verum etiam si obliget sub veniali, p. 33. n. 6.

Præcepta hebreorum fuerunt plura ut scribitur DID. hic assignant, p. 135. n. 10.

Præcepta veteris legis alia moralia, et ceremonialis alia iudicialia & quæ illorum cessantur lege Euangelica committunt, ibid. n. 11.

Præceptum morale de observatione scilicet ad indispensabile facit quod tempore formam, ibid. n. 12.

Præcepta Religiosa problemata vultu obedientie ingressum in cellas ad aliqua incommoda, obligant sub mortali, ubi quid de Præcepto aliquo Ecclesiastico præcipitur materiam locum, p. 34. n. 13.

Præcepta Decalogi obligant tam ceteris circumstantiis, quibus subiacent, immo non obligant, p. 34. n. 18.

Decalogi omnia præcepta, sive principia moralia, pertinet ad legem Naturalem, p. 35. n. 14. & 15.

Præcepta Decalogi legis Naturalis sunt, & non omnia continentur principia per se nota ibid. simpliciter ibid. n. 16.

Præcepta Decalogi omnes tenentur scire, cum quilibet vocatus sit legem, in qua vivit, & alia Ecclesia, p. 35. n. 44. & 45. & n. 50.

Præcepta fidelitatis & charitatis, non sunt Decalogi præcepta, sed tantum perambulant ad illud, pagina 35. n. 49. & 50.

Præcepta naturalia negantur pro semper obligatione affirmativa semper, sed neutra mutatur, utem a. p. 143. numero 35.

Præcepta ceremonialis testamenti veteris, & Sacramenta illius legis cessantur Christi adventu, & publicatione legis Euangelicæ, sed adhuc dicuntur, qualiter intelligantur, p. 135. n. 13. & 14. & 15.

Mythica præcepta figurata sunt, quæ aliud significabant, potius id, quod litera sonat, quorum alia sunt Sacramentalia, alia ceremonialis, p. 135. n. 11. & 27.

Præceptum possunt sub mortali materia leni, obligat sub veniali, & confirmatur, p. 137. n. 11. & 17.

Vile per inerte non vitium in dispensabilibus, ibidem numero 17.

Naturalia præcepta impropter aliquando dicuntur mutari, p. 143. n. 50. & 51.

Naturalium præceptorum essentialis est vox, non sic conueniens exterior, & quare lex naturalis semper completa eadem eadem præcepta ibi, p. 34. n. 37.

Præceptum prælatus de fructu silentio hoc, aut illo tempore, non de illo efficiendo, potest sub mortali obligare, p. 114. n. 14.

Præcepta sub mortali, & si ex iure humano diffinita ex sola materia discernantur sub mortali tantum ex iure D. Formis, de Leg. Eccles. c. 1.

consuetudo sit, & non tantum ex verbis, nisi clare constet de leui materia, p. 136. n. 11. & 16.

Præcepta iura naturalia, quæ pendunt à priori consensu voluntatis humane possunt per hominem dispensari iudicialiter, ea ratione, materia, p. 146. n. 48.

Præmissa

Præconia facta per seculares non comprehendunt Clericos, nisi ab Ecclesia recepta essent, & cum si prædicta concernent politiam ciuiliem: ubi de quibusdam prælatis introductis à seculari simul cum Ecclesiasticis, pag. 140. nam 10. & 11.

Præconia vocant solent statuta bonæ gubernationis, etiam à Præconibus facta ab ipso eo quod legem confirmationem, p. 90. n. 39. & 40.

Præfati

Præfati, & officiales debent se subditis conformare, si velint hoc obsequio legem, p. 181. n. 11.

Capita debent la membris conformare, ibid. n. 13.

Præiudicium

Præiudicium alio modo accipitur, quasi præiudicium, sicut quod refertur tam ad futurum, quam ad præteritum tempus præiudicij, p. 131. n. 34.

Præiudicium dicitur ius re ex partibus causis indicatur, & præiudicium de eadem causa, & quomodo transeat in iuris regulas, ibid. n. 35.

Præiudicium in iudiciis ad aliquam causam pertinet, ubi, constitit, ibid. n. 36.

Præiudicium nomen suum obtinet, vel ut præiudicium, vel quasi præiudicandum, p. 131. n. 37.

Præiudicium Romanum dicitur quasi præiudicium, & quod præiudicium, est quasi prius iudicium, pag. 131. nam 21. & 33.

Præiudicium accipitur interdum pro iudicio olim dato inter alios, & confirmato, ibid. n. 33.

Prælatum

Prælatum si semel solus inter alios, iussit Ecclesiam præiudicium, quod facere non potest, p. 131. n. 39.

Prælatum succedit Non succedit tanquam Dominus viliis, sed tanquam Procurator Ecclesie, p. 131. n. 36. & 38.

Prælatum sicut potest recipere, ut si episcopus flagitet in iudicio, aut lesu potest recipere, ut si aliquis talis etiam committit, aut peccatum, & ipsum flagellet, p. 161. n. 16.

Prælatum, & alij Clerici seculares tenentur pauperes hospitare, & colere ministrum ex omni officio, p. 131. n. 47. & 8.

Prælatum Religiosis potest præcipere sub mortali Re Religiosas aliquas accedat ad horum consensum Consensum, vel ad vtilem vicem, etiam si cum licentia sua exigit, vel ne cum tali aut tali persona loquatur, p. 132. n. 13.

Prælatum qui cum causa iusta præiudicat in Ecclesia, tenetur de suo satisfacere veluti si si de causa res iudicata Ecclesia, vel omnia subiecta veritatem, p. 161. n. 33. & 36.

Prælatum potest præiudicare in Ecclesia, tenetur aduersus eum iniquam Ecclesia esse damnificata ex obligatione sua, ibidem nam 34. & 36. ubi quod Prælatum separando potest.

Prælatum enim in secularibus acquiri inferre præiudicium Ecclesie, etiam donando releuato principi, ubi hodie solent Prælati obsequia faciendo laici propter meritum temporum secularium, p. 132. n. 41. & 44.

Episcopus potest ex parte, quem sapienter, p. 132. n. 43.

Prælatum & quilibet Magistratus, nisi secundum aliquem non tenentur feruere leges, & conseruare loci, ubi eaerent, cum inimum saluaretur deinde, p. 180. n. 10. & 13. veniet, ut seruetur illico ut alij ceteri, ibid. n. 11. & p. 181. n. 11. & 12.

Prælatum solus ab ipso quo conuenit potest egere & conueniri super bonis ad Ecclesiam, vel conueniri spectantibus, & quoad administratiuam partem viti, p. 71. n. 1. & 3. fallit in arduis negotiis.

Prælatum potest Parochum præcipere cum periculo vite, ut semper possit non discordare à loco, ut successus iustitiam, p. 181. n. 10.

Prælati Ecclesiastici nomina veniunt tantum Abbates Prælati, & alij Prælati seculares, sed non omnes, quia quædamque ordinis locum in Italia habent, tenent tantum Ordines seculares Ecclesiasticos, p. 34. n. 33.

Prælati & Episcopi, ceterique in negotiis aduersus, sed summo facit ad decernendum in negotiis aduersus, sed summo spatio ad cogendum res dno, multoque expendendo, p. 183. n. 11. & 13.

& Materialium.

officia pia, ratione quorum delinquens in bonis ponitur per lucum & quare. *ibid. p. 4. & 7.*
 Principes statum nequeunt, ut Episcopi debeant statum procelsum ad iudice laico factum. *p. 47. & 74.*
 Principes quidvis faciunt in his, quae ad religionem pertinent ex sacrorum Canonum praescripto, vel sacrorum patrum decretorum potest legem vim obsequere. *p. 101. & 29.*
 Principes nullummodo possunt statum tempore pccati, vi privilegii administrare sacramenta illis infirmis. *p. 131. & 17.*
 Principes statum, ne suis privilegii portantur hi, qui subditi non sunt, verum est, ut si tali statuto ledatur quomodocumque Clerici, facit contra immunitatem Ecclesiasticam. *p. 114. & 17. & 13.*
 Principes nequit coactile statum ab episcopo alium factum, quod, contra hoc privilegium. *p. 101. & 29.*
 Principes ecclesia facere nequeunt, ne qua accedat ad hominem ad impetranda beneficia, vel vi capitis possessionem totius sine beneficium eruat, ne ei etiam alium in Romanis canonibus, ubi demonstratur similia statuta per Decem Mediolanenses. *p. 112. & 6.*
 Principes laici subditi potest propria nequeunt statum, ne ex eo ad Regem ascendat ad beneficia Ecclesiastica, nisi ex privilegio papae, ut habetur Reges Hispaniae. *ibid. numero 1. & 11.*
 Principes Ecclesiastici debent statum suis subditis taxas, & penas secularium factas ob miseriam. *p. 48. & 9.*
 Principes laici nequit statum impetrandum, vel contingendum Divinum, nec super illo dispensare. *p. 88. & 74. & 28.*
 Rescriptum principis contra ius naturale, non valet, vel Divinum. *ibid. p. 74.*
 Potestas principis suprema subiecta est Divino iuri. *ibid. numero 22.*
 Lex principis, quae addit super ius naturale, aut Divinum, valet. *ibid. p. 79.*
 Principes dispensant in iure naturali peccatis, & adus est. *ibid. p. 80.*
 Ius civile potest adit, vel mutari per principem laicum, dum non offendatur lex Dei, vel naturalis. *ibid. p. 88.*
 Principes laici non potest disponere contra ius civile, quando illud fundum esset super naturali acquiritur. *ibid. p. 88.*
 Principes nequeunt prohibere, ne vendant laici bona Ecclesiastica, etiam si prohiberetur non subditi vendi, quatenus decretum existeretur ad Ecclesiasticum. *p. 47. & numero 14.*
 Ecclesia Ecclesiastica a principe prohiberi nequeunt. *ibid. numero 14.*
 Res facti quilibet relinquere potest Ecclesiis. *ibid. p. 86.*
 Principes omni quae statum, vi Regum iudex cognoscit facit occupanda a Clerico possessionem beneficiorum, a qua est per vim de iure, vel ne subditi in illa, quam accipit in beneficium, & deinde sententia reversionis. *p. 117. & 24. & 18. & 11. & 14.* Vbi dicatur ne negatur, etiam in penitentiis, & possessione.
 Principes laici nequeunt statum concedere, quibus praestitum modum procedendi in crimine habetur. *p. 101. & 7. & 11.*
 Principes bene potest impedire facit ne subditi cum infirmis, & excommunicatis assistantibus. *p. 131. & 17.*
 Principes potest prohibere subditi sine alienationem immobilium, sed non in penitentiis Clericorum. *p. 118. & 11.*
 Principes laici nequit accipere, vi possessionis beneficiorum non approbatur sine eius licentia, aut Gubernatione. *p. 112. & 10.*
 Principes laici solent habere privilegia papae circa beneficiorum possessionem, & collectiones. *ibid. p. 84.*
 Principes, & Magistrali sunt excommunicandi, vi sicut in iurisdictione in iurisdictionem Deum per illas paginas. *p. 111. & 74.*
 Diabolus vult subverti quoniam decem & sex vicibus delatantur mimos Christi fidei religionis. *ibid. p. 71.*
 Principes regunt, vel ciuitati a Clerico subditi acquiritur est, si dicitur papa. *p. 115. & 18.*
 Philippus rex Francorum Regi a Bonifacio VIII. concessit, ut privilegium, vi non expectant Clericorum consensu, regere nequeunt, possit eos collectare, quod conditum non potest succedentibus datum. *p. 115. & 10. & 10.*
 Clerici Galli beneficiis in iurisdictione super collectam cum vicariis habent, quando adfuit expense plures factae per communes villas, & dicitur Tondanus quod non caret scrupulo si dicitur. *p. 115. & 17. & 11.*
 Impedimentum de facto apponitur a principe laico diuina matrimoniale, nequit turbare reformationem ab Ecclesia factam. *p. 117. & 1.*
 Principes laici nequit penas statum, & exigitur contra matrimonium contrahere, si consanguinitas non est, cui de

iure canonico tale matrimonium fit invalidum. *ibid. p. 1. & 4. & 7. & 8.* nisi approbatione iure proficiat. *p. 84.*
 Principes, seu ciuitas exigitur decem. possunt tributa a Clerico, quia ita per consuetudinem immemorabilem, semper factum est. *ibid. p. 143. & 1. & 143. & 1.*
 Principes laici nequeunt ferre legem contra filios aduocati veluamem faciem obediens, nec eos excommunicare, & si indigni nubant, quod verum est contra aliquos consuetudinem tenentes. *p. 111. & 6. & 18.*
 Leg. Principes legibus, & de legibus, intelligitur vastis modo a Doctores. *p. 119. & 1. & 1. & 1. & 1.*
 Principes suam legem, supponit lege naturae, feruere obligatur in conscientia si consuegit factum in iuribus. *p. 140. & 1. & 1. & 1. & 1.*
 Principes seu iudex aliquos datus solent a legibus meritis iudicibus non dependit a lege naturae. *ibid. p. 143. & 17.*
 Vbi obligatio non est nota ex lege, & sic ex principis subditus est, ibidem. *p. 118. & 12.*
 Peccata principum non feruntur ab eo leges propitiae, sunt iudicium species. *ibid. numero 1. & 1.*
 Principes cum excommunicatis in aliqua Provincia, non tenent sub peccato ferre leges a Provincia laici, vi ab inferiori. *ibid. p. 84.*
 Principes confirmando leges laici ab inferiori, quando eas non ferunt peccati. *p. 141. & 1. & 1. & 1. & 1.*
 Principes quando possunt, aut non compositionem facere de meritis iniuste acquisitis: ubi de bonis locum, facit Insuper. Et non ad Papam solam laici compositionem spectat. *ibid. p. 141. & 1. & 1. & 1. & 1.*
 Principes possunt suspensum electum Episcopum a papa non admittit. *p. 118. & 11.*
 Principes superius sunt per iudicium terit, & boni communi, potest per modum dispensationis minime penam, vel inferre a se, vel ab inferiori in sententia definita lata. *p. 174. & 11.*
 Principes male auctoritate sua res Ecclesiae inasferunt Divina visione penitus plures. *ibid. p. 117. & 11.*
 Principes laici non sunt, qui penam excommunicati Clerici communitatem, cum ante tempora heretici fuerint in Ecclesia Dei hac exemplo. *p. 118. & 11. & 1.*
 Principes, & Reges non possunt imponere legem Ecclesiasticae personae, aut rebus. *p. 117. & 11.*
 Principes iura quaelibet tempora, debent Ecclesiam dotare, & Ecclesia iusta alia diuersa debet habere Principes, & Reges egerunt, ut comprehenderet multa loci facit tempore. *p. 117. & 11.*
 D. Petrus ad immanem Christi valuit solvere tribum, Carus. *p. 117. & 11.*
 Principes tenent statum contractui inno cum subditi. *p. 118. & 11.*
 Principes non quando Ecclesiasticae machinatus in penitentiis Responsum, quatenus est resistenti veteris quod sit rationis defectibus naturalis, non tamen iudicatur per inferiores Magistralis. *p. 117. & 11. & 11. & 11.* Vbi quod ille est eadem metaphisica, hanc. *ibid. p. 117. & 11.*
 Principes sine ratione, transire potest Dominum sine titulo venditionis, dominium, aut privilegii. *p. 118. & 11. & 11.*
 Principes principum mandata comparentur. *p. 117. & 11. & 11. & 11.*
 Principes dispensant in iure civili sine causa peccati. *p. 118. & 11.*
 Principes legibus solent est, quod vim coactionis, non facit quod directum, cum in conscientia tenentur leges suas ferre, circa quod referuntur variis modo Doctores. *p. 118. & 11. & 11. & 11. & 11.*
 Principes laici nullummodo possunt ad se possessionem beneficiorum vacantium constituto eorum, donec beneficium fuerit per Papam prosum. *p. 118. & 11.*
 Principes potest gubernet, & non veltigalia imponere, cum hoc de maximo imperio, sed respectu laicorum, non Clericorum. *p. 117. & 11. & 11. & 11.*
 Principes operatio ad subditos, similes est patris ad filios, qui debet patris amore, & pie erigere. *p. 117. & 11. & 11. & 11.*
 Principes laici plures habent privilegia cognoscendi de aliquibus causis inter Ecclesiasticas. *p. 117. & 11. & 11. & 11.*
 Privilegia remanentia ex causis possunt reuocari a Papa, aliter non debet ex reuocare quae Rex ex contracta remanentia aut immemorabilia, habet. *p. 117. & 11. & 11. & 11.*
 Privilegia Principibus in specie concessa circa res Ecclesiasticas ex Bulla contraria, quae anno publica, non reuocata videtur. *ibid. p. 117. & 11. & 11. & 11.* Vbi quod si Reges Hispaniae, & Principes habent aliquid, ibid. numero 41. Vbi sunt non videt de re ex parte. Multis reuocata per Bullam Conseci dicunt, ibid. numero 41. Sed distinguat. *ibid. p. 44.*

Index Rerum,

Principia.

Principia moesta habentia evidentem beneficium, & opposita moesta multum, sunt iuris naturalis, cum quae manifestantur iuribus casu, ad legem naturalem pertinent. **p. 14. n. 18**

Privilegium.

Privilegium, quod non habet causam successum viuis alicuius contrarietatis videtur alicui. **p. 27. n. 10**

Privilegium novum quando censetur primum; & quod respectu accipi debet sine tunc ratio **p. 10. n. 18 remissum, p. 28. n. 19**

Privilegium venditoris transit ad emptorem. **p. 41. n. 15**

Privilegia per verba vocantur, & per signa concessa, cessant in casu publicae necessitatis **p. 74. n. 17**

Privilegia valent, ut tunc in eo, in quo videtur tollitur, & oblatum. **p. 64. n. 12**

Privilegia ob non vim, amittuntur ibid. **n. 19**

Privilegium non praesumitur, sed ab eo qui allegat probandum est; ut si qui dicit allegat debet integritate, & dignitate iudicis exhibere, nec sufficit, ut legatur quod intelligitur ibid. **n. 21**

Privilegium iudici debet **p. 74. n. 17** utrum exhiberi, parum verbis notandi tamen Capitulum, quod ad eum spectat iura materiam subiectam ibid. **n. 21**

Privilegium est exhibendum in iuribus ab exempto, quando non est notum in titulo, & possessione ibid. **n. 22**

Privilegium, cum amittitur, cessat ex vi actus contrario facto à privilegio, & videtur quod **non ibid. n. 23, 24, 25, 26, 27, & 28** distinguatur inter publicas, & privatas personas.

Privilegium habens non solummodo vestigialia, si potius se scribit in libro gabeliarum, & finium granarum non inde censetur sine privilegio in faciem censuariae, quamvis inducatur, quod possessio censuaria ibid. **n. 26**

Privilegium debet attendi sicut, quantumvis minus laedat. **p. 118. n. 6**

Privilegium non solummodo concessum, ubi agitur de modico, revocari potest. **p. 118. n. 7**

Privilegia data per viam legis, requirere publicationem videtur, ut contra subleat tamen. **p. 118. n. 8 & 10**

Privilegium, ut videtur concessum est, ut veniat ad notitiam privilegii, secundum aliquos; alij dicunt valere à die data. **p. 118. n. 8 & 10**

Privilegium patet ne iure valent ad iudicium, extra parum non debet determinari per declarationem iuris ut **cap. dist. 17. de foro comp. Et omni comprehendat Clericos. p. 407. n. 2 & 3**

Privilegium concessum non solummodo, revocari non potest. **p. 118. n. 11 & 12**

Privilegia principum acquiruntur vicinorum voluntatem dispositionibus, impensis facta contra gratiam concessam alicuius Casu alicuius beneficii, est nulla. **p. 346. n. 10**

Privilegia non possunt per principem, nec eius successorem revocari sine causa. ibid. **n. 15**

Privilegium simul concessum à principe ob causam, transit in concessum. Et respondetur reventibus contrarium. ibid. **n. 16 & 17**

Privilegia à principibus Ecclesiae facta, non pendunt tantum ab eorum voluntatibus in fieri, sed in duratione, debet etiam à confirmatione, saltem indirecta. ibid. **n. 18**

Privilegium concessum Ecclesiae, non debet revocari; eo quod princeps debet imitari Deum, qui nunquam revocat, sed cumulat magis liberalitatem faciliorem ibid. **n. 17**

Privilegium intelligitur iure supplicationem in substantia. ibid. **n. 18 & 19**

Revocari non possunt privilegia Ecclesiae concessa per principem licetam. **p. 128. n. 2**

Privilegium principis quando tempore ea uno via amittitur ubi de mandatum privilegio; & quae requirantur ad annullationem. **p. 128. n. 2 & 3**

Privilegium nunquam amittitur, si non ostendatur occasio eo vrend. **p. 128. n. 3**

Privilegia Religiosorum per non vim non amittuntur, nisi transactis annis sexaginta, vel centum: ubi de monachis, se concessit. **p. 128. n. 4**

Privilegium secundum ea non iure communi adferendum debet facere mentionem Privilegio solum ea parte Constitutionis. **p. 128. n. 5**

Privilegia particularia non publicantur, sed tantum iudicibus iuramentum, ut ea faciant observare, qui à regno solent sibi, ut observantur, sunt in alia continentur. **p. 128. n. 6**

Privilegium postrema absolute concessum, non faciens mentionem de prima, cum moderatissime tenetur subleat, item de gratia impetrata. **p. 128. n. 7 & 8**

Privilegia Clericis data existunt aliqui primo esse per imperatores. Vide, ubi dicitur concordia esse iure canonico. **p. 128. n. 8**

Privilegia, seu respectu officium est aliquid speciale facere, vel secundum, hoc praeter contrarium. **p. 128. n. 9**

Privilegium Principis in iudicium non valet, nisi concedatur ex publica aliqua necessitate, vel causa. **p. 128. n. 10**

Probatum.

Probatum in multis casibus non in se testis, sed per scripturam, & in bene Canonico admittere per testes. **p. 128. n. 11 & 12** in multis.

Processus.

Processus debet fieri in respectu: fallit in gestis post appellationem; & quando actus est nullus. **p. 128. n. 13 & 14** quando non impedit respectum. **p. 128. n. 15 & 16**

Processus fulminatus ex respectu subleat, potest irritari in respectu iustitiae, etiam non opposita exceptione subleat. **p. 128. n. 17 & 18**

Processus factus nullus est momenti opposita subleat, vel obreptio. **p. 128. n. 19 & 20**

Procurator, Dux, Comes, & Marchionem Regni nostri Hispaniae sequuntur leges, ut ordinatioque perpetuae facere, nec temporales, nec penales, nec ea interpretari cum in eis non fuerit suspensa potestas. **p. 128. n. 21 & 22** tunc aliquos. ibid. **n. 23 & 24**

Procurator.

Procurator Clericorum possit esse laicus, remissum, **p. 128. n. 25**

Procuratoris constituti ad votandum in capitulo pro absente, aliqua causa demonstratur per quatuor questionem remissum. **p. 128. n. 26**

Procuratoris recusatio licet de eadem in iuramentum prius debet de illo non revocando. **p. 128. n. 27**

Procurator potest constitui ab eisdem impediri, & absente, coherentes tribus causis. **p. 128. n. 28 & 29**

Prodigos.

Prodigos quis dicatur, & de eius potestate remissum, **p. 128. n. 30**

Prohibitio.

Prohibitio vero, prohibetio, & omnia, quae sequuntur ex illo supposito, & per quae procedunt ad illud, in his facit per officioque peruenit ad rem prohibitam, non si contingunt. **p. 128. n. 31 & 32**

Prohibitio vera via, non censetur alia permixta, & prohibetio directio, non censetur fieri per indirectum. ibid. **n. 33 & 34**

Prohibitum via, alius censetur concessum. **p. 128. n. 35**

Prohibitum ad tempus post tempus videtur permixtum, & contra ibid. **n. 36 & 37**

Prohibitum, quod non videtur per legem, permixtum censetur, nec debet suspensioque per assumptionibus praesum prohibetum. ibid. **n. 38 & 39**

Permissum post tempus ante illud censetur prohibetum. ibid. **n. 40**

Promulgatio.

Promulgatio Evangelij sufficiens, quoniam anno facta fuerit. **p. 128. n. 41**

Promulgatum legem scienti Romae factum, non si existat in rebus, obligare videtur. **p. 128. n. 42 & 43** & negat placet sententia. ibid. **n. 44** & exemplificat ibid. **n. 45 & 46**

Promovere.

Promovere non censetur princeps velle vitiosos & multiplikes commissos. **p. 128. n. 47**

Protestatio.

Protestatio sub correctione Ecclesiae facta à quolibet scriptore cum relictis antecedentibus, seu subsequens ab heresi. **p. 128. n. 48**

Protestationis materia, & de eius effectibus, remissum, **p. 128. n. 49**

Protestationis materia infirmatur. **p. 128. n. 50**

Protestare non sufficit, nisi adhiat contrarius, cui protestantur. **p. 128. n. 51**

Provisio.

Provisio Nunciij quae dicitur non provisio, non est subleat, licet non in expectum de nova provisione. **p. 128. n. 52**

Provisio.

Provisio ab ordinario, praeterit provisio à papa in eadem die, & bona, non sic si provisio provisio, cessat provisionem. **p. 128. n. 53 & 54** ubi quid à tunc provisioque cum

& Materialium.

com bona, aliter si vana promittatur cum bona, aliter
non. **p. 18. q. 7. & 8**
Anticristus consideratur per bonum. t. a. ibid. **p. 7**
Pouissus à Papa in consensu, dicitur omnibus pariter,
est preferendus. **p. 37. n. 1**
Pouissus à Papa legatus pariter, perferat Pouissus ab
ordinario collatore, non des Pouissus à Papa. **t. a. ibid. n. 1**
p. 18. q. 1

Præsentia.

Præsentia est rerum, bonarum & malarum scientia posita
in delectu rerum expectandorum. & fugiendum, ubi
quod si habuit perfectio rationis copulatur, ad res ge-
nerales aptus. **p. 18. n. 6**
Præsentia proprie minus obicitur, vi finalis, atque
substantialis. **ibid. n. 6. & 7.** peccando scilicet in leges, & delecta
Sanctorum ibid. **p. 18. n. 6.** alias non item ibid. **n. 8**
Talis ad scilicet gestiones, ubi ex sua dicitur. ibid. **n. 6**
Præsentia sue innoti dicitur, qui ea que sibi videtur
agenda, vel dicenda, prout sitis doctrinam Pa-
trum, vel eam legibus. **p. 18. n. 6**
Præsentia est se sequens rei abominis consilio, sed
neganda dicitur. **p. 18. n. 6**
Præsentia sua rationis, ubi rationis rebus, de eadem. **ibid. n. 14**
Præsentia innotiatur in Magistratibus. & Episcopis. **p. 18. n. 6**
Episcopos debet esse Præsentia, sine presentia, id est, vi
catholice, blandi, ac modicis, & significationis. &
catholice, sine ipse sententia, qui semper collo, atque
peccare eadem innoti, circumspiciunt rationemque, ac
offendunt. **p. 18. n. 6**

Præsentia.

Præsentia constitutionis facta in curia, facit vi ex oblige-
tis. **p. 18. n. 6**
Præsentia pubertatis ubi in locis ubi, non sunt facta.
p. 18. n. 14 & 15
Publica legem nonnullam præsentat, ubi pubertatis in
lege nuper lata, non sit innoti. **p. 18. n. 17**

Puer.

Puer cum ad summationem presentem, tenetur conuocare se
ad Deum. Et que peccata committit e contra. **p. 18. n. 6**
p. 18. n. 14

Pueri, & terminis secundum aliquos, nisi proximi puber-
tatis, legibus statuta, & constitutionibus non tenentur.
p. 18. n. 14. & 15. verum tamen est, vi & deponunt,
quo indicantur rationis ex parte. **ibid. n. 6**
Pueri, qui passi sunt se iuxta cognoscere, nonnulli non
faciunt, sed falluntur, bene tamen possunt pueri ex
tenore actionis. **t. a. p. 18. n. 14. & 15**

Pueri.

Pueri delictum debet esse cum relatione ante actum
vixit. **p. 18. n. 14**
Pueri qui potest ob alterius culpam hominis vel diuino
iudicio vi quique casibus ab hoc terminis libere. **p. 18. n. 14**
conuocare. **p. 18. n. 14**

Pueri.

Pueri de se sunt seculi doctrina ubi vi suam lingua-
rumque intellectus confici. **p. 18. n. 14**
Cato fuit aliter à Roma homines Caput, ob peni-
tum gratia ab ipso parentum subeptionis, eo quod sit
orator, præsentia pueri innoti innoti de pueri fal-
sitas. **p. 18. n. 14**

Pueri.

Pueri omnia debet esse in conspectibus. t. a. **p. 18. n. 17**

Q

Qualitas.

Qualitas requiritur ex Cuius stylo, est necessario expri-
menda ad seipsam obtemperandum. t. a. **p. 18. n. 6**
p. 18. n. 14 item requiritur ex consuetudine. **ibid. n. 6** & quid
in loco indicantur. **p. 18. n. 14**
Qualitas ad monentium Principum, vi dispersit, necesse
solum cognoscitur arbitrio presentis. **p. 18. n. 14**
Qualitas, que inest beneficio est memoranda ab impe-
trante, si eam expressit Princeps pueribus auerit &
de contra, si ea qualitas bene tamen possunt pueri ex
tenore actionis. **t. a. p. 18. n. 14. & 15**

R

Ratio.

Scilicet omnia accurate non possunt in oculis Rationis, sicut
nec in aliqua qualiter disciplina. **p. 18. n. 14**
Rationi homines naturalis est, vi gradum ab imperfecto
ad perfectum peccantur. **ibid. n. 6**

Rationis.

Refutatio legum consuetudinum, quod communem iustitia-

tem, cui non semper vna, eademque res consentit, po-
tuit mutari, veluti, si iustitia, que ratio legis monuitur,
vbi etiam aliter exprimitur. **p. 18. n. 14**

Rationis.

Delinquens in Ratione quoniam efficitur, t. a. **p. 18. n. 14**

R.

Ratus quando in delinquente dicitur, t. a. **p. 18. n. 14**

R.

Ratus factus, nam dicitur à receptione inter eos. t. a. **ibid. n. 14**

R.

Ratus dicitur status, & conditio, in qua de iure accu-
satione rei sunt donec absolutus, vel condemnatus,
vbi dum pariter. **t. a. ibid. n. 14**

Ratus.

Ratus nequit per suum contentum perindeque Ecclesie
quoniam permittit bona apponi in Causis laicorum,
etiam si aliquo tempore perindeque Collectas. **p. 18. n. 14**

Ratus.

Ratus emendatio participantis aliquid vixit iura-
mentum non obligat ad mortem, nec perit sunt, non
adimplentes illud, fecerit si cum gratiam mandet. **p. 18. n. 14**

Ratus.

Recessus est actio pueri. **p. 18. n. 17**

Recessus.

Recessus per vim violentiam ab Ecclesiasticis Indictibus ad
Regia testantia infirmum. Et quid de materia agat.
p. 18. n. 14

Recessus.

Recessus, qui est pars defensionis naturalis, impedit non
potest. & si prohibita apostolica, qui dicit ad Papam
in casu notoria insoluitur Imperatoris, & Regis, &
carior peccat, & negligenter innoti innoti. **p. 18. n. 14**

Recessus.

Recessus prout non facit argumentum contra libertatem
Ecclesiasticam. **p. 18. n. 17**

Recessus.

Recessus per vim violentiam non datur de iuramento lata
ab Ecclesiastico iudice, non obligant Ecclesiasticam ad
soluenda tributa, sed est pro parte Principis securum-
dum ad Papam. **p. 18. n. 14**

Receptus.

Receptus ob remtentis sunt, & ex aliis causis, cum
excommunicatione. **p. 18. n. 14**

Receptus.

Redditus Ecclesiastici computantur tempore Regis Philippi.
Il pro decem millibus videntur. & tunc infirmum
sumus respectu eorum. **p. 18. n. 14**

Regia.

Regia Regni hares, si nobis, non ob id transferit totam
potestatem ferenda leges in Marium suum, qui contra
est caput quod cum excommunicatione iudicet. **p. 18. n. 14**

Regia.

Regia tamen, que competens ad beneficia multorum,
excommunicatione. **p. 18. n. 14**

Regia.

Regia Regni potestas non requirit titulos honoris, sed
Dominij sui, & Regni. **p. 18. n. 14**

Regia.

Regia Elisabeth suam rem. Feriendo si Castelle plures
leges receptas fecit amicabili concordia inter
eos. **p. 18. n. 17**

Regum.

Regum est ad similitudinem corporis humani, à quo si
absoluitur anima, non est corpus perfectum, sed
membrum. **p. 18. n. 14**

Regulari.

Regulari excommunicatione à iure potest de mandato Episcopi
capituli publicè debeat, vi existerit, alij contra.
p. 18. n. 14

Regulari.

Regulari sunt etiam, & membra Reipublice participantis
bona ipsius. **p. 18. n. 14**

Regulari.

Regulari omni principi possumus ab Episcopo, vi denunciant
populo interdicta ab Apostolica Sede seu propria au-
thoritate lata. **ibid. p. 18. n. 14** & **p. 18. n. 14** vi pro negant
sententia, sed pro affirmativa. **p. 18. n. 14**

Regulari.

Regulari sapientiores, & alij excusantur à preiis impositis
in aliquibus Bullis Pontificis ratione ignorantie, &
bonæ fidei. **p. 18. n. 14**

Regulari.

Regulari tenentur feruere dies festos indictos in suis
Diocesis ab Episcopo. **p. 18. n. 14** & alij poterunt
certum innoti. **p. 18. n. 14**

Regulari.

S. Benedicti Canonem Vallibus ab Eugenio Papa IV.
à festum Diocesis oblatione, referunt reuocantur.
p. 18. n. 14

Regulari.

Regulari quando ad iuriam indicta ab Episcopis reuocantur
sunt. **p. 18. n. 14**

Regulari.

Regulari alius semper manent in conspectu Ecclesie,
quomodo

Index Rerum,

quomodo in concanum aliquid pueripiar Episcopo. *ibid.* nom. 11

Regulares quoad conciones, & lectiones ad populum, debent se conformare Episcopi, & Evangelio, quibus Clerici saculares vident, debet scilicet, quibus vident populus. *ibid.* nom. 12

Regularis possit cogi quoad festum ad eius observantiam, non quoad octavam, non ad officia festorum, sed teneri ad festum de Patro, non ad octavam. *ibid.* nom. 13

Regulares non prohibentur, dies festos & servare in suis Ecclesiis annuatim. *ibid.* nom. 14

Episcopus autem compellitur regulares excoiscentes contra animam in eorum Mansuetudine, vel alio vicio, & ad interdictum Dominus affert debet Sacramentum confessionum etiam in Ecclesia Cathedrali. *p. 102. n. 11. & 12*

Regulares supponit, & Ordinationem, nisi quando ex omnia simpliciter expromittunt, & materia est illi applicabilis, vel cum eorum in rebus. *p. 102. n. 9. & 10. & 11*

Privilegia Regularibus concessa in iure, vi possunt celebrare tempore inordinati, & admittendo laicos ad Disputa eodem tempore, si concessa sint post Tota, Concilium, valent: si vero ante, revocata censentur. *p. 110. nom. 14. 15. & 17*

Regulares in punitibus casibus subdantur Episcopo remissio, in casibus quibus subdantur Episcopo. *ibid.* n. 13 & 17

Regulares possunt puniti, & excommunicari, & delinquentes in casibus quibus subdantur Episcopo. *ibid.* n. 13 & 17

Regula.

Regula laici extra, quod eius exceptio non est Clara. *p. 140. n. 20*

Regula Cancellaria sunt omnia multum observanda, & precipue Romae insignibiles, & probabile est, ut non habeant vim obligandi extra Italiam. *p. 179. n. 10.*

Regula Cancellariae publicae obligant, licet lex. *p. 101. nom. 1. & 2*

Regula Cancellariae communitate obligant in foro interio. *ibid.* nom. 3

Episcopus docens extra infirmatatem, non incurrit poenam. *p. 101. n. 0. 3*

Relapsus.

Relapsus ex quibus evincitur, etiam accessoris, tales apparent. *p. 112. n. 14. 15. & 17*

Relapsus quod Ecclesia non recipit iterum ad penitentiam. *p. 4. n. 18*

Relapsus sunt etiam sacculi negantes Incarnationem, Virginitatem, Trinitatem, & Mariam Virginitatem. *p. 11. n. 16 & 17. n. 18* negantes quosque fides totos relapsos. *ibid.* n. 18. vide. *p. 112. n. 11.* ubi quod negans simplicitatem in Deo, non comprehendit &c.

Haereticus subiectus, & Relapsus pro eodem, recipitur cum aliqua distinctione. *p. 11. n. 12. & 10*

Relapsi sunt quasi iterum lapsi in haerem post solennem iuramentum abicationem indicalem, qui est penitentia, nihilominus redantur haereticus sacculi, sine ulla audientia, & animadversione debita puniendi. *p. 112. n. 11. vide ibid.* nom. 14

Relaxatio.

Relaxatio non est unum iuris, sed ab usu, & forma loquendi fit, quasi relaxetur, & relaxetur Dominum, quod dicitur relaxamentum a relaxando, sine solvendo, est quod in Regno Neapoli solutio moderata fructuum illius anni, quae solvitur, quod hanc Vassalli mortui parit Relaxationem interstruit. Et in quo casu non pariter. *p. 170. n. 4. & p. 171. n. 10. 11. & 12*

Relaxatio de concessione Francie, soluitur quodcumque fructum mutui mutui quodcumque titolo, sine inter vius, sine in vltima voluntate, dum non sit in proximo successum de iure. *p. 171. n. 10*

Relaxatio soluitur propter institutio relaxationem, & novam ulla domini translationem, atque fiduciarum de novo factam, si quae solutio aduersi, non amplianda. *ibid.* n. 13

Relaxatio aliquando solvitur Domino mediano, & per actionem personalem, aliquando dicitur iudicium a laudando Dominum, qui paxat consensum, & approbat illam Domini translationem. *ibid.* n. 11. & 14. Vbi de tota. & vltimes, quae nomine laudum dantur Ecclesia.

Laudem nominis quid solvitur in Ecclesia. *ibid.* n. 40 Vbi qualiter distinguitur. *n. 14*

Relaxatio non est solvendum a Praefato successore, qui tenetur potius Relaxationem interstruit, quae Ecclesia nunquam moritur. Vide. *ibid.* n. 11. & 18

Relaxatio paritatem non est extendenda ad Ecclesiam, cui quando Rex concedit fructum intelligitur concedere sine

prestatione fructum nullam, nisi scilicet sit praestati ab ea. *p. 171. n. 2. & 40. nec ex vi statuti.*

Religio.

Religio vlla sine speciali potestatis, neque contra ius communitate canonice statuitur. *p. 94. n. 3*

Religio, quae vocatur de *Agnesi*, bene instituta propter eius officium. & formam. *p. 115. n. 6. 6.*

Religionem in praesentium res Imperatorum legibus modificationem debentur, possit enim quilibet sacrali lege offerre, & consecrare non suam Deo honorum omnium largitor. *p. 115. n. 47*

Religiosus.

Religiosi & Clerici tenentur se conformare cum legibus laicorum, sunt pro communis bono, qualis taxae tunc, & Resum vultum. Vbi quae iure. *p. 147. n. 1. & 1.*

Religiosi statim tenentur ad observandum tellos dies confirmatos ab Episcopo, quos populus vocat, sed non sunt obligati ad servandum tellos indicatos a Magistratibus, aliud si indicatus ab Episcopo. Quod si laicus populus dies votum vocat, *p. 109. n. 10. 11. & 12.*

Qualiter obligantur ex tali votum. *n. 15*

Religiosi qui habent, vel defunctum exequii passim affilire. *p. 101. n. 4*

Religiosi, & magnates habent tota suos finitimos locum deputatum, ubi caeteri fundantur ad eorum eorum sustentationem, & sustentationem, non communitatem aut Macellum publicum. *p. 115. n. 14*

Religiosi accedentes ad colloquendum cum Moribus eorum prohibitionem Decreti Caudium, peccant mortaliter. *p. 118. n. 1*

Religiosi quidem intendunt Regni Neapoli terras videri in manus Turcorum, etiam praecedentes a fisco, quod puniuntur a iudice laico, exemplo alio consensu. Clerici, nihilominus aliter fiat decernam Clem. VIII. anno 1600. qui causam committit Nuncio Neapolitano dato aduocato alio Consilio Clerici. *ibid.* n. 7. & 8

Remissio.

Remissio secunda criminum, non valet, nisi facta mentione de prima. *p. 119. n. 1.*

Remissio.

Remissio ex aliquo alio, fuit non debet de iure accepta, quod alia potest non consistit, & enim semper Remissio praesumitur, ut minus praesumitur. *p. 106. n. 17*

Remissio beneficium aut pensionem vel habeat aliquod beneficium, non dicitur remissio Remissio. *nom. 1. p. 11. nom. 11*

Remissio potest litteris simpliciter sine Superiore, & sine eo neque beneficium Remissio littera. *nom. 1. p. 11. nom. 11*

Repraesentatio.

Repraesentatio fuit, quando cum alienis civitatibus debeat, vel damnetur in territorio alieno, & illa civitas non facit sibi fieri representationem &c. Et quando pignus nostrum alter pro ditione. *p. 112. n. 11. & 12*

Repraesentatio fuit differentia a bello, quod cum exerceatur inter priuatum, quando vnde alio, vel res vnde pro alio appropinquat. *ibid.* n. 12 & 13

Repraesentatio fuit prohibita, de iure civili, gentium, Divino, & canonico ita in ultimis fuit concedenda a laico contra Clericos, aut concedentes incivile in bellum contra, & alia nisi in mente abissent. *ibid.* n. 11. & 12. & p. 114. n. 11. & 12

Repraesentatio in bello publico videtur licere, quae temporis frequentia est tempore, quo imperium sacrum praestatur per tempora melius, & Reges, & Principes, ac civitates, maxime in Italia, saltem de facto, Dominum in temporibus non agnoscentes. *p. 114. n. 11. & 12*

Repraesentatio fuit licita, licet vndeque se vindicet de iure, & vnde licet de iure civilis, quando gentes, & populus Repraesentatio negligit iustitiam facere. *p. 114. n. 11. & 12*

Repraesentatio materiam quod videtur. *p. 114. n. 11. & 12*

Repraesentatio consentium in casum neglecti iustitiae per superiorem iudicem ipsius, vel si fuerit maximae notitia iustitiae. Et quando licet. *ibid.* n. 10. & 11

Remissio.

Remissio facta per regulam, & Cancellariam, de beneficiis vndeque subiectum in quacunque civitate, vel Diocesi, indicat, vi in eadem Diocesi, & civitate, non si nisi vias subcollector, *p. 115. n. 17*

Religiones.

Religiones admitti possunt de canonicis super omnia promissa a Papa, item ex causa praesentationis, & vndeque, si facta mentione de hoc Papa provident. *p. 115. n. 15*

Religiones.

& Materialium.

Resignationis.

Resignationis debet expressere in litteris beneficii, quae habet auctoritatem dignitatem exprimentem, [l. 1. p. 11. n. 1.](#)

Respublica.

Respublica auctore tamquam prius v. g. viro propter aliquam illam causam, non videtur gravari ex eo statum Ecclesiasticum, si in communem utilitatem. & quare [p. 1. p. 14. n. 1.](#) sed contra verius [ibid. l. 1. n. 1.](#) etiam Principatus Respublica non intendit gravare Clerum [ibid. l. 1. n. 1.](#)

Pecunia mala in Republica permittitur ad vivanda maiora, ut cernitur in Metropolitibus ad secundam libidinem accedendum, [l. 1. p. 11. n. 1.](#)

Responso.

Responso praedictum, de quibus [intelligitur p. 4. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum.

Rescriptum obsequium, vel subreptionem ad lites obtinendi sine dolo, vel dolo exceptione eliditur, [l. 1. d. l. 1. p. 1. n. 1. n. 2.](#)

Subreptionem non dolosa, siue in tacendo, siue in exprimendo fallam, non vitiat Rescriptum, si aliis Principi concessum, [ibid. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum genere dolo obtentum, est ipso iure nullum, & effectum, quibus rescriptum insinuat, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#) Dolosa & fictici subreptionis vitia quoad omnia rescriptum insinuat, & graue intelligi, [v. l. 1. d. l. 1. n. 1. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum vitiat omnia rescripti concessa capitula secus separata, in quibus dolo non adesse intelligi iura [distinctionem, l. 1. d. l. 1. n. 1. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum subreptionis quoad beneficium cum cura, valet quantum ad beneficium simplex, in quo non fuit subreptionis, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Subreptionis casibus certis negotiis, seu personis, vitiat Rescripta quoad omnia, vel eorum, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Subreptionis commissa circa canonizationem, vitiat quoad praedictum, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum alternatum fuisse, si dolo introitus in via pariter, non in alia, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Impetrans rescriptum ad curiam, si non est legitime attatus ad illud, fultinetur pro beneficio simplex, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum non faciens mentionem de beneficio impetrato, non valet, si de aliis, quibus debet fieri mentionem, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum, cum vitiosis ex errore nominis directis, fallit si consistit de corpore, ut Papa [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Transmissio Rescripti coram executori, facit illud praesentari alii rescripto, quodammodo eadem [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum prius in via pariter secundo, & postea cum ex excessu in tantum hunc vult, [l. 1. p. 1. n. 1.](#) & [l. 1. n. 1.](#) et alii in secundo, siut mentio de primo, non tamen de clausula eius eleganti, [l. 1. n. 1.](#)

Rescripti primi reuocatio debet fieri in primo rescripto, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum pro valitudine aditus, valet, quando non constat de prioritate duplicis rescripti contra, per exemplificationem, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Datum tempus suspensum in Rescriptis, etiam in gratiosis, [l. 1. p. 1. n. 1.](#) & [l. 1. n. 1.](#) in divisione quinquenniali, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Subreptionis per fraudem, & dolum, est non fuerit causa iocunda Rescripti, id contra vitiat, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Pecunia & dolo non patrocinatur impetranti rescriptum, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Impetrans rescriptum simpliciter, quare non dicatur dolosa impetrante ad effectum tenus iocunda, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum impetratum ignorantia, siue simplicitate, qualiter fultinetur, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum potest in euidentem utilitatem non irritari, si de primo non facit mentionem, et per vim communicationis facit illud [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum potest per vim graue, quando non facit mentionem de primo iuramento, effat, valet, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum ad lites debet facere mentionem de primo rescripto, & de quibus citis notabilis clausula, ut quod fuerit impetratum communis sensu, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum impetratum ab eodem ad beneficia directis, debet facere mentionem de primo, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum potest impetratum ad vim beneficium, vel ad vim cum dempse qualiter, est ad diuersos indices derogari priori, si de illo mentionem faciat, alii non sic, item si per [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum speciale potest derogari generali priori, & etiam posteriori, si speciale fuerit per impetrantem, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescripta sunt quidam constitutiones speciales, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum potest ad litteras non faciens mentionem de primo, non valet super eadem [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum potest, ut derogari priori, debet facere mentionem omissionis clausularum [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Vitiosa quando derogat prioribus, occupantur, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum dictum excommunicationis, vel absolutionis excommunicationis, est contra Concilium, cum excommunicationis, datus excommunicationibus, qui, non potest, excommunicationis, non excommunicantur, sed excommunicationis, cognitionem de mandatis, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum impetratum super beneficio ab impetrante ante occupationem, est nullum, si de tali occupationis occupationem non facit, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum secretum debet facere mentionem primi, & de clausula speciale in eo contenta, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum fit de conventionem prius, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#) & de impetratione prius ab alio facta, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum ad litteras, & litem subreptione impetratum, dem ad litteras illud non excipitur, valet si dolo, & fraude sit obtentum, nullum est ipso iure, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum si exprimit qualitem beneficii concessendi, g. ut sit facit dolo, est curatum, requirit ut tunc cum impetratur, ut tunc impetrans sit in arate ad alios obtinendum requisita, alia alios negotiis obtinere, est compere vacatur collationis, fiat legitime gratia, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum ad beneficium, in quo impetrans dicit se alios non habere, tamen habet, est subreptionem, vel dolo impetratum, eo quod debet mentionem facere de alio etiam exigentia, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum vnum de duobus requisitis sufficit probare, si distinctum sit, & quare, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum non extenditur ultra id quod continetur in illis, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum cuius causa curata cessat in principali, cessat etiam in accessoria, etiam si illa non sit subreptionis, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescripti dolo subreptionis tantum in eius parte, quare totum vitiat, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum in dubio prius intelligitur impetratum ex simplicitate, quam dolo, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum Regis & Papae intelligitur secundum supplicationem, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum subreptionem in quadam curia parte quare totum vitiat, si causa sit finalis, & quid si sit impulsus, & impetrans dolo, aut simplicitate, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum super restitutione principi impetratum non valet, si causa moriois, & excommunicationis impetrans non fecit mentionem, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum non dicitur subreptionem, si casualiter mutuit veram narrationem factam ab impetrante, nisi in eo in quantum mutuo fallis fuit causa finalis concessio, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum non vitiat quando impetrans beneficium, qui alios habet, si ex causa illud accipit, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Mentio secundum in Rescripto beneficii promissa exigis quid de beneficio [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum quando erratur in nomine contractum, si in foro contractus non valet, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum non vitiat ex eo quod posito in Bulla in Curia Curialis Scripturis Curiae, ut pro affirmare possit [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum et saltem in subreptione, sunt exprimenda qualitates quae Papam mouere possent ad concedendum eum, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum erit non potest expeditur, [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum super eadem subreptione concessum non extenditur ad futura subreptionis separata, non tamen ad litteras factas, si nec mandatum procuratorum limitatur, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Sensentia si fertur super iure superueniente, extenditur Rescriptum, [l. 1. d. l. 1. n. 1.](#)

Rescriptum dolo exceptio opposita debet probari, et impetratur ad eadem delegari, vide [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum ad excommunicationem impetratum, quare nullum [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescriptum induratum excommunicationis, vel indignitatis mentio proponit, nullum est ipso iure, etiam impetratum ad iudicium litem [l. 1. p. 1. n. 1.](#)

Rescripta

Index Rerum,

Rescripta habent vim executivam aut comprehensivam
facilem, sed non extenduntur ad res, vel personas in
eis non comprehensas, *l. 1. p. 72. o. 1. & 2.*
Rescriptum vincit et vincit proprio, & formali, non
ex *impetropio*, nisi intentione *alibi* in concedente, tom. 4.
p. 44. n. 13. & 14.
Rescriptum impetrans quæ remanet, si videtur illud fore
sibi damnosum, & etiam post presentationem, & citationem
eius capensis satisfactum, *l. 1. p. 19. n. 11. x. 1.*
Rescriptum non est *subscriptum*, neque plures esse
diffinitur, currebantur si alicuius esset, *l. 1. p. 6. n. 1.*
Rescriptum potest impetrare excommunicatio in illis casibus,
in quibus potest in iudicio, *l. 1. p. 90. n. 1.*
Rescriptum solet à Pontifice concedi impetranti vicia
oratione, vt hic *l. 1. p. 41. n. 2. & 3.*
Rescriptum de maiestatem exercituum in summum, nisi
aliter apparer, de voluntate concedendi, *l. 1. p. 3. n. 4.*
Rescripta ad ludus incertos impetrant, vel ad Equas
negotia, non valent, *l. 1. p. 1. n. 1.*
Rescripta Index infert propter amicitiam, *l. 1. p. 4. n. 1.*
Cancellarius litteras, & origo remissus, *l. 1. p. 5. n. 1.*
Rescripta & litteras Pontificis habent tacite eam conditionem,
si *propter viciatorem* auctoritatem, quam expendit, vt *l. 1.*
p. 41. n. 6. & 7.
Rescripti tempus à quo *curritur*, *l. 1. p. 37. n. 1. & 2.*
Rescripta litterarum brevia, non impetrant vltra duas
diuturnitates suis *Danteis* Episcopi ad quem diriguntur, *l. 1.*
p. 77. n. 1.
Rescriptum non valet quando posita sunt nomina in
narrativa, & error in eis committitur, *l. 1. p. 44. n. 1.*
vbi de ratione
Rescripta possessionis generalia non derogantur primis
speciales, sicut nec speciales confirmantur non derogantur
per leges *procuratorem*, *l. 1. p. 7. n. 1.*
Rescripta vincuntur etque res rationabiliter, aut falsi
expressione, *l. 1. p. 12. n. 2.*
Rescriptum à Papa concedendum, vel non quando, & quomodo
disponit, possit, *l. 1. p. 13. n. 1. & 2.*
Rescriptum prelatum subscriptum, conceditur super
re, super qua de *Stylo*, vel iure concedi non debet, *l. 1.*
ibid. n. 3.
Rescriptum secundum personam primo, quo impetrans
per malitiam suam non fuit iure amittitur, *l. 1. p. 13. n. 1.*
Rescriptum subscriptum, seu obsequium, quare sic
dicatur, *l. 1. p. 17. n. 1. & 2.*
Subscriptum, vel obsequium, verbum significat clam, & latenter
in eadem agendi: & an plus peccet obsequium, quam
subscriptum, *l. 1. p. 17. n. 1. & 2.*
Rescriptum impetrare potest alius pro alio sine mandato, vt
gratia valeat secunda ad effectum *inquisitoris*, *l. 1. p. 6. n. 1.*
l. 1. p. 11. & 12.
Rescriptum Papæ placibus directum, cum clausula, quod
vnde, vel plures, si aliqui adesse acquiri intelligitur
de importunia suis, contra *factum*, *l. 1. p. 16. n. 1.*
Rescriptum impetratum contra homines Diocesani, non
comprehendit hominem *clericum*, *l. 1. p. 3. n. 4. & 5.*
Rescripta, quæ dicuntur obsequium, seu subscriptum, ex
vitiis eadem sunt, *l. 1. p. 14. n. 1. & 2.* et in aliquo
distinguantur à vi verbis, *l. 1. p. 18. n. 1.* vbi aliqui
velut in capitulis suis non ipso iure nulli confingatur
non sic tacite verum, qui *ibi impetrorum*, *l. 1. p. 17.*
Impulsus causa falsi expressa, quæ subiacet non movetur
Principis ad concedendum Rescriptum: aliquando illud
ipsum redditur, vt *hic*, *l. 1. p. 7. n. 6. & 7.*
Rescriptum redditur nullum, quocumque impetrans tacet
res, quæ si exprimeretur, animam Principis inclinare
possunt ad non concedendum gratiam, seu concedendam
cum aliquo modo, *l. 1. p. 10. n. 1.*
Rescripta principaliter continentur propter capessitionem
falsitatem rationem *veritas*, *l. 1. p. 11. n. 1.*
Rescripta sua refertur, & quæ illa *hic*, *l. 1. p. 11. n. 1.*
Rescripta alia sunt gratia ad beneficia sicut, alia eorum
à secularibus conceduntur, *l. 1. p. 16. n. 1. & 2.*
Rescripta alia dicuntur contra ius, *l. 1. p. 16. n. 1. & 2.*
Rescripta Pontificia alia sunt per viam brevia, alia per
viā cognominis, alia per viam vel per specialiter
subscriptum, *l. 1. p. 17.*
Rescripta alia dicuntur communia, seu *mixta*, *l. 1. p. 11. n. 1.*
Rescripta iustitia, & gratia in pluribus diffinitur, alia non
sunt ipso iure, nulla ratione subscriptum à donec de ea
opponatur, *l. 1. p. 14. n. 1. & 2.* et hoc statim iure sunt,
l. 1. p. 14. n. 1. & 2. de ratione, *l. 1. p. 14. n. 1. & 2.*
Rescriptum subscriptum ab absolute, & etiam ipso iure
l. 1. p. 14. n. 1.
Rescripta gratia facilius incitantur vitiis obsequiosis, quam
iustitia, *l. 1. p. 14. n. 1.*

Rescriptum iustitia secundum, non faciens mentionem de
primo data negligenter commiserit, *l. 1. p. 14. n. 1.*
Rescriptum posticum, non est subscriptum & de primo
nullo mentionem non facit, idem etiam procedit, si
mentionem non facit de clausula iuris accipit, *l. 1.*
p. 16. n. 1. & 2. p. 17. n. 1.
Rescriptum secundum impetratum fuit à diversis valet,
etiam si non faciat mentionem de primo iure in
quali dispensatione secus si prima iura quocumque
impetretur, *l. 1. p. 17. n. 1.*
Rescriptum falsum latissime conscriptum vincit tom. 4. p.
15. n. 1.
Refinitio.
Refinitio in integrum concessa timore status super
contractu rescindendo, non extenditur ad accessionem, *l. 1. p.*
61. n. 1. & 2.
Retractus.
Retractus habet locum in Clerico emptore: & quod Clericus,
à quo res retrahitur, est concedendus coram
Iudice Ecclesiastico, *l. 1. p. 16. n. 1. & 2.*
Retractus habet locum etiam, si venditor, & emptor fuit
Clericus, *l. 1. p. 16. n. 1.*
Res.
Res, quæ sunt in manibus Principis, non sunt in libero
hominum commercio, *l. 1. p. 47. n. 1.*
Retentio.
Retentio ius non habet Beneficiarius amotis à benefici-
o, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Rescinditur.
Rescinditur ius iudiciale fuit facti omnia gratia
sibi adhibere conditio indeque popularis parentis
demonstrat, & carentiam amotis, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Rescinditur minus est animæ periculum licet recipere
bonum, cum potest eam fuit qui iudicet
Patriarcha, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res.
Res legi transgressus, à qua impolitica est pena mortis, seu
emulationis, et à tenetur penam patitur non in seipso
adhibet operando, cum quilibet fuit iudex ad eam
obligatus, etiam ex officio, & barbari carentes legem
inhumanam, etiam, & exorbitantem imponere,
non obligat, *l. 1. p. 76. n. 1. & 2.*
Res demonstrat, penam tenetur sententia obedire, seu possit
appellare, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res qui minus est in aliquo exceptione potest adferentiam
procedere ad iudicem, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res.
Res fuit debet defendere, & proinde suos vasculos, seu
vasculos regi contribute omnia necessaria, vt etiam ipsi
sunt confirmati Dignitatem honore, pagos 300
nem, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res si Domus non peruenit fuit à Pontifice donatum,
qui satisfacti subrogandus ad prodiem, causa
impolitica, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res Castellæ fuit iurisdictionem omnium Civitatum, Villarum,
& Castellorum fuit regni fundatum habet, vt qui
dixit, cum ibi habere in aliquo, pido emendandus,
debet probare, alioquin succumbet ex fide persequutione
iustitiae, *l. 1. p. 76. n. 1.*
Res vno, & eodem solet aliquando dicens hanc censuram,
quando scilicet respectu diversarum personarum vel diversis
respectu concussit dicitur censuram, seu quando eadem
concentratur, *l. 1. p. 76. n. 1. & 2.*
Res Philip. IV. concessit penam gratia de suis majestas
in persequendis falsis ministerium fuit regis Capite
sine Papa licentia, & quod non licet, *l. 1. p. 116. n. 1. & 2.*
non sequentibus ad 13. m. 1. & 2.
Aragonia rex qui authoritate Pontificis Alex. II. & Greg.
VII. Ecclesie reddidit in publica bella consumptis, pug-
nando contra Mauros, veritus ut Deus indignaretur
non 108. ante stare Sancti Vincentii in oppido Redde,
publicam regis potentiam, *l. 1. p. 116. n. 1.*
Reges qui propriam auctoritate Ecclesiasticos violantur, penam
capitis in eodem censuram passi sunt, vt patet de *l. 1.*
alibi in Sacra scriptura. Et de maius censuram, *l. 1.*
nam si quoniam, *l. 1. p. 76. n. 1. & 2.* Principis resistunt
mercantur
Lodovici rex Sicilie aen quod eodem Ecclesiæ, & ad
subscriptum, per, in eodem bello Neapolitano, *l. 1. p.*
116. n. 1.
Franciscus I. sub anno 1518. Undique excedens ab in-
finitis, & si compulsi necessitate, peruenit ad Ecclesiam
subscriptum, regitur caputem subum in die 16. Julii
Regis, eius consilij possent consensu de regibus
decimus, *l. 1. p. 116. n. 1.*
Casus V. mactatum tempore communitatis, bonum
etiam

Index Rerum:

& Materialium.

causam, v. lex: sic sunt intelligendi diversi modi dandi Doctorum, ibid. n. 17. & p. 100. [p. 118. 119. 120.](#)

[p. 111. & 11. & 124.](#)

Rubrica si sub nigro non conuenit, sed habet orationem perfectam, amplius uigum, ubi exemplificatur, ead. contra, [p. 120. n. 1. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.](#)

Rubrica de constitutionibus possit agere agere agere hie. p. 114. [p. 118. 119. 120.](#)

Rubrica potest ad figurandum quod in nigro conuenit, habet quatuor ad nigrum, [p. 120. n. 1. & 2. & 3. & 4.](#)

Rubrica repetita in libro innotescit notam defuncti in patet ductus, nihil probat, quia, ut est imperfecta, ibidem n. 1.

Rubrica generalis fit, & nigrum speciale, attenditur nigrum, quia tota vis in eo consistit aliter videtur, ibid. numero 22. [p. 118. 119. 120.](#)

Rubrica, & tituli aliqui generales sunt, qui restringuntur per nigrum, ubi exemplificatur, ibid. n. 1.

Rubrica potest plures casus, quibus nigrum, tunc nigrum declinatur dicuntur per Rubricam, ibid. n. 1.

Lex cum habet plures intellectus, debet declinari per Rubricam, id est restringi ad illum, qui magis Rubricae conuenit, ibidem numero 23.

Rubrica, quae plus se extendit, quibus nigrum, debet praeualere, ut praeualat dispositio. Riferenti obique relatio statuit, quando restrictio habet certam determinationem, ibidem numero 2.

S

Sabbatum.

Sabbatum non violatur per operationem sicut humanae necessitas, quia ex parte, quae est praeteritum est et ex parte dispositum, non ex qua est mortale, p. 111. numero 12.

Sabbati dies olim ex veteri testamento celebrabatur, sicut hodie dies Dominicus, sed Sabbatum hodie colitur in Ecclesia Graeca, & quare promissa, [p. 117. numero 1.](#)

Sacerdos.

Sacerdotes iuxta in veteri testamento accipiebant deusm decimationem a Levitis, & accedebant potestate, & oblationis, p. 112. numero 13.

Sacerdotes nonnulli Evangelici non aequo ditione erant, sicut Sacerdotes veteris testamenti de Levitis, ibidem n. 1.

Sacerdotes habuit Dominus in omni illius tempore, natus, legis, & gratiae, & ubi perfectiores multo alia. Etsi enim non erant proprie Sacerdotes, & Iudaei nullum accipiebant spiritumalem, [p. 112. n. 1.](#)

Sacerdotes in lege naturae, & legis non recipiebant gratiam ex vi ipsius institutionis, ut sic recipie Sacerdos Evangelicus, qui & recipit etiam signum quoddam spirituale, caritatem scilicet, ibidem n. 2. & 3.

Sacerdotes in lege naturae creabantur potestate humana, quorum Numina instituta genera quidem, praeter illos antiquissimos Pharaones, & Pontifices Aegyptii Sacerdotes, & Atriales fuisse sicuti & Argures, Salones, Patres, Patres parios, p. 116. numero 2.

Reipublica potestatem creandi Sacerdotes, quam obtulit Dominus adueniente lege, dando eam totum populo, non recipi in suum periculum, [p. 116. n. 1.](#)

Sacerdotes in lege veteri, & Dei precepto, affluantur tantum ex via tribus de dandis populi Iudaei, & ex familia Aarone, ex reliquis vero filiis Levi in eis affluantur reliqui templi Iudaei, ibid. n. 1. & 2.

Filij Sacerdotum, ex ipso, quod erat filij eorum habebant ius ad Sacerdotium, non tamen in statu nisi per consecrationem, quae fieri per olei asperersionem, non rationem, hanc enim erat summi Sacerdotis, ibid. n. 1.

Sacerdotes Evangelicos creandi auctoritas, diuina est de iure a Christo Domino in Apostolos, & praeter hoc in Episcopos, qui non per generationem, sed per consecrationem ex quilibet Christiana familia, possunt homines in Sacerdotes eligere, ibidem numero 1.

Christus fuit verus, & proposuit Sacerdoti secundum ordinem Melchisedech, [p. 112. n. 1.](#) & [p. 113. n. 1.](#) & [p. 114. n. 1.](#) & [p. 115. n. 1.](#) & [p. 116. n. 1.](#) & [p. 117. n. 1.](#) & [p. 118. n. 1.](#) & [p. 119. n. 1.](#) & [p. 120. n. 1.](#) & [p. 121. n. 1.](#) & [p. 122. n. 1.](#) & [p. 123. n. 1.](#) & [p. 124. n. 1.](#) & [p. 125. n. 1.](#) & [p. 126. n. 1.](#) & [p. 127. n. 1.](#) & [p. 128. n. 1.](#) & [p. 129. n. 1.](#) & [p. 130. n. 1.](#) & [p. 131. n. 1.](#) & [p. 132. n. 1.](#) & [p. 133. n. 1.](#) & [p. 134. n. 1.](#) & [p. 135. n. 1.](#) & [p. 136. n. 1.](#) & [p. 137. n. 1.](#) & [p. 138. n. 1.](#) & [p. 139. n. 1.](#) & [p. 140. n. 1.](#) & [p. 141. n. 1.](#) & [p. 142. n. 1.](#) & [p. 143. n. 1.](#) & [p. 144. n. 1.](#) & [p. 145. n. 1.](#) & [p. 146. n. 1.](#) & [p. 147. n. 1.](#) & [p. 148. n. 1.](#) & [p. 149. n. 1.](#) & [p. 150. n. 1.](#) & [p. 151. n. 1.](#) & [p. 152. n. 1.](#) & [p. 153. n. 1.](#) & [p. 154. n. 1.](#) & [p. 155. n. 1.](#) & [p. 156. n. 1.](#) & [p. 157. n. 1.](#) & [p. 158. n. 1.](#) & [p. 159. n. 1.](#) & [p. 160. n. 1.](#) & [p. 161. n. 1.](#) & [p. 162. n. 1.](#) & [p. 163. n. 1.](#) & [p. 164. n. 1.](#) & [p. 165. n. 1.](#) & [p. 166. n. 1.](#) & [p. 167. n. 1.](#) & [p. 168. n. 1.](#) & [p. 169. n. 1.](#) & [p. 170. n. 1.](#) & [p. 171. n. 1.](#) & [p. 172. n. 1.](#) & [p. 173. n. 1.](#) & [p. 174. n. 1.](#) & [p. 175. n. 1.](#) & [p. 176. n. 1.](#) & [p. 177. n. 1.](#) & [p. 178. n. 1.](#) & [p. 179. n. 1.](#) & [p. 180. n. 1.](#) & [p. 181. n. 1.](#) & [p. 182. n. 1.](#) & [p. 183. n. 1.](#) & [p. 184. n. 1.](#) & [p. 185. n. 1.](#) & [p. 186. n. 1.](#) & [p. 187. n. 1.](#) & [p. 188. n. 1.](#) & [p. 189. n. 1.](#) & [p. 190. n. 1.](#) & [p. 191. n. 1.](#) & [p. 192. n. 1.](#) & [p. 193. n. 1.](#) & [p. 194. n. 1.](#) & [p. 195. n. 1.](#) & [p. 196. n. 1.](#) & [p. 197. n. 1.](#) & [p. 198. n. 1.](#) & [p. 199. n. 1.](#) & [p. 200. n. 1.](#)

Christus fuit verus, & proposuit Sacerdoti secundum ordinem Melchisedech, [p. 112. n. 1.](#) & [p. 113. n. 1.](#) & [p. 114. n. 1.](#) & [p. 115. n. 1.](#) & [p. 116. n. 1.](#) & [p. 117. n. 1.](#) & [p. 118. n. 1.](#) & [p. 119. n. 1.](#) & [p. 120. n. 1.](#) & [p. 121. n. 1.](#) & [p. 122. n. 1.](#) & [p. 123. n. 1.](#) & [p. 124. n. 1.](#) & [p. 125. n. 1.](#) & [p. 126. n. 1.](#) & [p. 127. n. 1.](#) & [p. 128. n. 1.](#) & [p. 129. n. 1.](#) & [p. 130. n. 1.](#) & [p. 131. n. 1.](#) & [p. 132. n. 1.](#) & [p. 133. n. 1.](#) & [p. 134. n. 1.](#) & [p. 135. n. 1.](#) & [p. 136. n. 1.](#) & [p. 137. n. 1.](#) & [p. 138. n. 1.](#) & [p. 139. n. 1.](#) & [p. 140. n. 1.](#) & [p. 141. n. 1.](#) & [p. 142. n. 1.](#) & [p. 143. n. 1.](#) & [p. 144. n. 1.](#) & [p. 145. n. 1.](#) & [p. 146. n. 1.](#) & [p. 147. n. 1.](#) & [p. 148. n. 1.](#) & [p. 149. n. 1.](#) & [p. 150. n. 1.](#) & [p. 151. n. 1.](#) & [p. 152. n. 1.](#) & [p. 153. n. 1.](#) & [p. 154. n. 1.](#) & [p. 155. n. 1.](#) & [p. 156. n. 1.](#) & [p. 157. n. 1.](#) & [p. 158. n. 1.](#) & [p. 159. n. 1.](#) & [p. 160. n. 1.](#) & [p. 161. n. 1.](#) & [p. 162. n. 1.](#) & [p. 163. n. 1.](#) & [p. 164. n. 1.](#) & [p. 165. n. 1.](#) & [p. 166. n. 1.](#) & [p. 167. n. 1.](#) & [p. 168. n. 1.](#) & [p. 169. n. 1.](#) & [p. 170. n. 1.](#) & [p. 171. n. 1.](#) & [p. 172. n. 1.](#) & [p. 173. n. 1.](#) & [p. 174. n. 1.](#) & [p. 175. n. 1.](#) & [p. 176. n. 1.](#) & [p. 177. n. 1.](#) & [p. 178. n. 1.](#) & [p. 179. n. 1.](#) & [p. 180. n. 1.](#) & [p. 181. n. 1.](#) & [p. 182. n. 1.](#) & [p. 183. n. 1.](#) & [p. 184. n. 1.](#) & [p. 185. n. 1.](#) & [p. 186. n. 1.](#) & [p. 187. n. 1.](#) & [p. 188. n. 1.](#) & [p. 189. n. 1.](#) & [p. 190. n. 1.](#) & [p. 191. n. 1.](#) & [p. 192. n. 1.](#) & [p. 193. n. 1.](#) & [p. 194. n. 1.](#) & [p. 195. n. 1.](#) & [p. 196. n. 1.](#) & [p. 197. n. 1.](#) & [p. 198. n. 1.](#) & [p. 199. n. 1.](#) & [p. 200. n. 1.](#)

Christus fuit verus, & proposuit Sacerdoti secundum ordinem Melchisedech, [p. 112. n. 1.](#) & [p. 113. n. 1.](#) & [p. 114. n. 1.](#) & [p. 115. n. 1.](#) & [p. 116. n. 1.](#) & [p. 117. n. 1.](#) & [p. 118. n. 1.](#) & [p. 119. n. 1.](#) & [p. 120. n. 1.](#) & [p. 121. n. 1.](#) & [p. 122. n. 1.](#) & [p. 123. n. 1.](#) & [p. 124. n. 1.](#) & [p. 125. n. 1.](#) & [p. 126. n. 1.](#) & [p. 127. n. 1.](#) & [p. 128. n. 1.](#) & [p. 129. n. 1.](#) & [p. 130. n. 1.](#) & [p. 131. n. 1.](#) & [p. 132. n. 1.](#) & [p. 133. n. 1.](#) & [p. 134. n. 1.](#) & [p. 135. n. 1.](#) & [p. 136. n. 1.](#) & [p. 137. n. 1.](#) & [p. 138. n. 1.](#) & [p. 139. n. 1.](#) & [p. 140. n. 1.](#) & [p. 141. n. 1.](#) & [p. 142. n. 1.](#) & [p. 143. n. 1.](#) & [p. 144. n. 1.](#) & [p. 145. n. 1.](#) & [p. 146. n. 1.](#) & [p. 147. n. 1.](#) & [p. 148. n. 1.](#) & [p. 149. n. 1.](#) & [p. 150. n. 1.](#) & [p. 151. n. 1.](#) & [p. 152. n. 1.](#) & [p. 153. n. 1.](#) & [p. 154. n. 1.](#) & [p. 155. n. 1.](#) & [p. 156. n. 1.](#) & [p. 157. n. 1.](#) & [p. 158. n. 1.](#) & [p. 159. n. 1.](#) & [p. 160. n. 1.](#) & [p. 161. n. 1.](#) & [p. 162. n. 1.](#) & [p. 163. n. 1.](#) & [p. 164. n. 1.](#) & [p. 165. n. 1.](#) & [p. 166. n. 1.](#) & [p. 167. n. 1.](#) & [p. 168. n. 1.](#) & [p. 169. n. 1.](#) & [p. 170. n. 1.](#) & [p. 171. n. 1.](#) & [p. 172. n. 1.](#) & [p. 173. n. 1.](#) & [p. 174. n. 1.](#) & [p. 175. n. 1.](#) & [p. 176. n. 1.](#) & [p. 177. n. 1.](#) & [p. 178. n. 1.](#) & [p. 179. n. 1.](#) & [p. 180. n. 1.](#) & [p. 181. n. 1.](#) & [p. 182. n. 1.](#) & [p. 183. n. 1.](#) & [p. 184. n. 1.](#) & [p. 185. n. 1.](#) & [p. 186. n. 1.](#) & [p. 187. n. 1.](#) & [p. 188. n. 1.](#) & [p. 189. n. 1.](#) & [p. 190. n. 1.](#) & [p. 191. n. 1.](#) & [p. 192. n. 1.](#) & [p. 193. n. 1.](#) & [p. 194. n. 1.](#) & [p. 195. n. 1.](#) & [p. 196. n. 1.](#) & [p. 197. n. 1.](#) & [p. 198. n. 1.](#) & [p. 199. n. 1.](#) & [p. 200. n. 1.](#)

Sacerdotes Evangelici differunt ab aliis antiquis in potestate conferendi corpus, & sanguinem Christi, & in sacrificio, quod offerunt, quia illis, & vinum, aut anima Deo offerunt innotit autem Christum Dominum Dei

Deus, secundum de leg. Eccl. Eccl.

filium sub speciebus panis, & vini aeterno Patri offertur, ibidem numero 1. & 2. & 3.

Sacerdotes Evangelici differunt ab aliis in potestate absolvendi a peccatis, quam tamen omni [p. 118. 119. 120.](#)

Iudas opposuit Christum, docens soli Deo conseru potestatem absolvendi a peccatis, ibid. numero 1.

Sacerdotes antiqui coniugati erant, & [p. 118. 119. 120.](#)

Evangelici autem facti in flamm continentis, non est potestatis, ubi qui ratiore sic factum, ibidem n. 2. & 3.

Christus primus Sacerdos huius continentis, quoniam arbitrat imitari ceteri Sacerdotes Evangelici, ibidem n. 2.

Sacerdotes ex facto Nicetas Epirus n. 2. non compellit, sed ex voluntate donant pro morum reparatione, & [p. 118. 119. 120.](#)

& portum Hircanum, p. 102. numero 1.

Lex evangelica differt a legem veteris innotescit in Sacerdotibus, & in Sacerdotibus, [p. 117. numero 1.](#)

Sacerdos est ille, qui est dedicatus Deo, & consecratus, ut pergit, & celebrat sacrificia, & quique iuxta Romanos, & varias nationes Sacerdotem nomen magis ignota, p. 118. 119. 120.

Sacerdotes vocantur Angeli, & Dei, qui in antiquitate oblationem non celebrant, ubi nobilitas, probitas, & prudentia, gratia, & quae continentur apud Romanos, Graecos, Aegyptios, & aliosque nationes in dignitate, ibidem numero 1. & 2.

Sacerdos, & non alius potest pro populo, & sacra offerre, & talis qui intelligitur, docetque per paulo doctoris, & talis qui sacrificia offerunt offensa, & tuncque sacerdos dicitur genus, ut Cetero alio ibidem n. 2.

Sacerdotis appellatio continetur innotescit in Sacerdotem quo gratia conferret, [p. 117. numero 1.](#)

Sacerdotium translatum fuit per quod legit translatio facta est, ibidem numero 3.

Sacerdotes autem non videntur Callisti lignis, nunc lignis Sacerdotes quantur Callisti armis, ut Bonifacius Episcopus, & Marci dicitur Christianorum templo olim erant obscura, & corda iuxta, nunc templum sunt lucida, & corda veri obfcura, p. 118. 119. 120.

Sacerdotis vetus legis translatio, nescitur fuit, ut legit translatio fuit in Evangelicum, [p. 117. n. 1. & 2.](#)

Sacerdotes simpliciter sunt iuxta, & innotescit in Sacerdotem confirmationis, n. 2. & 3.

Salus conditio.

Salus conditio concessa per Principem, non extenditur ad contractus iuratos, p. 145. numero 1.

Sacramentum.

Sacramenta veteris legis, quae dicebantur legalia, in quo differebant a Sacramentis nouae legis Evangelicis, [p. 118. 119. 120.](#)

& 47. Sacramentorum nomina iuxta veterem ad legem actualem, nempe ad saluamentum, [p. 118. 119. 120.](#)

Sacramentorum singulorum nomina, quibus ut stultis, & loca decemalium sacrorum ex proposito p. 40. numero 2. remissio, ibidem n. 2. & 3.

Sacramentum non potest ab aliquo quam a Christo infundi, ibidem numero 4.

Schedula.

Schedula Regia concessio Regi de vo esse super quibus libri carnis venditi in Macello publico ab anno 1456. restituit, quoniam etiam Clericos compellendos ex voto duorum interpretum p. 190. numero 1.

Schedula Regum D. Ferdinandi, & D. Elisabeth, [p. 144. numero 1.](#)

Schedula Regis pro vna promissa extenditur ad alias, & ad alios iudices, p. 116. numero 2. & 3.

Secretum.

Secretum naturale creari potest, & necessarium est defensionis Innocentis, n. 2. & 3.

Secta.

Secta falsam nequit quia simulare verbo vel facto, etiam si non esset praeteritum confessoribus fidei, & scire fas non fuit innotescit, p. 11. & 12. & 13.

Scriptura.

Scriptura non requiritur ad valorem, & ecclesiam confessoribus, [p. 118. numero 1.](#)

Scriptura est necessaria in privilegio secundum aliquos, alij contra, [p. 118. 119. 120.](#)

Scriptura Canonice dicitur quae fuerit ab Ecclesia approbata, & recepta in Canonem dicuntur Scripturae, [p. 11. numero 1.](#)

Sedes.

Sede vacante, innotescit Episcopo de iure ad caput extendenda per vicarium ad eo assignatum, [p. 118. numero 1.](#)

Seminatio.

Seminatio, seu plantatio non facit in periculum iniuriam quibus, [p. 117. n. 1.](#)

Index Rerum,

Senator.
 Senator qui refiliit, ut non fac. **Senatus** contra libertatem Ecclesiarum, non incurrit **excommunicationem**, p. 467. n. 14 & 16
 Seniores debent adesse, & **causa impeditur**, nisi peccant mortaliter, ibidem numero 15
 Seniores de fructibus nomina Clericali, faciendo processum, incurrit Bullae censuram, ibidem numero 16
Senes.
 Senes possunt in Concilio Tolosano vefci excoisibis in **Oxydrefina**, & licentur ab obligatione legis, & si de-
 cepti, & inuicem excoisibis, non solent, p. 12. n. 13 & 14
Senaria.
 Senaria sunt virtutes accepti impetrati ab excoisibis, nulla est, p. 90. n. 13
 Senaria contra decem leges iuridicas, non est cur maluit ad consequendum, p. 49. numero 13
 Senaria excoisibis est quies adit peccatum in mens, vel si est abstinere, aut supplicationis, p. 55. n. 13 & 14
 de 11
 Senaria a non suo iudice non tenet, p. 124. n. 2
 Senaria in causa ordinis, & quilibet appellacione in-
 appofita, de hoc non mandatur executioni, p. 59
 n. 13 & 14
Sermo.
 Sermo generalis non comprehendit personam loquentem, p. 21. n. 13
Seruus.
 Seruus Christianus tenetur obsequium Domino prestare in templis in solis iudicium, non colat in idolum, & p. 12. numero 12
Servitus.
 Servitus fit Secu. & clericali, nisi fit coherere iura con-
 gruenter notantur, p. 12. n. 13
Servitium.
 Servitium compellitur dare subditum pro pagis, non impugnat, p. 11. n. 13
Signum.
 Signum publica lege institutum ad dignoscendam fidem secundario videtur coloris in vestibus licet committere, non sic quando primario ob fidei religionem potum est, & lege, impetratur Dei honor, & proximi volunt, p. 11. numero 13
Simonia.
 Simonia, quem alia via commutat, mitis puniunt, p. 117. numero 14
 Simonia non est Simonia Episcopi omnes principaliter peccat benedictum, p. 11. n. 13
Sigla.
 Sigla, & milliesimo annis tollit biblica sunt, quam super basia, & gratia, p. 11. numero 13
 Sigla, & milliesimo impeditur ab anno 1323, in his Regni subacta defertur, p. 14. n. 13
Sigillari.
 Sigillari cunctis fieri in facie plus est, quam delinquen-
 tem ad titulum damare, p. 41. numero 13 & 30
 Principes sacri facere nequeunt, ut cunctis fieri in fa-
 cie delinquentes Sigillari, ibidem n. 13
 Ceteri de eius more divi vi solent Sigillari amplexos, que iam ante cum melle, carere, ne faciat, seu ane. ille pariter vacuati degularent plenis, ac illas commiserunt, p. 41. numero 4
 Vidua Venerabilis annucl claua, p. 41. numero 4
 Antipala Signatorius, ex quo intelligatur celest. ratiocina-
 tam fieri, quam propheta authoribus, ibidem n. 7
 Sigillo vacante Sigillabatur, ut sic Domini purissent eam de rebus sacrosanctis subdendo, ibidem n. 3
 Domus servanda cura vacante pernici, ibidem n. 9
 Servi Sigillabatur cum Sigillo Domini suorum, ut agrocerent, & in facie, & sensu delinquentes, p. 41. numero 13 & 13
 Sigillum in qua parte corporis impingebatur, ibidem numero 13
 Signata sunt signa fieri cunctis facta in facie, ibidem numero 13
 Facies luce Diuino potant creando oculum deformari, ibidem n. 13 & 13
 Fures Longobardorum poterant in facie sigillari, & mil-
 lites famulos de luce Chelitz, & condempnam in me-
 tallum, ibidem n. 13 & 13
 Vacante his sigillabatur in fronte, ibidem numero 13
 Sigillari in facie est indicium ad totum, ibidem numero 13
 Sigillari in facie Egyptiano pendente refractione ab Ec-
 clesia ex causa immunitatis competens, & perinde est adum contra libertatem Ecclesiarum, ibidem n. 13
 n. 13 & 13 & turpe ibidem n. 13

Facies Lactorum prohibuit est cunctis fieri **signare**, ibidem numero 13 & 13
Statutum determinans, ut daturat **Spiritus** Agnoscere fieri cunctis non valet, ibidem numero 14
Symbolum Apostolicum, confiteentibus Graecis, cum additione **Glories** ut Latine, & **Glories** cunctum est, p. 10. numero 10
Synagoga.
 Synagoga iudeorum nequit permitti Principibus Chris-
 tianis in suis Regnis, nisi faciant **Pontificis**, p. 42. n. 13
Societas.
 Societas inter viam, & vixem quod bona **venit**, p. 10. numero 2
Solutio.
 Solutio spontanea gabellarum, non excusat Clericos a censuris, si fiat ex viura impudencia, & si non confitetur, & pie iudicia, p. 47. numero 11 & 16
 Solutio spontanea gabellae, habet vim tacite concessione, & inducit dispensationem, p. 47. n. 10
Sper.
 Sper non reperitur in beatis, cum iam non **Spectat** glo-
 riam, nec beatitudinem, p. 47. numero 11
 Sper est peccatum, cum in necessitate ad consequendum vitam aeternam, & veniunt **peccatum**, p. 10. n. 13 & 17
Spiritus sanctus.
 Spiritus sanctus advenit dicitur plenitudo temporis, p. 14. numero 13
 Spiritus sanctus a Patre, & Filio procedit, tanquam ab uno principio, & vix respiciunt, p. 47. numero 11
 Graeci plures sententiae Spiritum sanctum a solo Patre pro-
 cedere, & impugnant, ibid. n. 13. & non **separat**
 Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedit aeternales fieri-
 cundum essentiam, ut plures concilii delinunt est, & probatur ex sacra scriptura **locis**, ibid. n. 13 & 16
 Christus dicit de Spiritu sancto **de me accipiet**, & **annun-
ciabit** vobis, p. 10. numero 12
Sponsus.
 Sponsus iudicis authorize agens ad institutionem, ne-
 queat probare in iudicio sponsa: ubi de aliquibus dubis **venit**, p. 47. numero 11
Status.
 Status Ecclesiasticus placet deperperat a propriis di-
 cussionibus, & redditis ob plures causas, p. 10. numero 13 & 13
 Status Ecclesiasticus conuenit cum laicis in tribuendi-
 quo, & anno de **Almala**, quales in Papyo sigillari, p. 10. numero 13 & 13
 Status Ecclesiasticus plures habet redditis velut eo iure super Patrimonio Regni, qui iam non integre solentur, ibidem numero 13
 Status Ecclesiasticus conuenit, non sponte sine Papae im-
 memoratis impugnantibus, p. 10. n. 13
 Status qui mutatur, persona mutatur, & si iam erat per-
 sona immemor, iure cessatam subiectionem, p. 14. n. 13
 Status Ecclesiasticus videtur iure postulare, in finem cum laico conuenit, p. 10. n. 13
 Status Ecclesiasticus agnoscit Regis necessitatem, expofcit tamen, ne ad contrabitiones cum laico continetur sine Pontificis assensu, p. 10. n. 13
Statutum.
 Statutum de continendo possit sine in harede, intelligi-
 tur primo, ut possit de laico fieri **monem**, & transiit in hareiditatem, in qua possit manifestari, & de possessione, que erat pene de laico in causa filii natu-
 ra transiit ad hareides, p. 14. n. 13 & 13
 Statutum de continuata possessione feudali in harede, comprehendit etiam feudalia, & emphyteusica Ecclesiarum, quod intelligitur de vero, & iusto harede, ibid. n. 13. Vide ibid. n. 13 & 13
 Statutum de caprothe influentem, etiam secundum fir-
 mam quatenus non habet locum contra Clericos, etiam in foro Ecclesiastico: sic non statuendum in cura Episcopi p. 10. n. 13 & p. 400. **statu**, quid de prius, ibidem sum. 13
 Statutum excludens Clericos, & Religiosos a successione minorum, & feudali vixit, licet, & quod est excludit successione Patrimonii aeternum, & conuenit, ut que contra libertatem Ecclesiasticam, cum aufert Clericis beneficium succedendi, p. 176. n. 13 & 13
 Restitutum que a Clericis.

Statutum quod mandata, siue ad lites, siue ad negotia,
quando

& Materialium.

quando non est selectum tempus, licet per quinque annos, non comprehendit manata facta per Ecclesiasticos. *comp. p. 402. n. 43. 44. & 45.*

Statutum principum, vel leuatum, exequitur prius cautione, et obediendum, ut continetur in Regio Maioribus, *p. 112. n. 13. 14. & 15.*

Statutum intendens collectas Ecclesiasticas simul cum laicis, etiam si adducit promissum de restituendo, Ecclesiasticis prohibetur, *p. 479. n. 14.*

Statutum inuenit vinculum, quando actio extencti quatuor, *& potest, p. 409. n. 18.*

Statuta disposita fidei et lucramto damni passi, qualiter ut privilegium iuxta Clericos, *p. 403. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9.*

Forores quare non possunt frui beneficio Statutorum dispensationem quod ad prohibendum dantur, statim iterum non dantur *p. 410. n. 1. 2. & 3.*

Telle Statutum, non laicis, et si emptores emantur, ad gabellam compellitur, non autem ubi in manu auferatur, *etiam si non habeat emptores immunes, p. 118. n. 44.*

Statutum conuenit iuxta communem, veluti est, ut debet interpretari iuxta iura consensu iuxta, *p. 414. n. 1. 2. & 3.*

Statuta specialia sunt infra privilegium, et privilegium, *ibid. n. 4.*

Statuta non extenduntur ultra subditos Statutores, *ibid. n. 6. & 7.*

Statutum dispositum contra personas non comprehendit *formas, ibid. n. 8.*

Statutum non comprehendit forenses extrinsecos fructus bonorum propter prohibitionem extractione ab aliquo loco, ut *conferretur, ibid. n. 9.*

Statutum locum de complemento legitimum, non obligat forenses, *ibid. n. 10.*

Statutum excommunicationis femininum non comprehendit forenses, *ibid. n. 11.*

Statutum quando, & qualiter egrat confirmatione Regia, *ibid. n. 12. & 13.*

Statutum laici secundum ius commune cessat subito eodem iure communi: licet sit duodecim modis, *ibid. n. 14. & 15.*

Statuta penalia, quare, & qualiter obligant *remissio, ibid. n. 16. & 17.*

Statutum laicorum principum, et falsi mensuris, vel corrupta substantia, vel supra taxam vendentes, sententia veniens, et videtur vel pecunia extrahentes, pecunia prohibetur, vel amittitur. Clerici comprehenduntur, est contra libertatem Ecclesie, non obstat aliquid conditio. Fallit in Clericis negotiatoribus, *p. 491. n. 1. 2. & 3.* et contra alios *ibid. n. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.*

Statutum iudicium donationum omnium bonorum facit Clerico est contra Ecclesie immunitatem, *p. 491. n. 10. & 11.*

Statutum laicorum dispositum super dicto Dominio Ecclesie, est contra libertatem *Ecclesie, p. 491. n. 12. & 13.* & idem de *ibid. n. 14. & 15.*

Venerunt statuta de non addicendis Ecclesie in eorum libertatem, est contra libertatem Ecclesie, sicut, & prohibito Imperatorum Theodosii, & Arcadii, *p. 141.*

Statutum, siue ecclesiasticum, Monasteria de eo adhibetur auctoritas Religiosorum habentium, est contra libertatem Ecclesiasticam, *ibid. n. 4. & 5.*

Statutum Regium, quare laici persequuntur institutionem Ecclesiasticam, pagina 411. & 412. numero 1. & 2. tamen distinguuntur *ibid. n. 3. & 4.*

Statutum, quod viciu tenentur inter ad molestationem viciu, viciu, relicto alio, seu publico, non valet, idem de coquendo pice in fumo viciu, viciu, quidem in *210. p. 186. n. 1. 2. & 3.*

Statutum nullo modo potest derogare *p. 408. p. 401. n. 16. & 17.*

Statutum quod maritus post mortem suam non possit relinquere uxori ultra centum aureos maritus, licet dies, & vice temporis, videtur non prohiberi, ut vice habitus si patrem suum bonum maritum, ne laboret impia, maritus, quare est successio *leg. ibid. n. 17. & 18.* de dubio *p. 410. n. 19.*

Statutum, siue lex, quod aliquis addeat libertatem, non facto in eorum, remaneat ultra vires hereditarias, Clericos non comprehendit de acquire, aliter de sum. nec Ecclesiam, Monasterium, aut *ibid. n. 1. 2. & 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*

Statuta laicorum dicuntur contra Ecclesie libertatem, &

quando Ecclesia, vel persone Ecclesiasticæ prohibentur, aut impediuntur, ut rebus, aut facultatibus à iure communibus sibi concessis, quando tolluntur, vel minuantur privilegia Ecclesie, & Clerici concessa à Deo, Summa Pontificibus, aut ab aliis, *p. 112. n. 13. & 14.* ubi quando Clerici aut Ecclesie efficiuntur timores, *ibid. n. 17.* vel detractiones *concordia, ibid. n. 18.*

Statuta erunt contra libertatem Ecclesiasticam, quando sunt apta afficere Ecclesiam, & Ecclesiasticos prius, semper in commodum etiam si inueniatur quare erant, nec dicuntur disposita super illis, quibus Ecclesia non habet specialia privilegia: & sunt alia similia, *ibid. n. 19. & 20.*

Coessentialia debent deterrere periculis, à secunda Summa laudantibus *inueniunt, ibid. n. 21.*

Statutum, ut iure iurum teneant Ecclesia veniente possessiones sibi relictas non valet, ubi quatuor. I. V. simile Statutum condempnit, *p. 116. n. 4.*

Statutum, siue confirmatio eorum, nec etiam bona immobilia à laici possidea in Ecclesia alienantur ab eorum tenore possunt, non valet: & quare, *ibid. n. 4. & 5.*

Statutum conuenit Clericos, & laicos, quod ordinatio iudicis, non habet valorem, *p. 118. n. 4. & 5.* Quod si iudex deest laici conueniunt in alia iudicialibus iudiciis, non valet *ibid. n. 1.*

Statutum, ut laici sint aequales Clericis, & equales iudicantur, de omni, quod est, privilegium, quod cadere possunt in personis *comp. cum cetera iudicia, ibid. n. 2.*

Statutum, quo cauetur Clericus, redendum idem ius in foro seculari, quod redditor ius in foro Ecclesiastico, est validum cum inefficacia nullum est infirmitas, cum, nisi esset in *substantialibus, ibid. n. 3. & 4.*

Statutum laicorum imperimenter maxime introducere ex ista causa, quando fuerint *valere, & qualiter, p. 117. n. 1.*

Statutum invalidum donationem ultra quingentos solidos si non inueniatur respectu Clericorum, est contra libertatem Ecclesie, *p. 491. n. 18.*

Statutum imponens penam non solentis gabellam in opere secundum formam statuti antiqui, si illud non repeteretur, habet nullitatem locum eius pars, *p. 109. n. 18.*

Statuta quae restringunt privilegia concessa anti Ecclesie à Deo, Papa, vel Imperatore in spiritualibus, sunt amplexantibus, sunt contra libertatem Ecclesiasticam, *p. 491. n. 19.*

Statutum Principis, ut quis in suo territorio possit sine eius licentia est contra libertatem Ecclesie. Vide Venetia statuta, *ibid. n. 1. & 2.*

Statuta laicorum quae sunt condita in particione Ecclesiasticorum, dum non sint per modum legis, valent licet *p. 410. n. 3. & 4.*

Statutum ut laici non solendo de eorum, extrahatur de Bonorum, non habet locum in eo, qui possit licet Statutum, *p. 117. n. 19.*

Statuta de tenendo, quod non inueniuntur sunt laicorum, vel condictionem non comprehendit Ecclesiasticos, nec eorum *ibid. n. 1. 2. & 3.*

Statutum Senecorum dispositum, quod condictionem apostheorum, non possunt expendi solendo, possunt, non comprehendit aposthecas Clericorum, vel Ecclesiasticum, *p. 404.* Et quare *ibid. n. 6. & 7.*

Statutum imponens penam conuictionis Clericorum de iurisdictionem iurisdictionem laici, non valet, nec quod parum *concordia, p. 114. n. 11.*

Statutum factum de compromissis sciendis inter comandos, ubi liget Clerici *remissio, ibid. n. 14.*

Statutum obligans filios ad debita pars eorum, non obligat Clericos, *ibid. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.*

Statutum generaliter obligans filios, & veniens ad debita pars, est validum, etiam si non sit pars hereditaria, *p. 114. n. 16. & 17.*

Statutum Florentiae, quo disponitur, ut teneantur filii, & vice, pro nece, et vice, est validum, Et quare *ibid. n. 18. & 19.*

Statutum quod Pater teneatur pro delicto filii, *ibid. n. 18.*

Statutum quod Dominus teneatur pro familia, valet. Et quod filii teneantur de Domino pro consensu, *ibid. n. 18.*

Concordia, quod villa teneatur pro facientibus facta, valet *ibid. n. 20.*

Firma, Partis unigenitatem non portat *ibid. n. 14.*

Statutum quod maritus laici debet excommunicari filij primi maritus

& Materialium.

Statutum prohibens introducti in eisdem viam recollatum: vel aliud extra territorium non ligat Ecclesiasticum, p. [118. a. 4. § 1](#)

Statutum penalis in libertatem Ecclesiam implicita, sine explicita non suffragatur, p. [241. a. 15](#)

Statuta sunt interpretanda, ut quicquid fieri potest non laedat rei communitatem, p. [148. a. 1. § 1](#)

Statutum faculare, quo capere, ne boni inuicibilis transirentur in Ecclesia personae sine Regia facultate, est contra Ecclesiam immunitatem, contra Sermonem, & Penam de mala Regia, pagina [217. a. 17. § 1](#), qui impugnat, ibid. numero [12. a. 1](#) c. de statuto inuicibilis Pontificis privilegio, ut patet in Portugalia, ibidem numero [61](#)

Statutum, quod Baniti possint occidi impune, non comprehendit Clericos banitos ab Episcopo, pagina [404. a. 1. § 17](#)

Statutum casus, vel ciuitatis ambiguum declaratur per statum loci viciniam, loquens de materia clare, [1. a. pag. 127. a. 16](#)

Statutum quod libel memoratum faciant fidem, non comprehendit Clericos, p. [404. a. 19. § 1](#)

Statutum de adhibendo piam ibidem libris memoratum, induci faciliorem procedendi, ibid. [1. a. 10](#)

Libri memoratum non faciant fidem de fidei fessione, etiam si sint statuti Antium priores habentes iurisdictionem, intelliguntur de pertinentibus ad aliam arcem, ibidem numero [15](#)

Statutum quod si locorum, vel condicione aduocit continetur: recedendo, Clericos non obligat, ibidem [1. a. 1. § 1. § 18](#)

Statutum quod participatio curiae contra Ecclesiam inuicibilis temporis annorum quodviginti non valet, pagina [133. a. 1](#)

Statutum quod Ecclesia nunquam praescribit non valet [ibid. a. 1](#)

Statutum de prescriptione debet nullummodo officii Ecclesiasticum, ibid. [1. a. 1](#)

Statutum laicorum de causa compromittenda inter officium, Clericos non ligat postea, adinde vici sit pag. [141. a. 1. § 1](#)

Compromittitur potest Clericus in laicum causam venientem super reiectione Parimenti, ibid.

Statutum quod laici tantum tempus vicerit Clericos videri res ubi iudicium est contra libertatem Ecclesiasticam, est aliud dictum Castellum de finis Statuti Federici, pag. [116. numero 24. a. 1. § 1. § 16](#), & Castellum fundamentis respondetur, ibid. [1. a. 1](#)

Statutum quod occidit Clericum, puniatur pecunia, est contra libertatem Ecclesiasticam, pagina [137. numero 42. a. 1. § 1](#)

Statutum Veneratum qui cauerit, ut laici valuerint Clericos possunt in quocumque solidi, est contra libertatem Ecclesiasticam, p. [127. a. 1. § 1](#)

Statutum non est validum, quando pona pecunia apponitur non est contemptibilia contra aliquem, quis est res statuta, si laici pona pona, & non dicitur, qui volentes solvere pona inuicibilis ad delinquendum ibid. [1. a. 14](#)

Statutum quod occidit nihil possit habere inter viros, vel in viciu voluerit, quomodo libet valet, ibidem numero [16](#)

Statutum quod occidit nihil possit habere inter viros &c. est obligat subditi Principis statutorum; non tamen Clerici eo quod est contra libertatem Ecclesiam, pagina [122. a. 17](#)

Statutum Domini temporalis non est alimendum in potestatem monasterium & fectum Ecclesiam, pagina [124. a. 1](#)

Statutum compellit viciu in ad monasterium, seu statum paritatem, si credit in commodum viciu, & si secundum alij viciu viciu habent, suffragatur secundum quodcumque, etiam respectu Ecclesiam, ibidem numero [6. a. 1](#) sed viciu est non valet, ibidem numero [8. a. 1](#) explicans contra fectum, ibidem numero [10. a. 1](#)

Statutum dictum, ne quando viciu necessitas proprie ciuitatis, ut etiam ad alios populos, pona valet ibid. [122. a. 1](#)

Statutum factum a maiori parte in rebus Collegij, viciu viciu, vel communitatis, validum est, ibidem numero [12. a. 1](#) & 13 & tamen limitatur in criminalibus, & aduocis, ibidem [120. a. 14](#)

Episcopus.

Episcopus statum factum a Laicis impio sodomis, ut D. *Terreplade Leg. Eccl. Eccl.*

maius malum ciuitatem, si veniat ad culpam, p. [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus.

Stylus est quidam specialis loci consuetudo, si sit praescripta, p. [12. a. 1. § 1](#)

Stylus Curiae habet vim legis, & obligat exteros, [1. a. 1. § 1](#)

Sententia lata contra Stylum, est ipso iure nulla, [1. a. 1. § 1](#)

Stylus qui contradicit consuetudini, praescribit, tollit solennitatem ciuitatem, & p. allegari in decisione [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus Curiae seruandus est quod qualitates subalternas, non quod accidentales, non [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Linea iustitiae & gratia solent expediti iura Curiae Stylum, [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Curiae Stylus non facit, solum ius, quando constat ut sit acceptus, [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus interpretatio est iudicia, & solus non extendenda, habet tamen de potentia, quantum de [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus ut probari valet, plura requirit & probatur sicut consuetudo, tamen secundo, pagina [11. a. 1. § 1. § 16](#)

Iudex potest se informare de Stylo quando de eo in Curia dubitatur: & quando de stylo censetur, tamen, ibidem [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus loci consuetudo non attenditur remissio: & quidam examinanda testibus, viciu remissio, tamen, ibidem [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Narrare debet de peccatis impetrata ea, quae sit de stylo [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Consuetudo, viciu, mos, & stylus, in quod diffinitur, tamen, ibid. [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus probatio ita non est difficilis, sicut consuetudo, requirit tamen aduocis viciu certitatem, cum respectu aduocis, tamen, [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Doceri praesentem, seu aduocis attestant de consuetudine, & stylo solum doceri praesentem: & quod in loco consuetudinis, tamen, ibidem, tamen viginti, & viginti primo.

Stylus in lege Regni inuicibilis est obligandus, est iuri non consuetudo, Canonice obligandus in Curia Ecclesiastica, [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus Curiae Romae in respectu, maxime debet attendi, faciente in allegari potest in decisione, tamen ius non est [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Stylus seruandus in Curia Romana, periculis statum Ecclesiam, ubi agitur de interpretatione [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Curiae Stylus facit p. [1. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio.

Subreptio, dispensatio, in ordine, ut docet vocem, & viciu postea docet cum sanguine, non eger in secunda dispensatione, ut facit mentionem de [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur, ipsam viciu in totum; sed quae praesentia ea simpliciter solum viciu, quatenus fuit causa indolens [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio tacita veritate, seu expresse falsitatem causa est tamen impulsiva contingens in quodam respectu parte viciu refertur tamen, sed cum tamen praesentem, fuit refertur causa falli & dolo [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur in dispensatione ibus matrimonio, aliter in viciu parte, & si secundum finem tamen viciu aliter in totum, tamen est viciu [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur in dispensatione ibus matrimonio, aliter in viciu parte, & si secundum finem tamen viciu aliter in totum, tamen est viciu [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur in dispensatione ibus matrimonio, aliter in viciu parte, & si secundum finem tamen viciu aliter in totum, tamen est viciu [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur in dispensatione ibus matrimonio, aliter in viciu parte, & si secundum finem tamen viciu aliter in totum, tamen est viciu [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio dolosa refertur in dispensatione ibus matrimonio, aliter in viciu parte, & si secundum finem tamen viciu aliter in totum, tamen est viciu [122. a. 1. § 1. § 16](#)

Subreptio.

Subreptio dicitur dispensatio, causa non habita nuntia tamen secundo, pagina quadraginta sexta, numero viginti octavo, & triginta nono.

X Subreptio

Index Rerum,

Subscriptio in scriptis, & gratia sit operam ad nullitatem, & ab Episcopo consecretur, ac operam, cum imperator & Pontifice, fuit à Principe, *l. 1. ibidem n. 40 & 41. fallit, ibidem n. 41*

Subscriptio dicitur gratia, & quis non fecit mentionem de qualitate Præbende, non si quis imperator beneficium, tanquam curatum cum sit simplex, *l. 1. ibidem n. 70. numero 11*

Subscriptio dicitur ab non expressione valoris fallit, *l. 1. ibidem n. 81. & 82*

Suburbia.

Suburbia comprehendunt secundum statum, qualitates & conditionem locorum, ut alius gerendi, aut non, *l. 1. n. 91. n. 47*

Habitator Suburbani, debet recipi ad officia ciuitatis, *l. 1. ibidem n. 42*

Suburbia verum est, ut arbitrio iudicis declarentur, circa quod nullum operatur confectio, *l. 1. ibidem numero 46. 10. & 11*

Succesor.

Succesor in Dignitate, vel beneficio, an queat præficeri non à defuncto male fide possessorum tenetur, *l. 1. n. 10. numero 4*

Succesor conuenit non potest, si antecessor tenetur re integra, *l. 1. n. 81. n. 1*

Succesor tenetur adimplere factum prædecessoris, & alio locutioni stare, *l. 1. n. 81. n. 2*

Succesor Prælati non tenetur stare locutioni facta à prædecessore, *l. 1. n. 81. n. 3*

Successor tenetur ad opera omnia prædecessorum, pagina 417. numero 46. & 47. etiam in decimis ipsi prædicti, *l. 1. ibidem n. 10*

Supplicatio.

Supplicatio donatoris interiti primo præstata tenetur restituere, & si cetero fecit post illum vanas in eandem partem iterum contra Soluimus, pagina 177. numero 11. & 12

Superbia.

Superbia magis, quam sapientia, indicaturque de sua reus sententia magis quare, *l. 1. n. 10. n. 15*

Supplicatio.

Supplicatio potest obligare sub veniali tantum peccatum, citari circa matricem gentium, pagina 131. numero 10. & 11

Supplicatio in re de leui verius est vel possit ex circumstantiis, quibus appareat reus gravior obligare subditiis sub mortali, *l. 1. n. 10. n. 10. & 11*

Supplicatio.

Supplicatio refertur facta ad Galfar de Sobremonte Nuncio extraordinario in curia Romana pro consequendo assensu Pontificis, ut Ecclesiastici soluant gabellas aliquorum millicorum, sicut laici: ubi da fundationis, ac de rationibus, que contra millicum pro Stato Ecclesiastico, p. 108. numero 47

Supplicatio virtute statuti taxandi condonationem delicti, non afit quid iudiciale, p. 10. n. 53

Supplicatio per Regnum, non potestur ad petendum assensum Papæ pro filis Tabaci, Choccolatum porionis, & pappi alibi: quia sine ratione iustificata iure Regaliæ contra, p. 109. n. 17. & 18

Supplicatio.

Supplicatio à legibus Pontificis, suspendit eorum effectus, *l. 1. n. 10. n. 14*

Supplicatio.

Supplicatio beneficiorum, ut licet possit fieri, debent concurrere causa tria, diminutio scilicet fructuum: ubi de panti iustificatio etiam, & quod sit articulanda non simplex, & probanda habens respectu quantitate assignata à principio fundationis, p. 10. n. 67. n. 2. n. 10

Supplicatio canonizationis Ecclesiarum collegiarum ab omniatone, ut est facta per Episcopum, vltis confusio capituli, debet interuenire confusio Cathedralis, alias fit nulli si de his non confiter, est ab Episcopo emittitur, sufficiens ratio confusio, & quod post adum superuenit, p. 10. n. 22. & 23

Reddita Præbendarum, ut Supplicatio legitime fiat, qualiter sine taxandi, seu que portio, & quantitas remaneat debet singula præbendis remitti, *l. 1. ibidem n. 22. & 23*

Supplicatio Præbendarum, ut habent locum Trii. consilij decem, debet fieri in perpetuum, non ad tempus, *l. 1. ibidem n. 27*

Supplicatio Præbendarum, & beneficiorum ex Tit. cap. 15. §. 14. regulariter requirit confirmatum Patroni, siud Ecclesiasticis, quo laici, ac inferiores collatori, & electio- nem, quatenus canonizationi ad alium præsentationem, seu electionem spectant, *l. 1. ibidem n. 28*

Supplicatio cum debeat fieri præbendarum cum confensu Episcopi, sed est verum quod si fiat alius Dignitas cum capitulo in beneficium ipsius, non possit cum facere: sicut si in beneficium alius Præbendat, p. 10. n. 11. n. 14. & 15

Supplicatio Præbende potest fieri Episcopos simul cum capitulo: item Dignitas, aut officij, applicando cum fructus, non capitulo, sed inter singulos canonicos, *l. 1. ibidem n. 16*

Supplicatio Præbendarum vicarius Episcopi, aut capitulo sede vacante, & Prælati inferiores, citati Ecclesiarum collegiarum, ut iudiciorum Episcopalem habentes, facere non possunt, *l. 1. ibidem n. 17. n. 12. n. 10. cum aliis*

Supplicatio Præbendarum, & beneficiorum est res difficilis, & que expostulat authenticum plenum, & causis bene discussis, quas non atque per se capitulum conficiat, sicut Episcopos simul cum capitulo, *l. 1. ibidem n. 18*

T

Talera.

Talera vini habere conuenit cum propriis domo multum interit, *l. 1. n. 10. n. 14*

Tacta.

Tacta, est in dubio confensio videtur, non tamen consistit, vel negat, & quare, pagina 177. num. 15. n. 27. & 28

Dubia res, est efficitur per paria negationem, sed per solam Taciturnitatem nominis alius concenat, pag. 177. numero 17

Taciturnitas.

Taciturnitas excusat à subreptione, iusta ignorantia, si sit sine terij priuilegio, & alio duobus concurrentibus *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taciturnitas ex ignorantia probabili, & sine priuilegio, excusat à subreptione in foro conscientie, *l. 1. ibidem numero 46*

Taciturnitas qualicumque, que lata inuenit exprimit, redditur grana, & dispensationes nullas, *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taciturnitas ex ignorantia probabili excusat à subreptione nisi, contingeret in qualitate, quam iure habere exprimit, *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taciturnitas beneficii obtenti, videtur gratiam, nisi agnosceret non facta expresse, & quando effectus adiecta clausula, quod distans beneficiis, *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taciturnitas qualicumque, quare lata exprimit, redditur gratiam subreptionem, citant ignorantia ex quibus licet *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taciturnitas veri in voce quando parat irritationem, *l. 1. n. 61. n. 45. n. 1. & 46*

Taxatio.

Taxatio venalium, est Regula que debet fieri moderata, ut obliget omnes, p. 108. n. 12. n. 2. n. 1. & 2

Taxa.

Taxa frumenti secundum quatuor tempore magna necessitatem, aut sterilitatem, non obligat in conscientia pagina 187. numero 10. & 11. ubi tenet contra pag. 141. numero 1. n. 10. qui metus loquuntur *l. 1. ibidem n. 11. & 12*

Taxa triui leges in cura subiectos similis sterilitatis, donec Principe consuleret super sua lege, obligat, non sic in Prouincia, ubi illa non sunt in via, aut recepte, ut in Gallia, p. 141. n. 67

Taxa panis excedentes peccat mortaliter, *l. 1. ibidem numero 11*

Agricola Taxâ panis non obligatur hodie ad illam feruam, dum ex lege Regia à Philippo 11. lata Euoræ anno 1419. *l. 1. ibidem n. 12*

Taxa sine nequit sine peccato vitæ taxam iustam vendi, que tamen procedit in omnibus contrariis, *l. 1. ibidem n. 13*

Prædicti, Præbendæ, seu alij Magistrali in suis Prouinciis permittentes Taxam triuicalem sine censurâ Principis, etiam ab necessitate, maliciant, p. 144. n. 16

Taxa pendit à Principe consuetudinem, non à reddituum voluntate, *l. 1. ibidem n. 14*

Marchiones, & Domini vasallorum redditum habentes in triuicalem & Ecclesiasticis Taxa obligantur, *l. 1. ibidem n. 15*

Taxa panis iusti, & rigorosi posui, & signata in rubra vendenda, non est excedenda eam à mercatoribus, p. 144. n. 26. n. 27. & 28

Taxa posita vino collectio ex propriis vineis excedi non potest, nisi ex priuilegio competat, ut Passumit. *l. 1. ibidem n. 10. n. 11*

Index Rerum,

Titulus solus sine traditione transfert Dominium in Ecclesiam, & in relictis favore puz causæ, & ciuitatis, **tom. 1. pag. 131. numero 1. & 10.** fallit in eius peccatore. **ibidem n. 34. & in Clerici, ibidem n. 31. & cum venditur rei alienæ, ibid. n. 18.**

Spiritualia sine traditione transferuntur, **tom. 2. ibidem numero 1.**

Ritus sine traditione, statim acquirit Dominium bonorum caducorum: quid in donatione, vel ex pacto, **l. 1. §. 1. n. 10.**

Vocem Religionis non transfert dominium abque traditione, **l. 1. §. 1. n. 12.**

Testamentum.

Testamentis beneficium possident gaudet privilegio Clericali in quælibet causa ciuili, & capitali, **tom. 2. p. 91. numero 1.**

Transmissio.

Transmissio de proprio loco, ubi est dies festus crux laborandi ad alium, ubi non est festus, si in ipso mand transmissio, non tenetur prius audire sacrum in proprio loco, **p. 116. n. 46. & 47.**

Transfatio.

Transfatio licita est in causa criminalibus, **p. 122. n. 2.**

Translatio.

Translatio festi, & ieiunij si sit in aliquo die est permixta ex concessione Papæ, **p. 174. n. 67.**

Epistola, seu legis interpretatio quæ, remissio, **p. 174. num. 88.**

Transgressio.

Transgressio iura, licet ex causa, & penas moderatæ, **p. 177. n. 1. §. 1. n. 14. & 17.**

Transgressores legem ex contemptu formali, qui proserit ab assensu animi, peccat mortaliter, veluti si contumaciter superiorem, & alicuius legis legibus eius, seu de genere tali modo, vt aliter præter exemplum, quomodo legibus obediunt, **pag. 112. q. 1. n. 1. & 4.** quod intelligitur in rebus amicis, non in parui, **ibidem num. 4.**

Tribus.

Tribus singule diuidentur ius boni in decem partes, vnamque debet tribus iuri, reliquis sibi referantur, **p. 177. n. 55. & 54.**

Tributum.

Tributum imponi super molestantis fuit in consensum deducum anno 1450, & de ratione iustitias illiusque tribuit **subdit. p. 144. n. 2. & 9.**

Tributum facit in alia Regni subiectum: quia imponitur cum magno imperpetuum, in Castella non, & de differentia politica naturalis, **p. 151. n. 15.**

Tributa dimittuntur iustitiam, si iuxta proportionem facultatis imponantur, & in rebus, quæ ad negotiationem spectant, **p. 144. n. 1. & 4. & n. 10. 11.**

Tributa, & immoderationes rebus de donatione transferunt in Ecclesiam, contra, & inane iura solui debent, aliter si essent variabilia, **p. 141. n. 1. §. 1. n. 17. & 18.**

Tributi casibus potest licite inchoari sine Papæ consensu, sed non contineri, **p. 151. n. 15.**

Tributa de fructibus Episcoporum vacantium, debentur Reuerendis Cameræ Apostolicæ si inhærent paradijs, **p. 141. n. 17.**

Tributa plura ibi anno 1419. hoc vique inuenta sunt, quæ depostorem Reipublicam reddunt, **pagina 151. numero 46. & 47.**

Tributum imponitur in his Regibus Hispaniæ, postquam proprijs bellis, & sumptibus, quos sustinet Rex in alijs Regibus, est iustum, **p. 141. n. 17.**

Tributum a Rege imponi potest, si Rex in egestatem deciderit, propter legiones immoderatas, bellos, bella iniusta, & Regem, tenetur illi donationem præbere, non obstante culpa, & peccato Regis & quare ibidem numero 71.

Tributum religiosis potius ad personam, quam ad res, variatur, persona autem, vt contingit in vestigali vulgo **p. 141. n. 18.**

Tributi obligatio transit ad quemlibet successorem, si sit debita ex cuto fundo, & hypotheca, **pagina 141. numero 69.**

Tributorum iustificatio ex Cæsario, & alijs Doctores refertur, **p. 147. n. 1. & 2.**

Tributum dimittit de iurisdictione super gratia præstata ab agricolis fuit in consensum deducum anno 1651, & de inquisitione, **p. 141. n. 1. & 2.**

Tributa sunt more iura debent conueniri, **pag. 49. numero 15. & 18.**

Tributa quæ plus crescant in subditos, populi desolantur, riciui minuantur, matrimonium cauetur, ac de in.

de generis humani propagatio in detrimetur iura naturalia primari, **p. 130.**

Tributa noua imponere Rex non debet, nec requirere dotacionis: imo minuire, vel suspendere gratias, vel pensiones aliquibus assignatas, quoniam causa publicæ utilitatis imminet, & quare, **p. 132. n. 71.**

Tributa fraudulenta non peccat mortaliter, nec tenet ad restitutionem dicunt multi satis probabiliter, nec gabellas, & vestigalia quia tributum lex est purè penalis, **p. 177. n. 17. & 18.** contraria sententia probabilior, **ibidem numero 19.** Sed diffinitur, **ibidem num. 10.** Et quæ debeat concutere, **ibid. n. 14. & 17.**

Tributum ex propria formali ratione veluti, non est necessarium penæ, sed quodammodo iustitiam subditis imposita in subditum curæ, & sumptuum pro tunc bono communi, Principi adicienda, **ibidem n. 10.**

Tributorum leges possunt esse, sine preceptis solum, sicut quæcumque alia explicant, **ibidem n. 11. & 12.**

Tributi lex pure penalis cui lata verbi sequentibus: qui ex meritis venditis, vel rebus transactis non soluerit decem pro gabella, amittat ipsas, quæ non obligant, nisi ad solvendum tributum vel lucendam penam, **ibid. n. 13.**

Tributi lex preceptiva, & non pure penalis obligat sub peccato mortali, & in conscientia, **ibid. n. 13.**

Tributorum leges possunt obligare ad solvendum tributa in conscientia etiam si non petantur, si iusta sint, & nisi conuerso effect, vt si non petantur, non debeantur solui, **ibidem n. 14.**

Tributi lex in dubio, non sit preceptiva, seu pure penalis, intelligitur preceptiva si iustum sit tributum, **p. 177. n. 11.**

Tributa, vt in conscientia debeantur, & defraudantes ceassant ad restitutionem, quoniam concutere debent causæ, iustitiam scilicet ex parte causæ efficientis, ex parte causæ finalis, quod sit impossibile tribui ad subditorum, & proportio ad mantum tribui, & quare scilicet vti, **ibidem numero 16.**

Trium.

Triumum penam est leuissimæ animæ, vilis, & infamæ, condignior est hominibus, etiam quædam in gradibus delictis, **l. 1. §. 1. n. 14.**

Trium.

Trium caput, vt procedant in specie nonnullis questionibus remissis, **p. 147. n. 4.**

Trium custodia commendat nimis ab antiquitate ad diuersos effectus, **p. 148. n. 12. & 13.**

Trium venditio est necessaria, **p. 148. numero 15.**

Annonæ per vino semper attendunt, **ibid. n. 15.**

Trium species apta est corruptioni, in causa custodia debet esse cura, **p. 148. n. 10.**

Tutor.

Tutorum factum a maioribus parte, valet fuisse administrationis bonorum, etiam Ecclesiæ, **p. 170. n. 4.**

Tyrannus.

Tyrannus peccat indicium viuiparum, **p. 141. n. 1.**

Regi Tyranno obediendum est precipuum altum, idemque procedit in Principe gubernante ex populi placito, **p. 141. n. 1. & 16.**

V.

Valor.

Valor in materia beneficiorum probari debet distinctus, & separatus, non in confuso, **l. 1. §. 1. n. 10.**

Valor beneficiorum est difficultas probandi, **l. 1. §. 1. n. 11.**

Valor probatur per publicum vocem, & sumum nisi agatur al effectum iudicium classis, domocorum, seu mille remanere iustitiam, **ibid. n. 12.**

Valor beneficij in conditione posuit, & qui est probandum per officium requirit plenam, & conclusionem probationem, **l. 1. §. 1. n. 13.**

Valoris expressio est necessaria in impetratione beneficiorum, aliter est nulla, **l. 1. §. 1. n. 14.**

Valor expressus potest probari iuramento expresse, & in impetratione beneficiorum in forma pauperum, & in provisione facta à Legato, **l. 1. §. 1. n. 15. 16. & 17.**

Valor malè expressus in primis literis impetratoris expediti literarum, nisi in prima impetratione adiectis classis, **l. 1. §. 1. n. 18.**

Provisio nulla ob falsum Valorem, non supplet defectum publicationis, **l. 1. §. 1. n. 19.**

Valor verus dicitur deductis expensis beneficiorum, & corripis preceptis imposita super eorum fructibus, & pro subsecutione vniuersi Clerici, **tom. 1. pagina 2. numero 40. 61. & 62.**

Valor

& Materialium.

Valor beneficii *ut probetur per testes, debent deponere de-
dantibus omnibus necessitate tantum, ibidem, numero 61*

Valor non probatur ex irrorationibus, tomo 2. pagina 1
numero 61, fallit, ibidem, numero 23, et impositio-
ne personis ex causa librorum, ibidem

Valor debet probari de tempore promotionis percipiendi
testes tempore gratia, tomo 2. ibidem, numero 62
& 67

Valores debet probari per eum, qui agit, tomo 2. ibidem, o-
mero 68

Valor semel expressus, iterum exprimi non debet, lo scran-
da instantia potest probari, si in prima non fuit suffici-
enter expressus, ibidem, numero 63 & 75

Taxa non calculat à mala expressione valoris, tomo 2. ibi-
dem, numero 71

Valor potest probari per similes expressionem per decessor-
um per arrendamentum, & publicam vocem, & famam,
tomo 2. ibidem, numero 72

Valor per nra arrendamentum predecessorum cum testibus
de publica voce probatur, tomo 2. ibidem, numero 73
& 74

Valor iustificatur ea semiplena probatione, & ex publica
fama, & voce teste, iudice administrat, tomo 2. ibi-
dem, numero 74, 75 & 76

Probationes debent in suo genere esse perfectæ, & conclu-
derent, tomo 2. ibidem, numero 77

Valor beneficii probatur et quali probatione, quæ
dictus plena in suo genere, & si perfecta in eo, tomo 2
ibidem, numero 78 & 79

Valor obtinens non est iustificandus, nec si necesse
obveniat experiri, si impetrans si putaret ea dimitte-
re, tomo 2. ibidem, numero 80

Valor pater per testes probatur, tomo 2. pagina 21. nume-
ro 81

Valor in conditione positæ, requirit plenam probatio-
nem, & probationibus imperfectis administratis, to-
mo 2. ibidem, numero 82

Valor natus per non certum, non probatur per proba-
tionem de ascensum, ibidem, numero 83

Valores beneficiorum probatur secundum communem per
quinque annos aut, & post secundum alios per annos
co. tomo 2. ibi. numero 84, & pagina 2. numero 85
vndeque vera secunda dicta, numero 86

Valor de secundo beneficio impetrato, non est constitu-
tus et impetrator, sed ut infra 2. p. 2. n. 1. 1. 1. & 16

Causa quæ valoris expressionem est, ut moraliter exprima-
tur, vnde ad certam summam, tomo 2. ibidem, nu-
mero 86

Valores alius jura maxime famam, etiam in gratia, & pri-
vilegiis: idem intelligitur in legibus, & donationibus,
2. p. 3. n. 1. & 4. & 5

Valor quando apponit est clausula, Demum propter hanc
modi, & alia meritoria fructum non vacantes, à quo
probatur, 2. p. 2. n. 1. 1.

Fiduciar.

Vassillus filius suæ non potest in feudum dare domum sine
consensu Domini, pagina 202. numero 13

Feudum potest à Vassallo renouari, ibidem, numero 14

Vassillus quando tenetur ad persolvenda servitia Domini, &
quæ requisitiones Domini in bellis sequi remissio,
p. 417. numero 16

Vassilli debent contribute majore belli, sive cause publicæ
in armis, quod parvioris fuerit, p. 417. numero 72

Vassilli debent esse inveni in consolvendo per actus con-
suetas possessionem, quam introducant Rationes, faci-
endo prout vocat Tabernum vinum reddi, &c. ne con-
sum acquisitione adjuvat Rationes in ea, pagina 136
numero 5

Vassilli Regis illi potius vocantur, qui habent terras, & ju-
risdictiones à Rege, pagina 14. numero 14

Fiduciar.

Vedigal vulgò la alcabala, ea quo cessavit bellum Gra-
tanis, non debuit cessare, pag. 110. numero 61

Piscaria, piscaria, Salina, Portus, & alia, etiam sunt de ve-
digalibus, sicut iuxta vedigalia, pagina 107. numero 13
& 14 & 15

Vedigal dicitur omne id, quod sicut census accipit, ibi-
dem, numero 17

Vedigalia, quæ insula sunt parvula, non tam à possessoribus,
quam ab ipse parvula videntur exigi, pagina 113
numero 18 & 19

Veneria.

Veneria recreationis causa non periculosa, ut apertum,
licet est Clericis, si fiat iustitia causa & cum silencio,
& modestia, & magis quando Clerici non labant in
D. Ferrnjo. de Leg. l. 1. c. 1. c. 2.

venationem 2. p. 1. in Francia, pagina 188. numero 19
Veneria à Clericis facta censetur recreationis causa, & quod
faciat iustitiam ad vicendum, ibidem, numero 20

Veneria Clerici ea quo prohibetur iure canonico, non in-
de sequitur, ut Principes prohibentes illos obligent, ibi-
dem, numero 21

Veneriones, & piscationes iure æquiparantur, sed non
æquæ ut Clericis, ibidem, numero 22. & 23

Veneria licet regulariter Clerici prohibentur, sed non p-
cari, cum effectus in hoc utatur, quibus prohibetur ve-
nari, ibid. n. 24

Veneria multiplex est species, scilicet arvensis, & salu-
sa, ibidem, numero 25. Apollinis non afflicte piscabantur
ibidem, numero 26

Rena possit colligi, & aditus à Clericis piscatoribus,
ibidem

Veneria ignoscitur gratia, & p-cessu facilius aditum ad
culpam, pagina 187. numero 27

Venditio.

Venditio Ecclesiastica, cum tenetur de venditio, & an
etiam laici iudice debent de defendere iniquitatem, sicut
denotatur in laico emptore, pag. 40. numero 1. & 2. & 3.
& 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

Exilio quo habet locum, nisi prius denotatur sine Venditio-
nem, quæ debet esse judicialis actus, pagina 403
numero 40 & 41

Venditio denotatur tenetur vigore pacti emptorem de-
fendere, insuper in de falsipere, alias adducitur, &
tenetur de eisdem, ibidem, numero 42

Venditio.

Venditio laici prohibita, sicut, ut prohibetur Ecclesiasti-
ca, enunciatur, pagina 471. numero 23

Venditiones inadorum Ecclesiasticarum factæ sine legiti-
mo assensu Ecclesiasticarum personarum, vires non ha-
bent, pagina 118. numero 4

Venditio de iure canonico est libera, pagina 471. nume-
ro 5

Verbum.

Verbum non potest in lege probè bene positum, videtur adum
invalidum, quia verbum potest negativè positum impos-
sit necessarium, & adum cor. 2. gratum videtur omnino
nullum, pagina 108. numero 2. & 3. vbi quod iudicat
solemnitatem.

Verbum potest secundum alios, cui additur negatio, solum
inducit necessarium obligationem, non importat
ad oppositum actum. Hæc pars videtur videtur, pagina 110
numero 1. & 2.

Verbum non potest frequenter usurpari, etiam in verbis mo-
ralibus pro improposita faciendi tenet, etiam si sit poten-
tia valida, vbi exemplificatur, pagina 110. numero 3

Verba ambigua magis censentur principaliter relata ad per-
sonam, quam ad Veritatem, ut intelligitur potius di-
citur personæ quam reale, tomo 2. p. 2. n. 1. & 2.

Verba natus à Patre inducunt probationem sic ut per
ipsum facta, non si de alieno, tomo 2. p. 2. n. 1. & 2. & 3.

Verba corroborantia solum consilium important sic ut nul-
lam necessitatem indicant, nisi si sit iuxta Princeps
venerit peccatorie intelligitur, p. 3. c. 1. & 2.

Verba impetrantia posita in aliquo canone, sed libere,
non obligant, ut verbo pueritiam, seu prohibent, pag. 117
numero 10. & 11. & 12.

Verbum apertum in lege positum, non inducit obligatio-
nem sub mortali? Et quid per verbum impetratum, p. 117
& 118. & 119. & 120.

Verbo iuxta constat in iuribus quatuor si sit la munda-
re, sicutamque pro verbis quæ in iuribus dicitur, 2. p.
1. & 2. numero 16

Verbum nullo colore, quid comprehendat? pagina 417. nu-
mero 11

Verba dubia sunt intelligenda iuxta sensum rectè intelli-
gentum, tomo 2. pagina 77. numero 6

Veneria.

Veneria venerari, possum negando creaturæ totum debi-
tam potest plus debere, pagina 184. numero 12

Vicarius.

Vicarius Episcopi, nec capitulum sive vacante, non pos-
sum supponere beneficium facere, etiam in casibus,
quibus, posset Episcopus, cuius est vicarius, p. 180
numero 22

Vicarius perpetuus quia dicitur remissus, 2. p. 76. n. 7

Victoria.

Victoria videtur in individuo prodest alij, p. 1. numero 9

Vindicta.

Vindicta, & annona carni possunt per Principem, sive
Præfectum, ut chartella, & cessant videri, &
sententia

Index Rerum,

Fertilitas habetur, pagina [435](#), numero [1](#), & [14](#)
 Vendere Vidualia quibus cogi potest tempore necessita-
 tis, etiam Clericis, ibid. [103](#)
 Convenire debent omnes, qui sunt in navi iacta factio,
 ibidem eum.
 Prærogativa tempore guerra contribuit tenetur, & ad
 munitionem Vidualium, ibidem [100](#)
 Vidualium delicta ad contrarium præbitorum potest ad cul-
 tam persequi, vel si impedirentur fure, et defensor.
 pag. [175](#), [100](#)
 Vidualia nemo cogitur vendere pretio iusto, si filio, fa-
 miliarique sue necessitas sit, [143](#), [1](#), [100](#)
 Vidualia verbo, intelliguntur vestimenta & habitatio,
 ibidem eum.
 Vidua.
 Vidua dicitur vxor relicta, ingrediens Monasterium, que
 semper agit in iudicio in fuso sui mariti, [1408](#), [103](#)
 Vidua propter dicitur cuius maritus mortuus est, cui in-
 gressus Religiosem cum tenet ibi Calistrem, p. [409](#)
[103](#), [143](#), [1](#), [100](#)
 Vidua fornicaria, præsumitur taliter præteritum marito
 vacante, &c. [118](#), [103](#)
 Vigilia.
 Vigilia S. Marthæ in quibusdam Episcopibus Germaniæ
 transferitur in Sabbatum antecessum, quando beatus in
 scia cenat, vulgo de carne solutus, p. [174](#), [100](#)
 Villa.
 Villa, cum vocato concilio publico vulgo *Consejo abito*,
 obligat non potest suo deceto singulos vicinos, quan-
 do agitur de re propria eorum præcipuum, non si se-
 cundario, [170](#), [100](#), [103](#)
 Vinorum.
 Vinorum iniectionem ante Clericorum, in harete Clerici,
 non potest dici iniectionem, nisi tempore moris, quando
 Clerici succedunt, & heretici deservit, pagina [112](#),
 numero [12](#)
 Virginitas B. Mariæ.
 B. Mariæ Virginitatem vult habere qui dicit eam fuisse
 cognitam à Joseph, & subleatur prius Bullæ Pauli.
 IV. p. [103](#)
 Beatus Mariam habuisse post Joseph alium Mariam non
 negat esse Virginem, sed dicitur hæreticus, vitio
 supplicio puniendus. ibid. [103](#)
 Virginitas.
 Virginitas potest criminosa amittere, & prius Ecclesiæ
 per gravitatem criminum, [14](#), [103](#)
 Virginitas collata S. Iacobi, solent sub re in mandatis,
 quod æconomus Ecclesiæ sit Clerici, & non Laici:
 aliud in peccati, [14](#), p. [175](#), [103](#)
 Virginitas.
 Virginitas Episcopi, seu caput, sede vacante, & admini-
 strator datus loco capitis Ecclesiæ sede vacante, non
 possunt facere supplicationem deoecionem, & canonica-
 tum, [181](#), [103](#)
 Virum.
 Virum in tacenda, vel exprimenda causa impulsus con-
 tingens, qualiter nocet Principi concessio, *remissio*,
[18](#), p. [17](#), [103](#)
 Virum fidei nationis suis reputatur, quam incen-
 sationis veri ad effectum puniendo impetitionem dolo-
 rum, [14](#), p. [175](#), [103](#)
 Vir.
 Voti sui retractione, potest illam reformationem reintegrare,
 id est, antequam fiat electio: si quid in Papa electio-
 ne, *remissio*, [191](#), [103](#)
 Cui debet ad electionem qui est absens fit tempore va-
 cationis, tempore electionis facienda emenda erat,
 ibidem [103](#)
 Vocatus non vocatus, si hoc expectatur, non nocet ele-
 ctioni, & qualiter, ubi quod non potest agere de con-
 temptu, qui non habet votum in capitulo, ibid. [103](#)
 Voluntas.
 Voluntas testatoris difficultate mutari valet à quoquam
 suo, p. [115](#), [103](#)

Voluntas Principis intelligitur talis, qualis est iura intentio,
 &c. [143](#), [100](#)

Vorum.

Vorum omnino castitas, non Papæ referendum, po-
 test à Episcopo dispensari, si Pontifici eius referantem
 non ascribet, p. [111](#), [103](#)
 Vota quodvis recitant *Orationem Dominicam*, aut danda
 parum elemosinarum factam ob bonum cum die, & tempo-
 ris, & frangantur per dies plures non per peccatum mo-
 rali: & facta die carum præstatur, & terminat, ne
 vitia illius voti caritatis diffundantur, cum decedente
 ex continua omissione ad gravem matiam delictis
 votum in se gravi, [111](#), [103](#), [103](#)
 Vorum tacitum data opera ad decipiendum superiorem, ut
 displicet, seu committit, facti ut superius non dispo-
 neret, [14](#), p. [14](#), [103](#), [103](#), ibid. [103](#)
 Votum contrarium necesse obligationem ad diem regula-
 riter in votis personalibus, factis in talibus, cui aliud
 patet ex intentione votantis, ut exemplificatur, [116](#),
[103](#), & p. [117](#), [103](#), [103](#)
 Vota violare plena in eodem die in materia laici, est la-
 thale ea Thomas Sanchez, non sic ea Suarez, & ambo
 exemplis probat, [117](#), [103](#), [103](#)
 Votum quodvis recitant *Pater noster*, aut *Ave Maria*, &
 si per integrum annum orant defusa, non peccat mor-
 taliter: & quænam, si essent obligati obligationem ad
 plures annos, [117](#), [103](#), & [118](#), verum distinguunt cum
 Sanchez, ibid. [118](#), [103](#)
 Votum quæ non potest in materia laici sub peccato mor-
 tali, hoc carere sit talis, ut partialis [118](#), [103](#), [103](#)
 Votum est ad iustas leges, p. [119](#), [103](#)
 Votum potest etiam in materia gravi re ratur obligare
 ad veniale, factis in iuramento, [119](#), [103](#)
 Vota hominum sunt absque canonibus quodlibet, atque
 alioquin, p. [119](#), [103](#)
 Voti dispensatio non dicitur subrepticia eo quod caritas
 filio, dicit esse iuramentum, vel coacta, tunc [119](#),
[103](#), & [120](#)

Votum.

Votum Salomon dictus est, quia Verius alius filius
 suum mortuus est, qui quasi non natus reputatur,
[114](#), [100](#), [103](#)

Votum.

Votum oppidi potest consumere Decretiones super-
 numerarios in ea creatas, p. [107](#), [103](#), & [110](#), [100](#)
 alius, & ponitur casus oppidi loci de *Freyneda*, in Episcopo
 Chorchensi.

Votum.

Votum non est extinguere electus non per eius ingre-
 sum. Religiois, qui Monasterio acquiritur, docet
 ipsa vietas, [109](#), [103](#)

Votum.

Votum fructuarius & non Dominus debet contribuere pro
 occupandis Loculis, Breclalis, &c. ubi quid de colo-
 no paratio *remissio*, [109](#), [103](#)

Votum.

Votum quilibet in iudicio Ecclesiæ à laico, maioris
 est in modum, quam commodum quodlibet à laico
 oblatum Ecclesiæ, [109](#), [103](#)

Votum.

Viritas publica, ne laici omnes omnes collectis, per-
 fecti non debet prius Clericorum, [109](#), [103](#)

Z.

Zingari.

Facti species quorundam Zingarorum Vallisolei in
 facie candente sermo ingenuis, ad Ecclesiam Catho-
 licam de carcere publico relinquit. Et ubi quæram lin-
 guarum signum, p. [141](#), [103](#), & [142](#)

Zingari vulgo *Gitanos* habiti sunt omnino, & aliquando
 contra illos à Regiis procedit sanctum tribunal,
 ibidem eum

Significatus ostari fecit est, ibidem [104](#)

